DEVRİMCİLİK GÜZEL ŞEY BE KARDEŞİM

Melih Pekdemir

AYRINTI
Yakın Tarih

3. BASIM

MELİH PEKDEMİR

1953'te Ordu-Fatsa'nın Kumru nahiyesinde doğdu. 12 Mart öncesinde DEV-GENÇ'e sempati duymaya başladı. 1972'de ODTÜ Sosyoloji Bölümüne kaydoldu. ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği), ODTÜ Komisyonu ve ODTÜ-DER kuruluş çalışmalarına katıldı. AYÖD (Ankara Yüksek Öğrenim Derneği) başkanlığı yaptı. *Devrimci Gençlik* ve *Devrimci Yol* dergilerinin çıkarılmasında, *Devrimci Gençlik* ve *Devrimci Yol* örgütlenmesinde görevler aldı. 12 Eylül darbesinden sonra Ocak 1981'de İstanbul'da yakalandı. 1989 Temmuz'unda Mamak Askeri Cezaevi'nden tahliye oldu. 1991'de yayınlanan *Demokrat Dergisi*'nin çıkarılması sürecini başlattı. 1996 sonrasında Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nde görevler üstlendi. 2002-2003 arasında "Acil Barış ya da Öçalan Devlet mi?" kitabından aldığı hapis cezası yüzünden Almanya'da siyasi mülteci olarak yaşadı.

Diğer kitapları: *Anne Bak Kral Çıplak!, Meğer, Sıradan ve Sahici, Kemalistler Ülkesinde Cumhuriyet ve Diktatörlük, Politik Korner*. 2004'ten bu yana çevirmenlik, editörlük ve *BirGün* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyor.

Ayrıntı: *809*
Yakın Tarih Dizisi: *9*

Devrimcilik Güzel Şey Be Kardeşim
Melih Pekdemir

Yayıma Hazırlayan
İlbay Kahraman

Son Okuma
Ahmet Batmaz

© 2014, Melih Pekdemir

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Melih Pekdemir, 28 Ocak 1976 tarihinde Kızılay'daki korsan mitingde, Mehmet Ali Yılmaz ve Behçet Dinlerer ile birlikte...

Kapak Tasarımı
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No.: 12156

Birinci Basım: İstanbul, 2014

İkinci Basım: İstanbul, 2014

Üçüncü Basım: İstanbul, 2014

Baskı Adedi 1000

ISBN 978-975-539-944-7
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Devrimcilik Güzel Şey Be Kardeşim

Melih Pekdemir

Teşekkür

Başta, bu kitap yazılmaya başladığından itibaren her satırını didik didik ederek ve bir Devrimci Yolcu olarak siyasi ve edebi boyutlarıyla iyi ki müdahale ederek katkılarını esirgemeyen sevgili eşim Nuray Pekdemir; yazdığım mektuplara hemen cevap vererek birlikte geçirdiğimiz günlerin anılarını benden esirgemeyen Ahmet Atak, Müfit Sakallı, Tayfun Mater, Mehmet Tekin, Mehmet Biter, Yaşathak Arslan, Merih Taymaz, Şerafettin Özcan, Nurettin Elibal, Hayrullah Bayram... sizlere çok ama çok teşekkür ederim.

Devrimcilik Güzel Şey Be Kardeşim...

Önsöz
Yenildi Denilenlerin Zafer Senfonisi

12 Eylül 2014:

Şiirler susar. Pikaba bir plak konulur; longplay değil kırkbeşliktir. Kırkbeşlik plakta, döne döne, cızırtılı bir hayat hikâyesi başlar.

Plak!

Çünkü plak, bu hikâyeyi dile getirebilen yegâne ve mükemmel benzetmedir... İğnesi vardır. Ve en dışından, yani en büyük çemberden başlayıp helezonik daireler çize çize iğnenin içeriye doğru ilerlemesini sağlayan iç içe geçmiş oyuk yolları... İğnenin çizdiği çemberler en dıştan başlayıp en içe doğru yol aldıkça, çemberler daraldıkça, hikâye de kendisini tüketir. Bazen iğne takılır, plakta bir kırıklık vardır. İğne, dönüp dönüp aynı çemberde dolanır.

İğne takıldı denir, kırık plak denir...
Kırık plak hep kendini tekrarlar...
Plaktaki senfoni, yenilenlerin senfonisi midir?

Yenildin dense bile bir gün mutlaka yeneceklerine inanmaktan vazgeçmeyenlerin hikâyesi midir?

Doğrusu şudur: Devrimcilikte yenilgi yoktur ki, sadece hedefin biraz uzaklaşması vardır. Devrimci var oldukça ulaşılacak hedef de hep var olacaktır.

***

Bizim hikâyemiz mp3 dinleyen kuşaklara aktarılan, kaybolmasın diye yeniden kaydedilen eski bir kırkbeşlik plaktaki yenilmezlik senfonisidir.

Tıpkı Nâzım Hikmet'in "yaşamak güzel şey be kardeşim!" demesi gibi, devrimcilik güzel şeydir be kardeşim! Çünkü devrimcilik, bilinçli bir vicdanla yaşamış olmaktır ve böylesine yaşamak güzel meslektir ve ne güzel bir şeydir...

***

Bugün günlüklerimi gün yüzüne çıkarmaya karar verdim! Maksat elbette, "vay be hayatım roman olur" gibisinden değil. Aslında hayatım hiç önemli değil, önemli olan bir döneme tanıklık da değil, o dönemi, faillerinden birisi olarak, içinden ve yaşarken analiz ve hikâye etmenin huysuz bir arzusu...

Seyahat, yolculuktur. Her seyyah gezgindir, bazen Gezicidir. Her seyyah, bazen Yolcudur. Öyleyse Gezici, devrimin yolcusu, devrimci seyyah, Devrimci Yolcu eşanlamlı sayılsın. Böyle bir yolcunun "hayatı roman" olmaz, böyle bir yolcu, böyle bir seyyah ancak seyahatname yazabilir...

Bu seyahatte, bu yolculukta hayatta kalanlar figüran, yolculuğuna sıkılmış yumruk misali yıldızlıklarıyla gökyüzünde devam edenler asıl kahramanlardır. O kahramanlar olmasa hiçbir kişisel hikâyenin manası olamaz ve hiçbir örgütün tarihi de yazılamaz ki: Behçet, Soner, Veli, Necdet, Ahmet, Ertuğrul, Orhan, Mine, ... ve binlerce...

Giriş

13 Şubat 1976: Şu sıralar kaçak durumdayım, polis tarafından aranıyorum. Her şey Semih Erbek cenazesinde, tutukluk yapan tabanca yüzünden geldi başıma. Ah ki ah...

ODTÜ duraklarında faşistlerin kurşunladığı arkadaşımız Semih, Hacettepe Hastanesi'ndeydi ve 11 Şubat günü ölüm haberini almıştık. Cenazesi Ankara Tıp Fakültesi bahçesindeki morgda tutuluyordu, memleketine götürülmek üzere...

Kısa süre önce İstanbul'da Kocamustafapaşa'da polis devrimci öğrencilere saldırmış ve büyük çatışmalar yaşanmıştı. Semih'in cenazesinde de benzer bir saldırı bekliyorduk haliyle. Ve Ankara Yükseköğrenim Derneği (AYÖD) başkanı olarak büyük bir sorumluluk vardı üzerimde.

Önceden bütün tedbirleri aldık. Yani polis saldırdığında neler yapacağımızı biliyorduk. Hemen morgun önündeki büyük demir kapıyı kapatacak ve Tıp Fakültesi'nin ön kapısından Tuzluçayır'a doğru çekilecektik.

Tahmin ettiğimiz gibi kapının önünde tam cenazeyi almak üzereyken polis saldırıya geçti. Bütün arkadaşların bahçeye geçmesini sağladım. Ama o sırada AYÖD'de bize muhalif olan ekipten İlker [Sarıer] hâlâ kapının önünde kendince inisiyatif kullanıyor ve kitleyi polise doğru yönlendirmeye çalışıyordu. İlker dışarıdayken kapıyı kapatmak da mümkün değildi. İşte bu yüzden bir kargaşa yaşandı. Polis kapıdan içeri girdi ve ateş etmeye başladı. Biraz ileride Gülay'ın ve Cumhur'un vurulduğunu gördüm. Polisler ateş ederek üzerime doğru geliyordu. Öldürmeye yemin etmişler belli ki... Tabancamı belimden çıkardım. Ah! Tetiği çekiyorum ateş almıyor. Tam da tutukluk yapacağı andı yani... Bir anda onlarca polis üstüme çullandı.

Devrimci Gençlik amblemine ilham kaynağı olan fotoğraf

Gözlerimi açtığımda hastanenin acil bölümündeydim. Başucumda doktor ablam var. Gözümü açtığımı görünce eğildi öptü beni. Sonra yine bilincim gitti. Ambülanstaydım galiba... gözlerimi yeniden açtığımda başka bir yerdeydim. Meğer ablam beni Hacettepe Hastanesi'ne sevk ettirmiş. Başucumda sivil polis olduğunu hemen anladığım birkaç adam var. Aa, o da ne! Taner de (Akçam) beyaz doktor gömleği giymiş. Boynunda stetoskop var. Ablamla birlikte polislerle bir şeyler tartıştılar. Sonra Taner benim yattığım tekerlekli sedyeyi itekleyerek çıktı odadan. Ne dedilerse, polisler peşimizden gelmedi. Taner sedyeyi hızla asansöre yerleştirdi. Ben daha ne olduğunu anlamaya çalışırken hoop hastane kapısının önüne çıkardı. Orada bekleyen bir taksiye beni attığı gibi, yallah... Bir baktım takside bizim balet de (Aydın Erol) var.

Şimdi kaldığım eve geldim işte... Hastaneden adam kaçırma operasyonu böyle oldu. Tedavim şimdilik burada yapılıyor. Resmen kaçak durumdayım. Polis izimizi bulmadan başka yere nakledilmem lazımmış. Bunları yazarken yoruldum. Yarın devam ederim.

25 Kasım 1976: Günlüğümün bu sayfalarını Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde kâğıda yazıyorum daha sonra günlük defterime akta-

rırım: Ayrıntıları sonra yazarım elbette, ama başımdan geçenleri unutmadan birkaç noktayı kaydedeyim buraya. 12 Ekim'de DGM yasası meclisten geçemeyince benim kaçaklık dönemim de sona ermiş oldu. DGM döneminde ağır cezaya çarptırılmam kesindi. Ama şimdi üzerimde ele geçen silahım tutukluluk yaptığından (iğnesi kırıkmış ya da sonradan kırılmış!) ateşli silahlardan sayılamıyordu ve sadece parkamın cebindeki şarjör nedeniyle yargılanacaktım ve onun cezası da en fazla bir aydı. Bu yüzden avukat abim sağ olsun, beni aldı ve savcılığa götürdü. Sonra sorgu hâkimi tutuklama verdi. Tutuklandım. Cezaevinde Taner ve başka arkadaşlar da var. Tam istediğim bir ortam yani. Bir hafta sonra yine mahkemeye çıktım. Aleyhimde şahitlik yapmak için bir polis gelmiş: "Hâkim bey, ben bu şahsı yakalamak isterken tabancasını tam alnıma doğrulttu, tetiği çekti ama silahı tutukluk yaptı, canıma kastettiği için şikâyetçiyim" filan dedi. Neyse hâkim bu ifadeyi dikkate almadı ve sadece şarjör nedeniyle yargılanacağımı söyledi.

1 Ağustos 1981: 22 Ocak 1981 günü Teşvikiye'deki evde polis baskını sonucu yakalandım. 3 ay Ankara Emniyeti'nde DAL'daki işkenceli sorgulardan sonra şimdi 4 aydır Mamak Cezaevi'ndeyim. Artık tekrar günlük tutmaya başlayabilirim. Çünkü görüş gününde annem dolmakalem getirdi, klasik usulü deniyorum. Savunma notları diye tuttuğum deftere, limon suyuyla yazıyorum. Umarım yakalatmam... (...) DAL denilen yerde işkenceler devam ederken trajikomik bir hadise geldi başıma. "Seni nasıl olsa asacaklar" diyen işkencecim göz bandımı açtı. "Bak beni tanıdın mı diye sordu?" Vallahi de o herif, yani 1976'da mahkemeye gelip "Hâkim bey, ben bu şahsı yakalamak isterken tabancasını tam alnıma doğrulttu, tetiği çekti ama silahı tutukluk yaptı, canıma kastettiği için şikâyetçiyim" diyen polis. "Adımı da öğren lan ibne, ben Bekir Pullu'yum şimdi düştün kucağıma" dedi ve "seansına" devam etti. (...) Avukatlara vereceğim savunma notları arasında limon suyuyla yazdığım günlükleri peyderpey dışarı göndermeye başladım. Önceki günlük defterlerimi nereye sakladığımı da yazacağım birazdan, idam ederlerse eğer, geriye bir şeyler kalsın diye... Tuhaf, kalsa ne olur, kalmasa ne olur. Avukatıma günlükleri nerede bulabileceğini ima etmeye çalışacağım. Hatırladığım kadarıyla 18 yaşma bastığım 1971 yılından itibaren başlıyordu günlüklerim...

Birinci Bölüm

Önce: Muvazzaf Çocuklarmışız

8 Temmuz 1971: Bugün 18 yaşıma bastım. Yaş günümü kimse hatırlamamış yine... Beybam Orman Amenajman görevi için İskilip'teki orman kampında, annem de yattı, ablam Gülseren zaten tavuk gibi saat 9'da uyuyor ve sabahın köründe kalkıyor. Abim Gültekin, Ahmet (Atak) abiyle 12 Mart muhtırasından beri firardaydılar, Ürgüp'te sözümona saklanıyorlardı. Baktılar aranmıyorlar, geri döndüler, ama bu gece onlar da kafa çekmeye gittiler, gelmeyecekler. Odada tek başınayım. Abimin somyasının altına baktım, epey boş bira ve şarap şişesi birikmiş, onları verip 175 kuruşluk Papazkarası şarabı aldım bakkaldan. Ufak ufak demlenmeye başladım. Şimdi Josef de içiyorsa, "sırf tedbir olsun diye, akla gelmeyecek cesaret isteyen durumları öngörebilmek için içiyordur," eminim. Yarın üniversite sınavı da var, amaan boş ver, bir haftadır üniversiteye hazırlık kitabını karıştırıp durdum zaten, hayatımda hiç bu kadar ders çalışmamıştım! Şarap da iyi geldi; ne yapayım? Yahu günlük tutayım bari!

Muvazzaf Bir Çocukmuşum:

eskiden merdiven altları hep kömürlüktü, begonvillere konsolos çiçeği denirdi. çocukluğumdaki *mekânlar hep büyüktü, sonra gidip baktığımda hayret etmiştim o büyük sandığım mekânlara, ben küçük olduğum için büyüktü belli ki...* çocukların, *devler ülkesindeki güliver'ler olduğunu böyle öğrendim. panayırlarda destan okurdum, omzumda bir megafon. destanımı pedallı matbaalar basardı bolca dizgi hatasıyla, ben gaydesiyle söylerdim ve köprüden geçerken duvağıyla dereye düşüp boğulan gelinin destanını beş kuruştan satardım. sen satın alırdın, gaydesini tutturamazdın. sen bir de yirmi beş kuruşa hayber kalesi kitabım alırdın, okumak*

için değil, kapağına bakarak cengâveri bir de kendin çizmen için. sen bir de on kuruş ödeyip hazreti ali'nin devesini gösteren çadırlara girerdin, loş karanlıkta mistik bir deve maketine bakıp dalardın. beş kuruşun, on kuruşun, yirmi beş kuruşun hiç boşa gitmemişti. sen bir de şambaba tatlısını çok severdin, spatula ile ölçülerek kesilen, her bir parçası yirmi beş kuruş olan; ama sen yirmi beş kuruşlukla doymadığın için on kuruş daha verip bir küçük parça daha alırdın, yine doymazdın, hep bir liram olsa da dört parça yesem hayaliyle ayrılırdın şambabacının tezgâhından. hiç bisikletim olmadı, bilyeli tekerlerden tornetler yaptım, tornetlerden aldım hevesimi. param olduğunda, sinemaya gitmeyeceksem, şambaba tatlı yemeyeceksem, koştum bisiklet kiraladım yirmi beş kuruşluğuna, sonra yine sadece asfaltta gidebilen tornetime bindim.
cümlelerden mektup yazdım çocukluğuma, yine tornete bindim kelimelerimde. ailemin emek verdiği muvazzaf bir çocuktum, on sekizine basınca artık aileden emekli bir oğulum. nesebi gayri sahih kaküllerim hiç olmadı, ama zülüflere saygım sonsuzdu. bir telaş muhtevasındaki sükunet havasındaki kokuyu çekerdim içime sinsice, artık bu solan bahçede bülbüllere yer yoktu ve beni okyanus gezilerine götürecek gemilerde yer kalmadığından yolculuğumu ertelerdim, saatimi yeniden ayarlardım nazarlardan korunmuş bir bebecik gülüşünün vaat ettiği o devrime bakarak. kestane çiçeği sundurmanın üzerine düşmüşse, dondurmasını yalamış durmuşsa çitlembik, umurumda değil dumura uğramış bakışlar. çiçek ile çitlembik bakışları kışkışlayınca, sundurma el çırpınca sevincinden, dondurma zıplayıp durunca külahında, umarım bir fer getirir gözlerine bu alkışlar: umurumdadır dumura uğramamış bakışlar. (Sıradan ve Sahici)

11Temmuz 1971: Son iki gündür üniversite sınavlarındayım, önce genel sonra ODTÜ sınavlarına girdim... 12 Mart'tan sonra üniversiteleri de kışlaya çevirdiler. Mutlaka ODTÜ'ye kapağı atmalıyım. *Doğu Anadolu'nun Düzeni* kitabını yeni bitirdim ve kafaya koydum, İsmail Beşikçi'nin asistanı olacağım. Orhan (Kotan) abi de öyle demişti. Sosyoloji okuyacağım. Sahi ben günlük yazmaya başlamıştım deyip bu akşam günlüğe tekrar baktım: sarhoş kafayla bunları yazmışım ama böyle günlük olmaz ki! Peki, 18 yıldır yaşadığım günler boşa mı gidecek? En iyisi aklımın erdiği andan başlayayım. Ve hile yapayım, bir

Pekdemir Ailesi
(Anne, baba, çocuklar).

* *Sıradan ve Sahici*, Melih Pekdemir, Su Yayınları.

kronoloji kitabı var abimin kitaplığında, ara sıra ona bakarak hangi yıl hangi olay olmuş öğrenirsem, zihnimi tetikler...

*Annem nüfus cüzdanlarımızı yatak odasındaki komidinin gözünde saklıyor. Oradan aldım, nüfus cüzdanımın sayfalarına baktım. Fotoğrafım yok. Anne adı: İsmet. Baba adı: Ahmet. "Baba adı" yazıyor ama biz, yani ablam, abim ve ben, "Beyba" diyoruz. Sebebini annem açıklamıştı. Küçükken ablam tanıdık bir ailenin çocuklarına özenmiş, onlar beybaba diyorlarmış, ancak ablam becerememiş, onlar beybaba diyebilmiş, işte abim ve ben de ondan duyup baba yerine Beyba dermişiz. Doğum yılı: 1953. Doğum yeri: Kumru nahiyesi. Fatsa ilçesine bağlıymış. Kütüğe kayıtlı yer olarak Çorum ili Mecitözü ilçesi yazıyor, sonra mahalle, cilt no, aile no filan...**

Abim benden üç buçuk yaş, ablam altı yaş büyük. Bir de Yalçın abim varmış ama ben doğmadan önce 40 günlükken ölmüş. Öğrenince çok üzülmüştüm. Adımın Melih olmasının sebebi şuymuş. O sıralar adını radyodan sık sık duydukları Melih Esenbel diye bir büyükelçi varmış, annem de imrenmiş benim adımı da öyle koymuş. Orman Bölge Şefi olan Beybam'ın tayini ben doğduktan sonra Fatsa'nın Kumru nahiyesinden Taşova'nın Destek nahiyesine çıkmış. İlkokula başladığım yer Taşova: Amasya iline bağlı, nüfusu 2.000 civarında bir ilçe, o yıllarda "kaza" diyorlardı.

Ama ondan önce Destek'i de hatırlıyorum, çünkü oradayken artık aklım ermeye başlamıştı. "Ben" kelimesi ile, adı "Melih" olan bir çocuğu, yani kendimi kastettiğimin farkına vardığımda sanırım dört yaşımdaydım! Destek köyüne yürüyerek beş on dakika uzakta bir lojmanda oturuyoruz. Orman dairesi ile lojman bitişik. Aynı bahçe içinde iki orman memurunun oturduğu bir ev daha var, hademe köyde oturuyor. Bahçede büyük bir odun deposu var, tomruklar ve odunlar orada istifleniyor, bir de ahır var, çünkü Beybam

---

** Şey ama, asıl soyadım "Bekdemir". Türkiye'de nüfus idarelerinde herkesin başına gelen benim başıma da gelmiş, nüfus memuru aileden kimimizin soyadını Pekdemir, kimimizin Bekdemir diye yazmış. Uzun yıllar zaten sahte kimlikle gezdiğim için pek sorun olmamıştı, ama Mamak Askeri Cezaevine düşünce künyem geldi, soyadım Bekdemir'miş! Ayrıca uzun yıllar "memleketin neresi" dedikleri zaman bilinen sebeplerle, "Fatsalıyım" dedim, onun prestijinden de çaktırmadan yararlanmak için! Tahmin edilecek sebeplerle Çorumlu olduğumu gizledim; ama ne zaman ki Ana Devrimci Yol davasının iddianamesi yayınlandı, bir baktım sanıkların çok büyük bir çoğunluğunun memleketi Çorum. O günlerde tüm Çorumlu arkadaşlarıma şöyle dedim: "Çorumlular başımızı dik tutalım, Çorumlu olduğumuzu gizlemeyelim, çünkü baksanıza Çorum yiğidin harman olduğu yer. Biz olmasak Devrimci Yol olmazmış!" O gün bu gündür, her yerde gururla Çorumlu olduğumu söylüyorum.

"vazifeye" bazen ciple ama çoğu kez atla gidiyor. Orman bakım memurunun bir mavzeri var, Beybam da meşin kılıf içinde beylik tabanca takıyor beline. Bazı kış geceleri rakı içerken tahta tavanın budaklarına nişan alıp ateş ediyor. Çok gülüyoruz. Peşinden sigarasını ağızlığına takıyor, ablam, abim ve ben peşine takılıyoruz, o lokomotif oluyor bizler de vagon. Beybam'ın atını çok seviyorum, adı Yağız, bana "büyüyünce ne olmak istiyorsun" diye sorduklarında o yüzden "at olmak istiyorum" demişim. Ama bir gün kamelyada yemek yerken Destek Jandarma Karakolu'nun komutanı onbaşı geldi, atının üstündeydi, çok heybetliydi, kocaman bir tabancası ve elinde kırbacı vardı. Onu gördükten sonra artık "büyüyünce onbaşı olacağım" demeye başladım.

Sonra 1959 başında Taşova'ya geldik. Taşova'daki lojmanın da büyük bir bahçesi var. Daha önemlisi, burada, Destek'teki evimizde olmayan bir şey yani "sokak" var. Ve bir sürü arkadaşlar... Ama o yıl, benim için en önemli olay elbette okula başlamam. Eylül ayında Beybam Yeşilırmak İlkokulu'na kaydımı yaptırdı. Okul numaram 1. Okulun Başöğretmeni "hadi bakalım sınıfın 1, numaran 1, sen de hep birinci ol derslerinde" dedi. Öğretmenimin adı Osman Sevim. Beybam'ın şehir lokalinden arkadaşı zaten. Benim okulum eski okul, bir de aynı bahçede hemen yanında yeni okul var, geçen sene yapılmış. Ama mahalleden arkadaşlarım ile Doktor Selahattin Bey amcanın oğlu Bülent ve Savcı Bayram Bey amcanın oğlu Kaya [Köseoğlu] da benimle aynı sınıfta... Okulun bahçesi kocaman ve bizim lojmanın bahçesiyle bitişik. Zil sesini duyunca evden çıkıyorum ve teneffüslerde karnım acıkınca hemen eve geliyorum. Dersleri de seviyorum ama okulun en sevdiğim tarafı oyun oynadığımız teneffüsler.

İlkokul birde ilk orucumu da tuttum. İftardan sonra Beybam Kuran okudu. Teravihe gitti. Ben de abimin peşine takıldım camiye gittim. Cami çıkışında hep birlikte "Allahümmesalliala" diye bir ilahi okuduk. Çok heyecanlıydı. Ramazan biter bitmez, bayram sabahı Beybam rakısını masaya koydu. Beybam'ın babası, Bekir Dedem Mecitözü'nde imam; Beybam orucunu da tutuyor, rakısını da içiyor işte! Annem bana din dersi verdi, sorarlarsa "Müslüman'ım, Sünni'yim, Hanefi'yim, Hanbeli'yim" diyecekmişim. Amasya'da teyzemlerle birlikte gittiği şıh efendi öyle tembih etmiş.

1960 Mayıs ayı yaklaşırken evde bir tedirginlik başlamıştı. Beybam eve geldiğinde anneme anlatırken duydum. Gazeteler yazmıyormuş ama şehir lokalinde CHP'liler anlatmış. İstanbul'da öğren-

ciler üniversitenin önünde toplanmışlar, "Kahrolsun Diktatörler, Hürriyet İsteriz," diye bağırmışlar, polis ateş açmış. Bir öğrenci ölmüş, yaralanan çokmuş. "Bütün her şey artık gazetelere yayın yasağı olduğundan fısıltı gazetesiyle yayınlanıyormuş" dedi Beybam [29 Nisan 1960]. Ben de bizim eve gelen Akşam, Cumhuriyet gibi bir de Fısıltı gazetesi var sanmıştım.

Ve işte o sabah, 27 Mayıs 1960 Cuma sabahı Beybam tıraş olurken yüzü bana yine çok komik gelmişti. Tıraş kutusunu ve aynasını itinayla masaya koydu. Dilini altdudağı ile altdamağı arasına yerleştirdi sabunlu yüzünü tıraş ederken, çenesi şişti. O sırada radyodan gelen konuşmaya dikkat kesildi. Tok sesli bir adam [Alparslan Türkeş] "dikkat dikkat" diyordu, "Aziz Türk Milletinin Dikkatine! Türk silahlı kuvvetleri idareye el koymuştur." Beybam "ihtilal oldu, ihtilal oldu" diye bağırmaya başladı. Ardından sabunlu yüzüyle sokağa çıktı, bu sefer bağırmıyor nara atıyordu. "İhtilal oldu, ihtilal oldu!" Sokakta Halk Partili komşumuzla kucaklaştılar. Çok sevindikleri belliydi. Beybam sevinince ben de sevindim, ama okula gitmem lazımdı. Beybam "bugün okul olmaz" dedi. Daha fazla sevindim. Radyoda sokağa çıkma yasağı var deniyordu ama bütün çocuklar sokaktaydık. Birkaç saat sonra, izinli olarak Taşova'da olan komşumuzun çocukları iki Harp Okulu öğrencisi abinin üniformalarını giymiş devriye gezdiklerini gördüm... Tanıdığımız bütün Demokrat Partili aileleri bir korku sarmıştı. Sınıf arkadaşım Osman'ın babası Samsunlu bakkal tutuklanmaktan korkuyormuş...

20 Temmuz 1971: 11 yıl önce de darbeyle tanışmıştım. Şimdi yine darbe... Ve şimdi solcu aileleri bir korku sardı... Anayasa Mahkemesi TİP'i kapattı. Deniz Gezmiş ve arkadaşları yargı önünde. Faşizmi acı ilaç gibi yutturmak istiyorlar. Beş gün önce de "Acı ilaç gibi zamlar" haberi vardı. Başbakan Erim tedbirler paketini açıkladı ve temel maddelere zam yapıldı. Olan emekçiye fukaraya oluyor yani... Ve ben tül perdenin ardından Taşkent Sokağı seyrediyorum: Anneler kapı önünde oynayan çocuklarını koltukaltlarından tutup içeri almadılar. Sokak aniden boşalmadı. Ama rüzgâr önüne kattığı çalıyla biraz cilveleşip öteki sokağa yönelmeden önce kaldırım kenarına birikmiş tozdan minik bir hortum yaptı, hortum döne döne kendini yok etti ve aşı boyalı evin yağmur borusunun ucundan girip çatıdaki kiremitlere çarpan son rüzgâr uğultusu da gökyüzüne uçtu. Ortalık aniden sessizleşti. Aşı boyalı evin bahçesindeki şeftali ağacının dördüncü dalı-

nın ucundaki titrek yaprak şöyle bir kımıldadı. Ağacın dibindeki yavru kedi o yaprak sesinden ürktü. Çünkü o, sessizliğin sesiydi. Sessizliğin sesi: Kâinattaki en büyük gürültü. Ve bütün anılar zaten işte böyle, sessizliğin sesiyle senkronize bir yaprak hışırtısının gümbürtüsüyle tetiklenmez mi? Tetiklendim. Çocukluğumdan itibaren anlatmaya devam edebilirim...

Çünkü yine yaz geldi. 1971 yılı Temmuz ayında yine Beybam'la vazifeye, İskilip Orman Kampı'na gideceğim!

1960 yılında da Beybam'la vazifeye gittim. Çünkü yaz geldi. Karnelerimizi aldık. Hepsi pekiyi. En çok "hal ve gidiş"in pekiyi olmasına seviniyoruz. Çünkü onu "harbe gidiş" diye anlıyoruz. Vazifeye gitmek şu demek: Beybam, cipine, pikabına binip ormana giderse, "vazifeye gittim" diyor. Bazen cipin çıkmadığı yerlere atla gittiği de oluyor. İşte ben de okulum tatilse onunla beraber vazifeye gitmeyi çok seviyorum. Pikapla gittiğimizde arkada tenteli yerde olmayı istiyorum. Ama hava soğuksa şoför Bekir Amca beni sol tarafına oturtuyor, "yastık" diyor. Ama abime cip kullanmayı öğretti. Bazen o sürüyor cipi.

O yaz "ya taksim ya ölüm" diye bağırmayı da öğrendim. Türkiye'nin dört yanında "ya taksim ya ölüm" diye mitingler yapılıyor. Türk tarafı Kıbrıs'ın taksim edilmesini istiyor. Makarios Rumların başındaymış. Demek ki düşmanımız. Abim Mecitözü'nde geçen yıl bir Kıbrıs mitingine katılmıştı. Kahve Makarios diye bağırdı. Ben de evin önüne çıkıp "Kahve Makarios, ya taksim ya ölüm" diye bağırmaya başladım. Abim geldi, "kahve değil kahpe şapşal" dedi.*

Beybam gülerek anlatmıştı. Bizim okulun Başöğretmeni, "yahu Ahmet Bey, Allah senden razı olsun" demiş. "Senin sayende bizim öğrenciler okumayı çok çabuk söküyorlar." "Niye ki?" diye sormuş Beybam. O da "Her sabah okula gelirken ve giderken Orman Bölge Şefliği'nin önünden geçiyorlar ya, durup senin tabelayı okuyorlar!" Hakikaten dairenin dış kapısında kocaman bir tabelada şöyle yazıyor: "Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Vekâleti Orman Umum Müdürlüğü Amasya Orman Bölge Müdürlüğü Taşova Orman Bölge Şefliği."

Evimiz, yani lojman ile Orman Bölge Şefliği Destek'teki gibi bitişik. Beybam evden çıkıp iki adımda işe gidiyor. Herkes ona "mühendis bey" ya da "şefim" diyor. Ama imzasını "mühendis muavini" diye atıyor. Çünkü fakülte bitirmemiş, Orman Teknik Yüksekoku-

* 16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti bağımsız bir devlet olarak kuruldu.

1970'lerde Melih Pekdemir

lunu bitirmiş, o yüzden öyleymiş. Köylüler odasına girerken ayakkabılarını çıkarıp öyle giriyorlar. Çok gülüyorum.

O kış radyoda Yassıada Saati diye tuhaf bir program başladı. DP'lilere artık "düşükler" deniyor. Onların mahkemesi Yassıada diye bir yerde yapılıyormuş. "Sanıklar geldiler bağlı olmayarak yerlerini aldılar" diyor birisi, hiçbir şey anlamıyorum, çocuk saati yerine bunları dinlettikleri için kızıyorum [14 Ekim 1960].

Taşova'da pazar kurulduğunda en sevdiğim şey destancıların peşine düşmek. Pille çalışan megafonları var, boyunlarına asıyorlar ve dereyi geçerken suya düşüp boğulan gelin kızın destanını okuyorlar. 3. sınıfa geçtiğimde Boraboy Gölü'ne gittik. Taşova yakınlarında Boraboy adlı bir köyün hemen üstünde bir krater gölü. Orası da Beybam'dan soruluyor. Orman idaresinin bir bekçi lojmanı ve dağ evi benzeri birkaç ev var. Taşova'nın önde gelenleri aileleriyle gelip tatil yapabiliyor. Göle giden orman yolunu da Beybam yaptırmıştı. Bir ay kadar burada kalacağız. Oradayken ilk şiirimi yazdım: "Boraboy Gölü'dür, suyu yeşil görünür, Taşova'nın gülüdür..." Bir gün Alman turistler geldi. Ablam "Biz birinci dünya savaşında onlarla müttefiktik. Yani bizim dostumuz onlar" dedi. Biz de Almanların arabasını yıkadık. Onlar da bizim fotoğrafımızı çekti.

Sık sık Amasya'ya da gidiyoruz. Annemin babasına, dedeme Acem Ali diyorlar. Azerbeycan'dan kaçmış Amasya'ya gelmiş ihtilal olduğunda, orada bir toprak ağasının oğluymuş, annesi de Kürt aşiret reisinin kızıymış. "Oradayken çok Ermeni kestik, üzerlerine de patates ektik" diye anlatmıştı. "Geldiğimde Mustafa Kemal bana bir ev kâğıdı (yani tapu) verdi" diyor. Anlattığı yıllar Mustafa Kemal'in Amasya'ya gelmesine denk düştüğünden doğrudur sanırım. Acem Ali bedestende çay ocağı çalıştırıyor (Büyüdüğümüzde ağabeyimin ve benim solcu olduğunu görünce dehşete kapılmıştı, kendisi komünizm yüzünden kaçmış birisi olarak, ama bizi sevmekten hiç vazgeçmedi). Kambur anneannemin üvey olduğunu

çok sonra öğrendim. Mangalda kalaylı bakır tencerede yemek pişiriyor, yemeği karıştırıp tahta kaşığın sapını yalıyor, çok seviyorum. Yerinde duramıyor. Hiçbir şey yapmasa evin kapısını açıp tavuklara kışt diyor.

Mecitözü'ne de bayramlarda filan gidiyoruz. Beybam'ın babası Bekir Dedem, ona Kör Bekir diyorlar. Küçük ve minaresi olmayan bir camide imamlık yapıyor. Caminin çatısında ezan okurken abim aşağıdan bağırıp dede yirmi beş kuruş ver demiş, güldürmüş onu. Annem kısa kollu gezdiğinde "günah mı?" diye sormuştu ona, "kızım zaman sana uymaz sen zamana uy, bir şey olmaz" demişti. Sanırım bu yüzden Beybam'ın rakı içmesine de kızmıyor. Ayrıca amcamlarla birlikte Yeşil Köşe Bakkaliyesi diye bir dükkânları var. Ve Bekir Dedem'in de bir hikâyesini dinlemiştim. Seferberlik zamanında askere gittiğinde "epey Rum kesmişler ve kuyulara doldurmuşlar." Duvarda bir kılıcı asılıydı ve kanlıydı, kınından çıkarıp bakardım ve korkardım. Babaannem ise Çerkez, yaramazlık yaptığımda "haynap" diyor, "ayıp" demekmiş.

Sekizinci yaşıma girdiğim günlerde "referandum" diye bir şey yapıldı [9 Temmuz 1961]. Annemler oy kullanmaya gittiler, yeni anayasa içinmiş. Evet oyu kullanmışlar. Radyoda yüzde 60 evet çıktığını söylediler. Bizim okulun yanındaki Atatürk İlkokulu'nda bir kütüphane açıldı. Çok güzel ve çok büyük resimli kitaplar var, ilk kez böylesiyle karşılaştım. Artık bazen teneffüslerde bile oraya gidiyorum.

Öğretmenim yanımızda artık birer plastik bardak getirmemiz gerektiğini söylemişti. Okula geldiğimizde korkma sönmez okuduğumuz yerde ateş üzerinde kocaman bir kazanın olduğunu gördük. Sonra sınıflara girdiğimizde öğretmenimiz geldi, ardından hademe teyze geldi, elinde bir bakraç vardı. Öğretmenimiz bundan sonra her sabah Amerikan süttozu içeceksiniz dedi. Hademe teyze bardaklarımızı doldurdu. Çok sıcaktı. Karnım ağrıdı. Hiç hoşuma gitmedi. Tom Miks'i seviyordum ama bu Amerikalılardan süttozu yüzünden gıcık kapmaya başlamıştım.

Yassıada yargılamalarının bittiği günü de hatırlıyorum [15 Eylül 1961]. Düşükler denilen DP milletvekillerinin mahkemesi sinemada bile filmlerden önce gösterilmişti. Artık ezberlemiştik. Adını da öğrendiğim Salim Başol diye bir hâkim vardı, "Sanıklar geldiler bağlı olmayarak yerlerini aldılar" derdi hep. "Köpek Davası, Bebek Davası" gibi laflar edilirdi. Ablam anlatmıştı, mahkeme Celal

Kitap kurdu Melih

Bayar, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan'a ölüm cezası vermiş. Ama Bayar ihtiyar diye idam edilmeyecekmiş. Birkaç gün sonra gazetede tam sayfa Menderes'in darağacında fotoğrafı vardı. Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan İmralı Adası'nda daha önce idam edilmiş [17 Eylül 1961].

Ardından seçimler yapıldı. Beybam'ın canı sıkkındı... Çünkü gizli DP'li diye bilinen partiler Halk Partisinden daha çok oy aldı [15 Ekim 1961]. Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı seçildi [26 Ekim 1961]. Kahvehane ve berber duvarlarındaki renkli fotoğraflarından biliyordum onu zaten. Ve bir gün Amasya'dan telefon ettiler. Onlara da Ankara'daki akrabalar anlatmış, uçaklar uçuyormuş, büyük çatışmalar varmış. Talat Aydemir mi ne, bir albay hükümete isyan etmiş. Ama isyan bastırılmış [22 Şubat 1962]. O gün çarşıya yine çadırlar gelmişti. Oyunu bırakıp koşarak gittik. Cebimdeki bütün paramı, otuz beş kuruşumu buraya yatırdım. Çünkü denizkızını gördüm, karnına kılıç saplayıp ölmeyen adamın gösterisine baktım. Bir de Hazreti Ali'nin devesi vardı, onu görmek için çadıra girdim ki maketmiş, kandırdılar yani... Akşam eve geldiğimde herkesin yüzü asıktı. Ne olduğunu kimse söylemedi. Yıllar sonra öğrendim, meğer Beybam odun kaçakçılarıyla çok uğraşıyor diye Boraboy'a çıkarken köylüler yolunu kesmiş. Yanındaki orman bakım memurunu ve onu resmen esir almışlar, Beybam'ın tabancasına ve bakım memurunun mavzerine el koymuşlar. Sonra çarmıha germişler ve çok feci dövmüşler ve neyse ki serbest bırakmışlar. Amasya'dan cemseler dolusu asker gelmiş, köye baskın yapmış, elebaşlarını tutuklamış. O yaz Boraboy Gölü'ne gidemedik bu yüzden. Arkadaşlarımla Yeşilırmak'ta çimdik. Söğütlerin altında camışlar vardı ve ben korkuyordum ama diğer çocuklar camışların kuyruğuna yapışıp yüzüyordu. Eve geldiğimde annem fark etmesin diye çamurlu sudan sarıya dönen donumu parçalayıp bahçeye gömdüm.

26 Temmuz 1971: Beybam'la eski günlerde olduğu gibi "vazifeye gitmek" için İskilip ormanlarındaki kampa geldim. Hiç olmazsa 12 Mart faşizminin şehirlerinden firar etmiş sayılabili-

rim. Tümgeneral Musa Öğün TRT genel müdürlüğüne atandı. Her yere askerler atanıyor. Başbakan garaj amiri bile bir başçavuş olmuş. Caddelerde cemselerin ambülanslardan önce geçiş üstünlüğü var, demişti bir taksi şoförü. Sıkıyönetim 2 ay daha uzatıldı. Ankara Üniversitesi SBF öğretim üyesi Muammer Aksoy tutuklandı. Yaşar Kemal ile eşi Tilda Gökçeli de 15 gün önce gözaltına alınmıştı. Bir ay sonra Ankara'ya dönmem lazım, ODTÜ'yü kazandım, kaydımı yaptıracağım, yine "okullar açılacak..."

Yıl 1962. Okullar açıldı ve 4. Sınıftayım. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramında, Hükümet konağının önündeki törende ben de şiir okudum. Akşam eve geldiğimde abim benim taklidimi yaptı: Ey hürriyeeeeeeeet, cumhuriyeeeeeet, canımızsıuuuun, kanımızsıuun.

Öğretmenim Melih sen güzel resim yapıyorsun, mevsimler tablosunu sen çiz demişti. Çizdim. Sınıfın duvarına asıldı. Ablam söyledi, Atom Savaşı çıkacakmış. Doktor'un oğlu Bülent ile atom bombası yapmaya karar verdik. Ünite dergisinde okumuştuk, atom maddenin en küçük parçasıymış. Bir kiremit parçası aldık, bahçenin duvarına oturduk, elimizde bir taşla vura vura maddenin en ufak parçasını yapmaya uğraştık saatlerce...*

Melih Pekdemir
İlkokulda Cumhuriyet Bayramında
şiir okurken

Artık hayatın acı gerçeklerini de öğreniyorum. Arkadaşlarım bana "Kedi" lakabını taktı. "Kedi, Kedi" deyip gülüyorlar. Ama geri durmadım, ben de her birine yakışan lakaplar bulmaya başladım. O yıl kabul edilen Hürriyet ve Anayasa Bayramı Taşova'da da ilk kez coşkun bir şekilde kutlandı! Tekel bahçesinde yapılan törende hürriyeti temsil eden kızlar asker kıyafetli öğrenciler tarafından kurtarıldı [27 Mayıs 1963]. Okullar tatil oldu ama keyfim yoktu. Çünkü Beybam'ın Konya'ya tayini çıktı, arkadaşlarımdan ayrılacaktım...

* 23 Ekim 1962: ABD, Sovyetlerin Küba'yı bir nükleer üs haline getirmesini engellemek gerekçesiyle adayı ablukaya aldı.

*Beybam önceden Konya'ya gitmiş Hamidiye Mahallesi'nde Alâeddin Tepesi'ne yakın İnceminare Sokak'ta bir ev kiralamıştı. Konya'ya geldiğimizde bizimkiler eşyaları yerleştirirken ben de evden çıktım. Sokağa adımımı atar atmaz ip atlayan kızlardan birisi "Aa, şu yeni çocuğa bakın aynı Kedi" demez mi!**

*Kısa sürede yeni arkadaşlarıma da alıştım. Ama şimdiye kadar bilmediğim farklı çocuklar geçiyor sokaktan, bizimkiler taş atıyorlar onlara ve peşlerinden "vara vara zu vara!" diye bağırıp gülüyorlar. Beybam 13 kişinin bir Kürt devleti kurma teşebbüsü nedeniyle tutuklandıklarını söyledi [29 Haziran 1963]. "Kürtler kim ki?" diye sordum, "işte o taşladığınız çocuklar" dedi ablam. Ve Annem elimden tuttu, kaydımı birkaç sokak ötedeki Mareşal Mustafa Kemal İlkokulu'na yaptırdı. İlkokul 5'teyim... Yeni bir okul, yeni bir sınıf, yine yeni arkadaşlar. Akın (İstanbulluoğlu)** adında bir çocukla aynı sırada oturuyorum. Şimdi en yakın arkadaşım o.*

Okul müdürü tuhaf bir konuşma yaptı, anlayamadım. "Ermeniler yollara kalem şeklinde bomba bırakıyorlar, sakın yerden bir şey almayın" filan dedi... Tuz Gölü'ne okul gezisi düzenlendi. Gölün üzerinde trenlerle gezdik! Sonra göl kenarında evden getirdiğimiz yemekleri ortaya koyduk. "Hadi Ortak Pazar gibi yapalım" dedik. Herkesin dilinde bir Ortak Pazar lafı... Birkaç gün önce Türkiye'nin Ortak Pazar'a [şimdiki Avrupa Birliği] üyeliği için anlaşma imzalanmıştı (12 Eylül 1963). Stadyumun yolunu da öğrendim, antrenmanları seyretmeye gidiyorum. Göksel Arsoy da askerliğini Konya'da yapıyormuş. Gazetecilerle birlikte stadyuma geldi. Sanki kaleciymiş de topu yakalamış gibi poz verdi. Hayatımda ilk kez artist gördüm (10 Ekim 1963).

Beybam'ın keyfi yok. Belediye seçimleri yapıldı. AP büyük bir zafer kazanmış. Seçmenin yarısına yakını AP'ye oy vermiş...(18 Kasım1963) Neyse kısa sürede keyfi düzeldi, çünkü kiradan kurtulduk, Beybam'a lojman tahsis ettiler. Konya'ya gelirken orada orman mı var ki diye merak etmiştik, varmış! Üstelik Beybam Konya yakınındaki Takkeli Dağda ağaçlandırma bile yaptı [Yıllar sonra

* Bir süre sonra çözdüm bu Kedi meselesini elbette. Sonraki yıllarda karikatür çizmeye heveslendiğimde fark ettim ki, ilkokul ünite dergilerinin arka sayfalarında yer alan bant karikatürlerindeki şişkin yanaklı kediye benziyorum, yani kedi değil de kedi karikatürüymüşüm!

** Sonraki yıllarda bir sabah gazeteye baktım, Aaa... "Akın İstanbulluoğlu Başbakan Tansu Çiller'in özel kalem müdürü!"... İsim benzerliği mi diye düşündüm, hayır, fotoğrafı da var ve çocukluk arkadaşım Akın olduğu kesin!

gördüm ki orman olmuş orası!]. Hamidiye Mahallesi'ndeki evden Mamuriye Mahallesinde, Larende Caddesi üzerinde pazarın karşısındaki lojmana taşındık. Yeni arkadaşlarım oldu. Ama okulum çok uzakta kaldı... Konya'nın kışı yaman oluyormuş. Çok zorluk çekiyorum... Önce Atatürk heykelinin ve kütüphanenin olduğu lisenin karşısındaki meydana kadar yürüyorum. Oradan Amber Reis Caddesini baştan sona geçiyorum ve Sultan Cem Caddesinin sonundaki okuluma gidiyorum. Yarım saatten fazla bir yol... Bir gün oruç tutmuştum. Hava kararırken ve iftardan sonra eve geldim, karlara bata çıka... Annem bir daha oruç tutma dedi. Neyse ki ikinci sömestrde evin hemen iki sokak ötesindeki Mümtaz Koru İlkokulu'na kaydoldum. Yaşlı bir öğretmenimiz var. Sınıfa çabuk alıştım. Mehmet Kavruk diye bir arkadaşımla aynı sırada oturuyorum. Bu sene ben ilkokulu, abim ortaokulu, ablam liseyi bitiriyoruz... Ablam çatıya çıkıp ders çalışıyor... Abime resim bitirme sınavında kopya çekmesi için kopyalık resim hazırladım...

Taşova'dayken hep memur çocuklarıyla oynardım. Şimdi Konya'da lojmanın olduğu mahallede ortam çok farklı. Okuldan gelince sokağa çıktığım zaman oynayacağım arkadaşlarım hep mahallenin çocukları. Arkadaşlarımla uyum sağlamak için kısa sürede küfür etmeyi, onlar gibi konuşmayı öğrendim. Aksi halde muhallebi çocuğu deyip dalga geçiyorlar... Söylemeyi unuttum, aslında en samimi arkadaşım Kaya, Taşova'dayken ilkokul üçe kadar aynı sınıfta okumuştuk. Savcı Bayram Bey [Köseoğlu] amcanın tayini çıkmış ve buraya gelmişlerdi. Kaya okuldan çıktığında bizim mahalleye geliyor çoğunlukla ve birlikte oynuyoruz. İlkokuldan mezun oldum. Konya Maarif Koleji bu yıl yatılı olmayan öğrenci de alacakmış, yani parasız ve gündüzlü. Kaya ile sınava girmeye karar verdik. Mareşal Mustafa Kemal İlkokulu'ndan arkadaşım Akın (İstanbulluoğlu) da girecekmiş. Eh işte sınava girdik ve üçümüz de kazandık, artık kolejliyiz. Mehmet Kavruk da kazanmış.

Abim Erkek Lisesi'ne başlayacak. Ablam DTCF'yi kazandı (Ertesi yıl Tıp Fakültesini kazandı ve oradan devam etti). Taşova'daki gibi burada da sık sık kütüphaneye gidiyorum. Eve çok yakın. Üye de oldum, bazen orada oturup okuyorum, bazen eve kitap alıyorum. Sabah aldığım kitabı birkaç kere öğlen götürüp yeni kitap almak istedim, kütüphane memuru bana kızdı, "okumadan getiriyorsun" dedi. Yemin billah ikna ettim okuduğuma, hatta kitabın özetini bile anlattım! Yaz günleri dondurmadan çok şambaba yiyorum. Bizim

sokağa şambabacı geldiğinde, bisiklet kiralamaya ayırdığım yirmi beş kuruşu hep ona harcıyorum. Anneme yalvardım bisiklet alın diye; çok korkuyor, kaza yaparım diye almıyor, yani parasından değilmiş... O yaz Halkevi'nde resim kursuna da gittim ve tatil bitti.

1964 Eylül ayında ortaokula Kolej'de hazırlık sınıfından başladım. Okul numaram 29. Kolejde forma giymek ve kep takmak mecburi... Göğüs cebine kolej armasının dikildiği lacivert bir ceket ile gri pantolon diktirmek üzere Beybam beni aldı bir terziye götürdü, bir de "sivil" takım elbise ısmarladı. Hayatımda ilk kez takım elbisem oldu. Büyüdüğümü hissetmiştim. Okul binası istasyon yanında, tarihi bir bina, büyük bir bahçesi var. Eskiden yatılı öğrenciler çatı katında kalırmış şimdi yüz metre ileride bir apartman yatakhane olarak kullanılıyor. Akın ile aynı sınıftayız, Kaya başka sınıfa düştü. İngilizce yanı sıra Türkçe, Beden, Resim, Müzik dersleri de var. İngilizce öğretmenimiz siyahi genç bir Amerikalı, Miss Douglas, peace corps (barış gönüllüsü) olarak gelmiş buraya. Sonradan öğrendim ki ABD Başkanı Kennedy üçüncü dünya ülkelerindeki çirkin Amerikalı imajını, yankee emperyalizmi önyargısını kırmak için böyle bir proje hazırlamış. Miss Douglas hepimize imzalı birer fotoğraf dağıttı önce ve tarzanca konuşmaya çalıştık, sevimli bir genç kadındı, ama ben el işaretleriyle onun Kirk Douglas'ın akrabası olup olmadığını sormaya çalıştım. Bir şey anlamadı. Sınıf kalabalık değil, yirmi kişi kadar. Serdar ve Sönmez (Yılgören) adında ikizlerle hemen kaynaştım. Atatürk heykelinin orada büyük bir sitede oturuyorlar, okuldan yürüyerek birlikte dönüyoruz. Bir de yatılı Kürt öğrenci Abdülkadir var, Polatlı'dan bir ağa oğluymuş, zengin çocuğu yani; birkaç gün sonra bana Kürtçe "Kemçik" lakabını taktı ön dişlerimden dolayı, ben de fazla üstelemedim, ne de olsa "Kedi" denilmekten iyiydi. Yavaş yavaş İngilizce de öğreniyoruz tabii ve yolda keplerimizle yürürken çocuklar peşimizden "kolejli kalleşli, muhallebi çocuklarını" diye bağırıyor.

Evdeki hayatta bir değişiklik yok. Beybam bir gün, "Hah AP layığını buldu işte" demişti. Kendisi halkçı ya, AP'yi de Demokratların devamı görüyor. Meğer Süleyman Demirel diye birisi genel başkan seçilmiş. Beybam "buna Morrison Süleyman diyorlar" diye devam etti. Kongreden önce ABD başkanıyla fotoğrafını dağıtmış... Gazetedeki fotoğrafına baktım fötr şapkasını sallayan kel ve komik bir adam...[30 Kasım 1964]. İngilizce öğrenmek için ilkokuldakinden farklı bir gayret şart. Bazen Serdar, Sönmez ve Akın bizim

eve geliyor, ders çalışıyoruz. Babası Amerika'ya gidip gelen Akın bir sürü kartpostal ve kokulu silgiler verdi bize de... Bazen hafta sonları Mevlana müzesine de gidiyorum, turistlerle İngilizce pratik yapmak için faydalıymış, öğretmenimiz söylemişti. Hazırlık sınıfı bittiğinde İngilizceyi artık öğrenmiş sayılırdım. O yaz iki haftalığına İzmir'e gittik. Astsubay eniştenin Askeriye kampında denize girdik, fuarı gezdik ve döndük. Tatilimin kalanı mahallemde geçecekti yani. Harçlığımı artırmak için yeni bir yol buldum. "Hurdaaa alırıım, karyola masa ev eşyaları alırıım, eskiciiii..." diye saat başı geçen hurdacıya bakır satmayı öğrendim. İyi para vardı bu alışverişte. Annem yine Beybam'ın bana bisiklet almasına izin vermedi. Ama tornet yapmak moda oldu. Çünkü mahallenin yolları yeni asfaltlandı ve tornetler yağ gibi kayıyor. Bisikleti olan çocuklar bile tornet derdine düştü. Tornet imalatına başladık. Önce marangoza gittik. Yalvar yakar birer uzun ve dar tahta aldık, dümen için, birer de kalın ve geniş ama kısa tahtalardan. Sonra araba yedek parçası satan dükkânlara gittik, bilyeli teker almak için, tabii ki bedava vermiyorlar. Bütün paramızı bilyeli tekerlere yatırdık.

*O yaz Beybam anneme "İnönü de solcu oldu gördün mü!" demiş, "Ama ortanın solu..." diye tamamlamıştı [13 Ağustos 1965]. Biz ailecek CHP'li olduğumuza göre biz de solcuyduk demek ki... Ama solculuk ne demek bilmiyordum ki...**

27 Temmuz 1971: Dün epey yazmışım çocukluğuma dair. Buradaki orman kampındaki mühendisler namazında niyazında genç adamlar. Yani hiç kafa dengi değiller. Çadırımda şarabımı tek başıma içiyorum. Mühendislerden birisinin babası Hacı Amca var. Okuduğum kitapları merak etti. Gıcıklığına Roger Garaudy'nin *İslamiyet ve Sosyalizm* kitabını verdim Geri getirdiğinde "çok güzelmiş, yalnız peygamberimizden söz ederken Hazreti Muhammed demiyor, günah," dedi. Gazetelere baktım, İzmir Aydın yolunda Ziraat Bankası'na ait bir pikap silah zoruyla soyularak 4 milyon liraya el konulmuş. Soyguncuların Dev-Genç ile ilişkisi olduğu belirlenmiş. İyi para, diye sevindim. Hâlâ Ankara'ya dönemedim. Beybam bir ay daha kalmamı istedi. Oysa

* Orta'nın Solu siyaseti resmen Şubat 1965'te ortaya atıldı, 13 Ağustos 1965 tarihinde verdiği bir demeçte İnönü "ortanın solu demek, reform isteyen, sosyal güvenlik isteyen ve ilerici fikirlerin davacısı olanların ve partilerin ifade tarzıdır" dedi, Ekim 1965'teki seçimlerde CHP hezimete uğradı, 1969 seçimlerinde toparladı, 1973'te birinci parti oldu ve iktidara geldi.

ODTÜ'ye başlamaya can atıyorum. Hazırlık sınıfı okuyacak mıyım? Bari eski günleri biraz daha yazayım.

1965 Eylül ayı geldi, Hazırlık bitti ve artık Orta 1'deyim, tüm dersleri okuyacağız. Zor yıllar başladı. En sevdiğim ders elbette resim dersi. Öğretmenimiz Erdoğan Munis bir ressam. Okul panosuna benim çizdiğim resimler de asılıyor. Blok flüt mecburiydi müzik dersi için. Kaval çalmaya hevesli olduğumdan öğrenmesi zor olmadı. En çok da o sıralar "neneler un eler neneler un eler" müziğini çalıyorum. Çünkü radyoda her reklam programında *"güney sanayi güney sanayi" diye bunun müziğinden yapılan bir reklam tekrarlanıyor. Türkçeyi de seviyorum ama öğretmenim yine uyardı: "Evladım, 'Amarika' değil 'Amerika', 'mağrul' değil 'marul'"... Ne yapayım ağzım böyle alışmış. Ama en çok arkadaşlarımın gülüşmesine kızıyorum. İlk ve son İngilizce şiirimi yazdım: "People! you are laughing, you are crying, why don't you think that, you will be dying!" Şiirim okulun The Dawn gazetesinde hem de birinci sayfada yayınlandı.*

Genel seçimler yapıldı. Annem ve Beybam elbette CHP'ye oy verdiler ama bir işe yaramamış. AP yine büyük bir zafer kazanmış. Bir de TİP diye bir parti çıkmış ve 15 milletvekili kazanmış. Beybam, onlar için "aşırı solcu" demişti [10 Ekim 1965]. Spor sayfasını okumak için gazeteyi elime aldığımda bir haber görmüştüm: "'Türkiye'yi kurtaracak tek yol sosyalizmdir' başlıklı yazısının komünizm propagandası olduğu ileri sürülerek Şadi Alkılıç hakkında 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi." Sanırım aşırı solcu dedikleri bunlar [13 Mayıs1966]. Okulun yıl sonu gecesini yaptık. Sınıf korosuyla çıktım sahneye, blok flüt çalıyordum, ama öğretmene fark ettirmeden ara sıra "neneler un eler'i çalmayı" da ihmal etmedim. Öğretmen bir şeyler döndüğünü anladı ama benim yaptığımı göremedi. Arkadaşlarım kıkırdayıp durdular.

1966 yazında kısmi senato seçimleri yapıldı. Kafam şişmişti, spor saatini bile izleyemiyordum. Siyasiler radyoda propaganda konuşmaları yapıyorlar: Bülent Ecevit diye biri de ortanın solundan söz ediyordu. Beybam, "bu adam sıkı bir adam" demişti. Ama AP de "ortanın solu Moskova'nın yolu" diyormuş [5 Haziran1966]. Ve o yaz unutamadığım bir şey yaşadım. Aile dostumuz emekli bir tapu müdürü amca var. Amasya'da görev yapmış, annem karısıyla oradan tanışıyormuş tapu müdürü amcanın. Ama, aa! Adını bilmiyorum çünkü evde ondan hep "tapu müdürü" diye söz edili-

yor ve ben de müdür bey amca diye hitap ediyorum. İşte bu tapu müdürü amcanın epey yaşlı bir dayısı var... Aaa! Onun da adını bilmiyorum... Çünkü evde ondan hep "dayı bey" diye söz ediliyor ve ben de ona dayı bey amca diyorum. Dayı bey amca Konya'nın zengin eşrafındanmış ama çok hovardaymış, bu yüzden büyükleri ona bıraktıkları mirasa şerh koymuşlar, yani satamıyor sadece malın mülkün kirasıyla geçiniyor ve iyi de geçiniyor. Geçen gün bir faytonla geldi bizim eve. Yanında süslü bir teyze... Aaa! Bu Muhterem Nur... Vallahi o! Dayı bey, Meram bağlarındaki gazinoda şarkı söyleyen Muhterem Nur'u almış, annemin yemeklerinin güzel olduğunu bildiğinden lokantaya götürmemiş bize getirmiş. Balkonda mükellef bir sofra hazırladı annem... Hep filmlerde seyretmiştim. Şimdi karşımdaki de çok kibar, çok hanım ve çok güzel bir teyze...

Orta 2 öğrencisiyim ve artık spor haberlerinden başka haberlere de göz atıyorum. Gazeteci İlhami Soysal bilinmeyen bazı şahıslar tarafından bir arabaya sokularak rejim aleyhinde yazı yazdığı için fena halde dövülmüş. TİP de bu olayı "faşist metotların kullanılışı" diyerek, kınamış [8 Eylül 1966]. TİP aşırı solcu ve bir de sosyalist diye duymuştum. Anladığım kadarıyla solcu ve sosyalist haklıdan yana... Faşist de kötü bir şey olmalıydı.

Sınıfta öğretmenin gelmesini beklerken hep birlikte şamata için şarkı söyleme alışkanlığı başladı. Bu sene Beatles'ın Yellow Submarine*'i moda, onu söylüyoruz genellikle, ama her seferinde final parçamız "hani ya da benim elli de dirhem kişmişim Konyalının geçmişini..." şeklinde olanı... Gerçi biraz üzgündüm o günlerde. Annem safrakesesinden ameliyat oldu. Hastanede yatıyor, Beybam Orduevi'nin arkasında Araboğlu Makası'ndaki bir etli ekmekçiyle anlaştı. Her öğlen oraya gidip karnımı doyuruyorum. Annem iyileştiğinde Savcı Bayram Bey amca ile Savcı Doğan (Öz) amca maaile bize misafirliğe geldiler. Beybam'la balkonda rakı içtiler... Biz Kaya ile yolda top oynadık geceleyin. Çok keyifliydi...*

Çoğunlukla Kaya ile vakit geçiriyorum. Para biriktirip şarap aldık, Meram bağı yolunda ıssız bir yerde sigara ve şarap içtik. Sonra "Allah var mı yok mu" diye tartıştık, "yok" dedik ama işi sağlama almak için üç kere üst üste Cuma namazına gittik, aksi halde otomatikman cehenneme gidermişiz. Kaya ile para kazanmanın bir yolunu da bulduk. Alâeddin Tepesi'nde eski Teksas-Tommiks kitaplarımızdan tezgâh açıyoruz, ya takas ediyoruz ya da satıyoruz, ama sattığımızla yeni sayılarını alıyoruz.

1967 sonbaharında artık orta 3 öğrencisiyim. Kolej bizim lojmana yakın bir yerde Ticaret Lisesi'nin arkasında yeni binasına taşındı. Zil çaldıktan sonra bile evden çıksam geç kalmıyorum. Konya'da 2. Ordu var. Kıbrıs'ta yine bir şeyler oluyor... [25 Kasım 1967]. Yollardan ha bire cemseler geçiyor. Bizim kolejin eski binasının yanındaki istasyonda insanlar askerlere ekmek veriyordu. Bizim evin caddesinden geçen bazı cemseler bozuldu. Beybam, cık cık yaptı, bu halimizle mi savaşa gireceğiz, dedi.

16 Ağustos 1971: Hâlâ orman kampmdayım. Çok sıkılıyorum. Keşke Josef de burada olsaydı. Belki Türk yapımı Anadol mu, şubat ayında üretimine başlanan Murat 124 mü yoksa bu ay satışa sunulan Renault 12 mi daha iyi, onu tartışırdık! THKP-C üyelerinin yargılanmasına başlanmış. Gazetede Mahir Çayan'ın mahkemede Ulaş Bardakçı ile fotoğrafını gördüm. Bıyıkları var ama favorilerini kesmiş. Sakalım tam çıksın, ben de bıyık bırakacağım. Devrimci tipi böyle!

1968 Şubat tatili*nde Ankara'da Hukuk Fakültesi'nde okuyan abim Ankara'dan geldi. Tam bir devrimci olmuş, favoriler, bıyık... Akşam yemeğinde siyasi laflar edince, zaten favorilerinden gıcık kapan Beybam ona çok kızdı. "Bana bak" dedi, "Başımıza komünist mi kesildin, dinsiz mi oldun, komünistler Osmaniye'de Kuran yakmışlar!" Abim, "yok öyle şey Beyba, yalan" dedi. "Kuran yakıldı diye halkı kışkırtmışlar, okumadın mı gazeteyi, içişleri bakanı bile yalanladı..." [14 Şubat 1968]*

15 yaşıma bastım [8 Temmuz 1968]. Artık ortaokul da bitti. Bu yaz Beybam'ın tayini Konya'dan Beyşehir'e çıktı. Lise 1'i yatılı okuyacağım. Yazın bütün aile bir aradayız. Beyşehir'de hiç arkadaşım yok. Genellikle tek başıma takılıyorum, lojman gölün kenarında, yüzüyorum ve balık tutuyorum. Bu arada Beybam'ın av tüfeği de benim oldu. Uzun süredir göz koymuştum ama küçüksün kullanamazsın diye benden uzak tutuyorlardı. Şimdi artık liseye başlayacağım, yani büyüdüm. Tüfek çok güzel. Huğlu tüfeği... Huğlu diye bir köy var, av tüfeği imalatında Türkiye çapında bir numara. Köylüler, birkaç yıl önce, orman bölge şefi olduğu için Beybam'a "hediye" bir tüfek yapmak istemişlerdi. O da İzmir'deki teyzemin kızının kocası astsubay Ali abiden 1953 model askeri bir jeep'in direksiyon milini alıp köylülere verdi. Meğer o modelin direksiyon mili en has çeliktenmiş. Tüfek namlusu hem benim doğum tarihime ait hem de dipçiği filan özel işlemeli. Köylüler tüfeği verirken Beybam'a, "Bu-

nun içine istersen dinamit koy, namluya bir şey olmaz" demişler. Öyle güzel tüfek yani...

Tüfek benim olunca etrafa şöyle bir çıktım, dolaştım. Ama henüz av mevsimi değil. Balık tutarken bir baktım, kocaman kocaman sazan balıkları ki içlerinde bir metre boyunda olanlar bile var, akşamüzeri gölün hemen kıyısına gelip yosun yiyorlar. Eve koştum, tüfeği kapıp geri döndüm. Oltayla avlamakla niye uğraşayım. Gölün kıyısında "otlayan" sazan balığına nişan aldım. Pat diye suyun yüzüne çıktı. Ayağım bile ıslanmadan uzandım aldım balığı, eve getirdim. O akşam yemeğinde ziyafet bendendi. Ama tüfekle balık avladığıma kimseyi inandıramadım!

Abim hakikaten sıkı bir devrimci olmuş. Hatta Beyşehir gazetesine makale bile yazdı. Başlığı: Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye... Bana anlatıp duruyor: Ankara'da devrimci gençlik eylemlerine katılıyormuş. Haziran ayında devrimciler DTCF'yi işgal etmişler. Buradaki boykot ardından eylemler Ankara ve İstanbul'daki diğer fakültelere de yayılmış. Zaten dünyanın başka yerlerinde, özellikle Fransa'da gençlik isyan halindeymiş. Ülkü Ocaklı faşist komandolar ise polisin yanında silahlı saldırılar düzenliyormuş.

Beybam abimi Beyşehir'de zor tutuyor. O da "Mutlaka Ankara'ya gitmem lazım" diyor. Gençlik eylemleri hızla devam ediyor çünkü. ABD'nin 6. Filosu İstanbul'a gelmiş, aleyhte gösteriler olmuş, gençler ile Toplum Polisi arasında çatışmalar çıkmış. Gençler, 6. Filo'nun denizcilerine taş atarak arabalarını tahrip etmişler. Toplum Polisi İTÜ Gümüşsuyu Öğrenci Yurdu'nu basmış, öğrencileri coplamış, yaralananlar olmuş. Ankara'da da Amerika aleyhinde gösteriler yapılmış ve bazı gençler tutuklanmış. Gençlik örgütleri İstanbul Beyazıt'ta emperyalizme karşı büyük bir miting düzenlemişler [20 Temmuz 1968].

Beybam'la birlikte Orman dairesinin pikabıyla Konya'ya gitmiştik. Alışveriş filan işlerini bitirdikten sonra, Alâeddin Tepesi yakınında Şahin Sinemasının köşesinde Beyşehir'e geri dönmek üzereyken caddenin Orduevi tarafına doğru bir kalabalığın yürüdüğünü gördük. Ellerinde sopalar ve hatta çok iyi hatırlıyorum dümbelekler dahi vardı. "Kahrolsun komünistler, Komünistler Moskova'ya!" diye bağıra çağıra yürüyorlar ve etrafa saldırıyorlardı. Beybam, "Aman nümayişin ortasında kalmayalım" dedi şoföre ve Beyşehir'e döndük. Akşam ajansında olayın aslını radyodan öğrendik. Meğer TÖS ve

Yükseköğrenim Gençliği ile Fikir İşçileri Kulübü'nün Konya'da düzenlediği toplantılar öncesinde, bunu engellemek amacıyla yapılmış bu saldırılar. Abim yine burnundan soluyordu, "bu yobazlar, faşistler azdı kudurdu!" diye... Bu yobazlar Yeni Konya gazetesinin binasına da saldırmışlar, üç kitaplık, bir içkili lokanta ve TİP merkezini tahrip etmişler. Öğretmenlerin oturduğu Selçuk Mahallesine de saldırmak istemişler ama öğretmen aileler, çoluk çocuk, genç yaşlı bunları geri püskürtmüş. Ajanstaki haber, İçişleri Bakanı Faruk Sükan *"sağı kışkırtanın solcular olduğunu söyledi" diye bitmişti [23 Temmuz 1968]. Olaylar devam ediyordu, 6. Filo eylemleri sırasında polis tarafından yaralanan TİP'li Hukuk öğrencisi Vedat Demircioğlu öldü. İstanbul'da polis ile devrimci gençler arasında çatışma çıktı [24 Temmuz 1968]. Gazetelerde siyasi haberleri merakla okuyorum. Sovyetlerin önderliğinde Varşova Paktı Kuvvetleri, Çekoslovakya'yı işgal etti. TİP genel başkanı Mehmet Ali Aybar'ın Sovyet eleştirisi de pek sertti. Abim "kafam karıştı" dedi, ama niye karışmış anlamadım [21 Ağustos 1968].*

Okullar açıldı, lise 1'deyim ve artık yatılı öğrenciyim. Gündüzlü okurken yatılılara hep özenmiştim. Özendiğim kadar varmış. Sürekli arkadaşlarla beraber olmak, özellikle yatakhane hayatı tam benlikmiş... Hababam Sınıfı romanından farkı yok hayatımızın. Sanki biraz da o romanı taklit ediyor gibiyiz. Artık ağabeyler gibi ben de sigara içiyorum tuvalette, bir kişi erketede kalıyor, "dolmuş" dediğimiz tuvalete girip tüttürüyoruz.

Artık sosyalistim, devrimciyim demeye başladım. Lise 3'ten ağabeylerden kitaplar alıyorum. Bülent Ece adında yeni bir arkadaşım da var. O da sosyalist. Jack London kitaplarını okumaya başladım. Sonra Upton Sinclair'in kitaplarını... Bir de Birsen (Kaya) var, o da sosyalistim diyor. Ama arkadaşlar arasında artık sağcı-solcu gibi ayrılıklar da başladı. Mesela ilkokuldan arkadaşım olan Mehmet Kavruk komando kalpağı takmaya başladı. CKMP'liymiş. Bana komünizmin kötülüğünü anlattı. Ben de ona biz komünist değiliz, toplumcuyuz, sosyalistiz dedim. Akşam gazetesinde Çetin Altan'dan okumuştum, "Komünizm dediğin düzen proletaryanın tankıyla topuyla iktidarı almasıdır, biz sosyalistiz" dedim. Örnek olarak da İsveç'in de aslında sosyalist olduğunu gösterdim. Aslında sosyalist yerine toplumcu diyoruz.

Edebiyat öğretmenimiz de toplumculuktan söz ediyor. Ahmet Arif'in şiir kitabı çıkmış, hepimize almayı tavsiye etti. "Anadolu"

şiirini çok sevdik. Ramazan (Şahin) tahtaya kalktı çok güzel okudu bu şiiri... Edebiyata meraklı ve çok samimi olduğum öbür arkadaşım, Bülent gibi bu yıl bizim sınıfta olan Selo (Selahattin Erhan). Kendisi de şiir yazıyor, hafta sonları birlikte çarşıya çıkıyoruz. Birlikte sinemaya gidiyoruz, Selo içmiyor ama en büyük keyfim film başladığında sigara içmek. Yer gösteren ışıkçı sigaranın ateşini görmesin diye nefes çekerken koltukların altına eğilip öyle içiyorum. Sınıfımızda şampiyon bir boksör bile var: Mehmet Kumova. Liseler arası şampiyon oldu. Sınıfta eldivenlerini takıp antrenman yapıyor. Ben de eldivenleri takıyor ve karşısına geçip yumruk atıyorum ona. O bana vurmuyor tabii, ben yumruk attıkça sadece gülüyor.

Yatılı olduğum için vaktim daha bollaştı nedense. Kendime bir meşgale aradım. Sınıf panosunda "Bizden Bize" diye bir duvar gazetesi çıkarmaya karar verdim. Başyazıyı yazacak ve karikatürleri de ben çizecektim. Bülent Ece ve Birsen Kaya siyasi yazılar yazmayı üstlendi. Kompozisyonu güzel diğer arkadaşlar da yazdılar. Duvar gazetesindeki bütün yazıları sınıfta yazısı en güzel olan Güzin ve birkaç kişi daha temize çektiler. Ama izin almak aklıma gelmemişti, öylesine astım sınıfın panosuna. Edebiyat öğretmenimiz Yüksel Hoca görünce çok sevindi, beğendiğini söyledi, "Müdür'e söyleyeyim gelecek sayısını okul panosu için hazırlayın" dedi. Hazırladık. Okul panosuna asılınca, bütün okul önünde toplanıp okuyor. Baya sükse yaptık... Ne var ki Yüksel Hoca kıpkırmızı bir yüzle sınıfa geldi. "Melih, o gazeteyi artık kaldırın panodan" dedi. Meğer müfettiş gelmiş, müdüre fırça atmış: "Ne bu yahu, baştan aşağı kızıl kokuyor!" demiş.

Bülent Ece ve Birsen Kaya ile sosyalizm filan konuşuyoruz teneffüslerde. Birsen babasının sol dergilerinden getiriyor sınıfa... Artık yasak yayın okumak bizler için müthiş cazip bir eylem haline geldi. Marx ve Engels'in Komünist Manifesto'su toplattırılmış. Birsen, bu kitabı bana getireceğine söz verdi [23 Kasım 1968].

19 Ağustos 1971: İskilip'te sıkılmaya devam ediyorum. Kapatılan TİP'in genel başkanı Behice Boran'ın yargılanmasına başlanmış. Behice Boran, Mehmet Ali Aybar, Mihri Belli... Hepsi farklı düşünüyor ama hepsi faşizm karşısında aynı...

1968 yılında sosyalistler arasındaki fikir ayrılıklarını hiç anlayamıyordum. Aralık ayında Ankara'da TİP'in olağanüstü toplantısı yapılmıştı. Birsen'in getirdiği dergilerden "Aybarcılar", "Arenciler" ve Mihri Belli'nin grubu "Demokratik Milli Devrimciler" diye fark-

T. C.
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ANKARA
1977-1978
ÖĞRENİM YILI
KİMLİK KARTI
ADI : MELİH
SOYADI : PEKDEMİR
FAKÜLTE : FEN EDEBİYAT
BÖLÜM : SOSYAL İLİMLER
SINIF : IV NO. : 11.655
İMZA :
№ 009002

Melih Pekdemir'in
ODTÜ Öğrenci Kimlik Kartı

lı grupların olduğunu okumuştum. Aybar Genel Başkanlığa tekrar seçildi, fakat Arenciler de güç kazanmış. TİP tüzüğüne "TİP, demokratik, sosyalist bir örgüttür" ilkesi eklenmesi önemliymiş. Bülent Ece, "TİP artık etkisini yitiriyor, gençlik TİP dışında örgütleniyor" dedi... Haklıydı sanırım. ABD Büyükelçisi Robert Kommer ODTÜ'yü ziyaret ettiği zaman, öğrenciler arabasını üniversite bahçesinde yakmışlardı. Kommer CIA'da çalışmış ve Vietnam'da milyonlarca kişinin ölümüne neden olmuş, devrimci gençler de bunu protesto etmişlerdi [7 Ocak 1969]. Yine Birsen'in okula getirdiği gazeteden okumuştum. İstanbul'da Kartal-Cevizli Singer fabrikasını işçiler işgal ettikten sonra polislerle çatışmışlar [10 Ocak 1969]. Sadece sosyalizm işçilerin haklarını savunuyor. İyi ki sosyalist olmuşum dedim, kendi kendime...

Sömestr tatilinde Beyşehir'e ailemin yanına gittim. Abim ve ablam da Ankara'dan geldiler. CKMP'nin Genel Kongresi toplanmış ve burada komandolar gövde gösterisi yapmışlar [10 Şubat 1969]. Kongre, partinin adını Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) şeklinde değiştirmeye karar vermiş ve "Başbuğ" dedikleri Alparslan Türkeş yeniden Genel Başkanlığa seçilmiş. Abim, "hepsi faşist bunların" diye küfretti. Komandolar üniversiteleri işgal etmeye çalışıyormuş, komando kamplarında yetiştiriyormuş Başbuğ'ları onları... Beyşehir'de ava da çıktım. Beybam'ın Huğlu tüfeği elimde, hademenin oğluyla kar yağarken onların köyüne gittik, ninesinin evinde bazlama yedik. Sonra donmuş gölün kıyısında üşümeden ve üşenmeden ördek meke kovaladım. Av tüfeğim, fişekliğim, yün çoraplarım, uzun botlarım, tiftik papağımla çamurlu karda bata çıka soluk soluğa ter burnumdan damlarken, hiç ördek vuramadım. Tüfeğimin kayışı bile yoktu, ip bağlamıştım...

Sömestr tatili bittiğinde Konya'ya döndüm. Teneffüste Birsen'in getirdiği gazetelere baktım. Manşette "Kanlı Pazar" ya-

zıyor. İstanbul'da 6. Filoyu protesto eden devrimcilere Taksim Meydanı'nda gericiler kanlı bir saldırı düzenlemiş, 2 kişiyi öldürmüşler. Toplum Polisi de saldıranlara yardım etmiş [16 Şubat 1969]. Kimya notlarım pek iç açıcı değil. Kimyadan ikmale kalacağım. Beybam geldi okula, Beyşehir'den. Tayini Ankara'ya çıkmış. Ev bile tutmuş orada. Sanırım kolejdeki ve Konya'daki son günlerim. Okul bitince ben de Ankara'ya gideceğim.

28 ağustos 1971: Hâlâ Ankara'ya gidemedim. Bugün Meclis Anayasa değişikliği teklifini olduğu gibi kabul etti. Artık 27 Mayıs Anayasasının getirdiği nispi demokratik ortam yok. Ankara'da faşizm var, ama buradan iyidir, zaten dönmem gerek. Yoksa ODTÜ'ye kayıt yaptıramam. Neyse ki az kaldı, birkaç gün sonra İskilip'ten Ankara'ya gideceğim...

1969 yazında Ankara'ya gittim. Yeni evimiz Kurtuluş Taşkent Sokak'ta bir apartmanın ikinci katı. Abimle aynı odada kalıyoruz. Eve girer girmez hemen solda bizim odanın kapısı var. Yani sanki annem, Beybam ve ablam bir evde abimle ikimiz de ayrı bir evde yaşıyor gibiyiz. Abim bu odayı resmen dernek gibi kullanıyor. Arkadaşları girip çıkıyor sürekli. Çünkü Hukuk Fakültesi yüz metre ileride... Tabii ki hiçbir şikâyetim yok. Devrimci ağabeylerle beraberim. Tek sıkıntım, abim henüz yanında sigara içirtmiyor. Ben de onun paketinden sigara aşırıp tuvalette içiyorum. Evdekiler de farkında ama anlamazdan geliyorlar.

Daha Ankara'ya alışmadan, mahalleyi tanımadan Eskişehir Mihalıççık'a gitmem gerekti. Çünkü Beybam orada ve şimdi Orman Amenajman Heyetinde görevli. Beybam'ın yanına gittiğimde çok şaşırdım. Burası resmen orman kampı. Herkesin kalacağı bir çadır var ve bir de yemekhane çadırıyla ofis olarak kullandıkları büyük çadırlar. Heyetin şoförü Yaşar abiyi çok sevdim. Ankara Atpazarı'nın bitirimlerinden, kendisini Kartal Tibet'e benzetiyor ama lakabı "Çingen Yaşar"mış. Geceleri kamp ateşi de yakılıyor. Ama ben kimyadan ikmale kaldım, bir yandan ders çalışıyor, bir yandan kitap okuyorum ve bunaldığımda da Huğlu tüfeğimle ava çıkıyorum. Birkaç hafta sonra kampın biraz uzağına kendi çadırımı kurdum. Böylece daha özgür hissediyorum kendimi. Bazen kendi başıma şarap içiyorum gemici feneri ışığında...

Ahmet Bey ve İsmet Hanım, Sıradan ve Sahici

Yaşar abi kampın erzakıyla birlikte gazeteleri getirdiğinde öğrenmiştim. Kayseri'de TÖS Genel Kurul toplantısının yapılırken 2 cami, okul ve dernek dinamitlenmiş! [10 Temmuz 1969]. Haydaa! Bu gericiler belli ki saldırmak için bizzat kendileri yapmışlar bu işi. Ardından da öğretmenlere saldırmışlar. TÖS Başkanı Fakir Baykurt, birçok kitabını okudum onun, kolejdeyken solculuğu öğrendiğim yazarlardan birisi. O da gazetecilere işin aslını anlatmış ama dinleyen kim...

Gece kamp ateşi etrafında Yaşar abiyle sürekli mehtaba baktık. Aya bir şey olur mu ki deyip gülüyoruz. Çünkü Cape Kennedy uzay üssünden fırlatılan Apollo 11'in içindeki astronotlardan Neil Armstrong ve Edwin Aldrin, Eagle adlı Ay Örümceği'ne geçtiler ve sabahın erken saatlerinde Ay'a ayak bastılar [21 Temmuz 1969]. Yaşar abiye "Ay'a ilk çıkan sen olsan ne yapardın?" diye sordum, "Aydan dünyanın üzerine işerdim" dedi!

Emekçilere bu memlekette rahat yok. İstanbul Silahtarağa Demir Döküm Fabrikasındaki grevde, işçilerle polis çatışmışlar [7 Ağustos 1969]. Bülent Ecevit CHP'nin köyleri kalkındırma planını açıklamış ve "Toprak İşleyenindir, Su Kullanandır" demiş. Şimdi bu Ecevit de mi solcu? Abim, onun Türkiye'ye işçiler aleyhine lokavtı getiren bir Çalışma Bakanı olduğunu söylemişti, bunu hatırladım. 5 bin çelik işçisi Ereğli'de grev yapmış ve hemen ardından AP hükümeti, milli güvenliği tehlikeye soktuğu gerekçesiyle grevi 30 gün

ertelemiş. Vay be! Akşam gazetesinde de, gelecek seçimlere hazırlanmaya yönelik, MHP gençlerini yetiştirmek amacıyla Alparslan Türkeş'in Mudanya'da 35. Komando kampını açtığını, her bir komandoya da yemek ve yatmasından başka ayda 350 lira maaş verildiğini yazıyordu. Yahu bunlar resmen lejyoner, paralı asker yetiştiriyor. Faşistler... [14 ağustos 1969].

Mihalıççık'a okul kaydımın nakliyle ablam ilgilenmişti. Kimyadan bütünleme sınavına gireceğimden berbere gittim, hippi gibi olmuşum, böyle sınava almazlardı. Sınav çok kolaydı elbette. Sonuç da hemen belli oldu. Artık lise ikideyim.

Ankara'ya döndük. Evin hemen altında Kurtuluş Lisesi var. Ama Atatürk Lisesi daha iyiymiş de kayıt yaptırmak zormuş. Teyze kızının kocası ülkücü Fevzi Enişte aldı beni, kayıt için götürdü oraya. Lisenin müdürü "Deli Veli" (Veli Soysaldı) lakaplı bir ülkücü, enişte de ülkücü olduğundan, "Hocam" dedi, "sana aslan gibi bir bozkurt getirdim." Kaydım hemen yapıldı.

Okula giderken yine Konya'daki gibi yol yürüyeceğim. Çünkü otobüs durağına kadar gittiğinde zaten yolun yarısı, Sıhhiye'ye yürüyerek gitmek daha kolay... Yeni sınıfım 5 Edebiyat A... Elbette, edebiyat ve İngilizce derslerinde hemen öne çıktım. İngilizce öğretmeni durumu fark etti, bazen dersleri bana anlattırıyor, arkadaşlarımın nasıl anlayacağını ondan daha iyi bilirmişim, öyle dedi. Sınıftakiler tam kafa dengi. Murat ve Numan Çankara diye amca oğulları var, bir de İlhan Yüceer; okuldan çıkışta birlikte dönüyoruz. İlhan dizleri altında genişleyen İspanyol paça pantolonunu giymeyi seviyor, fiyakasına çok düşkün. Kurtuluş Parkı boyunca lak lak ediyoruz, çoğu kez Cebeci Stadyumu yanındaki bir kahvede poker oynuyoruz. Hatta öyle azdırdık ki işleri okulda uzun teneffüslerde yakın bir kahvede bile kâğıt oynuyoruz, bir keresinde İlhan sütle karıştırıp rakı içirdi bize, ağzımız kokmazmış. Sınıfta Salih (Tümsavaş) diye bir arkadaşım daha var. Lakabı "Anthony"; çünkü Anthony Quinn'in tıpkısı. Solcu çocukları da fark ettim, Alev (Önder) ile aram iyi... Bir de solcu olmayan, ülkücü ve judocu bir Zihni (Papakçı) var, onunla da gayet iyiyim. İlhan bizim Taşkent Sokağı'n biraz üstünde oturuyor, bazı geceleri de geliyor, dışarı çıkıyoruz. Evin önünde duruyor, zile basmıyor ve eliyle baykuş ötüşü şekliyle "iyi kötü çirkin" müziğini çalıyor, ben de çıkıyorum. Kolejdeki boksör arkadaşım Mehmet Kumova'da burada oturuyormuş. Sokakta karşılaştım. Emniyet Spor'daymış. Uzak

durmaya karar verdim... Konya Koleji'nden Selo ve Bülent Ece de Ankara'ya taşınmışlar. Ara sıra bizim eve geliyorlar. Eski arkadaşlarımla buluşunca seviniyorum.*

Abim yine birkaç arkadaşıyla geldi. Hukuk Fakültesi'nden Mümtaz (Kotan) abiyi ve Ahmet (Atak) abiyi artık tanıyorum. Mümtaz abi, Kürt devrimcisi ve DDKO ile uğraşıyor, bir de kardeşi var Orhan (Kotan) abi hem devrimci hem şair. Ahmet abi Ürgüplü, ara sıra bizim evde kalıyor. Aralarında konuşurken anlamaya çalıştım. Rıza Kuas'ın Genel Sekreterlikten istifasıyla TİP içinde artık birlik filan kalmamış. Sendikacılar ve Arenciler ve muhtemelen Mihri Belli'nin grubunun da desteğiyle Mehmet Ali Aybar'ın düşürülmesi için bir cephe kuracaklarmış [15 Eylül 1969]. "Mihri Belli kim?" diye sordum. "Mededeci onlar" diye cevap verdi abim. "O ne?" dedim, "M.D.D, yani Milli Demokratik Devrim'i savunanlar" dedi. "Bunları öğrenmen için çok okuman lazım, al işte şu kitaptan başla" dedi. Uzattığı kitap Lenin'in İki Taktik kitabı... Sonraları o kitaba baktım, ı-ıhh, bilmediğim bir sürü kavram var, raboça diyelo filan... Ne ki bunlar? Bir de Ecevit'i sosyal demokrat diye küçümsüyoruz ama Lenin'in partisi de sosyal demokrat partiymiş. Bir şey anlamadım. Abim de "o zaman sırasıyla oku" dedi, önce George Politzer'in Felsefenin Başlangıç İlkeleri'yle başlamalıymışım... "Pazar günleri okurum" dedim.

Karşı dairede komşumuz Fatoş ablanın ve ablamın arkadaşı Selda (Bağcan) için TRT'den istek parça istedik... Ne kadar fazla istek olursa parçası o zaman çalıyormuş. Selda bizim eve de geliyor ara sıra, gitar çalıyor, ama ablamın arkadaşı diye yanına çıkmıyoruz. Yani ablam istemiyor.

Okuldan eve geldiğimde, bizim oda yine dernek binası gibiydi. İstanbul'da Taylan Özgür adında bir devrimci öğrenciyi sivil polisler öldürmüş. Abim eve bildirileri getirip bıraktı, annem görmesin, biz bir saat sonra alacağız dedi. Eylem yapacaklarmış. Ben de geleyim dedim, sen otur dersine bak dedi [25 Eylül 1969]. Radyoda partilerin seçim konuşmaları başladı. Ecevit'ten gıcık kapıyorum. Solcuymuş gibi konuşuyor. Ama Beybam çok seviyor bu adamı, sesimi çıkaramıyorum [27 Eylül 1969]. Abim söyledi, SBF'de düzenlenen Olağanüstü Kurultay ile FKF'nin yerine Dev-Genç kurulmuş

* Sonraki yıllarda 1971 Akdeniz Olimpiyatlarında 54 kiloda altın madalya aldı; ben DAL'da işkencedeyken o İnterpolde çalışıyormuş, bana bir polisle selam gönderdi, bir ihtiyacı var mı diyé sordurdu, kapıda annemlere de yardımcı olmuş, sağ olsun.

[9-10 Ekim 1969]. Bu Dev-Gençliler sıkı devrimciler. Köylülerin toprak işgallerine gidiyorlar, fabrika işgallerine katılıyorlar, tütün ve fındık üreticileri için miting düzenliyorlar. Bence seçime girseler kazanırlar.

Seçim sonuçları açıklandı. Beklendiği gibi AP büyük bir zafer kazandı. Ama katılım çok azmış. Neyse hiç olmazsa TİP 2 milletvekili çıkarmış. Eskiden 15 milletvekili vardı oysaki [11 Ekim 1969]. Sırf TİP milletvekili çıkarmasın diye milli bakiyeyi kaldırmışlar, o yüzden böyle olmuş. Gazetede okumuştum: Suriye'de el-Fetih'te gerilla eğitimi gördükten sonra yurda dönen eski FKF Başkanı Yusuf Küpeli, Ankara'da tutuklanmış [9 Kasım 1969]. Abime sordum, "devrimcilik böyle işte" dedi. Devrimciler ile oportünistler varmış. "Oportünistlerden" Mehmet Ali Aybar TİP Genel Başkanlığından istifa etmiş [15 Kasım 1969].

Sınıfta otururken aniden müdür Deli Veli (Veli Soysaldı) içeri girdi. Ve ayağa kalkmadığı için bir arkadaşımızı sopayla dövdü ve kolunu kırdı. Canımız çok sıkıldı. Ertesi gün boykot yapmaya karar verdik. Türkiye'de ilk lise boykotu! Diğer sınıflardaki devrimci öğrencilerle birlik olduk, sayımız 300'den fazlaydı, ama o sırada faşist öğrenciler bize saldırdı, kavga çıktı, yaralananlar oldu. Sayımız daha da arttı, Müdür Veli Soysaldı'nın okuldan alınması için Milli Eğitim Bakanlığına doğru yürüyüşe geçtik. Böylece okuldaki devrimci arkadaşlarla tanışmış oldum. Harbiye marşını söyleyerek yürüdük... [3 Aralık 1969].

Bu sıralar faşistler de beni mimledi. Ama sınıfımızdaki ülkücü Zihni (Papakçı) beni çok seviyor, faşistlerin saldıracağını öğrendiğinde okul çıkışlarında yanımda duruyor ve zaten sınıftan arkadaşlarım da etrafımda çember yapıp korumaya alıyorlar. Zihni bir gün "fen bölümünden Sadettin adında bir çocuğu döveceklermiş," dedi. Yanına gittim, durumu anlattım, "yok öyle şey, ben solcu filan değilim ki" dedi. Belli, illegalite takılıyordu. Ama okul çıkışında hakikaten dövdüler, bir şey de yapamadık. Sonra yanına gittik, böyle tanıştım Saadettin (Sinan Çetin) ile... O dayağı yemeseydi, arkadaş olamayacaktık yani...*

---

* Zihni Papakçı, benim kadim arkadaşım, yıllar sonra, cezaevinden çıkınca beni buldu. Zaten izimi sürmekteymiş. Uluslararası tekvando dereceleri var ve uluslararası hakemlik yapmış, müzik öğretmenliğinden emekli olmuş. Şimdi sosyal demokrat, ilerici bir kara gün dostum, ne zaman başım derde girse Zihni hâlâ ve hemen yanı başımda. Tiyatro yazarlığı da yapıyor ve çok başarılı.

Amcamların Keçiören'deki evine giderken ilk kez Ankara'nın başka mahallelerini görmüştüm. Konya'nın yoksul mahallelerine benziyor. Yine gazetede okumuştum: İşsizlik 1970'te de artacakmış, çünkü köylerden göç edenlere kentlerde iş bulmak olanaksızmış. Üstelik köylerde de işsizlik büyük bir sorunmuş ve köylüler bu nedenle kentlere göç ediyorlarmış. Bu mahallelere, Konya'dakilerden farklı, gecekondu deniyor, bunu öğrendim... Devrimciler gecekonduluların yanı başında ve faşistler bizim boykottaki gibi haklıdan yana oldukları için saldırıyor onlara. Mehmet Büyüksevinç isminde bir öğrenciyi de öldürmüşler, cinayetten sonra yine hiç kimse tutuklanmamıştı [8 Aralık 1969]. Ve hemen ardından bir cinayet daha... Bizim evdeki odamız yine hareketliydi. Abimin arkadaşlarıyla doldu. Battal Mehetoğlu adında bir devrimci faşistler tarafından öldürülmüş. Abimler eyleme gidecekler [14 Aralık 1969]. Ertesi gün okulda bazı öğretmenler derse girmedi, anladık ki TÖS dört günlük Öğretmen Boykotu başlatmış. Sınıftan kafa dengi birkaç kişi okulu bıraktık, kahveye gittik. Boykotu desteklemek için. Yine sütün içine rakı koyup içerken poker oynadık [15 Aralık 1969].

*Devrimciler de boş durmuyor. Cumhuriyet gazetesinde okudum; beş gün önce yayınlanan bir bildiri yüzünden İstanbulda deniz kuvvetlerinden küçük rütbeli subaylar tutuklanmış, başlarında Sarp Kuray adında bir subay varmış. Bildiri bazı genç askerlerin siyasi durumdan hoşnut olmadıklarını ortaya koymaktaymış. Bildiriyi önceden okumuştum, abim getirmişti. "Gençliğe sıkılan kurşun gerçekte Mustafa Kemal'e sıkılıyor" diyorlardı [22 Aralık 1969]. Ama sadece öğrenciler değil direnen işçiler de öldürülüyor. Gamak fabrikasında polis ateş açtı ve bir işçi öldü. 45 işçi tutuklandı. Bunu protesto etmek için İTÜ'de bir günlük boykot yap*ıldı *[29 Aralık 1969].*

Beybam radyodaki akşam ajansını dinledikten sonra çok sinirlenmiş, "Bir bunlar eksikti başımızda" diye söylenmişti. Necmettin Erbakan adında bir profesör Milli Nizam Partisi adında yeni bir parti kurduğunu açıklamış. Bu partiye siyonist ve masonları almayacaklarmış. Basın toplantısına katılanlar "Allahuekber, Amin, İnşallah" demişler, tekbir getirmişler... [25 Ocak 1970].

O günlerde bir de hükümet krizi çıkmıştı. AP'den 41 milletvekili bütçe aleyhinde oy verdiği için bütçe reddedildiğinde Demirel'in kel kafası yine kızarmıştır, dedim [11 Şubat 1970]. Boğaz köprüsünün temeli Sunay ve Demirel tarafından atıldığında, solcu dergilerde

de Boğaz'a değil Zap Deresi'ne köprü diye yazılar vardı [20 Şubat 1970]. Odada masanın üstünde Türk Solu diye bir dergi gördüm, yeni çıkmış [28 Mart 1970]. Dergide "milli demokratik devrim uğruna mücadele edenlerin haftalık siyasi dergisi" diye yazıyordu. Abim, "Öğrendin mi MDD'yi?" diye sordu. "Kulaktan dolma, hap gibi öğrenemezsin bunları İki Taktik'i okumadıysan bu dergiye bak, anlarsın" dedi. Ama ben zaten çoktandır Ant dergisi okuyordum, kapakları çok güzel. Hatta bazı kapakları kendi yatağımın yanına, duvara astım bile. Faşist cinayetler sürüyordu. 12 silahlı faşist komando ablamın öğrencilik yaptığı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesine baskın yapmış, askeri doktor Necdet Güçlü'yü öldürmüşler [13 Nisan 1970]. Ahmet (Atak) abi anlatmıştı: TİP'in İzmir Kongresinde MDD'ciler ile Sosyalist Devrimciler kavga etmiş. "Sosyalist devrimciler kim?" diye sordum, "Aren-Boran grubu" dedi Ahmet abi [27 Nisan 1970].

*Yaz geldiğinde yine orman amenajman kampındayım. Bu sene Giresun Bulancak ormanlarındayız. İlk kamp yeri Piraziz dağları... Ormanda ilk günler ava çıktım kuş peşinde koşturdum. Issız dere boylarında dolandım. Sonra Beybam'in yanında yevmiyeli orman işçisi olarak çalışmaya başladım. Amenajman işçisi olarak sırtımda çanta, boynumda pusula omzumda av tüfeğim dere tepe dolaşıyoruz. Bir gün karşıma bir alaca tavşan çıktı, yamaca tırmanmak istiyor tırmanamıyor, tam hedefte yani, tüfeğimi indirdim omzumdan, nişan aldım tam ateş edeceğim, Beybam dur vurma diye bağırdı, ama ben yine de tetiği çektim, çıt etti, ateş almadı ve tavşan kaçtı.**

Akşam döndüğümüzde Yaşar abi ve abim ateş etrafında bakır çanaktan şarap içiyoruz. Yaşar abi yine halk filozofu gibi konuşuyor: "Ne ilmi kimyadan anlarsın ne ilmi simyadan yaprak gelmişsin gazel gidersin bu dünyadan!" Radyoda önemli bir haber vardı: Meclis'teki Sendikalar Kanunu tasarısını geri aldırmak için DİSK'e bağlı işçiler çeşitli işyerlerinde iş bırakmışlar [15 Haziran 1970]. Ertesi gün İstanbul'un Anadolu yakasında işçiler büyük bir yürüyüşü yapmışlar, polis saldırmış 3 işçi öldürülmüş, çok yaralı var-

* Bu olayı niye yazdım onu da anlatayım. Bu olayı kimseye anlatmadım, Beybam da anlatmadı. Ama yıllar ve yıllar sonra Gülten Akın, 42 Günün Şiirleri kitabında çok mistik bir şekilde Ahmet Bey hikâyesinde şöyle anlattı: "Kimileri için ölüm, yaşamın sonsuza dek toprakla örtülmesi olabilir de, Ahmet Bey sürer gider. DikiliWp bakılmış bir çam fidanında,... ıskalanmış bir alaca tavşanda,... duyarlı oğul resimlerinde." (Ağıtlar ve Türküler 1972-1983, YKY, s.219) Ateistler hadi bunu da izah edin?!

mış. İstanbul ve Kocaeli'nde 1 ay süre ile sıkıyönetim ilan edilmiş ve gece sokağa çıkmak yasaklanmış. Artık İstanbul'da büyük bir işçi ayaklanması olduğunu anlamıştık. Kampa gazeteler geldiğinde, işçi yürüyüşünün aslında bir isyan olduğu anlaşılıyordu. İstanbul ve dolaylarında hayatı tümüyle felce uğratmış. Hükümet askeri birliklerden yardım istemiş, işçileri destekleyen devrimci öğrenciler de polisle çatışmış. Solcuyum diyen CHP'nin başındaki İnönü de hâlâ "mal tahribine izin verilmeyeceğini ve sıkıyönetimi desteklediğini" açıklamış! Gazetelerde Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur'un ülkenin sorunlarıyla ilgili olarak Başbakan Demirel'e yazdığı mektup da vardı [21 Haziran 1970]. Abim, "asker bu işe el atacak" galiba dedi. Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç da 15-16 Haziran işçi direnişinden hemen sonra "Sosyal uyanış, ekonomik gelişmeyi aştı" demişti.

CHP 20. Kurultayı yapılmış. Partide Ecevit'e karşı çıkan gericiler vardı, bunu biliyordum, bunlar Ecevit'in toprak işgalini devrimci bir eylem olarak kabul etmesine itiraz etmişler. Yine de Ecevit Genel Sekreterliğe seçilmiş [6 Temmuz 1970]. Yaşar abi gazeteden bir haber gösterdi, "bak Avrupalı oluyoruz" dedi. Brüksel'de imzalanan bir anlaşmaya göre Türkiye Ortak Pazar'da geçiş dönemine girmiş. Bu dönem 12 yıl sürecek ve sonunda Türkiye asıl üye olacakmış. Vay be demek ki 1982 yılında Türkiye Ortak Pazar [Avrupa Birliği] asil üyesi, hadi bakalım... [22 Temmuz 1970].

Yeni bir kelime daha öğrendim: Devalüasyon. "Hükümet TL'nin % 66 oranında devalüe edildiğini bildirdi" diye bir şey okumuştum [9 Ağustos 1970]. Ekonomi Sözlüğü'*ne baktım, paranın değerinin düşmesi demekmiş. Sözlükten anladığım kadarıyla devalüasyon sonrasında pek çok tüketim maddesinin fiyatlarına zam gelirmiş. Beybam yine maaşı yetiremeyecek, yazık.*

Kamp bitince Ankara'ya döndük. Lise 3'teyim ve sınıftaki arkadaşlarım değişmedi. Zihni Papakçı yine okul çıkışlarında yanımdan ayrılmıyor, dayak yemeyeyim diye. Bu arada ortaokulda okuyan ve pansiyonda kalan Necmettin (Özdemir) adında bir çocukla da tanıştım. Faşistlerin saldırı için okul bahçesine sakladıkları sopaları ve taşları önceden yok ediyor. Biz de o arada DTCF'deki devrimci ağabeylerimize haber salıyoruz, faşistler bize saldırdığında bakıyorlar ki "cephaneleri" imha edilmiş, üstüne bir de dayak yiyip gidiyorlar. Okulda fiyakamız giderek artıyor. Artık Dev-Lis'e de gitmeye başladım. Sınıftan arkadaşlarımı götürdüğüm de olu-

yor. Dev-Lis Hacettepe Üniversitesi'nde devam eden inşaatlar için yapılmış barakalardan birisinde, devrimci ağabeyler bizim için ayırmışlar. Ara sıra Siyasal Yurdu'na da gidiyorum, bizim eve çok yakın çünkü...

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç) Kurultayı SBF'de toplandı ve Ertuğrul Kürkçü Başkanlığa seçildi [18 Ekim 1970]. Keşke ben de gitseydim. Ama okul çıkışında kahveye gidip poker oynamak daha cazip geldi işte... Akşam abim ve Ahmet abi konuşurken öğrendim. Meğer bu Ertuğrul Kürkçü yakın zamana kadar ODTÜ'de hippi gibi gezen uzun saçlı bir devrimciymiş, hatta geçen yıl saçları uzun diye Dev-Genç mitinginde ona sataşmışlar. "Helal olsun" dedi Ahmet abi, "adam kendisini kısa sürede nasıl geliştirdi baksana..." Ertuğrul Kürkçü ile Hacettepe barakalarındaki Dev-Lis'te karşılaştım. Tek başınaydı ve benim için şaşırtıcıydı. Çünkü eski başkan Atilla Sarp yanında askeri öğrencilerle birlikte gezerdi hep. Ertuğrul abi ise bıyıklarını çekiştirerek panolardaki bizim yazıları okuyordu. Sonra toplantımıza katıldı, yanımdaki bir sandalyeye oturdu, teklifsizce Birinci paketimden bir sigara aldı ve içti, bana da gülümsedi. O sırada toplantıdaki tartışma epey hararetlenmişti, kavga çıkacaktı neredeyse; dayanamadı, ayağa kalktı ve "toplantınıza Dev-Genç adına el koyuyorum" dedi ve bir şeyler söyleyip bitirdi.

Artık sosyalist dergilere gidip gelmeye başladım. Aslında kapı kapı dolaşıp bedava dergi ve broşür topluyorum, param yetmiyor çünkü. Bir keresinde Aydınlık *dergisinde Doğu Perinçek açtı kapıyı, baktı tabii bir liseli, ne istediysem verdi. Hatta* Sosyalist *gazetesine de gittim, orada da Doktor Hikmet Kıvılcımlı konuştu benimle, heybetli ve yaşlı bir amca... Bizim Dev-Lis'te zaten Atilla Sarp'ın kardeşleri var, "Doktorculuk" yaygın gibi, sanırım Ertuğrul abi de o yüzden kızmıştı toplantıda. Ahmet abi, "cuntacı onlar" dedi, bir şey anlamadım. Ahmet abi ve abim geceleyin geç vakitte geldiklerinde söylediler, TİP'in 4. Büyük Kongresi toplanmış. Onlar da Mümtaz abiyle oradaymış. "Artık TİP iflah olmaz, bölünme tamamlandı" dedi abim. Mehmet Ali Aybar Kongreye bile katılmamış. Kürt delegeler de uzun uzun konuşmuşlar. MDD'ciler TİP'den ayrılarak yeni bir parti kurmaya karar vermişler. Behice Boran Genel Başkanlığa seçilmiş ve Türkiye'de bir siyasi partinin ilk kez kadın lideri olmuştu [31 Ekim 1970].*

Bir gün abim eve geldiğinde ağlamaklıydı. Ardından Ahmet abi geldi. Ne oldu dedim, Panço'yu vurdu faşistler dedi, sonradan öğ-

rendim ki Dev-Genç'ten arkadaşları Nail Karaçam'ı faşistler Ankara Fen Fakültesinin önünde öldürmüşler. Nail abi de bizim eve gelirdi, çok üzüldüm [24 Aralık 1970]. Böyle tanıdığım militan devrimcilerden "Tarzan" Fevzi abi de var. Nişanlısıyla birlikte sık sık bizim eve geliyor. Okuldan dönerken Kurtuluş Meydanı'ndan Kıbrıs Caddesi'ne tırmanıyorum eve doğru, orada Kurtuluş Lisesi'nin arkasındaki Uğurlu Sokağı'n caddeyle kesiştiği köşede Niğde Öğrenci Yurdu var, faşistlerin denetiminde olduğunu biliyorum. Baktım Tarzan abi elinde iki tabanca sokaktan çıkmış dan dan ateş ederek yurda girdi. Dondum kaldım. Birkaç dakika sonra yanında başka bir abiyle birlikte yine yurda doğru ateş ederek, Hukuk Fakültesi yönüne kaçmaya başladılar. Sonradan öğrendim, meğer faşistler Hukuk'tan bir abiyi kaçırmış, esir almışlar, Tarzan abi de tek başına basmış yurdu ve kurtarmış arkadaşını.

Ben de artık devrimci eylemlere katılmaya başladım. Çünkü Dev-Lis gazetesinde bir yazım bile yayımlandı. Gece Dev-Lis afişlemesine çıktım. Kurtuluş Lisesi'nin önündeki direklere afiş yapıştırırken bizim mahalledeki anahtarcı Ekrem abi gördü, "helal" dedi. Onun dükkânında ara sıra devrimcilik filan konuşurduk, oradan tanıyorum. Neyse polise yakalanmadık. Ama ablam Beybam'a ispiyonlamış. Gece eve geldiğimde bir baktım odamdaki bütün afiş posterleri ve Ant *dergisi kapaklarını yırtmış. Sabahı zor ettim. Kahvaltıda Beybam'a "bir daha bana böyle yaparsan ben de evi terk ederim" dedim, kapıyı çekip çıktım. Eh mecbur okuldan eve döndüm. Akşam yemeğinde Beybam hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Ben de konuyu açmadım, üstelemedim yani.*

Ama haytalık devam ediyor. Kurtuluş Parkı'nda İlhan'la şarap içtik. Eve geç geldim. Midem bulandı, tuvalete kustum. "İnşallah annem durumu çakmaz" diye kaygılandım. Annem Yeni Karamürsel'den yine taksitle alışverişe gitmiş. Pantolona ihtiyacım var demiştim, işe bak, cepsiz bir pantolon almış, kemeri de yok. "Anne bu ne ya!" dedim. "Oğlum şimdi böyle düşük belliler modaymış, tezgâhtar söyledi" dedi. İki de gömlek almış ve onların da cebi yok. Eee, sigarayı nereye koyacağım? Başkalarına gülerdim, şimdi sigara paketini ben de mecbur çorapta taşıyorum! Ama fiyakam yerine geldi. Şarap muhabbeti yanı sıra İlhan'la saçlarımızı limon suyu sürerek tarıyoruz ve hafta sonları Kızılay'a kız tavlamaya çıkıyoruz.

İş Bankasının Ankara Emek şubesi 4 kişi tarafından soyuldu. Akşam yine abim ve Ahmet abi konuşurken duydum. Bu işi "dağcıların", yani Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yaptığı söyleniyormuş. Bankadan 124 bin TL almışlar. Deniz Gezmişleri yakalamak amacıyla polis ODTÜ'de bir arama yapmış. Çatışma çıkmış ve üniversite kapatılmış [10 Ocak 1971]. ODTÜ ardından polis SBF Öğrenci Yurdu'nu da bastı. Yurt bizim eve çok yakın olduğundan hareketliliği duyunca hemen koştum gittim. Gözlerimle gördüm, polis herkesin gözü önünde öğrencilere vahşet uyguluyordu. Yüzlerce öğrenciyi "fruko" otobüslerine bindirdiler, yurdun içine gidip öğrencilerin eşyalarını parçalayıp pencereden attılar. Özellikle kız öğrencileri otobüslere döverek götürdüler, küfür ettiler. Sonra öğrendim, televizyondan aynen yayınlanmış bütün bunlar... [23 Ocak 1971]. Bela bitmiyor. TİP Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay öldürüldü, çok üzüldüm, kardeşi Apo'yla (Abdurrahman) Dev-Lis'ten tanışıyorum. Şerafettin abi 33 yaşındaydı ve Amasya'da TİP'i o kurmuştu [27 Ocak 1971].*

Ankara Ziraat Bankası Küçükesat şubesi de silah zoruyla soyuldu [12 Şubat 1971]. Sonradan öğrendik ki bunu THKP-C, yani Mahir Çayan ile arkadaşları yapmış. Ardından Ankara Balgat'taki Amerikan tesislerinden bir Amerikalı çavuş kaçırıldı [15 Şubat 1971]. Bu çavuşu THKO olarak Deniz Gezmiş ve arkadaşları kaçırmış, fakat siyahi olduğu için özür dileyerek serbest bırakmışlar! Yine ardından Amerikalı 4 subay kaçırıldı! "Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu" adıyla bildiri yayınlandı, Amerikalı subayların ve bundan önce kaçırılan çavuşun kendileri tarafından kaçırıldığı; Ankara ve İstanbul'da polislere ateş edenlerin kendileri olduğu, Amerikan kuruluşlarına saldırıları kendilerinin yaptığı açıklandı [4 Mart 1971]. ODTÜ'de polis ve jandarma Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını yakalamak için arama yapmak istedi. Çatışma çıktı, 1 öğrenci, 1 aşçı ve 1 jandarma öldü [5 Mart 1971]. Aynı gün İstanbul'da Akbank'ın Selamiçeşme şubesi de soyuldu. Bunu da mutlaka şehir gerillaları yapmıştır! Dört gün sonra da kaçırılan Amerikalılar serbest bırakıldılar. Çok hızlı şekilde yaşanan günlerdi. Dev-Lis'te "doktorcu" arkadaşlarım eyleme gideceğiz dediler. Beraber Çankaya Lisesi'ne gittik, okulda kimse yoktu, bahçeye bir ses bombası atıp kaçtık. Niye böyle yaptık hiç anlayamadım.

* Fruko: O yıllarda toplum polisleri eylem yerlerine meyve suyu arabalarına benzeyen arabalarda, kasa misali taşınıyordu, başlarında miğferleriyle tıpkı "fruko" gazozuna benziyorlardı...

Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarının, Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanlarına verdiği muhtıra saat 13:30'da radyoda okundu. 17:30'da komutanların muhtırası nedeniyle Başbakan Süleyman Demirel istifa etti. İnönü: "Demokratik bir istifadır" dedi [12 Mart 1971]. Resmen askeri bir darbe yapıldı işte! Mart ve Nisan ayları hareketli geçti: CHP'den Kocaeli milletvekili Nihat Erim kabineyi kurmakla görevlendirildi [19 Mart 1971]. Yeni hükümetin kuruluş şekli dolayısıyla CHP genel sekreteri Bülent Ecevit ve yönetim kurulu istifa etti [21 Mart 1971]. Nihat Erim hükümetinde 5 AP'li, 3 CHP'li,1 MGP'li, 1 MBK üyesi ile parlamento dışından 14 teknisyen görev aldı [26 Mart 1971]. İki zengin iş adamı Dev-Genç üyesi olduklarını söyleyen kişiler tarafından kaçırıldı. 16 saat sonra serbest bırakıldı [5 Nisan 1971]. Sonradan Mete Has'ın Mahir Çayan ve arkadaşlarınca kaçırıldığını öğrendik. Genelkurmay Plan ve Program Dairesi Başkanı Korgeneral Atif Erçıkan'ın Ankara'daki evine bomba atıldı [11 Nisan 1971]. Ve beklenen oldu, İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, İzmir, Ankara, Eskişehir, Adana, Hatay, Diyarbakır, Siirt'te (11 ilde) 30 günlük sıkıyönetim ilan edildi [26 Nisan 1971]. 12 Mart faşizmi açıktan başlamıştı...

Radyodan arananlar listeleri yayınlanıyor. Ahmet abi ve abim saklanmak için Ürgüp'e kaçtılar... Ama bizim evde yine de bir kaçak var. DDKO başkanı Fikret (Şahin) abi gidecek yeri olmadığından bizim evde saklanıyor. Komşular geldiğinde bizim odaya geçiyor. Sonra çaktırmadan dışarı çıkıp zile basıyor ve sanki misafir gelmiş gibi salona geçiyor. Komşularla oturup konken bile oynuyor. Sıkıyönetim döneminde gece sokağa çıkma yasağı var, artık eskisi gibi sokaklarda sürtemiyorum.

Her hafta hiç olmazsa kapağını duvarıma asmak için satın aldığım Ant *dergisi bir yıldır aylık çıkıyordu. 1971 Mayıs ayında çıkan 13. Sayısı toplatıldı ama benim elime geçti. Bu sayıda "12 Mart darbesinin analizi" başlıklı bir yazı vardı. Şaşakaldım. Neler olmuş, neler... Meğer 9 Mart günü bir darbe olacakmış, Fikret abiden de dinledim. Zaten 11 Nisan günü de Sarp Kuray ve Ruhi Koç, Erçıkan 9 Mart cuntasını ihbar etmiş diye kapısının önünde bomba patlatmışlar. Muhbiri cunta adına cezalandırmak için! Yine Fikret abinin anlattığına göre, 9 Mart gecesi, bazı subaylar asker kıyafetiyle devrimci gençleri cemselere bindirmişler, sonra bir şeyler olmuş, "hadi herkes evine" demişler...*

İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom kaçırıldı [17 Mayıs 1971]. Nihat Erim "balyoz harekâtı" yapılacağını söyledi. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı arama tarama için cumartesi gece yarısından pazar günü saat 15:00'e kadar sokağa çıkma yasağı koydu. Belli ki banyolarda tevatür miktarda kitap yakıldı. Gazeteler, 25 bin polis ve asker İstanbul'u "taradı" diye yazıyordu [23 Mayıs 1971]. Ve yine İstanbul'da Mahir Çayan ve Hüseyin Cevahir kaldıkları bir evde kuşatıldılar, Sibel Erkan adlı bir kızı rehin tuttuklarını söyleniyordu, 51 saat sonra silahlı çatışma çıktı, Hüseyin Cevahir öldürüldü, Mahir Çayan yaralı ele geçti [30 Mayıs – 1 Haziran 1971]. Adıyaman'da Nurhak Dağı'nda Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğan öldürüldüler [31 Mayıs 1971]. Ürgüp'e Ahmet abiye mektup yazdım, "aranmıyorsunuz" diye! Onlar da Ankara'ya döndüler.

8 Eylül 1971: İşte ben de nihayet İskilip Orman Kampı'ndan Ankara'ya döndüm. Artık "hatıra" gibi değil de günü gününe yazabilirim. Aslında hakiki manada günlüklerim bugün başlıyor! 12 Mart faşizmi olanca vahşetiyle devam ediyor. Polisin silah kullanma yetkisini genişleten tasarı bugün yasalaştı. Neyse istediğim okula, ODTÜ'ye gideceğim. Ama evde hiç kimse benim hangi okula gideceğimle ilgilenmiyor, kafama göre takılıyorum. Kaydımı sosyolojiye değil fizik bölümüne yaptırmaya karar verdim, çünkü hazırlık muafiyet sınavını verip bir sene "okula gidiyormuş gibi" yapmaya niyetim var, biraz "dinlenmeyi" hak ettim!

20 Eylül 1971: Ablam mezun oldu, artık doktor. Bu ay evlendi ve Kolej'de bir sitede oturuyor. Abim de mezun oldu, avukatlık stajına başladı. Ahmet abi mezun olamadı henüz. Bu arada Taşkent Sokak'tan Maltepe'de Uludağ (Şehit Bahadır Demir) Sokak'taki yeni evimize taşındık. Yeni odamız daracık, ama balkonu var, kapısı gıcırdıyordu, zeytinyağı sürdüm, hallettim. Kitapları saklamak bir dert, çünkü beklenmedik anda sıkıyönetim araması yapılıyor, odadaki duvara gömme dolabın alt çekmecelerinin altı iyi bir zula yeri olabilir. Geçen gece çok içmişim, annemlerin yatak odasına tekme atıp girmişim, Beybam'a "kalk Ahmet Bey, sohbet edelim" deyip yatağından kaldırmışım. Sabah Beybam tıraş olurken Ahmet abiye, "Ahmet dün gece çok kötü bir rüya gördüm" dedi, başka bir şey demedi. Çok utandım.

İkinci Bölüm

Sonra: Hercai Gençlermişiz

bomboş duruyorsun! yazılacak boşboğazlık hiç mi kalmadı? seni dinliyorum. serseri kelimelerin naralarını, küstah bıyıkların hovardalığını, burun çekmelerdeki raconu, kasketinden yere düşen fiyakayı...

susma konuş!

sen istediğin kadar konuşma. anıların ele verdi seni, her şeyi anlattılar. senin iyiliğinedir konuşman, ama sen bilirsin. anlatırsan cezan daha az olur. pişman mısın değil misin onu söyle. kimlerle yaptın bütün bu kanlı deliliği.

konuşşşşşşşş! ben bilirim seni nasıl konuşturacağımı...

kulakmemelerinden libido vereceğim. umutlarına tersten asacağım seni. tabanlarında kırlardan topladığın çiçekler açacak. kurumuş damarlarından can suları fışkıracak. ağzın kulaklarına varacak, her dokunuşumda. serseri kelimelerin naralarını susturamayacaksın. bıyıkların küstahlaşacak yine, hovarda titremeleriyle sarsılacaksın. bir burun çekeceksin raconu konuşacak. kasketinden yere düşen fiyakayı tutamayacaksın...

konuş dedim sana konuşşşşşşşş!

sen konuşmazsan konuşma! serseriliğin, küstahlığın, hovardalığın, raconların, fiyakaların bir bir anlattı sırlarını...

nerelere nerelere sakladım sırlarımı? lacivert patlamalarla sağır oldum besbelli. tebeşir sözlere karnım tok! bana zirzoplardan maval okunmasın, tıpış tıpış yürüyüşlerden tıklım tıklım meydanlar mı dolarmış?

küheylanlara binmiş havariler bir hicran tutmuşlar. şirret şirketler pişirmişler mi bu hicranı? harmanların fetretinde yemişler de

yemişler. cehennemden çıkmış gelmiş zebani. hani bana hani bana demiş. hani bana harmancıuuk harmancık.

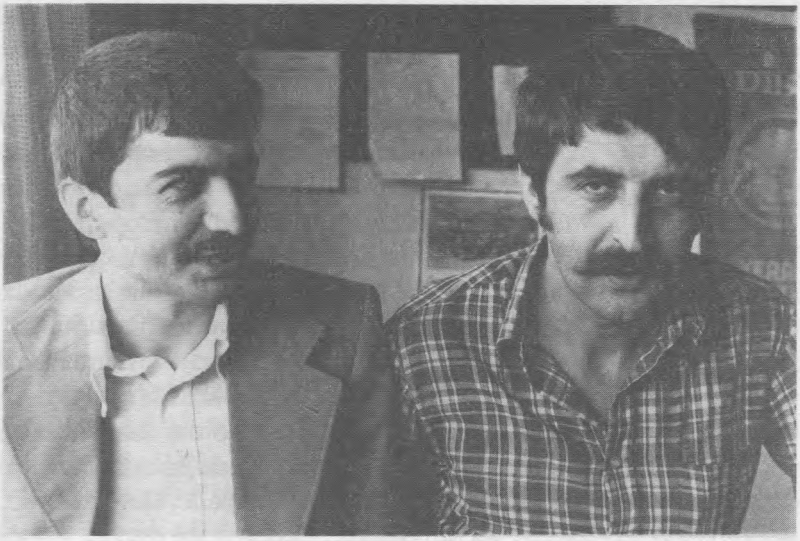
devrim dediğin nedir ki? gökten düşen üç elma. birini kürtler ve türkler paylaşmış, birini sünniler ve aleviler paylaşmış, birini sadece çalışanlar paylaşmış. burjuvalar da hani bana hani bana demiş. hani bana harmancıuuk harmancık...

mucizeleri beklemeyi boş ver. determinist mucizeleri... mukallit çözümleri kenara koy. muhafazakâr mukallittir. devrimciler isyankâr. bilim mukallit değil yaratıcıdır, yani isyankâr. isyan edemiyoruz. isyan etmenin tek mukallit biçimi intihar. kavramlar çürüdü...

oysaaaa...

şimdi belki kavramlar yerine düpedüz kelimelerle konuşmak zamanı. yani kavramlarla izah etmek yerine, olup biteni ve yapılan işleri ve en önemlisi yapıldıktan sonra, kelimelerle anlatmak. kavramların önlenemez gücüne bel bağlamak, büyücülüktür.

9 Ekim 1971: ODTÜ'ye başladım. Konya Kolejinden arkadaşlarımla karşılaştım. Bülent Ece sosyolojiye kayıt yaptırmış bile. Selo (Selahattin Erhan) Ankara Üniversitesine gidiyor ama sürekli ODTÜ'ye geliyor, nasıl olsa aynısı deyip üçlü amfideki dersleri dinliyor. Fizik bölümündeki arkadaşlarla kantin sohbeti dışında pek ilişkim yok. Bu arada bizim Sadettin'in adı meğer Sinan'mış, ne diyeceğimizi şaşırdık, ona Sa-Si demeye başladım, bu lakap tuttu aramızda. Aslında hâlâ Sa-Si (Sinan Çetin), İlhan, Anthony gibi eski arkadaş çevremle vakit geçiriyorum. Bir de Josef var tabii... Devrimci çevrelerle, Kürt devrimcileriyle ilişkim Gültekin ve Ahmet Atak vasıtasıyla sürüyor. ODTÜ'de zaten sadece A-Level İngilizce derslerine devam ediyorum, tek derdim *perfect* bir İngilizce öğrenmek, gelecek yıl sosyoloji okurken zorlanmamam lazım. Şu işe bak be! Ben İngilizce mingilizce uğraşırken o korkunç haberi öğrendim: Bir yanda generallerin emriyle Anayasa değişikliği yapılırken diğer yanda "Anayasayı tebdil tagyir ve ilgaya teşebbüs"ten Ankara sıkıyönetim mahkemesi Deniz Gezmiş ve 17 arkadaşına idam cezası vermiş!

Melih ve Gültekin Bekdemir, Yeraltı Maden-İş Sendikası'nda...

29 Kasım 1971: Artık büyüdük, kendi aramızda Beyba demiyoruz, "Ahmet Bey" diyoruz, anneme de "İsmet Hanım" ya da laubali olduğumuz zaman "kokoroş"... Ahmet Bey'in bir özelliğini keşfettim. Bazen dolmuş param yetmiyor, "Beyba bir otuz kuruş versene" diyorum. Hemen söylenmeye başlıyor, "dinine yandığım bu para nasıl kazanılıyor biliyor musun!" Ha, demek ki bozuk parası çok kıymetli. Ben de "Beyba 5 lira versene" diyorum, "lazım demek ki" diye düşünüyor olmalı, hiç söylenmeden veriyor. Ama garibim Gültekin hâlâ çözemedi mevzuyu, her bozuk para istediğinde yiyor fırçayı. Bugün keyfim yerinde. Maltepe 2. Zırhlı Tugay Askeri Cezaevi'nde tutuklu bulunan 5 devrimci firar etmiş. Mahir Çayan ve Ulaş Bardakçı da bunlar arasındaymış.

3 Aralık 1971: ODTÜ'ye girdim ya, bıyık bıraktım, saçlarımı hafif uzattım, ama bıyıklarım henüz istediğim gibi gür değil. Ve bir Lenin kasketi aldım. Ama kar yağdığında yün papak takacağım. Anneme de "Vietkong kazağı" ördürdüm. Vietkonglar savaşa giderken sol kollarına kızıl renkli pazıbent takarmış, yeni kazağımın sol koluna kırmızı bir şerit ördü annem. Bir de Mao ceketim var, bol cepli ve düğmeleri boyuna kadar... ODTÜ servisleri yeni evimizin hemen yakınında, Atatürk Lisesi yanından kalkıyor. Ko-

lay yani... Servisi kaçırdığımda Kızılay'dan dolmuşla gidiyorum ama masraflı tabii... Bugün Erim'in teknokrat kabinesi çöktü. "Reformların yapılmasına imkân kalmadığı" gerekçesiyle 11 Bakan toplu olarak istifa etti. Bunlardan Atilla Karaosmanoğlu'nu bana benzetiyorlar, hakikaten fotoğrafına bakıyorum, benziyor yahu!

10 Aralık 1971: Bugün amcamın Hollanda'dan gönderdiği kasetçalara (teyp) el koydum. Makaralı teyplere nazaran genç işi bu çünkü... Kalınca, büyük boy bir kitap büyüklüğünde, kaseti üstten koyuyorsun, üstten basılan düğmelerle çalıştırıyorsun, çok pratik yani... Üstelik pille de çalışabiliyor. Anthony'yle hemen kaset doldurmaya başladık, onda güzel plaklar da var. Bir kaseti baştan aşağıya "Zahit bizi tan eyleme" şarkısıyla doldurduk. Efkarlıyız, çünkü aralarında TİP Genel Sekreteri Tarık Ziya Ekinci'nin de bulunduğu DDKO davası Diyarbakır'da başladı. Yargılananlar arasında Fikret (Şahin) abi ve Mümtaz (Kotan) abi de var. Abim onlara da yardımcı olmak için avukatlık stajının geri kalanını Muş'ta yapacakmış.

19 Şubat 1972: Ulaş Bardakçı öldürüldü, nasıl yas tutulur bilmiyorum ki...

30 Şubat 1972:

*Gerçekten, kimi zaman sen de, siyim siyim bir yağmurda ıslanmayı istemez misin Josef? Böylesi yağmur, yağan yağmur değildir. Kasap kapılarında içeri sinek girmesin diye boylamasına ipe dizilmiş küçük boncuklar gibi yağmur taneleri ince ince üst üste yerden göğe tırmanırcasına duruverirler hani. Islanmazsın. Bu gökten yere sarkmış su ipliklerindeki zerrecikleri aralayarak, bazen çarparak yürürsün hani. Kimi su iplikleri kopar yüzüne takılır, gören seni ağlıyor sanır. Ağlayamazsın. Belki de ağlarsın. Serçe kuşunun cıvıltısından beklediğin bir yanıtı alırsın. Yanıtı, olmayan ve olmayacak olan kehribar ağızlığına takarsın. Kirpiklerinde özlem kıvılcımları yanar. Ve synapsis çağrışımı yaratır. Ben görürüm. Gözlerindeki sis, buğulanır gözyaşı olur ve tüm acılarını damıtır (ABKÇ).**

13 Mart 1972: Ahmet Atak nereden bulduysa, THKP imzalı bir bildiri getirdi, okuduk, duvardaki fotoğraf çerçevesini açtım, resmin arkasına zulaladım... Ankara'da sokağa çıkma yasağı 00.30-04.00 arasında uzatıldı. Eskiden Gölbaşı Sineması'nın yanındaki Babanın Meyhanesi'nde içerdik. Artık meyhanede içmenin de pek keyfi kalmadı, yasaktan önce eve dönmek lazım.

* Melih Pekdemir, *Anne Bak, Kral Çıplak!*, 7. baskı, Su Yayınları, 1999.

Bu yüzden bizim evin hemen yakınındaki İlhan'ın bekâr evinde sabaha kadar şarap içtik ve Neşe Karaböcek dinledik... İlhan, Anthony ve Melih arkadaş üçlüsü gibisi yoktur sanırım. Bu üçlü arasındaki ilişkiyi başkasına anlatsak inanmazlar. Nadiren üçümüz bir araya geliyoruz. Ama mutlaka ikişerli olarak sık sık buluşuyoruz. Anthony ile İlhan birlikteyken beni çekiştiriyorlar, İlhan ile birlikteyken Anthony'yi, Anthony ile birlikteyken İlhan'ı çekiştiriyoruz. Ve bunları üçümüz de biliyoruz. İçinde biraz çakallık olan acayip keyifli bir arkadaşlık.

30 Mart 1972: Birkaç gün önce Ünye Radar Üssü'nde görevli üç İngiliz teknisyen kaçırılmıştı. Kaçıranlar, Gezmiş, İnan ve Aslan'ın idam cezalarının kaldırılmasını istediler. Niksar'ın Kızıldere köyünde bir katliam yaşandı. On devrimci katledildi. Aralarında Mahir Çayan da varmış, nasıl yas tutulur bilmiyorum ki...

3 Mayıs 1972: Deniz Gezmişlerin idamını engellemek için eylemler devam ediyor. Erdal İnönü'nün de bulunduğu saat 9.30'da Esenboğa'dan hareket eden THY'nin DC-9 Boğaziçi jet uçağı, 6 mürettebat ve 61 yolcusu ile 4 silahlı kişi tarafından Sofya'ya kaçırıldı. Uçağın rehin tutulan yolcu ve mürettebatı 28 saat sonra serbest bırakıldı. Kaçıranlara Bulgaristan'a iltica hakkı tanındı.

4 Mayıs 1972: İngilizce dersi olmayan günlerde okula da gitmiyorum. Evde oturup yine kendimi kitap okumaya verdim. Öyle ki koyduğum çayı bile unutuyorum, bardakta soğuyor: Bardaktaki şeker kırıntısını çay kaşığıyla ezdim, tekrar karıştırdım... Radyo'dan haber veriyorlar: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmelerini önlemek isteyen dört kişi Jandarma Genel Komutanı Kemalettin Eken'i kaçırmak istedi. Orgeneral Eken ayağından yaralandı. Eylemcilerden üçü kaçmayı başarırken Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrencisi Niyazi Yıldızhan öldürüldü. Ahmet abinin yakın arkadaşıymış, akşam eve geldiğinde söyledi.

6 Mayıs 1972: Gezmiş, Aslan ve İnan Ankara Cebeci Kapalı Cezaevi avlusunda idam edildi, nasıl yas tutulur bilmiyorum ki...

14 Mayıs 1972: Sinan Çetin'i PDA'cılar kafa kola almaya çalışıyormuş, illegal *Şafak* dergisine desen filan çizmesini istemişler. Onlardan uzak dursan iyi olur, diye konuştuk. Anthony, Sinan Çetin, Leyla, Alev (Önder), Heyyam, Celal ve Nur'la birlikte eğitim çalışması yapmaya karar verdik. Bahçelievler son durakta Arı Sineması'nın karşısında boş bir arsa var [şimdiki Milli Kü-

tüphane], orada buluştuk ve Lenin'in *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı* kitabını tartıştık. Bugün CHP Olağanüstü Kurultayı Bülent Ecevit'i partinin Genel Başkanlığına seçti. İsmet Paşa dönemi kapandı.

15 Mayıs 1972: Milli Savunma Bakanı Ferit Melen kabineyi kurmakla görevlendirildi. Gölbaşı Sineması'nda *Butch Cassady and Sundance Kid* filmini seyrettik. Son sahnedeki direnişi bütün salon alkışladı. Çünkü Kızıldere'yi hatırlatıyordu...

8 Temmuz 1972: *Tırnaklarım uzamış, demek ki hâlâ yaşıyorum.*

11 Temmuz 1972: Fizik bölümünden *dismiss* olmuştum, tekrar ODTÜ sınavına girdim, iyi geçti, sosyolojiye kaydımı yaptırırım sonbaharda, hiç kuşkum yok.

30 Ağustos 1972: Bütün yaz Beybam'ın yanında Erzurum Tortum'daki orman amenajman kampında geçti. İsmail Beşikçi 13 yıl hapse mahkûm edilmiş. Gelecek yıl Ekim ayında seçimler yapılacakmış. Faşizm dönemi bitecek mi? Kampta kitap okudum. Bol bol sıkıldım. Birkaç gün sonra Ankara'ya döneceğim. Ablamın doğumuna yetişmem lazım.

3 Eylül 1972: Bugün dayı oldum. Ablam bir kız çocuğu doğurdu: Ayşegül, hoş geldin güzel bebek! ODTÜ'yü de tekrar kazanmışım. Kaydımı bu sefer Sosyoloji'ye yaptırdım. Bizim Selo (Selahattin Erhan) Sosyoloji'yi kazanmış, zaten Bülent (Ece) de burada. Güzel yani...

20 Ekim 1972: Karikatür çizmeyi ve sosyolojiyi çok seviyorum. *Gırgır* dergisini her hafta merakla bekliyorum, tirajı 500 bini geçti. Amatör bir karikatürcü olarak *Akbaba*'ya da karikatür gönderdim ve yayınlandı. Çok sevindim. Sosyoloji bölümünü, okula gitmek, ders almak olarak görmüyorum. Mübeccel Kıray var, eski tüfeklerdenmiş, Behice Boran'ın arkadaşlarından. Onun dersleri muhteşem. Ama Marksist kitaplarda okuduklarıma, tarihsel materyalizme aykırı şeyler duyduğumda itiraz ediyorum. Geçen gün beni odasına çağırdı, "o okuduğun kitapların üstüne bir bardak soğuk su iç Marksist beyim" dedi, "derste ben ne anlatıyorsam odur!" Ama gözleriyle beni pek sevdiğini de anlatmıştı. Ha, bir de siyaset sosyolojisine giren Halil İbrahim Karal var, 12 Mart şakşakçılarından... Bülent (Ece) beni daha önce uyarmıştı, sınıftaki devrimcileri tespit etmek için tuzak soru sorar diye. Derste o tuzak sorusunu sordu ve ben de bilerek o tuzağa düş-

tüm, gıcıklığına... "Hani Lenin'in bir kitabı vardı, neydi o 'Dönek, neydi... Dönek, neydi?'" diye aklı sıra olta attı, ben de "Dönek Kautsky!" dedim. Hınzırca güldü, "yakaladım seni" dercesine... Yakala bakalım!

11 Aralık 1972: Amcam Hollanda'dan Beybam'a Johnny Walker viski göndermiş. Geçen gün Ahmet Bey, bir baktım, ıspanaklı börekle viski içiyor. Resmen ziyan ediyor viskiyi. Bakkaldan ucuzundan bir şişe kanyak aldım, viskiyi boşalttım, yerine kanyak doldurdum. Beybam hiç fark etmeden içmeye devam etti. Ben de viskiyi içtim afiyetle. Bu gece efkârlıyım. Diyarbakır'da DDKO davası sonuçlandı. Mümtaz (Kotan) abi de ceza aldı. Siyasi savunma yaptılar. Kürt ulusunun varlığını ve Kürtçe'yi savundular.

28 Ocak 1973: Dün Vietnam Savaşı sona erdi. Amerikan emperyalizmi yenildi, zafer bizimkilerin, Vietkongların. Okula gidip geliyorum, günler öyle geçiyor. Bugün Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir, Mıgırdıç Yamkyan adlı biri tarafından öldürülmüş (Bizim Uludağ Sokağı'n ismi de bir süre sonra Şehit Bahadır Demir Sokak olarak değiştirildi).

28 Şubat 1973: Gültekin'in Muş'taki avukatlık stajı bitti, şimdi Malazgirt'te Zülküf (Şahin) abiyle avukatlık yapıyor, Diyarbakır Sıkıyönetim davalarına da gidiyor. Zülküf abi, Fikret Şahin'in abisi ve eski FKF başkanlarından. Sömestr tatilinde Ahmet Atak'la Malazgirt'e gittik. Kar kış kıyamet ortalık. Gültekin'in kıyafetine çok güldük. Avukat oldu ya, geniş yakalı tütünrenginde takım elbise giyiyor, kravatı da kocaman düğümlü ve kısa, çünkü artık böylesi modaymış. Abimin evine hafta sonları er-öğretmenlik yapan Orhan Kotan da uğruyormuş, zaten okullar tatil olduğundan hep orada şimdi. 12 Mart şehirlerinin boğuculuğundan azıcık kurtulabildik. Bu arada 1930 Zeylan Deresi katliamından arda kalan canlı bir tanık bile dinledik. Kahroldum tabii... Orhan Kotan karlı dağların gecelerinde bize Sancı şiirini okudu. Ahmet Atak ile birlikte bu destanı şairin kendi sesinden teybe kaydettik. Sanırım en sahici stüdyo kaydını biz gerçekleştirmişizdir: *"değil mi ki / güneşin karnında ateşle yoğrularak mayalanıyor devrim / değil mi ki / ekmek ve bağımsızlık uğruna kabuğunu çatlatacak çekirdek."* Evde Kürtçe ağıt plakları vardı; bunları da Orhan abi şiirlerini okurken, sesini alçaltıp yükselterek fon müziği yaptık. Anladım ki Orhan Kotan bizlerden daha Türk idi; bizler ise onun-

la yarışırcasına daha fazla Kürt; solculuk, sosyalistlik tam da böyle bir şey değil mi?

30 Şubat 1973: İşte bütün mesele: Bazen anlatmaya üşeniyorum! Çünkü Joan Baez yine "diamonds and rust" söylüyor ve dinlemeye üşenmiyorum: *"well i'll be damned /here comes your ghost again /but that's not unusual /it's just that the moon is full /and you happened to call // and here i sit /hand on the telephone /hearing a voice i'd known /a couple of light years ago /heading straight for a fall //as i remember your eyes /were bluer than robin's eggs /my poetry was lousy you said /where are you calling from? /a booth in the midwest // ten years ago /i bought you some cufflinks /you brought me something /we both know what memories can bring /they bring diamonds and rust // well you burst on the scene /already a legend /the unwashed phenomenon /the original vagabond /you strayed into my arms // and there you stayed /temporarily lost at sea /the madonna was yours for free /yes the girl on the half-shell /would keep you unharmed // now i see you standing /with brown leaves falling around /and snow in your hair /now you're smiling out the window /of that crummy hotel /over washington square /our breath comes out white clouds /mingles and hangs in the air /speaking strictly for me /we both could have died then and there //now you're telling me /you're not nostalgic /then give me another word for it / you who are so good with words /and at keeping things vague // because i need some of that vagueness now /it's all come back too clearly /yes i loved you dearly /and if you're offering me diamonds and rust /i've already paid."*

26 Mart 1973: Malazgirt dönüşünde, Gültekin'in söylediği üzere Gazi Eğitim'de Fransızca Öğretmenliği okuyan Hatice Yaşar adında bir devrimciyle tanıştık. Hem Dev-Gençli hem DDKO'luymuş. Bir süre önce hapis de yatmış. Kolejin arkasında bir evi var. Herkes gibi ben de ona Haco (Xecé) diyorum. Benden iki üç yaş büyük, "abla" dememi isteyince ben de "abla demem ama teyze diyeyim" dedim, artık hep "teyze" diyeceğim! İsmail Beşikçi'nin komünizm propagandasından da 8 yıla mahkûm olduğunu söyledi.

6 Nisan 1973: Nihayet Fahri Korutürk Cumhurbaşkanı seçildi. Acayip işler olmuştu. Önce eski Genelkurmay Başkanı Faruk Gürler Cumhurbaşkanı olmak için istifa etmiş, kendisini kontenjan senatörü yaptırmıştı. Kesin seçilirim diye düşünüyordu.

Sonra Demirel ile Ecevit'in el altından anlaştığı söylentisi çıktı, onu seçtirmemek için. Yenisi de eski asker ama artık askerin her dediği olmuyor sanırım.

20 Nisan 1973: CHP, cumhuriyetin 50. yılı münasebetiyle meclise bir genel af teklifi getirdi. Haydi bakalım neler olacak...

5 Mayıs 1973: Haco ile Diyarbakır'a gittik. Askeri Cezaevinde yatan Mümtaz abi, İsmail Hoca ve diğer ağabeylerle görüş yaptık. Ankara'ya dönünce Haco'yu evine bıraktım. Gültekin de Malazgirt'ten geldikçe artık Maltepe yerine çoğu kez onun evinde kalıyor. Sanırım abimle aralarında bir "şey" var!

8 Temmuz 1973: 20 yaşımdayım. Maltepe Nokta durağındaki yokuştan eve doğru çıkarken hayatımdaki hedefler olarak 3 konuda kesin karar verdim: Birincisi "o" kız ile mutlaka evleneceğim. İkincisi Beşikçi gibi bir sosyolog ve üçüncüsü de ünlü bir karikatürist olacağım...

3 Eylül 1972: Ablam rica etti, birinci yaş gününde yeğenimin fotoğraflarını çektirmek istiyor, Sinan Çetin'le Kolej'deki evlerine gittik, Ayşegül'ün çok güzel fotoğraflarını çekti...

10 Eylül 1973: Bu gece Muhammed Ali ile Ken Norton boks maçı var. Bizde televizyon yok ki, İlhan'ın abisinin bekâr evinde şarap içerek seyrettik sabaha karşı... Muhammed Ali kazandı. Sevindik.

11 Eylül 1973: Şili'de faşist askeri darbe... Şili'nin sosyalist devlet başkanı Salvador Allende teslim olmadı, çatıştı ve öldürüldü. Bir şövalye gibi, aslında devrimci bir gerilla misali...

26 Eylül 1973: Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim sona erdi. Özgür müyüz? Zincirlere vurdukça "özgürsünüz" dedikleri günler bitti mi?

6 Ekim 1973: Ahmet Atak da mezun oldu, o da avukatlık stajına başlayacak... Ortadoğu'da Arap İsrail savaşı yeniden patlak verdi.

14 Ekim 1973: Milletvekili ve senato seçimleri yapıldı. Peki, 12 Mart faşizmi hakikaten bitti mi? CHP en fazla milletvekilini çıkaran parti oldu. Devrimciler dağa taşa Karaoğlan yazmışlardı, CHP zaferinde devrimcilerin ve 12 Mart faşizmine tepkinin payı büyük elbette. Geçen gün Gültekin de Malazgirt'ten geldi. Ahmet abiyle bana Haco ile ilişkisi olduğunu açıkladı. Böylesi Gültekin, Ahmet abi ve benim açımdan, yeni bir durum. Çünkü üçümüz birbirimiz hakkında karar sahibi olabileceğimizi düşünürdük, üçlü sorum-

luluktan söz ederdik. Belki de beni frenlemek için, devrimcilik yaparken bu işi kaçırılmayacak bir tren olarak görmememi, her örgütlenme çağrısına hemen cevap vermememi filan söylerlerdi. ODTÜ'den sosyolog olarak mezun olabilmek bile devrimci bir sorumlulukmuş. Ama işte bu "üçlü sorumluluk" çemberine dördüncü bir kişi de (Haco) katılmak üzere... Ne yapacağız?

20 Ekim 1973: ODTÜ Sosyoloji ikinci sınıftayım. Bu yıl ABD'den Doğu Ergil adında genç bir hoca geldi, kafa dengi birisi. Ara sıra odasına uğruyorum. Marksist Leninist olduğunu söylüyor, odadaki panosunda bir gazete haberi vardı, fotoğrafına baktım Doğu Hoca'nın tıpkısı bir adam at hırsızlığından yakalanmış, onu asmış oraya! Meğer TV kapanış jeneriğindeki İstiklal Marşını okutan da bizim Doğu Hoca'ymış, yedek subaylığı sırasında çekilmiş o film ve jenerik olmuş... Çok renkli bir adam vesselam [Doğu Ergil'in bir broşürü sonraki yıllarda, Devrimci Gençlik döneminde bizim Tüm İktisatçılar Birliği tarafından yayınlandı].

30 Ekim 1973: İstanbul Boğaz Köprüsü Korutürk tarafından hizmete açıldı. İlk 24 saat içinde 28 bin 126 taşıt geçti. Bana ne! Bizim gündemimiz başka. AST'ta İsmet Küntay'ın "403. Kilometre" oyunu var. Anthony ile gittik, müthiş etkilendik. Ankara Birlik Tiyatrosu'na da gidiyoruz. Ağustos ayında bu tiyatronun yönetmeni ve oyuncularından Halil Ergün, Mustafa Alabora ve birkaç kişi daha komünizm propagandası yaptıkları için sıkıyönetim mahkemesi tarafından hapis cezasına çarptırılmışlardı. Anthony ile bu sıralar sanata pek düşkünüz, Zafer Çarşısı'ndaki hiçbir resim sergisini kaçırmıyoruz. Elbette her hafta en az iki film izliyoruz. Sinema ve tiyatro deyince... Amasya'daki sinemalarla kıyaslandığında Taşova'daki, Konya'dakilerle kıyaslandığında Amasya'daki sinemalar elbette çok kötüydü. Şimdi Ankara'nın en mutena sinemalarındayız! Taşova'da küçüklüğümde ikide bir film kopuyor ve hep birlikte "hoop makiniiiiiist" diye bağırıyorduk. Ya da film yanlış sarılmış oluyor ve ortası başta, sonu ortada haliyle seyrediyorduk. Ama bu sinema salonu Taşova için çok önemliydi. Şimdi sık sık gittiğimiz tiyatro neyse, okul müsamereleri de öyleydi. Ve okul müsamereleri sinemada yapılırdı. Ortaokulun bir müsameresinde abim de oynuyordu. Oyunun bir yerinde sakallı bir dedeyi oynayan abim, rol icabı birisine saldırıyordu; karısına "bana baltamı getir" diye seslendi, karısı rolünü oynayan kız da "baltayı bulamadım bey al şu odunu" dedi. Meğer müsamere

için balta ayarlamayı unutmuşlar. Ben birinci sınıftayken okuma bayramındaki müsameremiz de burada yapılmıştı. Okumayı yeni öğrenen bir çocuğu oynuyordum, kâğıda memurlara zam var diye yazdım. Seyirciler arasında annem Beybam'dan başka diğer arkadaşlarımın da anneleri babaları, kaymakam, savcı, hâkim de vardı. Hepsi alkışlamışlardı. Müsamerenin ardından sınıf korosu olarak şarkı da söylemiştik. "Zeytinyağlı yiyemem aman, basma da fistan giyemem aman..." Bir de, "Yeşil ördek gibi daldım göllere..." diye... Ama hem alkışladılar hem güldüler. Sinemada yapılan bir düğünde ise annem diğer teyzelerle beraber sahneye çıkıp oynadı, göbek attı. Çok utanmıştım.

17 Kasım 1973: Memlekette bir türlü hükümet kurulamıyor. Demirel de hükümet kurmayı beceremedi. 10 gün önce Ecevit de hükümeti kuramayacağını Korutürk'e bildirmişti.

25 Kasım 1973: Şili'den sonra Yunanistan'da faşist askeri darbe... Dünya faşistleşiyor, canına yandığımın...

9 Aralık 1973: Mahalli seçimler yapıldı. 67 ilin belediye başkanlıklarının dağılımı şöyle: CHP 33, AP 22, DP 2, MSP 2, Bağımsızlar 8. İstanbul, Ankara ve İzmir CHP'nin... Ama sistem aynı sistem olarak kaldıktan sonra, sadece rakamların değiştiği bir kısır döngüde çok bunalıyorum. Şu çemberi bir yerinden kırmak gerek ve o kırım işine mutlaka katılmak gerek. Böyle okul mokul, çok sıkıldım hakikaten...

15 Aralık 1973: Bir türlü hükümet kurulamıyor. Hükümet kurma görevi şimdi de Naim Talu'ya verildi. Bakalım ne olacak? Josef'e haber versem mi acaba...

25 Aralık 1973: "İkinci Adam", TC'nin 17 yıl süreli başbakanı, 12 yıllık cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 16.30'da Pembe Köşk'te öldü.

30 Aralık 1973: Bu yılbaşında televizyon keyfi olacak. Hollanda'dan Mehmet amcam televizyon göndermiş. Tarihi bir gün. Evinde televizyon olmayan artık hor görülüyor. Komşu kadınlar sokaktaki çocuklarına balkondan "Bak eve gelmezsen akşam televizyon seyrettirmem" diye bağırıyor. Televizyon bağlantısı işinden sonra Beybam netlik ayarı yapmaya yarayan ve birtakım geometrik şekillerden oluşan bar görüntüsüne gözlerini dikip seyretmeye başladı bile... Salonun oturma düzeni de değişti, annem koltukların ve sehpaların yerini televizyona göre yeniden ayarladı. Ve bir de voltaj değişikliğine karşı regülatör masrafı

çıkınca Beybam'ın biraz canı sıkıldı elbette. Ama yılbaşında dansöz oynatırlar umuduyla sineye çekti. Bu arada radyoya baktım, boynu bükük duruyor garibim. Oysa küçüklüğümü hatırladım da, radyo olmasa ne yapardık bilmiyorum! Akşamüstü annemin sofrayı hazırlamasını beklerken radyodaki reklam programlarını dinlerdim. Ve mesela Ziraat ya da İş Bankasının reklam müziklerini ezbere biliyordum. O yaşta klasik müzik bilmek! Her akşam Uğurlugil Ailesi skecini dinliyordum. Yıldız Kenter'in Nebahat Hanım'ı, Müşfik Kenter'in Salim Bey'i, Çolpan İlhan'ın da evin genç kızı Türkân'ı oynadığını okumuştum gazetede. Ama en sevdiğim şirin Arap Bacı'yı meğer Tevfik Gelenbe adında bir erkek tiyatrocu seslendiriyormuş. Ben onu hep Türk filmlerindeki Arap Bacı'yı oynayan Dursune Şirin sanırdım. Çok şaşırmıştım. Ve bir de elbette Orhan Boran ve Yuki programını... Bunları unutana nankör derler!

Melih Pekdemir, Sinan Çetin, Ayşe ve Leyla ile...

Üçüncü Bölüm

Meğer: Seyyahmışız

kitabın sayfasının kenarını kıvır, kapat, sonra devam edersin. sigaranı tablaya koy, sonra içersin. beri gel. bana anlamsızın anlamını anlat. ışığın sesini dinlet, karanlığın kokusunu duyayım, kitabı kapağını açmadan okumayı öğret bana, imkânsızı göster, ama mucize istemiyorum.

şimdi...

"şimdi" diye başlar her tasarlanmamış söz. "şimdi" demek o anda, zamandan yani şimdiden kazanmaktır, şimdisi ödenmiş kazanç kutsaldır. biz geçmişimizi harcıyor, geleceğimizi ipotekliyoruz, şimdiyi kaybetmemek uğruna. siz nasıl buldunuz bilmiyorum kıpkısa asırların cesaretini... bir ben bulamadım erken sabahların tasarladığı akşam vakti mucizelerini. bulamam hiçbir akşam dakikliğinde tasasız iklimlerin mevcudiyetini. nasıl altından kalkarım bilmiyorum şaibeli cevapların. derdim o değil, saatim durmuş ama zaman akıp gitmiş ve ben yaşamamışım. mecburduk biliyorsun, dışarıda gürül gürül gürültü ve havada tütün kokusu vardı, ölüm vardı, kalım vardı, bütün hayallerimiz tepetakla uyudu da büyüdü, bu fasıl da bittiii. tabiatıyla kırık gölgeler bıraktı hezeyanlar, ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar...

(rodrigo'nun konçertosuna gitarlar ağlamıştı, ama gitaristin yüzünde tebessüm sümbül rayihasındaydı.)

o kadar çok zırvaladım ki artık elimde zırva kalmadı, böğrümdeki ise işte şu kalemtıraş acısı. bir yerlerde başıboş bıraktım paremi, sarsıntılarla mukavemetim tükendi. gezgin saatlerde üşümektir teslimiyet, sakınmadım sözümü, zehir zemberek rezilliğe isyanım nerede?

seyreyle gözüm, dünya dünya maliki dünya. aslolan kemiyetin değil keyfiyetin kâhyasıdır. keyfim kaçıp gitmemiş mi? e, gitmiş, o zaman keyıfsizliğin keyfini çıkaralım, keyıfsizlikten keyıfi çıkarırsan, aritmetikte, sıfır eksi bir eşittir sıfır gibidir.

bilemezsin! susuzluğun ölgün zemherisindeki ateş çok cevval yanar, ziyade tutuşur. evlerin ağırlığı üstüne inmiş bir sokak, leylim makamında kaçar tenhalara, kırlara açılır, papatyalardan demetlenmiş huzura uzanır.

elbet nasır duyarsızlığını okşamak, faydasızdır. oysa ışık gölünde raks etmenin fütursuzluğu, bambaşka... seyyar hayatların sabit bekçisi başka; bayat şarapların sarhoş tiryakisi başka; ırmakta çimmek başka, plajda yüzmek başka; derya içre mahi başka, rakı şişesinde balık başka... ve illa ki devrimcilik: işte o bambaşka... iyi ki yaşanmış bütün bunlar dedirten, kafa ve kol emekçiliğine ilaveten gönül emekçiliği olarak sindirilen bir devrimcilik...

devrimcilik güzel şey be kardeşim...

***

bitti hiçbir zaman yakılmayan ağıtlar. ne demek kuşkunun töhmetinden azat olmuş itiraflar. kalmadı demek el bebek gül bebek inkârlar. boğuldu kasıklardan haykıran belagat. öldü denemez akıllı uslu bir isyankâr. yoktan var olmamış mıydı demin yekpare bir sanatkâr. bitti ne demek bitmedi kaldı o masaldaki seyyah. öööyle dinelmekteydi (Sıradan ve Sahici).*

26 Ocak 1974: Bizimkiler televizyonu pek sevdiler, hiç karşısından kalkmıyorlar. Dün gece televizyonda Küçük Ev varmış, bir baktım annem salya sümük ağlayarak izliyor. Laura ailesi için yine fedakârlık yapıyordu sanırım. İlhan'ın abisi Bahçelievler'de teras katında bir ev tuttu. Artık İlhan'la burada kafa çekiyoruz. Zeytinyağıyla patates kızartması yaptık, enfes oldu, yan apartmandaki dairenin televizyonu görülebiliyor, radyodan fm kanalından televizyonun sesini yakaladık, radyoyu açıp komşu televizyonunu seyrediyor ve şarap içiyoruz... Bülent Ecevit'in başbakan olduğu CHP-MSP koalisyon hükümeti göreve başladı. Karaoğlan Ecevit şimdi başbakan... Şu işe bak, memlekette kısa sürede neler değişti! Ama Ecevit'te de bir uğursuzluk var sanırım: Aynı gün THY uçağı İzmir'den kalkış yaparken yere çakıldı, 63 kişi öldü. Yazık. Henüz hiç uçağa binmedim ve iyi ki binmemişim dedim

* A.g.e.

kendime... Oysa küçüklüğümde pek hevesliydim. Destek'te orman içindeki lojmanımızda yaşarken en sevindiğimiz anlar, yukarıdan uçak geçtiği zamanlardı. O sıralar uçaklardan sağlık vb. konularda bildiriler de atılırdı. Uçak geçerken koşar ve bağırırdık: Tayyare şapkan düştü! Tayyare şapkasını almak için dönüp de geri gelsin, diye...

6 Şubat 1974: Ecevit hükümeti güvenoyu aldı. Ahmet abi avukatlık stajını Nevşehir'de yapıyor. Sömestr tatilinde Ürgüp'e bir kaçamak yaptık. Atak, Ömer, bir de ben... İçki içtik, Atilla İlhan şiirleri okuduk. Bu şiir okuma ayinlerimiz sıra geceleri kadar keyifliydi, hem de en nihilist şiirleri okurken bile... Niye öyleydi bilemiyorum, ama öyleydi işte. Belki şiir okumak duygularını bir şairin arkasına sığınarak açığa vurmak... Ayrıca yanımda götürdüğüm birkaç Marx, Lenin kitabını hatmettim. Ama daha çok fırın ekmek yemem lazım. ATÜT tartışmaları içine daldım. Acaba bir başka okuldan Roma Hukuku derslerine mi devam etsem?

30 Şubat 1974:

keşke'lerin toplamı özlemdir, neyse'lerin toplamı boş vermişlik. boş verlerin toplamı bıkkınlıktır. özlem, şimdi, boş verilen bir bıkkınlık olmasın! demek ki'lerin toplamı önyargıdır, o halde'lerin toplamı son yargı, öyleyse'lerin toplamı saldırıdır. savunusuz keşke'lere saldırı (Meğer).

3 Mart 1974: İzmir'den sonra bir kaza daha: THY uçağı Paris Orly havaalanı yakınlarında düştü. 346 kişi öldü. Ne oluyor bu THY'ye? Josef olsa doğrusunu söyler miydi?

13 Mart 1974: Barzani önderliğindeki Kürtler Irak merkezi otoritesiyle çatışıyor. Türkiye "sızmaları önlemek" için sınırları kapatmış. Televizyondaki bu haberden sonra bizimkiler yine ekran başında kaldı, Komiser Colombo buruşuk, beyaz pardösüsü, elinde purosu ve not defteriyle ha bire karısından ve kayınbiraderinden söz ediyor.

18 Nisan 1974: Genel af kanunu bir hafta önce mecliste görüşülmüştü ama senatoda 141. Madde filan kapsam dışı kaldı. Devrimciler yine kazık yediler. Bakalım ne olacak? ODTÜ'de kantindeki en önemli tartışma konumuz bu... Biz ne çok konuşurmuşuz ya!

14 Mayıs 1974: Okula düzenli gidiyorum. Dersler benim için ders olmaktan çıktı, sosyoloji okumaktan epey keyif alıyorum.

* Melih Pekdemir, *Meğer: Yaptığım Alıntıları Kimse Söylememiş, Hepsini Ben Uydurmuşum*, 3. baskı, Su Yayınları, 1999.

Ders kitaplarındaki dipnotlarda geçen kitapları bile okuduğum oluyor. Sınıftakiler haliyle artık benden gıcık kapmaya başladı. ODTÜ'de elle tutulur bir politikleşme başladı. Yılbaşından beri genel siyasi af için imza kampanyaları yürütmüştük. Genel af kanunu senatodan sonra nihayet meclisten çıktı ama devrimciler af kapsamında değil! Devrimci çevrelerle ilişkilerim hâlâ Haco'nun (Xecé) evindekilerle...

4 Haziran 1974: Sinan (Çetin) "para kazanmak lazım" deyip duruyordu. Leyla ile biraz para bulmuş, grafik stüdyosu açmak için. Yüksel Caddesi'nin sonunda Ahmetler Caddesi'ne [şimdiki Libya Caddesi] inen yokuşun başında bir yer tutmuş, giriş kat... Seydali Gönel ve ben de ona yardımcı olacağız. Kitap kapağı filan yapacağız. Bakalım bir iş çıkacak mı? Elbirliğiyle şimdiden stüdyoyu hazırlamaya başladık, amele gibi çalışıyoruz.

6 **Haziran 1974:** Ahmet Atak'a daktiloyla bir mektup yazdım:

merhaba ağabey,

HAYATTA OLDUĞUNA sevindim. yazacağım mektubun boşa gitmesini istemezdim çünkü.. her neyse, yaşamanın tanımı yapmak zor zaten: nefes alıp vermek bir "gerek şart" yaşamak, yaşayabilmek için. ancak, "yeter şart" değil (bu gerek-yeter şartlar mes'elesinde çok hassas oldum şimdilerde.. *her sorunda gerek'i, yeter'i bulmaya-ayırt etmeye çabalıyorum hep. yok yok.. net metaphysic –metafizik yani!!– yaptığım. somut'un tahlili yalnızca. birazdan değinmeye çalışacağım bu somutlara). Ne diyordum? "yaşamak".. gerçekten güzel şey be.. xxx istersen nefes almamaya çalış bir süre ve sonra çook derin bir nefes al ağabey, bi daha al.. (ben denedim), göreceksin –o, küçümsediğini sandığın– yaşamanın en gerekli şartlarından biri olan nefes alıp vermenin ne güzel bi şey olduğunu. canım bir benzetme yapmak istedi: sen (ve gültekin), boş ve belki de temiz havayı çekiyorsun(uz) ciğerlerin(iz)e; biz, burada sigara dumanını (ve hatta bazen filtreli sigara dumanını, bulduğumuz zaman) yolluyoruz bronşlara.. nikotini bol, yani tatmin oluyoruz ne güzel.. neymiş?! "gerek şart" tamam, yeter şart(lar)ın tamam olduğunu kim iddia edebilir ama? (pedea [PDA] ve benzerleri dışında tabii!!)*

şimdi... *hem bir "genel durum muhasebesi" yapmaya çalışacağım, hem de somutun tahlilini ölçüt olarak kullanmaya çalışacağım, öyleyse işim(iz) zor: alışıldığı ve kullanıldığı anlamıyla, "genel" "soyut"a tekabül ediyor çünkü.. ve anlamını ve yaşantımızda, HAYATTA OLMAK'ta bulduğumuz süreç içinde,belirli anların konaklarının*

ağır basan yönleri ile ***daha önceden tespit ettiğimiz*** *"ağır basması gereken"* yönler hep aynı olmuyor çünkü. zaten *"olabilemez" de..*

gerek şart'tan anladığım şu: "gerçek bir bütündür" ise eğer, bu bütün içinde öyle ya da daha fazla öğe(ler) vardır ki, o(nlar) olmadığı zaman gerçeklik ortadan kalkar. mekanik bir örnek: vida ve makine; vida olmadığı zaman çalıştırılamaz makine, çünkü gereklidir.. ancak vida tek başına "çalışmak"*, yani "gerçek" değildir. ve: yeter şart'tan anladığım ise şöyle: bütünün gerçekleşebilmesi için bir "coup de grace" son vuruş, nitel'i sağlayan bir vuruş, nitel'i sağlamaya "yeten" bir şart.. bu, elbette gerek şartlardan bir tanesi ama herhangi biri değil. organik bir örnek: makinenin çalışabilmesi için işçinin levyeyi kaldırması yeter artık..*

(hepimizin -belki de ezbere!- bildiği "diyalektiği" yeniden yorumlamaya çalıştığımı fark ettin. niye "yeniden" -ama değişik ve kesinlikle "revizyon" anlamında değil tabii, zaten böyle bir şeyi beceremem. "temel ilkeler"dekine [George Politzer: Felsefenin Temel İlkeleri*] **alışmıştık*** çünkü. *bir de Hegel'i öğrenmeye çalıştım bu ara) tanımları yaptıktan sonra sıhhatli bir tartışmayı başlatabiliriz sanıyorum.*

hani hep sözünü ettiğimiz bir üçlü sorumluluğumuz var (idi??), benim pişirip pişirip ortaya sürdüğüm ve hele içkili olduğumuz zamanlarda üzerinde saatlerce tartıştığımız, tartıştığımız. gelin yeniden başlatalım, (gültekin ile biraz başlattık), bu tartışmayı.

bir: ortada kaçırılmayacak bir tren vardı ve niyetimiz, "iyi niyetimiz", aynı kompartımanda yolculuk etmek için bilet almak, ya da karaborsadan bulmaktı (esasında çok ilkel bir benzetme bu - okudun mu bilmem, kitle de yapmıştı bu benzetmeyi. bir tren.. bir "istasyon" gerekli öyleyse.. olmaz böyle şey. çok *statik. vazgeçelim bu benzetmeden).*

iki: süreç içinde yerlerimizin nicel olarak ayrı oluşu. açıkçası: siz azami programınıza ulaşmışsınız, ben ikilem içindeyim; azami programım(ız) ve onunla çatışan asgari programım (öğrenciliğim).

gültekin, şoför geleneğine uygun, iyi bir benzetme yapmış, ama olmuyor... bu da tren gibi. kısacası, demek istediğim şu TEMCİT PİLAVI'nı yiyelim gayrı...

....

temmuz ayında ben sasi seydali grafik stüdyosu açıyoruz, yarışmalara çizgi-eleştiri (karikatür) gönderdim. kargılı'nın olayını da çizeceğim.

hoşçakal (6.6.1974) imza

(bu mektubun bir nüshası da gültekin'e gidiyor. karbon kâğıdı koymuştum.)

*(benim ders çalışmam gerektiğinden, başlattığım tartışmayı kısa kesmek zorunda kaldım: siz kesmeyin... vaktiniz var çünkü.)**

22 Haziran 1974: Geçen gün Necatibey Caddesi'ndeki Derya Sineması'nda bir toplantıya katıldım. Sosyalistler, Ecevit politikalarını tartışıyordu. Hakikaten hükümet kurma şansını yakalayan Ecevit'te uzlaşmacı bir haller başladı, 12 Mart'ta yaşanılan işkence ve zulüm üzerine sünger çekmekten söz ediyor. Toplantıda Can Yücel konuşurken Ecevit'e şöyle seslendi: "O süngeri sıktığın zaman, süngerden kan damlıyor, kaaaaan!" Salon alkıştan yıkıldı... Sol dergiler yayınlanmaya başladı... *Kitle*, *Aydınlık* filan... Ama bunların hiçbiri beni açmıyor. *İlke* ve *Kitle* dergisi çevresi 12 Mart sonrasında ilk "sosyalist" partiyi TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi) adıyla kurmuş oldu. Dergide zaten Doktor'un (Kıvılcımlı) görüşleri kısmen savunulmaktaydı, parti programı da onun görüşlerinden etkilenmiş görünüyor. Kurucuları arasında *İlke* dergisi yazarlarından Oya Baydar da var... Bugün kantinde öğrendim, Ankara Demokratik Yükseköğrenim Derneği (ADYÖD) adıyla bir gençlik derneği kurulmuş, kurucular da TSİP'liler. Sümer Sokak'ta [şimdiki Sümer-1] TÖB-DER Ankara Şubenin olduğu binanın en üst katını tutmuşlar... İşte bu olmadı. Çünkü uzun süredir farklı çevrelerden arkadaşlarla her kesimin katılımıyla Ankara'da merkezi bir gençlik derneğine olan ihtiyacı tartışmaktaydık. Bunların yaptığı tam bir emrivaki şimdi... Başkanı da gençlik içindeki Doktorculardan Ethem Kiper'miş... Bakalım neler olacak?

29 Haziran 1974: İtirafımı buraya yazayım, televizyonda en çok Charlie'nin Melekleri dizisini seviyorum. Çok güzel gülen Farah Fawcett ve Kate Jackson ve Jackline Smith benim de üç meleğim. Ama nedense Jackline'i daha çok seviyorum. Ayrıca şu hayatta onların patronu "Bosley" gibi olmak da güzel olurmuş yani...

* Önce bu mektupları (sonraki ikisini birazdan okuyacaksınız) tam 40 yıl saklayan vefakâr ağabeyim Ahmet Atak kocaman bir teşekkür hak etmiyor mu? 40 yıl sonra bana gösterdiğinde nasıl şaşırdım ve sevindim, tahmin edilebilir. Daktilo kullanmak, yakın zamana dek bilgisayar kullanmak gibi havalı bir işti... 21 yaşındaki Melih'in, kelime eklerini parantez içine alma fiyakasının sebebi: o yıllarda sanat dergileri çıkıyor ve oradaki entelektüel yazılara özeniyor olmalıyım. Ve diyalektik yazarken Doktor Kıvılcımlı'nın diyalektik öğretisinden etkilendiğim çok bariz.

Ama öyle şenlikli bir hayatın yaşanmasına tahammül edemeyen bir başbakan yardımcısı var tepemizde. Erbakan "çocuklara çatal tutması değil, Cenabıhak'ka şükür duası öğretilecek" dedi. Varsın desin, onların canına okuyacak devrimci gençlik hızlı bir toparlanma içinde bugünlerde. Ağırlıkla Cepheciler (THKP-C yanlıları) ile Orducular (THKO yanlıları) merkezi bir gençlik derneği için Kızılay İzmir Caddesi'ndeki TMGT lokalinde toplantılar düzenliyorlar. Denk düştükçe ben de katılıyorum. ODTÜ dışından yeni arkadaşlar da ediniyorum. Bu toplantılara Haco da gidiyor. Bazen onunla beraber Kolej Cevher Sokak'taki evine geçiyoruz.

2 Temmuz 1974: CHP genel af yasasının 5. Maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştu, itirazı kabul edildi, böylece 141, 142, 146 ve 149. Maddeler de af kapsamına girdi. Yaşasın! Devrimciler de tahliye olabilecekler... Haco'nun evine gelen devrimci arkadaşlarla da tanışmaya başladım. Siyasal'dan Nasuh (Mitap) adında birisi geliyor. THKP davasından tahliye olmuş. Sıkı bir devrimci, Haco'yla da arası çok iyi. Demek ki ben de güvenebilirim ona... Beşevler'den "kolsuz Ertan" (Önal) dedikleri bir abiyle de tanıştım. 12 Mart öncesinde faşistler okula saldırdığında onlarm attığı dinamiti geri fırlatırken kolu kopmuş... Altındağ'dan Müfit [Sakallı] adında bir arkadaş da geldi eve. Haco'yla Nevin adında ortak bir arkadaşları varmış oradan tanışıyorlarmış. Kafa dengi bir arkadaş... Ha bir de, Siyasal öğrencisi ve "Apo" (Abdullah Öcalan) dedikleri bir Kürt devrimcisi de geliyor. Haco ile sohbetleri elbette gençlik meselesinden çok Kürt meselesi üzerine... Apo'nun tükürük bezlerinde bir sorun var herhalde, konuşurken elinde bir mendil, sürekli ağzının kenarını siliyor. Anladığım kadarıyla Apo ayrı örgütlenmeyi savunuyor.

8 Temmuz 1974:

*Meraklısı bilmece çözmeyi çok sever. Ama bilmece çözebilmek için, bilmece çözmeye yatkın, alışkın ve deneyimli olmalısın, ilk başladığında çok zor gibi gelen sorularla sonraki bilmecelerde de karşılaşırsın, kolay çözersin. Bilmecede dahi "tarih tekerrür etmez"; her yeni bilmecede mutlaka yeni sorular bulunur, başkalarının hazırladığı değişik bilmecelerde de 'değişik tuhaf ve alışık olmadığın sorularla karşılaşırsın. O zaman yeni çözüm alışkanlıklarını da benimsemelisin! Ama yine de beylik sorular vardır: "eski dilde su, bir nota!" Bilmece çözmede önemli olan, zor gibi görüneni basite indirgeyebilmek, deneyimleri hatırlayabilmek ve mutlaka bu işin "mantık"*ını kavramış olmaktır. Ben kendi payıma, acayip filmin sonunu çok merak ettiğim için zevkle yaşadığımı söyleyebilirim... Yaşamak

bir bilmece, bir acayip bilmece! Acayipliği şurada ki, *"dert"leri çözerken, onları basitleştirmeyi, yalınlaştırmayı, mümkün olduğunca tek boyuta indirgemeyi gözetecek, "sevinçlerin yanıtını (kaynağını) ararken ise, onları karmaşıklaştırmayı, tek boyuttan çok boyuta çıkararak çoğaltmayı bileceksin... Sevinçleri çözmeyi değil örmeyi, ilmik ilmik sımsıkı düğümleyerek büyütmeyi öğreneceksin! Bir yanınla çözecek-sökecek, öte yanınla örecek-dikeceksin. Yaşamak böyle bir paradoks işte! Yaşamak, insan olmayı meraklı ve zevkli bir maceraya dönüştüren bir acayip bilmece... Josef! Bilmece çözmek için kalemin var mı senin, kalemin?* (ABKÇ*).

10 Temmuz 1974: Seydali'yle birlikte Sinan Çetin'in bürosundan ayrıldık. Sinan, bizim çalışma biçimimizin sosyalistçe, kendi davranış biçiminin kapitalistçe olmasında diretti. Ama artık aileden de tamamen emekli olmalıyım, para kazanmam şart. İş kurmak için para lazım. Amatör bir sosyolog, profesyonel bir grafikçi olmaya kararlıyım. Seydali'yle ortak olmaya karar verdik. Seydali altı bin lira bulabilirim dedi, ama benim hiç imkânım yok. Ahmet abi, böyle bir iş için "icap ederse ve bu iş geçerliyse sağdan soldan para bulabiliriz" demişti. Onun kapısını çalayım mı? Bilmiyorum.

15 Temmuz 1974: Sabah radyoyu açtığımda Kıbrıs'ta bir darbe haberi vardı. Yunanistan'a bağlı subayların yönetimindeki Ulusal Muhafız Gücü Kuvvetleri hükümet darbesi yaparak yönetime el koymuş. Makarios'un da öldürüldüğü söyleniyor. Darbenin başını ENOSİS'çilerden Nikos Sampson adında biri çekiyormuş ve yeni cumhurbaşkanının kendisi olduğunu ve Kıbrıs'ta bir "Yunan Cumhuriyeti" ilan etmiş. Bakalım asıl havadisleri gazetelerde okuruz.

16 Temmuz 1974: Salona girdiğimde televizyonda Tatlı Cadı minik burnunu iki yana oynatarak yine istediğini yapıyordu. Ah dedim, şu özellik bende olsaydı... Artık fırsat buldukça haberleri televizyondan izliyorum. Kıbrıs'taki darbenin faşist nitelikte olduğu anlaşıldı artık. ABD ve İngiltere, Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini istemiyor. Ama ABD'nin kendisi karışacak mutlaka, 6. Filo'su Kıbrıs'a hareket etmiş bile... Makarios ise ölmemiş.

20 Temmuz 1974: Sabah radyoda marşlar çalıyordu. Ecevit hükümetinin Kıbrıs'ta Yunan işgalini durdurmak için müdahale kararı aldığı ve Türk ordusunun Kıbrıs'a indirme ve çıkarma yapmaya başladığı haberi veriliyor. ABD'nin karşı çıktığı bu müdahaleye Ecevit "Barış Harekâtı" adını vermiş. Hükümet TBMM'den

* A.g.e.

genel savaş açma yetkisini de aldı. 14 ilde sıkıyönetim ilan edildi ve geceleri karartma tedbirleri başladı. Yeşilköy ile birlikte bütün hava meydanları kapatıldı. Türkiye üzerinden uçakların geçmesi yasaklandı. Bütün sivil uçaklar ve gemiler Türk Ordusunun emrine verildi. Yunanistan seferberlik ilan etti. Savaş halindeyiz resmen...

24 Temmuz 1974: Eve geç geldim, televizyonda Can Akbel'in Kele Bakış (Güne Bakış) haber programına yetiştim neyse ki... Tam "Yunanistan'da cunta yönetimi sona erdi" haberi veriliyordu ki yine araya Necefli Maşrapa girdi, yayın kesildi. Ama anladım, faşist yönetim devrilmişti artık.

27 Temmuz 1974: Ahmet Atak'a bir mektup daha yazdım:

merhaba ağabey,

bu mektubu yazmamın nedeni... sen buradayken konuşmaya "vaktimiz" olmayan bir konu: benim çalışacağım "iş" [grafik] alanının finansman olasılıkları.. (ha! Bir durum değişikliğini iletmem gerek sana: sinan çetin'in bürosundan ayrıldık [seydali ve ben]. ekonomik bir mesele. bizim çalışma biçimimizin, sosyalistçe, kendi davranış biçiminin kapitalistçe olmasında diretti. ama önemli değil. önemli *olan bu işte çok paranın olduğu. yani, amatör bir sosyolog, profesyonel bir grafikçi olmaya kararlıyım. bu* böyle. *gelelim finansman kaynağına: seydali ve ben ortak olmaya karar verdik. (ama yalnız ikimiz); seydali altı bin lira koydu ortaya... ben ise şimdilik hiç... aklıma senin söylediklerin ("icap ederse ve bu iş geçerliyse sağdan soldan para bulabiliriz") geldi. bunun "nasıl"*ını hemen *yazmanı isteyeceğim senden.. ancak şunda da kararlıyım: böyle bir yardım (borç)* **beni** *hiç kimseye ödün vermeye ya da "transfer" olmaya neden olmamalı.. biliyorum, oyun kurallarıyla oynanır. öyleyse (varsa eğer) kurallarını bildiriver bana..*

eğer Ürgüp boş ise, ağustos içinde bir haftalığına (ya da daha az, o zaman mfy ile) gelmeye niyetim var.iyi günler! imza 27.7.1974

2 Ağustos 1974: Kendi grafik stüdyomuz için ilk etapta kullanmayı kararlaştırdığımız Seydali'nin finans kaynağı da işe yaramadı. Üstelik büroyu bile tutmuştuk. Bu projeyi ertelemek zorunda kaldık.

6 Ağustos 1974: Ahmet Atak'a üçüncü bir mektup yazdım:

"merhaba ağabey. kısa olacak... yazdıkların beni sevindirdi. ancak: ilk etapta kullanmayı kararlaştırdığımız seydali'nin finans kaynağı KURUDU... (hatta büroyu bile tutmuştuk) bundan dola-

yı, kapital'siz kapitalist ilişki olamayacağından, girişimimiz şimdilik (4-5 ay) ertelendi. benim oraya gelme olanağım yok. Sen gelince ayrıntılarım; diğer alternatifleri konuşabiliriz... bu bir taktik geri-leme; yani bu işten vazgeçmişliğimiz yok. gözlerinden..."

14 Ağustos 1974: Sabah radyoda yine marşlar vardı. İkinci Kıbrıs Harekâtı başlamış.

15 Ağustos 1974: İkinci "Barış" (!) Harekâtı'nın 2. gününde Türk ordusu Kıbrıs'ı işgale başladı... Magosa'yı ve Omorfo'yu ele geçirdiler. Lefkoşa kuşatıldı. Türk uçakları Lefke'ye yardıma gelen Rum Kuvvetlerini Baf yolunda bombaladı. Başında asker miğferi olan Ecevit posterleriyle doldu dört bir yan... Amasya'daki dindar ve Demirelci teyzelerim bile Karaoğlancı olmuş...

20 Ağustos 1974: İsmet Hanım ile Ahmet Bey İzmir'e tatile gittiler. Orhan (Kotan) abi yeni evlendiği eşiyle o sıralar Haco'nun Kolej'deki evinde kalıyordu. Eşi hamile. Bu yüzden bir süre rahat etsin diye Maltepe'ye bizim eve geldiler. Orhan abi bu arada şiirlerini yazıyor. Bu hara gürede Haco'nun kardeşi Ayşe'ye "arkadaşlık" teklif ettim [...] Hemen her akşam Orhan abiyle vuruyoruz rakının ve şiirin gözüne... Ev dernek gibi oldu, bir yandan benim arkadaşlarım, bir yandan Haco'nun arkadaşları. Neyse ki Beybam'ın Orman Bakanlığı'nın binasındaki kooperatiften aylık alışverişte kullandığı defter evde. Yiyecek içecek bittikçe gidip oradan toptan alışveriş yapıyorum. Bakalım bizimkiler döndüğünde ne diyecekler? Geçen gün Haco'nun arkadaşlarından Yüksel Eriş de* eve geldi. Her zamanki gibi yine devrimci mücadeleden filan konuşuyoruz. Ben ikide bir parti olmadan bu işler olmaz, öyle biliyorum dedikçe Yüksel "parti var zaten" diyor. Anlayamadım. Meğer THKP'den söz ediyormuş. İyi de, THKP hâlâ devam ediyor mu ki?

25 Ağustos 1974: Nasuh (Mitap) abi, Haco'nun evindeyken ADYÖD'ün kurulmasının aslında kötü olmadığını anlatmıştı. Kafam karıştı. Ama o da, TSİP'lilerin bu şekilde kurmasının hiç hoş olmadığını kabul ediyor. Gençliği temsil etmeyen yedi kişinin oldubittiyle kurduğu bir dernek çünkü. Nasuh abi, bu resmi yöneticilere her üniversiteden devrimci öğrencilerin seçtiği yeni temsilcilerle ortak bir yönetim oluşturmayı teklif etmek gerektiğini de söyledi. İşte böylesi daha iyi olur diye düşündüm ben de...

* Yüksel Eriş maalesef 21 Ocak 1977 tarihinde Trabzon'da bir bombanın patlaması sonucu hayatını kaybetti.

30 Ağustos 1974: Nasuh abinin dedikleri oluyor gibi... Ankara'nın bütün yüksekokul ve üniversitelerinde, fakültelerinde hummalı bir faaliyet başladı. Hatta kimi yerlerde bölüm ve sınıflarda bile forumlar düzenleniyor, seçimler yapılıyor. Bu sürecin sonunda üst forum diye bir yapı oluştu. Temsilciler seçildi ve ADYÖD'de toplandılar. Temsilcilerin birçoğunu tanıyorum zaten. Cepheciler epey çoğunluk sağlamış gibi, mesela Haco'nun evine gelenlerden Apo da (Öcalan) Cephecilerin Siyasal delegelerinden birisi olmuş.

10 Eylül 1974: Bir süre önce ADYÖD yönetimi değişti, yani genişletildi. "Resmi" yönetimle birlikte çalışacak 11 kişiden oluşan genişletilmiş yönetim için açık oylamayla yapılan seçim sonucunda TSİP resmi yönetimine karşı aday olanlar bir oy farkla kazandılar; 69'a karşı 70 oyla! Sonradan öğrendim, meğer Dil Tarih'ten Kemal Pir adında bir arkadaş önceleri TSİP'lilerle birlikte tavır alırken Siyasal'dan Apo'nun ikna etmesiyle Cepheciler lehine oy kullanmış... ADYÖD yönetiminde Hacettepe'den Emin Tanrıyar başkan, 7 kişi resmi yönetim olmak üzere seçilen ve aralarında Siyasal'dan Apo'nun ve ODTÜ'den Taner'in (Akçam) olduğu 11 yeni üyeyle genişletilmiş yönetim göreve başlamış oldu. Artık bütün devrimci gençlerin mekânı ADYÖD binası. Toplantı üzerine toplantı yapılıyor, afişlemelere buradan çıkılıyor. Bu arada eğitim çalışmaları yapılmasına da karar verildi. Ben de ADYÖD'ün eğitim çalışması grubunda yer aldım. ODTÜ'lü Fatih'le bana diyalektik materyalizm konusunda seminer hazırlama görevi verildi. Fatih (Öktülmüş) 12 Mart öncesini yaşamış devrimcilerden. Kısa sürede kaynaştık. Çok ketum bir arkadaş. Aktancı ya da Basın Yayın Komünü denilen ekipten olduğunu biliyordum ama 12 Mart döneminde İzmir-Aydın yolundaki meşhur banka aracı soygununa katıldığını başkalarından öğrendim. Fatih'le seminere hazırlanabilmek için neredeyse gece gündüz birlikte çalışıyoruz. İlk semineri biz vereceğiz ve ADYÖD'ün prestiji bakımından da önemli bu iş... Bazen bizim Uludağ Sokak'taki evde de seminer için çalışıyoruz, benim odada... Duvarda Nâzım'ın posteri var... Hani şu "bugün Pazar beni güneşe çıkardılar" şiirinin de yazdığı... Ben keskinim ya, o dizelerdeki "ne kavga, ne hürriyet, ne karım" dizelerini "hem kavga, hem hürriyet, hem karım" diye değiştirmiştim. Fatih kızdı bana, "sen hiç hapiste yatmamışsın belli," dedi. "Orada yatsaydın mutlaka sen de Nâzım gibi hissederdin!" Çok utan-

dım. Bu arada içerideki devrimciler de Temmuz ayındaki Anayasa Mahkemesi kararıyla parça parça tahliye olmaya başladılar... Taşova'dan çocukluk arkadaşım Mustafa Uslu ile ara sıra karşılaşıyorum. Geçen gün ADYÖD semineri için hazırladığım notlar elimdeyken onun Yukarı Ayrancı'daki evine gittik. Yeni tahliye olan Mahir Sayın, İlhami Aras gibi ağabeyler de oradaydı. Mahir Sayın seminer vereceğimi öğrenince biraz sohbet etti benimle... ODTÜ'den Taner (Akçam) beni kafakola almaya çalışıyor... O söylemişti. Dev-Genç MYK'dan Oğuzhan Müftüoğlu da tahliye olmuş, [Gültekin] abimin de Hukuk'tan arkadaşıydı, oradan hatırlıyorum, ama Taner "Dev-Gençli demek olmaz, o THKP'li" diye uyardı beni... Sonbaharda Ankara'ya gelecekmiş. Nasuh abiye yeni arkadaşlar katılıyor, iyi yani... Kıbrıs savaşı nedeniyle ilan edilen sıkıyönetim koşullarında işimiz daha da zorlaştı. ADYÖD olarak ara sıra korsan mitingler yapıyoruz Kızılay ve çevresinde. Nasuh abi en önde... Afişlemeye çıktık. Yükseliş'ten Yaşathak (Arslan) adında bir Artvinli vardı, şivesi çok komik.

21 Eylül1974: Epey hareketli bir ay yaşadım. Ayşe de ODTÜ sosyolojiyi kazandı ama önce Hazırlık okuyacak. Bir hafta önce Haymana'ya annem ve Beybam'la "kız istemeye" gittik ve Ayşe'yle resmen nişanlanmış oldum. Gerçi Ağustos sonlarında parasını Anthony'den aldığım nişan yüzüklerini yine yolda Maltepe Camii'nin önünde karşılaştığımız Anthony'ye çoktan taktırmıştık. Ama ailelerin gönlünü almak için bu tören de lazımdı... Nişan tarihini artık hiç unutmam, çünkü bir gün önce (14 Eylül) Yılmaz Güney bir hâkimi öldürmüş, ortalık yıkılıyor! Kürtçe öğrenmem şart. Haymana'da Şeyhbızın lehçesi konuşuluyor. Ayşe Kırmanç da biliyor, Polatlı'da okurken öğrenmiş... Neyse, nişan faslından sonra hayatımız önceki gibi devam etti zaten. Dün Ecevit istifa etti. Ve ABD Kıbrıs meselesinden dolayı Türkiye'ye yardımı kesti. Demek ki ortalık epey karışacak...

25 Eylül1974: Nihayet Fatih'le hazırlandığımız diyalektik seminerini verdik ADYÖD binasında. Tıklım tıklım doluydu, öyle ki en üst katta derneğin olduğu apartmanın merdivenlerinde bile dinleyici vardı. İyi ki Müfit ses düzeni ayarlamış, dinleme sorunu çözüldü... Böylece görevimizi başarıyla yerine getirmiş olduk.

25 Ekim 1974: Sosyoloji bölümünde üçüncü senem. Öğrenim yılı başladığında yaklaşık dört yüz kişiyle Cebeci'den başlayıp Beşevler'e kadar yürüyerek tam bir gövde gösterisiyle ADYÖD

bildirileri dağıtılmıştı. İdari'de okuyan Taner'le bizim bölümden ortak ders olarak Bahattin Akşit'ten Social Change alıyoruz... Ben de idari ilimlerden seçmeli dersler alıyorum... İktisat tarihi filan... Ya da sırf ders dinlemeye gittiğim de oluyor. Amfideki dersler kıran kırana geçiyor, devrimci öğrenciler bu dersleri adeta eğitim çalışmasına, tartışma forumuna çeviriyor. Dün akşam Taner'le bizim evde ders çalışmaya çalışıyorduk. Tam mavrayı bitirip çalışalım derken, Özkan geldi, Aktancılardan... İçeri girmedi, kapıda "seninle mutlaka konuşmalıyız" dedi. Neyse, Taner'e "bekle döneceğim" dedim. Özkan'la bir eve gittik. Kenan (Güngör) ve Fatih (Öktülmüş) de orada. Meğer bana örgütlerinin gençlik komitelerinde yer almamı önereceklermiş. Gerçi Taner'le beraber olmam keyiflerini de kaçırmıştı. Kısaca, kendimi Cepheci olarak tanımladığımı, gençlik içinde de Cephecilerle olacağımı söyledim ve eve döndüm. Döndüğümde bir baktım Taner'in hali berbat. Annemin yaptığı bir tepsi sıcak poğaçanın tamamını yemiş ve ishal olmuş! Ders mers çalışmak güme gitti yani...

30 Ekim 1974: Artık ADYÖD binasında ODTÜ'lüler olarak kendi toplantılarımıza başladık. Başka üniversitelerde olduğu gibi ODTÜ'de de resmi derneklerin hemen hepsi faşistlerin elinde. Dernekler kanununa göre bir fakültede tek dernek açılabildiğinden üniversitede kendi derneğimizle faaliyet gösteremiyoruz. Bu derneklerin nerede olduğunu bile bilmiyoruz. Hepsi kâğıt üzerinde. Faşistler genel kurulları hamamda filan yapıp öğrencilerin seçimlere katılmasını engelliyor ve başka dernek kurmak da mümkün olmuyor... Bir süre sonra kendimizi ADYÖD çatısı altında alt birim olarak bir ODTÜ komisyonu örgütlemeye karar verdik, ADYÖD yönetimine teklif ettik, kabul edildi. Her fakülteden bir kişi ve ADYÖD yönetiminden de bir kişi... Bu Taner oldu ve diğer fakültelerden, yani İdari İlimlerden Mehmet Ali Yılmaz, Mühendislik'ten Saffet Atıcı, Mimarlık'tan Şerafettin Şahin, Fen ve Edebiyat'tan ben, Hazırlık'tan Selçuk Ülkü ve yurtlardan da Zadik Bal... ADYÖD binasındaki ODTÜ komisyonu toplantısına Sosyoloji bölümünden arkadaşlarım da katıldı. Bölümün parlak öğrencilerinden Nilüfer Göle de vardı...

9 Kasım 1974: ADYÖD yönetimi ABD Dışişleri Bakanı Kissinger'in Türkiye'yi ziyaretini protesto etmek amacıyla yüksekokullarda bir günlük boykot kararı almıştı. Ancak TSİP'li gençler parsayı toparlamak için boykot günü erken saatlerde kendi

başlarına okulların önünde boykot ilan ettiler. Böylece eylem birliğini, örgütlü ortak mücadeleyi de hiçe saymış oldular. Dün faşistler önce Hacettepe Üniversitesi'ne baskın düzenlemişler ve bir arkadaşımızı silahla yaralamışlar. Aynı saatlerde şehirdeki ODTÜ otobüs duraklarına da saldırmışlar, ODTÜ'de baskın yapmışlar. ODTÜ komisyonundan sadece Mehmet Ali oradaydı. Anlattığına göre önce telefon santralini ele geçirmişler, memurları silah zoruyla rehin almışlar, yurtlardan gelen öğrencilerin üzerine de ateş açmışlar. Açılan ateş sonucu üç arkadaşımız yaralanmış. Mehmet Ali faşistlere taş ve sopalarla karşı koyduklarını ve faşistleri püskürttüklerini anlattı. Bizimkiler Ankara Ülkü Ocağı başkanı Ergin Bayramcı'yı silahıyla birlikte yakalayıp jandarmaya teslim etmişler. Ülkü Ocakları Derneği Genel Başkanı Muharrem Şemsek ise kaçarken kimliğini düşürmüş. Mehmet Ali epey yiğitçe karşı koymuştu faşistlere... Okuldaki kızlar anlata anlata bitiremiyor. Sümer bu olaydan sonra Mehmet Ali'ye biraz daha tatlı bakmaya başladı. Bunlar bir süre sonra sevgili olacaklar, bundan eminim.

17 Kasım 1974: Kissinger boykotundan sonra bizim cenahta bir koşuşturmadır gidiyor. Bu arada siyaset de doludizgin: Cumhurbaşkanı Korutürk, Ecevit yerine kontenjan senatörü Prof. Dr. Sadi Irmak'ı başbakanlığa atadı ama güvenoyu alamayacağı belli.

1 Aralık 1974: Ankara kış gelince hepten griye kesiliyor. Kızılay'da kuşlar ölüyor hava kirliliğinden... Bir vakitler Kızılay kaldırımlarında yürümek mümkün değildi, ağaçlardaki serçeler sürekli sıçıyordu tepemize ve hatta bu yüzden belediye kaldırım boyunca ağaçların altına saçak yapmıştı yayaları kuş pisliğinden korumak için. Ablam, Ahmet Bey'in sokağa çıkmasına izin vermiyor, bronşiti azar diye. Hakikaten sokakta bazen nefes alamaz hale geliyorsun. Artık geceleri çoğu kez mum ışığında filan yaşıyoruz. Hemen her gece elektrik kesintisi var.

4 Aralık 1974: Alaca'dayım. Bu sıralar okuldaki mesaim de fazlalaştı. Finallerden önce birkaç paper hazırlamam lazım. Neyse birkaç günlüğüne de olsa Ankara'dan kurtulmuştum. Begümşen (Ergenekon) ve Serdar (Dimli) ile birlikte Nurdane Halam'ın öğretmenlik yaptığı Alaca'ya geldik. Köy değirmeni, motorlu değirmen ve un fabrikası üçlemesiyle sosyolojik değişimi ele alan bir araştırma yapıyoruz. Alaca'da el üstünde tutuluyoruz. Sabah kalktığımda gazete haberleriyle şoke oldum. Polis ADYÖD'ü basmış ve derneğimiz kapatılmış. Hemen Ankara'ya dönmem lazım.

6 Aralık 1974: Ankara'ya geldiğimde ayrıntıları öğrendim. DTCF'de faşistler bizimkilere saldırmış, elbette polis de hemen onlara destek çıkmış. Bizimkiler de polisten kaçıp ADYÖD binasına gelmişler. Polis Dil Tarih'teki olayları bahane edip derneği basmış ve aralarında Taner'in de olduğu 163 arkadaşımızı gözaltına almış. ADYÖD'ü de kapattılar sonunda.

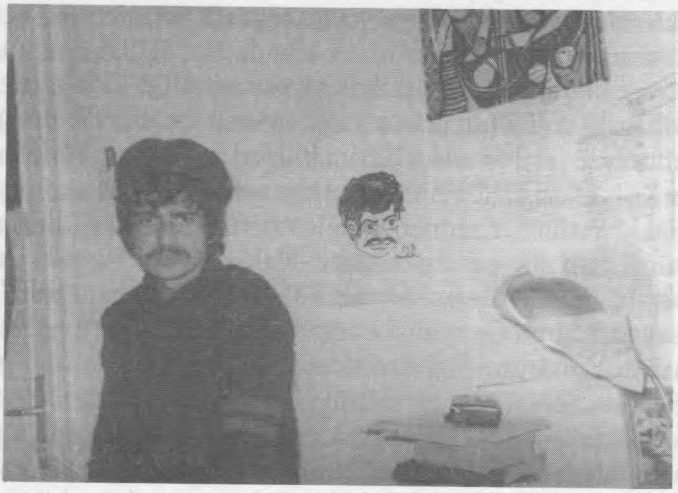
20 Aralık 1974: Faşistlerin üç gün önce düzenledikleri bir baskında bıçakladıkları İstanbul Yıldız Mühendislik'ten Şahin Aydın adlı bir devrimci arkadaşımız bugün öldü. Kahroldum. Yas tutmayı illa ki öğretecekler...

23 Ocak 1975: İstanbul'dan ikinci bir ölüm haberi daha geldi. Vatan Mühendislik'i basan faşistler Kerim Yaman kardeşimizi öldürdüler... Gözlerimiz suskun, yüreklerimiz ağlıyor.

9 Şubat 1975: Eurovision elemeleri yapıldı. Halk oylaması ve jüri oylarının toplamında Semiha Yankı'nın seslendirdiği "Seninle Bir Dakika" ve Cici Kızlar'ın seslendirdiği "Delisin" aynı puanı aldı. Çekilen kura sonucu Yankı yarışmaya katılma şansını kazandı. Halk oylamasının birincisi olan "Yarınlar" dördüncü oldu. Cici Kızlar'ın deliliği, "Ah kalbim ben senden çok çektim/ Söyle nedir bu halin/ Valla sen delisin, delisin" diye uzayıp gidiyor. Üç kişiler, içlerinden biri kıvırcık saçlı. Üzerinde kocaman birer kalp olan süveterler, mini etekler giymişler. Liseli kızları andırıyorlar. Bir sağ ayaklarını, bir sol ayaklarını ileriye atarak şarkılarını söylüyorlar, "delisin, delisin" kısmına gelince üçü birden ellerini başlarının yanına götürüp, delisin anlamında sağa sola döndürüyorlar. Bugünlerde Zerrin Özer'in ablası Tülay Özer'in "İkimiz bir fidanın güller açan dalıyız" diye başlayan bir şarkısı çok revaçta. Haco'nun evine her geldiklerinde Gazi Eğitim'den İbrahim Sevimli ile Öner Yağcı birbirine söylüyor bu şarkıyı, gülüyoruz! Ama Josef'ten hiç ses soluk yok uzun süredir... Arasam mı ki?

10 Şubat 1975: Bir süredir günlüğe önemli bir şey yazamadım. Yazmaktan çok yapmak günlerindeyiz. ADYÖD kapatıldıktan sonra sadece dernek binasından olmuştuk. Fiili örgütlülük devam ediyor. Gençlik mücadelesinde mekân olarak eldeki şehir derneklerini kullanmaya başladık. Şeh-Der ismiyle faaliyet gösteren bu dernekler gençlik ağırlıklı. Bunlardan birisi Sıhhiye'de Süleyman Sırrı Sokak 2 nolu binanın beşinci katında bir dairede faaliyet gösteriyor. Hatırladığım kadarıyla bu apartmanda 12 Mart öncesinde *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin lokali de vardı ve ben de lisedeyken birkaç kez

gelmiştim. Şimdi Mustafa Timisi'nin Büyük Birlik Partisi de var binada, onun üst katını tuttuk... ODTÜ komisyonu olarak burada bir araya geldik ve dernekleşme kararı aldık. Elbette üniversitede resmen tanınan bir öğrenci derneği kurmamız, böyle bir seçenek faşistler tarafından gasp edildiğinden, mümkün değil. ODTÜ Öğrenci Birliği de 12 Mart döneminde faşistler tarafından resmen gasp edilmiş, üye olup seçimle yönetime gelmek de mümkün değil, çünkü dernek adresi olarak bir kasap dükkânı gösteriliyor ve genel kurulunu da faşistlerin elindeki Kayseri Öğrenci Yurdu'nda 11 kişiyle yapmışlar. İkinci bir dernek kurmak da yasak! Bunu öğrenince biz de işte ODTÜ komisyonu yerine kuracağımız derneği öğrenciler, çalışanlar dahil tüm ODTÜ mensuplarının "kültürel" faaliyetlerini yürüten bir dernek olarak tanımlayıp bu yasağı delmiş olduk. Derneğimizin adı ODTÜ Öğrencileri Kültür ve Dayanışma Derneği (ODTÜ-DER). Yönetim eski komisyon üyeleri tarafından oluşuyor, Mehmet Ali'yi başkan yaptık, ben de genel sekreter oldum. Taner'le birlikte "ODTÜ-DER Kurulurken" isimli bir broşür yazdık. Bu broşürde dünya tahlili, emperyalizmin üçüncü bunalım dönemi, Türkiye ve faşizm tahlili bile var... Ağırlıkla Taner yazdı, ben gençlik mücadelesi bölümünü yazdım. Broşürden sonra Anadolu'nun çeşitli yerlerinden devrimci arkadaşlar geliyor yanımıza... Kısa sürede ülkenin dört bir yanındaki devrimcilerle ilişkilerimiz gelişmeye başladı... Ve bu arada eski ilişkiler de canlanmaya başladı elbette...25 bin adet basılan broşür kısa sürede tükendi, diğer şehirlerden ve taşradan da yoğun talep var... Sanırım yeniden basmak gerekecek... Dernek aslında bildik bir apartman katı. Yani üç oda bir salon, mutfak tuvalet, banyo filan... Banyoya teksir makinesi koyduk, bildiri basım yeri. Ama toplantılara salon yetmiyor. Mutfak ve diğer odalar da doluyor, hatta balkonlar bile... Balkonların çökeceğinden endişeliyiz. Ama ne yapalım böyle, ilgi çok fazla... Bu yüzden Haşim (Aydıncak) bir ses tesisatı kurdu... Her odaya bir hoparlör yerleştirdi. Ama öyle bir şey yapmış ki, hoparlörler mikrofon gibi de çalışıyor. Yani toplantı sürerken, salonda olmayanlar da soru sorabiliyor! Haşim "valla ben de anlamadım, bir kabloyu tuhaf bağlamışım, nasıl oldu bilmiyorum ama elleşmeyelim" dedi... Çok önceden *Gırgır* dergisine gönderdiğim karikatürüm yayınlandı, üstelik altına da Oğuz Aral, "Pekdemir artık niye göndermiyorsun" diye yazmış, iyi mi? "Valla faşistlerle çatışmaktan fırsatım olmuyor ağabey" diye cevap veremem ki...

Karikatürist Melih Pekdemir

11 Şubat 1975: ODTÜ'de çeşitli fakültelerde faşistlerin elinde bulunan dernekleri geri alma yönünde hukuki girişimler de sürüyor. Ayrıca ADYÖD yerine yeni bir merkezi gençlik derneği kurma da gündemde... ODTÜ-DER içinde muhalefet de var haliyle. Bildiri yayınlamak için emniyetten izin almak gerektiğinden o yasağı da deldik, genel bildirileri "basın açıklaması", muhalefetle olan polemiklerimizi "özel mektup" adı altında dağıtıyoruz ve muhalefetle bildiri savaşları sürüyor. Taner'in, Marx, Lenin vb ustaların cümlelerinin yer aldığı bir alıntı defteri var. Muhalefet bir şey söyleyince Marx, Lenin alıntılarıyla hemen bir "özel mektup" yayınlıyoruz, insanlar şaşırıyor, bunlar bu kadar kısa sürede o kitaplara nasıl erişti diye... Muhalefet var ama her şeyde birlikteyiz, kararları demokratik şekilde alıyoruz... Duvarlara kendi yaptığımız afişleri asıyoruz. Özene bezene Mahir, Deniz, Kaypakkaya afişi yaptım. Arkadaşlar beğenince daha yeni öldürülen Şahin Aydın ve Kerim Yaman resimlerini de çizdim. Aslında ODTÜ mimarlıktan çok yetenekli bir çocuk var, adı Salih Memecan. "Nokta" diye bir bant karikatürü yapmış ozalit kâğıdına, onu da derneğe astık. ADYÖD kapalı olduğundan ODTÜ-DER neredeyse Ankara'nın merkezi gençlik örgütü gibi çalışıyor. Her üniversiteden arkadaşlar buraya geliyor. İstanbul'dan Kamer (Tayhani) ile burada tanıştık. Onlar İYÖKD çatısı altında çalışıyorlar.

Ortaklaşa (Dev-Genç'in son yayın organı) *İleri* dergisini çıkarmayı konuşuyoruz. Ömer Güven adında bir THKP sanığı tahliye olmuş, orada gençlikle o ilgileniyormuş. ODTÜ'de eskilerden Akın (Dirik) ve Tayfun (Mater) ağabeylerin arkamızda olduğunu, sıkışınca bize yardım edeceklerini biliyoruz. Tayfun abinin babası Hava Kuvvetleri eski Komutanı Orgeneral Reşat Mater'miş, vay be! Hakkı Yazıcı her zaman bizimle zaten. ODTÜ-DER'de dernek yönetimi yanı sıra say say bitmez, Hakkı, Uğur, Hüsnü, Haşim, Bülent, "Çamur" Ahmet, Ahmet Pehlivan, Ünal, Ertuğrul, "Yavru" İsmail, Murat, Cengiz gibi arkadaşlar da epey aktif haldeler... Ama aslında bütün işleri özellikle Ayşe, Ayşegül, Hafize, "Kıvırcık" Hatice, Sema, Sümer, Gönül gibi kızlardan oluşan "hazırlık çetesi" yürütüyor. ODTÜ'de artık Devrimci Gençlik grup toplantıları yapmaya başladık. Kendimizi devrimci bir gençlik siyaseti olarak örgütlemenin ve böyle kitleselleşmenin vakti geldi...

12 Şubat 1975: ODTÜ'de faşistler diğer öğrenci derneklerini gasp ettikleri için devrimciler yalnızca Mimarlık Fakültesi'nde MFÖD'ne sahipler. Ama üniversitenin diğer fakültelerinde de yaygın bir mücadele gelişiyor. Özellikle Mimarlık Fakültesi ve Hazırlık Okulu'nda gerçekleştirilen boykotlar sayesinde bayağı militan bir ekip oluştu. Fen Edebiyat Fakültesi'nde öğrenci derneği (FEFÖD) de faşistlerin elinden alındı. Artık sadece kantinlerde değil derslerde bile siyasi sorunlar tartışılıyor. Devrimci öğrenciler sürekli gündemi belirliyor ve epey sempati topluyorlar. ODTÜ-DER artık öğrencilerin fiili önderi oldu.

30 Şubat 1975:

> *insanlığın ütopyası tembelliktir, tembellikten yorulunca, bıkınca çalışırsan, bu artık çalışmak olmaz: tembellik yapmak yerine başka bir şey yapmak olur. insan* işte o zaman yaratıcı olur. çünkü *zorunlu bir amacı yoktur, zorunlu bir amaca ulaşmak için mubah olan hiçbir yolu yoktur, en hakiki insan tembelliği hak etmiş olan ve bihakkın tembel olandır, hayatta en hakiki tembellik ilimdir, fendir, zırva, zırvalara inanma, öyleyse hadi bana eyvallah* (Meğer*).

5 Mart 1975: ODTÜ'de bugün eylem günüydü. ODTÜ-DER olarak 1971'de faşizmin yurtlara yönelttiği kanlı saldırıyı protesto ettik. Öğrencilerin büyük çoğunluğu katıldı eyleme... Üniversiteden yurtların önüne kadar yürüdük.

* A.g.e.

6 Mart 1975: Bu sıralar Müfit (Sakallı) Altındağ'daki Halkevi çalışmalarına çağırdı beni. Nasuh abiyle konuşmuş. Nasuh abi de "iyi olur git" dedi. Tecrübem artarmış. Altındağ'a gidip gelmeye başladım. Feyyaz [Kurşuncu] abi de orada... ADYÖD kurulurken orada da Halkevlerine bağlı bir Halkodası oluşturulmuş. Müfit öğrenci gençlikte koşuştururken TRT'den Özkan abi ile mahallenin farklı çeşitli siyasi görüşlere sahip devrimcileriyle birlikte Feyyaz da Halkodası'yla ilgilenmeye başlamış... Faşistlerin saldırısı artınca, gençlik mücadelesinin yardımına ihtiyaç duyulmuş. Halkevi pek faal, kahvehaneye gider gibi insanlar Halkevi'ne uğruyor, oturuyor, sohbet ediyor. Yani örgütlenmek için öyle özel bir çaba harcamaya gerek yok gibi, semt zaten politize bir halde ve solcuları benimsemiş. Müfit ve Feyyaz Maltepe'ye, bizim eve de geliyorlar. Geçen gece benim odamda sohbet ederken Feyyaz tabancasını çıkardı, nasıl kullanılacağını gösterirken tabanca patladı! Kurşun balkon kapısına saplanıp kalmış. Annem geldi, "ne oldu?" diye sordu. "Yukarı kattan geldi ses" dedim, "herhalde tava filan düşürmüşlerdir!"

15 Mart 1975: ODTÜ-DER yanı sıra ADYÖD yerine yeni bir merkezi gençlik derneği kurma çalışmaları bir süredir devam ediyordu. Bu yeni derneğin kuruluş sürecinde ADYÖD süreci tekrarlandı, üst forumlar düzenlendi. Üniversitelerin hemen her fakültesinde yapılan forumlarda gençlik örgütlenmesi üzerine yaygın tartışmalar yapıldı. Yine bu toplantılarda, kurucu kurultay işlevine sahip olacak bir üst foruma gönderilmek üzere her fakülteden üçer temsilci seçildi. Toplantıların divan başkanı Ali Başpınar, yardımcısı da (Abdullah Öcalan'ı karısı) Kesire Öcalan... Ben Altındağ çalışmalarına yoğunlaştığımdan kendi bölümümde çalışmayı biraz ihmal etmiştim. Gerçi nasıl olsa seçilirim diye de düşünüyordum. Ama kazın ayağı hiç de öyle değilmiş. Devrimci Muhalefet'ten Militan Gençlik'çi İlker Sarıer* üst forum için toplantıyı, kendi sınıfının dersi olduğu bir saatte üçlü amfide ayarlamış. Seçimlerde ikimiz de aday olduk ve elbette zaten kendi sınıf arkadaşları orada olan İlker seçimleri kazandı. Bu yüzden bizimkiler günlerce benimle kafa buldular, haklı olarak. Yani üst foruma katılamadım. Sonuçta ADYÖD yerine Ankara Yükseköğrenim Derneği – AYÖD adıyla yeni bir derneğimiz oldu

* İlker Sarıer: Geçtiğimiz yıllarda *Sabah* gazetesinin önemli köşe yazarlarından biriydi.

ve yönetimi bizimkiler kazandı. Ali Alfatlı genel başkan Mehmet Ali genel sekreter oldu. Ankara bölgelere ayrılmıştı ve yönetim de öyle oluştu: Her bölgeden birer kişi olmak üzere Hacettepe'den (Dev-Lis'ten arkadaşım) Abdurrahman Atalay, Dışkapı'dan Erdal Yüksel, Emek-Beşevler'den (Gazetecilik'te okuyan) Atanur Yıldırım, Cebeci'den Ali Alfatlı, ODTÜ'den Mehmet Ali Yılmaz, Yükseliş'ten Selahattin Karataş (o sıra tutukluydu) girdi yönetime... AYÖD Menekşe Sokak'ta Hacettepe derneklerinin olduğu dairede faaliyete başladı. Yükseliş'teki eski DDKD'li Kürt öğrenciler de derneğe destek verdiler. Bu arada bir mavra öğrendik, Ali'yi [Alfatlı] kızdırıyoruz: "Yahu sen eskiden PDA'cıymışsın" diyoruz, kuduruyor. 1972 Mayıs'ında Perinçek'lerin İşçi Köylü bildirisini dağıtmaktan gözaltına alınmış, Mamak'ta yatmış. Aslında tufaya gelmiş. Çünkü o günlerde İbrahim Arı ile birkaç SBF'liye birileri "Dev-Genç bildirisi var dağıtır mısınız?" demişler. Onlar da "tamam" demiş, meğer teklifi yapan bir polismiş ve bildiri de İşçi Köylü bildirisiymiş. Tabii Ali'nin haberi yok. Bildiriyi almak üzere bir eve gittiğinde polis tarafından enselenmiş. Neyse, ben de artık Altındağ'a daha sık gitmeye başladım. ODTÜ'de bayrağı yeni arkadaşlara devretme zamanı geldi...

22 Mart 1975: Artık gecekondu çalışması ağır basıyor gibi. Mart başından beri derslerden fırsat buldukça Altındağ'a da gidiyorum. Ama bu akşam evdeyim. 20. Eurovision Şarkı Yarışması, İsveç-Stockholm St. Eriks Mässan Älvsjö'da yapılıyor. Televizyonun karşısına geçip hezimeti izledik, ilk kez katılan Türkiye'yi temsil eden Semiha Yankı "Seninle Bir Dakika" adlı parçasıyla sondan üçüncü olabildi. Oysa halk jürisi Ali Rıza Binboğa'yı seçmişti: "Yarınlarda!.. Yarınlarda hep mutluluk var!.." Müzikalite bakımından marş gibi olsa da bir parça solculuk kokan bir şarkıydı. Aslında bugünlerde kimseye açamadığım bir derdim var: Hızlı tespih çevirmeyi beceremiyorum ve kantinde bütün fiyakam bozuluyor. Evde kendi başıma idman yapmam lazım, yoksa ikide bir tespihi düşürüp madara olmaktan kurtulamayacağım.

31 Mart 1975: Ankara'da Ticaret ve Turizm Yüksekokulu öğrencisi Veli Yıldırım kardeşimiz faşistlerce demir çubuklarla dövülerek öldürüldü. Büyük bir cenaze töreni yapıldı. AYÖD eylemi olan yürüyüşe ben Altındağlılarla katıldım. ODTÜ-DER olarak, üniversitede Veli Yıldırım'ın öldürülmesini protesto eden iki günlük boykot ilan ettik. Yine yurtların önünde toplandık. Marşlar

söyledik. Mehmet Ali, Enver Gökçe'den şiirler okudu... Artık daha farklı ve sağlam örgütlenmelere ihtiyacımız olduğu aşikâr. Milliyetçi Cephe (MC) adı altında düpedüz bir faşist cephe kuruluyor. MC hükümet olunca faşistler ülke çapında saldırıya geçtiler, CHP toplantılarına bile saldırıyorlar. Saldırının geri planını da görebiliyoruz: Amaçları, burjuvazinin ve diğer gerici sınıfların bir "sol tehlike" korkusuna kapılmalarını sağlamak ve böylelikle 1970'lere gelirken parçalanmış bulunan geleneksel gerici ittifakı geçici bir uzlaşma ile bir araya getirebilmek...

14 Nisan 1975: ODTÜ-DER bugün faşist baskıları protesto için yurt ücretlerinin ödenmemesi için ve bunu destekleyen iki günlük boykot kararı aldı. Bugün stadyumda yaptığımız genel forumda iki günlük boykot ilan ettikten sonra, öğlene doğru şehre dönerken aklımıza geldi. O gün Ayşe ile ben, belediyeden nikâh günü almıştık. Arkadaşlara da söyledik, böylece cümbür cemaat Yenimahalle'deki nikâh dairesine güç bela yetiştik. Yani o gün jandarma filan saldırsaydı foruma bizim nikâh işi de yatacaktı besbelli. Nikâh salonuna geldiğimizde, forumdan çıktığımız için üstümüz pejmürde, ayakkabılarımız çamurluydu. İsmet Hanım, Ahmet Bey ve babaannem bizden önce nikâh dairesine gelmişler. Ayşe'nin ailesinden bir tek Haco var... Yerlerimize oturduk. Nikâh memuru da geldi. O bize bakıyor, biz ona bakıyoruz. Adamcağız gelinlik ve damatlık giymiş bir çift bekliyormuş haliyle. Bizim de oyun olsun diye oraya oturduğumuzu sanmış. "Gelin damat nerede çocuklar?" diye sordu sonunda. "İşte biziz ya" dedik. Sanırım nikâh memuru meslek hayatındaki en hızlı işlemi yaptı. O geleneksel sözleri bile söylemedi, ikimiz "evet, evet" dedikten sonra, benim şahidim olarak Nasuh abi, Ayşe'nin şahidi olarak Ertan abi imzalarını attılar. Adam da alelacele defterini koltuğunun altına alıp çekip gitti. Tebrik bile etmedi yahu... Sonra bizim ODTÜ'lüler şamataya başladılar. Nikâh şekeri filan hazırlığı yoktu, yandaki bakkaldan yeterince lolilop şeker aldık, nikâh salonunun kapısında Anthony ve Sümer "davetlilere" onları ikram etti. Biz de büyüklerin ellerinden öpüp acele bahçeye çıktık ve cümbüşlü bir hatıra fotoğrafı çektirdik. Böylece nikâh işini de aradan çıkarıvermiştik.

ODTÜ Boykotu sonrası Melih ve Ayşe'nin nikâh töreni

16 Nisan 1975: Rektörlük bizim boykota misilleme yapıp ODTÜ'yü kapattı. ODTÜ-DER olarak eğitimden yana olduğumuzu, okulun açılmasını savunuyoruz. Hatta tam da MC'nin kurulduğu gün boykot ilan etme eğilimi varken şehirdeki arkadaşlar, özellikle Nasuh abi, ODTÜ'de boykot olursa öğrencilerin memleketlerine gideceği, Ankara'nın boşalacağı ve bu yüzden MC'ye karşı daha ilk günlerde tepkinin cılız kalacağı konusunda bizleri uyarmıştı. ODTÜ-DER'de kendilerine Devrimci Muhalefet (ya da bizim taktığımız adla, Halkın Sülalesi!) diyen arkadaşlar ise ha bire "süresiz boykot" diye tutturuyorlar. Ama bunun ceremesini zaten Gazi Eğitim'de çektik. Öğrencileri boykota götüren Halkın Kurtuluşçuların yönetimde olduğu GAZİ-DER boykot ilan ederek dağınıklığa yol açmış, bunu fırsat bilen faşistler idareyle anlaşarak polis desteğinde okulu işgal etmişti. Gazi Eğitim deyince şunu da not edeyim. Faşistlerin saldırısına uğrayan devrimcilere yardımcı olmak için oraya gittik geçenlerde. Faşistler okulun içinden yaylım ateşine başladılar. Herkesle birlikte ben de kaçmaya başladım. Ama o da ne! Bir arkadaş, kaçmıyor, kurşunlara rağmen faşistlere doğru taş atmaya devam ediyor. Kendi halimden, korkaklığımdan çok utandım. Geri döndüm ve onunla birlikte taş atmaya başladım. Sanırım korku eşiğini aştım. Çünkü sonraki günlerde kendimi sınadım, kavga dövüş sırasında artık eskisi gibi paniklemiyorum!

17 Nisan 1975: ODTÜ rektörü Tarık Somer jandarma marifetiyle üniversitemizi kışlaya çevirme derdinde, 250 öğrenciyi

disipline verdi. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi kısalan eğitim süresi öğrenciler üzerinde akademik baskı olarak da kullanılıyor, bu yüzden "süresiz boykot" eğilimi güç kazanıyor. Ama ODTÜ-DER yönetimi olarak Ankara genelini göz önünde tutmak ve zaman kazanmak ve böylece uzun soluklu bir kavganın hazırlıklarını da bitirmek zorundayız. Taner stadyumdaki forumda konuştu ve boykotu ertelemeyi sağladı. Konuşmasından önce bana şöyle demişti: "Lenin de vakti zamanında böyle yapmış, vakti gelmeden Sovyetlerin iktidarı almasına o da karşı çıkmış ve hazırlıklar bittikten sonra bütün iktidar Sovyetlere sloganını atmış..." Bence, yaptığımız işe teorik kılıf uyduruyor ya, neyse... Bugün bir şey oldu yazayım mı yazmayayım mı tereddütlüyüm. Birisi okursa, amma dalga geçer diye "korkuyorum". Dün korku eşiğini aştığımı yazdım ama... Neyse kısa keseyim. ODTÜ Hazırlık'ta bildiri dağıtıyorduk. Tam o sırada jandarma cemseleri hızla gelmeye başladı. Üzerimizde silah var, yakalanmamak lazım. Jandarma yetişmeden okulun arka kapısından çam ağaçlarına yöneldik, oradan Eskişehir yoluna çıkacağız. Ağaçlar arasında mecbur tek sıra koşuyoruz. Tam o sırada bir tavşan çıkmaz mı önüme! Tavşan şaşırdı, aptal hayvan sağa sola da kaçmıyor bizim yöneldiğimiz patikadan koşup duruyor. Tavşan önde, ben onun arkasında ve benim arkamda bizimkiler tek sıra halinde Eskişehir yoluna doğru koşmayı sürdürdük. Liderimiz tavşan!

9 Mayıs 1975: ODTÜ-DER'de bayrak devir teslimi gerçekleşti. Yönetimi bu hafta Selanik Caddesi'ndeki sinemada toplanan genel kurulda yeni arkadaşlara devrettik. 1.500 civarında ODTÜ öğrencisinin katıldığı ve oy kullandığı genel kurul bir demokrasi şöleni olarak yaşandı. Hemen her öğrenci üniversite yönetiminde söz sahibi olmak gerektiğini, bu konuda verilecek mücadelede yer alacaklarını dile getirdi. Yeni seçilen yönetimde Hüsnü Solmaz, Uğur Ayken, Uğurhan Berkök, Mustafa Türken gibi arkadaşlarımız var, yani gözümüz arkada kalmadı. Levent Resul başkan seçildi. ODTÜ'ye artık nadiren uğruyorum, Devrimci Gençlik toplantılarına katılıyor ve bazı forumlarda konuşuyorum, yeni ODTÜ-DER yönetimine yardımcı olmak bakımından... Asıl ağırlık şehirdeki gençlik mücadelesinde ve Altındağ'daki çalışmalarda...

10 Mayıs 1975: Necdet Tosun ölmüş... Çocukluğumda beni en çok güldüren sanatçılardandı. Bir yanım eksilmiş gibi hisset-

tim. Siyah beyaz filmlerin kadrolu aşçısı yok artık... Nikâhtan bu yana kendi evimizde yaşıyoruz! Seyranbağları girişinde Bağlar Caddesi ayrımında Başçavuş Sokağı'n hemen başında bir ev tutmuştuk nikâhtan önce... Kredi Yurtlar kurumundan 250 TL kredi ve başarılı öğrencilere verilen ODTÜ şeref listesinden 400 TL burs alıyorum, Ayşe de öğrenci kredisi alıyor. Evin bütçesini denkleştireceğiz bakalım. Sağdan soldan kırık dökük eşyalar, birkaç kilim filan topladık. Bir gaz ocağımız var. Televizyon filan yok tabii ki. Salonda minderlerde oturuyoruz. Kapının önüne gazeteci sabahları hem *Tercüman* hem *Cumhuriyet* bıraktığından ev sahibi gıcık kaptı. Bu arada ev de dernek gibi işliyor. THKO içinde Sovyetler'e sosyal emperyalist diyen tartışmalar varmış. THKP davasından tahliye olanlardan Ömer Güven de İstanbul'da sosyal emperyalizm tartışmaları başlatmış. Oysa bizimkilerle bir gençlik dergisi çıkarma girişimindeydi. Onun kız kardeşi Emine geldi eve, sosyalizm emperyalizm filan anlattı. Ortalıkta sekiz sayfalık bir yazı dolaşıyor ve sosyal emperyalizm teorisini savunan cephecilere "Sekizlikçiler" deniyor. Dur bakalım, bir şeyler oluyor ama ne?

15 Mayıs 1975: Altındağ'a gidip gelmeye devam ediyorum. Evimiz Ahmetler Caddesi'ne [şimdiki Libya Caddesi] de yakın, yani faşistlerin öğrenci yurtlarının yoğun olduğu yer. Pek güvenli bir ev değil burası aslında, henüz kişisel tabancam bile yok. Devrimci gençlik içinde de sivrilmeye başladım. Faşistler devrimcileri keklik gibi avlıyor, tanıdıklarında. Güvenlik olsun diye Feyyaz abinin verdiği bir fünye taşıyordum, bomba niyetine! Patlama etkisi yaratır ve saldırganı şaşırtırmış. Sonra bir kalem tabanca buldum, aramalarda hiç dikkat çekmiyor. Ama mutlaka bu evden daha güvenli bir muhite taşınmak lazım...

15 Mayıs 1975: Rektörlükçe kapatılan ODTÜ'de boykot başladı. ODTÜ-DER eğitimden yana olduklarını, hâlâ okulun açılmasını savunmaktaydı. Rektör okulu açmamakta diretince ODTÜ-DER binlerce öğrencinin toplandığı bir stadyum forumunda "süresiz boykot" önerisini oya sundu ve boykot ezici bir çoğunlukla kabul edildi.

20 Mayıs 1975: ODTÜ-DER boykotun sebeplerini başta anneler, babalar olmak üzere tüm halka anlatmak üzere kolları sıvadı. Yurtlarda kalan ve evi Ankara'da olan yaklaşık bin ODTÜ öğrencisi Ankara'nın dört bir yanında arı gibi çalışıyor. Tek tek evler ziyaret ediliyor, boykot faaliyetlerinin finansmanı için git-

tikleri evlerde ayakkabı boyayanlar dahi var... Şenlikli bir boykot ve kararlı bir mücadele...

20 Haziran 1975: Haziranın ilk haftasında ODTÜ-DER yönetimi rektörün tüm isteklerimizi kabul ettiğini, bu nedenle Pazartesi günü derslere başlayacağımızı ilan etmişti. Ancak Rektör basına öğrencilerle herhangi bir görüşme yapmadığını, üniversitenin zaten açık olduğunu, boykotun da kanunsuz bir eylem olduğunu söyledi. Boykot devam ediyordu. Bu arada eski taleplere ilaveten öğrencilerin de üniversite organları içinde yer almasını, ODTÜ-DER'in yerini Öğrenci Temsilcileri Konseyi'nin (ÖTK) almasını da talep etmeye başladık. Eğitimden yana olduğumuzu kanıtlamak amacıyla üç gün derslere girmeyi de kararlaştırdık. ODTÜ-DER yönetimi son kararımızı 16 Haziran Perşembe günü yine stadyumda yapılacak bir forumda birlikte alacağımızı duyurmuştu. Perşembe günü öğle saatlerinde binlerce ODTÜ öğrencisi stadyumda toplandı. Rektörlüğün son açıklaması ışığında da boykotun sürmesine karar verildi. Bu arada Sıkıyönetim Komutanlığı da ODTÜ-DER'i kapatmıştı. Artık AYÖD, ODTÜ öğrencilerine mekân oldu.

22 Haziran 1975: Menekşe Sokak'ta AYÖD binası var. Aslında oraya pek gitmiyoruz. Bütün Devrimci Gençlik teşkilatı, Siyasal'ın önündeki çayırlarda oturmaktayız. En kral sohbetler burada yapılıyor. En sıkı ideolojik tartışmaları ve hatta teorik eğitimi bile burada hallediyoruz. Yemek vakitleri karpuz peynir ekmek filan yetiyor. Ara sıra güreş tutanlar var. Balet Aydın beline plastik oyuncak tabanca takıp geziyor ortalıkta. Herhangi bir olay olduğunda hazır kıta gibiyiz. Kış gelince de elbette geçen yılki gibi yine Siyasal ya da Hukuk Yurdu'nun kantininde oturacağız. Komiser Kemal [Yazıcıoğlu] ve ekibi minibüsüyle sürekli ensemizde zaten. Bahçeden çıkanlara üst baş araması yapıyor, aklı sıra silah yakalayacak.

23 Haziran 1975: Evlendik ama ev geçindirmek de bir dertmiş. Benim burs ve kredi, Ayşe'nin kredisi kira, elektrik su faturası filan derken ayın ilk haftasında bitiyor. Bu arada biz de evi güvenlik nedeniyle Seyranbağları'ndan Maltepe'de Süleymanbey Sokağı'na taşıdık. Haco Uşak Eşme'de Fransızca öğretmenliğine başladı, ara sıra geliyor, para veriyor. Gültekin de geliyor... Şerafettin'in ev arkadaşı bizim Murat Nişancıoğlu'dan Karanfil Sokak'taki evlerinde çizim masası olarak kullandığı büyük sun-

tayı aldım, kocaman çalışma masası yaptım. Ev minnacık olduğundan hem yatak odası hem çalışma odası! Bodrum kattayız, pencereler tavana yakın yani... Geçenlerde Taner gece yarısı gelip yatak odasının camını tıklattı "uyanın ben geldim, ben" dedi. Pencereyi açtık, odanın ortasına atlayıverdi, çocuk gibi. "Kalkın, karnım aç, bana bulgur pilavı yapın!" dedi. Sonra sabaha kadar car car konuştu, aynı anda yanında taşıdığı büyük kareli metot defterine notlar alıyordu... Cins herif! Şu bedava elektrik işi için de Haşim'i sıkıştırmam lazım, elektrik saatini hal yoluna koysun. En büyük keyif, para bitmeden hemen Nokta durağındaki lokantada kızarmış piliç çevirme yemek. Bu piliç çevirme iyice yaygınlaştı. İstanbul'da piliç yerine martı çeviriyorlarmış. Annemlerin evine yakın olmak da iyi geldi. Uludağ Sokak'taki evin anahtarı var bende. Önce annemlerin evine telefon ediyoruz. Evde kimse yoksa Ayşe oraya gidiyor, biraz erzak alıp dönüyor, ben kapıda beklerken. Ne yapalım hayat böyleymiş işte...

30 Haziran 1975: Haziran'ın son haftasında ortalık karıştı. Önce Ecevit Gerede'de konuşurken faşistlerin saldırısına uğradı. Ertesi gün Kürtler Türkeş'i Diyarbakır'a sokmadılar. Biri asker 3 kişi öldü, 46 kişi ağır yaralandı.

8 Temmuz 1975:

Kalem, diyelim ki bir kurşunkalem, ne işe yarar? Yazmaya, çizmeye! Ama ucu açık olmalı. Açık değilse yazamazsın. Açık olması gerekli ama yeterli değil. İyi yazman, güzel yazman için -elbet önce yazmasını bileceksin!- kalemin ucu iyi açılmış olmalı. İyisi nasıl? Küt olmamalı. Küt kalem hantal kalemdir, harfler karışır, okunmaz. Kalemin kıvrak olmalı. Ama kıvrak olsun diye fazla sivriltmişsen kâğıdı yırtarsın, ucunu kırarsın. Bastırdığında derin yazar, silmek istesen silemezsin. Kalemin ucu kıvamında olmalı! Nasıl? Açarsın, başlangıçta sivri olur. Müsvedde kâğıdına karalama yapıp kıvamına getirirsin. Ama aslında müsvedde kâğıdı yoktur. Yaşamda böyle bir şey yoktur. Müsvedde kâğıdına, yaşamda, yanılgı demeli! Yaşamda karalama şansın yoktur, deney biriktirme fırsatın vardır. Becerebilirsen. Kalemin ucunu kıvamına getirirsin ve yazarsın. Doğrusu, yazdıkça yazdıkça kıvamına gelir. Gelir ve bir süre sonra kütleşir. Yeniden açmalısın. Yazdıkça, açtıkça kalem tükenir. Tükenir ama, varlık nedeni bu! Varlık nedeni, yazmak! Yazmak için açacaksın. Açarken tüketeceksin, yazarken tüketeceksin. Tüketmeyi kabullenmezsen, yazamazsın. Bir kalemin ömrü yazdıklarıyla ölçülmeli. Yazmadan, yazamadan tükenen kaleme, açtıkça ucu kırılan, yazdıkça kırılan kaleme ne demeli? Ya kullanılmak istendikçe kırılan kaleme? Ya kullanılmayan, kullandırılmayan

kaleme? Durduğu yerde kullanılmadan çürüyen kaleme? Peki, bunların ömrü nasıl ölçülmeli? Kullanılmayan bir kalemin ömrü mü olur? Varlık nedenini yerine getirmediği halde, yazmadığı, yazamadığı halde!... Ömür geçen zaman mıdır yalnızca... Ömür, varlık nedenini yaşayabilmek ve bu nedenin sonuçlarına yönelmek midir? Ömür geçen süre boyunca ürün vermek, ürün almak mıdır? (ABKÇ)*

15 Temmuz 1975: ODTÜ'lülerin mücadelesi yaz ayları boyunca sürdü ve hatta İzmir ve İstanbul'da dahi ODTÜ öğrencileri boykot çalışmalarına devam ettiler. Ama bu arada vahim bir şey oldu: Mustafa Kaçaroğlu bizim Taner'i AYÖD balkonunda tokatlamış. O sırada ben salondaydım. Ne olduğunu anlayamadık. Taner de bir şey anlatmıyor. Hepimiz sinirden ne yapacağımızı bilemiyoruz. Taner bizi sakinleştirdi, dernekten ayrıldık bizim eve gittik. "Bu olayı tırmandırmayalım, başka türlü çözülür" filan dedi. Bu olaydan elbette herkesin haberi oldu, dedikodudan geçilmiyor. Kaçarcılar ve Nasuhçular diye laflar dolaşıyor ortalıkta. Bir de Kaçaroğlu Nasuh'a küfretmiş söylentisi var. Böyle bir ayrım elbette kişisel değil, bir tavrı simgeliyor. Uzun süredir Kaçaroğlu'nun (Mahir Çayan'ın yazdığı) Kesintisiz 2-3'ün gençlik kesiminde yaygın şekilde okunmasına hoş bakmadığını işitiyorduk. Ama Nasuh abi konuşurken Kesintisizler'den alıntı bile yapıyor. Belli ki bizim Cepheci ağabeyler arasında bir ideolojik çekişme var. Anlayacağız bakalım.

16 Temmuz 1975: Nasuh abi ile Kaçaroğlu arasındaki çekişmede, Kaçaroğlu'nun ardında Mahir (Sayın) ve İlhami (Aras) abinin olduğunu herkes biliyor. Ve biz yeniyetmeler de iplerin kopma noktasına geldiğini fark ediyoruz. Ama Nasuh abi hâlâ kol kırılır yen içinde kalır hesabında galiba, çok ketum davranıyor. Gidişatın ipuçlarını Taner, Ali (Alfatlı) biraz veriyor gibi... Faruk (Yüksel) artık epey imalı konuşmaya başladı bugünlerde. Bakalım bu akşam dananın kuyruğu kopacak herhalde. Taner bu konuları görüşmek üzere İnkılâp Sokak'taki Şehir Dernekleri (Şeh-Der) lokalinde toplanacağımızı söyledi. Nasuh, Mahir, Kaçaroğlu gelip anlatacaklarmış bize son günlerde olup bitenleri...

17 Temmuz 1975: Dün akşamki Şeh-Der toplantısı bizim açımızdan dönüm noktası oldu sanırım. Salonda tahta sıralara otu-

* A.g.e.

rup toplantının başlamasını beklerken aslında bir kopuş olacağı hissi de vardı içimde... Nasuh abiden sonra Mahir ve Kaçaroğlu da gelip masaya yakın bir yere oturdular, İlhami nedense biraz uzaklarına oturdu. Şaban İba da gelmiş. Eskilerden Akın (Dirik) abi, Ali Butto (Başpınar), Ömer Balköse, Hakkı Yazıcı da var... Doğan Fırtına'yı da gördüm. Feyyaz Kurşuncu, Müfit Sakallı Altındağ ekibi olarak oradaydı. Ertan Önal, Mehmet Korkusuz, Sedat Göçmen, Yunus Isın, İbrahim Arı, Mehmet Ali Yılmaz, Taner Akçam... Suçlamalar filan başladı ama henüz tam olarak konuya girilmiş değildi. Toplantı yapılırken Oğuzhan (Müftüoğlu) abi de geldi. Masanın önündeki bir hasır iskemleye oturdu. Biz onu zaten tanıyorduk ama Mahir abi onu bir kez daha tanıttı. Ötekiler bağıra çağıra konuşurken Nasuh abi pek bağırmadı. Biraz üzgün gibiydi. Mahir Sayın, Nasuh abinin kariyerist olduğunu filan söylüyordu ama bir şey anlamıyorduk. Oğuzhan abi, bağırıp çağırmalara dayanamadı sanırım, yerinden kalktı, bu işlerin böyle tartışılamayacağını, birbirimize karşı saygılı olmamız gerektiğini söyledi ve toplantının bitmesini beklemeden ayrıldı. Aslında toplantıda söz alanların söyledikleriyle saflar belirginleşmiş gibiydi, yani ortalıkta yakıştırılan haliyle kimin Nasuhçu kimin Kaçarcı olduğu. ODTÜ'den bir Ömer Balköse tavır aldı Kaçarcılarla birlikte, tabii ODTÜ'lü olan Mahir Sayın'ı da sayarsak iki kişi... ODTÜ olarak hepimiz Nasuhçuyduk! Ama bir temenni kararı da aldık. Madem bugüne dek birlikteydik, bütün bu konuları, özellikle biz yeniyetmeler, teorik ve ideolojik olarak da tartışmalı ve kavramalıydık. Bu yüzden Cepheciler olarak SBF-DER'de ortak eğitim çalışmasına başlamaya, teorik olarak yetkinleştikten sonradır ki nihai siyasi tercihimizi yapmaya karar verdik. Ama şunun da biraz farkındayız, Kaçarcılar, bizim hiç de hazzetmediğimiz Yusuf Küpeli gibilerin sıkıyönetim mahkemelerinde söylediklerini, aynen olmasa da teorik olarak tekrarlıyor gibiler, oysa Nasuh abi Mahir Çayan'ı benimsiyor, bundan eminiz...

18 Temmuz 1975: Taner Şeh-Der toplantısından sonra bana Mahir Sayın, İlhami Aras ve Kaçaroğlu'nun kendilerini merkez yerine koyduğunu, Nasuh'u kendilerince gençliği örgütlemekle görevlendirmeye kalkıştıklarını anlattı. Niyetleri de aslında Nasuh abiyi tasfiye etmekmiş. Oysa Nasuh abi bizim gözümüzde gençlik örgütlenmesiyle sınırlı bir devrimci değil ki! Neyse, bakalım Oğuzhan abiyle de konuşmamız lazım bu konuları...

19 Temmuz 1975: Oğuz abi Aşağı Ayrancı'da ablasının evinde kalıyor. Taner, Faruk, Ali Alfatlı filan buluştuk, yanına gittik. Epey konuştuk. "Nasuhçular" olarak içimiz rahatladı diyebilirim, çünkü Oğuz abi bizimle tavır alacak gibiydi. Kendimize güvenimiz geldi ve moralimiz düzeldi. Biz gençlik kesiminde kendi işimize bakacağız artık.

22 Temmuz 1975: Taner'le Oğuz abiye ODTÜ-DER broşüründen söz etmiştik. Okuduğunu ve üzerinde konuşmak istediğini söyledi. Birlikte Maltepe Süleymanbey Sokak'taki bizim eve gittik. Bodrum kattaki evin pencereleri tavana yakın olduğundan, güneş eğik açıyla odanın ortasına düşmüştü. Evde zaten koltuk sandalye de yok. Minderlere bağdaş kurduk. Çayları getirdim. Taner büyük bir şevkle broşürde Lenin ve Mahir Çayan görüşleri doğrultusunda titizlikle yaptığı emperyalizm tahlillerini özetledi. Oğuz abi broşürden bir sayfayı açtı, "tamam da" dedi, "ben şu görüşe katılmıyorum." Ve anlatmaya başladı. Taner'le ağzımız açık dinledik. Sonra sorduk, "iyi de bu söylediklerin Lenin'in hangi kitabında yazıyor?" Oğuz abi "hiçbir yerde yazmıyor, çünkü bunlar benim görüşlerim" dedi. Şaşırdım, mutlaka Taner de şaşırmıştır. İşte karşımızda feleğin çemberinden geçmiş, yaşını başını almış, ohoo, tam otuz yaşında tecrübeli bir "ihtiyar" var. İlk dersinde devrimci özgüvenin nasıl bir şey olduğunu öğretti bize...

30 Temmuz 1975: Altındağ'da bazen evleri ziyaret ettiğimiz oluyor. İşte burada gerçek anlamıyla sosyolog olmaktayım diyebilirim (Okula devam etmiyorum ama geçen dönem, Serdar ve Begümşen, İbrahim Yasa'nın Şehir Sosyolojisi dersi için hazırladıkları paper'a, benim de adımı yazmışlar, sonuçta İbrahim Hoca bana tam puan vermiş, diğerlerinin notunu biraz kırmış. Bizimkiler "ama hocam işin aslını biliyorsun, Melih'in sadece adı var bu paper'da" deyince, hoca "olsun, o alanda sosyologluk yapıyor, gecekondularda çalışıyor" demiş!). Üniversite tatile girmeden yakınlardaki Ziraat Fakültesi öğrencileriyle de ilişkimiz gelişmişti. Onlar da Halkevi ile fakülte arasında TAR-DER adıyla bir dernek kurmuşlardı. Mahallede kadro çalışmasını yetkinleştirmek için yaz aylarında, öğrencilerin de gelip gitmediği bir dönemde, bu dernekte eğitim çalışması yapmaya karar verdik. Yoğun bir okuma ve tartışma sürecine girmeliydik. TAR-DER binasında kadro adayı beş altı kişiyle toplandık. Mahalleden Aslan Terör (soyadı Törer ama biz ona böyle diyoruz!), İbo gibi tanıdığım arkadaş-

lar da var. Geçen hafta eğitim çalışması yaparken polis derneğe baskın yaptı. Bizi toplayıp karakola götürdüler. Meğer bizim çocuklardan birisinin üstünde tabanca varmış. Bu yüzden iş büyüdü. Sabaha kadar karakolda nezarethanede kaldık. İlk kez polis dayağıyla tanıştım. Öğleden sonra emniyete götürdüler. Orada silah yakalatan arkadaşımızı savcılığa sevk ettiler. Bizi de serbest bıraktılar. Ertesi gün bir baktım, *Günaydın* gazetesinde fotoğrafımızı da koymuşlar, benim ismim Veli diye çıkmış: Veli Pekdemir! Fotoğrafta da kenarda kalmışım, belli olmuyor. Yani annem ve Beybam fark etmeyecekler. Ancak bu dernek baskını işinde bir şey kafama takılmıştı, onu da Müfit'le konuştum. Biz dernekte eğitim çalışması yaparken bir ara Aslan (Törer) dışarı çıktı, sonra geri geldi ve bir daha çıktı. O çıktıktan sonra da polisler baskın yaptı. Yani bir tek Aslan yakalanmamıştı. Müfit, "gözümüz üzerinde olsun bu arkadaşın, ama şimdi kesin bir şey diyemeyiz ki" dedi. Bu arada Halkevi konser gecesi de düzenledik. Sokaklara boydan boya astığımız büyük duyuru pankartlarını hazırladım. Grafik sanatında döktürdüm yani! Konser sırasında kapıda nöbet işi bana düştü. Belli ki bu işlerde tecrübe kazanmamı istiyorlar. Feyyaz abi bir kenara çekti beni, "daha önce hiç tabanca kullandın mı?" diye sordu. Hık mık ettim ama "evet dedim, ormandayken babamın tabancasıyla ateş etmiştim." "Tamam öyleyse" dedi ve bana bir Çeska tabanca verdi: "Nöbeti sen tutacaksın." Belime taktım ve karanlık bir köşede herhangi bir saldırı ihtimaline karşı nöbet tutmaya başladım. Silah ikide bir belimden kayıyor ve pantolonun içinden dizlerime kadar iniyordu, neyse ki kimse görmedi. Acemilik işte...

4 Ağustos 1975: Kıbrıs savaşı bahanesiyle 20 Temmuz 1974 tarihinde ilan edilen sıkıyönetim kaldırıldı. Sanırım bundan sonra elimiz biraz daha serbest olacak...

15 Ağustos 1975: Altındağ'da Müfit'le konuştuk. Bir biçimde, silahlı faşist saldırılar karşısında kendimizi eğitmenin de zamanı geldi. Halkevi gecesindeki acemiliğimden dolayı ben de şu silah kullanma meselesini kafaya takmıştım. O sıralar Akın abi bana yirmi ikilik bir Beratta tabanca verdi, James Bond afişlerinde Sean Connery'nin elinde tuttuğunun aynısı. Mermi bulmak da sorun değil, yedi altmış beş değil, yirmi ikilik av tüfeği mermisi olduğundan, kolayca İzmir Caddesindeki PX pasajından (Amerikan Pasajı) el altından satın almak mümkün. Müfit'le konuştum. "Gi-

derken yanına mahalleden bir iki kişi de al, hatta özellikle Aslan'ı al, yakından tanırsın, bakalım kuşkularında haklı mısın" dedi. Altındağ'dan İbo ve Aslan'ı alarak Ayşe ile birlikte Antalya'ya Şerafettin'in dağ köyüne gittik. Yanımda hiç dikkat çekmeyecek şekilde diğer kitaplar yanı sıra kalın bir hukuk ders kitabı da var. Bunu daha önce oymuş ve içine ince Beratta'yı yerleştirmiştim. Şerafettin'in köyünde bizi çok iyi ağırladılar. Yörük hayatı epey keyifli. Çadırlarının olduğu yaylalarına da çıktık. Orada biraz atış talimi yaptık. Gezdik dolaştık, Ankara'ya döndük. Müfit Aslan hakkında ne düşündüğümü sordu. "Kesin bir fikrim yok" dedim.*

Aslan Törer'in bahsettiği atış talimi

20 Ağustos 1975: AYÖD ve Devrimci Gençlik faaliyetlerinin bildiri, afiş masraflarının karşılanması için para lazım. TMMOB'nin dergilerinin postaya vermeden önce katlama ve

* Aslan Törer'e mim koyduk, izledik ve acayip ilişkilerini tespit edip çevremizden uzaklaştırdık. O da gitti "rakibimiz" olan Kurtuluşçulara katıldı. Kurtuluş'tan arkadaşları uyardığımızı çok iyi hatırlıyorum. Birçok karışık olayda adı geçti. 12 Eylül günlerinde (sonra anlatacağım) onunla karşılaştım, ihbar edeceği kuşkusuyla, kendimce takibe uğramamak için bazı tedbirler aldım ve kaldığım eve epey dolambaçlı yollardan gittim. Birkaç gün sonra gazetede onun teslim olduğunu okudum. Tahminim şudur ki beni ihbar ederek kendisini ispatlamıştı, böylece hemen itirafçı olmuş, 12 Eylülcülerle işbirliği yapmıştı. Yıllar sonra bizim Ana Dev-Yol mahkemesine de itirafçı olarak geldi, Antalya'da köyde birlikte çektirdiğimiz fotoğrafları örgüt üyeliği delili olarak gösteriyordu!

üzerine pul yapıştırma işini aldık. Böylece zaman zaman Konur Sokak'taki TMMOB bodrum katındaki toplantı salonunda devrimci gençlikten kızlı erkekli 40-50 kişi bir araya geliyoruz. Geceleri sabaha kadar gazete katlama bahanesiyle, şarkılar türküler gırla gidiyor. Üstelik toplantı salonunda mikrofon da var. Sesi güzel olanlar şarkı türkü söylüyor. En rağbet göreni Selahattin Karataş... "Hele Ulaş'a Ulaş'a" ağıtını epey içli okuyor. Marşları da birlikte söylüyoruz. Bu arada, gözümden kaçmıyor, yeni sevgili çiftler de bakışlarıyla kendilerini ele veriyor hemen. Ben evli barklı adamım ama yakında sanırım hiç bekâr kalmayacak bizim tayfada... Bu günlerde grafikerliğim devam ediyor. AYÖD için "Bağımsız Türkiye" afişi yaptım, yumruğunu havaya kaldırmış Dev-Gençli figürüyle. Bütün Kızılay'ı afişledik, insanın kendi çizdiği afişi caddelerde görmesi bir hoş oluyormuş.

20 Ağustos 1975: Uzun süredir bizim çevrede "X Grubu" diye bir laf dolaşıyor. Taner'e soruyorum, hık mık ediyor, pek açık konuşmuyor. Ben de illegalite yapıyor deyip üstüne fazla varmıyorum. Ne de olsa onun Cephecilerle ilişkisi daha eski, 12 Mart döneminde başlamış. Ama bir şeyler tahmin ediyorum; galiba geçen yıl Yüksel Eriş'in sözünü ettiği "parti ya da örgüt" işte bunlar! ODTÜ devrimci gençlik toplantısında Taner, Ferit Barut'u bir kenara çekip bir şeyler konuşmuş, o da toplantıdan ayrılmıştı. Geçen gün bizim Süleymanbey Sokak'taki eve Rıza ve tanımadığım iki kişi geldi. Taner onların da X grubundan olduğunu söz etmişti. Ama artık bu çevreye "Acilciler" diyoruz. *Türkiye Devrimi'nin Acil Sorunları* başlıklı bir broşürü dağıtıp duruyorlar, "emperyalizmin dördüncü bunalım döneminden" filan söz ediliyor. Tuhaf şeyler... Neyse eve gelenlerin derdi başkaymış. Aslında o "derdi" de biliyordum. Bunlar bizim Faruk Yüksel'e saldırmış, sonra Faruk'a saldıran kişi de AYÖD'e gelince bizimkiler onu bir odaya çekip belindeki silahı almışlar. İşte aslında bunun için eve gelmişler. Biraz kostaklanarak benden onu geri istediler. Hava elektriklenince yatak odasından silahımı aldım, belime takıp geri döndüm. Benden bir şey çıkmayacaklarını anlayıp çekip gittiler. Bakalım ne olacak?

29 Ağustos 1975: Sıkıyönetim Ağustos başında kalkınca siyasi yasaklar da gevşedi ve sol siyasi dergiler yayınlanmaya başladı. İstanbul'da *İleri* adında bir gençlik dergisi çıkıyor, bunu merkezileştirmek istiyorduk ama o dergi "sosyal emperyalizm teorisi"ni

savunan Ömer Güven ekibinin elinde kalmış. Yapacak bir şey yok. İYÖKD'deki bizim arkadaşlarla da konuştuk, ayrı bir dergi çıkaralım ve bu işi de Ankara'dakiler üstlensin diye... ODTÜ yurtlarının önünde bu işi Nasuh abiyle de konuştuk. Nasuh abi tamam. İş Oğuz abiyi ikna etmede... Birkaç kez yanına gidip ona dil döktük. "Senden sadece başyazı istiyoruz," gerisini biz hallederiz diye ısrar ettik. Sonunda kabul etti. Dergi binası işine Faruk (Yüksel) bakıyor. Kumrular Sokak'ta bir yer tutmuş. Tarifi de kolay: Kaymakamlığın çaprazındaki eski apartmanın üçüncü katında demek yetiyor. Birinci katta sokağa bakan yerde zaten Malatyalılar Derneği diye bir dernek tabelası var. Onu da söylüyoruz. Burası belli ki dernek adı altında kumar oynatılan bir yer. Ha bire erketeye yatmış birileriyle karşılaşıyoruz. Bizden biraz huylandılar ama "siyasi" olduğumuzu anlayınca rahatladılar. Faruk bekâr evlerinden beş on sandalye getirmiş, bir de portatif masa bulmuş. Dergi bürosunun bütün malzemesi bu kadar...

5 Eylül 1975: Artık dergi hazırlık çalışmalarına başlayabiliriz. Geçen gün zaten Taner, Hakkı (Yazıcı), Oğuzhan (Müftüoğlu), Nasuh (Mitap), Ali (Alfatlı), Faruk (Yüksel), Ali (Başpınar) filan bir araya geldik. Siyasal'dan Sedat Göçmen, Kaçar ayrılığından sonra artık bize yaklaşmaya başladı, o da gelsin diye konuştuk. Dergi işini de artık resmiyete dökmek lazım. Yani sahibi kim olacak, sorumlu müdür kim olacak? "Ben sorumlu müdür olurum" dedim. Çünkü hukuki sorumluluk hakikaten riskli, cezai sorumluluk o kişiye ait olacak. Taner kendini ortaya attı, "hayır ben olacağım" dedi. Biraz tartıştık. İhtiyarlar "Tamam, Taner olsun" deyince sustum, ama derginin "sahipliği" bende kaldı. Dergi'nin adı yine İleri olsun dedik, Dev-Genç dergisinin adı yani... Taner ile birlikte evrakları tamamlayıp emniyet genel müdürlüğüne gittik, dergi başvurusu için. Ben aşağıda bekledim, Taner yukarı çıktı. Bir süre sonra somurtarak döndü, "İleri ismini kabul etmiyorlar, bu isim Ertuğrul Kürkçü adına kayıtlıymış" dedi. Kumrular sokağa geri döndük. Bizimkiler orada bekliyordu. "Peki," dediler, "o zaman *Devrimci Gençlik* olsun, ama siyasi çizgimizi vurgulamak için başına da 'Emperyalizme ve Oligarşiye karşı' diye bir ibare koyalım." Taner'le tekrar gittik emniyete ve derginin başvurusunu bitirdik. Ben derginin sahibiydim, o da sorumlu müdürü... Derginin matbaa işlerine Faruk bakacak. Yazışma Adresimiz şöyle: Kumrular Sok. 4/10 Yenişehir/ANKARA...

20 Eylül 1975: Diyarbakır'ın Lice ilçesinde 6 Eylül'de büyük bir deprem olmuştu. Her geçen gün ölü sayısı arttı ve 3 bini geçti. Birçok köye hiç yardım gitmiyordu. Çadır ve ekmek dağıtımında büyük sorunlar vardı... Boykot sürecindeki ODTÜ öğrencileri derhal yardım eşyaları topladılar. Bizim Murat (Cankoçak) eşyaları aldı götürdü, eşek üstünde Lice köylerine yardım eşyası taşırken çektirdiği fotoğraflarıyla geri geldi. Devrimci gençlik her yerde işte...

25 Eylül 1975: Artık dergi bürosunda toplanmıyoruz. Selami Şakiroğlu ve Akın Dirik'in Hoşdere Caddesi'nin başındaki, meclisin arkasındaki evde ara sıra bir araya geliyoruz. Elbette "iki ihtiyar" (Oğuzhan, Nasuh ikilisi için artık böyle diyoruz), Ali Başpınar, Ali Alfatlı, Taner Akçam, Sedat Göçmen, Akın Dirik, Sedat Kesim, Selahattin Karataş ve ben... Bir süredir Mehmet Ali Yılmaz da katılıyor, Taner istedi katılmasını.

26 Eylül 1975: Dergiden önce broşürleri hazırlamaya başladık... Gençliğin toparlanmasında en önemli öğelerden birisinin de ideolojik mücadele olduğunun farkındayız. Gençliğin sıhhatli ideolojik temeller etrafında toparlanmasının da ancak onun eylem programının açılmasıyla mümkün olduğunu görüyoruz. *Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği* genel başlığı altında beş ayrı broşür hazırlamaya koyulduk. Broşürler, Marksist yöntem üzerine, genel olarak mücadele ve örgütlenme, demokrasi mücadelesi ve demokratik kitle örgütleri, emperyalizm ve yeni sömürgecilik, gençliğin mücadelesi ve örgütlenmesi üzerine olacak. Taner zaten aylardır harita metot defterini doldurup duruyordu, hazırlıklıydı, yöntem üzerine olan ilk broşürü yazdı. Ben de *Gençlik Mücadelesi* broşürünü hazırlıyorum. Kapakları şimdiden Sinan Çetin'e yaptırdım.

27 Eylül 1975: Derginin sayfa düzeni, mizanpaj, matbaa, baskı gibi teknik sorunlarını da çözmek üzereyiz. Faruk matbaa işini, ODTÜ'den "Kıvırcık" Hatice (Ayrancı) dizgi işlerini üstlenecek, Behçet de yardım edecek. Ama profesyonel bir çözüm de sağlandı. Sanırım Hakkı abi ya da Akın abi, ODTÜ'lü mimar Ahmet Turan Altıner'i bulmuş. Kelaynak Yayınları diye bir teknik bürosu varmış. *Milliyet* gazetesindeki "Testus" başlıklı bulmacalarıyla tanınırmış. Matbaa olarak da şimdilik *Daily News* web ofset matbaası kullanılacak galiba... Ama dergi için para sorunu önemli... Bu yüzden TMMOB'de gazete katlama işine hız verdik. Bizim ço-

cuklar gece gündüz deli gibi çalışıyorlar. Çünkü bağışla filan çözülecek gibi değil para sorunu. Geçen gün Oğuz abi Taner'e epey para vermiş, "Anamur'daki tarlalarından birkaçını sattı galiba" dedi Taner...

28 Eylül 1975: ODTÜ rektörlüğü finallerin geçen ay başlayacağını, derslere ve finallere girmeyen öğrencilerin dönem kaybetmiş sayılacağını ilan etmişti. Ancak derslere ve finallere girenlerin oranı yüzde 2'yi geçmedi. ODTÜ öğrencisi boykota sahip çıkmıştı. Ve direnişte ikinci adım gündeme geldi. Kayıtlara Hayır! ODTÜ-DER bu kararı forumlarda ve toplantılarda öğrencilerle tartıştı ve onların onayını aldı. Bu süreçte sadece TİP'liler ve CHP'liler yılgınlık eğilimleri üzerine politika yapmaya, ODTÜ-DER'i devre dışı bırakmaya çalıştılar. Ancak ODTÜ öğrencileri ODTÜ-DER'e yine sahip çıktı ve kayıtlar yapılmadı.

12 Ekim 1975: 27 ilde 54 senatör ve 6 milletvekili için ara seçim yapıldı. CHP oyların yüzde 44'ünü, AP ise yüzde 41'ini aldı. Ama MSP, DP ve MHP oylarıyla birlikte MC ciddi bir tehlike...

15 Ekim 1975: Sinan Çetin, Leyla ile birlikte Kavaklıdere'de bir ev tutmuş, orada yaşıyorlar. Kısa metrajlı bir film çekmiş, beni çağırdı seyretmem için. İşte, bir devrimcinin evine polisler Tomson silahlarla baskın yapıyorlar, işkence falan... "Madem böyle filmler çekeceksin" dedim, "seni gecekondu mahallelerine götüreyim, orada faşistlerle silahlı çatışmaları canlı çekersin ve muazzam bir şey olur." Teklifim çok cazip geldi.

15 Ekim 1975: Bugün ODTÜ'lü arkadaşlarla konuştum. Rektörlüğün üniversite içinde Ekim başında yayınladığı bir gazete geçmiş ellerine. Rektörlük, bu iç sirküler niteliğindeki gazetede Üniversite Senatosu'nun kararını açıklıyormuş. Buna göre, sınavlara katılmayan hiçbir öğrenci dönem kaybetmiş sayılmayacak, öğrencilerle daha sağlıklı ilişki kurabilmek için Öğrenci İşleri Dekanlığı kurulacak, yeni dönem ise 2 Kasım 1975 tarihinde başlayacakmış ve üç aylık kısa dönem olacakmış. Ayrıca Kasım ayı sonuna doğru her sınıftan öğrenci temsilcileri seçilecekmiş. İşte bomba haber buydu: Bu temsilciler Rektörlükle öğrenci işleri dekanı aracılığıyla, bölüm ve fakülte yönetimleriyle doğrudan ilişki içinde olacaklarmış.

2 Kasım 1975: ODTÜ-DER bugün muhteşem bir açılış forumu yaptı. 6 aylık boykotumuz zaferle sonuçlanmıştı. Başarı davullar, zurnalarla ve sloganlarla kutlandı. Forumdan önce öğren-

ciler stadyumu doldurmaya başlarken Taner ile birlikte Devrimci Gençlik çıkış bildirisini dağıttık. Çok keyifliydik. Artık cümle âlem bizi siyasi bir çevre olarak ismimizle tanımaktaydı: Devrimci Gençlik!

5 Kasım 1975: Gültekin askere gitmişti, döndü. Haco da Eşme'den döndü ve onlar da nikâh kıydılar. Gültekin önce Asis'te (Ağaç İşçileri Sendikası) avukat olarak işe başladı. Asis'in başında Cenan Bıçakçı var. Onunla konuştum, Asis'e gazete yaptım. Aydınger kâğıt üzerine rapido kalemle karikatürler filan çizdim, yazılarını da rapido kalemle yazdım. Güzel oldu sanırım. Gültekin ve Haco da yerleşince Süleymanbey Sokak'taki ev artık çok dar gelmeye başladı. Taşınalım, dedik. Sümer Sokak'ın üst kısmında kiralık bir ev var, dört katlı apartmanın teras katı. Gittik orayı kiraladık. Behçet (Dinlerer) sağ olsun, arabayı tutmuş, zaten üç parça eşya, Behçet'le birlikte taşınma işini hallettik. Ama havalar da iyice soğudu. Bu evi ısıtmak mümkün değil. Haşim (Aydıncak) "ben öyle bir sistem kuracağım ki kaloriferli evden sıcak olacak" dedi. Bütün odalara rezistanslı paneller yerleştirdi. Elektriğe zaten para vermiyoruz ama sigorta atmasın diye teknik tedbirini de almış, öyle dedi. Bir gece "çat" diye bütün sokağın elektrikleri kesildi. Meğer Haşim öyle bir "sistem" kurmuş ki, sokağın trafosu patlamış!

9 Kasım 1975: ODTÜ'de seçim heyecanı var. Ay sonunda Öğrenci Temsilcileri Konseyi (ÖTK) seçimleri yapılacak. TİP ve CHP'li öğrenciler ittifak yapmışlar ve seçimlere Demokrasi İçin Güçbirliği (DİG) adıyla katılacaklarını açıklamışlar. Devrimci Gençlik'le birlikte diğer devrimci gruplar (özellikle THKO'lular) seçime ODTÜ-DER listesiyle girecek. ODTÜ-DER'in yaklaşık 4.000 kayıtlı üyesi her sınıfta aralarında bir önseçim yaparak adaylarını belirleyecek, bu aday adayı da ODTÜ-DER adayı olarak seçime girecek. Böylece ODTÜ-DER önseçimlerini yaptı. Bizim yönetim sırasında başlattığımız ODTÜ Öğrencilerine Özel Mektup geleneğini sürdürerek epey heyecan yarattık. Her eleştiri karşısında bizim ekip derhal broşürler yayınlıyor, ülke ve dünya sorunları üzerine, akademik ve demokratik mücadele üzerine görüşlerimizi açıklıyor.

11 Kasım 1975: Bugün Devrimci Gençlik Hareketinde başpehlivanlığımı ilan ettim! Bu unvanı hak edişimin tarihçesi kısaca şöyle: Oğuz abiden dinlemiştim. 12 Mart öncesinde Dev-

Genç'liler gerilla olma hevesiyle ve daha çok faşistlerle yakın dövüşte dayak yememek için spora ve bilhassa karateye filan yönelmişler. Bunun için Siyasal'ın spor salonunu kullanıyorlarmış. Oğuz abi salona gitmiş, aslında sporla arası pek iyi değil, o da antrenman için gözüne ufak tefek birini kestirmiş. Şöyle hafiften bir el ense çekmeye kalkar kalkmaz o "ufak tefek" kişi tutmuş Oğuz abiyi kaldırıp yere uzatmış. Nasuh abiyle öyle tanışmışlar. Nasuh abinin ta Kırklareli lise yıllarından güreş şampiyonluğu kupası bile var. Neyse geçen yıl aynı evde kalan Nasuh abi ile Ali (Alfatlı) evlerinin salonunda güreşe tutuşmuşlardı ve Ali resmen Nasuh abinin kaburgalarını kırmıştı. Günlerce yattı Nasuh abi... Ve bu yaz ODTÜ yurtlarının önündeki çayırlıkta Ali ile Taner güreş ettiler. Taner, Ali'yi öyle bir kündeye getirdi ki, hepimizin gözü önünde, omuzlarını çimenlere sürte sürte kanattı. İşte bu akşam da bizim evde Taner'le ben güreş ettim. Güreşe başlar başlamaz gıdıklamaya başladım, herif gülmekten sırtüstü yere düştü. O gülerken ben de iki omzunu yere yapıştırdım ve "Tuş!" diye bağırdım. Ardından da güreş sporunu bıraktığımı ilan ettim. Nasuh abi Oğuz abiyi yendi, Ali Nasuh abiyi yendi, Taner Ali'yi yendi ve şimdi ben de Taner'i yendim ve o halde artık şampiyon benim!

12 Kasım 1975: Sümer Sokak'taki evimiz de yine dernek gibi... Gültekin Yeraltı Maden-İş'te çalışmaya başladı, Ahmet Atak da bazen burada kalıyor, yani eski günlerdeki gibiyiz. Gültekin askerden iki adet "Deniz Gezmiş parkası" getirmişti, bunlardan birisi Haşim'in elektrik tesisatı yüzünden yandı, ısıtıcının üzerine düşmüş, az kalsın evde yangın çıkıyordu. Diğer parkayı Gürbüz'le (Çapan) takas ettim, çoktandır göz koyduğum yakası kürklü bir gocuğu vardı, onu aldım. Gürbüz de zaten Deniz Gezmiş parkası diye hevesleniyordu benimkine...

15 Kasım 1975: Akın abinin evinde derginin ilk sayısı için bir araya geldik. Başyazıyı elbette Oğuz abi yazacak. İlk sayıda gençliğin devrimci eyleminin birliği konusuna ağırlık vermesini ve bilhassa nispi temsil filan gibi konular üzerinde durmasını da istedik. Nasuh abi FKF'den başlayıp Dev-Genç'i anlatan orta sayfa yazıları yazacak. Taner de hazırladığı yöntem broşürünün özetini yapacak. Ben ODTÜ'nün 6 aylık boykotunu değerlendireceğim. Haberler de gelmeye başladı zaten...

20 Kasım 1975: *Devrimci Gençlik* Dergisi "yayın hayatına" başladı! İlk sayımız bayilerde. Oğuz abinin başyazısı Mahir Çayan'dan yaptığı bir alıntıyla başlıyor: "Ülkemizin solunda tam bir teorik keşmekeş hüküm sürmektedir." Böylece sadece pratik sorunları değil, teorik ve ideolojik sorunları da çözme iddiamızı ortaya koyuyoruz. Kitle hareketlerinin yükseleceği bir döneme girdiğimiz söylendikten sonra, bu şartlar altındaki görevimizin acil siyasi görevlerin tespiti olduğu vurgulanıyor. Politik birliği sağlama uğruna ideolojik ayrılıkların örtbas edilemeyeceği, ideolojik mücadelenin Çin-Sovyet kutuplaşmasının dar sınırlarına hapsedilemeyeceği anlatılıyor. Bugün gençliğin emperyalizme ve faşizme karşı birliğinin bu anlayışla sağlanabileceği söyleniyor. Oğuz abi bizi kırmadı, homurdanarak, yazısının sonuna "grupların gücü nispetinde temsili" temelde sakat bir görüştür şeklinde bir bölüm de ekledi. "Seçim değerlendirmesi" yazısında da 12 Ekim seçimlerine halkın kendi örgütlü gücüyle katılmadığının, seçim yarışının oligarşinin öz örgütü AP ile oligarşinin taze kanı CHP arasında geçmiş olduğunun altı çiziliyor, esasen seçimlerin de halkın kurtuluş yolu olmadığı hatırlatılıyor. Dergi'de Kürt meselesiyle ilgili Haco'nun verdiği "Hakkâri Olayları" başlıklı bir yazı da var. Eylül ayı sonlarında, Hakkâri'de Jirki Aşireti mensupları ile jandarmalar arasında çıkan silahlı çatışmada aşiret lideri Ahmet Adıyaman ile 6 jandarma eri öldürülmüş, bu olaydan sonra aşiretin ileri gelenleri silahlanıp dağa çıkmışlardı. Yazıda bu olayların tarihsel geri planı değerlendiriliyor.

29 Kasım 1975: Oğuz abi 8 Kasım günü Tandoğan'da yapılan Demokratik Eğitim mitinginde İYÖKD'den arkadaşlarla tanışmış, yanlarına geleceğini söylemiş, birlikte İstanbul'a gittik. Oğuz abinin pintiliğiyle de tanışmış oldum. Lokantaya gittik, garson "tavuk suyu çorba mı tavuk çorbası mı" diye sordu, ben "tavuk çorbası" dedim. Meğer o biraz daha fiyatlıymış, Oğuz abi homurdandı, içtiğime pişman oldum. İstanbullularla, yani Dursun (Karataş), Bülent (Uluer), Paşa (Güven), Kamer (Tayhani), İbrahim Çenet gibi arkadaşlarla Balıkesir Yurdu'nda buluştuk. Derginin birinci sayısında Oğuz abi başyazısını el yazısıyla vermişti, yazısında kısaltmalar vardı, mesela Türkiye Solunu, T. Solu diye yazmış, dizgide bizim Kıvırcık Hatice de bunu Türk Solu diye dizmiş... Bunun üzerine İstanbul'dan homurtular gelmişti. Dursun ve Bülent "ne yani şimdi biz Türk soluyuz ve ayrıca Kürt solu mu

var?" diyorlardı. Hatta bundan Kürtlerin ayrı örgütlenmesini mi savunuyoruz noktasına gelmişler. Neyse, böyle bir şey yok tabii ama ikinci sayıya bir düzeltme koyacağız. Konuşma iyi geçti. İlişkiler daha sıkı sürecek...

30 Kasım 1975: ODTÜ Öğrenci Temsilcileri Konseyi seçimleri yapıldı. Yaklaşık 85 sınıf temsilciliğinin 15-20'sini TİP-CHP adayları, kalan 65-70'ini de ODTÜ-DER adayları kazandı. Yani "bütün iktidar Sovyetlere" mecazımız gerçekleşti. ODTÜ-DER iktidarı ÖTK'ya devretmiş oldu. Oysa ODTÜ-DER meşruiyetini zaten kanıtlamıştı, kitle tarafından destekleniyordu, yani meşru bir örgüt olarak ODTÜ öğrencilerini rektörlük karşısında da temsil edebilirdi. Ama sözün ve yetkinin öğrencilere devredilmesi bize en devrimci tercih olarak görüldü. ODTÜ-DER kendi iktidarını ÖTK'ya devretmekte bir an bile tereddüt etmedi. Sosyalistlik işte böyle bir şey... *Devrimci Gençlik*'teki ODTÜ değerlendirmesi yazımda bunu şöyle anlatmıştım: "ODTÜ-DER'in doğru önderliği, somutta bulunan verileri doğru sentez etmesinde yatmaktaydı. Mutlak anlamda olmasa bile, bu başarıldı. Kısacası verilen mücadelede, ilkönce kitleler karşısında 'öğrenci' olundu. Onların sorunları devrimci çalışma tarzını kamçıladı. Sonra 'öğretmen' olundu. Onlara nasıl mücadele edilmesi gerektiği öğretildi. Ve çoğunlukla somut durumun gelişimine uygun hareket konuldu... Devrimci önderlik demek, yalnızca yönetimde bulunmak demek değildir. Kitlelerle fiziki ilişkilerden (nicel ilişkilerden) önce, doğru siyasi ilişki (nitel ilişki) kurabilmektir." Bu arada seçim süreci de epey şenlikli geçmiş. Bizimkiler ODTÜ yurtlarından izlenebilen bir radyo yayını gerçekleştirmişler, seçim öncesinde propaganda yapmışlar, seçim sonuçlarını da elbette büyük bir keyifle açıklamışlar radyodan. Birkaç eleştiri de geldi, anonslarında "geçirdik" filan gibi laflar etmişler. Bu arada unutmadan not edeyim: *Devrimci Gençlik* dergisinin 15 bin kadar bastığımız ilk sayısı kısa sürede tükendi. Derginin ikinci baskısını yaptık! Böyle bir şey Türkiye sol tarihinde ilk kez oluyor sanırım.

1 Aralık 1975: Bir yanda "Kaçarcılar", bir yanda "X grubu", şimdi bir de sosyal emperyalizm teorisini kabul eden "sekizlikçiler"in Militan Gençlik ekibi çıktı, onların arkasında da Niğde Cezaevindeki Necmi Demir ve İlkay Demir varmış. Feyyaz abi de onlara meylediyor gibi... Yani Cepheciler dört parçaya bölündü ama ana akım Devrimci Gençlik ekibinde. Sadece gençlik içinde değil, öğ-

retmenler, mühendisler arasında ve özellikle taşrada giderek etkimiz artıyor. *Türkiye Devriminin Acil Sorunları* broşürü bizimkiler arasında da okunmaya başladı. Eskiden X grubu diye bilinirlerdi, şimdi TDAS'çılar demek yerine Acilciler diye anılıyor bu arkadaşlar artık. Bizimkiler işi mavraya vurdu, diyorlar ki "Acilciler Mahir'in Kesintisiz Devrimi'ni okurken 'iç savaş esprisi' deyimine geldiklerinde, 'hah, Mahir burada espri yaptı' deyip gülüyorlarmış." Hey Allahım!

2 Aralık 1975: Derginin ilk sayısından sonra Nasuh abi uzun süre ortadan kayboldu. Allahtan yazısının devamı elimizde, ikinci sayı orta sayfa için bir sorun olmayacak. İkinci sayının hazırlığı başladı. Oğuz abi "Antifaşist mücadele karmaşık bir görevler bütünüdür" başlığıyla bir başyazı kaleme aldı. Yazısında faşist saldırılar karşısında birlikte mücadelenin zorunluluğunu anlatırken kısaca bir ülke ve faşizm tahlili de yapıyor. "Bugün ülkemizde burjuva anlamda dahi demokrasi yoktur" diyor. Oligarşik diktatörlük koşullarında yaşadığımızı ve bizim bu rejime "sömürge tipi faşizm" dediğimizi yazıyor. Yazının sonunda son günlerde Sovyet ve Çin yanlılarının birbirlerini faşist diye nitelemesinin yaratacağı tehlikeler hakkında bir uyarı var. Ama bence bu yazının en önemli tespiti şöyle: "Faşizme karşı mücadele esas olarak bir devrim meselesi olmakla birlikte açık faşist diktatörlük eğilimlerine karşı da mücadeleyi gerektirir." Bu doğrultuda mücadele verirken revizyonistlerin "aman provokasyona gelmeyelim" yaklaşımlarını da eleştiriyor. Yazıda spota koyduğu şu görüşü de tartıştık: "Azgın faşist terör ve baskılara boyun eğmeyelim. Her yerde faşizme karşı çok yönlü mücadele örgütleyelim. Kazanılmış mevzileri faşistlere terk etmeyelim." Evet, bundan sonraki mücadele hattımız böyle işte...

Melih Pekdemir'in 1975'te yaptığı afiş

8 Aralık 1975: *Devrimci Gençlik* 2. sayı bayilere verildi. 4. sayfadaki gençlik haberlerine vinyet olarak bizimkilerin "3 Melih" diye alay ettikleri deseni de koyduk.

Bunu AYÖD afişleri için yapmıştım; yani sadece öğrenci gençlik olmasın, işçi ve köylü gençlik de olsun diye... Bu sayıda İstanbul'da öldürülen İYÖKD üyesi Halil Pelitözü ve Cezmi Yılmaz arkadaşlarımızı da andık. Gençlik mücadelesi broşürü için hazırladığım Demokratik Merkeziyetçilik yazımın ilk bölümü de bu sayıda... Gençlik dergisi ama sadece gençlik haberleri yok elbette, çok sayıda işçi, sendika, öğretmen ve faşistlere karşı çeşitli direniş haberleri de yer alıyor dergide. Her sayıda böyle olacağı da şimdiden belli...

11 Aralık 1975: Bugün dalgınlığım üzerimde. Sabah evden çıkarken ondörtlümü almayı unutmuşum. Tam bir salaklık. Oysa sırtımızı duvara verip etrafı kollayarak kaldırımda yürümeyi öğreneli çok oldu. Her an bir kahpe pusuya düşürüldüğümüz iç savaş günlerinde bu tür salaklığın bedeli canından olmak. Nasuh abi boşuna uyarmıyor, "iç savaşta hata yapma şansın birdir, ikinci bir şansın yoktur" diye.

25 Aralık 1975: Derginin 3. sayısının günü yaklaşıyor. Oğuz abi modern revizyonizmin eleştirisini kaleme almakta olduğunu söyledi. Çok sevindik. Çünkü gençlik içinde sosyal emperyalizm teorisini savunanlar giderek güçleniyor, revizyonizm ile faşizmi neredeyse özdeşleştirdiklerinden gençlik mücadelesi büyük zaafa uğruyor. Öyle tartışmalar yapılıyor ki, Sovyetlerde üretilen porselen tabaklardaki kum oranının fazlalığı bu ülkenin kapitalist bir ülke olmasına kanıt olarak gösteriliyor! Bu sorunun üstesinden gelebilmek için sıkı bir ideolojik mücadeleye ve bunun için de teorik bir donanıma ihtiyacımız olduğu açık. Oğuz abinin yazısını merakla bekliyoruz.

27 Aralık 1975: Oğuz abi hâlâ yazısının üzerinde çalıştığını söyledi. Ama hem derginin çıkışı gecikecek hem de bizim bu konuda net sözler söylememiz artık şart. Neyse onu sıkıştırdık ve elinde taslak bir metinle ve kartlara aldığı notlarla teknik hazırlık bürosuna geldi. Bir yandan elindeki kartlardaki notlardan yazmaya devam ediyor. Bitirdiği sayfaları Taner okuyor ve Behçet de dizgi daktilosunda yazıyor. Böyle bir dergi ilk kez çıkıyor sanırım! Gerçi ne yazacağını bize daha önceden anlattı, sürpriz olmayacak ama yazılı halini elbette merak ediyoruz... "Tavır ne olmalıdır?" diye sorup cevabını şöyle veriyor: "Kamplar'dan birini doğru, birini yanlış olarak görmek, bugünün koşullarında doğrunun yanında yanlışa karşı tavır almayı gerektirir. Üçüncü taraf için 'ta-

yırsızlık' ya da 'ara akım' gibi sıfatlar sübjektif ve izafi bir değer taşırlar. Kimse bize revizyonistlerin bağışlanmaz günahlarını kendi oportünistliğinin mazereti olarak sunmaya kalkmasın!" Sonra da "Geçiş toplumlarında kapitalizme geri dönüş mümkündür" deyip şöyle devam ediyor: "Sosyalist üretim ilişkilerinin belirli bir seviyeye kadar örgütlendirilmiş olması, geriye dönüşe direnen bir unsur olarak ele alınmalı ve mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bugün biz revizyonist Sovyetler Birliği ile sosyalizm arasında önemli bir çelişmenin var olduğunu söylüyoruz. Ancak bu çelişmenin sosyalizm ile emperyalizm arasında varolan çelişmeden farklı türden bir çelişme olduğunu, farklı çelişmelerin ise farklı metotlarla çözümlenmesi gerektiğini ileri sürüyoruz."

Taner geriye dönüş kriterleri konusunda daha önceleri biraz mızırdanmıştı. Çünkü bugüne kadar kendisi seminerlerde Stalin alıntısıyla artık geriye dönüşün imkânsız olduğu yolunda laflar etmişti. Ama teknik büroda artık ikna olduğunu söyledi, "direnen unsurlar" olgusu önemliydi. Dergiye Nasuh abinin Dev-Genç yazısının son bölümünü ve benim Demokratik Merkeziyetçilik yazımın ikinci bölümünü de koyacağız.

29 Aralık 1975: *Devrimci Gençlik* Sayı 3 bayilerde... Derginin kapağını kimse anlayamadı. Oysa Kommer'in yanan arabasını koymuştuk. Acemilik işte...

5 Ocak 1976: TKP'liler nihayet kendi derneklerini İGD (İlerici Gençler Derneği) adıyla açtılar. Artık her siyasi yoğunluğun kendi gençlik örgütü olacak galiba ve yakında da bizim AYÖD genel kurulu var. "Devrimci Muhalefet" nasıl tavır alacak, merak ediyoruz.

10 Ocak 1976: *Devrimci Gençlik* 3. sayıdaki modern revizyonizm yazısından sonra ortalık biraz dalgalandı. Çünkü bizimkiler günlük hayatta çoğu kez "Halkın Sülalesi"yle karşı karşıya ve onların sosyal emperyalizm teorisinden illallah dediklerinden Sovyet revizyonizmine karşı neredeyse hayırhah bir tutum içinde gibiler. Üstelik İstanbul cenahının Sovyet eleştirisi bakımından hayli cimri davrandığının da farkındayız. Bakalım ne olacak? Bu arada Nasuh abi de nihayet Ankara'ya döndü. Salihli'de Alime ile evlenmiş. Dikmen'de ev tuttular. Ara sıra orada toplanıyoruz.

12 Ocak 1976: AYÖD genel kurulu yapıldı. Genel kurula Ankara'nın çeşitli yüksekokullarından gelen 200'ü aşkın delege katıldı. Seçimleri bizim Devrimci Gençlik listesi kazandı. Genel

kurul konuşmasını yaparken *ODTÜ-DER Kurulurken* broşüründe vurguladığımız görüşlerimizi tekrarladım. Genel kurul ayrıca yeni yönetime, gençliğin Türkiye çapında örgütlenebilmesini ve tek merkezi bir örgüt altında birleşebilmesini sağlayabilecek federasyonlaşma çalışmalarını yürütme yetkisini verdi. Sonuç bildirisinde "oligarşi" kavramını özellikle kullandık. Bu bildiriyi genel kurul salonunda Nasuh abi kaleme almıştı. Asıl amaç muhalefetin itirazlarını boşa çıkarmak, ellerinden argümanları almak. Artık bu kavramlar ve tahliller, genel kurul onayladığı için, AYÖD'ün resmi görüşü! Bundan böyle muhalefet grupları "bu kavramı kullanamazsınız, AYÖD'ün kavramı değil bu" diyemeyecekler. İhtiyarlar yönetimde görev almamı söylemişlerdi. Seçimler sonucu ben de yönetim kuruluna girdim ve başkan oldum.

14 Ocak 1976: Geçen hafta faşistler Ankara'da önce ODTÜ otobüslerine hem de Genelkurmay Başkanlığı'nın önünde, ertesi gün de beş ayrı fakülteye birden 30'ar kişilik gruplar halinde silahlı saldırılar düzenlediler. Hacettepe'de Şükrü Bulut adlı arkadaşımızı öldürdüler. Ertesi gün onun cenaze töreni için toplanan binlerce öğrenciyi polis, makineli tabancalarla taradı. Onlarca ağır yaralıdan biri, Nuray Erenler arkadaşımız bitkisel hayata girdi ve öldü (6 Ocak 1976). İstanbul'da ve yurdun her yerinde buna benzer olaylar her gün sürüyor. TRT ve burjuva basın olup biteni "karşıt görüşlerin çatışması" olarak kamuoyuna aktarıyor ve bu "olay"lara dayanarak Demirel de sıkıyönetim ilan edeceğini, üniversitelere el koyacağını açıklıyor.

15 Ocak 1976: AYÖD başkanı olunca muhalefet benim hakkımda "iyi şeyler" diyormuş: yahu hiç sekter değil hepimize selam veriyor! Oysa kim muhalefetten kim Devrimci Gençlik'ten bilemediğimden Siyasal Yurdu'nun yolundan aşağıya caddeye inerken karşılaştığım herkese selam veriyorum.

16 Ocak 1976: Ağırlığı AYÖD'e verdiğim için dergiyle pek ilgilenemiyorum. Derginin 4. sayısı da bugün çıktı. "Faşist saldırılar karşısında 'sol'daki yanlış eğilimler" başlığını taşıyan başyazıda tek doğru politikanın ne olduğu şöyle anlatılıyor: "Faşist zorbalığa aktif bir şekilde karşı çıkmak; örgütlü halk yığınlarının direnişini bir kale gibi faşizmin karşısına dikmek, faşist saldırıların kaynağını yok etmek. ... Lafla faşizmin yenilgiye uğratılamayacağım anlamak gerekir. Maddi bir şey ancak bir başka maddi şeyle bertaraf edilebilir." Oğuz abi *Monthly Review* dergisinden Hin-

distan hakkında bir yazı getirdi, "Sovyet revizyonizmini bundan güzel anlatan bir değerlendirme olamaz" dedi. Yazı uzun, sonraki sayıda da devam edecek.

17 Ocak 1976: Bugünlerde Halkın Kurtuluşçuları ile "Kaçarcılar" arasında şiddetli bir gerginlik var. Ara sıra kavga dövüş oluyor. Hatta birbirlerine silah bile çekiyorlar. Siyasal Yurdu kantininde Gürbüz'le (Çapan) otururken haber geldi, aşağıda Hukuk Yurdu kantininde bir yanda "Kaçarcılar" diğer yanda Halkın Kurtuluşçuları karşılıklı mevzilenmişler, silahlılarmış, çatışma ha çıktı ha çıkacakmış. Yanımıza Behçet'le birlikte beş on arkadaş daha aldık hemen Hukuk Yurdu kantinine koştuk. Hakikaten kantinin ortası boş, her iki yanda düşman taraflar. Biz hemen silahlarımızı çektik havaya kaldırdık ve ortada bir sıra oluşturduk. Ama tam bir nizam içinde, bir kişinin yüzü "Kaçarcılar"a dönükse yanındakinin yüzü Halkın Kurtuluşçulara dönük vaziyette. "Çatışmak isteyen önce bize sıkacak arkadaşlar" diye bağırdım! Yapacak bir şeyleri yoktu, yavaş yavaş kantini terk ettiler. Çok şükür bu badireyi de kazasız belasız atlattık.

25 Ocak 1976: Dün Yüksel Caddesi'nin sonunda Ahmetler'e [şimdiki Libya Caddesi] inen yokuşun başındaki Artvin Derneği'nde görüşmeler yapıyordum. O sıra Siyasal'dan bir arkadaş geldi. Halkın Kurtuluşçuları ile "Kaçarcılar" arasındaki çatışma Siyasal'a sıçramış. Bizimkiler haber almış, "Kaçarcılar" Siyasal Yurdu'nu basmak üzereymiş. Hemen bir taksiye atladım ve Siyasal Yurdu'na gittim, arka kapıdan girdim. Hakikaten "Kaçarcılar", Halkın Kurtuluşçularıyla hesaplaşmak üzere on beş yirmi kişilik bir grup olarak yolun aşağısından yukarı doğru çıkıyorlar, ellerinde tabancalar ve hatta makineli var. Baktım bizimkiler de siper almış onları bekliyor. Çünkü onların yaptığı tam bir eşkıyalık ve yurdu "savunmak" da bizimkilere düşmüş. Bizimkiler siperde olduğu için "zayiat" vermeyecek, ama yurda yaklaşan "Kaçarcılar"ın kurtulma imkânı yok, taranıp gidecekler resmen. O anda bir karar vermem gerekiyordu: Tamam mı devam mı? "Devam" dersem, belli ki tarihe Kaçarcıların yani kendi arkadaşlarının katline ferman vermiş bir AYÖD başkanı olarak geçeceğim ve elbette lanetle anılacağım. "Tamam" dersem... Belki de bir katliamı önleyeceğim ama belki korkmuş sayılacağım. Ama hakikaten "devam" demekten ve öyle bir sonuçtan çok korktum. Gürbüz de oradaydı. "Tamam," dedim bizimkilere, "yurdu arka kapıdan boşaltalım!"

Varsın "Kaçarcılar" yurdu "fethetmiş" sayılsınlar. Öyle yaptık. Ama gece rahat bir uyku uyudum.

26 Ocak 1976: Gazete haberiydi: "Malatya Beylerderesi mevkiinde Yusuf Ziya Güneş, Hasan Basri Temizalp ve İlker Akman kolluk güçleriyle girdikleri çatışmada öldürüldüler." Bizim Yusuf Ziya'yı, kardeşimi öldürmüşler!

27 Ocak 1976: Yusuf Ziya'nın ölümü bizi çok sarstı, daha kısa süre önce şakalaştığımız, birlikte eylemlere katıldığımız bir kardeşimizdi. Özellikle ODTÜ'lüler şoke olmuş halde. Bu akşam, hava kararınca Maltepe Nokta durağında, çoğunluğunu ODTÜ'lülerin oluşturduğu ve yüze yakın arkadaşın katıldığı bir korsan miting düzenledik. Yusuf Ziya bana bir kutu bakır dokuzlu kurşun "hediye" etmişti, yani çok değerli, şarjörüme onları koydum ve korsana öyle katıldım. Korsan'dan sonra bir baktım ODTÜ'lüler hınçlarını alamamışlar, Nokta durağındaki polis kulübesini tarumar etmişler. Bir şey demedim.

28 Ocak 1976: Dün faşistlerin 15 gün önce yaraladığı İTÜ öğrencisi arkadaşımız Özer Elmas öldü, bunun üzerine İstanbul'da protesto yürüyüşü yapan devrimci öğrenciler ile polis arasında çatışma çıktı, 1 öğrenci öldü, 7 öğrenci yaralandı. Biz de AYÖD olarak Kızılay Meydanı'nda bir korsan miting yaptık. Gazeteci bir arkadaş fotoğrafını çekmiş getirdi, önde Karslı Atanur ve Mehmet Ali'yle ben varız, arkamızda Behçet'in kafası görünüyor (fotoğraf 290. sayfada).

29 Ocak 1976: Derginin 5. sayısını da hazırlamak lazım ama koşturma nedeniyle pek fırsat bulamıyoruz. Sanırım bu dergiyi on beş günde bir çıkartamayacağız, vaktimiz olduğunda çıkartacağız! Jurgen Roth adında bir Alman gazeteci AYÖD başkanı olmam sıfatıyla benimle görüşmek istiyormuş. Ulus'ta bir otelde buluştuk. İngilizcesi pek iyi değildi ama yine de anlaştık. Bana Türkiye'deki gençlik hareketi hakkında sorular sordu, bir kitap mı hazırlıyormuş, ya da yazı dizisi mi yapacakmış, işte onun gibi bir şey. AYÖD başkanı olunca ilk icraatlarımdan birisi filtreli sigaraya karşı savaş açmak oldu! Can derdine düşmüşüz, hakikaten kurşun parası için meteliğe kurşun atarken Birinci, Bafra yerine filtreli içmek çok lüks kaçıyor, devrimciliğe yakışmıyor bana göre. Arkadaşlara söyledim, Siyasal Yurdu'nun kapısında filtreli sigara araması yapmaya başladılar. Üzerinden filtreli sigara çıkandan, "madem buna paran yetiyor ver bakalım 5 lira" cezası kesiyorlar.

Aaa bir baktım Ali Alfatlı elinde 5 lira sallayarak kapıya doğru geliyor: "Ben üstümü aratmam kardeşim, filtreli sigaramı da vermem, alın size peşin ceza!" diyor. Ah Ali ah! Semih Erbek hâlâ hastanede. Onun istekleriyle AYÖD yönetiminden Musa ilgileniyor. Pazar günü Semih günlük gazetelerle birlikte *Çarşaf* da [dönemin ünlü mizah dergisi] istemiş. Musa, "Pazar günü açık tuhafiyeci dükkânı bulana kadar canım çıktı, neyse çarşafın yanında bir de yastık kılıfı alıp götürdüm" diye anlatmış bizimkilere.

30 Ocak 1976: AYÖD masrafları, özellikle güvenlik harcamaları nedeniyle epey arttı. Oğuz abiden yine para istedim, bana şöyle dedi: "Bir gerilla evinden çakı bıçağıyla çıkıp uçak kaçırabilme kabiliyetine sahip bir devrimcidir!" Tabii para filan nanay, ama Oğuz abi de bu lafı çok sık söylemeye başladı ya da bu sıralar ben ondan çok para istiyorum, ne bileyim. Artık AYÖD adına basın açıklaması yapmam da gerekiyor. Uzun olanları Devrimci Gençlik bürosunda Behçet'e (Dinlerer) daktiloda yazdırıyorum. Behçet bir vakitler Türkiye daktilo şampiyonu olmuş, parmakları mitralyöz gibi basıyor tuşlara.

31 Ocak 1976: Evlat acısına son mitingi Tandoğan Meydanı'nda yapıldı. Kızılay'a doğru yürüyüşe geçen devrimcilere polis yine saldırdı.

1 Şubat 1976: Siyasal Yurdu kantininde otururken Hacettepe'den haber geldi. Faşistler otobüs durağında öğrencilere sataşıyormuş. Hemen Ali Baş, Gürbüz (Çapan) ve ben acele oraya koştuk. Kurtuluş'taki demiryolu köprüsünün altından geçip nefes nefese Hacettepe'ye tırmandık. Biraz çatışma oldu. Şükür postu deldirmeden geri döndük. Kantinde otururken Gürbüz bana baktı, "Dinle, sana ne diyeceğim" diye lafa başladı: "Şimdi sen beni çok cesur filan zannediyorsun, kavgadan hiç kaçmıyor diye biliyorsun ama işin aslı öyle değil. Kardeşim ben de korkuyorum ama kaçamıyorum!" "Niye ki?" diye sordum. "Dinle" dedi yine, "ben evin ilk erkek çocuğuyum, ben doğunca babam pek sevinmiş, köyde herkes tereyağıyla, yumurtayla, kaymakla beslenirken, o beni çok sevdiği için özel olarak kasabadan bisküvi getirmiş hep, köyün çocukları yağla balla beslenirken ben olmuşum bisküvi çocuğu yani, böyle cüsseli oluşuma bakma, kaslarım kemiklerim gelişmemiş benim kardeşim! Kaçmak istesem de kaçamıyorum ve mecburen kavganın en önünde kalıyorum!" Vay Gürbüz'üm vay, hiç de adı gibi değilmiş aslında...

11 Şubat 1976: 40 gün hastanede yaşam mücadelesi veren Semih Erbek kardeşimizi kaybettik. Yarın cenaze töreni yapacağız. Siyasal Yurdu'nda cenaze töreni hazırlığı yaptık. İş yine başa düştü, Semih'le ilgili büyük bir bez afiş yapmaya koyuldum. Geç saatlerde güç bela bulduğumuz metrelerce bez ortalıkta yok. Her yeri aradık, sonunda haber verdiler, meğer PDA'cı bir kız arkadaş buna "el koymuş". "Bu pankartta bizim sloganlarımız da yer almalı" diyormuş.

13 Şubat 1976: Şu sıralar kaçak durumdayım, polis tarafından aranıyorum. Her şey Semih Erbek cenazesinde, tutukluk yapan tabanca yüzünden geldi başıma. Ah ki ah...

ODTÜ duraklarında faşistlerin kurşunladığı arkadaşımız Semih Hacettepe Hastanesi'ndeydi ve 11 Şubat günü ölüm haberini almıştık. Cenazesi Ankara Tıp Fakültesi bahçesindeki morgda tutuluyordu, memleketine götürülmek üzere...

Kısa süre önce İstanbul'da Kocamustafapaşa'da polis devrimci öğrencilere saldırmış ve büyük çatışmalar yaşanmıştı.

Semih'in cenazesinde de benzer bir saldırı bekliyorduk haliyle. Ankara Yükseköğrenim Derneği (AYÖD) başkanı olarak büyük bir sorumluluk vardı üzerimde. 12 Şubat günü cenazeyi kaldıracaktık.

Önceden bütün tedbirleri aldık. Yani polis saldırdığında neler yapacağımızı biliyorduk. Hemen morgun önündeki büyük demir kapıyı kapatacak ve Tıp Fakültesi'nin ön kapısından Tuzluçayır'a doğru çekilecektik.

Tahmin ettiğimiz gibi kapının önünde tam cenazeyi almak üzereyken polis saldırıya geçti. Bütün arkadaşların bahçeye geçmesini sağladım. Ama o sırada AYÖD'de bize muhalif olan ekipten İlker [Sarıer] hâlâ kapının önünde kendince inisiyatif kullanıyor ve kitleyi polise doğru yönlendirmeye çalışıyordu. İlker dışarıdayken kapıyı kapatmak da mümkün değildi. İşte bu yüzden bir kargaşa yaşandı. Polis kapıdan içeri girdi ve ateş etmeye başladı. Biraz ileride Gülay'ın ve Cumhur'un vurulduğunu gördüm. Polisler ateş ederek üzerime doğru geliyordu. Öldürmeye yemin etmişler belli ki... Tabancamı belimden çıkardım. Hiç olmazsa elimde tabancayı görünce geri çekilirler... Ah! Tetiği çekiyorum ateş almıyor. Tam da tutukluk yapacağı andı yani... Bir anda onlarca polis üstüme çullandı.

Gözlerimi açtığımda hastanenin acil bölümündeydim. Başucumda doktor ablam var. Gözümü açtığımı görünce eğildi öptü beni. Sonra yine bilincim gitti. Ambülanstaydım galiba... gözlerimi yeniden açtığımda başka bir yerdeydim. Meğer ablam beni Hacettepe Hastanesi'ne sevk ettirmiş. Başucumda sivil polis olduğunu hemen anladığım birkaç adam var. Aa, o da ne! Taner de beyaz doktor gömleği giymiş. Boynunda stetoskop var. Ablamla birlikte polislerle bir şeyler tartıştılar. Sonra Taner benim tekerlekli sedyeyi itekleyerek çıktı odadan. Ne dedilerse, polisler peşimizden gelmedi. Taner sedyeyi hızla asansöre yerleştirdi. Ben ne olduğunu anlamaya çalışırken hastane kapısının önüne çıkardı. Balet Aydın'la (Aydın Erol) birlikte orada bekleyen bir taksiye beni attığı gibi, yallah...

Şimdi kaldığım eve geldim işte... Hastaneden adam kaçırma operasyonu böyle oldu. Tedavim şimdilik burada yapılıyor. Resmen kaçak durumdayım. Polis izimizi bulmadan başka yere nakledilmem lazımmış. Bunları yazarken yoruldum. Yarın devam ederim.

15 Şubat 1976: Birkaç gün Kolej'de bir doktor arkadaşın evinde kalıp tedavim yapıldıktan sonra beni Sedat Göçmen aldı ve Siyasal'dan arkadaşı öğrencilerin evine götürdü. Sedat beni görünce şoke olmuştu tabii. Her tarafım mor, gözlerim şişmiş... Şimdi kaldığım evi de Sedat'ın öğretmenlik döneminden tanıdığı Doktorcu Rüştü isimli bir arkadaşı bulmuş, yani bizim ilişkilerin dışında olduğu için güvenilir. Polisin aklına gelmez burası.

18 Şubat 1976: Ben kaçak duruma düşünce polis her yerde beni arıyormuş... Sümer Sokak'taki evi Komiser Kemal basmış. Evde kimse yokmuş, kapıyı kırıp girmişler, evi tarumar etmişler ve salonun ortasında halıya sıçmışlar!

20 Şubat 1976: Böyle sağda solda kalmakla olmayacak gibi. Geçici bir çözüm bulduk, Ahmet (Atak) abi ile Candan bu sıralar evlenecekler. Onlar Dikmen taraflarında kendilerine aitmiş gibi bir ev tuttular, üç beş eşya ve yatak yerleştirdiler. Bir süre burada kalacağım. Evi sadece Ayşe ile Oğuz abi biliyor. Hiç dışarıya çıkmıyorum, ara sıra bakkala gidip alışveriş yapıyorum o kadar. Bugün *Devrimci Gençlik* dergisinin 12 Şubat 1976 tarihli 5. Sayısını da getirdi Oğuz abi. Tam da benim yaralandığım gün çıkmıştı piyasaya. Dergide AYÖD başkanı olarak demecim de yer alıyor: "AYÖD Başkanı Melih Pekdemir Üniversitelerin Açılmasını İs-

tedi!" Oğuz abi "Mevcut "demokratik" ortamı korumak, antifaşist mücadelede temel alınamaz!" diye bir başyazı yazmış. Bence düştüğü dipnot önemli: "Bugün iktidar krizi, sömürücü sınıflar içindeki çatışmalardan ortaya çıkıyor, oligarşi ile halk arasındaki bir iktidar mücadelesinden değil. Bugün oligarşik diktatörlüğe alternatif olacak halkın örgütlenmiş ve iktidara talip bir siyasi hareketi, iktidar krizinin sebebi değildir." Dergide ilk kez oligarşik diktatörlüğe alternatif olacak halkın örgütlenmiş ve iktidara talip bir siyasi hareketinden söz ediliyor. Orta sayfada Taner'in kaleme aldığını önceden bildiğim "Oligarşi ve Faşizm" yazısının ilk bölümü var. Artık gençlik olayları dışında haberlere ağırlıkla yer veriliyor: Divriği'de treni basan köylüler ülkücüleri dövdü; tütün üreticilerinin mücadelesi yükseliyor; Sorgun'da maden işçilerinin mücadelesi sürecektir; İlerici Yapı-İş ve DİSK, TEK Ambarlı Onarım Şantiyesi direnişi; 'Evlat Acısına Son' Mitingi gibi haberler... Oğuz abinin gözde çevirisi "Hindistan ve Revizyonist Politikaların Kaderi"nin ikinci bölümü yayınlamış...

29 Şubat 1976: Oda elektrik sobasıyla ısıtılıyor, daha doğrusu ısıtılamıyor. Kilim buz gibi. Ayaklarım çok üşüdü, karnım ağrımaya başladı. Günlerdir gazete okuyamadım. Topluca getirdikleri gazetelere şöyle bir göz attım: Soğuk hava dalgası bütün yurdu kaplamış, İstanbul-Ankara karayolu kapanmış, Haliç'in temizlenmesi için Dünya Bankası'nın kredi vereceği açıklanmış, tarihi Direklerarası'nın Naşit Tiyatrosu sünger deposu olmuş, karısını boğan eski Beşiktaşlı futbolcu Kemal Gülçelik tutuklanmış. Sadece o değil başbakanın yeğeni Yahya Demirel de tutuklanmış. Yahya Demirel'in hayali mobilya ihracını belgeleyen rapor Gümrük Bakanlığı'na ve Karadeniz Ereğlisi savcılığına ulaşmış. Yahya 3 yılda 20 milyon vergi iadesi almış ve bunu gazeteler yazmıştı. Savcı Yahya Demirel için tutuklama kararını verdiğinde önce Ankara'dan İzmir'e kaçmış ve sonunda Karadeniz Ereğlisi'nde teslim olmuş. Başbakanın yeğeni cezaevinde ve bendeniz de kaçak durumdayım! Ve yarın 30 şubat, bakalım neler olacak?!

30 Şubat 1976:

metro goldwyn mayer arslanı gibi esniyorum, (bu benzetmeyi küçüklüğümde akşam *gazetesinde çetin altan'dan okumuştum), hiç uykum yok. kafam kaşınıyor.* çayı *yine bardakta soğuttum, sigara da sönmüş.* çek *elini bıyığından, ama bu tavanda da pürtükler var. ben geveze miyim? susmuşken konuşuyorum, beni hiç konuşmaz sanırlar, ben hep susarken*

konuşurum, susmazken konuşurken, çoğu kez ne dediğimi duymazlar; Beybam gibi ağzımın içinden konuşurmuşum. ama ne dediğimi kendim duyuyorum işte. ben her şeyi duyuyorum. ben ne dediğimi biliyor muyum? sen ağzından çıkanı kulağınla duyuyor musun josef? *bıyığımı berbere düzelttirmem hiç; çıt çıt uçlarını kendim kırarım, tırnaklarını yiyenler de tırnaklarını hiç kesmezler.* şeker *erimemiş, bardağın dibindeki son yudumluk çay tatlı. ben tatlı çay sevmem, ama çayı şekersiz de içmem, koca bardağa yarım şeker atarım, iyi olur* (Meğer*).

6 Mart 1976: Yavaş yavaş kendimi toparlamaya başladım. Bu arada Dikmen'deki evde tek başıma kalmamın mümkün olmadığı görüldü, Akın abi beni eski kuşak ODTÜ'lülerin evlerine götürdü, birkaç gün oralarda kaldım. Bundan sonra ODTÜ'den bizim Ünal (Karasu) ve Zerrin ile Maden Mühendisleri Odası'ndan Nihal Erdem'in (Uygur) evlerinde kalabileceğim. *Devrimci Gençlik* dergisinin 6. sayısı geldi. Elbette benim yazım yok ama yaralanma haberim var. Başyazı çok önemli. "Devrimci Gençlik'e Yöneltilen Bazı Eleştiriler Hakkında" deyip "temel siyasi görev" ele alınmış: "Hâkim sınıflar karşısında tüm emekçi halkın kurtuluşu mücadelesine öncülük edecek devrimci bir partinin olmadığı koşullarda yaşamaktayız. Bu koşullarda temel siyasi görev; devrimci hareketin dağınıklığının giderilmesi, devrimci birliğin oluşturulması; işçi sınıfının iktidar mücadelesinin aracı olarak devrimci partinin yaratılmasıdır. Gençliğin mücadelesinin de, işçi sınıfının ekonomik demokratik mücadelesinin de, ülke çapındaki emekçi halkın antifaşist mücadelesinin de doğru bir temele oturabilmesi, bu siyasi görevin yerine getirilmesine bağlıdır ve bu anlamda da bu görev, bugün diğer tüm devrimci faaliyetlerin kendisine tabi olmak zorunda olduğu acil-temel siyasi görev halkasıdır. Devrimcilerin birliğini sağlayacak olan şey, her şeyden önce Marksist-Leninist bir teorik temel olabilir." Sanırım böylece temel siyasi görevimizin Marksist-Leninist bir teorik temel üzerinde devrimci bir parti yaratılması olduğunu ilan etmiş oluyoruz. Dergide yine Türkiye'nin dört bir yanından haberler var: İzmir İTBF'de direniş, "Zeytinburnu" Katliamı gibi... "Hindistan ve Revizyonist Politikaların Kaderi!" tefrikası üçüncü bölümüyle bitti bu sayıda.

10 Mart 1976: Dün Taner (Akçam) tekrar gözaltına alındı ve bugün de Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinin peş peşe verdiği 6 tutuklama kararıyla tutuklandı. Taner Mart başında da gözal-

* A.g.e.

tına alınmış ve hiçbir soruşturma açılmadan serbest bırakılmıştı. *Devrimci Gençlik* Dergileri DGM savcılığına incelenmek üzere yollandı. Dergileri, savcı yardımcısı Atilla Ülkü inceledi. Ve o zamana kadar çıkan her dergi için ayrı ayrı olmak üzere 5 (4. sayı, 5. sayı dergiler ve 5. broşür için tek) tutuklama ve ODTÜ-DER'in kurucu ve ilk yönetim kurulu üyesi olması nedeniyle gizli örgüt kurmak iddiasıyla da suçlanınca toplam 6 tutuklama kararı çıkarıldı. Derginin o zamana kadar çıkan her sayısı ve 5. broşür için toplatma kararı alındı. Josef, duydum ki sen de iftiraya uğramışsın, kötü bir şey yapmadığın halde sabahleyin tuhaf bir şekilde tutuklanmışsın.

13 Mart 1976: Ankara Tandoğan'da 10 demokratik kuruluş tarafından düzenlenen faşizmi protesto mitingine 50 bin kişi katıldı. *Cumhuriyet* gazetesi bu mitingin haberini 5 bin kişi katıldı diye verdi ve miting sonunda 8 kişinin tutuklanmasını öne çıkardı. Bu miting neredeyse iki buçuk aylık bir çabayla gerçekleşmiş, çeşitli kuruluşlardan TİP ve TSİP'li revizyonistler mitingin yapılmasını çeşitli bahanelerle engellemeye çalışmıştı. Çünkü bütçe oylamalarında CHP'nin hükümeti düşürebileceği hesabı içindeydiler. Bu gerçekleşmeyince mitinge razı oldular, yine de mitingde "halklara özgürlük" sloganını yasaklamayı başardılar. Devrimci Gençler mitinge AYÖD pankartıyla katıldı. Aynı gün faşistler Abidinpaşa gecekondu mahallesinde Ata Yıldırım'ı öldürdüler. Böylece mahallelerde çatışmalar yoğunlaşmaya başladı. Faşistler uzun süredir bu mahalleyi işgal etmek istiyorlardı. Semt lisesine yerleştirdikleri müdür aracılığıyla ilk sızma çabalarına girişen faşistler, bunda başarılı olamayınca diğer semtlerden getirdikleri faşistlerle birlikte toplu halde lise ve civarında saldırılar düzenlediler. Fakat mahalle halkının karşı koyması sonucu bu çabaları da boşa çıktı. Şimdi de, devrimcilere tek tek pusu kurarak, terör ve baskılarını sürdürmeye çalışırken işte bir devrimciyi daha öldürdüler. MC güçleri Türkiye'nin dört bir yanında, İzmir TARİŞ ve Seydişehir gibi yerleri bindirilmiş kıtalar göndererek işgal etmeye girişimindeler.

15 Mart 1976: Taner'in tutuklanmasıyla Devrimci Gençlik hareketine büyük bir operasyon başlatıldığı açığa çıkmıştı. İki haftadır Ankara Emniyeti alarma geçmiş. Cebeci, Hacettepe ve Maltepe (Yükseliş) bölgesi, "tedbirlerin" alındığı yoğun bölgeler olarak ilan edilmiş [Mart ayı ve Nisan ortasına kadar öldürülen

tüm devrimci öğrencilerin bu bölgelerden olması bu planın sistemli olduğunu kanıtlıyor]. Devrimci gençliğin ve onun liderlerinin bir araya gelebilecekleri bütün yerler sistemli olarak basılıyor. *Devrimci Gençlik* Dergisi de, gençlik hareketinin ileri unsurlarının "toplantı yapabilecekleri" bir yer olduğu bahanesiyle -daha sonra defalarca tekrar edilmek üzere- baskına uğruyor.

7 Nisan 1976: 200 kadar silahlı faşist Altındağ Lisesi'ne saldırmaya kalkıştılar; fakat lise öğrencilerinin ve gecekondu halkının karşı koymasıyla selameti üslendikleri Yıldırım Beyazıt Öğrenci Yurdu'na kaçmakta buldular. Daha sonra bu defa polislerin ve panzerlerin desteğinde tekrar mahalleye saldırdılar. Polis halkı evlerine sokmak için zorladıysa da, bunda başarılı olamadı ve saldırganlar Altındağ semtinin sınırına kadar kovalandı. Bu gelişmeler üzerine bölgeye jandarma kuvvetleri getirildi, halkın tepkisi bu yolla bastırılmaya çalışıldı. Faşist saldırılar karşısında büyük bir tepki gösteren mahalle halkı, akşam saatlerine kadar evlerine girmedi, ancak hava kararmaya başlayınca evlerine çekildi.

8 Nisan 1976: Nihal'in evindeyim. Mehmet Ali akşam geldiğinde öğrendim: SBF'yi basan faşistler, Hakan Yurdakuler'i öldürmüşler. Hakan çok sevdiğimiz, militan bir kardeşimizdi. Faşistlerin bu cinayetini protesto etmek için toplanan öğrencilerin üzerine bu kez de polis ateş açtı ve devrimci kardeşlerimiz Eşari Oran ve Burhan Barın'ı öldürdü, ikisi ağır, 20 öğrenci yaralandı. Öff! Böyle yazması bu kadar "kolay" mı şimdi? Şu kadar arkadaş öldü, bu kadar arkadaş yaralı... Oysa ölen kardeşlerimiz genç olduklarının farkında olamayacak kadar gençtiler ve ne çok yaşanmamış güzellikleri bırakıp gittiler...

11 Nisan 1976: Mehmet Ali ile birlikte 7. sayı için federasyon yazıları hazırlamaya başladık... Oğuz abiyle "aktif savunma", siyasi çalışmaların gecekondu bölgelerine kaydırılması gibi sorunlarımızı konuştuk. Bu konuda bir başyazı yazacak. Bence bir dönüm noktasındayız. Artık gençlik hareketi olmaktan çıkıp devrimci bir halk hareketi, siyasi hareket olmaya yöneliyoruz.

19 Nisan 1976: Derginin 7. sayısı yayınlandı, başyazı çok önemli. "Devrimci Gençlik! Yükselen Antifaşist Halk Eylemlerinin Ön Saflarına" diye başlıyor: "Gençlik hareketi bugün üniversitelerin dar kapıları arasında polis-yönetici-faşist cenderesi içinde sıkıştırılmış durumdadır. Bu 'denklem' parçalanmalıdır! Bu cendereden çıkmanın yolu bulunmalıdır. Devrimci gençlik hareke-

tinin bu alandaki en büyük problemi mücadele alanının hareket olanağı taşımayan özelliğidir. Devrimci gençlik hareketi gelişmesinin belirli bir noktasında adeta hareketsiz bir hedef tahtası haline dönüşüyor. Gençliğin demokratik eylemi bugün üniversitelerin statik, dar kapıları arasına sıkışıp kalmaktadır. Belirli bir alanda, düşmanın taktik kontrol ve üstünlüğü altında mücadelenin yükselişi ve başarı şansı sınırlı kalmakta, bir noktadan sonra adeta hareketsiz bir hedef tahtası oluşturulmaktadır. O halde çözüm nedir? Yapılması gereken, gençliğin eylemini kendiliğinden hareketlerin seviyesine indirmek değil; kendiliğinden hareketleri devrimci bir şekilde yükseltmek olmalıdır. Çözüm, adeta sorunun içinde görünüyor. Üniversitelerde üst üste darbeler yenilir ve başarısız sonuçlarla karşılaşılırken; Altındağ'da faşistlere karşı Altındağ halkının gösterdiği şiddetli tepki, bize çok dersler verecek niteliktedir. Devrimci gençliğin çok yüksek düzeydeki devrimci potansiyeli, üniversite kapıları arasındaki sıkışıklığından sökülüp çıkarılmalı. Statik bir savunma durumundan çıkarılarak, özgürce gelişip yayılabileceği alanlara doğru genişletilmeli, yaygınlaştırılmalıdır. Hareket alanları geniş olan halk yığınları içinde devrimci gençlik hareketi geniş olanaklara ulaşacaktır. Bu, elbette ki üniversiteleri savunmaktan vazgeçerek faşistlere terk etmek anlamına alınamaz. Tam tersi, üniversiteleri faşistlere birer ikişer terk etmemek için geniş halk yığınlarını, en geniş demokratik kamuoyunu harekete geçirmek için mücadele etmeliyiz." Yazıda ayrıca adı konulmadan "gecekondu bölgelerinde" örgütlenmeye işaret ediliyor: "Dar bir alanda çok geniş kadroların bulunmasına rağmen, belirli bir görev bölüşümüne dayalı bir çalışma olmadığı için her şey karmakarışıktır. Dağınıklık belirgin olarak ortaya çıkıyor. Mücadele dar bir alana sıkıştığı için zaman zaman bir bıkkınlık ve bezginlik görülüyor." Mehmet Ali ile birlikte yazdığımız gençlik federasyonu (Dev-Genç) yazısı da bu sayıda orta sayfada yer alıyor: "Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği İçin Devrimci Gençlik Görev Başına." Taner ve ben devre dışı kaldığımızdan derginin sahibi ve sorumlu müdürü artık Faruk Yüksel oldu. Taner'in tutuklanma haberine yer verdik. Oğuz abinin ayrıca "12 Mart, Dev-Genç ve TİP" yazısı ve "Dev-Genç'in Komutanların Muhtırasının Hemen Ardından Yayınladığı Bildiri" var. Samsun'da hemşirelerin direniş haberi de var, Oğuz abi kapağa onların fotoğrafını koydu. Bu arada kendiliğinden bir özelliğimizi fark ettim. Stalin'i

elbette eleştirmiyoruz, hatta yeri gelince alıntı da yapıyoruz, ama diğer örgütlerin yaptığı gibi mesela Marx, Engels, Lenin, Stalin olarak dört fotoğrafı (ve Halkın Sülalesinin yaptığı gibi Mao'yu da ilave ederek beş fotoğrafı) değil de sadece Marx, Engels, Lenin olan üçlü fotoğrafı kullanmakta titiz davranıyoruz.

1 Mayıs 1976: Kaçak olduğumdan tabii ki İstanbul'daki mitinge gidemedim. Ama kötü haber tez gelirmiş, faşistler Siyasal'dan kardeşimiz Ali Fuat Okan İstanbul'da öldürmüşler... Yine güneşe gömeceğiz ve yine vaktimiz olmayacak matemlerini tutmaya...

10 Mayıs 1976: Taner (Akçam) hakkında 500 seneyi aşkın hapis cezası istendi!

17 Mayıs 1976: *Devrimci Gençlik* dergisinin 8. sayısı yayınlandı. Sanırım en çok tartışılacak sayılardan biri olacak, çünkü Oğuz abi "Revizyonizme Karşı Mücadele ve 'Sosyal Emperyalizm' Teorileri" başlığıyla kapsamlı bir teorik yazı yazdı. Özetle şöyle: "Bugün Sovyetler Birliği'nde revizyonist iktidar sosyalizm yolunu saptırmıştır. Revizyonist diktatörlük sosyalizmi uygulamamak suretiyle kapitalizmin canlanmasına yol açmaktadır. Elbette ki, revizyonist iktidarın proletarya diktatörlüğü olduğu söylenemez. Revizyonist diktatörlük burjuva diktatörlüğüne geçiş için bir basamak oluşturmaktadır... Sonuç olarak bugün Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan durumu açıklamak için ileri sürülen 'Sosyal emperyalizm' teorilerine katılmıyoruz." Bir başka yazı da "Faşizme Nihayet, Halklara Hürriyet" başlığını yazıyor. Bu yazıda bir "açıklama" yapıyoruz. Geçen sayıdaki bir yazıda temel sloganlarımızı açıklayıcı ifadelere sahip yan sloganlardan birisi olarak "Faşizme Nihayet Halka Hürriyet" sloganı da önerilmişti. Bu öneriden bizim "Halklara Özgürlük" sloganından geriye bir adım attığımız sonucunu çıkaranlar olmuş. Yazı "Halklara Özgürlük" sloganını elbette savunduğumuzu söylüyor ve şöyle devam ediyor: "Biliyoruz ki, milli mesele Türkiye gibi 'yeni sömürge' bir ülkede emperyalizme bağımlı bir ulusun oligarşisinin aynı zamanda sömürgeci bir siyaset izlediği tespitinden yola çıkarak, kesintisiz devrimin perspektiflerini derinleştiren bir program çerçevesinde ele alınmalıdır" (Günlüğün bu sayfasında yer kalmış, bari sonraki gelişmeyi de buraya yazayım. 8. sayıdaki bu "düzeltme" yazısı da 9. sayıda "düzeltilmek" zorunda kaldı! 8. sayıdaki yazıya "oligarşinin aynı zamanda sömürgeci bir siyaset izlediği tespitinden yola çıkarak" ibaresini, bir bakıma Oğuz abinin başının etini yiyerek, ben ilave ettirmiştim. İşte bu yüzden

Haziran sonunda çıkacak 9-10 sayılı dergi için Oğuz abi "'Milli Mesele' Bazı Noktalar" başlığıyla bir düzeltme daha kaleme almak zorunda kaldı ve şunları yazdı: "1. sayıda yer alan Hakkâri olayları ile ilgili haberde [ki o haberi Haco yazıp vermişti!] ve 8. sayıdaki 'halklara özgürlük' yazısında geçen 'Türk oligarşisinin sömürgeci siyaseti', 'sömürgeci Türk burjuvazisi' gibi bazı ifadeler milli mesele konusunda belirli bir tezin ve yanlış fikirlerin savunulduğu imajını yaratacak şekilde yorumlanmasına müsaittir. Alt emperyalizm gibi antimarksist bir tahlilden kalkılarak Türkiye'nin emperyalizmin yeni sömürgesi bir ülke olarak doğru kavranılmasını saptıran ve giderek ayrı örgütlenme ve ayrı mücadele anlayışlarını mutlaklaştıran tezlere katılmıyoruz").

25 Mayıs 1976: Aslında bekliyorduk. "Revizyonist diktatörlük" kavramı yüzünden İstanbul'da ortalık karışmış, dergiyi dağıtmamışlar. Nasuh ve Oğuz İstanbul'a gittiler. İstanbul'dakiler mesela "Bugün Sovyetler Birliği Vietnam, Angola, Küba gibi ulusal kurtuluş savaşları veren ülkelere yardım ediyor, bunlar da proleter enternasyonalist tavırlar, nasıl revizyonist diktatörlük deriz ki" filan diye itiraz etmişler. Neyse, bizimkiler ikna ederek geri döndüler. Bir başka cayırtı da cezaevinden, Taner'den geldi. Oğuz abi avukat görüşüne gitti, onunla konuştu. O da "3. sayıda 'geçiş aşaması tamamlandıktan sonra artık geriye dönüş imkânsızdır' diye yazdık, ama şimdi 'bugün Sovyetler Birliği'nde sosyalizmden kapitalizme geçiş süreci yaşanmaktadır' deniyor. Bu iki görüş çelişkili değil mi?" diyormuş. Oğuz abi de "Evet, işçi sınıfı ile köylülük arasındaki farklılıkların ortadan kaldırıldığı komünizmin ilk aşamasına geçilmesinden sonra (yani geçiş döneminin tamamlanmasından sonra-buna sosyalizmin tam olarak gerçekleştirilmesinden sonra) geriye dönüş imkânsızdır. Ama bugün Sovyetler Birliği'nde sosyalizmden kapitalizme geçiş süreci yaşanmaktadır, zira Sovyetler Birliği'nde geçiş aşamasının tamamlanıp komünizmin ilk aşamasına, sınıfsız toplum aşamasına geçildiğini kabul etmiyoruz" diye cevap vermiş, ikna etmiş. Avukat görüşü sırasında Gürbüz de (Çapan) Taner'le birlikteymiş. ÇKP yanlılarına "oportünist" SBKP yanlılarına "revizyonist" dediğimizi söyleyip sormuş Oğuz abiye: "Revizyonist diktatörlük oluyor da oportünist diktatörlük niye olmuyor?" Oğuz abi "âlem adam bu çocuk" diye gülerek anlattı. "Revizyonist diktatörlük" eleştirileriyle ilgili gelecek sayıya kapsamlı bir yazı daha hazırlayacak.

27 Mayıs 1976: Kendimi okumaya verdim... Bir yandan da Devrimci Gençlik'e yazı hazırlıyorum. İngiltere'den Mao'nun seçme eserlerinin yeni yayınlanan dördüncü cildini getirttim. Henüz çevrilmedi, Türkiye'de ilk okuyanlardan birisi de ben olacağım! Kürt sorunuyla ilgili yoğun bir okuma yapıyorum, notlar alıyorum. Yazdıklarımı daktiloya çektim, arkadaşlar da okusun diye, Yasin (Ketenoğlu) daktilo metin dosyayı takside unutmuş... Saçlarım da epey uzadı. Tam hippi oldum. Kimseyle karşılaşmamak için geceleri sokağa çıktığımda bir de kalın çerçeveli gözlük takıyorum. Tanınmam mümkün değil. Çeşitli evlerde kalmayı sürdürüyorum.

28 Mayıs 1976: Nihal'in evinde gündüzleri tek başınayım. Kapı çalınınca açmıyorum bu yüzden. Zaten gündüzleri bir tek Oğuz abi geliyor. Onunla da bir parola saptamıştık. Dün kapı tıkladı. Kapı önünde oynayan çocuklar, "üç kısa bir uzun vurmazsan kapıyı açmazlar amca" dediler Oğuz abiye! Bu arada Nihal de bugünlerde sık sık Çetin (Uygur) abiden söz etmeye başladı, onu anlatırken gözlerinin içi gülüyor, hadi hayırlısı!

30 Mayıs 1976: Evden pek çıkamadığımdan bizimkiler arasında en fazla yüzünü gördüklerim Oğuz abi ve Pervin abla... Pervin abla bana *Cumhuriyet* gazetesi içinde çaktırmadan *Girgir* dergisi getiriyor. Çünkü Oğuz abi görünce niye para harcıyorsunuz böyle lüzumsuz şeylere diye kızıyor. Ama ihtiyarın fazla hakkını yemeyeyim, şu sıralar onun rahleyi tedrisinde yetişmekteyim. Haftada en az üç gün uğruyor. Ciddi ciddi eğitiyor beni, yazdığım yazıları ince eleyip sık dokuyarak eleştiriyor, doğrusunu öneriyor, yeri geldikçe geçmiş siyasi tecrübesini aktarıyor. Yani bizimkiler arasında en şanslılardan birisiyim.

10 Haziran 1976: Kaçarcılar dergi çıkaracaklardı, çıkarmışlar, adı da *Kurtuluş Sosyalist Dergi*. Geçen gün Mehmet Ali getirmişti. Bu Kurtuluş ismiyle THKP-C'ye sahip çıkıyormuş izlenimi veriyorlar ya, bizimkiler çok kızıyor. Zaten uzun süredir bildirilerine bu imzayı atmaları da sıkıntı yaratıyordu. Çünkü İstanbul'daki arkadaşlarımız da bildirilerine bazen Kurtuluş imzası atıyorlar ta başından beri. Neyse, Oğuz abi, bu soruna bir çare buldu, "biz de onlara Kurtuluş demeyiz, *Kurtuluş Sosyalist Dergi*'nin kısaltması KSD'yi kullanırız" dedi. Yine Mehmet Ali anlattı, bu kısaltma onları ifrit etmiş, siz bize "kasede" diyorsunuz bizi "kâse" yerine koyuyorsunuz derlermiş.

10 Haziran 1976: Daha önce okuyamadığım felsefe kitaplarına ağırlık verdim. Kendimce büyük laflar bile etmekteyim: Dünya görüşü, ontolojiktir; yani olmak ya da olmamak... İdeoloji, epistemolojiktir; yani bilmek ya da bilmemek. Hattı zatında ne olduğunu bilmeden inanmak imandır. Ne olduğunu bilerek inanmak inançtır.

11 Haziran 1976: Dünkü notumu sevdim, devamını getireyim: İnanmak, ideolojiktir. Sormak ve bilmek, teoriktir. Aramak, politik ve pratiktir. Bulmak, politik ve pratiktir. Praxis (bilinçli eylem) ise bunların hepsi. Sosyalizm praxistir, yani bilim ideoloji politika üçgeni...

25 Haziran 1976: *Devrimci Gençlik*, geciktiği için, iki sayı bir arada 9-10 olarak yayınlandı. Elbette en önemli yazı, "Revizyonizme Karşı Mücadele ve 'Sosyal Emperyalizm' Teorileri Konusunda Tartışma". Yeraltı Maden-İş ve Yeni Çeltek greviyle ilgili bir değerlendirme, Alpagut işçileriyle, Uşak'ta 5 köy halkının direnişiyle ilgili haberler var. Mehmet Ali'yle hazırladığımız "Gençliğin Devrimci Eyleminin Birliği İçin Devrimci Gençlik Görev Başına!" yazısı da bu sayıda... Yeraltı Maden-İş haberi üzerine konuşurken, Nihal Çeltek grevini anlattı ama abimden de (Gültekin) önceden dinlemiştim. Çetin (Uygur) abi hakikaten müthiş bir adam! Tam işçi lideri. Arkadaş, işçi deyince gözü başka bir şey görmüyor. Çetin abi sayesinde bize "işçi sınıfından kopuk goşistler" diyen revizyonistler mutlaka beş kere yutkunuyordur o lakırdıları ederken... Artık ara sıra Devrimci Gençlik'ten güvendiğim arkadaşların evlerine gidip gelmeye başladım. Saçlarım daha da uzadı omuzlarıma kadar, kalın bir gözlük de takınca polisle filan işim olmaz... Hatta fırsat buldukça bizimkilerin evlerine, deyim yerindeyse "baskın" yapıyorum... Geçen gün ODTÜ'lülerin evine gittim, Cengiz beni tanıyamadı... İhtiyarlar "dar örgüt kurma" çalışması yapmamı istediler, öyle bir devrimci gençlik örgütü kurulabilir mi, aslında onun arayışındayım.

8 Temmuz 1976:

"Kestim kara saçlarımı..." Sen de bu üç sözcüğü on kez üst üste yineleyince ağlamaklı olur musun Josef? Sakın ha, "sen ağlama, kirpiklerin ıslanır"; ağlayınca, kirpiklerini ıslatır mısın? Sen de sürekli kendini tanımak bilmek, bilip bilip de kendini dipli bir kuyunun dibinde bulunca şaşmak ister misin? Çevreden etkin bir uyarı almadıkça uyuşur musun? Neden her sözden bir anlam çıkarmaya çalışırsın? En anlamlı anlamsızlık, anlamsız

bir anlamlılık değil midir? Ama ne zaman? Zaman hep sıvışıp gider, o halde zaman sıvışkan, akışkan bir madde... Akıp gidersin onunla birlikte ve onun içinde eriyerek, sıvılaşarak... Öyleyse, sözgelimi uyumak zamandan kaçmak mıdır? Ama zaman istesen de istemesen de yaşamaktır. Uyumak, yaşamaktan kaçmak mıdır? Uyumak, sözgelimi susmaktır ve konuşmamaktır. Peki, düşünce de susar mı? Konuşmayan düşünce, yazışamayan düşünce, suskun düşüncedir; zamanı bitkisel olarak yaşamaktır. Beyindeki uğultunun adına düşünmek mi denir, soluk alıp vermeye yaşamak denildiği gibi? Yoo, hayır, bunalmayacaksın. Bunun için de, içinde, kendini bıkmadan çoğaltacaksın. Yoğunlaşacaksın. Yıllar geçecek ve geçecek, o zamanlarda da, zamanın sıvışkanlığına karşın, eline yüzüne bulaşmasına, yüz çizgilerinin arasına dalıp dalıp onları derinleştirmesine ve kahve telvesi gibi yüreğinin üzerine akmasına karşın, zamanın akışkanlığı içinde yoğunlaşarak özbenliğini koruyacaksın. Zamanı bitirmek elinde değilse, zamanı biriktirmemek de elinde değildir. Bırak, zaman biriksin, yaşamak biriksin biriksin; şimdiki zaman ki "yaşanmayan" zamandır, yaşanacağı zaman kullanılabilsin. İşte o zaman -işte o zaman!- zaman, birikerek, üreterek ve çoğalarak yaşanılsın. Yaşanılsın. (ABKÇ*).

22 Temmuz 1976: Bugün *Milliyet* gazetesinde Abdi İpekçi'nin Süleyman Demirel'le söyleşisi var. Demirel şöyle diyor: "Bana 'Milliyetçiler adam öldürüyor' dedirtemezsiniz."

3 Ağustos 1976: Aşağı Ayrancı'da Ünal Karasu'nun evindeyim. TÖB-DER genel kurulu yapıldı. Bizimkiler Devrimci Öğretmen grubu olarak katılmıştı. Kavga çıkmış, sebebini öğrenemedim. AYÖD, İYÖD, EYÖD gibi gençlik örgütlerinin katılımıyla DGDF (DEV-GENÇ) kuruldu. Mehmet Ali Yılmaz genel başkan olacak, Ahmet Bülent Uluer genel sekreter, yönetimde İstanbul'dan Hasan Basri Çıplak, Hasan Gökçe, Hüseyin Duranay, Ahmet Salih Şatıroğlu ve Ankara'dan Uğur Ayken, Yasin Ketenoğlu, Sedat Kesin ve Veli Eskiili de var.

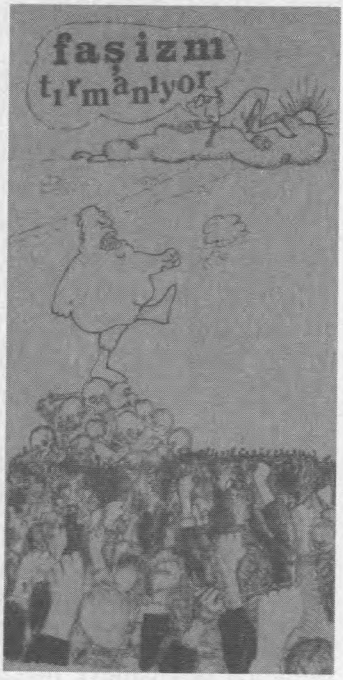
4 Ağustos 1976: Bugün keyfim yerinde. İzmir'in Gültepe gecekondu mahallesini faşistler işgal etmeye çalışmışlar, mahalle halkı direnmiş. Olay, gazetelerde "Gültepe'de Sokak savaşı" manşetleriyle yayınlandı. Faşistler önce bir dernek açmaya kalkışmışlar, kimse rağbet etmemiş. Bunun üzerine İzmir'den getirdikleri bir grupla saldırmışlar, pazar günü erken saatlerde faşistler polis desteğinde bir "Gültepe harekâtı" başlatmış. Polisler dernek binasının çevresine mevzilenmişler ve bir kaç araba ile polis korumasındaki faşistler oraya gelmiş. Dernek binası çevresine sayıları iki bini bu-

* A.g.e.

lan gecekondu halkı toplanmış, yeni polis takviyeleri gelmiş ama halk polislerin ve faşistlerin dernek binasına yaklaşmalarına imkân vermemiş... İşte böyle, direnen halk kazanıyor. Oğuz abiye sordum, "Devrim ne zaman olur?" diye, "Beş yıl sonra filan olur herhalde" dedi...

5 Ağustos 1976: Devrimci Gençlik dergisinin yeni sayı hazırlığı tamamlanmak üzere, ben "faşizm tırmanıyor" konulu bir karikatür çizdim.

Hayret, Oğuz abi de başyazısını önceden yazmış, getirdi, okudum: "Yeni Bir Dönemin Başlangıcında Devrimci Görevlerimizi Nasıl Tespit Etmeliyiz?" Aslında "saflaşma döneminden" söz eden bir siyasi örgütlenme çağrısı... "Ülkemiz solu 12 Mart sonrası ayrışma eğilimi, yerini yeni dönemde saflaşma eğilimine terk edecek" diyor.

Melih Pekdemir'in çizdiği Devrimci Gençlik 11. Sayıdaki karikatür

7 Ağustos 1976: *Devrimci Gençlik* 11. sayı çıktı. Batı Avrupa ve Türkiyeli Devrimciler üzerine bir değerlendirme var. Mehmet Ali Yılmaz'la Dev-Genç üzerine bir röportaj, ayrıca Devrimci Öğretmen grubu ve TÖB-DER kongresiyle ilgili bir başka değerlendirme...

11 Ağustos 1976: Dergimizin 11. sayısı da toplatıldı. Filistinli iki gerilla, Yeşilköy havaalanında İsrail uçağına binen İsraillilere ateş açtı dört ölü 20 yaralı var.

17 Ağustos 1976: Üzüm üreticileri Ege Üzüm Üreticileri Sendikası çatısı altında örgütlendiler. Alaşehir'de de bugün bir miting yaptılar. Mitinge civar ilçe ve köylerden üreticiler, devrimci gençler katıldı. Mitingde yeni kurulan Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu adına da konuşma yapıldı.

6 Eylül 1976: Akşam saatlerinde okuldan toplu bir şekilde dağılan öğrenci arkadaşlarımızın üzerine açılan yaylım ateş sonucu üç arkadaşımız yaralandı. Ankara Maltepe Camii yanın-

da pusuya düşürülen Mehmet Emin Ece kaldırıldığı Hacettepe Hastanesi'nde maalesef can verdi.

9 Eylül 1976: Radyo haberlerinde duydum: Mao ölmüş. Tam da altını çizerek okuyordum yazdıklarını... Derginin hazırlıkları bitmek üzereyken Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu evrakları Valilik tarafından evrak eksikliği (!) gerekçesiyle geri gönderildi! Oğuz abinin başyazısı: "Antifaşist Eylemlerimizi Ülke Çapında Bir Program Doğrultusunda Yükseltelim!" Önce açık faşizm eğilimi uyarısı yapıyor: "Faşist uygulamalar derinleştikçe, bu sertleşme ortamı içinde daima bir darbe ya da başka bir yolla iktidar arayan açık faşist diktatörlük eğilimleri de gündeme gelecektir." Başyazıda proletarya partisinin oluşturulması görevine işaret ediliyor, bu doğrultuda mücadelemizin ülke çapındaki bölük pörçüklüğün ve bölgeler arasındaki kopukluğun giderilmesinin bir ihtiyaç olduğu söyleniyor. Ayrıca reaksiyoner (tepkici) ve kendiliğindenci eğilimlerin aşılması zorunluluğunun altı çiziliyor: "Faşistler saldıracak, savunacağız; faşistler öldürecek, miting yapacağız; faşistler geri çekilecek, bekleyeceğiz: Böyle bir durum mücadele taktiği olamaz. Böylesi, daima faşistlerin istediği yer ve zamanda dövüşmeye mecbur kalmak demektir. Bu kendiliğindenci ve tepkici durumdan kurtulmak gerekmektedir. Faşistler ülke çapındaki bir faşist siyasetin bir parçası olarak saldırmakta ve geri çekilmektedirler. Buna tabi olmak, daima onların istediği yer ve zamanda dövüşmeye mecbur olmak demektir. Elbette bugün biz savunma durumundayız. Ama bu savunma durumu stratejik anlamda kavranmalı, taktik planda statik bir savunma olarak yorumlanmamalıdır. Devrimci Gençlik, antifaşist mücadeleyi ülke çapındaki bir politikaya tabi kılmalıdır ve merkezi bir politikanın yönlendirildiği bir devrimci zemin üzerine oturtmaya çalışmalıdır." Ardından da devrimci saflardaki politik birliğin, kendiliğinden gerçekleşmeyeceği, devrimci bir müdahaleyle, Leninist örgütlenme yöntemiyle başarılacağı, bunun araçlarının yaratılması gerektiği hatırlatılıyor. "Bu dönemde doğru devrimci tavır, ayrışım sürecinin hızla aşılması, saflaşmanın ve doğru düşünce etrafında merkezileşmenin sağlanmasıdır. İşte bunun için, ideolojik mücadelenin hızlandırılması, Türkiye devriminin somut meselelerinin acilen gündeme gelmesi zorunludur. Biz bu perspektifi, 'en geniş kitle çalışması içinde en dar kadro çalışması yapmak' şeklinde formüle ediyoruz."

13 Eylül 1976: Evde oturmaktan ve kaçaklıktan bıktım, gündüz vakti sokağa çıktım. Sonbahar. Başını yukarı kaldırırsın, bakarsın, kurumuş ağaç dalları görürsün sadece. Kuru dallar, binlerce labirent yaratan bir kuru ağ tabakası, gökyüzü çok daha uzakta, dalların arasından görüldüğü kadar ve parça parça ve hayatımız da öyle parça parça, gerilla dediğin de böyle yaşamaz mı? Hayat gerillası da olmak lazımmış! *Devrimci Gençlik* 12. sayı matbaadan çıkmış, bugün basılı halini okudum. Bu sayıda "Devrimci Gençlik Hareketi ve İçinde Bulunduğumuz Durum" diye bir yazım vardı, epey kısalmış! Oğuz abi gülerek anlattı, "senin yazı sayfaya sığmadığından, elime makası aldım, kırt kırt kısalttım" dedi. Hakikaten, mesela "Öyleyse, 'üretim biçimi' hakkında yukarıdaki analojiyi hatırlayarak..." diye başlayan bir cümle var ama "yukarıda" öyle bir analoji yok, resmen kesmiş biçmiş! Neyse ki öbür yazıma "Saflarımızdaki Hatalı Eğilimleri Düzeltelim" yazısına pek dokunmamış. Özetle şunları yazmıştım: "Devrimci olmayan davranış biçimleri olarak yaptığımız tespitlerden hiç olmazsa bir kısmını, örneğin içki içmek, filtreli sigara içmek, canının istediği zaman görev almak gibi davranışları doğal karşılayan ve devrimcilikten çok öğrenciliği bir görev olarak kabul eden arkadaşlar bulunabilir. Biz böyle arkadaşları kınamıyoruz. Ve kesinlikle onların antifaşist saflardan dışlanmasını da önermiyoruz. Elbette bu arkadaşlar gerçekte devrimci olmasalar bile, tutarlı birer demokrat sayılabilirler." Bu sayıda ayrıca "Taner Akçam'a Özgürlük", "Yoksul Üzüm Üreticilerinin Mücadelesi Yükseliyor!" "Lübnan'da İç Savaş ve Emperyalizmin İğrenç Oyunları, Tel-Zaatar Direnişi" haber-yorumları yanı sıra Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu Tüzüğü de yayınlandı.

18 Eylül 1976: DİSK, MC iktidarını yasal yollardan düşürmek için "Genel Yas" ilan etti. DGM'lere karşı, çeşitli sendikalara bağlı 100.000'den fazla işçi, işyerlerinde direnişe başladı. Ama DİSK yönetiminde revizyonistler var. "Genel Yas" bildirgesinin başında bu eylemin "halktan yana bir hükümetin demokratik yollardan kurulmasına kadar sürdürüleceği" söyleniyor. Bu, girişilen eylemin en önemli sakatlıklarından birisi. Bugün böyle bir eylemin ulaşabileceği sonuç ne olabilir? Apaçık ki, revizyonistler bir CHP iktidarından başka bir şeyi kastetmiyorlar. Revizyonistlerin çizgisi kimi zaman "ileri demokrasi", kimi zaman da "demokratikleşme süreci" diye işte böyle açığa çıkıyor. DGM'lere karşı mü-

cadelede Devrimci Gençlik [Dev-Genç] de bir miting düzenledi. Zaten uzun süredir, işçiler, yurtsever öğretmenler, teknik elemanlar, devrimci gençler eyleme geçmişlerdi. Aslında devrimciler dışında herkes bir şeyler söylüyor, demeçler veriyor ama pek bir şey yapmıyordu. Herkes gözünü meclise dikmiş, CHP'nin alacağı neticeye bakıyordu. Bu yüzden Devrimci Gençlik Ankara'da 14 demokratik kuruluşun katıldığı toplantılarda ortak eylem önerileri getirmişti. DİSK'in "Genel Yas" eylemi başlarken, revizyonistler Devrimci Gençlik'in yürüyüşünü baltalamak için bildiri dağıttılar. Devrimci Gençlik DİSK'e bağlı işçilerin grevini selamlamak amacıyla İstanbul yolunu keserlerken DİSK yöneticileri sendika temsilcilerine işçilerin mitinge katılmasını önlemeleri için direktifler yağdırdılar. *Cumhuriyet* gazetesi revizyonistlerin mitinge katılmama çağrılarını yayınladı. Ancak bu "mukaddes ittifak"ın o muhteşem kuşatmasını 18 Eylül mitingine katılan 20.000 yürek darmadağınık etti. Ben katılamadım ama akşam mitingi anlatan Oğuz abi, "bakın işte provokasyon silahı onu kullanmaya çalışanların elinde kendilerinin çalıp kendilerinin dinledikleri bir kavala döndü!" demişti, gülerek...

21 Eylül 1976: DİSK yöneticileri için tutuklama kararı verildi. Genel Sekreter Mehmet Karaca tutuklandı. DİSK Genel Merkezi polis tarafından arandı, defterlere el konuldu. Bugün bir şey icat ettim: Çay bardakta da demlenir! Mucit olunca, felsefeye bulaştım: Tanrı insanı icat etmedi, insan tanrıyı icat etti. İnsan bunu bir icat değil keşif sandı ve adına din dedi. "Âmin."

30 Eylül 1976: İstanbul'da Profilo fabrikasında 10 işçinin işten çıkarılmasını protesto eden işçilerle polis çatıştı. Beş kişi yaralandı, bir işçi öldü. Havada yine kurşun sessizliği, hava giderek ağırlaşıyor. Artık kavganın bir yaşam biçimi olduğu günlerdeyiz.

5 Ekim 1976: "Dıt dıt dıt... Saat on üç burası Türkiye Radyoları şimdi haberleri veriyoruz önce özetler": TBMM'de DGM kanun teklifi görüşülürken CHP ve AP'liler arasında tartışmalar çıktı. Okullar açılıyor, ben ODTÜ Sosyoloji'de hâlâ dördüncü sınıftayım! Okula gidemiyorum ki ev hapsim devam ediyor! TKP'nin yayın organı "Bizim Radyo"yu dinliyorum, öyle sallayıp duruyorlar: TKP'liler meğer Meclisi kuşatmışlar, hükümeti ha düşürdü ha düşüreceklermiş!

6 Ekim 1976: Derginin 13. sayısı çıktı. Başyazıyı merak ediyordum, yayınlanınca okuyabildim: "Faşizme Karşı Mücadele

Devrimci Eylemi Güçlendirecek! Devrim, Faşizme Karşı Mücadeleyi Zafere Ulaştıracak!" Yazıda, nispi demokratik hakların korunması ve genişletilmesi uğruna mücadelenin küçümsenemeyeceği, ancak DGM kanununun çıkmamasının, demokrasinin korunması anlamına gelmeyeceği, bazı demokratik haklar uğruna mücadelenin tüm anlamının faşizme karşı mücadelenin bir parçası olarak devrim mücadelesini güçlendirmesinde toplandığı, bu yüzden demokratik haklar uğruna mücadele edilirken daima, demokrasi sorununun bir devrim sorunu olduğunun hiç hatırdan çıkartılmaması söyleniyor. İşçi sınıfının devrimci bir siyasi önderliğe sahip olmadığı koşullarda, devrimci bir parti olmadan bugün hiçbir siyasi görevimizi tam olarak yerine getiremeyeceğimiz vurgulanıyor ve bu yüzden bütün çalışmalarımızda bir parti örgütlenmesi inşası için zorunlu olan kadro çalışmalarını ve kadro örgütlenmelerini esas almamız gerektiğinin altı çiziliyor. Bu sayıda ben de "Sosyalizme Barışçıl Yoldan Geçiş Yok" diye bir orta sayfa yazısı yazdım.

12 Ekim 1976: DGM'lerin geçerliliği sona erdi. Bu mahkemeler ellerindeki dosyaları normal mahkemelere devretti. Yani öyle benim de 5-10 yıl içeride yatma ihtimalim kalmadı. Artık kaçaklığım da sona erecek demek ki, hadi bakalım... Ama Josef'ten hâlâ ses soluk yok, mutlaka mahkemesini arıyordur garibim...

14 Ekim 1976: Oğuz abi akşam geldiğinde "sen o yaralandığın çatışmada silah değil boru taşımışsın" diye kafa buldu benimle. Adliye emanetinde, yaralandığım sıra üzerimden çıkan tabancaya baktırmışlar, meğer "iğnesi kırıkmış" ve ateşli silahlar kapsamına girmezmiş. Bu yüzden çok kısa bir süre yatıp çıkacağım kesinleşti gibi... O arada öksürmüşüm, Oğuz abi kül tablasındaki sigaraları saydı, homurdandı. Oysa bir şey keşfetmiştim: Kuru sigarayı dibinden ucuna doğru dilinle ıslatırsan yumuşar ve öksürtmez diye, pek işe yaramadı.

9 Kasım 1976: *Devrimci Gençlik* 14. sayı bayilere verildi. Bu sayıda "saflaşma" diye bir karikatür çizdim. Uzun süre sonra Nasuh (Mitap) abi de nihayet bir yazı yazdı. "Kadrolar" başlıklı yazısında şöyle diyor: "Kadrolar daha çetin şartların siyasi pratiğine hazırlanmalıdır. Bugünden çetin günler ileride gelecektir ve biz bugünden zor şartlara hazırlıklı olmak zorundayız." Oğuz abi "Bazı teorik konular ve 'KSD'nin sefaleti" diye bir polemik yazısı kaleme aldı: "'KSD' Lenin'i kaba şekilde tahrif ediyor. Kievsky'e

ait bir paragrafı (=mantığı) Lenin'e mal ederek atıfta bulunuyor" diye devam eden yazı KSD'cilerin okuduklarını anlamadıklarını, Lenin'in polemik yaparken Kievsky'den aktardığı görüşleri Lenin'in görüşleri sandıklarını gözler önüne seriyor. Bu sayıda ayrıca "Irak'ta Kürt Hareketine Karşı Girişilen Baskı ve Tenkil Eylemleri Protesto Edildi", "Antakya Değirmenciler Fabrikasında Direniş 45. Gününde de Başarıyla Sürdürülüyor", "Cevahir'in Mezarı Yapıldı", "Tekirdağ Kız Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Direnişi", gibi haberler yanı sıra "Sosyalizme Barışçıl Yoldan Geçiş Yok!" yazısının ikinci bölümü de yer alıyor.

13 Kasım 1976: DGDF (Dev-Genç) Ankara ve İstanbul'da can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü mitingi yaptı. Ankara mitingine 15 bin kişi ve çeşitli dernekler katıldı. İstanbul mitingini ise Beşiktaş'ta HK grubu provoke etti, 5 bin kişiyle başlayan mitinge katılım Taksim'de 2 bin kişiye indi... Oğuz abi, abimle (Gültekin) konuşmuş, birkaç gün sonra Gültekin avukatım olarak beni alacak ve savcılığa gideceğiz. Ama önce saçlarımı kestirmem lazım.

25 Kasım 1976: Merak etmek bazen yazdırır. Yazmak bazen merak gidermektir. Yazmadan duramıyorum işte. Günlüğümün bu sayfalarını Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde kâğıda yazıyorum daha sonra günlük defterime aktarırım: 12 Ekim'de DGM yasası meclisten geçemeyince benim kaçaklık dönemim de sona ermiş oldu. DGM döneminde ağır cezaya çarptırılmam kesindi. Ama şimdi üzerimde ele geçen silahım tutukluluk yaptığından ateşli silahlardan sayılamıyordu ve sadece parkamın cebindeki şarjör nedeniyle yargılanacaktım ve onun cezası da en fazla bir aydı. Bu yüzden avukat abim sağolsun, beni aldı ve savcılığa götürdü. Sonra sorgu hâkimi tutuklama verdi. Tutuklandım. Cezaevinde Taner ve başka arkadaşlar da var. Tam istediğim bir ortam yani. Birkaç hafta sonra yine mahkemeye çıktım. Aleyhimde şahitlik yapmak için bir polis gelmiş: "Hâkim bey, ben bu şahsı yakalamak isterken tabancasını tam alnıma doğrulttu, tetiği çekti ama silahı tutukluk yaptı, canıma kastettiği için şikâyetçiyim" filan dedi. Neyse hâkim bu ifadeyi dikkate almadı ve sadece şarjör nedeniyle yargılanacağımı söyledi. Biliyorum Josef, sen de bir hukuk devletinde yaşadığına inanıyorsun. Sana göre, her yerde huzur var! Yasalara saygı gösterilir! Göreceğiz bakalım...

30 Kasım 1976: Mahkeme faslından sonra cezaevi günlerini de yazayım: Cezaevine geldiğimde herkes gibi beni de önce mün-

ferit koğuşuna aldılar. Berbat bir yer kısacası. Tam kendime oturacak bir yer ararken, birkaç dakika sonra bizim Soner (İlhan) gardiyanlarla birlikte geldi. Kucaklaştık ve bizimkilerin koğuşuna geçtik. Elbette önce Taner'le hasret giderdim. Ve böylece cezaevi günlerim başladı. Günlerim diyorum, çünkü kısa süre kalacağımdan eminim. Benden önce Yaşathak, Gürbüz (Çapan) gibi arkadaşlar da eşlik etmiş Taner'e... Ben münferitteyken şanslıymışım, Gürbüz geldiğinde 14 gün kalmış orada, devrimci türkü söylediği için siyasi olduğunu anladıklarında bizimkiler "asansör" yapıp yukarıdan çay göndermişler ona. Gürbüz koğuşa geldiğinde "Çay ne aziz şeymiş orada anladım" demiş. Başka birçok arkadaş da var elbette. Komün hayatı epey keyifli... Taner ağır mahkûm olduğundan üç kişinin yattığı küçük bir koğuşta kalıyor. Burayı okuma ve çalışma yeri olarak düzenlemiş kendisine. Hatta Dursun (Akçam) amcanın yaptırdığı bir rahlesi bile var, yatakta otururken hem kitabını okuyor hem yazılarını yazıyor. Ben de diğer arkadaşlarımın yanma büyük koğuşa yerleştim. Daha siftah demeden karavana yıkama nöbetine katıldım. Şenlik tabii ki... Yaşathak'ı da anlatmakla bitiremediler. Her sabah erkenden toplu spora kalkıyorlarmış, Yaşathak her seferinde "uy durun! Daha gözlerimi aluşturamadım" diye yan çizmeye çalışıyormuş... Günlerimiz çakı gibi geçiyor. Gündüz vakti sohbet ediyoruz, kaynatıyoruz, havalandırmada volta atıyoruz, akşam sayımdan sonra koğuş kapısı kapanınca bir nevi eğitim çalışması yapıyoruz. Bana resmen seminer verdiriyor bizimkiler. "Sen geldin ben biraz rahatladım" diyor Taner. Mola vakti ona şiir okutturuyoruz, herif acayip ajite ediyor hepimizi. Ara sıra da hep birlikte şarkı türkü... Taner'le baş başa kaldığımızda, uzun yıllar cezaevinde kalmaya hiç niyeti olmadığını, mutlaka bir yolunu bulup firar edeceğini söyledi. Böyle bir durumda ne yapacağımızı kararlaştırdık. Görüş günleri haberleşecektik. Avukatlardan yardım alacaktık. Bir de ben her ihtimale karşı, ummadık bir anda firar etmesi durumunda gidebileceği güvenilir adresleri yazdım. Biz böyle fısır fısır konuştukça diğerleri merak edip duruyor elbette. Bir süre önce Yılmaz Güney de burada kalmış ve onun kurduğu düzen sayesinde siyasi mahkûmların rahatı nispeten yerinde. Bir gün Taner'le beraber adli koğuşları ziyarete gittik, raconmuş. Aman Allahım, bir itibar, bir itibar: Hemen ikimize bol köpüklü kahve getirdiler. Tabii ki ben acemiyim, Taner kırk yıllık mahkûm havalarında

öyle bir muhabbet tutturdu ki bana sadece ağzım açık dinlemek kaldı. Bütün bunları yazarken aslında gün sayıyorum, iki gün sonra mahkemem var, tahliye olmam kesin gibi...

5 Aralık 1976: Tekrar günlük tuttuğum defterime kavuştum. Cezaevinde 23 gün yatıp tahliye oldum. Ben kaçak duruma düştükten sonra bizim ev dağılmış haliyle, Gültekin ve Haco Sıhhiye'de pazarın yanında bir ev tutmuşlar. Artık evimiz orası. Bu evin trafiği de eskisi gibi. Daha dün İstanbul'dan Bülent Uluer, Kamer Tayhani, Dursun Karataş geldiler. Ben cezaevinde öğrendiğim kuru nane katılmış omlet yapmaya kalktım. Rezil bir şey oldu. Ben bile yiyemedim.

10 Aralık 1976: *Devrimci Gençlik* 15. sayı çıktı. Kendi payıma kaldığım yerden devam ediyor gibiyim. Bu sayıda Oğuz abinin kapsamlı bir "geçmiş değerlendirmesi" var: "Geçmiş hareketin sağlıklı ve gerçek bir değerlendirmesi, ancak devrimci bir hareket tarafından yapılabilir." Ayrıca pehlivan tefrikasına dönen benim yazım "Sosyalizme Barışçıl Yoldan Geçiş Yok!" da üçüncü bölümüyle sona erdi. Ülkü Ocakları Başkanı Muhsin Yazıcıoğlu'nun demagojik "silahları bırakalım" beyanına karşılık "Devrimci Gençlik'in ve Halkımızın Bırakılacak Silahı Yoktur" şeklinde bir açıklamamız da yer alıyor. "Göle Lisesi Öğrencileri Boykotta", "Faşist İşgalleri Kırıyoruz", "Tüm-Der İstanbul Şubesinin 2. Olağanüstü Kongresini Devrimciler Kazandı", "Zonguldak Maden İşçisinin Sesi Dalga Dalga Yükseliyor" gibi haberler de var.

26 Aralık 1976: AYÖD'ün 2. genel kurulu yapıldı. Kapıdaki arkadaş yenilerdenmiş, beni tanımadı, güldüm ve "ben başkanım" dedim! Yönetimi devretmiş olduk... Bazı okulların kapatılmış olmasına rağmen genel kurula toplam 735 delege katıldı. Bizim Devrimci Gençlik grubu seçimleri kazandı, KSD listesi 85 oy alırken "Halkın Sülalesi" liste bile çıkaramadı ve seçimlere katılmadı. DGDF için de delege seçildi ve toplam 87 delegenin tamamını bizim liste kazandı...

8 Ocak 1977: Demokratik ODTÜ mitingi yapıldı. DGDF (Dev-Genç), AYÖD ve ÖTK birlikte düzenlemişti, tam 18 bin kişi katıldı, müthiş bir şey... Rektör bir süre önce mütevelli heyeti tarafından görevden alınmıştı, ÖTK da buna karşı çıktı, rektörü savundu. Birkaç gün önce ben de ODTÜ'ye gidip genel forumlara katıldım, rektörlük önünde bir konuşma yaptım.

9 Ocak 1977: Kaçaklık dönemim bittikten sonra artık gençlik mücadelesine dönmedim. Ağırlık yayın çalışmalarında ama bu arada mahalle çalışmalarıyla ilgileniyorum. Zaten *Devrimci Gençlik* 7. sayıdan itibaren Dev-Genç'liler mahalle çalışmasına başlamıştı, aslında öncelikle üniversitede okuyan gecekondulu devrimciler bu işe soyundular. Halkevi faaliyetlerinin ötesinde bir mahalle örgütlenmesine giriştik. Keçiören'da yaşayan Beytepe kampusundan Nuri (Özdemir) ile temasa geçtim, yanına ODTÜ'den Gönül'ü gönderdim. Tuzluçayır'da oturan ODTÜ'lü Yakup (Coşar) ile zaten önceden ilişkim vardı. Başka yerlerde bu tür ilişki bulamadığımız zaman haliyle dışarıdan arkadaş gönderiyoruz, bizimkiler önce oradakilerin gecekondu yapımlarına vb. yardımcı oluyorlar, yani yeni kurulmakta olan mahallelere gidiyorlar. Ben de artık zaman zaman mahallelere gidiyorum, ama çoğunlukla Kızılay'da filan buluşuyoruz şimdilik. Her hafta belli günde belli saatte buluşacağımız yerleri tespit ettik, öyle yapıyoruz. Çoğunlukla Sıhhiyeden Kızılay'a giderken Zafer Çarşısı'nın ilerisindeki Büyük Sinema'yı kullanıyoruz. Bazen güzel film varsa şebekeyle (öğrenci kimliği) filme de bakıyoruz. Tunalı Hilmi Caddesi'nde Kavaklıdere Sineması önü de randevu yerlerimizden... Bizimkiler mahallelerde özellikle Dallas olduğu geceler afişe çıkıyormuş, çünkü polisler diziyi seyrediyor. Dikmen taraflarına Akın abi bakıyor. Sedat da (Göçmen) mahallelerle ilgileniyor. Mehmet Ali ise İncirli, Hasköy Şentepe taraflarında Soner İlhan ve Özgür Şahin'le çalışıyor. Bizim AKD (Ankara Kadınlar Derneği) iyi bir girişimde bulundu, mahalle çalışmalarına katılıyorlar, hatta bazıları Milli Eğitim Bakanlığı kurslarına katılıp okuma yazma öğretebilir sertifikası aldı. Önce Tuzluçayır'da kurs açtılar, yaşlı kadınlara okuma yazma öğretiyorlar. Yakup söyledi: Tuzluçayır'da "Apocular" diye birileri ortaya çıkmış, Siyasal'dan bildiğimiz Abdullah Öcalan'ın ekibiymiş... ODTÜ'de "Ulusal Kurtuluş Ordusu (UKO)" diye yazılama yapıyorlar. Ayrı örgütlenmeyi savunuyorlarmış, bu yüzden AYÖD içinde çalışmayacaklarmış, ODTÜ'lüler öyle anlattı. Ben kaçak durumdayken dergi hazırlıkları için bir teknik büro kurmuşlar, Tandoğan'da Özveren Sokak'ta. Büronun başında Selami (Şakiroğlu) abi var, mimar bir arkadaş Selçuk Pehlivanlı ona yardım ediyor. Matbaa işlerine gençlikten İlker koşturuyor. Tabii Kıvırcık Hatice de harıl harıl dizgi yapıyor yine...

10 Ocak 1977: Sedat (Göçmen) yaralı, evde yatıyor. Son günlerde Halkın Kurtuluşcular'la gerginlik var. Bizimkilere saldırıp duruyorlar. Sedat, Necdet Bozkurt'la Zafer Pasajına doğru yürürken bir grup HK'cıyla karşılaşmışlar. HK'cılar ateş açmış ve Sedat bacağından yaralanmış. Küçükesat'taki evine ziyarete gittim. Bir de ondan dinledim. Ayağı hâlâ alçıdaydı. İmzamı attım. Sonra mahalle çalışmaları üzerine konuştuk. Ben tahliye olduğumda artık şu durum kesinlik kazanmıştı: *Devrimci Gençlik* dergisi dediğimiz zaman biraz tuhaf kaçıyordu. Çünkü TÖB-DER'de en etkili güç bizdik, yönetimlerde biz vardık, mühendis odalarında yine öyle, biz vardık, değişik işçi sendikalarında biz vardık, mahallelerin her tarafında artık DEV-GENÇ'liler kendi ünitelerini kuruyor hâldeydi, mahalle örgütlenmeleri vardı. Böyle bir noktada artık gençlik dergisi ötesinde daha merkezi politikası olan bir devrimci hareketin yayın organı ihtiyacı gündeme gelmişti... Ama bugünlük bu kadar yeter! Çok yoruldum, çünkü evimizi Sıhhiye'den Yukarı Ayrancı Güleryüz Sokağı'na taşıdık.

12 Ocak 1977: Bugün Maden Mühendisleri Odası'na uğradım. Aslında biz pek gitmiyoruz oraya, ihtiyarların mekânı. Baktım iki ihtiyar yine satranç başına oturmuşlar, üçüncü iskemlede bölgeden gelen bir arkadaş, hem oynuyorlar hem ona bir şeyler anlatıyorlar. Diğer masalarda da Türkiye'nin değişik yerlerinden gelmiş başka arkadaşlar "görüşme" sırasını bekliyor.

18 Ocak 1977: *Devrimci Gençlik* dergisi sorumlu müdürü Taner Akçam, Ankara İkinci Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 8 yıl 9 ay hapis cezasına çarptırıldı. "Neyse" diye gülüştük kendi aramızda, "savcı yüzlerce yıl hapsini istemişti, yine yırttı bizimki!"

24 Ocak 1977: *Devrimci Gençlik* 16. sayı bugün çıktı. Başyazı: "Bugünkü Siyasi Durum Üzerine". Oğuz abi çok önemli tahliller yapmış yine: "Özet olarak, görünen tablo bir iç savaş tablosudur. Ama öyle bir iç savaş ki, –MC'nin ihtiyaç duyduğu yaşamak için yaratmak zorunda olduğu– oligarşinin resmi ve sivil savaşçıları örgütlü bir biçimde halka saldırmaktadır. Düzenli ve programlı bir saldırıdır bu. İpler kesinlikle ellerinde, inisiyatif onlarda. Bu saldırı karşısında halk bölük pörçük, sistemsiz bir savunma içine giriyor. Bu savunma doğru ve kararlı bir önderlik altında disipline edilemiyor... Bir yıl kadar önce, tekelci burjuvazi açık faşizm tehdidini iktidar krizini çözmede bir araç olarak kullanıyor diye yazmıştık. Bu yolda önemli adımların atıldığını bugün

söyleyebiliriz. Bugün artık açık faşizm çözümü ikinci plana itilmiş bulunuyor. Tekelci burjuvazi yeni çözümler aramakta; 1977 seçimlerini iktidar krizini çözmede bir yol olarak denemeye karar vermiş bulunuyor. CHP ne diyor? O da 'demokratik' rejimi savunma temelinde AP ile ortak hükümet kurabileceğini söylüyor. Bunu İstanbul sermayesi özellikle istiyor. AP-CHP koalisyonu gerçekten 'demokratik' rejimi kurtaracak mıdır acaba? AP-CHP koalisyonu gerçekten neyi kurtarabilir? Gelişmeler hangi yönde olacaktır? Faşizmin halka saldırıları karşısında CHP, halkı, 'genel seçimlere kadar sabredin ve seçimlerde bize oy verin' diyerek pasifize ediyor. CHP iktidarıyla faşizmin yenilemeyeceğini; CHP'nin halkı faşizme karşı savunmasız ve silahsız bırakarak hâkim sınıfların gaddarca sömürü ve zulümlerini kolaylaştırıcı bir rol oynadığını açıklamalıyız. Antifaşist mücadelenin karşısına 'provokasyon mantığı' ile çıkan, pasifizm öneren, mücadeleyi 'burjuva demokrasisi'ni koruma ve geliştirme olarak kavrayan, dolayısı ile kitlelere faşizm karşısında teslimiyet öneren revizyonist politikalarla uğraşmak, onları etkisizleştirmek gerekiyor." Orta sayfa yazısı da Oğuz abinin: "İdeolojik Mücadelenin Önemi ve Temel Siyasi Görevlerimiz". Bu sayıda ayrıca "İzmir Namık Kemal Lisesi'nde Antifaşist Mücadele Yükseliyor", "Dergimizin İzmir Bürosuna Baskın", "Borçka Mitingi", "Aşkale'de Grev" gibi haberler yanı sıra hapishanelerden gelen mektuplar da var. Artık epey devrimci arkadaşımız cezaevlerinde çünkü...

31 Ocak 1977: Abim (Gültekin) bugün Taner'e avukat görüşüne gitti, *Devrimci Gençlik* son sayının kapağına Taner'in fotoğrafını koymuştuk, onu görünce çok mahcup olmuş, çünkü kendisi *Halkın Kurtuluşu* yazı işleri müdürüyle fotoğrafını birinci sayfadan verdiklerinde "artist" diye dalga geçmiş! Erkin Koray'ı da İnönü stadyumunda maç izlerken üzerindeki tabancayla yakalamış polis. Ne iş?

9 Şubat 1977: Okullarda sömestr tatili... Gazete haberiydi, karnelerinde zayıf olan tam 2.071 çocuk evlerinden kaçmış. Benim de okulla filan pek alakam kalmadı gibi... Bugünlerde biraz rutine mi girdim ne, hep aynı döngü gibi... ODTÜ'ye (derslere değil toplantılara!) gidip geliyorum, Devrimci Gençlik toplantılarına katılıyorum... Mahalle örgütlenmelerine koşturuyorum. Çoğunlukla TMMOB'de takılıyoruz... İçeri pek giremiyoruz, Teoman (Öztürk) abi görünce kovalıyor, "hadi okullarınıza ne işiniz

var burada" diye... Hasan Tan'ın ODTÜ'ye rektör olarak atanması nedeniyle başlayan boykotun ÖTK adına sözcüsü Ertuğrul (Karakaya) olmuş...

23 Şubat 1977: Dün DİSK seçimlerde CHP'yi destekleme kararı aldı. Yakışır revizyonistlere... Yeni rektör Hasan Tan da ODTÜ'yü 15 gün kapattı. Kıtlık, kuyruklar filan bir yana filtreli Samsun'a hasret kaldım. Gerçi sürekli filtreli sigara içmeyi hâlâ liberallik sayıyorum ama yemek üstüne ya da çay yanında ara sıra Samsun da iyi geliyor yani. Sarı filtreli Samsun karaborsada, bakkallarda bulabilirsen Bulgaristan üretimi Samsun var ve o da tütün yerine sanki odunla yapılmış. Ama bir çare buldum, hakiki filtreli Samsunların filtresini atmıyorum, ucuna Birinci takıp en az üç kere daha filtreli sigara içmiş oluyorum. İlk çember toplantılarında, artık *Devrimci Gençlik* dergisi yerine her kesime hitap edecek ve Devrimci Hareketimizin sözcüsü olacak yeni bir dergi çıkarmaya karar verdik. Ama bu siyasi çıkışımızı kamuoyuna bir *Bildirge*'yle duyurmak lazım. Elbette bu işi iki ihtiyar üstlendi.

24 Şubat 1977: Dün Taner'den haber geldi. Firar hazırlıklarına başlamış, kesin kafaya koymuş yani. Nasuh abinin Dikmen'deki evinde "ilk çember" toplantımız vardı, konuyu açtım. Nasuh abi itiraz etti, şu halimizle hemen operasyon yeriz, bunu göze alamayız, dedi. Ben "ama şey" filan diye mızmızlandın, itiraz edecek oldum, Nasuh abi yine "bak Melih çok duygusal davranıyorsun, siyasetle duygularını karıştırma yoksa yersin şu kül tablasını kafana" diye takıldı. Ama çok bozulmuştum. Hırsımdan ne söyleyeceğimi bilemedim, yandaki misafir odasına geçtim, karanlıkta ağladım. Arkadaşımın hapiste kalmasını nasıl içime sindirebilirim ki...

25 Şubat 1977: Sanırım biraz örgüt disiplinini bozuyorum. Sanki bana "sen karışma" dememişler gibi bir hal yolu bulmaya koyuldum. Bu işi tek başıma yapamazdım ama ağzı sıkı birkaç arkadaş yeterdi. Soner (İlhan) ve Behçet'e (Dinlerer) durumu anlattım; Taner firar ettiğinde güvenliğini sağlamalı ve onu derhal oradan uzaklaştırmalıydık. "Öyleyse bir araba lazım," dedim. "O kolay," dedi Soner, "bizim mahallede bir Volkswagen minibüs var, onu ödünç alırım." "Peki şoför?" "Tamam," dedi Behçet, "ben az buçuk şoförlükten anlarım." İyi dedik, yarın Siyasal'ın orada buluşacağız.

26 Şubat 1977: Soner'in arkadaşı getirmiş minibüsü ve gitmiş. Çünkü yabancı katmak yanlış bu işe. Önce Ulucanlar Cezaevi'nin orada keşif yapacağız. Neyse Behçet direksiyona geçti, Kurtuluş Meydanı'na doğru yavaşça yol alıyoruz, hafiften yağmur da çiseliyor ve silecekler çalışmıyor, tam o sırada vın diye bir araç geçti önümüzden, "aman Behçet" diye bağırdım. "Ne oldu ki," dedi. Acemilikten hiçbir şeyin farkında değil. Meğer araba sürmeyi teorik olarak biliyormuş, pratiği zayıfmış. Minibüsü hoplatarak, stop edip tekrar çalıştırarak bizi cezaevinin oraya kadar kazasız götürebildi neyse. Etrafa bakındık, bekleyecek en iyi yeri kendimizce tespit ettik. Taner'den kesin çıkış günü ve saati hakkında haber gelince, onu alacağımız yer belliydi artık.

30 Şubat 1977:

Yoksa sen hiç hüzünlenmez misin Josef? Vakit ne olursa olsun, ister sabah, ister öğle, ister gece, eğer hüzün çökmüşse içine, sanki bir akşam saatinde eski dumanlı bir mahallede, gölgelerin büyümeye başladığı ve sarsak, telaşlı insanlarının yüzlerindeki ışıltıların karardığı, daracık eğri büğrü sokaklarda dolaşıyormuş gibi olmaz mısın? Aydınlığın yavaş yavaş yitişini olanca ağırlığıyla içinde duyarak... Hüzün, zaten içindeki aydınlığın bir parça gölgelenmesi değil mi? Bir yerlerde şerefe kalkan kadehlerin çınlaması ve şimdi meydanlarda atılan sloganların sedası, kulağını çınlatabilir. Bu iş böyle. Çınlama, anıların yankılanmasından başka şey değil. Anılar senin için de eskimemiş olsun. Neden eskisin ki? Bugünü yaşarken, dünü yaşamaya da vaktin var mı senin? Sıkça kullanılmayan hiçbir şey eskimez. Olsa olsa küflenir, tozlanır. Üflersin, gözüne toz kaçar, hani biraz gözün yaşarır (Tozdan!). O kadar. Anıların eskimesi için kullanılması gerekir. Kullanmak, zaman ister, ihtiyaç ister. İhtiyaç olmadan kullanmak israftır. İsraf etmemek için kullanmadıysan, anıların yenidir. Eskimemiştir. (*ABKÇ**)

5 Mart 1977: ODTÜ'nün Danıştay kararıyla açılmasından sonra öğrenciler derslere başladı. Milliyetçi Cephe hükümeti ikinci yılını doldururken, Türk lirasının değeri dolar karşısında dokuzuncu kez düşürüldü. Toplam değer düşüklüğü % 26.35'e ulaştı. *Bildirge* hazırlığı devam ediyor... *Bildirge* taslağı üzerine de konuşuyoruz. Ama hâlâ yeni derginin ismi, amblemi, logosu kararlaştırılmadı. *Devrimci Gençlik*'ten sonraki dergimizin adı ne olacak? Oğuz abi hadi bakalım bir isim bulun deyip bizi arkadaşlarla tartışmaya yolladı. Bütün okullardaki yönetici konumundaki arkadaşlar, hatta sempatizan konumundakiler dahil, herkes böyle

* A.g.e.

bir derginin çıkacağını biliyor da isim belli değil. Herkes kendince bir isim önerdi. Mesela ben "Devrimci Hareket" olsun dedim ya da "Devrimci Cephe"... Epey kulis de yaptım. Ama sonuç olarak isim babası Oğuz abi oldu. Dergimizin adı "Devrimci Yol" olacak! İtiraf edeyim ki benim önerdiğimden daha çarpıcı. Artık Devrimci Gençlik Hareketi yerine Devrimci Yol Hareketi diye bilineceğiz belli ki...

7 Mart 1977: Devrimci Gençlik 17. sayısı da çıktı. Oğuz abi evlilik telaşında olduğundan bu sayıyla pek ilgilenememişti. Bir polemik yazısı yazdım: " 'Halkın Kurtuluş'çuları' Kimlerdir?... Ve Devrimcilere Karşı Nasıl Savaşırlar?" Ayrıca, "Seydişehir'de Faşist Oyunlar", "Gaziantep'te Faşist Terör", "Akseki Kız Meslek Lisesi", "Soma Maden İşçileri" gibi haberler ve Ulaş Bardakçı ve Koray Doğan anması var. Ama en dikkat çekeni şu ilan: *Devrimci Yol Bildirgesi* Yakında Çıkıyor!

10 Mart 1977: Bu haftanın en önemli olayı Oğuz abi ile Pervin ablanın evlenmesiydi. Uzun bir nişanlılık dönemi sona ermiş oldu. Gelin arabasının önünü kestik elbette, "belimizdekileri" göstermeye gerek kalmadı, Oğuz abinin abisi kalın bir zarf uzattı bana, zarfı sevinçle açar açmaz Ali (Alfatlı) tam bir ilkokul öğrencisi gibi cebinden çıkardığı kurşunkalemin sivri ucunu elime sapladı (tabii ilkokul öğrencisi "kurşun" kalem taşır), acıyla elimi gevşettim ve Ali parayı kapıp kaçtı. Şimdi para için arkadaşınla müsademe de yakışık almaz. Acıyla ve öfkeyle baktım peşinden. Ama ben sana gösteririm Ali! Oğuz abinin yeni evi Aşağı Ayrancı'da... Nikâh tabii ki bir formalite olduğundan, günlük hayatı devam ediyor, Nasuh abiyle birlikte *Bildirge* hazırlıklarını burada yapıyor. Ben de ara sıra uğruyorum. Oğuz abi memleketten düğün hediyesi için gelen parayı *Bildirge*'nin matbaa masrafı için ayırmış. Evlerindeki eşyanın çoğu Pervin ablanın "çeyiz" olarak getirdikleri, "otomatik çamaşır makinesi" bile var... Reklamlarda görürdük ama sahicisini ilk kez görüyoruz... Nasuh abi başından ayrılmıyor, "bak Oğuz kendi kendine duruyor, çalışıyor, bak Oğuz şimdi kurutmaya başladı galiba" diye televizyon seyreder gibi çömelip bakıyor makineye. Tam şenlik. Bu *Bildirge* gecikirse sebebi siyasi değil bu otomatik makine olacak sanırım.

13 Mart 1977: Bu sayfayı gece yarısından sonra yazıyorum. Ne yapacağımı bilmiyorum. Gözümü uyku da tutmuyor. Taner nihayet firar etmiş! Ama öyle böyle değil. Akşam yine Oğuz abi-

nin evindeydim, geç vakit yürüyerek döndüm. Kapıyı açar açmaz Ayşe heyecandan sapsarı yüzle beni mutfağa çekti. Girişte epey ayakkabı olduğuna göre salonda yine abimin Yeraltı Maden-İş sendika toplantısı vardı demek ki. "Taner" dedi, "Taner firar etti!" Dilimi yutacaktım, "nereden biliyorsun?" diye sordum. Soluk soluğa anlatmaya başladı. Taner firar etmiş, aklına gelen ilk yer olarak bir taksiye binip Nihal'in evine gitmiş önce. Orası cezaevindeyken verdiğim adreslerden biriydi. Nihal de şaşkınlıktan düşüp bayılacakmış tabii. Evde kardeşi ve Selçuk da (Demirel) varmış, Taner bakmış orası müsait değil, belinde benim daha önce zuladan cezaevine gönderdiğim tabanca, tekrar başka bir taksiye atlayıp buraya, bizim eve gelmiş. "Ee? Nerede şimdi, içeride mi?" diye sordum. "Hayır" dedi, "Salonda sendika toplantısı var! Neyse ki Mehmet Ali de buradaydı, iç odada seni bekliyordu, Taner'i hemen alıp başka güvenli bir yere götürdü!" Daha ayakkabılarımı bile çıkarmamıştım, hemen Oğuz abinin evine döndüm, durumu anlattım ve yeniden geldim eve. Bakalım, sabah ola, hayrola...

14 Mart 1977: Bütün gazeteler Taner'in firar haberleriyle dolu. Aslında firarın eli kulağında olduğunu tahmin ediyordum. Çünkü son görüş günü koğuşundaki bütün kıymetli eşyalarını (yani defterlerini ve önemli bulduğu kitaplarını) Ayşe'ye teslim etmişti. Ama hiç olmazsa bize (ya da bana!) firar günüyle ilgili bir haber uçurabilirdi ve tek başına kalmazdı ortalık yerde. Neyse, işin aslını faslını nasıl olsa öğrenirim. Gazetelerde, Taner Akçam'ın yanında TİKKO'cu Zeki Şerit, Sadi Güven, THKO'lu Rıza Selman, yankesicilikten tutuklu Muzaffer Erbaş, gasp suçlusu Zeki Özer ile birlikte firar ettiği yazıyor. Haberdeki şu satırlar fiyakalı elbette: "Ankara Merkez Kapalı Cezaevi 8. koğuşta kazdıkları tünelle cezaevinin dışına çıktılar. Grup arkalarında, duvara yazdıkları 'O duvar/ o duvarınız/ vız gelir bize vız' dizelerini bıraktı." Neyse, bugün Mehmet Ali'yle buluştum. Soner İlhan'ın ilişkilerinde güvenli bir evdeymiş. Oğuz abi duruma el koymuş. Kısa sürede alacakmış oradan. Akşam, Oğuz abi ve Nasuh abi bana kesin talimat verdi: "Kesinlikle Taner'in nerede olduğunu soruşturmayacaksın ve onunla ilişkiye geçmek için hiç kimseyi zorlamayacaksın! Yoksa hem bizi hem kendini hem 'canın arkadaşını' yakarsın," dediler. "Tamam," dedim; söz verdim. İyi de Josef, sen de her şeyi hafife almaya, başına gelinceye dek en kötüye inanmamaya ve gelecek için tedbir almamaya alışkındın, öyle değil mi?

20 Mart 1977: *Bildirge* taslağı önce Ankara'da tartışıldı sonra bölgelere gönderildi, hatta bazı bölgelerden gruplar halinde arkadaşlar geliyor, Oğuz ve Nasuh abi onların görüşünü alıyor. Geçen gün İstanbul'dan Dursun Karataş, Paşa Güven, İbrahim Cenet, Bülent Uluer geldiler. Küçükesat'ta Selçuk'un (Demirel) evindeki toplantıya ben de katıldım. En fazla itiraz eden Cenet oldu. İkide bir, merkez komitesi nasıl olacak, hiyerarşi nasıl belirlenecek deyip duruyor. Diğerleri İstanbul'a döndü, Dursun Ankara'da kaldı. Oğuz abi onunla ayrıca konuşmuş, Cenet ile onların da sorunları varmış. Bu arada *Bildirge* tartışmasına Taner de katılıyor olmalı... İhtiyarlar konuşurken, "Taner'in şu konuda uyarısı önemli" filan dediler, oradan anladım, çünkü benim hâlâ görüşme yasağım var!

4 Nisan 1977: Kemal Karaca kardeşimiz kendine "sol" diyen bir grup tarafından İstanbul'da pusuda katledildi.

5 Nisan 1977: AP ile CHP 23 Mart'ta erken seçim konusunda anlaşmıştı. Ekim 77'de yapılması gereken seçimlerin öne alınması için yapılan teklif AP, CHP, MHP ve bağımsızların desteği ile MSP ve DP'nin karşı çıkmalarına rağmen oy çoğunluğuyla kabul edildi, 5 Haziran'da yapılacak... Seçim süreci CHP mitinglerinde tavır konusunu da gündemimize getirdi. Çünkü CHP mitinglerinde "Halklara Özgürlük" sloganı attıkça mutlaka kavga çıkıyor. Önce şunu tespit ettik: Kürt ulusu üzerindeki milli baskı siyaseti oligarşinin faşist siyasetlerinden en başta gelenlerinden birisidir. Antifaşist mücadelede ittifakları parçalamamak için, halkların özgürlüğünü savunmaktan vazgeçilemez. Ancak CHP mitinglerinde ne bu sloganın ne de diğerlerinin atılması mitingin sabote edilmeye çalışıldığı şeklinde bir görüntüye meydan verecek şekilde olmamalı. Önceki örneklerde sürekli olarak ve tek başına bu sloganın söylenmesi böyle bir görüntüye yol açabilmiş, CHP yöneticilerinin hem devrimcileri tecrit etmek hem de egemen güçlere şirin görünmek için kullanmalarına zemin hazırlayabilmişti. Arkadaşlarımıza şunu anlatmalıydık: Devrimci sloganlarımızı kararlılıkla haykırmak, siyasi çalışmalarımızın sadece bir tanesidir. CHP yöneticilerince tezgâhlanacak bu tür provokasyonlara gelinmemeli ve CHP tabanındaki antifaşist ilerici unsurlarla faşizme karşı omuz omuza mücadele edilmesi için dikkatli ve sabırlı bir çalışma sürdürülmelidir.

10 Nisan 1977: Ecevit, "Allah'ın izniyle iktidara geleceğiz. Komünizm Demirel'le gelir" dedi. No comment!

13 Nisan 1977: *Bildirge* çıktı. Bugün de *Vatan* gazetesinde ilanı vardı. 60 bin adet basıldı ama şimdiden tükendi gibi...

14 Nisan 1977: Hâkim sınıflar adeta bize hoş geldin (!) dermişçesine *Devrimci Gençlik* Dergisi Sahibi ve Sorumlu Yazıişleri Müdürü Faruk Yüksel ile *Devrimci Öğretmen* Dergisi Sahibi ve Sorumlu Yazıişleri Müdürü Tuncer Özdemir'i tutukladılar!

15 Nisan 1977: *Bildirge* yayınlandıktan sonra Oğuz abi Nasuh abiyle konuşuyordu: "Bu iş böyle olmaz, bir yayın kurulu lazım." Benim haberim yoktu, Devrimci Gençlik'e biraz mesafeli duran TİB ekibiyle bir süredir görüşüyormuş zaten. Nasuh abi de "iyi olur, onlardan birkaç kişiyi katalım, ben de bizim İşaya'yı (Üşür) çağırırım" dedi. Siyasal'dan İşaya ile ara sıra ben de görüşüyorum, Nasuh abinin eski arkadaşı, epey donanımlı. Kitap hastası. Hatta bir ara bizim eve geldiğinde benim sahaftan güç bela bulduğum Wittfogel'in *Oriental Despotism* kitabını almış ve "okuyup geri getiririm" demişti, ama hâlâ haber yok, el koydu belli ki... Neyse, *Devrimci Yol*'un ilk yazı ekibi olarak Oğuz abi, ben, İşaya, TİB'den Yıldırım Koç ve Bilal Oğuz bizim Güleryüz Sokak'taki evde bir araya geldik. Nasuh abi de fırsat buldukça çalışmalara katılacaktı. Cumhur (Aytulun) da ODTÜ'de bir ekip kurup dış haberleri ve çevirileri hazırlayacak, özellikle *Monthly Review*, *New Left* gibi dergileri, ÇKP yayınlarını filan izleyecekti. Tanju (Akad) Hoca ise TİB ekibiyle dergi faaliyetine katılacak, Hakkı (Yazıcı) da dergiye gelen mektuplardan haberleri derleyecekti. Bunun için bir posta kutusu da ayarlamıştı. İlk toplantımızda ne tür konulara ağırlık vereceğimizi tartıştık. Bu arada dikkatimi çekti, Yıldırım notlarını daktiloda tutuyor, bu ne biçim iş, el yazısından daha hızlı yazıyor. Ben de en kısa sürede on parmak daktilo öğrenmeliyim. Hepimizin ortak kararı şöyleydi: Dergide özellikle orta sayfa yazılarında *Bildirge*'de çok kısa değinilen teorik konular derinlemesine ele alınmalı ve bunun için ön hazırlıklar yapılmalıydı. Toplantıda ilk sayının yazılarını kararlaştırdık. Başyazıyı elbette Oğuz abi yazacaktı. Ayrıca "Çıkarken" diye bir yazı da hazırlanmalıydı. Oğuz abi ayrıca çantasından bir metin çıkardı, "bakın" dedi, "daha önce Mahir'in hiç yayınlanmamış bir yazısı." Sevinçle alıp okuduk, bu 12 Mart hakkında kısa bir durum değerlendirmesiydi. İşaya, "Marksist Teorinin ve Teorik Eğitimin Önemi Üzerine" bir şeyler hazırlayacaktı, Yıldırım Koç da "Kitle Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar diye bir yazı var elimin altında" dedi... Dergi

1 Mayıs günü yayınlanacağı için o konuya da yer verecektik. Ama asıl ağırlık elbette Haziran'daki seçim olmalıydı.

18 Nisan 1977: Vay be! İstanbul Gala Kulüp'te müzikli bir kabare sahneleyen Nükhet Duru, Ali Poyrazoğlu ve Korhan Abay, ekipler amiri Saadettin Tantan tarafından komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle sorguya çekilmiş... Onlara bile komünist muamelesi yapıldıysa vay bizim gibilerin haline!

19 Nisan 1977: Uykum gelmedi bir türlü, birazdan yatmalıyım, yarın çok iş var... Bahar gelmiş ya, havalar bir tuhaflaştı bugünlerde... Sanırım şimdi meteorolojinin bilgisi dışında, sokakta yağmur yağıyor. Gök gürültüsünü sen de duyuyor musun Josef? Yağmur yağıyor yağmur, bahar bahar bahar gelmiş! Sırılsıklam bir bahar kadar duruysan ve mutluysan çırçıplak bir sevinç gibi, kırlangıç kuyruğundaki telaş bil ki yüreğindedir... Yüreğin, yüreciğin, külfetine bunca yıllık arkadaş; yüreğin, yüreciğin yorulmaz bir demdedir. Bir dem ki sıfatında hüzün yazılı; yazısı nakış, sızısı devrimdedir! Bahar geldi diyemeyince, bahar gelmiş diyebilince, bahar gelmiş cihane baş ağrısı bahane! Baş ağrısı divane, bahar gelmiş bana ne! Olmaz. "Bana ne!" olmaz. Peki olmasın... Çünkü daha çoook işin var bu dünyada: "Geberin diyor kör şeytan, işiniz ne bu dünyada? Yağma yoook kör şeytan, yaşamak tatlıı..."

24 Nisan 1977: TÖB-DER Ankara Şubesi 5. Olağan Kongresi Seçimlerini Devrimci Öğretmen Grubu Kazandı. Ali Başpınar TÖB-DER başkanı... Gittikçe etkisi artıyor Devrimci Hareketimizin, hava su toprak güneş ve ezilenler her şey ama her şey çoğaltıyor bizleri...

28 Nisan 1977: Ecevit üç gündür saldırıya uğruyor, önce Niksar'da açık hava toplantısı yaparken MHP ve AP'lilerin silahlı saldırısına uğradı, gezisinin üçüncü gününde Erzincan'da MHP ve Ülkü Ocakları'na mensup komandolar taş ve silahla saldırdılar. Bu arada yeni dergimizin adı belli oldu, hatta logosu da hazır ama henüz amblem yok. Oysa 1 Mayıs'ta dağıtıma çıkaracağız. Derginin yayına hazırlandığı Rüzgârlı Sokak'taki Emaş Matbaası'nın teknik bürosunda, yani matbaanın üst katında çalışırken Şadi (Somer) geldi, yanında Sinan Çetin var. Oğuzhan abiyle belli ki daha önceden konuşmuşlar, nihayet dergimizin (hareketimizin!) amblemi de gelmiş oldu. Masanın üstüne seçenekli olarak birkaç tanesini serdiler. Yumruklu yıldız kombinasyonundan amblem versiyonları var, farklı grafik tasarımları olarak. Hepsi de güzel. O

sırada kendimi tutamadım "hareket içinde ayrılık olursa şimdiden herkesin, her ayrılan ekibin amblemi hazır!" dedim. Oğuz abi ters ters baktı tabii. Neyse içlerinden birini seçtik işte. Sinan Çetin Devrimci Gençlik için broşür kapağı filan da yapmıştı, Şadi'yle birlikte geldiğine göre bu tasarımda onun da payı var sanırım. Ama bizim işler böyle imzasız, kolektif! Zaten tasarımda asıl katkısı olanı da biliyorum. Daha önce Selçuk Demirel'in Kızılay'ın arkasında yeni tuttuğu evinde Oğuz abi, Selçuk, ben oturduk bu amblem işini konuştuk. Selçuk karikatürist, grafikçi olduğu için elinin altında çok güzel kataloglar, resimli kitaplar vardı. Oğuz abinin derdi de zaten oralardan bir şeyler bulabilmek. Beraber karıştırmaya başladık. Belki önceden kafaya koymuş, bilmiyorum, ama Oğuz abi sayfaları çevirirken bir Ho Chi Minh fotoğrafı gösterdi, Vietnam Parti bayrağının önünde yumruğunu sıkmış duruyor, sarı zemin üzerindeki kızıl yıldızın önünde Ho Chi Minh'in sıkılı yumruğu... Tam da bize getirdikleri amblemdeki gibi yumruk ile yıldızın bütünleşmesinin olduğu bir fotoğraftı. Oğuz abi Selçuk'a, "İşte, böyle yıldız ve yumruk birleştiren bir tasarım herhâlde çok güzel olur" demişti.*

29 Nisan 1977: Derginin sahibi Hakkı abi (Yazıcı) olacak, bu kesinleşti. Oğuz abi bana "dergiye sorumlu müdür olarak güvenilir birini bul" demişti... O sıralar Yaşathak Artvin'den gelmişti. Ona "evraklarını ver ve ortadan kaybol" dedim... Sorumlu müdür olarak kısa sürede kaçak duruma düşeceği kesindi çünkü. Evrakları tamamladık. Derginin "yönetim yeri" ufak bir dükkân: Hasan Ali Yücel Cad. 39D İncesu Ankara. Yaşathak tekrar Artvin'e geçti... Selçuk Demirel *Devrimci Gençlik*'te olduğu gibi *Devrimci Yol*'da da çizmeye devam ediyor.

Dergiyi İstanbul 1 Mayısında dağıtabilmek için daha önce baskıya verdik. İlk sayının çıkış tarihi 1 Mayıs 77 yazıyor. İstanbul'a beraberimizde götüreceğiz. "Çıkarken" yazısında özetle, Devrimci Hareketin önündeki sorunun işçi sınıfının siyasi iktidar mücadelesinin bir aracı olarak savaşçı partisinin yaratılması sorunu olduğu, bu sorun karşısındaki görevlerimizi nasıl kavradığımızı "partileşme süreci"ni ne şekilde ele aldığımızı *Bildirge*'de yazdı-

* *Bitmeyen Yolculuk*'ta (Ayrıntı Yayınları, 2011) Oğuzhan Müftüoğlu amblemi Yılmaz Aysan'ın çizdiğini anlatıyor. Bunu da 12 Eylül sonrasında Emre Senan'ın ofisine gittiğinde öğrenmiş: Yılmaz, Emre'ye Devrimci Yol amblemini kendisinin yaptığını söylemiş. (s.162)

ğımız söyleniyor ve "Devrimci Hareketin birliğine giden yol ideolojik birlikten geçer, ideolojik birlik ise ideolojik mücadeleden" deniyordu. Başyazıda "Seçimlerde Devrimcilerin Tavrı Ne Olmalıdır?" sorusunun cevabı vardı: "CHP'nin desteklenilmemesi ve onun burjuva muhtevasının açıklaması şeklindeki bir politika genel olarak CHP'ye oy verilmemesi çağrısı yapılması şeklinde anlaşılmamalıdır. Devrimciler CHP'ye oy verdirtmemek için özel bir gayret sarf etmeyecek, esas olarak, AP, MHP gibi faşizmin temel dayanağı olan partileri tecrit etmeye çalışacak, bu arada CHP'ye oy veren kitlelere CHP konusundaki görüşlerimizi açıklayacaklardır." Bu sayıda Mahir Çayan'ın, Oğuz abinin bize gösterdiği ve bugüne kadar yayınlanmamış, Hüseyin Cevahir'le birlikte İstanbul-Kartal-Maltepe'de vurularak yakalanmasından önce yazdığı bir yazısını "Belge" başlığıyla yayınladık. Ayrıca "Uşak Halkının Direnişi", "Aşkale Grevi Zafere Ulaştı", gibi haberler yanı sıra Cumhur Aytulun'un hazırladığı dış haber-yorumlar da var: "Ne 'Paralı Askerler' Ne De 'Katangalı Jandarmalar'!", "Zimbabwe Halk Ordusu ZİPA Mücadelesini Sürdürüyor". Bu sayıda İşaya Üşür "Marksist Teorinin ve Teorik Eğitimin Önemi Üzerine" ve Yıldırım Koç da "Kitle Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar" yazılarını yazdılar. Cezaevi haberleri Devrimci Gençlik'te de çıkıyordu, şimdi daha da fazlalaştı, hapishanelerdeki devrimci sayısı giderek artıyor. Künyede, Rüzgârlı Sokak Em-Aş Veb Ofset Tesislerinde basıldığı bilgisi var. Kendi teknik büromuzun adresini verecek halimiz yok ya, hazırlık yeri olarak da mecbur orayı adres olarak göstereceğiz. Derginin fiyatı 3 TL, Oğuz abiye kalsa 5 lira da olur 10 lira da! Hakkı (Yazıcı) abi künyeye adını "Mehmet Yazıcı" diye yazdırdı, meğer bir de Mehmet diye ismi varmış, böylece kimsenin Mehmet Yazıcı'yı bilmeyeceğini ve "deşifre" olmayacağını sanıyor galiba!

3 Mayıs 1977: Dergiyi çıkarmış olmanın sevinci kursağımızda kaldı... İstanbul Taksim Meydanı'nda kutlamak istediğimiz 1 Mayıs İşçi Bayramı, günün geç saatlerinde sona ermek üzereyken kana bulandı. Bizler sabah saatlerinde Beşiktaş'ta Devrimci Yol ve Devrimci Gençlik pankartları arkasında Anadolu'dan ve Trakya'dan gelen 63 halk ve gençlik derneğine mensup kırk bini aşkın bir kitle olarak bir araya gelmiştik. Ancak DİSK yöneticileri kortejimizi ve başka örgütleri bir türlü alana almıyordu. Açıkçası, devrimcileri oyuna getirerek mitinge katılmaları engellenmek

isteniyordu. Bunun üzerine kendi güzergâhımızı değiştirdik, arka semtlerden dolanarak Cumhuriyet Caddesi'nden Taksim Meydanı'na ulaştık. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler mitingin sonuna gelindiği halde konuşmasına henüz yeni başlamıştı. Son kortejler de alana girmek üzereyken Tarlabaşı'na açılan yol ağzından ilk önce iki el silah sesi geldi ve sonra yaylım ateşi duyuldu. Asıl saldırı ve panik miting alanına yapılan yaylım ateşiyle başladı. Çeşitli yerlerden polislerin ve provokatörlerin açtığı bu ateşe esas olarak maruz kalanlar, otobüs durağının yanında ve anıtın çevresinde toplu bulunan Devrimci Yol ve Devrimci Gençlik taraftarlarıydı, ilk ateş salvosu ile birlikte, devrimciler kendilerini korumak için yerlere yattılar (bkz. s. 283). Devrimcilerin bir kısmı alanın ortasına doğru çekilirken, bir kısmı da Kazancılar Yokuşu'na yöneldi, işte asıl katliam burada olmuş. Çok dar bir sokak olan Kazancılar Yokuşu bir araba tarafından tıkanmış, arkalarından gelen kurşunlardan korunmak isterken birçok devrimci bu daracık yolda kurşunlanarak ve ezilerek hayatlarım kaybetmiş. Bu arada kısmen de olsa derlenmeyi başaran devrimciler polise karşı direnmeye devam ettiler. Alanın ortasına giren panzerlere karşı ellerimizdeki sopalarla karşı koyduk. Bir süre sonra polis, jandarma eşliğinde saldırısını yoğunlaştırdı. Arkadaşlarımızın bir kısmı ara sokaklarda barikatlar kurarak iki saate yakın polisle çatışmışlar. Daha sonra bir yürüyüş kolu oluşturarak Gümüşsüyü Caddesi yoluyla Kabataş'a indik. Yolda Ayşe'yi buldum, Sedat Kesim ile karşılaştık. Kabataş'ta bizi Ankara'ya götürmek üzere Gültekin'in beklediğini gördük. Ankara'ya dönülemezdi. Ertesi sabah buluşmak üzere ayrıldık. Sümer (Yılmaz) ile karşılaştık. Sümer'in babaannesinin evi varmış Beşiktaş'ta, geceyi geçirmek üzere oraya gittik. Haberlerde pek bir şey yoktu, ölü sayısı belli değildi. Ertesi sabah gazeteleri alınca kavradık durumu. Gültekin ile buluştuk ve Bursa üzerinden Ankara'ya doğru yola koyulduk. Oturup bir durum değerlendirmesi yaptık: Niksar, Şiran ve Erzincan olayları, Sonra kanlı 1 Mayıs katliamı... 5 Haziran seçimlerine yaklaşırken ülkemiz hızla ve yeniden tam bir siyasi karışıklıklar ortamına sürüklenmekteydi. Artan tertip ve saldırılar, yoğunlaşan baskılar, artık günlük ve sıradan bir olay haline getirilmeye çalışılan faşist cinayetlerle, tam bir iç savaş ortamı!

10 Mayıs 1977: *Devrimci Yol* 2. sayı neredeyse hazır gibi. "Döktükleri Kanda Boğulacaklar" manşetiyle çıkacak. Başyazı:

"Artan Provokasyon ve Saldırılar Egemen Sınıfların Seçimler Politikasını Açığa Çıkarıyor" başlığını taşıyor ve ehvenişer siyaseti, yani CHP'nin desteklenmesi konusunda şöyle deniyor: "... bir CHP iktidarını sağlayacak veya CHP lehine ve AP, MHP aleyhine sonuçlar, diğer sonuçlara göre, göreli olarak daha iyi, ehvenişer olarak kabul edilebilir. Devrimciler, gündelik siyaset çerçevesinde bu sonuçlara karşı da ilgisiz değildir. Ama devrimciler tavırlarını bu noktada bir ehvenişer mantığına dayandırmazlar. Ehvenişer düşüncesi gündelik siyaset çevresinde sıkışıp kalma, reformist hayalleri göreli olarak destekleme anlamına gelir. Sorun, siyasi gelişmeler karşısında doğru tavır almak ise bugün bu yolda esas sorun faşizme karşı halkın yanı başında yer almaktır." Bu sayıda yine Cumhur Aytulun'un hazırladığı dış haber ve yorumlar var: "El Salvador'da Hileli Başkanlık Seçimlerinden Sonra Gelen Açık Faşizm", "Nikaragua'da Faşist Diktatörlük Can Çekişiyor". Ayrıca "Sosyal Demokrasi Üzerine", "DİSK Yönetiminin Seçimlerdeki Tutumu", "Tekelci Burjuvazi Ne Diyor" gibi değerlendirmeler ile Yıldırım Koç'un yazdığı "DİSK'in Bugünkü Yapısı" yazısı var. Devrimci Yol'dan Mektup köşesinde ise son olaylar nedeniyle ideolojik/teorik yazılara yer veremediğimizi duyurduk. Dergi için bir Dağıtım Şirketi de kuruldu. Dergide duyurduk. Adı EMEK-DA... Ankara adresi: Ihlamur Sokak 8/10 Kızılay. İstanbul adresi: Himayei Eftal Sokak 6/21 Cağaloğlu. İzmir adresi: Ahmetağa mah. 857. Sok. No: 3/D Salihağa İşhanı Oda No: 228. EMEK-DA'nın Ankara'daki sorumluluğunu fiilen Tayfun Mater (abi) üstlendi. Öyle titiz ki, para pul konularında daha önceki savsaklıklara da ince bir gönderme olarak, hesap özeti verirken harcamaları gelirlerden çıkarmış ve kalan yüz yirmi beş kuruşu bozuk para olarak kasa niyetine kullandığı kutunun içine koymuş. Oğuz abi "oradakilere böylece ders vermiş oldu" diye aktardı. Oğuz abi demişken, bizim ihtiyar başında kasketi koltuğunun altında fermuarlı küçük siyah çantasıyla belli zamanlarda yeni kitap çıkmış mı diye dağıtıma uğruyor. Elbette aldıkları "hesaba" yazılıyor! Tabii yeni arkadaşlar onu tanımıyor. Geçen gün raflardaki yeni kitaplara bakmış ve birkaçını çantasına koymuş. Tam kapıdan çıkarken oradaki yeni arkadaşlardan birisi dikilmiş önüne: "Hop arkadaş, ayıp olmuyor mu böyle, aç çantanı bakacağız!"

15 Mayıs 1977: *Devrimci Yol* 2. sayı bayilere verildi. Dikkatimi bir şey çekti, Oğuz abinin sanki ayrı "örgüt"ü var! Her önemli

gelişmede Çetin Uygur, Teoman Öztürk, Yavuz Önen, Ali Artun gibi ağabeylerle mutlaka istişarede bulunuyor...

22 Mayıs 1977: Seçim kampanyaları devam ediyor. MSP lideri Erbakan "5 Haziran'dan sonra tüm okulları imam hatip okulu yapacağız" dedi. İnatçı komik ve tehlikeli bu adam!

25 Mayıs 1977: Gazetelerde, Kars'ta yapılan CHP mitinginde Devrimci Yol pankartı taşıyan devrimciler ile CHP Gençlik Kolları arasında bir çatışma çıktığı haberi var. CHP Gençlik Kolları başkanı Zeki Alçın'ın başını çektiği bir grup –ki bunlara Gurka'lar deniyor– zaten her yerde bizimkilere saldırıyor.*

26 Mayıs 1977: Oğuz abi dünkü olayla ilgili bir açıklama kaleme aldı ve basına bunu "*Devrimci Yol* dergisi sahibi Mehmet Yazıcı'nın basma açıklaması" diye verdik: "Olay hakkında henüz ayrıntılı bilgimiz olmamakla birlikte, bu olayda, CHP mitingine katılmış bulunan, devrimcilerle, onları mitingden çıkartmak isteyen bir kısım Gençlik Kolları yöneticisi arasında bir çatışma çıktığı ve Gençlik Kolları yöneticilerinin Devrimci Yol sempatizanlarına ve emekçi halkımıza sopalarla saldırdığı anlaşılmaktadır. Biz, CHP mitinglerinde böyle çatışmalar ve olaylar çıkmasını istemeyiz. ... Biz, CHP mitinglerine zor kullanarak katılmaya hiçbir zaman taraftar olmadık. Bugünkü koşullarda, sempatizanlarımızı, CHP yöneticilerinden gelecek provokatif girişimlere karşı uyanık olmaya çağırıyoruz. CHP Yöneticilerini ve onun Gençlik Kolları yöneticilerini emekçi halkımızın çıkarına uymayan, faşistlerin işine yarayan bugünkü tutumlarından vazgeçmeye çağırıyoruz.

28 Mayıs 1977: Seçim gezisine çıkmak üzere Esenboğa havaalanına gelen Demirel bazı MSP'liler tarafından taşlandı. Beyşehir'de ise AP'liler ile MSP'liler çatıştı, bir MSP'li öldürüldü. Hep solcular birbirini yiyecek değil ya... Gerçi solcular arasında çatışmalar yanı sıra dayanışma talepleri de olabiliyor. Mehmet Ali Aybar'ın bugünlerde Sosyalist Parti diye yeni bir parti kurduğunu okuyunca aklıma geldi. Birkaç ay önce Mehmet Ali'yle beraber İstanbul'a Aybar'la görüşmeye gitmiştik. Görüşme talebi ondan gelmişti. Mehmet Ali'yle ta Karaköy'den Bebek'e yürümüş, orada bizi Murat'ın amcası Uğur Cankoçak karşılamış ve Aybar'ın evine

* Gurka, Nepal'li bir halktır. İngiliz Koloni Ordusunda görev yapmışlar, Çanakkale Savaşlarında Türk askerlerinin tedavi olduğu seyyar hastaneye saldırıp yaralıları süngülemişler, 1924'te İngilizlerin askerleri olarak Irak'ta binlerce Türkmen'in öldürülmesinde rol oynamışlardır.

götürmüştü. Evi Bebek'te büyük bir köşktü. Ayakkabıyla girmiş ve ayakkabılarımız tüylü halıların içinde kaybolmuştu. Aybar Partisi'nin seçime katılabilmesi için bazı illerde devrimci gençlerin il örgütünü kurmasını teklif etmişti. Tabii Ankara'ya döndüğümüzde bizim iki ihtiyar da "hiç olur mu öyle şey" dediler.

29 Mayıs 1977: İstanbul'da Sirkeci Garı ile Yeşilköy Havaalanı'nda saatli bombalar patladı. 5 kişi öldü, 40'tan fazla yolcu ve görevli yaralandı. Aynı gün seçim çalışmaları için İzmir'de yapılacak miting hazırlığı sırasında Çiğli Havaalanı'nda seçim otobüsüne binmek üzere olan Ecevit'e yaklaşan biri ateş açtı, ancak kurşun sıyırarak arkada bulunan Mehmet İsvan'a saplandı. Ateş edenin karakolda görevli bir polis olduğu ve olayı üstlendiği açıklandı.*

1 Haziran 1977: *Devrimci Yol* 3. sayı çıktı. "Tek Yol Devrim" başlıklı başyazı adeta program taslağı mahiyetinde. Devrimci taleplerimiz 8 maddede sıralandı: Emperyalist sömürü ve tahakküme son verilmesi; işçilerin üzerindeki bütün baskıların kaldırılması ve genel grev hakkının yasallaşması; toprak ağalarının elindeki tüm topraklara el konularak topraksız ve az topraklı yoksul köylülere dağıtılması, tefecilere ve bankalara olan tüm borçların iptal edilmesi; Kadınların ekonomik bağımlılığını ve kadın erkek eşitsizliğini ortadan kaldıracak maddi ortam yaratılması; bankaların, dış ticaret, yerli ve yabancı tekellerin emekçi halk iktidarı tarafından devletleştirilmesi; bugünkü devlet yapısı içindeki tüm faşist yasa ve kurumların, MİT, Kontrgerilla ve onun sivil kolu olan faşist Ülkü Ocakları ve toplum polisi teşkilatlarının dağıtılması, faşist işkence ve cinayet şebekelerinin elebaşlarının cezalandırılması; Kürt ulusu üzerindeki şoven, faşist baskıların kaldırılması, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin serbestisinin kayıtsız şartsız tanınması, ulusal-demokratik kültürel özgürlüklerinin sağlanması, tüm ulusal azınlıklara kendi dillerini kullanma ve

* Ateş edilen ve Türkiye'de 3 tane bulunan silahın Özel Harp Dairesi'ne ait olduğu belirlenmiştir. Silah, ABD yapımı Tengas markadır ve deneme aşamasında olup özelliği ise zehirli kurşun atmasıdır. Ayrıca dönemin Kara Kuvvetleri Komutanının (Namık Kemal Ersun), 1977 yılında Kanlı 1 Mayıs olaylarını kontrgerillaya yaptırdığı ve böylelikle askeri darbe hazırlıkları içerisinde olduğu iddiaları MİT tarafından rapor edilince, bizzat Başbakan Süleyman Demirel tarafından, 29 Mayıs 1977'de İzmir'de Bülent Ecevit'e yapılan suikasttan 3 gün sonra 1 Haziran 1977 tarihinde, olaylara adı karışan diğer askeri personelle birlikte re'sen emekliye sevk edilmiştir. (Kaynak: Vikipedi)

kültürlerini geliştirme özgürlüklerinin tanınması; eğitim, sağlık gibi tüm kamu hizmetlerinin toplumsal ihtiyaçları karşılayacak biçimde devlet tarafından gerçekleştirilmesi...

Bu sayıda seçim ortamına dair "Devrimci Yol" imzasıyla bir "Çağrı" da yer alıyor: "Halkın toplu olarak bulunduğu yerlerde 'hedefsiz' bombalar patlatılıyor. Saldırı, tertip ve uydurma haberler üzerine kurulu provokasyonlar birbirini izliyor. Ellerindeki büyük tirajlı bir iki satılmış gazete aracılığı ile 'bunları yapanlar tek yol devrim diyenlerdir' diyerek, aptalca uydurma belgeler yayınlatarak bu tertip ve saldırıları devrimcilere mal etmeye ve devrimcilere kara çalmaya uğraşıyorlar. Seçimleri ve ülkemizdeki siyasi gelişmeleri kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek isteyen tüm burjuva klikleri, gizli açık tüm faşist kuruluşları ve tüm güçleri ile meydandalar... Bütün tertiplerin yöneldiği birinci hedefleri genel kitle pasifikasyonu ise bunun kadar önemli olan bir diğeri de devrimci hareketi karalamaktır. Devrimci harekete karşı her türlü tertip ve provokasyonlar tezgâhlanmakta, ülkemizde gelişmekte olan sol potansiyel sahte bir sol doğrultuya kanalize edilmeye çalışılmaktadır. Kimse devrimci hareketimize kendi alçaklığının karasını çalmaya kalkmasın. Devrimcilerin emekçi halklarımızın kurtuluşu doğrultusundaki mücadelesini kimse durduramayacaktır."

Orta sayfada bu sayıdan itibaren *Bildirge*'de çok kısa değinilen teorik konular derinlemesine ele alınmaya başlandı. Yıldırım Koç "Modern Revizyonist 'İlerleme Teorileri'nin dayandığı dünya tahlilleri"ni yazdı. Ama öyle bir haber var ki üzerine roman bile yazılabilir. "Gönce Mezrası" başlığını taşıyan haber (mektup) şöyle: "3.4.1977 günü Kötüre köyünden Doğan Erbil ağa ve yandaşları Göncü köyüne silahları ve traktörleri ile gelerek köyümüzün otlakiyesini hiçbir hakları olmadan, köyümüzün üzerine tapulu olduğu halde zorla sürmeye başladılar. Kafa yapısı ağa olan bu adamlara karşı köy halkı direnişe geçti ve ağaya karşı direndi. Biz devrimciler olarak köydeki halkımızın ve haklı davalarının yanında yer aldık. Doğan Ağa köylüye seslenerek 'sizleri komünistler oyuna getiriyor' diye ithamda bulundu. Köyümüzün erkeği, kadını, kızı 'devrimcilere kurban ol' diyerek ağaya karşı hücum ettiler. Ağa ve yandaşları jandarmaların gözü önünde köylüyü kurşuna tuttular. Ağanın kardeşi bir dereden geçerken, traktör devrilerek yaralandı. Bir andan sonra jandarmalar gittiler. Tekrar ağa taraf-

tarları köylüyü kurşunladılar. Ağa'nın amcasının oğlu köylüyü kurşunlayarak kadınlara, kızlara küfürler yağdırdı. Köyümüzün halkı ve biz devrimciler direnerek ağayı ve de yandaşlarını köyden çıkardık. Yaşasın yoksul köylülerin toprak mücadelesi. Tek yol devrim. Kurtuluşa kadar savaş. Katil oligarşi. K. Maraş Afşin ilçesinin Kötüre Köyü Göncü Mezrasından Bir Devrimci."

3 Haziran 1977: İstanbul Taksim Meydanı'nda yapılan CHP mitingine büyük bir katılım vardı. Ecevit dün 5 Haziran seçimleri için radyodan yaptığı propaganda konuşmasında halka kendisine suikast düzenleneceği yolunda istihbarat raporu verildiğini ve bu yüzden ertesi gün hiç kimsenin mitinge gelmemesini istemiş, yalnızca kendisinin gideceğini bildirmiş, "Ben yarın eşimle birlikte Taksim'de olacağım" demişti. Olayın aslı anlaşıldı: Başbakan Demirel, Ecevit'e Çiğli'de uğradığı suikast girişiminden 4 gün sonra ilettiği mektupta 3 Haziran'da yapılacak Taksim mitingi sırasında Sheraton Oteli'nin üst katlarındaki bir odadan dürbünlü silah ile ateş edileceği istihbaratını vermişti. Buna rağmen miting alanı tıklım tıklım doldu. Ama bugün acımız büyük: Ankara'da Devrimci Gençlik militanı ve AYÖD sorumlusu olan Ali Canpolat, Dışkapı semtinde faşist katiller tarafından kahpece vuruldu. Dışkapı'daki bir banka şubesinden kredi parasını almaya gelen devrimci kardeşimize, faşistler bir taksiden yaylım ateşi açtılar. Ziraat Fakültesi'nde faşistlere karşı verilen mücadelede en ön safta dövüşen Canpolat'ı faşistler çoktandır baş hedef seçmişlerdi.

4 Haziran 1977: Yine yağmur öncesi bir bunaltıcı hava, sigara dumanında asılı duruyor. Bugünkü sağanak, sırılsıklam bir sağanaktı ama! Odada boğulacak gibi oldum, balkona çıktım, oturdum, daha doğrusu çömeldim, dışarının birazını ve gecenin çoğunu seyrettim. Bugün yine önce TİB'e uğradım, sonra TMMOB sokağında vakit geçirdim. Teoman abi kovalar diye binaya giremiyoruz yine. Ama ortalıkta farklı türden bir hareketlilik vardı. Çamur Ahmet ODTÜ'lüleri sokağın bir köşesine toplamış haraketle bir şeyler anlatıyor. "Ne iş?" diye sordum. "Haberin yok mu" dedi, "üniversiteye giriş piyasası canlandı." Meğer bizimkiler yeni bir finansman kaynağı bulmuşlar. Ha, bir de "provizyon" meselesi var. Eskiden bankadan kendi şubenden değil de başka şubeden para çekerken, önce kendi şubene telefonla sorarlardı hesabında para var mı diye, epey beklerdin. Şimdi rekabetten dolayı, provizyonsuz uygulama başladı, yani herhangi bir şubeden 2 bin liraya

kadar para çekerken kendi şubene telefon açıp sormuyorlar, hemen ödeme yapıyorlar. ODTÜ'den bizimkiler bu işe soyunmuşlar. Önce gidip üç otuz paraya hesap açtırıyorlar ve sonra ellerinde bond çanta, gayet ciddi şekilde başka şubelerden para çekiyorlar. Bakalım bu işin de cılkı çıkar elbette, inşallah başlarına bir iş gelmez. "Masraflar arttı, para sorunu artık gazete katlamakla çözülemiyor, bu da bir nevi banka kamulaştırması" deyip gülüyorlar... Bu ODTÜ'lülerden korkulur arkadaş.

5 Haziran 1977: Erken genel seçimler yapıldı. CHP 213, AP 189, MSP 24, MHP 16, CGP 3, DP 1 milletvekilliği aldı. Siyasi tablo yine aşure gibi olacak belli ki...

7 Haziran 1977: Vehbi Koç "hükümeti CHP'nin kurması yararlı olur" dedi. Biz de yıllardır boş yere CHP için "oligarşinin taze kanı" dememişiz yani...

8 Haziran 1977: ODTÜ-ÖTK (Öğrenci Temsilciliği Konseyi) Yönetim Kurulu üyesi kardeşimiz Ertuğrul Karakaya, jandarma tarafından kurşunlanarak ve süngülenerek öldürüldü. Halbuki o sırada tek kaygısı temsilcilik görevini yerine getirmekti. Ertuğrul, Danıştay kararı ile okula girme hakkını kazanan bazı öğrencilerin yurtlara gitmelerini sağlamak için Nizamiye kapısına gelmiş, jandarmanın tehdidiyle karşılaşmış, sonra bir jandarma eri, arkadaşımızı kovalamaya başlamış ve hemen arkasından elindeki G-3 tüfeğiyle ateş etmiş, bununla da yetinmeyerek sırtından vurulan arkadaşımızı hunharca süngülemişti. Gelen ambulans bile jandarma tarafından geri çevrilmiş, Ertuğrul orada 45 dakika can çekişerek ölmüştü. Dünya güzeli bir insandı, ufacık boyu ve kocaman yüreğiyle onu da aldılar elimizden.

14 Haziran 1977: Cumhurbaşkanı Korutürk, Başbakanlık görevini Ecevit'e verdi.

16 Haziran 1977: Fatsa Halkevi Başkanı Kemal Kara, faşistler tarafından pusuya düşürülüp bıçaklanarak öldürüldü. Dün de Erzurum Atatürk Üniversitesi öğretim üyelerinden Doçent Dr. Orhan Yavuz 8 faşist tarafından kaçırılmış ve bıçaklanarak öldürülmüştü. Mahşer günlerindeyiz. Acı yok. Affetmek yok. Unutmak hiç yok.

18 Haziran 1977: *Devrimci Yol*'un 4. sayısı "15 Haziran 1977" tarihiyle bayilere verildi. Oğuz abi olup biteni tahlil ettiği başyazısını şairane cümlelerle şöyle bitiriyor: "Hayatla ölümü, özgürlük talebiyle zulüm ve baskıyı, insanca yaşama özlemiyle daha çok

sömürme hırsını uzlaştırmak mümkün mü?" Orta sayfada "Kapitalist Olmayan Yol: Leninist Devrim Teorisinin İnkârı" başlıklı yazı yer alıyor. Ayrıca "Uşak Alfaklar köyü devrimcileri, köylerini faşistlerden temizlediler" haberi var...

19 Haziran 1977: Ankara Lise-Der Yönetim Kurulu üyesi arkadaşımız İbrahim Tümer dün gece faşistler tarafından pusuya düşürülerek katledildi. Artık 17 yaşımızı da öldürüyorlar. "Hatırlamak gizli bir ibadettir" kardeşim ve unutmak ise lanetlenmek. Bunu hiç aklımızdan çıkarmıyoruz.

21 Haziran 1977: İstanbul'da Taksim kavşağında faşist komandolar, çoğunlukla Galatasaray Mühendislik Yüksekokulu öğrencilerinin bulunduğu bir belediye otobüsünü yaylım ateşine tuttular. Devrimci kardeşimiz Ahmet Aytaç bu ateş sonucunda öldürüldü, 4 kişi de yaralandı.

3 Temmuz 1977: Ecevit hükümeti TBMM'de güvenoyu alamadı. *Devrimci Yol* 5. sayıyı hazırlıyoruz, kapakta "1 Temmuz 1977" tarihi var ama bugünkü güven oylamasından sonra verildi matbaaya... Oğuz abi iki başyazı yazmıştı, güvenoyu alınması ve alınmaması üzerine... Ecevit güvenoyu alamayınca başyazı şöyle oldu: "MC güçleri CHP hükümetinin güvenoyu alamaması için uğraşmışlar ve başarmışlardır. İçinde bulunduğumuz koşullarda da belirli farklılıklarla beraber böyle bir durumun söz konusu olduğu söylenebilir. Ekonomik ve siyasi sorunların çözümü -sistemin işleyişinin devamı açısından- zorunlu bir önkoşul haline geldi. Buna karşılık bu sorunların çözümü konusunda oligarşinin içindeki kesimler arasında bir uzlaşma sağlanamıyor. Gerek büyük basından, gerekse diğer tekelci ve emperyalist mihraklardan –'Erbakansız çözüm' diye– yükselen 'Atatürkçü' sesler bu çelişkiden kaynaklanıyor. Çağdaş büyük sömürü adına, 'çağdışı' sömürücülüğe hayır: İşte 'çağdaş Atatürkçülük!'" Orta sayfada Yıldırım Koç'un "İleri Demokrasi ve TKP" yazısı var. Murat Cankoçak'ın annesi Gülten (Akın) teyze Ertuğrul Karakaya için "Ertuğrul Ağıtı" yazdı, dergide yayınladık: "Gökte bulut yan yan gider/ Yaralarından kan gider/ Töresi batası dünya/ Kahpe kalır şahan gider// Ortadoğu'nun dumanı/ Jandarma bilmez amanı/ Ertuğrul'a düğün ettik/ Ot biçim, orak zamanı// Doğruya yiğit doğruya/ Canavar girdi sürüye/ Ölür mü yiğit olanlar/ ERTUĞRUL benzer diriye" [Not: Cem Usal kısa süre sonra bu ağıtı seslendirdi ve gözyaşlarıyla söyleyip durmaya başladık bu ağıtı]. Ayrıca "F.T.Ö.B. Paris

Şubesi Seçimlerini Devrimci Gençlik Grubu Kazandı", devrimci mühendislerin artık oda yönetimlerine geldiği "TMMOB'nin 22. Genel Kurulu Ankara'da Toplandı", "TÜM-DER Sivas Şubesi Seçimlerini Devrimci Memurlar Grubu Kazandı" gibi haberler var... Bir de "Hindistan Revizyonist Politikaların Kaderi" çevirisi. Oğuz abi nedense bu yazıyı pek sevdi, *Devrimci Gençlik*'ten sonra burada da tekrar yayınlattı. Yaşathak'tan da (Arslan) bir haber var: "Artvin Bölgesindeki Orman Köylüleri Direniyor." Bu sayıda da görülüyor ki, memleketin dört bir yanında Devrimci Yol yanlısı dernekler kuruluyor, köylerde bile artık kendisine Dev-Genç diyen dernekler var ve gelen mektuplardan taşrada da sıkı bir ideolojik mücadele sürdüğü anlaşılıyor...

8 Temmuz 1977:

bakalım buna ne diyeceksin josef? yaşarken olup biteni yaşarsın, anladığın olur. ama sonra, çok sonra, çok gereksiz bir anda rastlantısal bir çağrışım eksik olanı tamamlatır. olmuş bitmişi bu kez bütünüyle kavrarsın. işte böyle. çıt *eder. tamam. eksik parça yerine konmuştur, denklemi çözmüşsündür.* çıt. *farkına varmadığın sürece hiçbir şeyi kaybetmiyorsun, farkına vardığın, izah ettiğin ve bu izahatın ile diğerlerini ikna ettiğin zaman kaybediyorsun, bilmek bazen kaybetmektir, bilgili olmak yenilmek, bilmeyenler, farkına varmayanlar, mutlu ve sıradan yaşıyor, yani herkes, herkes, herkes gibi yaşamayı seviyor. kimisi farkına varmadan, kimisi umursamadan. ama bilmek, umursamaktır. umursamamak, bildiği halde bilmiyormuş gibi yapabilmektir, ben yapamıyorum/ biz yapamıyoruz, flaşla resim çekince gölgeleri yok ediyorsun, gölgeler derinliktir. derinlik, ayrıntıdır, izahatınla flaş patlatınca, aydınlatarak ikna edince, bütün her şeyi bilince, ayrıntıları yok ediyorsun. gerçek kabak gibi ortaya çıkıyor, kabak gibi gerçek, kabak tadı veriyor. tatsızsın. ve mutsuzsun. mutsuzum, yüzümde tek bir kas kımıldamıyor, genelgeçer her deyişin ne anlama geldiğini derinliğine algılayabilmek için bunun dile getirdiğini yaşamak lazımmış. lazımlık gibi. paketteki sigaram bitene dek evden çıkmayacağım, ağzımda nikotin pası ben çok kızgınım.* üstelik *karnım acıktı, demek ki ben de bir insanım, karnım acıkıyor, çişim geliyor, uyuyorum, öyleyse varım: insan, çay içen ve işeyen bir canlıdır! (Meğer*[*])

15 Temmuz 1977: *Devrimci Yol* 6. sayısı da bayilerde. Kapak çok fiyakalı: Ellerinde mitralyözleriyle Latin Amerikalı gerillalar... Başyazı: "Devrimciler, geniş halk yığınlarında oluşan devrimci ve antifaşist birikimleri devrimci bir anlayışla örgütleme yollarını aramalıdırlar." Aslında başlık yazının özetini ve-

* A.g.e.

riyor! "MC'yi yeniden kurabilme çabalarının sürdürüldüğü bu günlerde artık açıkça ortaya çıkan gerçek şudur ki, MC kurulsa da, kurulmasa da toplumumuz içinde bulunduğu kargaşayı yaşamaya devam edecektir. Sistem kendisini devam ettirebilecek önlemleri almakta güçlük çekiyor. Hiçbir sihirbazın değneği bu durumu bir anda değiştirebilecek güce sahip değildir. Çünkü sorunlar sistemin yapısal bozukluklarından gelen köklü nedenlere dayanıyor. 'Kargaşa' toplumun içindeki çelişkileri keskinleştiren, toplumdaki kutuplaşmaları ve gerilimi artıran bir özellik gösteriyor. Bu dinamikler toplumdaki keskinleşen çelişmelerin ve gerilimin 'Devrimci bir çözümü'nün unsurlarını oluşturmaktadır. Mevcut koşullarda devrimcilere düşen görev bu doğrultuyu tespit edebilmek ve böylesi bir devrimci çözümün sübjektif unsurlarını oluşturmak için mücadele etmek olmalıdır: Bağımsız bir devrimci hareketin inşası yolunda, toplumdaki çalkantıların yarattığı devrimci dinamikleri örgütleyerek emekçi yoksul halkın faşizme karşı mücadelesini örgütlendirerek ilerlemek..." Bu sayıda başyazıyı açımlamaya çalışan, son olayların dökümü anlamında siyasi durum değerlendirmesini de ilk çember tartışmalarımız doğrultusunda ben yazdım: "Demirel'in bir sözüne katılmamak elde değil: 'Türkiye ikiye ayrılmıştır: Milliyetçiler ve solcular diye.' Biz bu ayırımı faşist güçler ve antifaşist güçler diye yapacağız. Bu ayırım CHP'nin tüm örtme uğraşlarına rağmen derinleşecektir. Çünkü adı ne olursa olsun sınıf çatışması temelinde gelişen bir ayrımdır bu. Faşistlerin, devrimcilerin kullandıkları tüm kitle ajitasyon araç ve yöntemlerini kopya ettikleri biliniyor. Kurulan her demokratik örgütün karşıtını hiç sektirmeden kuruyorlar. Tüm demagojik yöntemlere başvurarak yığınların hoşnutsuzluğunu örgütlemeye çalışıyorlar. Bu konuda, iğrenç demagojinin teşhiri konusunda demokratik kitle örgütlerine önemli görevler düşüyor. Faşist demagojiyi teşhir için her kuruluş, her yerel örgüt, kendi somut pratiğinin ışığında üzerine düşeni yapmalı, faşistlerin bu iğrenç oyunlarını yığınlara sergileyebilmelidir." Yazı, Oğuz abinin bir süredir ilk çember toplantılarımızda dillendirdiği Direniş Komiteleri önerisiyle şöyle devam ediyor: "O halde faşist saldırılar karşısında devrimci direniş komiteleri ve bu gibi diğer yollarla faşizme karşı aktif mücadeleyi örgütleme yolları aranmalıdır." Orta sayfada ise Oğuz abinin uzun süredir üzerinde çalıştığı ve "beklenen" yazı: "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet Çin Kutup-

laşmasında Tavır." Ayrıca "Halkevleri 8. Genel Kurulunda gerici yönetime son verildi" haberinde bizimkilerin Halkevi yönetimine gelişi bildiriliyor. "AEP, ÇKP'nin revizyonist-milliyetçi 'Üç Dünya' teorisine karşı çıkıyor" diye bir değerlendirme yanı sıra "Peru Halkının direnişi, Zaire, Sudan" gibi dış haber-yorumlar da var. Cumhur Aytulun "Pakistan'daki Askeri Darbe" başlığıyla yazdığı yazısının dipnotunda Ecevit'in başbakanlığı sırasında genelkurmay Başkanı Semih Sancar'ın, Ecevit'e itiraz ediyor diye ana muhalefet lideri Demirel'e tokat attığı şeklindeki söylentiyi, isim vermeden anlatıyor!

17 Temmuz 1977: Bugün iki ihtiyar arasında çok komik bir kavga patlak verdi. Mutlaka not almalıyım. Oğuz abiye araba kullanmasını Nasuh abi öğrettiğinden araba sürerken yanma oturduğunda hemen usta-çırak ilişkisi ortaya çıkıyor. Üçümüz Yukarı Ayrancı Hoşdere Caddesinden Aşağı Ayrancı'ya doğru olan yokuştan iniyoruz. Oğuz abinin her zamanki pintiliği üzerinde ve benzin boşa gitmesin diye vitesi boşa aldı. Önde oturan Nasuh abi nara atarcasına bastı fırçayı. "Yahu sana kaç kere söyledim arkadaş, yokuş inerken boşa alma vitesi diye, bir gün öldüreceksen bizi yaa!" Kızdığında kekemeliği de geçtiğinden bu sözleri bir çırpıda söyleyivermişti. Oğuz abi pişkin pişkin, "tamam tamam, bişey olmaz" diye devam etti sürmeye. Arka koltukta korkumdan gülemedim. Şimdi gülüyorum. Âlem adamlar şu bizim ihtiyarlar vesselam.

21 Temmuz 1977: 2. MC Hükümeti açıklandı. Oturup bir durum değerlendirmesi yaptık: Bu yılın ilk aylarında görüldü ki Türkiye ekonomisi, mevcut MC hükümeti ile çözülemez sorunlarla yüz yüze...Emperyalist güçlerin ve Koç-Sabancı gibi yerli tekellerin talepleri doğrultusunda AP ve CHP erken seçime gitmek zorunda kaldılar. Seçim sonrasında hâkim sınıfların sorunlarını çözebilmek için uygun bir siyasal zemin yine ortaya çıkamadı. MSP'siz bir sağ hükümet kurulamıyordu. İç ve dış tekeller önce bir CHP iktidarını sorunlarını çözmek için uygun bir yol olarak gördüler. Buna rağmen Demirel, "sol tehlike" üzerine kurduğu bir gerilim politikasıyla CHP'nin hükümet olmasını önleyebildi ve siyasi iktidarı elde edebilmesi için yegâne yol olan üçlü MC koalisyonunu yeniden oluşturdu. Demirel ülke ekonomisinin çözmek zorunda olduğu sorunlara emperyalist kurumların ve yerli tekellerin istedikleri doğrultuda önlemler getirmek için -koalis-

yonun tüm iç tutarsızlıklarından doğan engelleri bertaraf etmeye çalışarak- harekete geçti. Onun bu yolla yapmak için uğraştığı şey, oligarşinin en iyi temsilcisinin kendisi olduğunu kanıtlamak ve onlara hizmet etmeye devam edebilmek...

1 Ağustos 1977: Derginin 7. sayısı çıktı. Başyazıda "MC adeta bir 'hilkat garibesi' gibi dirildi. Yeni bir faşist terör dalgası tüm yurdu hızla kaplarken, şu gerçek ortaya çıkmıştır ki; erken seçim faşist MC güçleri için bir 'soluk' olmuştur" tespiti yapılıyor. Orta sayfada "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır" yazısının ikinci bölümü yayınlandı. Ayrıca "Metal İşçilerinin Mücadelesi Gelişiyor", "Uşak UPMAŞ işçilerinin direnişi", "Malatya Sümerbank işçilerinin mücadelesi", "İnşaat İşkolunda yarı proleterler", "Otel işçilerinin devrimci mücadelesi", "Devrimci İşçilerin İ.E.T.T.'de Gangster ve Reformist Sendika Ağalarına Karşı Mücadelesi" gibi çok sayıda işçi haberi var. Dış haber-yorumlarda ise "Mısır 'Sosyal Emperyalizmin Saldırgan Yayılmacılığı'na Karşı 'Savunma' Savaşı mı Yapıyor?" ve "Kıbrıs Kıbrıslılarındır" yazıları bulunuyor.

31 Ağustos 1977: Döviz transferi yapılamadığı için tüp gaz sıkıntısı yeniden başladı. Zaten bu ay da döviz darlığı nedeniyle piyasada gaz ve mazot bulunamaz hale gelmişti. Tekel maddelerine yüzde 60 oranında zam yapılmış ve Ağır Sanayi toplantısı Ankara'da elektrik olmadığı için lamba ışığında açılabilmişti.

2 Eylül 1977: Basın toplantısı yapan Demirel: "Ne yok? Ne zamandan beri yok? Yok olan maddeyi bildirin istediğiniz kadar göndereyim" dedi. İstanbul Ümraniye'de 1 Mayıs gecekondu mahallesine yıkım için gelen polislere karşı halk direndi...

3 Eylül 1977: *Devrimci Yol* 8. sayıyı "1 Eylül 1977" tarihiyle nihayet çıkarabildik. 15 günlük dergi temposunu kaçırdık ve artık bu da *Devrimci Gençlik* gibi on beş günlük ama "icap ettiğinde" çıkan dergi olacak gibi... Gerçi derginin geç yayınlanma sebebi, kâğıt yokluğuydu ve şöyle bir "özür" yayınladık: "Dergimizin yayın programındaki aksama için tüm okurlarımızdan özür dileriz. Bu aksama kâğıt yokluğu nedeniyle meydana gelmişti. Elinizdeki sayımız da aynı nedenle üç gün gecikmeyle çıktı." Ağustos ayı boyunca sağda solda bombalar patlatılmıştı, bunların çoğunun darbe için koşulların oluşturulması, kontrgerilla eylemleri olduğuna kuşku yoktu. Bu sayıda Oğuz abi bir "Uyarı" kaleme aldı: "Bütün eylem anlayışı bazı banka ve işyerlerinde bomba patlatmak olan,

kendisine MLSPB adını takan bazı kişiler *Milliyet* gazetesine telefon ederek 'patlamalarla ilgileri bulunmadığını, olayların polisçe düzenlendiğini, 1-7 Ağustos tarihleri arasındaki eylemlerin kendilerine ait olduğunu, bunun dışındaki patlamaların polislerce yapıldığını, gerilimi artırmak amacıyla provokasyonlara başlandığını...' vb. ileri sürmüşlerdir. Polis, gerilimi artırmak amacıyla provokasyonlara başlamış! Peki, bunun için ne yapıyor? Sağda solda bomba patlatıyor. Bu nedenle ayın 7'sinden sonra 'örgüt', 'eylem' yapmıyor. Birkaç gün içinde ne değişmiştir? 6'sından 8'ine kadar hiçbir şey değişmediğine göre polisin aynı şeyi daha önceden de yapmakta olduğunu nasıl inkâr edebiliriz. Birinden yedisine kadarki eylemleri kendilerinin yaptığını söylüyorlar. Polisin 'gerilim artırmak için' birinden yedisine kadar da aynı işi yapmamış olması için herhangi bir sebep var mıdır? Bu tarihler arasında sağda solda sayısız patlama olmuştur. Bunların bir kısmını MLSPB'nin, bir kısmını da polisin yaptığını kabul etmemek için herhangi bir sebep yoktur. Herhalde 'Acilciler'in yaptığı gibi polisin de *Milliyet* gazetesine telefon ederek patlamaların bir kısmına sahip çıkması beklenemez. Aslında polis sadece 7'sinden sonra değil uzun zamandan beri sağda solda bomba patlatarak provokasyon düzenlemektedir. Bunun amacı da söz konusu kişilerin söylediği gibi sadece gerilimi artırmak da değildir." Orta sayfada "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır" yazısının üçüncü ve son bölümüne ve teorik-ideolojik yazı kapsamında yine Oğuz abinin "Bazı Teorik Sorunlar Üzerine", "Parti sorunu hakkında" ve "Ehvenişer mantığı üzerine" başlıklarıyla üç yazısına yer verdik. Ayrıca "Çırakların çağdışı sömürüsüne karşı mücadelesini örgütleyelim" yazısı, Ankara'nın gecekondu semtlerinden Keçiören'da 14 yıldır kanalizasyon olmayışına karşı halkın tepkisi, Nazilli mitingi, Topçam orman işçileri, çay üreticileri, çay fabrikası işçilerinin mücadelesi gibi haberler var.

11 Eylül 1977: Divriği'de faşist militanlar camiye bomba koydular. "Aleviler camiyi bombaladı" diye halkı galeyana getirdiler. Maksatları belli, Alevi-Sünni çatışması çıkarmak...

14 Eylül 1977: Malatya'dan "Kürt" Mehmet (Tekin) ve "Mühendis" Ali (Demiralp) Ankara'ya geldi... Oğuz abi onlarla Divriği olaylarını konuştu. Bir özel sayı hazırladık... Oğuz abi Divriği'de direniş komiteleri kurmaları gerektiğini anlattı... Kürt Mehmet Yeraltı Maden-İş'e de gidecekmiş, adresini ve telefon nu-

marasını istedi, bir kâğıda yazıp verdim: Necatibey Cad. No: 22/21... Telefon: 296692

15 Eylül 1977: İzmir'in Bergama ilçesinde kalmakta olan devrimci arkadaşlarımızın evine bayramın ilk günü saat 23 sıralarında faşistler tarafından bomba atıldı. Levent Ertüme arkadaşımız öldürüldü ve Faruk Açın, Güngör Eker, Hüsamettin Kırmızı adlı arkadaşlarımız ağır yaralandılar.

Melih Pekdemir, 1970

Dördüncü Bölüm

Derken: Yürümekten Yorulmazmışız.

sorgu:
ifademi aldım, tek tek sorgulayarak bütün ayrıntılarımı, kırıntı gerekçelere sığınamıyordum, spot lamba altındaydım, gözlerim kendimi göremiyordu, aynasızdım, gözüm gözümü görmüyordu ama ben bedenimi izliyordum. acımasızdım, besbelli kıskıvraktım. itiraf etmeli miydim? hafiyeliğimi kutlamalı mıydım? yüzüme sigara dumanı üflüyordum, nefessiz kalmıştım. ısrarlı sorularımla alnım boncuk boncuk ıslanmıştı. ısrarlı bir karasinek bu yapışkan alana ha bire konup kalkıyordu, allahtan hiddetle salladığım parmağım gözüme girmiyordu, şanslıydım. hem hafiye hem zanlı, sorgulayan ve sorgulanandım, iltimas olamazdı değil mi böyle bir ikilide? anlayamamıştım gerçi karasineğin ne işe yaradığını.

iddianame:
bu kadar yeter dedi hafiyeler, bu kadar kafiye yeter! parmak izleri delilidir iflah olmaz deliliğinin, çay kaşığının raksına ahenk veren eller senindir, senin vesairenin bardağında ışıldayan havai fişekler şahit olmuştur bir yudumda içtiğin demli cinayete, inkâr edemezsin artık vesairenin katili bellidir, çay kaşığı ve havai fişek vesaire aleyhindedir, firari bir katilsin şimdi, hükmün gıyabında verilmiştir.

savunma:
ihtimal bir ihmal daha var içtiğim cinayette. ıskaladım ithamlarını rakkasenin salınışlarında, delilleri yok edememiştim delifişeklerin havailiğinden, telâfisi mümkün kabahatimle taammüden mahcubum, infazımın tehirini talep ederim vicahi mahkememde.

infaz:
saatler sustu zaman konuşuyor bir ben dinliyorum gezegen fırtınasını, ensemdeki kement gıcırtısı zamana meydan okuyor küstah mı küstah,

karşımda rakamlar merasim geçidinde, her biri tarihin infazına tanık, celladım olmuş tanıklarım, bunu sehpa fısıldıyor mahcup ve pişman, aman dilemiyorum saatlerden, fırtına dinmiyor bir türlü, infazım ertelenmiyor.

firar: *göktaşıyım şimdi, yörüngesiz dengesiz firarlardayım kozmik sonsuzluklara, sakın ha firarımı ihbar etmeyin, beni gördüğünüzde bir dilek tutun, rüşvetim olsun, yerine getireyim. samanyolu dövenini sürdüreyim yıldız harmanlarının, burcunuzu söyleyin gidip kaderinize el koyayım nasıl arzularsanız. firari kalmak istiyorum saatler susmuşken. (Sıradan ve Sahici*)*

sorgu, iddianame, savunma, infaz, firar ve hakikat:
O yıllarda kimse bizi sorgulayamazdı, sadece kendimizi sorgulayabilirdik. Özeleştirilerimiz meşhurdu. O yıllarda hakkımızdaki iddianameleri kendimiz yazar ve delifişek delikanlılığımızın öfkesini bir bardak demli çay niyetine içerdik. Öfkeli neşelerimiz meşhurdu. O yıllarda kendimizi savunmayı zül sayardık, devrimcilik yaparken kibire düşmemek için mahcup ve ölümüne alçakgönüllü olmayı öğrenmiştik. Yoldaşlıklarımız meşhurdu. O yıllarda zamanla yarışırdık ki meydan okuduğumuz şey ölüm değil zamandı zaten. Zamane devrimciliğimiz meşhurdu. O yıllarda burjuvanın sefaletinden kendi dünyamızın güzelliğine firar etmiştik, o sonsuz özgürlüğümüzde öldük, yaşattık ve yaşadık... Niye "yenildiğimiz" meçhuldü!

16 Eylül 1977: Bugün yine ilk çember toplantısı var. Akın abinin evinde buluştuk... Toplantı düzeni aldık! Yani bazılarımız boş bir kâğıt alıyor, altına kitaplıktan kalın bir kitap koyuyor, Oğuz abinin zaten minik siyah fermuarlı çantası var, kâğıdı kalemi yanında ama hiç not almıyor, hep resim çiziyor konuşurken. Aslında biraz kabiliyeti de var ama daha çok çalışması lazım! Ben de çaktırmadan karikatürlerini çiziyorum, sayelerinde oldukça usta bir portre karikatürcüsü oldum. Son sıralar şunu fark ettim, çok konuşuyorum, bazı şeylere itiraz eden tek benmişim gibi hissediyorum. Oysa diğerleri Nasuh ve Oğuz ne derse tamam der gibiler. Üstelik "peki sen ne diyorsun?" diye sorduklarında, açıkçası, pek öyle tatmin edici cevaplarım da çözümlerim de yok. Bu yüzden adım "Kararsız Kasım"a çıktı. Hani şu Rüştü Asyalı'nm Türkiye Emlak Kredi Bankası reklamlarında oynadığı ünlü tiplemesi... Böylece kod ismim de Kasım kaldı! Ne yapayım, toplantı başlama-

* A.g.e.

dan önce, not tuttuğum kâğıdın üstüne "ÇK!" yazıyorum, kendimi uyarmak için. Yani, Çok Konuşma, Çeneni Kapa manasında... Bu toplantının konusu "Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası" adıyla Türkiye çapında örgütlenmemize bir sıçratma yaptırmak. Devrimci Yol örgütlenmesi yanı sıra ya da esas olarak kampanya sürecinde direniş komiteleri kurma çalışması da yapılacak. *Devrimci Yol*'un 9. sayısında ilan edeceğiz. Bölgeler paylaşıldı. Mehmet Ali Çukurova'ya, Ali Alfatlı Ege bölgesine, Ali Başpınar Çorum Sivas üzerinden Kars'a kadar uzanan hatta gidecek. Sedat Göçmen Batı Karadeniz'i örgütleyecek, Selahattin Niğde civarına gönderilecek... Sedat Kesim zaten İstanbul'da, Nasuh abi de sık sık onun yanma gidiyor. Ben Ankara'da hem dergi hem gecekondu çalışmasıyla ilgileneceğim. Akın abi derginin dağıtımına ve memur çalışmalarına göz kulak olacak... Bunları konuşurken, baktım Ali Baş oturduğu sandalyede resmen horluyor! Öff yine sigara yasağı var. Hep Alfatlı'nın yüzünden, ikide bir sigarayı bırakınca çoğunluğu kaybediyoruz. Oysa o da içse, Nasuh, ben, Akın abiyle birlikte 4 kişi çoğunluğu sağlıyoruz ve sigara serbest oluyor. Akın abi yine ikide bir sokağa çıkıyor, mutfağa girip çıkıyor, "hallisin" diyoruz, gülüyor.* Yarın bölgelere götürmek için kadro "seçimi" yapılacak, bakalım gecekondu çalışması için kimler kalacak bana...

17 Eylül 1977: Bölgelere gidecek kadro seçimi için Kızılay'da bir apartmanın teras katındaki Tek Eğitim Büro-İş sendikasına bütün önde gelen Dev-Genç'liler çağrılmış. Tabii Mehmet Ali ve Ali Alfatlı en becerikli kadroları yakından tanıyorlar. Hemen onları kendilerine kaptılar. Ben de Ankara'da gecekondu örgütlenmesine devam edeceğim. Eskiden beri baktığım yerler yine bende, Dikmen tarafları Akın abide... Yani Keçikıran'da, Tuzluçayır'da eskisi gibi Nuri ve Yakup, Yeni Mahalle'de Mahmut, Keçiören'de Soner var. Tepecik tarafına ODTÜ'den Tayfun Üstün'ü göndermiştim. Yine ODTÜ'den Gülay Özdemir de orada... Altındağ'da TEK-DER'den Cemalettin Karabacak'a bir köfteci dükkânı bile açtırmıştım. Bana Dev-Genç'li kalmayınca Akın abi memur teşkilatından Mehmet Demirkoparan'ı önerdi, onunla tanıştım, kod adı Ahmet olsun bari... Kampanya sürecinde esas olarak direniş komiteleri kurma çalışması da yapılacak...

* Meğer hiper aktifmiş! Yıllar sonra öğrendim, "Mamak Cezaevi'nde hücrede ne yaptın?" diye sordum. Tek kelimeyle cevap verdi: "Sorma!"

19 Eylül 1977: "Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası"nı başlattığımız *Devrimci Yol* 9. sayı matbaadan çıktı. Başyazı "Gün Mücadele Günü" diyor ve "hükümetin aldığı ekonomik kararlar emperyalist güçlerin (IMF tarafından dikte ettirilen) taleplerine uygun bir nitelik taşıyor. Zamlar, düşük taban fiyatları, ücretlerin ve maaşların sabit tutulması ve henüz uygulamaya konulmayan devalüasyon..." diye devam ediyor. Biz de zaten *Devrimci Yol*'un fiyatına zam yapmak zorunda kaldık, 500 kuruş oldu! Ayrıca Oğuz abi derginin parasız dağıtılmaması konusunda çok titiz. "Bir işçiye bunu bedava verirseniz okumaz, domates ekmek yerken altına serer sadece," deyip duruyor. Bu sayıda bir süredir üzerinde çalıştığım "Türkiye'de Kürt Meselesi ve Devrimci Hareketin Görevleri" yazısı yayınlandı. Ayrıca "Köylü Hareketleri ve Kırsal Kesimde Devrimci Mücadele", "Antalya Pil Fabrikası İşçilerinin Grevi Zaferle Sona Erdi" gibi haber-yorumlar var.

20 Eylül 1977: Güleryüz Sokak'tan Küçükesat Yaprak Sokağı'na taşındık. Gecekondu ve mahalle çalışmalarına ağırlık veriyorum. Geçen gün Küçükesat'ta duvarlara yazılamaların fazla olmadığı konusunda mahalle sorumlusunu uyardım, bu sabah bir baktım bizim apartmanın duvarına kocaman yumruklu yıldız çizmişler. Sözümona kaldığımız evleri "gizli" tutuyoruz, benim burada oturduğumu biliyor demek ki bizimkiler! Dün gece Yaşathak ve Nasuh abi bizdeydi. Nasuh abi olunca iddialaşma da oluyor haliyle. Yaşathak sohbet sırasında lafı Artvin'deki kiraz ağaçlarına getirdi ve 150 metre yükseklikte olduklarını söyledi. Nasuh abiyle ben önce alttan aldık, "Yaşathak bari biraz in" dedik. Pazarlıklar sonucu 50 metreye kadar indi. "Bak" dedi Nasuh abi, "tepemin tasını attırma şimdi Melih'le yatırıp döveriz seni!" Bu tehditler netice verdi ve Yaşathak "yahu işte bu dairenin olduğu kata kadar uzanır yükseklikleri" dedi. "Peki" diye sorduk Yaşathak'a, "bu ev kaçıncı katta?" "3. katta" "Peki" diye yeniden sorduk Yaşathak'a "bu evin duvarının yüksekliği ne kadar?" "Eh işte" diye cevapladı "3 metredir en fazla". "Peki" diye yeniden sorduk Yaşathak'a "üç kere üç kaç metre eder?!" Yaşathak "ama bizim oranın kiraz ağaçları..." diye yeniden başlayınca, Nasuh abiyi tutamadım artık!

14 Ekim 1977: Elazığ'da polis helikopterlerle panzerlerle Fevzipaşa Mahallesi'ne saldırdı... Geçenlerde ben de Elazığ'a Kürt semineri vermeye gittim... Dernekteki seminerden sonra, adı-

nı unuttum, bir köye daha gittik, orada da bir seminer verdim, meğer Apocular da varmış, toplantı sırasında epey tartışma çıktı. Elazığ'dan sonra Gaziantep'e geçtim. Orada bizimkilerin derneğinde de bir toplantı düzenledik. Tartışmaya Apocuların tepe isimlerinden olduğunu söyledikleri Şahin Dönmez de katıldı. Kıyasıya bir tartışma geçti. Oralara gitmeden önce iki ihtiyara sormuştum, "ben gidiyorum ama 'iç sömürge' filan gibi görüşleri savunuyorum, ne diyeceğim şimdi?" Nasuh abi gayet net cevap vermişti: "Çok kolay, gidip kendi savunduğun görüşleri de eleştireceksin işte!"

21 Ekim 1977: Derginin çıkışı yine bir ayı buldu... 10. sayı bugün ancak bayilere verilebildi. Matbaadan çıkınca fark ettik. Yumruklu yıldız ters basılmış! Sebebini soranları da işletmeye başladım: Aslında doğrusu bu, biliyorsunuz komünistler sağ yumruklarını sıkarlar... Bu sayıda başyazı da yok... Manşet "'Faşist Zulme ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyası' Genişliyor!" şeklinde ve ağırlık da direniş kampanyası haberlerinde. Önce kampanya hakkında şu bilgi veriliyor: "Bugüne kadarki kampanya çalışmalarında faşist zulüm ve pahalılık ülke çapında, çok geniş kapsamlı bir şekilde teşhir edilmeye çalışılmıştır. Ülkemizin çeşitli bölgelerindeki devrimciler bu doğrultuda aktif bir şekilde çaba sarf etmişler, çeşitli gösteri yürüyüşleri, protesto eylemleri, tartışmalı kahve toplantıları ve benzeri eylemler düzenlemişlerdir. Belki de ülkemiz solunda ilk kez yüz elli bine yaklaşan sayıda basılan iki özel sayı ülke sathına yayılmış, faşist zulmü ve pahalılığı teşhir eden yazıları ayrıca yüz binlerce sayıdaki bildirilerle ülkemizin en uzak köşelerine kadar dağıtılmıştır." Elazığ'daki direniş, Antalya ve Niğde Mitingleri, Grevci Hekimhan İşçileri, Aşkale direnişi gibi haberler yanı sıra sol kesimden çeşitli kişilerle yapılan mülakatlar var. Bu sayıda "Türkiye'de Kürt Meselesi ve Devrimci Hareketin Görevleri" yazısı devam ediyor.

7 Kasım 1977: Faşist MC çetesinin yürüttüğü faşistleştirme çabalarının bir sonucu olarak 9 aydır kapalı olan ODTÜ, faşist güçlerin bütün çabalarına rağmen eğitime açıldı. Şimdi yine okuldaki faşist güçlerin ve MC'nin çabalarına rağmen eğitim sürüyor. Geçen dönem içinde (okulun kapalı olduğu bir sırada okula yerleştirilen) işçi statüsündeki faşistler ve polis hâlâ üniversiteler. Faşistler ODTÜ kitlesi içinde geniş şekilde tecrit edilmiş durumdayken, onların görevlerini yerine getiremeyişlerinden doğan boş-

luğu polis baskısı doldurmaya çalışıyor. Ve okul içinde geniş bir birlik halinde varolan jandarma da yedek güç olarak bekletiliyor.

9 Kasım 1977: Demirel, "70 cente muhtaç olduğumuz devirde hacılarımıza 70 milyon dolar bulduk" dedi. Bu arada direniş kampanyası kapsamında 250 bin adet basılan yeni özel sayı yayınlandı. Bu özel sayıda Aziz Nesin'le röportaj var arka sayfada...

11 Kasım 1977: İstanbul Vefa Lisesi'nde Atatürk'ü anma töreninde kendilerine Akıncılar adını veren MSP yanlısı kişiler gösteri yaparak zincirlerle öğrencilerin üstüne saldırdı.

25 Kasım 1977: İngiltere'de yayınlanan *The Financial Times* gazetesi: "Türkiye iflas etmiş bir ülkedir."

28 Kasım 1977: *Devrimci Yol* 11. sayı bugün çıktı, tam da bugün Niğde'de "tek yol devrim" sloganlarıyla karşılanan Ecevit, "tek yol oy!" dedi, dergide ise sanki ona anında cevap verircesine "Ecevit ve 'Taktikler'" başlıklı bir yazı var: "Ecevit şimdi, hâlâ seçim meydanlarında halkın umudu bayrağını sallamaya devam ediyor. Oysa farkında değil ki elindeki bayrağın bezi tamamen yok oldu. Şimdi o, halkın umudu bayrağı diye elinde kalan sopayı sallıyor halka." Başyazı "Kampanya Çalışmaları Ve Yerel Seçimler" üzerine... "Kampanya çalışmalarımızda, içinde bulunduğumuz partileşme süreci boyunca mücadelemizi belirli dönemlere ayırarak, bu dönemler içinde tüm gücümüzü belirlenen hedeflere yönelterek, bu çalışmalar içinde tespit edeceğimiz eksiklik ve hatalarımızı gidererek yeniden ve kendi gücümüze göre mücadeleye atılarak ilerlemeliyiz. Şüphesiz ki bütün dönemlerde hedeflerimiz sınıf mücadelesinin nesnel koşullarına uyumlu olacaktır. Kampanya çalışmalarımızın geniş bir değerlendirilmesi ve eleştirisi yapılmalıdır. Bu arada ve bütün bunlarla birlikte yine en geniş bir şekilde somuta ilişkin teorik sorunlarımızla ilgili olarak geniş bir teorik tartışma ve eğitim kampanyasını da örgütlemeliyiz" denilen başyazıda 10 gün sonraki yerel seçimler hakkında şu tespitler yapılıyor: "CHP'nin desteklenmemesi demek CHP'ye kaybettirmek için ne lazımsa yapmak anlamına gelmez. Bugün esas hedefimiz başta MHP ve AP olmak üzere faşist MC çetesidir. Geniş kitleler içinde CHP'yi teşhir etme görevimizi sürdürmekle birlikte esas çabamızı bu faşist güçlerin halk içinde tecrit edilmesine yönelteceğiz." Direniş Kampanyası hakkında çeşitli değerlendirmeler de var. Bu sayıda Ankara Kadınlar Derneği'nin semtlerde düzenlediği toplantılar, TÖB-DER şube seçimlerinde dört bir yanda dev-

rimcilerin sergilediği başarılara dair haberler ve "Küçük Üretici Köylüler Ve Kooperatifler" başlıklı bir değerlendirme ile örnek bir köy çalışması olarak Çömelek köyü (Mersin) yazısı yer alıyor.

29 Kasım 1977: Faşistler İçişleri Bakanı Korkut Özal'ın oğlunu dövdüler. Dev-Gençli değildi ama Yükselişe toplu gidişlerde bizimkilerle hareket ediyordu...

2 Aralık 1977: ODTÜ'de faşistlerin silahlı ve bombalı saldırısı sonucu birisi ağır olmak üzere 52 öğrenci yaralandı. Uzun süredir işçi kisvesiyle ODTÜ'ye doldurulan faşistler, Rektörlük binasından öğrencilere küfür etmeye, bağırmaya başladılar. Bunun üzerine bir grup öğrenci rektörlük binası ile kafeterya alanına toplanarak karşı protesto gösterilerine başladılar. Çevredeki fakülte binalarından çıkan öğrenciler de faşistleri protesto etmek için rektörlük binasının önünde toplandı. Bu sırada faşistler, rektörlüğün kayıt kabul binası bölümünden öğrencilerin üzerine bir ilaç kutusuna konmuş patlayıcı madde attılar. Öğrenciler jandarmadan, arama yapmasını istediler. Ama faşistler bu kez rektörlük binasının 5. katından, öğrenci kitlesinin tam ortasına, tahrip gücü yüksek bir bomba attılar ve ardından kitle üzerine kurşun yağdırmaya başladılar. Yaralı arkadaşlarımızdan İbrahim Baloğlu'nun durumu ağır, Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde tedavisi sürüyor.

11 Aralık 1977: Belediye seçimleri yapıldı. İllerin 42'sini CHP, 15'ini AP, 5'ini MHP, 3'ünü MSP, 2'sini bağımsızlar kazandı. Ve bugün ODTÜ'deki bombalı saldırıda yaralanan İbrahim Baloğlu kardeşimiz hastanede öldü. ODTÜ'de öğrencilerin, işçilerin, öğretim üyelerinin ve üniversite yöneticilerinin katıldığı büyük bir tören düzenlendi.

15 Aralık 1977: ODTÜ'deki bombalı saldırı ardından devrimci Yükseliş öğrencileri de bombalı saldırıya uğradı. Öğrencilerin okula gitmek için sabah 8.30'da toplandıkları Maltepe'deki Albayrak kahvehanesine faşist güçlerin önceden yerleştirdikleri bir saatli bombanın patlaması sonucu on yedisi ağır olmak üzere 56 devrimci genç yaralandı [Sonraki günlerde ağır yaralılardan Mustafa Sarı ve Adnan Şahingöz adlı arkadaşlar öldüler].

22 Aralık 1977: İstanbul'da Fevzi Azırcı arkadaşımız, Galatasaray Mühendislik Fakültesi kantininde polis-faşist işbirliği ile hazırlanmış hain bir tuzağa düşürülerek falçata ile öldürüldü.

24 Aralık 1977: AYÖD III. Olağan Genel Kurulu yapıldı, ismini Ankara Dev-Genç olarak değiştirdi. Yarın da Lise-Der Genel

Kurulu yapılacak... Devrimci Yol takvimi yayınlıyoruz, biraz para kazanırız (!) umarım. Takvimde "30 Mart" gününe yumruklu yıldız koyduk; Oğuz abi "sembolik kuruluş tarihimiz bu olsun" dedi.

27 Aralık 1977: Dün gece Profesör Yalçın Sanalan evinde öldürüldü. Kendilerini gizlemeye dahi gerek duymayan uzun boylu, esmer, bıyıklı iki faşist katil saat 21.30 sıralarında Yalçın Sanalan'ın kapısını çaldılar ve kapıyı açan profesörün üzerine ateş ettiler. Ailesinin gözü önünde yere yıkılan profesörün öldüğünden emin olmak isteyen faşist katiller iki kurşun daha sıktılar ve ellerini kollarını sallayarak çekip gittiler. Dev-Genç'liler artık saldırıya açık aydınların, sendika ve oda yöneticilerinin evinde nöbet tutmaya başladı. Mesela Bülent (Forta) birkaç gün Teoman abinin (Öztürk) evinde kaldı. ODTÜ-ÖTK ise Cahit Arf'ı korumaya aldı...

31 Aralık 1977: 2. MC hükümeti gensoruyla düşürüldü. Böyle bir şey TC tarihinde ilk kez oluyormuş.

1 Ocak 1978: Korutürk'ün yeni hükümeti kurma görevini verdiği Ecevit AP'den ayrılan ve bağımsız kalan 11 milletvekili ile Güneş Motel'de düpedüz pazarlık yaptı.

2 Ocak 1978: Ecevit hükümeti kurdu. CHP dışında kendini destekleyen herkese birer bakanlık verdi. Hükümet CHP, CGP, DP ve pazarlıkla "ikna edilen" bağımsızlardan oluşuyor. Bu gece ilk çember olarak derginin 12. sayısını da dikkate alarak bir durum değerlendirmesi yaptık: Son günlerde faşistler "terör kampanyası" başlattılar. ODTÜ öğrencilerine ve Yükseliş öğrencilerinin bulunduğu kahvehaneye bomba attılar, insanları kaçırıp işkence ederek öldürdüler, otomatik silahlarla halkın üzerine ateş açtılar, profesörleri evlerinin içinde kurşunladılar. Bütün bunlar aslında bir savaş ilanı... Bu savaşı kabul etmekten başka seçeneğimiz yok... Oğuz abi gelinen noktanın maddi temelini tekrar gözden geçirdi: 1971 sonrasında sanayinin hızla büyümesine paralel olarak tekelci burjuvazinin hammadde, yarı mamul madde, makine-teçhizat ve teknoloji için döviz ihtiyacı, yatırımların finansmanı için kredi ihtiyacı, fabrikaların işleyebilmesi için enerji ihtiyacı artmıştı. 1974 yılındaki Kıbrıs müdahalesi bu duruma bir tüy dikti. Daha önce yerli tekelci burjuvaziye aktarılan fonların önemli bir kısmı savaş harcamalarına ve silahlanmaya ayrıldı. Kıbrıs bunalımı nedeniyle etkilenen ABD-Türkiye ilişkileri silah ambargosunu doğurdu ve döviz rezervlerinin önemli bir bölümü

(yerli tekelci burjuvazinin ithalat ihtiyaçları yerine) askeri harcamalara ayrıldı. Savaş durumu nedeniyle ticari ilişkiler de önemli ölçüde aksadı. Yerli tekelci burjuvazi, bu sorunlarına bir çözüm bulmaya çabaladıysa da, başarılı olamadı. 1974 yılı yaz aylarından beri devam eden ekonomik sorunlar 1977 yılının ortalarında bir erken seçimi zorunlu kıldı. Gelinen nokta aslında 12 Mart öncesi koşulların üç aşağı beş yukarı aynısı. Döviz darboğazı yine gündemde, IMF yine yüksek oranlı bir devalüasyonu, ücretlerin ve maaşların sabit tutulmasını, taban fiyatlarının düşük tutulmasını, iç talebin kısıtlanmasını dayatıyor. Bunlardan bir kısmı (özellikle kur ayarlamaları şeklinde kısmi devalüasyonlar) zaten hayata geçirildi. Taban fiyatları düşük tutuldu. Ve işte bu koşullarda II. MC düşürüldü. Demirel (bu kez şapkasını unutmadan!) yine gitti. Oğuz abi "Ecevit'in bazı Erim'vari demeçlerini gördükçe tarihin tekerrürden ibaret olduğuna inanası geliyor insanın" dedi.

4 Ocak 1978: *Devrimci Yol* 12. sayı "1 Ocak 1978" tarihiyle çıktı, Ecevit hükümeti henüz güvenoyu almamıştı. Başyazıda "Bir Ecevit hükümeti dönemi' birçok bakımdan, devrimcilere yeni görevler yükleyen bir durum yaratacaktır. Önümüzdeki günlerde bu durumu yakından incelemek ve gelişmeleri doğru bir şekilde değerlendirmek gerekecektir. Daha şimdiden faşist saldırılar birdenbire şiddetlenmiştir" deniyordu. Önceki sayılarda olduğu gibi bu sayıda da haber-yorum kısmını ben yazdım... Orta sayfada Oğuz abinin "Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele Sorunu" var. Ayrıca Direniş Kampanyası değerlendirmeleri ve direniş komiteleri deneyleri yer alıyor.

7 Ocak 1978: Demokratik Kitle Örgütleri platformunun yapacağı miting revizyonistlerin çabasıyla ertelendi, bu yüzden kendi başımıza miting yapma kararı aldık. Günlerdir Tandoğan'da yapacağımız Devrimci Yol mitingine hazırlanıyoruz. Gecekondu semtlerinden Tuzluçayır, Altındağ, Mamak, Keçikıran, Hasköy gibi bölgelerdeki hazırlık çalışmalarıyla doğrudan ilgileniyorum. Bizimkiler kapı kapı dolaşarak mitingin duyurusunu yapıyor, gerekçelerini anlatıyorlar. El ilanları daha önceleri olduğu gibi kapı altlarından veya posta kutularına atılmasıyla yetinilmiyor, her el ilanı iyi birer ilişki kurma aracı olarak dağıtılıyor. Paramız olsa daha fazlasını dağıtabileceğiz ama ancak 50-60 bin bildiri dağıtabildik ve 10 bin civarında afiş yapıştırdık. Günlerdir okullarda, resmi dairelerde, işyerlerinde propaganda yapılıyor. Okullarda

bütün sınıfların karatahtalarına "15 Ocak mitingine katıl-Devrimci Yol" gibi yazılar yazılıyor ve sınıflarda konuşmalar yapılıyor. Yüzlerce pankart hazırlandı. Sokaklarda toplu bildiri dağıtımında da yeni bir tarz denedik. Önceden olduğu gibi bildirilerin sanki kaçamak bir iş yapıyormuşçasına dağıtılması yerine devrimciler, dağıttıkları bildirilerin içeriğine uygun biçimde halkın devrimci taleplerini haykırarak dağıtıyorlar bildirileri.

8 Ocak 1978: Miting hazırlıklarımız dört koldan sabote edilmeye çalışılıyor. Maşallah Ecevit Hükümeti henüz güvenoyu almasa bile, MC'nin bile göstermediği bir gayretkeşlikle çalışmalarımızı engellemeye çabalıyor. Yapıştırılan afişlerimiz, alışılmamış bir süratle Valilik ve CHP'li Belediye'nin işbirliğiyle sökülüyor. Tabii ardından yine afişleme yapıyoruz ve onlar da bu sefer afişlerin yapıştırıldığı tahta perdeleri yıktırıyorlar. Yasal bildirileri dağıtan, afişleri yapıştıran bazı arkadaşlarımız gözaltına alındı, hatta bazıları dövüldü. Ve işe bak, İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı, arkadaşlarımızı çağırtarak, mitingin yapılmamasını istedi. Eh "revizyonistler" de boş durmuyor, onlar da bu mitingin Ecevit Hükümetinin güvenoyu almasını engellemek amacıyla yapıldığı, provokasyon yapılacağı ve mitinge saldırı olacağı söylentilerini yaymaktan geri kalmıyor. Mitingi hükümet kurma çalışmalarının hızlandığı bir dönemde yapıyoruz ve böylece faşizmin ortadan kalkmasının, kendisini kamuoyuna bir "umut" olarak göstermeye çalışan CHP ile değil Devrim ile gerçekleşeceğini, hayat pahalılığı sorununun çözümünün şu ya da bu burjuva partisinin hükümet olmasından değil, dışa bağımlılığın zincirinin kırılmasından geçtiği, burjuvazinin herhangi bir kanadının hükümet olmasının, halkımızın devrimci taleplerini dile getirmesine engel olamayacağını da vurgulamış oluyoruz.

14 Ocak 1978: *Devrimci Yol* dergisinin 13. sayısının hazırlığını bitirdik ve matbaaya gönderdik, "15 Ocak 1978" tarihiyle bayilere verilecek ve Tandoğan mitinginde de dağıtılacak. Yarın güven oylaması da yapılacak ve sonuç elbette bilinemiyor. Oğuz abi artık üsluplu başyazılar kaleme almaya başladı. Ecevit'in ha bire "umut" olarak dayatılmasından yola çıkıp şöyle yazdı: "Sahte umutlara yer yok... Halkın iktidarı kendi güçlü kollarıyla kurulacaktır... Demirel yıllardır bu gerginlik 'siyaseti' üzerinde cambazlık etmeye alışkındı, kendisi öyle biliyordu. Bunu denemeye çalıştı. Ama, aslında onu ipin üstünde oynatan ensesinden bağlandığı

ipi tutanlardı. Bu ip gevşeyince bir boş çuval gibi devrildi. Şimdi o, bu hükümet iç ve dış iş çevrelerinin hükümetidir diye bağırıp dururken, biraz da sıkılmış bir limonun burukluğunu taşıyor olmalıdır!" Bu sayıda ayrıca "Antalya Dokuma Fabrikası İşçileri, Adıgüzeller Barajı İşçileri" ile Ankara Dev-Genç'in "Okulların kapatılmasına hayır" kampanyası haberleri var. Devrimci Yol taraftarlarının kampanya değerlendirme çalışmaları bu sayıda da devam ediyor. Orta sayfada "Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele Sorunu Üzerine" yazısının ikinci bölümü yer alıyor ve bu yazıda direniş komiteleri ve cephe sorunu değerlendiriliyor. Cumhur Aytulun, "'Üç Dünya' tartışmaları üzerine" yazdı. Ben de teorik eğitim köşesinde "Marksist Devlet Teorisi"ni yazdım.

15 Ocak 1978: Bu Pazar "Halkın Devrimci Talepleri Miting ve Yürüyüşü" adıyla Devrimci Yol mitingimizi Tandoğan'da yaptık. Müthiş bir katılım vardı. Devrimci Hareketimiz kelimenin gerçek anlamıyla bir halk hareketi olduğunu ispatladı, çünkü bu mitingde Dev-Gençliler azınlıktaydı, çoğunluğunu gecekondulular ve işçiler olmak üzere memurlar, öğretmenler, mühendisler mitinge damgasını vurdu. Gecekondu semtlerinden, Balgat'tan, Altındağ'dan, Mamak'tan, Tuzluçayır'dan, Keçiören'den, Hasköy'den, Dikmen'den başörtüleriyle kadınlar, emekçiler akın akın miting alanına geldiler. Ellerinde devrimci talepleri dile getiren pankartlar ve ölen devrimcilerin resimleri vardı. Polis pankartlarımızdan 25-30 tanesine el koydu. Ama bu taleplerin binlerce hançereden haykırılmasını engelleyemedi. Böylece reformistlerin, revizyonistlerin bizler hakkındaki "halktan kopuk bir avuç maceracı" cinsi demagojilerine de tokat misali cevap verilmiş oldu. Devrimci hareketimiz bu mitingle niteliksel bir aşama kaydetti. Aslında etkili bir ön hazırlık çalışmasına rağmen, maddi olanaksızlıklar mitingin Ankara ve yakın çevresi ile sınırlı kalmasına yol açmıştı. Üstelik ODTÜ, Hacettepe Üniversitesi ve diğer bazı okulların kapalıydı, hava şartları da pek elverişli değildi, bunlar olmasaydı katılım daha da fazla olacaktı. Miting alanındaki konuşmalardan sonra bin kadar görevlinin disiplini ve güvenliği sağladığı mitingden sonra düzenli bir şekilde yürüyüşe geçildi. Devrimci Yol pankartlarının arkasından kalabalık yola döküldü. Devrimci sloganlar yol boyunca tekrarlandı, duvarlara ve her yere devrimci sloganlar yazıldı. *Devrimci Yol*'un 13. sayısı halka satıldı. Yürüyüş kolunun en önünde giden arabadan güzergâh boyunca her slogandan önce

kısa açıklaması yapıldı ve ardından slogan attırıldı. Yol kenarında biriken, evlerin pencerelerinden, balkonlarından uzanan insanlar yürüyüşçüleri alkışlıyor, sol yumruklarını kaldırarak sloganlara katılıyorlardı. Birçoğu da yürüyüş koluna giriyordu. Yürüyüş, Kurtuluş Meydanında yapılan kısa bir konuşma ve devrim andının içilmesinden sonra başarıyla tamamlandı. Kalabalık Sıhhiye ve Cebeci yönünde, iki koldan düzenli ve disiplinli bir şekilde dağıldı. Evet, bu miting ve yürüyüş mücadelemizde çok önemli bir adım! "En geniş kitleler içinde en dar kadro çalışması" şiarımızın hayata geçmeye başladığını kendi gözlerimizle gördük.

17 Ocak 1978: Ecevit hükümeti 218'e karşı 229 oyla güvenoyu alabildi.

24 Ocak 1978: Faşistler Yükseliş'te (ADMM) dersten çıkan öğrencilerin üzerine geceleyin patlayıcı madde attılar. Dokuzu ağır olmak üzere 26 öğrenci yaralandı. Bu durumu protesto etmek üzere 1.000-1.500 öğrenci saat 22.00 sıralarında okuldan Kızılay Meydanı'na kadar yürüdüler. Trafiği kesen öğrenciler devrim andı içerek dağıldılar.

25 Ocak 1978: Bizimkilerin çoğu kendi bölgelerinde, Akın abinin evine iki ihtiyar beni de çağırdı, bir durum değerlendirmesi yaptık. Bugünlerde kontrgerilla tartışmaları kamuoyunun da gündeminde... Ecevit hükümeti, artan komando saldırılarıyla birlikte kontrgerilla gerçeğiyle de yüz yüze geldi. Bu tartışmaları özellikle bu gibi gizli çevrelerle ilişkisi üzerine fazlaca spekülasyon yapılan *Hürriyet* gazetesinin günlerce manşette yayınlaması da manidardı. Bu suretle yapılmak istenen şeyin Ecevit'i şimdi tam bir ordusuz kumandan durumundayken MİT'i, kontrgerillayı vb. aklamaya zorlamak olduğu akla geliyor. Elbette önemli olan, devletin içindeki gizli faşist örgütlerin, Ülkü Ocakları ve MHP gibi faşist sivil örgütlerle olan ilişkilerinin açığa çıkarılması... Bu konulara ağırlık verelim, dedik... Çünkü sivil faşist terörün yoğunlaşmasını sağlayan Ülkü Ocakları ve MHP, resmi faşist örgütün (şimdi bunun adı kontrgerilla diye telaffuz ediliyor) sivil-legal örgütlenmesi, yan kuruluşu gibi. Bütün MC hükümetleri döneminde resmi gizli güçler tarafından Ülkü Ocakları örgütlendirildi, Aliağa, Seydişehir, İs-Demir, Tariş gibi büyük devlet işletmeleri ve eğitim kurumları, özellikle sivil savunma uzmanlarının destekleriyle bunlara işgal ettirildi. Bu durum özellikle Seydişehir ve Aliağa'da çok açık görülmekteydi. ODTÜ'de de önce Rektör Ilgaz

Alyanak istifa ettirildi, yerine faşist Hasan Tan rektör olarak tayin edildi ve o da "işçi" adı altında işgalci kuvvet olarak yüzlerce faşisti ODTÜ'ye doldurdu. Faşist işgal hareketinin başarısızlığa uğratılmasından sonra ise ODTÜ'den atılan işçiler topluca TARİŞ'te işe alındılar, gazeteler bile yazdı bu durumu. Faşistler adeta askeri birlikler gibi hareket ettirilip eğitiliyorlar. MC hükümetleri döneminde faşist terör, bir hükümet politikası olarak sürdürülmüş, faşist terör demagoji ile beslenerek yığınlar içinde faşizmin ideolojik yayılması, kitle temeli güçlendirilmeye çalışılmıştı.

31 Ocak 1978: Bu kadar ölüm kalım arasında güzel bir şey oldu, bir hafta önce (24 Ocak) ablam ikinci çocuğunu doğurdu. Yeğenimi görmeye yeni gidebildim, adına "Zeynep" demişler ama bana kalırsa Boncuk! Tıpkı kartpostal bebekleri gibi maviş maviş baktı bana güzel bebeğim.

3 Şubat 1978: *Devrimci Yol* 14. sayıyı bugün bitirdik ve matbaaya gönderdik. Unutmadan not alayım, emekçi dergisiyiz ama dünkü gazetelerdeki gelir vergisinin yüzde 70'inin emekçilerden alındığı haberini yetiştiremedik. Oğuz abinin başyazısı "12 Mart'tan Bugüne / KontrGerilla Tartışmaları". Yine önemli tespitleri var: "Ecevit hükümeti krizin bir savaş doğrultusunda derinleşmesine karşı oligarşinin bir 'müdahalesi' olarak değerlendirilebilir. Abdi İpekçi'nin 'içerde ve dışarıda birçoklarının beklediği kanlı isyan veya bir askeri darbe olasılığının kendiliğinden ortadan kalktığı' tespiti de bir ölçüde ve kısa dönemli olarak geçerli sayılabilir. Ancak bu tespitin uzun dönemli olarak geçerli olduğunu söylemek olanaksızdır. Oligarşi Ecevit hükümetlerini uzun dönemli kalıcı bir tercih olarak gündeme getirmiş değildir. Ecevit hükümetlerinin ülkemizdeki bugünkü yapısı ve özellikleri çerçevesinde ancak geçici bir çözüm olarak gündeme getirildiği, oligarşinin buna karşılık daima bir faşist iktidar alternatifini elinde tutacağı gözden uzak tutulmamalıdır! ... Ecevit işe Kıbrıs sorunundan başlamıştır. Güvenoyu almadan bile, bu konuda çarpıcı girişimlere yönelmiştir. Zira Kıbrıs sorununun diğer (ekonomik) sorunların kilit noktası olduğunu görmektedir. Ekonomik alanda Ecevit'in IMF'nin 'önerilerine' hemen ve aynen uyması beklenemez. Zira bu Ecevit hükümetinin yüzündeki tüm reformist maskenin hemen düşmesinden başka bir sonuç veremez. Ecevit'in bir gazeteci ile yaptığı mülakatta bu konudaki bir soruya karşılık 'IMF önerilerinin ancak gelişkin kapitalist ülkeler ya da faşist ül-

keler için geçerli olabileceğini' söyleyerek 'karşı öneriler sunabileceklerini, orta yolun bulunabileceğini sandığını' söylüyordu." Bu sayıda Gaziantep ve Elazığ'dan direnişler, Fiskobirlik'teki mücadele, Edirne'deki "Faşist İşgaller Kalksın" mitingi, Ulukışla Belediye İşçilerinin haberleri var. "Yoksul Köylülerin Mücadelesi" yazısı ve Faşist Zulme Ve Pahalılığa Karşı Direniş Kampanyasının Genel Değerlendirmesi ardından bir teorik yazı olarak "'Sosyal Emperyalizm' Tartışmalarına İlişkin Bazı 'Eleştiriler' Üzerine" yer alıyor. "TKP'nin Kuruluşu Ve Mustafa Suphi" yazısı da arka sayfada...

21 Şubat 1978: *Devrimci Yol* 15. sayı şaşırtacak şekilde vaktinde çıktı. Nazar değmesin! Başyazı: "Ecevit-'Barış'-Kontrgerilla-Savaş-Provokasyon Karmaşası Üzerine". Altını çizdiğim cümleler ise şunlar: "Faik Türün, 'Tek Yol Devrim', 'Kurtuluşa Kadar Savaş' diyenlere karşı iç savaşın verilmesi gerektiğini kontrgerilla, vb. teşkilatların böyle bir savaşın teşkilatları olduğunu söylerken, iç savaşı kontrgerillayı savunuyor. Faik Türün, kontrgerillayı savunurken halkın kurtuluşunu engellemek için halka karşı ve Devrimci Harekete karşı saldırı, cinayet, provokasyon yöntemleriyle her çareye başvurulmalıdır demek istiyor. Kontrgerilla vb. teşkilatların da savaşa devam etmeleri gerektiğini açık seçik söylüyor." Bu sayıda *Halkın Sesi* ve *Yürüyüş* dergileriyle polemikler var. "Tütünde Sömürüye Son" haber-yorumundan sonra Metal işçilerinin ve Kızılay işçilerinin mücadele haberleri ve teorik yazı kategorisinde "Partileşme Sürecine İlişkin Bazı Eleştiriler Ve Parti Sorunu" yazısı var. Eğitim sayfasına bu sayıda ben "Temel Çelişme Ve Baş Çelişme Üzerine" başlığıyla bir şeyler yazdım. Bülent Forta da "Emperyalizm" üzerine yazdı. Arka sayfayı Ulaş Bardakçı'nın ölüm yıldönümüne ayırdık, Selçuk Demirel çok güzel bir desen çizdi bu sayfa için, afiş olarak da kullanacağız.

26 Şubat 1978: Bugünkü *Hürriyet* gazetesinin manşeti şöyleydi: "Dikkat! Anarşistler evlere dadandı! Her Zil Çaldığında Kapınızı Açmayınız!" *Hürriyet* ve benzeri yayın organları, çoktandır kitle pasifikasyonu amacı taşıyan karanlık tertiplerin devamında, halkı, değil sesini yükseltmek, evinden bile çıkamaz hale getirecek bir biçimde yansıtıyorlar.

27 Şubat 1978: Nasuh abi bugün İstanbul'dan döndü. İstanbul'dakiler İTÜ-DER'de önde gelen yaklaşık 50 kişinin katıldığı bir toplantıda bizimle olan ilişkilerini askıya aldıklarını bildirmişler. Aslında bizim için sürpriz sayılmazdı, çünkü bir süre önce

Dursun'un Elazığ'da bir arkadaşına yazdığı mektup elimize geçmişti, orada da durumu pek belli etmeden ilişkileri askıya almaları söyleniyordu. Bakalım ne olacak?

30 Şubat 1978:

Sen hiç akasya çiçeğini üzüm salkımı gibi koparıp yedin mi Josef? Akasya çiçeğinin tadı nasıldı? Akasyanın varlık nedeni: Bir, çocuklar çiçeklerini yesinlere; iki, yaşlılar gölgesinde otursunlara bağlıdır. Bu ikisi olmuyorsa, akasyanın ne lüzumu var? Sen hiç sırtüstü yattığın yerden, biçimden biçime giren bir bulutun şaklabanlıklarını seyrettin mi? Bulutun varlık nedeni: Bir, çocuklar oynasınlara; iki, yaşlılar düşlere dalsınlara bağlıdır. Bu ikisi olmuyorsa, bulutun ne lüzumu var? Sen hiç.... dalgalara düştün mü? Aykırı düşlerde yalnızlığı ve yalnızlığını tanıdın mı hiç? Hani dalga geçersin, dalgalara düşersin ve kendinle söyleşirsin: Dümende bir deli var, ey dalgalar; sıkı durun! Karanfil kokusu deniz ortasında ne arasın, karanfil kokusu baharındadır kış sonlarının. Yorgun argın, rüzgârın peşinde adımlamak, rengini kokusunu unuttuğun bir çiğdem tarlasına götürecekse seni, koşmalısın! Koşmalısın ve TV dizisindeki çırağın ustasını sigaya çekmesi gibi "peki ama hocam" diye sormalısın; kırık, hüzünlü bekleyişindeki sabır, hangi dumansız gökyüzünde çiçek açmış sevincin arayışındadır?! Yüreğinin ikircimli çırpıntısı soluk soluğa iken, hiçbir anlamlı öğüdün anlamı yoktur! Ama donuk, yatay bir çizgi aynada unutulsa bile, gözbebekleri hırsızlama dokunuşlarını esirgeyemez umuttan. Haydi tutuk duygulara haydi doymuş özlemlere lanet olsun, demenin ne lüzumu var?! Ama işte bunların düşünü kurmuyorsan ve kuramıyorsan ve böyle bir yaşamı özlemiyorsan, sosyalizmin ne lüzumu var? Devrimin ne lüzumu var? Örgütlenmenin ne lüzumu var?! Lüzumu var diyorsan bırak öküz altında civciv arayan salaklar, bulutların şaklabanlığını ve ütopyandaki evrensel bilincini ve vicdanını göremesin... Yeter ki sen gör! (ABKÇ).*

1 Mart 1978: Türk parasının değeri yüzde 30-38 arasında düşürüldü. Zulüm yetmiyor bir de zam üstüne zam...

6 Mart 1978: Org. Semih Sancar Genelkurmay Başkanlığı görevini Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Kenan Evren'e törenle devretti.

8 Mart 1978: Yerli otomobil fiyatlarına da zam geldi, Murat 131 154 bin, Renault TS 155 bin...

9 Mart 1978: Bu ayın başından beri kontrgerilla eylemleri olduğu aşikâr gelişmeler yaşanıyor. Danıştay binasına patlayıcı madde atıldı. Pendik-İstanbul arasında bir banliyö trenine sabotaj yapıldı; ardından, İstanbul'da Eminönü-Adalar seferini yapan vapurda kanepelerin altında kamarotlardan biri tarafından bir

* A.g.e.

saatli bomba bulunup denize atıldı. Aynı gün, Ankara'da, Tandoğan'daki bir anaokuluna patlayıcı madde konuldu. 3 gün sonra ise İETT'nin Topkapı Garajı'na konulan patlayıcı maddelerden biri patladı, birçok otobüs hasar gördü. Ertesi gece de İstanbul Belediye Sarayı 2. kez bombalandı. Bu tertiplerin ilginç bir ortak yönü sabotajların ve sabotaj girişimlerinin çoğunun halk kitlelerinin yoğun olarak bulundukları yerlere yönelik olması...

16 Mart 1978: İstanbul Üniversitesi'nde sol görüşlü yüze yakın öğrencinin üzerine bomba atıldı, kurşun yağdırıldı. 6 kişi öldü. 47 kişi yaralandı. Bombayı atanlardan kimse yakalanmadı. Üniversite süresiz kapatıldı.*

17 Mart 1978: Oğuz abi, İstanbul'daki tartışmalar nedeniyle oradaydı. 16 Mart katliamını otobüste öğrenmiş, o gelene kadar biz de Necatibey Caddesi'ndeki yeni dergi bürosunda 16. sayının hazırlığını yapıyorduk. Bugün DİSK, faşist saldırıları ve katliamı protesto etmek için 2 saat iş bırakacağını açıkladı. DİSK'in tavrı, TÖB-DER, TMMOB, Türk Tabipler Birliği, TÜTED, TÜMAS, İstanbul Barosu'nun da içinde olduğu demokratik kitle örgütlerinin çok büyük bölümü tarafından benimsendi. Dergiyi bu direnişten sonra yayınlamayı kararlaştırdık.

20 Mart 1978: "Faşizme İhtar" eylemi yapıldı. İşçiler, memurlar, serbest meslek sahipleri, öğrenciler, faşizme ihtar vermek için, saat 08.00-10.00 arasında ülkemizin dört bir yanında çarkları durdurdular. Birçok ilde fabrikalar çalışmazken, elektrik, su kesildi, trafik kilitlendi, radyo sustu, okullarda boykota gidildi, avukatlar duruşmalara çıkmadı... Kısacası, eylem öyle olmamasına karşın, ülkede bir genel grev havası esti. Faşizme karşı bu demokratik eyleme Türk-İş yönetimi katılmazken, Türk-İş'e bağlı işçilerden önemli katılımlar oldu. Bugün bir de acı haber aldık. Dev-Genç - EYÖD Yö-

* Katliamdan sonra Polis Memurları Dayanışma Derneği (Pol-Der) İstanbul Şubesi Başkanı, bombalı saldırı istihbaratının olaydan 10 gün önce üniversitedeki polis amirliğine bildirildiğini açıkladı. Bu uyarıyı dikkate alması gerekenlerden biri de üniversitedeki polis noktasında görevli Komiser Muavini Reşat Altay'dı. Fakat Altay, o gün öğrencileri genel uygulamanın aksine, ön kapıdan çıkmaları için yönlendirdi. Bombayı atıp kaçanları kovalayan polislere ise "durun, koşmayın" emrini verdi. Rütbe almayı sürdüren ve son olarak Trabzon Emniyet Müdürü olan Altay, Hrant Dink cinayetinde "ihbarı" değerlendirmediği gerekçesiyle görevden alındı. Altay'ın Bahçelievler Katliamı Davası'nda yedi kez idama mahkûm edilen ve Susurluk kazasında ölen Abdullah Çatlı'yla beş kez telefonla görüştüğü de ortaya çıkmış ve mahkeme tutanaklarına geçmişti. Altay İçişleri Bakanlığı tarafından "eğitim" için Amerika'ya da gönderilmiş ve yaklaşık iki yıl orada kalmıştı.

netim Kurulu Başkanı arkadaşımız Mahmut Yıldırım, Erzurum'un en işlek caddesi olan Cumhuriyet Caddesi'nin bitiminde, Tebriz Kapı mevkiinde bulunan Çifteminarelerde faşist katillerin kurduğu pusu sonucu öldürüldü. Telefonla bilgi veren arkadaşlar faşist katillerin kurduğu pusuya düşen Mahmut'un kendisini kahramanca savunduğunu anlattılar. Mahmut, Yeraltı Maden-İş'in Aşkale direnişlerinde de aktif görev almıştı.

21 Mart 1978: Gazeteler, faşizme ihtar eylemine yaklaşık 1 milyon kişinin katıldığını yazdılar. Oligarşi ürkmüştü, burjuva basın paniğini "İhtilal Provası" başlıklarıyla yansıttı. 16 Mart katliamında Başbakan kimdi? "Sosyal demokrat, halkçı" Ecevit! İşte o Ecevit halkın dünkü demokratik tepkisini "yasadışı" ilan ederek tehditle engellemeye çalıştı. Ama faşizme karşı halkın öfkesinin meydanlara taşmasına, nasırlı ellerin şalterlere uzanmasına, gençliğin meydanları zapt etmesine engel olabildi mi? Olamadı!

23 Mart 1978: *Devrimci Yol* 16. sayıyı matbaaya bugün gönderdik. Gerçi üzerindeki tarih "20 Mart 1978", ama son gelişmeleri beklemiştik. 16 Mart katliamı ve ardından gerçekleşen genel direnişe ağırlık verdik. Dergide birçok başka haber yanı sıra Giresun Eğitim Enstitüleri Mitingi, Eskişehir'deki Faşizmi, Hayat Pahalılığını Ve Siyasi Cinayetleri Protesto Mitingi, Dadağlı köyünde halkın muhalefeti, Avanos'ta yapılan Halk Gecesi, Terme'de yapılan Halkla Dayanışma Gecesi, Kızılay Etimesgut İşçileri direnişi, Tekstil Sendikası Edirne Şubesi haberleri ile Tüm İktisatçılar Birliği Genel Kurulu, Demirköy Kültür Derneği'nin kurulması, Devrimci Kadın Dernekleri Federasyonu'nun kurulması ve Yeraltı Maden-İş Sendikası'nın DİSK'e katılması var. Orta sayfada Oğuz abinin "Parti-Cephe İlişkileri: Direniş Komiteleri Ve Partileşme Süreci" değerlendirmesi yer alıyor. Benim yazdığım "'Sömürgecilik' Tartışmaları Üzerine" yazısının ilk bölümüne yer verdik. Ayrıca "Kürdistan'da 'Newroz' Geleneği Yaşıyor" başlıklı yazıda Kürtçe sloganlar kullandık: "Oligarşi: Kulmek Zordeste Lı Serdest! / Oligarşi: İktidarda Bir Avuç Zorba!", "Gelanra Azadi! / Halklara Özgürlük!", "Kürdistane Xelasbe Zulma Netewayi!/ Kürdistan'da Milli Zulme Son!", "Tenê Rê Şoreşe!/ Tek Yol Devrim!"

24 Mart 1978: Ankara Kızılırmak Caddesi sabah saatlerinde silah sesleriyle yankılandı... Ankara Cumhuriyet Savcı Yardımcısı Doğan Öz (Konya'da bizim eve misafirliğe gelmişti, savcı Bayram Bey amcayla!) evinden çıkarak Anadol marka otomobiline

bindi. Motorun ısınmasını beklerken katilini gördü. Tabancasını kendisine doğrultan katil, altı el ateş etti. Doğan Öz'ü vuran katil olay yerinden koşarak uzaklaştı... Doğan Öz uzun süredir kontrgerilla soruşturması yapmaktaydı.*

25 Mart 1978: Bir süredir Yukarı Ayrancı Tezel Sokak'ta Bülent'le birlikte tuttuğumuz evdeyiz. Artık ben, Ayşe ve Bülent, 3 kişilik illegal bir aileyiz! Tam gizli örgüt hücre evi gibi yani, sözümona Oğuz abi dışında başka bilen olmayacaktı, ara sıra Mehmet Ali geliyor, Cumhur da geliyor, dergi çalışmalarını buradan sürdürüyoruz. Bir de Bülent'in Dev-Genç ilişkileri, Tevfik (Toker) filan uğruyor... Demek ki aslında gelen gidenimiz yine çok, illegalitede yine çuvalladık! Maltepe Uludağ Sokak'taki annemlerin evine de pek gidemiyorum. Polis gözetliyordur tabii ki. Ama geçen gün oradan geçiyordum, her şeyi göze alıp kısa süreliğine uğradım. Beybam evde tek başınaydı, soluklanmak için otururken belimdeki ondörtlüyü yastığın altına koydum. Ahmet Beyin gözleri fal taşı gibi açıldı, yediğim haltı fark ettim ama iş işten geçmişti. Neyse, yine de "paran var mı oğlum" diye sormadan edemedi. Hakikaten para sıkıntım var ama "hayır" dedim. Ablam da daha önce doktor maaşından para yardımı teklif etmişti, kabul etmemiştim. Ama güzel ablam Ahmet Bey'in gardıroptaki eski ceketinin cebine her ay düzenli para koyuyor. Ayşe gidip alıyor. Yani ben ablamın parasına tamah etmiyormuş havalardayım, tam da "istemem Beybam'ın yan cebine koy" durumu, neyse, yoksa aç kalacağız elbette... Gültekin'le de evleri ayırınca epey sıkıntıya düştük, yoksa komün hesabı birlikte ne bulursak yiyorduk. Gültekin ve Haco Küçükesat'ın üst kısımlarında Kehribar Sokak'ta Mesa sitesine taşındılar... Biz gerçi gidiyoruz onların evine, karnımızı doyuruyoruz, ama Haco ile ayrı örgütten olduğumuzdan bizim evin adresini vermedik, gıcık kapıyor...

28 Mart 1978: Bizimkiler bölgelerinden geldiler, Mehmet Ali Çukurova'dan, Ali Baş Sivas'tan, Sedat Göçmen Karadeniz'den, Alfatlı Ege'den... Ve son gelişmeleri değerlendiren, önümüzdeki işlere bakan "ilk çember" toplantılarından birisini daha yaptık. Akşam evde Bülent, "hayırdır Merkez Komitesi toplantısı mı var-

* Katil İbrahim Çiftçi'nin 12 Eylül döneminde kontrgerillayla ilişkisi hakkında epey yazıldı, çizildi. Mamak tecrit hücrelerinde bir ara benim yanımdaki hücrede de yatmış, idam cezası onaylandıktan sonra Askeri Yargıtay ceza daireleri tarafından beraat ettirilmişti!

dı?" diye sordu. "Nereden çıkardın ki" dedim. "Valla TMMOB'de, Maden Mühendisleri Odası'nda, Ali Baş, Sedat, Alfatlı, Mehmet Ali dolanıp duruyordu, hepsinin aynı gün Ankara'da olması tesadüf değil herhalde" diye sırıttı. Aklımız sıra illegal takılıyoruz ama her bir şeyimiz ayan beyan ortada yani, ne diyeyim!

8 Nisan 1978: İstanbul'da evinin önünde kurşunlanan Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Doçent Server Tanilli felç oldu. Hedefte artık özellikle bu ülkenin aydınlık yüzleri var, bu tür saldırılarıyla tüm toplumu felç etmek, teslim almak peşinde oldukları kesin.

18 Nisan 1978: Dün Malatya Belediye başkanı Hamit Fendoğlu, gelini ve iki torunuyla birlikte, posta ile Ankara'dan gönderilen paketteki bombanın patlaması sonucu parçalanarak öldü. Malatya'da olaylar başladı. Bugün faşistler kışkırttıkları ve aldattıkları bazı insanları harekete geçirerek gerici bir ayaklanma ortamında yakıp yıktılar; 3 liseli devrimci kardeşimizi kahpece öldürüp tren yoluna attılar; bölgedeki ilericilere ve Alevi mahallelere saldırdılar Meydana gelen çatışmalarda onlarca insan yaralandı, yüzlercesi evsiz barksız kaldı. Bugün Ankara Dev-Genç ve Lise-Der Ankara Valiliğinin emriyle TBMM önündeki protesto gösterisi bahane edilerek, süresiz olarak kapatıldı.

20 Nisan 1978: Geçen gün Tevfik (Toker) gelmişti sabahleyin, kahvaltı yapıyorduk. Ben yumurtanın sarısını yerim Ayşe de beyazını, bu yüzden tek yumurta kaynatırız. Tevfik tek yumurtayı ikimizin paylaştığını görünce şaşırdı, ama bir şey demedi. Akşam Ayşe eve geldiğinde gülerek anlattı. Meğer Tevfik hemen ODTÜ yurtlarına gitmiş, "siz burada keyfinize bakın, Melih ile Ayşe parasızlıktan tek yumurtayı paylaşıyorlar" demiş ve ortalıkta boş bir şapka dolaştırmış, para toplamış. Sonra karşılaştığı Ayşe'ye de topladığı bir tomar parayı vermeye kalkmış. Tabii ki o da kabul etmemiş ve hakikati anlatmış. Yani o kadar da aç değiliz ama şimdi bir boğaza daha bakıyoruz: Birkaç gündür Yaşathak yanımızda. Elazığ'dan geldi ve bir hafta kalacak. Doktorluk bir işi var, sürekli midesinden şikâyet ediyor, Gülseren (ablam) onu Hacettepe'de kontrole götürdü. Ülsermiş ve sigarayı bırakması şart. Oğuz abi bizim eve geldiğinde Yaşathak'a "ya sigara, ya Devrimci Yol" dedi, o da "sigara" deyince Oğuz abi "Allah belanı versin" deyip gitti. Giderken de, "bu herif sigara içerse sen sorumlusun" dedi. Ne yapayım? Yaşathak'ın sigaralarını elinden alıp ıslatıyorum. Ama baktım pek tepki göstermiyor. Meğer banyo camından dışarı

bir torba sarkıtmış, gidip orada içermiş sigarasını, işbirlikçisi de Ayşe'ymiş... Yaşathak'ın sokağa çıkması da yasak, çünkü *Devrimci Yol* yazı işleri müdürü olarak polis arıyor. Can sıkıntısından şiir yazmış, bana okuttu, "bu ne?" dedim. "Proleterler, emekçiler, ezilenler, devrimle gelecek güzel günler..." Peş peşe sıralamış kafiyeli kelimeleri! "Bir daha şiir yazma, bana bu eziyeti yapma, yalvarıyorum" dedim. "O zaman televizyonu tamir edin" diye diklendi. Bülent, "balkona çık anteni düzelt, o zaman düzelir" deyip Yaşathak'ı balkona gönderdi, sonra Ayşe ile oturup televizyon seyretmeye başladı. Yaşathak balkonda elinde anten öyle bekliyor, "düzeldi" desinler diye... Tam o haftaki *Gırgır* dergisindeki karikatürdeki gibi yani. Yaşathak'a karikatürdeki "Anten Kamil" lakabını taktılar üstelik. Çocuk bunlar yahu...

30 Nisan 1978: Artık herkes görüyor, faşist güçler aleni katliamları ve provokasyonları iç içe geçirerek yarattıkları bir kaos ortamında siyaset yapıyorlar. Şu son bir ay içinde İstanbul Üniversitesi katliamını Ümraniye provokasyonu izledi. Bunun peşinden yurtsever Doğan Öz'e suikast düzenlendi. Yurtsever Doçent Server Tanilli kurşunlandı. Ankara'da YTÖO öğrencilerinin üzerine yaylım ateşi açıldı. Yükseliş öğrencileri profesyonel katillerin ortalarında patlattıkları bir bomba ile yeni bir katliam girişimine maruz kaldılar. Pazarcık'ta CHP milletvekili adayı bir şahsa gönderilen koliden bomba çıktı. İçişleri Bakanı, "K. Maraş'ta bir kısım ülkücünün Ülkü Ocaklarını bombalama girişiminde bulundukları bir sırada ele geçirildiğini" açıkladı. Eski AP milletvekillerinden olan Malatya Belediye Başkam'na gönderilen bir koliden bomba çıktı. Dört kişi öldü. Daha sonra faşist güçler Malatya'nın altını üstüne getirdiler, yakıp yıktılar ve üç devrimciyi öldürdüler. Başbakanlığa bağlı "Atom Araştırma Merkezi"ndeki Ülkü Ocakları eski başkanlarından Muharrem Şemsek ve Sami Bal'ın tahrip gücü yüksek bombaları imal ettikleri açıklandı. CHP hükümet olduktan sonra katledilen devrimcilerin yurtseverlerin sayısı yüzü çoktan aştı.

1 Mayıs 1978: İstanbul'daki 1 Mayıs mitingine ben gidemedim ama haberini aldım. İstanbul'dakilerle ilk ayrılık emareleri ortaya çıkmış. Devrimci Yol pankartı önüne "Yolumuz Çayanların Yoludur" yazan bir pankart geçirmeye çalışmışlar, neyse olay büyümeden yatışmış. *Devrimci Yol*'un 17. sayısı da dağıtıldı mitingde ve bayilere de verildi. Bu sayıda geçmiş değerlendirmesi olarak Oğuz

abi "Kızıldere'nin 7. Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar" yazısını yazdı. Benim "'Sömürgecilik' Tartışmaları Üzerine" yazımın ikinci bölümü de bu sayıda.

19 Mayıs 1978: Ankara'da, Gençlik ve Spor Bayramı'nda kız öğrencilerin kıyafetlerinden dolayı aleyhte tezahürat yapıldı. İstanbul'da tribünlerin önünde bomba patladı. Antakya'da kız öğrencilere saldırıldı ve elbiseleri yırtıldı. MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan, Anıtkabir'e gitmedi. Bir bu eksikti! Faşizme karşı mücadelede bir de şeriatçılar çıktı başımıza...

22 Mayıs 1978: *Devrimci Yol* 18. sayıyı da yayınladık. Bu sayıda 1 Mayıs miting haberleri, "Polis Sol İçindeki Çatışmaları Körüklüyor" başlıklı bir yazı, Hekimhan, Cizre, Yeni Çeltek, Kızılay-Etimesgut'taki grevler, Tek Eğitim Büro-İş'in grevi, İETT işçilerinin mücadelesi, 13 Mayıs Kars Mitingi yer alıyor. "Aldo Moro Olayı, RAF Ve Kızıl Tugaylar Üzerine" başlıklı yazıda Kızıl Tugaylar'ın siyaseti eleştiriliyor. Geçen sayıdan devam eden "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar" yanı sıra " Öncü Savaşının Bir Taktik Evre Olarak Belirlenmesi Ve Devrim Stratejisi Kavramı" yazılarıyla İstanbul'da Devrimci Yol'dan ayrılan "askıcıların" kafa karışıklığına da bir nevi cevap veriliyor.

24 Mayıs 1978: Yazı hazırlıyorum. Uzun süre oturmaktan kaslarım tutulmuştu, kalkıp kendime bir çay koyayım derken gazetede gözüme çarptı. Çaya yüzde yüz zam yapılmış. Zaten bir süredir piyasada bulunmayan ve ancak karaborsada satılan yağdan sonra, şeker de karaborsaya düştü. Ama şeker gibi bir gelişme var neyse ki... ODTÜ-ÖTK seçimlerini yine Devrimci Gençlik kazandı, bizimkiler diğer tüm grupların aldığı oydan fazla, 3000 oyla kazandılar seçimi. *Devrimci Gençlik Seçmeler* kitabını da yayınladık, eski sayıları bulmak mümkün değildi ve saflarımıza yeni katılan arkadaşların okuması gereken önemli yazılar vardı *Devrimci Gençlik* dergilerinde... "Askıcılar" olayı nedeniyle zaten birçok yerde ideolojik teorik konularda tartışmalar yürütülüyor.

20 Haziran 1978: İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı Haziranın ilk günlerinde Talabani ve Barzani kuvvetlerinin Hakkâri bölgesinde bazı çarpışmalar yaptığını açıkladı. *Devrimci Yol* 19. sayı yayınlandı. Bu sayıda başyazıyı Nasuh Mitap yazdı: "İç politikadaki son gelişmeler, ABD-Türkiye ilişkilerinin alabileceği muhtemel biçimler açısından ele alınmalıdır" başlığını taşıyan yazıda şun-

lar söyleniyor: "Ortadoğu'da emperyalizmin gündeminde çözmek zorunda olduğu bir dizi çelişmenin bulunduğu bilinmektedir. Afganistan'daki son 'Sovyet yanlısı' darbe, İran'ın Afganistan'la olan ilişkilerindeki 'bozukluk' ve İran'daki son 'karışıklık' (ABD-SSCB ilişkilerindeki son gerginlikler ihmal edilmeden) dikkate alınır; Yunanistan'dan Afganistan'a uzanan, Türkiye ve İran'ı da içine alan 'kritik alan'daki politik gelişmeler dikkatle takip edilirse, bu durum daha bir anlaşılır olmaktadır. ... Türkiye, emperyalizmin Ortadoğu'daki varlığı açısından çözümü zorunlu bir sürü çelişkinin kördüğüm noktası olmaktadır. Bu koşullarda emperyalizmin Ortadoğu'daki ve Türkiye'deki varlığını ne pahasına olursa olsun garanti altına almak ve koruyabilmek için çok yönlü bir plan üzerinde çalışacağına şüphe yoktur. ... MC partilerinin son günlerde iç savaşa hazırlık mitingleri, komünizme karşı savaş naraları ve faşist saldırıların artırılması şeklinde sürdürdükleri kampanyaları, dış politikadaki gelişmelerin olağanüstü dengesizliği göz önüne alınarak, dış ilişkilerdeki bu dengesizliklerin ülkeye muhtemel yansımaları dikkate alınarak analiz edildiği takdirde daha iyi anlaşılabilir. MC partileri ABD'ye yeni bir alternatif sunma gayreti içindedirler. Ecevit'in dış gezilerinde sarf ettiği tüm çabalara rağmen, ABD'nin Türkiye'ye ilişkin planı tek alternatifli (Ecevit'e dayanma) bir plan olamaz. (Ortadoğu'daki gelişmeler yakından gözlenmeli: Son günlerde 'büyük' basında Türkiye-İran ilişkileri; İran'dan 'ithal' Kürt sorunu; Kürt sorunu içinde SSCB-ABD etkileri hakkında yazılara sık sık rastlanır oldu). ABD'nin Türkiye'deki varlığının tek alternatifli bir planla sürdürülemeyeceğini bilen MC partileri, ABD planının muhtemel diğer alternatiflerini hesaba katarak bu alternatiflerin gündeme getirilmesi halinde uygulanabilir kılmak için koşullar yaratmak veya değişik alternatiflerin gündeme alınması için uygun ortam yaratmak yönünde bir politika izlemektedirler." Oğuz abi de "Geçmiş Hareket, Bugünkü Görevler Ve Devrimci Hareketin Geleceği" başlığıyla geçmiş değerlendirmesi kaleme aldı... Bu sayıda "askıcılar" olayını da "Saflarımızı Terk edenler Hakkında" yazısıyla okuyuculara duyurduk. Ben de "Halk Savaşı Teorisi Ve Vietnam Devrimi Üzerine Bazı Notlar" yazısını yazdım.

21 Haziran 1978: Dünkü dergide ABD emperyalizmiyle ilgili yorumları okuyunca aklıma bir şey geldi, onu da yazayım. İlk antiemperyalist eylemim Konya Kolejindeydi! Kolejlere o dönemler

Amerikalılar, Amerikalı öğretmenler geliyordu, kimisi barış gönüllüsü kimisi de bayağı matematik ya da fizik dersi için. Bize ders veren bir Amerikalı öğretmen vardı, adı da Francisco'ydu. Şimdi ben de antiamerikan bilinç geliştiği için heriften gıcık kapıyorum. Adam hakikaten çok sinirliydi, asabi bir herifti. Bir gün derste anlatırken, "Anlatıyorum anlatıyorum, anlamıyorsunuz!" dedi, İngilizce söyledi tabii. Ben İngilizce bir "cevap" verdim, ama İngilizce düşünmeden kurduğumdan o kadar ağır kaçacağını fark etmemişim. Adama öyle bir laf söylemişim ki sonra düşündüm, "Sen adam olursan, sen adam gibi anlatırsın biz de anlarız" filan anlamına gelecek, yani bir Türk öğretmeni olsa onu da çıldırtacak bir şeyler demişim. Bacak kadar boyumla öyle bir laf söyleyince Amerikalı yakamdan tuttu böyle, "Ne diyorsun sen?" diyerek – herhalde küfür filan da ediyordu– sınıfın dışına götürdü, yani bir şey yapacak, belki beni dövecek. Bir baktım, hademe sopayı kapmış geliyor, "Ulan elin gâvuru! Sen bizim çocuğa ne yapıyorsun?" diye. "Halkımızla" işbirliği halindeki ilk antiemperyalist eylemim böyleydi yani!

8 Temmuz 1978:

25. yaş gününde, bir çeyrek asır geride kalınca, varoluşun anlamını, ontolojiyi de kafaya takmak lazım. Makrokozmos-mikrokozmos diyalektiği bir ölçüde (insanlık ve insan ölçeklerinde) felsefe-psikoloji ilişkisinde kurulabilir. Felsefenin ontolojisinden psikolojiye geçilebilir, ama bunun için sosyoloji mutlaka gereklidir. Şu nedenle: İnsanoğlu, felsefi olarak, çok soyuttur. Psikolojideki "insan" ise birey olarak çok somuttur. (Çok somut olan da aslında "soyuttur"-soyutlanmıştır; yani "abstract" olmasa da "isolated"dir-izoledir-mücerettir-tecrit edilmiştir, her neyse!) Sosyolojik anlamda insan, bu çok soyut ve çok somut düzeylerin adeta nesnel bileşkesidir: Sosyolojik insan, somut insandır (Ne çok soyut, ne çok somut; yalnızca somut...). Çünkü bilinir ki, insan toplumsal –"topluluksal"– boyutuyla asıl niteliğini kazanır. Öyleyse fazla söze gerek yok... Felsefede, insanlığın varlık nedeni; psikolojide, bir insanın varlık nedeni; sosyolojide insanların varlık nedeni söz konusudur. Hangisi daha önemli? Bilimin önemlisi, önemsizi olmaz. Ama tarihsel olarak ve gerçekte, yeryüzünde yaşayan (sevinen, acı çeken, üreten, tüketen) ne insanlıktır ne de tek başına bir insandır; yeryüzünde insanlar (onların toplumları ve toplulukları) yaşar... dersem, sosyoloji meftunu olarak taraf tutmuş sayılır mıyım? Evet, sözgelimi, bir insan masa başında, felsefi düşünebilir, oda içinde psikoloji çalışabilir; ama sosyolojiyi layıkıyla kotaramaz. Sosyoloji gerçekten somut-toplumsal veriler ister. Sosyolojik nosyondan yoksun felsefesi de, psikolojisi de kaçınılmaz ölçüde spekülatif olur, naylon olur! Marx, bence

felsefeyi de psikolojiyi de sosyolojiyi de birlikte ele alabilen bilimsel tılsımı ya da kuşkuyu bize fısıldadığı için; bu sakallıdan kurtulabilmek-kaçabilmek mümkün değil... (Her ne kadar psikolojiyi biraz "ihmal etmiş" sayılabilse de!). (ABKÇ)*

11 Temmuz 1978: Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Bedrettin Cömert öldürüldü. Aydınlar hedef tahtası olmaya devam mı edecek? Bin kere hayır. Şu sıralar *Dev-Gençliler* kendi dergilerini hazırladılar, *Devrimci Gençlik* yayınını asıl olarak Bülent Forta üstlendi. *Devrimci Yol*'dan sonra böylece *Devrimci Gençlik* 18. sayısıyla tekrar yayınlanmış oldu. Gençlik haberleri yanı sıra son gelişmelere dair "Askıcılar suçüstü yakalandı" gibi polemik yazıları da var. Zaten askıcılık tartışmaları vesilesiyle bu ay *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1* olarak "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları" başlıklı bir broşür de yayınladık.

31 Temmuz 1978: *Devrimci Gençlik* ardından *Devrimci Yol* 20. sayı da çıktı. Ecevit hükümeti, "sivil sıkıyönetim" adını verdiği yeni baskı uygulamalarını gündeme getirmişti. Oğuz abi Ecevit Nereye Gidiyor?" diye sorduğu bir başyazı kaleme aldı, cevabı da şöyle: "CHP hükümeti işçi ücretlerinin dondurulması doğrultusunda çabalar sarf ediyor. Tekelci burjuvaziye, kendisinin ne büyük hizmetlerde bulunabileceğini ve ekonomiyi nasıl bir 'istikrar'a kavuşturabileceğini kanıtlamak istercesine sendika patronları ile 'toplumsal sözleşme' imzalıyor... Gene CHP hükümeti, ülkedeki 'siyasi istikrarı sağlama', 'anarşiyi önleme' adına, sivil sıkıyönetim uygulamaları denilen baskı tedbirleri gündeme getiriyor. Bu şekilde iç savaşı önleyeceğim diye ordunun devreye sokulması yoluyla, daha ileri bir aşamada ordunun doğrudan bir şekilde aracılık edeceği açık faşist bir rejime geçiş sağlamaktan başka bir anlama gelmez." Ben de "Sivil Sıkıyönetim Uygulamalarına Karşı Direnilmelidir" başlıklı haber-yorum köşesinde şunları yazdım: "Ecevit Hükümeti son olarak 'sivil sıkıyönetim' uygulamalarını gündeme getirdi. Yapılan açıklamalara göre 20 bine yakın jandarma, başta İstanbul ve Ankara olmak üzere belli başlı kentlerde polisin yanında sürekli görev yapacaklardır. Bölgelerde, telsizlerle ve otomatik silahlarla donatılmış motorize jandarma, polis ekipleri 24 saat devriye gezeceklerdir. Ecevit

* A.g.e.

ise sabahları *Tercüman* gazetesinin başyazısını okuduktan sonra ülkeyi 'yöneten' bir Başbakan olduğunu her gün kanıtlamaya devam etmektedir." Bu sayıda ayrıca Şavşat'taki devrimci mücadele, çayda ve fındıkta sömürü, Ceylanpınar tarım işçileri, İsdemir'deki Karabük Şantiyesi işçileri gibi haberler var. Teorik yazı olarak Oğuz abinin "Devrimci Hareketin Bugünkü Görevleri ve Mücadele Biçimleri Sorunu" yazısını koyduk. Halkın Kurtuluşu grubuyla polemik olarak Bülent Forta "Parti Bayrağı'nın 'Kesintisiz Devrim' 'Eleştirisi' Üzerine" yazdı.

5 Ağustos 1978: Bugün TÖB-DER bir açıklama yaptı: Son 3 yılda TÖB-DER üyesi 37 öğretmen faşistler tarafından öldürüldü...

8 Ağustos 1978: Ankara'da Mamak İlkokulu'nun yanında pusu kuran faşistler Ulus-Tepecik seferini yapan Belediye otobüsüne yaylım ateşi açtılar. Keçikıran'dan Nuri ve Tuzluçayır'dan Yakup ile irtibata geçtim. 3 kişi ölmüş, 20 kişi de yaralanmış...

10 Ağustos 1978: Bu olayın hemen ardından faşistler yeni bir katliama giriştiler, Balgat'ta kahvehanelere ve yoldan geçenlere akşam saatlerinde Murat marka bir otomobilden rastgele ateş açtılar ve bu kez 5 kişiyi öldürdüler, 20'ye yakın kişiyi yaraladılar. Bu arada camiye de ateş açan faşistler, böylece bir provokasyon ortamı yaratarak suçu devrimcilere yıkmaya çalıştılar.

21 Ağustos 1978: *Devrimci Yol* 21. sayısı ayın 21'ine denk geldi. Başyazı "Kaddafi, İlhan Selçuk ve 'Tek Yol Devrim' Üzerine". Oğuz abi şunları yazmış: "Ülkemizdeki birçok solcu (ve işçi sınıfı partilerimiz!) uzun süre faşizme karşı mücadele anlayışını CHP'yi iktidara geçirme sorunu olarak kavramışlardır. CHP'nin iktidara gelmesiyle faşizm tehlikesi (geçici de olsa!) ortadan kalkacaktı." Askıcılık olayıyla ilgili "açıklayıcı" teorik yazılar da devam ediyor, "Suni Denge-Öncü Savaşı ve İç Savaş Üzerine" yazısı yanı sıra "Saflarımızdaki Ayrılma Olayının Yankıları ve Düşündürdükleri" değerlendirmesi var bu sayıda. W. Burchett'in "Silahlı Propaganda" başlıklı çevirisi de önemli. Bu ay yine askıcılık tartışmaları vesilesiyle *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 2* olarak "Geçmiş Değerlendirmeleri ile İlgili Üç Sorun" başlıklı bir broşür daha yayınladık.

10 Ağustos 1978: *The Economist* dergisinde şunlar yazıyormuş: "Türkiye Ortadoğu'nun manavı, kasabı, sütçüsü olursa hem kendisi için hem bölge için daha yararlı olur."

7 Eylül 1978: Dört gün önce faşistlerin Sivas'ta Alevilere yönelik başlattığı saldırılar giderek genişliyor. Saldırılar sonucu toplam 9 kişi öldürüldü, binden fazla işyeri ve bina tahrip edildi.

11 Eylül 1978: Nizamettin Orhangazi kardeşimiz İstanbul Gültepe'de öldürüldü. Ankara Dev-Genç yönetim kurulu üyesiydi ve daha önce Ankara'nın çeşitli mahallelerinde örgütlenme çalışmalarına katılmış, faşist örgütlenmelerin dağıtılmasında aktif rol oynamıştı. Öldürüldüğü sırada da İstanbul Gültepe'de devrimci mücadelenin en önündeydi. Nizamettin için hazırladığımız afişlerde "mücadele" kelimesi yerine "savaş" kelimesini kullandık: Nizamettin'in afişteki fotoğrafı yanında "silahı yerde kalmayacak, faşizme karşı savaşalım" yazıyor.

15 Eylül 1978: Abdullah Öcalan bizimle önemli bir konuyu görüşmek istermiş. Dev-Gençliler getirdi haberi. İhtiyarlar, "sen git bakalım, ne diyormuş" dediler. Dev-Gençliler buluşma işini ayarladı. Tanımadığım bir Kürt arkadaş beni aldı, Dikmen'de bir gecekonduya götürdü. ADYÖD zamanından beri Apo'yu bu ilk görüşüm. Yanında Kesire de vardı, sanırım nişanlılar. Kesire'yi Siyasal'dan tanıyorum. ADYÖD üst forumları sürecinde Nasuh abinin yanında görürdüm. Neyse, hoşbeşten sonra Apo uzun uzun Kürdistan'la ilgili düşüncelerini anlattı. Özellikle *Devrimci Yol*'un 16 ve 17. sayılarındaki (Mart ve Mayıs 1978) Kürdistan ve sömürgecilik eleştirilerimiz üzerinde durdu. O yazıda Kemal Burkay'ın *Özgürlük Yolu* dergisiyle polemik yapmış ve eleştirilerimizi onun üzerinden dile getirmiştik. Apo, "bu konuları *Özgürlük Yolu*'yla değil bizimle tartışın, onları değil bizi muhatap alın, çünkü biz sizden pek farklı düşünmüyoruz, niyetimiz Kürdistan'daki THKP-C olmak" mealinde şeyler söyledi. İşte bildik tartışmalar, ne yazayım...*

20 Eylül 1978: *Devrimci Yol*'un yeni sayısını, 22. sayıyı ancak bir ayda çıkarabildik. Bu sayıda Eylül başında faşistlerin Sivas'ta çıkarmaya çalıştıkları Alevi-Sünni çatışması tertipleri ağırlıkta. Diğer direniş haberleri yanı sıra "Kırsal Kesimde Sömürüye Son Miting ve Yürüyüşü" haberi de var. Uzun süredir devrimcileri karalayan ve adeta revizyonistlerin sözcülüğünü yapmaya da soyunan *Cumhuriyet* gazetesine "Devrimci İhtar Boykotu" açıklama-

* 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesi Fis köyünde, Apo ve arkadaşları PKK adlı bir örgüt kurmuşlar. Apo'nun kısa süre sonra Suriye'ye geçtiğini duymuştum, PKK broşürlerini de 1979 yılı başında Elazığ'da gördüm...

mız yer alıyor. Oğuz abi, Askıcılık ayrılığı nedeniyle devam eden siyasi ve ideolojik tartışmalara ışık tutacak bir yazıyı daha kaleme aldı: "Suni Denge, Öncü Savaşı ve Direniş Komiteleri Üzerine: Direniş Komiteleri Konusundaki Tartışma İki Farklı Devrim ve Mücadele Anlayışı Arasındaki Bir Tartışmadır". Bu sayıda "Nikaragua Devrimi Latin Amerika Devriminin Bir Parçasıdır" haber-yorumu, ayrıca İran, Şili direnişleriyle ilgili haberler de var.

25 Eylül 1978: 15 gün süreyle *Cumhuriyet* gazetesi almayacağımızı açıkladık. *Cumhuriyet* gazetesi boykotu hakkında 22. sayının başyazısında "birçok oportünist akım *Cumhuriyet* gazetesinde Marksizm adına (!) 'bireysel terörizmi' mahkûm eden nutuklar atmaya başlıyor" diye yazılmış, boykotun gerekçesi özetlenmişti.

2 Ekim 1978: Türkeş sıkıyönetim ilanı istedi...

6 Ekim 1978: Demirel, "Faşizm Türkiye için bir tehlike değildir" dedi.

9 Ekim 1978: Ankara Bahçelievler'de TİP üyesi yedi kişi kurşuna dizilerek ve boğularak katledildi. Sağ kalan ağır yaralı bir genç, polise "katillerin sağcı intikam komandoları" olduğunu söyledi.

20 Ekim 1978: İTÜ Elektrik Fakültesi Dekanı Ord. Prof. Bedri Karafakioğlu öldürüldü. Farkındayım... Artık günlüğe ölen arkadaşlarımı bile tek tek kaydetmeye mecalim kalmadı... O kadar çok ölüyoruz ki... Her gün bir ölüm haberi alıyoruz. Oysa bu sabah, nane şekeri emmişçesine ferahlık mı var içinde Josef? Hatta nedenini bilmeden, of çekerken koyverdiğin soluğunla, bak, aniden ıslık bile tutturmuşsun. Kasvetle mutluluk saniyenin onda birinde bir diğerine dönüşebiliyor; şöyle derinden of çekmek için aldığın nefesi –bu nefesteki enerjiyi– koyverirken, onunla pekâlâ bir türküyü paylaşabiliyorsun. Islığının dilinde ister bir marşın ister bir türkünün ezgileri dolaşsın, önemli değil. Ama bu sabah bu ıslık ağıt söylememeli... Ağıtlar, neşeli, mutlu ve aydınlık günlere saklanmalı... (Haberini aldım. Bir kez daha... Derin bir soluk çektim. Nefesi yine bir süre içimde tuttum. Aniden bırakmayı kendime yediremedim. Yavaş yavaş, boğazımdaki düğümü çöze çöze geri verdim. Sonra acele sigaramı yaktım. Bu haber kötü etti beni, kötü... Ner'den geldi ve nasıl geldi ve hoş geldi ve sefa geldi dediğinin, haberini aldım. Hayretsiz bir çığlık, boğazımda düğüm düğüm, her hecesinde acımı, hıncım ile bölüştüğüm, haberini aldım. Varsın yetim akşamların dumanı genzimi yaksın. Ne fayda. Gök

fidanım. Meyveli dalım. Dost selamına merhaba, diyemeden, ka lakaldım... Ve bana, ıssız ırmak boylarında, çektiğim o yalnızlığ getiren, türkü olmuş bir yaşamı bitiren, haberini aldım... Bilirin ziyanım kendimedir: Hesapsız bilenirsem eğer; kendimedir tür ilenmeler... Suskunum ki ağıttan beter, ağıt mağıt yakmayacağın Ağıtlarımı, ağıtsız günlerime sak-la-ya-ca-ğım...).

21 Ekim 1978: Bugün Sakarya Caddesinin aşağısındaki Jeolc ji Mühendisleri Odası'nda, ilk çember dışındaki arkadaşların d katıldığı adeta "genel komite" gibi geniş bir toplantı yaptık. Ağı lık Direniş Kampanyası değerlendirmesiydi. Malatya'dan "Kürt Mehmet (Tekin), Niğde tarafından gelen Selahattin (Karataş Ege'den Hasan Üresin, Devrimci Öğretmen'den İbrahim Sevim li, Dev-Genç'ten Yasin, Forta vb. arkadaşların da olduğu bu top lantıda merkezileşme sorunu üzerinde duruldu. İhtiyacımız ola devrimci bir iç savaş örgütlenmesiydi; partileşme sürecindeydil henüz ancak iki üç yıllık bir geçmişe sahip olan ve kadro birikim de henüz epey yetersiz olan mevcut örgütlenmemizin merkezileş mesi çok sancılıydı. Ortada mükemmel bir örgüt değil, tam tersi ne şimdilik olması gerekenin adeta tersi bir örgüt vardı, hantal bi örgütlenme vardı. Cevval, kıvrak, yer değiştirebilen, iç savaş ko şullarına göre şekilden şekle girecek bir hareket kabiliyetine sahi örgütlenme yerine "başı küçük, gövdesi kocaman" devasa bir yap Türkiye'nin dört bir tarafına dal budak salmaktaydı.

Bu toplantıdan sonra bir Ankara Komitesi kurduk: Dev-Genç mahalleler, memur teşkilatı (öğretmen ve mühendis). Memu geneline Akın abi, TÖB-DER özeline İbrahim Sevimli bakıyo Dev-Genç'ten Yasin ve Bülent sorumlu... Uzun süredir neredey se bütün mahallelere, gecekondu semtlerine ben bakıyorum.. Kızılay bölgesiyle Dev-Gençliler ilgileniyor. Dikmen de Akın abi nin sorumluluğunda [Bir süre sonra Hakkı Yazıcı da gitti oraya Direniş Kampanyası vesilesiyle örgütlenmelerimizi daha der toplu hale getirmek, merkezileştirmek gündeme geldiğinde gece kondu örgütlenmelerini de merkezileştirmek aciliyet kazanmışt Elbette ta *Devrimci Gençlik* döneminden beri mahalle çalışmala rımız var. *Devrimci Gençlik*'in 7. sayısında "Sabit hedef olmaya lım aktif savunma anlayışını savunalım" stratejisi doğrultusund Dev-Gençlilerin önemli bir kesimi okullardan mahallelere gidi siyasi çalışmalarını oralarda sürdürüyor. Duruma göre, mahall dernekleri ya da Halkevleri şubeleri gibi ortamlarda ya da doğru

dan ev çalışmaları şeklinde bu çalışmalar örgütleniyor. Ama artık iç savaşa doğru gidildiği bir noktaya geldik. Faşistler, Anadolu'da yaptıkları gibi büyük şehirlerde de kendi saldırılarını askeri mevziler elde etmek üzere kurguluyorlar. Mesela hâkimiyet kurmak istedikleri ilk bölgede, ilk önce oradaki en merkezi kavşak noktasında derneklerini açıyorlar, orada terör estiriyorlar, orada kendilerinden olmayan esnafı kovuyorlar, dükkânını bombalıyorlar ve böylece kendileri için bir güvenlik alanı oluşturuyorlar. Bu nedenle mahallelerdeki durumumuzun basit anlamıyla "faşistlere karşı direnelim, onların saldırılarını püskürtelim" ötesinde, onların bu stratejilerini de bozacak, bu askeri stratejilerine karşı savunma tedbirlerini alacak ve bu askeri stratejilerini geçersiz hale getirebilecek pratiklerin ve örgütlenmelerin gündeme gelmesi söz konusu... Bu yüzden Ankara'yı doğu, batı, kuzey, güney diye bölgelere ayırdık ve faşistlerin bu stratejilerini bozacak bir örgütlenmeye ağırlık verdik.

Şimdi Yenimahalle taraflarında Mahmut Uyan, Şentepe taraflarına Soner İlhan, Mamak taraflarına Tayfun Üstün bakıyor. Keçikıran'da zaten o mahallenin yerlisi olan Hacettepeli Nuri Özdemir ve Tuzluçayır'da ODTÜ'den Yakup Coşar var. Böylece artık mahallelerdeki direnişi, koordineli şekilde sürdürebiliyoruz. Lojistik bakımdan birbirlerine araç gereç devretme ya da kadroların yerini değiştirme gibi koordinasyonu yaptığımız zaman daha fazla hareket kabiliyeti ve daha hızlı örgütlenme imkânına sahip olduğumuzu gördük. Bir yanda *Devrimci Yol* dergisi bir yanda gecekondu çalışması sorumluluğunu bir avantaja dönüştürmeyi de öğrendim. Aslında *Devrimci Gençlik* döneminde başlatmıştım ama artık *Devrimci Yol*'da çıkacak olan bazı yazıların taslaklarını, mahalle sorumlusu arkadaşlarla buluşmaya giderken yanımda götürüyorum ya da başyazı yazılmışsa ya da taslağı varsa, Oğuz abi o konuda önceden bir şeyler karalamışsa onları yanımda götürüyorum; arkadaşlara okuyorum. Zaten pek ciddi itirazları da olmuyor ama şunu fark ettim ki bir özgüven ortaya çıkıyor. Yani dergide yayınlanmadan önce bizim önde gelen kadrolarımız bunlardan haberdar oluyor. Siyasi kararların kendilerinin bilgisi dahilinde olduğu, bu işlerin kendilerine dayatma gibi gelmediği anlayışı da böylece yerleşiyor sanırım. Kısacası moral açısından, kadroların kendi özgüvenlerinin yükselmesi açısından bunun faydalı olduğunu görmekteyim.

22 Ekim 1978: Yaz aylarında Türkiye Kürdistan'ında önemli gelişmeler meydana gelmişti. Gazetelerde bu olaylar "Barzaniciler ile Talabaniciler çatışıyorlar", "Kürtler birbirini öldürüyorlar" şeklinde günler boyu manşetlerde yer aldı. Tam o çatışmaların yaşandığı günlerde, Kemal Burkay haber göndermiş, görüşmek istediğini bildirmişti. Kemal Burkay'ın Fevzi Çakmak Sokak başındaki binada giriş kattaki bürosuna gittim. Talabanicilerin, Yani Kürdistan Yurtsever Birliği'nden (KYB) birkaç temsilcinin Devrimci Yol ile görüşmek istediklerini, anlatacakları önemli hususlar olduğunu söyledi. Görüşmenin gizli gerçekleşmesini, MİT'in filan onların peşinde olduğunu da ekledi. "Tamam, uygun yeri ve zamanı tespit ederiz" dedim; sonraki günlerde buluşma yerini kararlaştırdık, Burkay'a ilettik. Dev-Gençlilerden daha önce bir ev ayarlamalarını istemiştim, Kavaklıdere Gülözü Sokak'ta çatı katındaki o eve gittim. Anahtarı elektrik saatinin üzerinden alıp içeri girdim. Belirlediğimiz saatte kapı çaldı, takım elbiseli üç kişi geldi, iki Kürt arkadaş Türkçe bilmiyordu, yanlarında tercüman getirmişlerdi. Öncelikle Devrimci Yol'dan, KDP-GK (Kürdistan Demokrat Partisi-Geçici Komite) elinde esir bulunan KYB (Kürdistan Yurtsever Birliği) üyelerinin serbest bırakılması doğrultusunda açıklama yapmamızı istiyorlardı.

Ve özetle anlattıkları da şunlardı: KYB peşmergeleri 1977 yılının kış aylarından itibaren bin, bin ikiyüz kişilik bir birlik olarak eğitim gördükten sonra, uzun süredir KDP-GK'nin etkin olduğu Behdinan (Irak) bölgesinde siyasi çalışma yapmak ve örgütlenmek için harekete geçmişler. Yol boyunca Irak ve İran silahlı kuvvetlerinin taarruzlarına maruz kalmışlar, açlıktan ve soğuktan otuz kadar peşmerge ölmüş. Behdinan'a ulaşmak için Türkiye Kürdistam'ndan geçmek isteyen KYB peşmergeleri bölgeyi iyi tanımadıklarından ve kılavuzları tarafından şaşırtıldıklarından farkında olmadan iç kesimlere Şemdinli'ye doğru ilerlemişler.

KYB temsilcileri, görüşme sırasında KDP-GK'nin önceden KYB peşmergelerinin bu bölgelere nüfuz etmeye çalışmasını engellemek için tedbirler aldığını da söylediler. MİT bu bölgede yol boyunca aşiretleri, KYB'ye karşı GK'yi desteklemeleri için baskı altında tutmakta, aşiret üyelerini GK kuvvetlerini takviye etmeleri için zorlamaktaymış. Burada, böylelikle GK'nin denetiminde 3 bin kişilik bir kuvvet hazırlanmış. MİT, KYB kuvvetlerini cephane yönünden zayıflatmak amacıyla yol boyunca bulunan aşiretlere, KYB'li peşmergelere sadece kurşun ve silah karşılığı yiyecek

vermeleri doğrultusunda baskı yapmış. Bu durumdaki KYB kuvvetleri GK ve aşiret kuvvetleri tarafından çember içine alınmış ve gazetelerden öğrendiğimiz çatışma başlamış. Türk silahlı kuvvetleri çatışmaya doğrudan müdahale etmiyor, KYB peşmergelerini GK kuvvetlerine doğru sürüyor ve yaralı peşmergeleri toplamakla yetiniyormuş. KYB peşmergeleri çemberi kırmak için üç kola ayrılmışlar. Birinci kol Hakkâri tarafına ilerlerken, ikinci kol Irak'a geri dönmüş, bunlardan bir kısmı Irak kuvvetleri tarafından esir alınmış, bir kısmı ise (80 peşmerge) KYB üssüne dönmeyi başarmış. Çatışmalar sırasında çok sayıda peşmerge öldürülmüş. Geri kalan üçüncü kol da çatışma alanından Irak Kürdistam'na geri dönmek için hareket etmiş, ancak komutanlığını KYB merkez komite üyelerinden birisinin yaptığı ve içlerinde KYB yöneticilerinin bulunduğu bu kol, MİT ile ilişki içindeki aşiretler tarafından esir alınmışlar. MİT, bunları aşiret kuvvetlerinden teslim almaya yanaşmamış ve bunun yerine GK'ye verilmesini sağlamış. Böylelikle MİT esir düşen KYB peşmergelerine "siyasi mülteci" muamelesi yapma gibi diplomatik bir zorunluluktan da kendisini kurtarmış olmaktaymış. 250 kadar KYB peşmergesi GK'nin elinde esir durumdaymış ve hayatlarından endişe edilmekteymiş...

Devrimci Yol'da bu olaylar hakkında bir değerlendirme ve açıklama yayınlanacağı sırada, bu kez başka çevreler, bu sorunun barışçıl yollardan, yani görüşmeler yoluyla çözülmesi için bazı girişimleri olduğunu, bu girişimlerden bir sonuç alıncaya kadar bu konuyla ilgili yayınımızı bir süre ertelememizi talep etmişlerdi. Ancak Ekim ayına gelindiğinde hâlâ bir sonuç alınamadığından bu ay sonunda derginin 23. sayısında konuya yer vermeyi kararlaştırdık. Ve bu iş de benim üzerime kaldı. Anlattığım görüşmeyi "Kürdistan'daki Son Gelişmeler Üzerine - 'Geçici Komite' 250 KYB üyesini derhal serbest bırakın!" başlığıyla haberleştireceğim.

23 Ekim 1978: Aslında bu günlerde son gelişmelere denk düşer şekilde TSK Kürdistan'da tatbikat adı altında yeni gözdağı operasyonları da yapıyor. Dergide buna da yer vereceğiz. Kürt köylülerini cemselere doldurup tatbikat alanlarına götürüyorlar, kendi "akıbetleri"ni temaşa etsinler diye. Ve peşinden, "bölücülüğe karşıyız" diyorlar... Değerlendirmede şu olgulara da işaret etmek lazım: ABD emperyalizminin Yunanistan'dan Afganistan'a kadar uzanan sömürü zinciri çeşitli yerlerinden parçalanma istidadı göstermeye; bölgede, ABD ve SSCB arasındaki "detant" zedelenmeye başladı. ABD emperyalizmi, SSCB lehine, kendi aleyhine olan bu duruma

müdahale etmek için, güçler dengesini yeniden kendi lehine kurabilmek için çeşitli siyasi ve askeri atraksiyonlara girmeyi (mevzii de olsa) göze alma durumunda... Bu bütünlükte ABD emperyalizminin jeopolitik bakımdan oldukça öneme haiz olan Kürdistan üzerindeki girişimlerini mutlaka göz önünde bulundurmalı. Nasıl ki Ortadoğu'daki çıkarlarını korumak için Irak Kürdistanı'nda Barzani hareketine İran Şahı ile birlikte omuz verdiyse (ve bu hareket sonuç olarak emperyalist güçlerin çizdiği bir doğrultuda geliştiyse), günümüzde de buna benzer ya da açıkça gerici başka hareketler yine gündeme getirilebilir. ABD'nin elindeki kozlardan birisinin (en önemlisi olmasa da) Kürdistan üzerindeki hesapları olduğu düşünülebilir. ABD emperyalizmi (dünya kamuoyunun şimşeklerinden geçici de olsa kurtulmayı arzulayan) İran Şahı ile birlikte bu kozu el altında tutmuştur ve tutmaktadır. Yani bölgedeki siyasi gelişmeleri kendi planları doğrultusunda etkileyecek şike bir Kürt hareketi örgütlemeyi ya da mevcut hareketlere sızmayı her zaman gündeminde bulundurmaktadır. Ha, unutmadan şu notu da alayım: Gazetelerde bugün Türkiye'nin AET'ye [şimdiki AB] girişinin 2000 yılına kaldığı haberi vardı...

24 Ekim 1978: *Devrimci Yol* 23. sayısı yine gecikmeyle çıktı. Oğuz abi başyazıda "'Terörizm' ve 'anarşi' değil Faşist Terör ve Faşizme Karşı Mücadele" diye yazdı. Orta sayfada ise "Burjuva Liberalleri ve İç Savaş" yazısında Uğur Mumcu gibileri eleştiriyor. Ben de haber-yorum yazımda "Faşist Katliamlar, Sıkıyönetim Çığlıkları ve 'Terörizme Karşı Mücadele' Şamataları"nı yazdım. Bu sayıdaki KYB haber-yorumuyla birlikte Karadeniz balıkçılarının trolcülere karşı mücadelesi, bizim Devrimci Tarımcılar grubunun Türkiye Ziraatçılar Derneği Ankara Şubesi Olağanüstü Kongresini de kazanmış olduğu, Dörtyol Fırın işçilerinin direnişi, Adana Tekel Fabrikası işçilerinin mücadelesi gibi haberler var.

2 Kasım 1978: Sağmalcılar Cezaevi'nde yatan 13 faşist kaçırıldı!

5 Kasım 1978: Ecevit parlamentoya yeni baskı tasarıları sevk etti. CHP hükümeti "anarşi ve terörizmle mücadele" adına gündeme getirdiği bu tasarıları parlamentodan rahatça geçirebilmek için bir yandan MC partileriyle işbirliği yapıyor, bir yandan da televizyonda açık oturumlar düzenleterek, gazetelerde makaleler yazdırarak kamuoyu oluşturmaya çalışıyor. Ama CHP bünyesinde elbette namuslu insanlar var. Bu tasarılara "polis devleti uygu-

lamaları" diyerek karşı çıkan bazı CHP milletvekilleri üzerinde bizzat Ecevit baskı uyguluyor.

25 Kasım 1978: İzmir'deki Tariş Çiğli İplik Fabrikası'ndaki 1700 işçi direnişe başladı. Devrimci Yolcular yine en ön saflardaymış...

30 Kasım 1978: *Devrimci Yol* 24. sayıda Oğuz abinin orta sayfadaki "Burjuva Liberalleri ve İç Savaş" yazısının ikinci bölümü epey tartışma yaratacak gibi. Bu sayıda DKDF'nin (Devrimci Kadın Dernekleri Federasyonu) sürdürdüğü "Her Mahalleye, fabrikaya, işyerine kreş" ve okuma yazma kursu çalışmaları haberi var. Tariş işçilerinin direnişi, Karabük ve Safranbolu'daki devrimci mücadele gibi haberler de var bu sayıda.

11 Aralık 1978: Ecevit Hükümeti artık halka ve devrimcilere karşı emperyalistlerin bütün isteklerini yerine getiriyor... Bir vakitler "IMF'nin direktifleri ancak faşist ülkelerde yerine getirilebilir" diyen Ecevit IMF'ye boğun eğdi. Faşist ülke yönetmeyi kabul etmiş oldu. Maliye Bakanı Müezzinoğlu'nun IMF'ye yazdığı özür mektubu bugünkü *Hürriyet*'te yayınlandı...

22 Aralık 1978: Neyse bu sefer *Devrimci Yol* 25. sayıyı arayı pek uzatmadan yayınlayabildik. Bu sayıda "Yeni Devalüasyonlara, Yeni Zamlara Karşı, Yeni Baskı Yasalarına Karşı Mitingler" duyurumuz var. Asıl "ağır yazı" Oğuz abinin orta sayfa yazısı: "'Bireysel Terörizm' Şarlatanlıkları Üzerine". Ayrıca teorik yazı kategorisindeki başlık: "Evrim ve Devrim Aşamaları Konusundaki Devrimci Tespitlere Yönelen Eleştiriler". M. Kemal Paşa'da Üretici Mitingi, Balgat'ta Faşist Yuvalar Dağıtıldı, "Her İşyerine Kreş" Kampanyası, AEP ve İzleyicileri Cephesindeki son gelişmeler gibi haber-yorumlar var.

23 Aralık 1978: Devrimci Yol'un 13 ilde düzenlediği mitinglerden 10 tanesi başta Ankara (Tandoğan) olmak üzere, İstanbul (Beşiktaş), Uşak (Dörtyol/Sinekli), Denizli (YSE önü), Kars (Bulvar Meydanı), Niğde (Derbent Cad.), Samsun (Cumhuriyet Meydanı), Antalya (Sanat Okulu önü), İzmir (Basmane) ve Balıkesir'de başarıyla yapıldı. Yarın da Karabük, Adana (Yeni İstasyon Meydanı) ve Tunceli mitinglerimiz var. Mitinglerde "Faşist güçler Ecevit'i teslim aldı ama bizi alamayacaktır, çünkü: Biz Halkız!" mesajını verdik. Mitinglerimize binlerce, on binlerce insan katıldı. Ancak akşam saatlerinde aldığımız bir haberle moralimiz bozuldu: Faşistlerin Alevi-Sünni çatışması için hedefledikleri yer-

lerden birisi olan Kahramanmaraş ateşler içinde: 33 kişi ölmüş, 300 kişi yaralanmış, evler ve dükkânlar yakılmaktaymış ve olaylar devam ediyormuş.

26 Aralık 1978: Dört gündür Kahramanmaraş'ta faşistlerin katliamları devam ediyor. Hükümet konağına yürüyüp ele geçirmeye çalışan faşistler ile polis arasında çatışma çıkmış. Çocuklar ve bebeklerin öldürüldüğü haberleri geliyor. Bugün Bakanlar Kurulu, 13 ilde sıkıyönetim ilan etti. İstanbul, Ankara, Adana, Elazığ, Bingöl, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Kars, Kahramanmaraş, Malatya, Sivas ve Urfa...

27 Aralık 1978:

Maraş katliamındaki vahşet tablosu belirginleşiyor: İŞTE FAŞİZM! Faşizm bu vahşet boyunca kendisini ayrıntılarıyla tarif etti: Kapıları omuzlayan, baltaları savuran, damlara pencerelere dinamitler fırlatan, katil sürülerinin karanlık gölgeleriydi. Aldatılmış kandırılmış Çolak Emin'lerin, Sucu Metin'lerin, ellerindeki susmayan silahların sesleriydi. Şehmuz'un evinden çıkan koyu kara bir dumandı. Yangındı. Selver'in gelini Cennet'i ve on beşindeki kızı Suna'yı saçlarından sürükleyen, Cuma'ları, Ömer'leri kudurtan yalanlardı. Cahil Ökkeş'e yirmi yıllık kapı komşusunu kurşunlatan zalimlikti. Fazıl dedelerin, Güher ninelerin yanmış kömürleşmiş cesetleri üzerinde tepinmekti. Küfürdü. Ateş, kan ve ölüm, hep ölümdü. Her yerdeki ölümdü. Gelin kadının karnındaki bebenin parçalanmasıydı. Yaşlı kadının, ailesi öldürüldükten sonra ırzına geçilmesi, defalarca ırzına geçilmesi ve sağ bırakılmasıydı. Yakıp yıkılan mahallelere yardıma gitmeyen güvenlik kuvvetleriydi. Hükümet binasının penceresinden kıyıma bakan İçişleri ve dahi Adalet bakanlarıydı. Telsiz başındaki emniyet müdürleriydi. Hâlâ emir bekledikleri için yaralı bile taşımayan devlet malı taşıtları kapı önünde hareketsiz bıraktıranlardı. Hükümetten vur emri çıkmadığı için askeri olayların üzerine göndermeyen yetkililerdi. "Peki, onlara kim vermiş vur emrini, üç gündür vurur ha vururlar" diye haykıran yetkisiz yurttaş Saliha'yı duymazlıktan gelenlerdi. Herkesin gözü önünde sürüp giden ve durdurulamayan bir kırandı. Fate'nin dört yaşındaki bebesini dili dolanıp şahadet getiremedi diye beyninden kurşunlatanlardı. Ölsün diye yaralı Hasan'ı çatıdan Soğan Satıcısına fırlattırıp attıranlardı. Öldürmeden önce sünnetli mi diye bakmak için kamyon şoförünü çırılçıplak soydurtanlardı. Yetmiş beş yaşındaki Finey kadının din iman uğruna gözlerini tornavida ile oyması için Durdu'nun aklını çelenlerdi. İsmi belirsiz bir yurttaşın karnına kazık çakılarak meçhul eşhas tarafından öldürülmesiydi... İşte faşizm bütün bunlar idi... (ABKÇ**)*

* Sonraki yıllarda İnci Aral, *Kıran Resimleri* adlı öykü kitabında Maraş'ı tek tek bu sahneleri ile anlattı. Maraş öyküsü kitaplarda kalmadı, mahkeme tutanaklarında her olay birer birer belgelendi ve mahkeme tutanaklarında kaldı. Maraş unutturuldu...

** A.g.e.

4 Ocak 1979: İhtiyarlarla, Mehmet Ali'yle filan bir araya gelip sıkıyönetim koşullarını konuşmuştuk. Mesela deşifre olmuş evlerin, işyerlerinin acilen değişmesi lazım. Aranan ve aranma ihtimali olanlarımız hemen sahte kimlikler edineceğiz. Hatta arabası olanlar bile değiştirmeliydi onları. Kitle eylemleri de artık koşullara uygun, daha küçük gruplar halinde yapılmalıydı. Sıkıyönetim koşullarında mahalle örgütlenmesini de yeniden yapılandırmak lazım. Mahalleler komitesinde Yenimahalle'den Mahmut Uyan, Keçiören- Şentepe'den Soner İlhan, Altındağ'dan Cemal Karabacak, Tepecik'ten Tayfun Üstün, Mamak genelinden Demirkoparan, Keçikıran'dan Nuri Özdemir ve Tuzluçayır'dan Yakup Coşar'la son durumları ayrı ayrı konuştuk. Yakup'la Tuzluçayır'da bir gecekonduda oradaki arkadaşlarla bir toplantı yaptık. Aile bize sempatizanmış, duvarlarda Ecevit ve Yılmaz Güney fotoğraflarının asılı olması dikkatimi çekti. Sonra Mahmut, Soner ve Demirkoparan'dan oluşan bir üst komite kurduk. İrtibat yeri olarak Çankaya taraflarında bir elektrikçi dükkânı açtık, telefon bağlattık. Bu dükkânı sadece dördümüz bileceğiz ve çok önemli olaylar meydana geldiğinde burada bir araya geleceğiz. Mahalleler arası koordinasyon ve lojistik destek de buradan sağlanacak. Altındağ'da Cemal Karabacak köfteci dükkânından sonra yeni örgütlemeye başladığı Ulaştepe'de de bir bakkal dükkânı açtı, kendi elleriyle burada birbirine yakın iki gecekondu yaptı ve her ihtimale karşı tünelle birbirine bağlı olacak. Birkaç gün önce Mahmut beni geceleyin Şentepe'de toplantıya götürdü. Toplantı sırasında mavi bereliler mahalleyi basmışlar, yani sıkıyönetim operasyonları başladı. Neyse Mahmut beni güvenli şekilde mahalleden çıkardı, taksiye bindim eve döndüm.

5 Ocak 1979: *Devrimci Yol* 26. sayı sıkıyönetim koşullarında piyasaya çıktı. Bakalım ne olacak? Başyazı elbette "Sıkıyönetim, Gelişmeler ve Faşizme Karşı Yeni Görevler" üzerine ve şunlar yazıyor: "Sıkıyönetim ilanı Ecevit hükümetini bugüne kadarki doğrultusunda varabileceği en son noktaya (yani aynı zamanda kendi sonunun eşiğine de) getirmiştir. Ve faşist güçlerin zorladıkları, istedikleri bir gelişme olarak sıkıyönetim bir açık faşist rejime geçiş doğrultusundaki çok önemli bir gelişmeyi ifade etmektedir." Evet, artık açık faşist rejime geçiş koşullarındaydık ve şimdi kesin olarak bildiğimiz şey, faşist güçlerin, siyasi gelişmeleri bir açık faşist rejime doğru zorlamaya devam edecekleriydi. Bu tespit başyazı-

da bir kez daha vurgulanıyor: "Mevcut hükümeti parlamentoda düşürme olanaklarının bugün için zayıf olduğu hesaba katılacak olursa, gelişmeleri ordunun doğrudan aracılık edeceği bir açık faşizme doğru zorlamaya çalışacaklarını söylemek mümkündür." Böyle bir durumda devrimci güçlerin savunma durumunda olduklarını ve faşist çetelerin azgın saldırılarına karşı aktif bir DİRENME anlayışını asla terk etmeyeceklerini hatırlatan başyazı şöyle devam ediyor: "Faşist güçler ile devrimci halk güçleri arasındaki (faşistlerin Maraş'ta en çarpıcı ve kanlı örneğini sergiledikleri) ölüm kalım savaşı, önümüzdeki gelişmelerin muhtemel bütün biçimlerinde devam edecektir. Üstelik bir açık faşist rejim yönündeki bütün gelişmelerde, mücadelenin çok değişik ve keskin biçimlerinin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Hatta Faik Türün ve Türkeş gibileri Endonezya katliamı gibi olayların olabileceğini daha şimdiden açık açık söyleyebilmektedirler. O halde, faşizme karşı elimizdeki direnme mevzilerinin terk edilmesi asla söz konusu olamaz. Fabrikalarda, okullarda, işyerlerinde, mahallelerde, her yerde yeni yeni direniş mevzileri, yeni yeni DİRENİŞ KOMİTELERİ örgütlenmelidir."

7 Ocak 1979: Beklediğimiz üzere *Devrimci Yol* dergisi sıkıyönetim tarafından hemen yasaklandı. *Devrimci Yol*'un sahibi Mehmet Hakkı Yazıcı da sıkıyönetimce gözaltına alındı. Bu yüzden yayına bir süre *Devrimci Gençlik* ile devam edebiliriz dedik. Bugün Soner'le buluştum. Sıkıyönetim koşullarında mücadelede epey yol almış. Mesela mahallelerde sürekli polis asker devriyesi var ve düdük çalarak birbirleriyle haberleşiyorlar ya, bizim Soner bakkaldaki bütün düdükleri satın almış ve mahallenin çocuklarına dağıtmış, fırt fırt dolanıyorlar ortalıkta ve böylece devriyeler şallak mallak ortada kalmış. Bir de sokak köpeklerinin üzerine "sıkıyönetime hayır" filan gibi küçük bez afişler bağlıyorlarmış, devriyeler elde G3'lerle ha bire köpek kovalıyormuş, ciddiyet middiyet kalmamış yani. Asılan her afiş ve pankartı sıkıyönetimciler kısa sürede indirdiklerinden en hoşuma gideni de şu icatları oldu: Orta boy ve içi boş karton koli kutularının dört bir yüzüne sloganlar yazmışlar, tepe kısımlarına çok uzun bir ip ve ipin ucuna da taş bağlamışlar. Sokaktaki elektrik telleri üzerinden taşı aşırtınca hooop sloganlı kutuları tellere doğru yukarı çekmişler, taşı bir iki kere daha atıp ip tele dolanınca tabii kutu da orada sabitleniyor. Sıkıyönetimcileri almış bir telaş, bir türlü indiremi-

yorlar kutuları. Halk toplanmış seyrediyor. Sonunda mahalleye itfaiye getirip onun merdiveniyle indirebilmişler.

22 Ocak 1979: *Devrimci Gençlik* 20. sayı, kapağındaki miting fotoğrafında kocaman Devrimci Yol pankartıyla yayınlandı. Yasaklar, Sıkıyönetimin şiddet eylemleri, fabrikalarda, atölyelerde direniş ve protesto haberleri yanı sıra Oğuz abi "Bir Devrimci Yolcu" imzasıyla başyazı yazdı: "Düşmana Yurt Vermektense Sırt (Can) Vermek Yeğdir!" Ayrıca "Devrimci Yol'dan Mektup" köşesinde şöyle deniyor: "*Devrimci Yol* Türkiye'de ilk defa (kendi alanında) 'yüz bin'i aşan bir baskı sayısına ulaşmıştır (Geçen Mayıs ayındaki baskısı 70 bin civarında iken, son beş sayısı sürekli olarak yüz binin üzerinde basılmıştır)".

1 Şubat 1979: Milliyet gazetesi başyazarı ve Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi evine giderken otomobilinin içinde kurşunlanarak öldürüldü [Katil Mehmet Ali Ağca 10 Temmuz günü yakalandı. 25 Kasım'da cezaevinden kaçırıldı]. Uzun yıllar sonra İran'a dönen İmam Humeyni'yi Tahran'da 2 milyon kişi karşıladı. 2 hafta önce Şah İran'ı terk etmişti.

25 Şubat 1979: Malatya'da Nuro'nun (Nurettin Eren) evindeyim, tuvaletin ışığı yanmıyor çünkü piyasada ampul yokmuş. Yokluklar dönemi başlayalı çok oldu. Ankara'dan Malatya'ya gelirken otobüs muavini "mazot yok ki abi," demişti bir yolcuya, "motoryağına gazyağı katıp öyle yol alıyoruz, motorun da canına okuyor ama." Gazetede okumuştum, hükümet Yunanistan'dan bile mazot istemiş, onlar da "yok" demişler. Malatya'ya geleli anca on gün kadar oldu. Ankara'dayken yola çıkmadan, iki ihtiyar Maraş'tan sonra Malatya bölgesinin öneminin arttığını hatırlattılar. Ben de uzun süredir başlarının etini yiyordum, "şu yazı çizi işleri dışında bir şeyler yapayım artık, ben de diğerleri gibi bölgeye çıkayım" diye. Zaten Oğuz abi de sağ elimin kalem şeklinde olduğu bir karikatürümü çizmişti. Hakikaten yazıp çizmekten sağ kolum kalem olmuştu yahu! Neyse, demek ki vakti geldi ki beni de gönderdiler bölge çalışmasına. Malatya'dan başka Sivas, Erzincan, Dersim, Elazığ taraflarına bakacağım. İlaveten henüz fazla örgütlü olmadığımız Diyarbakır ve diğer Kürt illerine de... Bölge genelinde çalışmaları için Kürt Mehmet (Tekin) ve Mehmet Biter'den oluşan bir üst komite kurmamı söylemişti ihtiyarlar. Mehmet Hoca'ya haber gönderdim, Tunceli'den gelmesini bekliyorum. Elazığ'da Yaşathak var, onunla daha sonra ilişkiye geçerim.

Diğer şehirlerdeki sorumlu arkadaşlar arasında Erzincan'da TEK-DER'den Erdinç'in (Obuz) olduğunu biliyorum. Hele bir Kürt ve Biter hocayla konuşayım, neler yapacağımıza karar veririz artık...

26 Şubat 1979: Malatya'da fiili bir il komitesi var zaten. Kürt'ten başka Nurettin ve Kara Mısto (Mustafa Karaca) ile de tanıştım. Malatya'da esas olarak Nuro'nun (Nurettin Eren) bekâr evinde kalacağım. Çavuşoğlu Mahallesi'nde eski kilisenin yanındaki apartmanın dördüncü katı. Mahalle zaten devrimci sempatizanı, pek ihbar olacağını sanmıyoruz. Malatya ekibi Kürt Mehmet ve Kara Mısto'ya ilaveten Abuzer Karahan, Ali İhsan Pektaş, Ali Demiralp'ten [Mühendis Ali] oluşuyor ve bunlar il komitesi gibi çalışıyormuş. Mahalleler, gençlik, öğretmen vb. çalışmalar yanı sıra ilçelerle ve köylerle de ilişkileri varmış. Ayrıca Nuro, Tahsin Öztürk, Vahap Durdu da her işe koşturuyor. Ama profesyonel devrimci kadro çok az tabii. Kimi öğrenci üniversite kazanıp gidiyor, kimi memur tayin oluyor, kimi mevsimlik işçi gurbete çıkıyor. Yani sürekli değişen bir ekip çalışması söz konusu... Kürt sonraki günlerde beni Malatya'nın gençlik önderleriyle, devrimci öğretmenlerle, sendikacılarla filan tanıştıracağını söyledi. Kadın çalışması da var, mahallelerde... Çavuşoğlu Mahallesi'nde 7 çocuk anası ve bütün devrimcilerin Nuran abla diye sevdiği bir kadın var. Bir süre sonra Ayşe de gelecek; Kürt, o geldiğinde, eşi Elif ve Mühendis'in eşi Hülya ile kadın komitesi kurabileceğini söyledi. Kürt Mehmet ayrıca eskiden beri Yeraltı Maden-İş çalışmasında yer alıyor. Hekimhan ve Divriği'de epey faydaları dokunmuş sendikaya. Nuro ise çarşıda Atahan pasajında zemin katta kitapçılık yapıyor. Dedikodusunu Kürt yaptı; Alevi dedelerinin soyundan geliyormuş, "ocak"mış ve köylerden şifa bulmak için gelenlere elini sürermiş. Kürt "gelenlerin çoğunu kovuyor ama genç kızlar gelince sesini çıkarmıyor" diye kızdırdı Nuro'yu. Nuro kızıla yakın saçlı beyaz yüzlü bir arkadaş. Utanınca ve kızınca kıpkırmızı oluyor. Kara Mısto da Malatya'nın eski devrimcilerinden, lakabından belli, koyu esmer bir kardeşimiz ve çatık kaşlı geziyor ama o da şakacı ve mavrayı seviyor. Ailesi Sünni ve Kürt'müş, ama kendisi "ben sadece Dev-Yolcu'yum" diyor. Kürt Mehmet ile bazen Kürtçe konuşuyorlar ama Malatya Kürtçesi! "Ez gelmiş kırım, ez yapmış kırım..." Neyse tanışmam gereken birkaç arkadaş daha varmış, "zaman içinde tanırsın zaten" dedi Kürt.

27 Şubat 1979: Beklemekten sigara sayısını artırdım galiba, yazarken baktım sigara ve kalem tutan işaretparmağım ile başparmağım nikotinden sararmış. Mehmet Biter Tunceli'den hâlâ gelmedi. Kürt Mehmet'le Eski Malatya'da Hanımın Çiftliği'nde büyük bir bahçe içindeki evine gittik. Baş başa sohbet fırsatımız oldu. Gerçi Ankara'dan da tanışıyoruz ama o anlattı ben dinledim. "Aslen Kürecik'liyim, 1974 affından sonra devrimci örgütlenme işine daha sıkı sarıldık" diye anlatmaya başladı Kürt. Malatya grubu olarak THKP-C kökenli kim varsa onlarla irtibata geçmeye çalışmışlar. Ama bunların çoğuyla da ideolojik anlamda yolları ayrılmış. Kimisi "sekizlikçi oldu, biliyorsun, PDA'ya yanaştılar" diye hatırlattı. Bir kısmı da TKP'ye yakınlaşmış. "Biz THKP-C'nin kesintisiz devrim teorisi etrafında birleştik. Aramıza 12 Mart döneminden tanıdıklarımız yanı sıra genç arkadaşlar da katıldı" dedi. Kürt aslında kendisinden söz etmeyi pek sevmiyor, kendince illegal takılıyor ve geçiştirmek istiyor, illegal mevzulardır konuşulmaz havasında... Abisi Niyazi Tekin'in kocaman fotoğrafı var evlerinde. Sanırsın Kürt'ün ikiz kardeşi, öyle benziyor. Niyazi Tekin'i biliyordum, Dev-Genç marşlarında adı geçerdi. Kaldığı Balıkesir Öğrenci Yurdu'na faşistlerin baskını sonucu silahla ağır yaralanmış, kaldırıldığı hastanede Nisan 1971'de ölmüştü. Kürt böyle, aileden devrimci... Bölge, Alevi Sünni çatışmalarının körüklendiği çok hassas bölge, bunu biliyorum. Geçen yıl Nisan ayında Hamit Fendoğlu'na bombalı paket gönderilmiş ve ölümü sonrasında Alevi Sünni provokasyonu başlamıştı. Yani Maraş'ı daha önce burada denemişler ama başarılı olamamışlardı. "Buraya hep özel valiler ve emniyet müdürleri gönderilir" dedi Kürt. "Vali Rafet Küçüktiryaki işte, Ankara'ya gitti, 'Ben kendi polis kadromu seçerim' dedi. İçişlerinden en seçme faşist polisleri Malatya'ya getirdi. Şimdi sen de göreceksin, okullarda faşistlerle yapılan kavgada faşistler kaçınca, polis kaçan faşistlerin önünü kesiyor, 'Siz niye kaçıyorsunuz öyle!' deyip faşistleri copluyor. 'Gidin o kominstleri gebertin, şikâyete bize gelecekler, biz sizi koruruz' diye kaçan faşistlere kızıyor. O kadar kin dolular ki, devrimcilerin cesetlerini dahi ayaklarından tutarak herkesin göz önünde metrelerce sürüklediler" Yok artık! "Ne zaman oldu ki bu?" diye sordum. "Hani 1976 yılının Ocak ayında Beylerderesi mevkiinde Yusuf Ziya Güneş, Hasan Basri Temizalp ve İlker Akman polisle girdikleri çatışmada öldürülmüşlerdi ya" dedi, "işte onların ceset-

lerini Hükümet Konağı Meydanı'nda sürüklediler ve halka böyle gözdağı verdiler. Bugüne kadar da onlarca devrimciyi katlettiler. Polis ise öldürülen devrimcilerin faili olarak yine devrimcileri suçlamaya, hapsetmeye girişti. İşte bizim Ali İhsan [Pektaş] da Mehmet Korkmaz arkadaşımızın katil zanlısı olarak bir yıl kadar cezaevinde tutuldu ya..." dedi.

28 Şubat 1979: Mehmet Biter de geldi ve ilk bölge komitesi toplantısı yaptık. Kod ismi lazım. "Senin için Kasım adından başka bir isim kullanalım" dedi Kürt. Hem Aleviler hem Sünniler için nötr bir isim olarak Musa olsun dedi. Sonra Biter hocaya takıldı, "sen zaten Abdülcambaz'daki Gözlüklü Sami'ye benziyorsun, senin adın da Sami oluversin" dedi. Böylece Kürt ikimizin de "kod isim babası" oldu. Kendisine ayrıca kod ismi lazım değildi herkes tarafından tanındığı için... "Kürt" diyoruz zaten... Bölgede neler yapabiliriz, onları konuşmaya koyulduk. Sıkıyönetim koşullarındayız, gizlilik filan önemli diye konuşurken, Mehmet Biter hoca gülerek anlattı. Dersim'den Elazığ'a gelirken kimlik kontrolünde asker subayına bağırmış, "komutanım bu adamda sahte kimlik var!" Subay bakmış, "salak" demiş askere, "kimliği ters tutuyorsun!" Sohbet sırasında Kürt'e bugüne dek yapılan eylemleri bir rapor etsen, öğrensek gibisinden bir şeyler söyledim. Kürt diklendi, "bunları zaten sen de biliyorsun, illa isteniyorsa sen rapor et" dedi. Yahu bana güvenmiyor musun filan diyecek oldum. I-ıh, Kürt eylemleri aktarma konusunda çok ketumdu. Polisiye olayları belli ki anlatmayacaktı, acı tecrübesi de var tabii, geçmişte emniyete düşenlerden konuşanlar olmuş çünkü... Bozuldum elbette... Bu arada Taner Akçam'ın yurtdışına nasıl kaçırıldığını filan sordu, ben de "örgüt kaçırdı, başka ne olsun!" dedim. Hınzırca baktı bana... İçimden "boş ver" dedim ve gazeteleri okumaya koyuldum. Dikkatimi çekti, haberlerde her gün Adana'yla ilgili mutlaka bir şeyler var. Çukurova, Yaşar Kemal'in *İnce Memed*'lerinin diyarı, zulme karşı her gün isyan doğuruyor elbette.

30 Şubat 1979: *Sabahı bekleyemezlerdi, sabahı getireceklerdi. Faşistlerin işgali altındaki mahalleye gireceklerdi. Çoğu on yedisinde lise öğrencisiydiler, kızlı erkekli devrimciydiler, yaşlarından büyüktüler.*

İşte şu liseli kız, uzun ve dalgalı saçlarıyla ve kulağına hep taktığı altın top küpesiyle o kız ve arkadaşları, kısa süre önce Borsa Lisesi bahçesindeyken faşistler tarafından kurşunlanmışlardı, o kı-

zın yanı başında elinde kola kutusuyla sıra arkadaşı, kanlı başını kucağına düşürmüş ve altın top küpelere gözlerini dikip ellerinde ölüvermişti.

Korkmuyordu, çünkü arkadaşları da korkmuyordu. Başlarında "Ali" [Veli Eskiili] ağabeyleri vardı. Yılmaz Güney gibi cesur ve yakışıklı. Başlarında Behçet [Dinlerer] ağabeyleri vardı. Kocaman, upuzun ve çok yiğit.

Geceye dönmüşlerdi. Lacivert mi kokuyordu yıldızlar, duymamışlardı. Sabahı bekliyorlardı ama yine önce alacakaranlık. Sabahı bekleyemezlerdi çünkü yine önce alacakaranlık. Sabahı getireceklerdi. Sabah gelince, sabahı getirince...

Yine kanayacaktı alacakaranlık. Şimdi kızıl akacaktı alacasından. Çünkü kızıl akacaktı alacasından. Devrimci ağabeyleri, ablaları ne yapacaklarını tane tane anlatmıştı. Mahallenin girişindeki üç ayrı sokağın başında gruplar halinde toplanmışlardı. Güvenlikleri sağlamdı, ellerinde silahlarıyla devrimci ağabeyler, ablalar yanlarındaydı.

Gökyüzünden bakıldığında dar sokaklardan bir meydana doğru tek sıra halinde çömelmiş vaziyette duvar diplerine ip gibi dizilmişlerdi. Sonra ayağa kalktılar ve tek sıra halinde, yavaş yavaş ve adım adım karınca yürüyüşleriyle hedeflerine yöneldiler. Kendilerine söylendiği üzere üç ayrı sokağın başındaki üç ayrı grup olarak on yedi yaşındakiler hedeflerine, mahallenin ortasına ilerlemeye koyuldular...

Önce fısıltıyla slogan atacaklardı, öyle yaptılar: Kah-rol-sun-fa-şi-zim! On yedi yaşlarındaydılar ve bir dakika fısıltıyla ama hep birlikte tekrarladılar: Kah-rol-sun-fa-şi-zim! On yedi yaşlarındaydılar ve sokaklarda ilerledikçe seslerini biraz daha yükselttiler: Kah-rol-sun-fa-şi-zim! On yedi yaşlarındaydılar ve önce bir uğultuydular. Sonra duyulabilen bir ses, sonra çağlayan oldular. Önce ilk adımlarında fısıltıyla: Kah-rol-sun-fa-şi-zim! Sonraki adımlarında konuşma sesiyle: Kah-rol-sun-fa-şi-zim! Sonra meydana yaklaştıkça daha yüksek sesle: Kah-rol-sun-fa-şi-zim!

Şimdi meydanın ortasındaydılar ve on yedi yaşlarındaydılar ve var güçleriyle haykırmaktaydılar: Kah-rol-sun-fa-şi-zim!

Onlar bağırdıkça faşistler çok ama çok korktular. Çünkü onlar on yedi yaşlarındaydılar ve haykırmaktaydılar: Kah-rol-sun-fa-şi-zim!

Vay be vay be vay be!

O seher vakti artık erişti mi, o kırmızı yeltendi mi devrimci bir alacaya... Siyasi kırmızısı, alacasız kızıllığıyla, kopuvermişti militan bir sabah ve işte o sabah...

Çünkü onlar on yedi yaşlarındaydılar ve faşistlerin meydanında haykırmaktaydılar:

*Kah-rol-sun-fa-şi-zim!**

1 Mart 1979: Bölgenin genel sorunlarını birlikte konuşmak için Malatya'da bölge toplantısı yaptık. Elazığ sorumlusu olarak Yaşathak, Erzincan sorumlusu olarak Erdinç Obuz, Sivas sorumlusu olarak Ertan Önal (nikâh şahitlerimden) geldi. Elazığ ve Dersim'i birlikte ele alıyoruz, Dersim'e ağırlıkla Merih (Taymaz) bakıyor, Mehmet Biter hoca da ilgileniyor. Diyarbakır ve çevre illerine ise Yaşathak bakıyor. Oraya da gideceğim elbette. Erdinç konuşurken yüzü kızaran mahcup bir devrimci. İçimden gülüyorum, bir de böyle arkadaşlarıma "terörist" demezler mi, Erdinç kim terör kim be kardeşim! Neyse ilk toplantıda neler konuşulursa onları konuştuk, şehirlerin özel sorunları, şehirlerarası koordinasyon filan. Tabii ki her şehre bizzat gidip oradaki il komiteleriyle de görüşüp tartışmam lazım.

3 Mart 1979: En yakın yer olduğu için Elazığ'dan başladım, Yaşathak'la hemen Elazığ'a geçtik ve orada Dersim'i de kapsayan il komitesiyle bir araya geldim. Komite dört kişiden oluşuyor (gerektiğinde -ki bu sıklıkla olurmuş- başka arkadaşların da katılmasıyla genişletilmiş toplantılar da yapıyorlar). Dört kişi: Yaşathak (Arslan), Nâzım (Doğan), Fadıl (Öztürk) ve Merih (Taymaz). Bu dörtlüye sırasıyla "kel, kör, topal ve lal" diye lakap takmışlar (İlk üçüne neden öyle dedikleri malum, Merih'in ise ağzından kelimeyi cımbızla alabiliyorsun, o yüzden "lal" uygun düşmüş!). Dediklerine göre bu lakapları ilk kez kalabalık bir sohbet toplantısında telaffuz edilmiş, kimin taktığını hatırlamıyorlar ama dördü de bunu gülümseyerek benimsemişler! Elazığ'daki sohbet neşeli geçiyor ama yine de hep diken üstündeyiz. Çünkü Türkiye geneline oranla çatışmaların daha yoğun yaşandığı bir bölge... Örgüt her mahalle ve bölge düzeyinde sürekli teyakkuz durumunda... "Her an her şey olabilir, her şeye, herkese mukayyet olmalıyız" haletiruhiyesi var hepsinde... Daha sonra Şerafettin Özcan geldi yanımıza. Onu daha önce Elazığ'a seminere geldiğimde tanımış-

* Bu olay aynıyla vakidir. Adana'da 17 yaşındaki Devrimci Yolcu Nuray Telli'nin (şimdi Pekdemir) o dönemde başından geçmiştir.

tım. "Şero" diyorlar. "Hele bir anlat bakalım, nasıl bir araya geldiniz diye" sordum Şero'ya. 12 Mart döneminden sonra şehrin en bakımsız, hizmet dışı bırakılmış ve daha çok Dersim'den gelen yoksulların oluşturduğu iki mahallesinde, Fevzi Çakmak ve Yıldızbağları'nda başlamışlar faaliyetlerine. Önce Fevzi Çakmak Kültür ve Dayanışma Derneği adında bir de dernek kurmuşlar. Bu dernek kısa sürede büyüyerek mahalle derneği olmaktan çıkmış, daha geniş çevreleri kucaklar hale gelmiş, derneğin adını da Elazığ Devrimci Kültür Derneği olarak değiştirmişler. "Nâzım, Fadıl, Gâvur Ali ve diğer arkadaşlarla o dönemde tanıştım" dedi Şerafettin ve devam etti: "Sonraki yıllarda Devrimci Yol Elazığ'da en güçlü hareket oldu. Haydi, yürüyelim dediğimizde binlerce kişiyi harekete geçiriyorduk. Bu yürüyüşlerde mahalleli kadınların kendiliklerinden etrafımda silahlı koruma oluşturduklarını da sonraları öğrenmiş oldum. Eve filan ihtiyacım olmuyor. Kaldığım evlere 2 haftada bir ancak sıra geliyor. Bunların dışında kendi evim gibi kullandığım evler de var." "İyi" dedim "o zaman bize de bir ev tut artık." Geldiğimde kalabileceğim bir ev lazım tabii...

5 Mart 1979: Malatya'ya döndüm. Gazetelere baktım, Siverek'te iki aşiret arasındaki çatışmada 10 kişi ölmüş, 15 kişi yaralanmış. Yaşathak Elazığ'dayken, "Apocuların" bu şekilde güç toplamak için aşiret çatışmalarına dahil olduklarını anlatmıştı.

6 Mart 1979: Malatya'dan trene binip Sivas'a gittim. Daha önce Malatya'da yaptığımız bölge toplantısına Sivas'tan Ertan (Önal) abi de katılmıştı. Alibaba Mahallesi'nde Sivas il komitesiyle bir araya geldim. O sıralar öğretmenlik yapan Ertan abiden başka işçi Nurettin Elibal, öğretmen Sarı Süleyman (Olgun), Ragıp Demirkol -öldü- vardı. İl Komitesinin diğer bir üyesi Ayhan Gökvelioğlu* ise o sıralar cezaevindeydi. Gördüğüm kadarıyla Ertan abinin sadece sembolik bir rolü var, gençlerin danışmanı gibi. Nurettin ön planda bir işçi arkadaş. Sivas TCDD Meslek Okulu'nu bitirip demiryolları cer atölyesinde çalışmaya başlamış, sendika çalışmalarından dolayı iki yıl önce işten atılmış. Ayrıca Sivas İşçiler Derneği yönetim kurulunda görevli, dernek çalışmalarında özellikle işyerindeki sorunlara yönelik bir yayın da çıkarmışlar ve işte o gazetenin TCDD'de dağıtımı "suçundan" hem işine son verilmiş, hem de "işyeri sırlarını deşifre etmekten" dava açılmış. İlk toplan-

* Haziran 1984'de Tokat Ceğet köyündeki askeri birliklerle olan çatışmada kahramanca direndi ve öldürüldü.

tıda elbette öncelikle geçen yıl 3-5 Eylül günlerinde Sivas'taki faşist saldırılar üzerinde durduk. Bölgede Alevi-Sünni çatışması peşinde olan faşistler, 3 ay sonra Maraş'ta gerçekleştirdikleri büyük katliamı burada yapamamışlardı. Çünkü bizimkiler nispeten örgütlüydü ve faşistlerin saldırısı karşısında örgütlü ve aktif bir savunmayı başarmışlar, çoğu yerde faşistlerin canına okumuşlardı.

Olayları bir de Nurettin'den dinledim: Alevilerin yoğun olduğu ve şehrin kuzeybatısındaki Alibaba Mahallesi'nde 3 Eylül'de, Ramazan bayramının arife gününün sabahında biri Sünni öteki Alevi ailenin iki çocuğu kavga etmiş. Yaşlı bir Alevi azarlayarak ikisini ayırmaya çalışmış. O anda çevresi faşistlerce sarılmış. Mahallenin kadınları olaya müdahale edince faşistler ateş açmış ve iki kadın orada öldürülmüş. Semt pazarına da saldırmışlar, Aleviler korkudan evlerine çekilmiş. Aynı anda mahallenin üst kesimindeki Çukurtarla Semti'nde patlayıcı atmışlar ve orada da yoldan geçenlere saldırmışlar. Alibaba pazar yerindeki halka ateş açmışlar. Ardından faşistler benzin bidonlarıyla mahalleye girmişler ve bazı evleri ateşe vermişler. Elebaşlarının yüzlerinde bezden maskeler varmış. İnönü ve Yiğitler Mahallesi'nde de belli ki önceden hazırlıklıymışlar ve oradaki faşistler de aynı sloganlarla halkı kışkırtmış, Alevilerin evlerini yakmaya, talan etmeye girişmişler. Başka mahallelerde de taksilerde megafonla dolaşarak "Ey Müslümanlar camiyi Aleviler bombaladı. 300 dindaşımız katledildi, ne duruyorsunuz" diye bağırmışlar. Sayıları giderek artan faşistler böylece Sivas'ın bir başından girip öbür başından çıkmışlar. Ortalıkta polis filan yokmuş. Önceden listelendiği belli şekilde Alevilerin ve Sünni ama CHP'li esnafın dükkânlarını, işyerlerini tahrip etmişler, aralarında Vali Konağı'nın da bulunduğu devlet dairelerini taşlamışlar, Vali askeri birliğe sığınmış. Saldırıları akşam saatlerine dek devam etmiş. Sürekli "Alibaba Camisi bombalandı, çok ölü var" yalanıyla çarşı esnafını kışkırtmışlar. Zaten öğle namazı saatinde camileri toplanma ve harekete geçme merkezleri olarak kullanmışlar. Saldırılar ve çatışmalar böylece bu kez çarşı içinden mahallelere, merkezden kenarlara yayılmış. Saldırganların bir kolu Yüceyurt Mahallesi'ne gitmiş, evleri ve işyerlerini yakıp yıkmaya başlamış, hatta mahallenin camisine ve caminin bitişiğindeki Cami Onarma ve Güzelleştirme Derneği'ne de saldırıp tahrip etmişler. Askeri komando taburu Yozgat'tan geldikten sonradır ki gece yarısına doğru silah sesleri kesilmiş.

Sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş. O gün toplam 5 kişi ölmüş, 50'den fazla yaralı varmış. Ölenler arasında saldırıyı düzenleyen faşistler de bulunuyormuş. Ertesi gün sabah bayram namazında kışkırtmalar devam etmiş. "Komünistler, Kızılbaşlar kardeşlerimizi öldürdü" diye intikam yeminleri edilmiş. Öğle saatlerinde saldırgan kalabalık artınca Alevilerin bulundukları mahalleler kuşatılmaya başlanmış ve en şiddetli saldırı Alibaba'ya yapılmış, ama bizimkilerin aktif direnişi sayesinde yine püskürtülmüşler. 3-4 gün süren saldırılarda, toplam 12 kişi ölmüş ve ölenlerin bir bölümü de saldırganlardanmış.

İlk komitesi toplantısında bu saldırının kapsamlı bir değerlendirmesini yaptık. Malatya, Elazığ, Erzincan ve Sivas çemberi çok hassas bir bölge haline gelmişti. Arkadaşlar kendi eksikliklerini zaten tespit etmişler, bunlar üzerinde durduk. Özellikle Maraş katliamından sonra bu tür saldırıların yenilenebileceğini, her an tetikte olmak gerektiğini konuştuk. İl komitesindekilere bir kâğıda Sivas'ın şehir planını çizmelerini istedim. Onlar da o planda geçen yılki saldırıların nerede ve nasıl başladığını işaretlediler. Aslında bu saldırılardan sonra mahalleler arasında Aleviler ve Sünniler arasında ciddi bir göç, yer değişimi yaşanmış, hatta insanlar evlerini karşılıklı, bedel bile belirlemeden takas yapmışlar. Can güvenliği, mal ve mülkten daha önemli hale gelmiş.

Toplantıda Nurettin şöyle dedi: "Valla Sivas'ta olanları bire bir yaşamış olmama rağmen, şimdi yaptığımız şu kâğıt üzerindeki değerlendirme, olup bitenlerin ben de daha da bir netleşmesine, felaketin boyutlarının anlaşılmasına vesile oldu. Böyle kuşbakışı bakınca Sivas'ta mahallelerin açıkça paylaşılması ve devrimci güçlerin Alevilerin yaşadığı Alibaba Mahallesine sıkıştırılması yönündeki faşist stratejinin devreye sokulduğu ve buna karşı ciddi olarak hazırlıksız yakalandığımız belli oluyor. Elbette örgütlülüğümüz sayesinde Maraş'taki gibi bir katliamı önledik ama bulunduğumuz her alanda bizimle beraber direnen insanlar oldukları yerleri terk ediyorlar ve biz bu konuda bir şey yapamıyoruz. Alibaba ve bir miktar da Altıntabak Mahalleleri'ne sıkıştık kaldık." Bu tespit üzerine güvenlik ve savunma tedbirleri için çevre köylerle ilişkili olunmasını ve ilişkilerimizi ve müdahale hızımızı kontrol etmek için ara sıra "tatbikat" dahi yapmanın faydalı olacağını kararlaştırdık. Faşistlerin saldırı tarzlarını bilmek önemliydi, öncelikle nereleri hedef alacaklarını da bilirsek, tedbirlerimiz işe yarayacaktı.

8 Mart 1979: Sivas'tan Erzincan'a geçtim. Malatya'daki toplantıda Erdinç'e seni nasıl bulurum dediğimde Yaşathak "Her şehirde bir Cumhuriyet Mahallesi o mahallede bir Atatürk Caddesi vardır ve çoğunlukla Aleviler orada oturur, o caddede de bir kitapçı mutlaka bulunur ve o da zaten solcudur, ona sorarsın, oturdukları kahveyi gösterir" diye kafa bulmuştu. Ama hakikaten öyleymiş! Yani zor olmadı Erdinç'i bulmam... Erdinç ve birkaç arkadaşla sohbet ettik. Erzincan'da aslında pek etkimiz yok... Direniş Kampanyasında bile fazla bir şey yapamamışlar. Zamları ve hayat pahalılığını konu edinen ve Alevi-Sünni çatışmasını çıkarmak isteyenleri teşhir eden bildiriler dağıtmışlar. Korsan kahve toplantıları düzenlemişler. Köy toplantıları da yapmaya çalışmışlar ama hedefledikleri amaçlarına ulaşamamışlar. Bir de kurban bayramında siyasi faaliyet olarak Devrimci Harekete bağış diye deri toplamışlar.

9 Mart 1979: Munzur'un Erzincan'a bakan eteklerindeki bir köye gittik. Erdinç'in buralarda epey etkisi var. Köylüler çok seviyor. Yerel seçimlerde çeşitli köylerde aday göstermişler. Bu adaylar 2 köyde muhtarlığı kazanabilmiş. Bir köyde ise 4 oy farkla seçimi kaybetmişiz. Ama bu süreçte Halk Muhtarlığı ve Halk Belediyeciliği konusunda çeşitli toplantılar düzenlemişler ve epey faydası olmuş. Bu bölgenin Dersim'le köyler üzerinden irtibatının önemini konuştuk. Yarın Malatya'ya döneceğim.

13 Mart 1979: Malatya'dan tekrar Elazığ'a geçtim. Malatya-Elazığ yolunda yapılan Et Balık Kurumu inşaatında çalışan dozer boru hattını patlatmış, 90 ton benzin toprağa akmış, yolda epey oyalandık yani... Şero (Şerafettin Özcan) konuştuğumuz üzere Hastane Caddesinde bir ev tutmuş. Kendisini Ferrokromda Maden Mühendisi olarak tanıtmış. Artık Elazığ'a gittiğimde orada da kalabileceğim. Bir bakıma gizli örgüt evi... Evi kiralaması tam bir festival. Kiralayıp anahtarı aldıktan sonra bir akşam eve bakmaya gitmiş. "Artık anahtarı bana ait olan bir evim vardı, o kadar çok bakmışım ki hava kararmış, ev de bomboş tabii, kapılardan birini yerinden çıkardım ve onun üstünde o geceyi kendi evimizde öyle geçirdim" dedi Şero. Evi kiralamış ama eşya da gerekli. Öncelikle pencereye perde takmak lazım, hem dışarıdan bakınca güzel olacak hem de ucuzundan. Şero gitmiş çarşıda hem güzel hem ucuz olan metrelerce çuval yapımında kullanılan telis almış. Perdeleri diktirmek için götürdüğü bir arkadaşın annesi telisi görünce çok

gülmüş, ne yapacağını da merak etmiş. Şero "Bir köy okulunda piyes yapacağız orada kullanacağız" diye geçiştirmiş. Evde mobilya olarak bir somya, bir mutfak masası ve birkaç da sandalye var. Uyuma işini Yaşathak ile bazen sırayla yapıyorlar. Yerde ise Şero'nun annesinden zorla alıp getirdiği bir kilim serili. Annesi önce kilimi vermek istememiş, Şero sormuş nedenini, "yerin altında kilim çürür yavrum" demiş kadıncağız. "Zavallı annem bizler hakkında gizli örgüt, yeraltı örgütü filan gibi haberleri dinleye dinleye, demek ki bizi köstebeğe benzetmiş" diye gülerek açıkladı Şero. Ama çok işlevsel bir kilim. Gündüzleri kapı açılınca kapıcı görsün diye girişe seriyor, geceleri oturma odasına taşıyor. Tabii evin diğer kısımları "burası örgüt evi!" diye bas bas bağırıyor. Yaşathak dışarıya çıkıp yapamadığı yazılamayı resmen evin içinde odalarda yapıyor! Oturma odasının duvarlarına kâğıtlar asmış: İllegaliteye dikkat et! Kahrolsun Oligarşi! Hatta bir gün ev sahibinin baskınına uğramışlar, Şero ne yapacağını şaşırmış. Onu da anlattı: "Zil çaldı, kapıyı açıp açmamakta tereddütlüyüm, elimde silah kapının arkasında bekledim, sonra baktım zili çalan ev sahibi, açmaktan başka çarem yok, ama silah da arkada elimde duruyor. Adam tutturdu 'kaloriferleri kontrol edeceğim' diye. Evde depo gibi kullandığımız küçük bir oda var, orada kaloriferin altına paketlerle tabanca mermileri dizmiştim kurumaları için. *Devrimci Yol* dergileri de vardı. Neyse aceleyle duvardaki kâğıtları indirebildim ve adamı mecbur aldım içeriye. Ama o depo odasına girmek isterse adamı tekrar bırakamam, önce bağlayıp paketleyeceğim, ne yapacağıma daha sonra karar veririm diye kafamda kurdum. Adam odanın kapısına geldi, ben kapıyı tuttum, 'burası kalsın' dedim. Bana döndü manalı manalı sırıttı, gizli bir şeyime ortak olmuş gibi. Belli ki evde kadın olduğunu düşünmüştü! Örgüt evi olduğunu anlamasından iyidir dedim. Gönderdim."

19 Mart 1979: Demirel Ecevit için, "Bu gidiş Allende gidişidir" dedi. Vay be! Açıktan bir askeri cunta gelsin ve Ecevit'i alaşağı etsin istiyor bu adam. Kürt Mehmet'in Eski Malatya'da Hanımın Çiftliği'ndeki evindeyiz. Sabah kahvaltısı, kayısı reçeli ve et kavurma mükemmel...

1 Nisan 1979: Ayşe de geldi Malatya'ya, yanında ODTÜ'den Sema ve Nevin'i de getirmiş... Buradaki arkadaşlarla kadın çalışması yapacaklar. Öğretmenlerden Nurten ve Fazilet'le tanıştırdım, bir süre onların evinde kalabilecekler. Bugünkü gazete habe-

ri: İran "İslam Cumhuriyeti" oldu. Şubat başında uzun yıllar sonra İran'a dönen Humeyni'yi Tahran'da 2 milyon kişi karşılamış, Şubat ortasında da Humeyni karşıtları ardı ardına idam edilmeye başlanmıştı.

5 Nisan 1979: Elazığ'dayım. Çemişgezek Üskığ köyündeki direniş komitesi çalışmasını merak ediyordum, *Devrimci Yol* dergisinde örnek çalışma olarak tabii ismi açıkça verilmeden U köyü diye söz edilmişti. O taraflara Merih baktığından bir kez de ondan dinledim. Üskığ Çemişgezek'e 4 km uzaklıkta, 65 haneli yoksul bir köy, ilkokul dışında resmi kurumu yok. Ayrıca 8 hanelik bir mezrası var. Köylüler arasında aşiret çelişkileri söz konusu değil. Köydeki genç nüfus fazla, büyük bir kısmı okula gidiyor, köydeki iki öğretmen de uzun süredir burada devrimci faaliyet sürdürüyor, dolayısıyla köyde devrimci örgütlenmenin koşulları var. Öyle ki çevre köylerden gelip bu köyün devrimcilerinden sorunlarını çözme talepleri bile oluyor. Bu köyün yerlisi olan arkadaşlar zaten o yörenin en sağlam Devrimci Yol'cularıydılar. Merih'in de çok beğendiği kültürlü, zehir gibi okuyan, değerli arkadaşlar, köyde zaten başka siyasetlerden kimse yok. Elbette bu durum Çemişgezek'teki polisin, jandarmanın filan dikkatini bu köye çekiyor. "Nasıl başladı bu komite çalışması?" diye sordum. 1978 Nisan ayında Çemişgezek'te faşist bir öğretmenin vurulmasından sonraki gelişmeler bir Köy Komitesi kurma ihtiyacını yaratmış. Çünkü bu olay ardından Çemişgezek'te büyük olaylar olduğu, faşistlerin ayaklandığı, köylerin polis jandarma tarafından basılıp aranacağı gibi abartılı haberler gelmiş, çevre köylerdeki insanlar da telaşla silahlarını alıp örgütsüz ve tedirgin şekilde ilçeye giden yol üzerinde beklemeye başlamışlar. Örgütsüzlüğün sebebi ise o sırada halka önderlik edebilecek devrimcilerin köyde bulunmayışı... Çevre ilçelerin de gelişmelerden haberdar olmasıyla köylülerin sayısı giderek artmış ve Çemişgezek'e bakan tepe sırtlarına kadar gelmişler. Jandarma çevre il ve ilçelerden takviye almış ve köylere doğru saldırıya geçmiş. Köylüler geri çekilmek zorunda kalmış ve bu sırada mevzi çatışmalar meydana gelmiş.

Merih anlatmaya devam etti: Olaylar yatıştıktan sonra, bizimkiler köylüleri toplayarak olayı bütün yönleriyle tartıştılar. Bu tür kitlesel hareketlerin çok daha dikkatli yapılması, aksi takdirde bir kıyımla karşılaşılacağı ve bu yüzden bu tür olaylara müdahale edebilecek bir komitenin kurulması gerektiğini köylülere anlat-

tılar. Köy komitesi sayesinde elde edecekleri başka imkânları da aktardılar. Komite çalışmalarına başlamadan önce bu arkadaşlar köylerinden birçok insanı devrimci harekete yardımcı faaliyetlere kattılar. Dolayısıyla komite çalışmaları için çok elverişli bir durum vardı. Toplantılara çevre köy ve mezralardan insanları da dahil ettiler. Köy ihtiyar heyetinin de katıldığı toplantıda herkes söz aldı, görüşlerini ve endişelerini dile getirdiler. Köylülerin bir kısmı böyle bir komitenin "kanuna aykırı" olabileceğini, köyü korumak için buna ihtiyaç olmadığını dahi söyledi. Bu kaygılar da tartışıldı, sonunda fikir birliğine varılarak komite seçimine geçildi. Adaylar önerildi. Önerilenler görüşlerini açıkladılar. Sonuçta komiteye biri köy ihtiyar heyetinden, biri köy öğretmenlerinden (ki o da Devrimci Yolcu iki öğretmenlerden değildi), biri de köydeki Devrimci Yolcu gençlerden olmak üzere başka üç köylünün de katılımıyla 6 kişi seçildi. Komitenin oluşması çevre köylerde de ilgiyle karşılandı. Sorunların çözümü için komiteye gelenler oluyor. Komite ikişer üçer kişilik ekipler halinde köylülerin evine akşam ziyaretlerine gidiyorlar. Böylece tüm sorunlar açığa çıkarılarak çözüm bulunmaya çalışılıyor. Bu sorunlar arasında tarla, mal anlaşmazlıkları, mera kullanımı, aşiret farklılıklarından doğan çekişmeler gibi dertler var. Komite seçilince yaptığı ilk işlerden birisi olarak köydeki silahları tespit etti ve onlar için özel bir yer ayarladı. Ayrıca iki ayrı liste oluşturuldu ve nöbet tutacak olanlar ile tarla işlerini yoğunlaşmasıyla imeceye katılacak olanlar tespit edildi. Yaz aylarında köy arazisinden geçen sürülerden normal olarak alınan "konma parası", ihtiyar heyetiyle anlaşarak köy komitesinin harcamaları için ayrıldı. Akrabalık ilişkileri, ilçe merkezleriyle bağlantılar, yaylacılık güzergâhı (ki hayvancılıkla geçinen yörelerde çok önemlidir bu, yayla çadırları izlenerek mikro düzeyde bir göçebe sosyolojisi gözlenebilir), bölgenin coğrafi durumu vb. nedenlerle etkin bir katılım sağlandı. Ağırlıkla Dersim ve onu çevreleyen illerin özellikleri, olası politik gelişmeler, beklentilerimiz ve Üskığ komitesinin neler yapacağı de tartışıldı. Ama öncelikle köydeki sorunlara ağırlık verdiler. Sebze ve meyve bahçelerinin kullanımından yakacak odun teminine, sağlık sorunlarından, kadınların erkeklerden şikâyetlerine, zaman zaman faşistlerin ve güvenlik güçlerinin baskı ve saldırıları nedeniyle tehlikeli olabilen Elazığ'a gidiş gelişlerin organizasyonundan, ilçe merkezindeki eşraf ve memurlardan cevrede olup bitenlerle ilgili

bilgi edinmeye, devrimcilerle ve diğer siyasi gruplarla ilişki ve irtibata kadar birçok şeyi tartışarak karara bağladılar. "Ve böylece adeta komün hayatı ortaya çıktı" diye bitirdi sözlerini Merih...

10 Nisan 1979: Bugün 7 Nisan 1979 tarihli *Devrimci Yol*'un 27. sayısı geldi Malatya'ya. İlk kez dergi faaliyetinin uzağındayım. Başyazı "Maraş Unutulacak mı?" sorusunu soruyor, muhtemelen Oğuz abi yazmıştır. Orta sayfayı da yine onun yazdığı belli: "Bunalım, Burjuvazinin Çıkış Yolları ve Devrimci Görevler". Bu sayıda benim Malatya'dan yazıp gönderdiğim "Sömürü Düzeninin Bunalımının Bütün Yükü Halkın Sırtına Yükleniyor" yazısını arka sayfaya koymuşlar. Derginin sahibi ve adresi değişmiş. "Sahibi ve Sorumlusu: Ayet Eray", "Yönetim Yeri: İhsan Sungu Sok. No: 12 Kültür Mah. Balçova İzmir" diye yazıyor. Bu sayı sıkıyönetim nedeniyle, Bursa'da basılmış: Bursa Gazetecilik ve Yayın A.Ş. Tesislerinde...

29 Nisan 1979: 1 Mayıs günü İstanbul'da sokağa çıkmak yasaklandı. Sıkıyönetim Komutanlığı pazartesi akşamından çarşamba sabahına kadar İstanbul'a giriş ve çıkış yapılamayacağını açıkladı. DİSK'in üç yöneticisi sokağa çıkma yasağına rağmen 1 Mayıs'ı kutlayacaklarını açıklayınca gözaltına alındılar. Ankara'da ise Tuzluçayır ve İncirli'de devrimcilerin otomatik silahlarla güvenliğini ve korumasını sağladığı 1.000-1.500 kişinin katılımıyla kitlesel gösteriler ve korsan mitingler yapıldı.

1 Mayıs 1979: Partililerle sokağa çıkan TİP genel başkanı Behice Boran ve TSİP genel başkanı Ahmet Kaçmaz gözaltına alındı. Sıkıyönetim İstanbul'da halka karşı terör estirip sokağa çıkma yasağı koymuş ve halkı 29 saat evlerine hapsetmiş, şehri tanklarla işgal edip yüzlerce kişiyi toplama kamplarında toplamıştı. Ankara'da ise sıkıyönetim halka ateş açıyordu. Ama başka 1 Mayıs kutlamaları da vardı, Edirne'den Kars'a kadar... Bizim bölgede özellikle Malatya ve Tunceli'de 1 Mayıs gösterileri düzenledik. Malatya'nın Kürecik ilçesinde 500 kişilik korsan miting ve yine Arguvan, Hilvan ve Doğanşehir'deki gösterilerle 1 Mayıs kutlandı. Bu arada birçok köyde 1 Mayıs toplantıları yapıldı. Tunceli'nin Ovacık ilçesinde 1 Mayıs yapılan gösterilerle kutlandı. Bu arada 1 Mayıs kutlamaları sırasında Devrimci Yol tarafından düzenlenen mitinglere Türkiye'nin hiçbir yerinde Partizan grubu dahil edilmedi. Bunun açıklaması derginin çıkacak olan sayısında yapılacak. Ama olayın kaynağı yine Tunceli... Ben gelmeden önce

çok vahşi bir olay yaşanmış burada. Tunceli'de, Partizan (TİKKO) grubunun görüşlerini terk ederek Devrimci Yol saflarına katılan öğretmen Hasan Çakmak adında yoldaşımız, Partizan grubundan kişilerce önce bir süre tehdit edildikten sonra kaçırılmış ve Mazgirt ilçesi Beşmezra köyünde işkence edilerek öldürülmüş. Arkadaşımızı kaçıran alçaklar 8 saat karlar üzerinde yalınayak yürütmüşler, kulaklarını kesmişler ve kurşunlayarak öldürdükten sonra cesedini bir dereye atmışlar. Bu vahşi olay arkadaşımızın cesedi 23 Ocak 1979 günü köylüler tarafından bulunduğunda ortaya çıkmıştı. TİKKO'cular arkadaşımızı bu şekilde katlettikten sonra suçlarını gizlemek telaşıyla önce onun MİT ajanı olduğunu iddia etmişler; bu amaçla, sözde Hasan Çakmak'ın yazdığını iddia ettikleri sahte raporlar düzenlemişler. Ancak bu raporların sahte olduğu ortaya çıkınca bu iddialarından vazgeçmişler. Bizimkiler katillerin başında Topal Levent adında birisinin olduğunu söylediler bana. Olayı açığa çıkardıklarında Partizan grubunu uyardıklarını, halka karşı işlenen bu alçaklığın cezalandırılması için bölgedeki bütün grupların ortak tavır almasını istediklerini de aktardılar. Olayı önce kabullenmek istemeyen Partizan sorumluları, gerçeğin iyice açığa çıkmasından sonra, suçluları yargılayarak teslim edeceklerini söylemişler. Ancak hâlâ savsaklayıcı ve zaman kazanarak olayın tahribatından kurtulma yolunu seçmiş görünüyorlar. Öyle ki, işkenceci katilleri kısmen savunma anlamına gelecek bir tutum dahi takınmış haldeler, çünkü suçluları kaçırarak cezalandırılmaktan kurtarıldılar, sözde onların ihraç edildiğini söylüyorlar. Ve pişkince yayınladıkları bildirilerle Devrimci Yol'u suçlayabiliyorlar. Ankara'daki arkadaşlarla da konuştuk. Onlar da "Bütün öneri ve ısrarlara rağmen bu karşı devrimci ihaneti kısmen savunur bir tavır takınan Partizan grubuna karşı, Türkiye çapında tavır konulmasına, tavırlarının devrimci bir örgüt gibi değil adi bir cinayet örgütü gibi değerlendirilip bütün halkımıza karşı bu şekilde ilan edilmesine karar verileceğini" ve bunu da *Devrimci Yol* dergisinde açıklayacaklarını söylediler. Yaşathak'la konuştuk, en kısa sürede Mazgirt'e birlikte gidip bu olaya bir el atacağız...

9 Mayıs 1979: ODTÜ-ÖTK temsilcilerinin ve ardından ÖTK başkanının da sıkıyönetim tarafından tutuklandığı haberleri geliyor. 5 Mayıs akşamı ODTÜ yurtları binlerce jandarma tarafından basılmış, 158 devrimci gözaltına alınmış, buna rağmen 6 Mayıs

Deniz Gezmiş anmaları gerçekleşmiş. Ertesi gün jandarma forum yapan öğrencilere saldırmış ve 30'dan fazla öğrenci yaralanmış...

11 Mayıs 1979: Oldukça geniş bir bölgeden sorumluyum. Malatya, Elazığ, Sivas, Erzincan, Tunceli (Dersim) ve Diyarbakır başta diğer Kürt illeri... Hiç olmazsa ayda bir her şehre uğramam, kasabalara köylere rahatlıkla girip çıkmak lazım. Sahte kimlik var ama ne sıfatla ve ne için dolaştığım da sorun yaratıyor sıkıyönetim koşullarında. Aslında kimliğim de "hakiki" sahte, bizzat nüfus memurluğunda "yaptırdık", kütüğe filan kayıtlı yani. Yine de önce Elazığ'da Çemişgezek'in Üskığ köyünden Cemşi'ye bir kilimci dükkânı açtırdık (Fırat Ticaret). Karısını da getirdi köyden, karısı Sultan hamile ve mahallede hiç dikkat çekmiyor; hem onun evini çok zula bir yer olarak kullanıyoruz hem de dükkânını. Cemşi denenmiş, sınanmış bir arkadaş. Mahcup ve kararlı bir devrimci, karısı köyden hiç çıkmamış bir kadın, ama kısa sürede akraba gibi olduk. Evi sadece Yaşathak ve ben biliyoruz.

12 Mayıs 1979: TÜSİAD gazetelere verdiği hükümeti eleştiren tam sayfalık ilanlarla bir kampanya başlattı.

18 Mayıs 1979: Kilimci dükkânından sonra bir de taksitle minibüs satın aldık. Alışverişi Kürt Mehmet ayarladı, senetler onun üstüne... Bursa montajlı ikinci el bir Mercedes minibüs, epey külüstür lakin dizel olması cazip geldi. Kürt "al işte sana bir makam arabası, hadi bir de özel şoför bulalım" dedi. Buldu da... Malatya'dan Cem Hasan adında öğretmenliği bırakmış bir arkadaş şoför olarak bana eşlik edebilecek. Aslında adı değil lakabı "Cem", Atahan Pasajı'nda bir tabelacı dükkânı varmış Cem Reklam diye, oradan geliyor. Elazığ'a gittik, Cemşi ile ortak oldu kâğıt üzerinde, yani çevre esnafı öyle biliyor, minibüsle de kilim ticareti yapacağız! Cem Hasan çok kısa boylu cevval, sürekli neşe saçan ve hayat sevinciyle dolu bir devrimci. Belli ki epey keyifli günler geçireceğiz. Kızıyorum ama bana "şefim", Hayri'ye de (Yaşathak) "amirim" diyor. "Niye?" diye sordum, "Hayri abim karakol komiserlerine benziyor" dedi. Dükkândan alabildiğince kilimi minibüse yükledik. Minibüsün üstüne de bir hoparlör taktık. Artık ben de kilim tüccarı Musa oldum. Birkaç gündür yollardayız. Yolculuk sırasında kilimlerimiz kimliğimizden daha ikna edici. Köylere filan uğradığımızda, ben toplantı yaparken Cem Hasan da minibüsün yanında hoparlörden çığırtkanlığa başlıyor, kilim satmaya çalışıyor. Yani köyden de herhangi bir ihbara karşı ted-

birimizi almış durumdayız, dikkat çekmiyoruz dışarıdan gelmiş yabancılar olarak. Bu arada Elazığ-Malatya arasında bir kamyon lokantası keşfettik, menemeni çok güzel... İçim dışım bulgur yemekten bir hal oldu, fırsat buldukça oraya uğruyoruz. Malatya'nın suyu harika, ama Elazığ'ın suyu içilmeyecek denli berbat, sadece Beyaz Çeşme diye bir çeşme var bidonla oradan su alıyoruz, ya da ben minibüsle Elazığ'a gelirken Malatya'dan su getiriyorum yanımda...

28 Mayıs 1979: *Devrimci Yol*'un yeni sayısı, 25 Mayıs 1979 tarihli 28. sayısı bugün elimize ulaştı. İlk dikkatimi çeken şey şu: Derginin nerede basıldığı yazmıyor! Sıkıyönetim koşulları işte... Başyazı: "ABD-Türkiye İlişkileri ve Artan Sıkıyönetim Terörü". Altını çizdiğim cümleler şunlar: "Ecevit tekellerin muhtırasını [TÜSİAD'ın gazete ilanları] eleştirmiş, bunu 'Ankara'da IMF temsilcileri hükümetle görüşürken, Fransa'da OECD temsilcileri hükümetle görüşürken ve Türkiye kendi gücüne katmak üzere yeterli yardım ve kredi sağlamanın eşiğine gelmişken sırtımızdan bıçaklanıyoruz' diye karşılamıştır. Tekeller bu çıkışı, hükümeti kendi istekleri doğrultusunda biraz daha sıkıştırmak ve tehdit etmek amacıyla mı yapmışlardır; yoksa bu hareketleri, hükümetin artık kendi amaçlarına yeterince hizmet edemez bir durumda olduğunun ilanı ve bir kenara itilmesi gerektiğinin işareti mi sayılmalıdır? Bu soruların cevapları önümüzdeki günlerde açıklığa kavuşacaktır. ...Yaşadığımız dönemde yeni siyasal değişikliklerin ortaya çıkmasında en önemli faktör, ABD'nin Türkiye'ye Ortadoğu'da nasıl bir rol yüklemek istediğine bağımlı olarak ABD- Türkiye ilişkilerinde meydana gelecek gelişmeler olacaktır. Yeni dönemde ABD emperyalizminin Türkiye'deki siyasal koşulları Ortadoğu'daki politikasına hizmet edecek bir siyasal rejime doğru zorlamaları artarak yoğunlaşacaktır. ABD İran'da meydana gelen boşluğu doldurmak, Ortadoğu'da durumunu tahkim etmek üzere Türkiye'nin jeopolitik durumunun sunduğu bütün olanakları sonuna kadar kullanmak amacına yönelmiştir. Kısacası ABD Türkiye'yi Ortadoğu'da güvenilir, tahkim edilmiş, ileri bir üs; bölgede Amerikan politikasını gerçekleştirmede doğrudan bir araç haline getirmek için yoğun bir çaba sarf etmektedir." Ayrıca üslubundan Nasuh abinin yazdığını anladığım "İstanbul Sıkıyönetim Komutanına Açık Mektup" var. Şöyle diyor: "Milli bağımsızlık için emperyalizme karşı savaş vermiş bir halkın bu savaşta şerefle taşıdığı sancağın

şerefiyle oynanmamalıdır. Damat Ferit'ler ve hempaları ve dahi bunların borazanlığını yapan, emperyalizmin satılmış kalemleri o dönemde emperyalizme karşı bağımsızlık sancağını dikenlere hiç de övgüler düzmemişlerdir. Sancağın emperyalist düşmanlara ve onların uşaklarına karşı savaş meydanlarına dikilmesi ne kadar övgüye layıksa, Damat Ferit'lerin ve hempalarının ihanetleri o kadar tiksindiricidir! Komutan! Halka karşı değil, halkın yanında, emperyalizme, sömürüye, zulme karşı; zalimlerin yanında değil, mazlumların yanında; kötünün yanında değil, haklının ve iyinin yanında sancak dik de yiğitliğini biz de anlayalım." Arka sayfada "Ortadoğu'da Amerikan ve SSCB Politikaları ve Kürt Hareketi" başlığıyla önemli bir yazı daha yer alıyor: "ABD emperyalizminin Ortadoğu politikalarının Türkiye'nin kendisine doğrudan ve açıktan bir tavır izlemesine gereksinim duyduğu andan itibaren, ABD'nin Türkiye'de, bu iş için en elverişli bir çözüm olan askeri bir faşist diktatörlük oluşturmaya yönelmesi herhalde ihtimal dışı bir gelişme sayılmamalıdır... Faşizmin açık-gizli, resmi-sivil, tüm güçleri (ise) Türkiye'nin geleneksel-resmi Amerikancı politikalarından yana açık tavır koymuşlardır." Ankara'da bizimkiler yakın dönemde ABD'nin Türkiye'de bir açık faşist diktatörlük peşinde olduğunu öngörüyor belli ki...

1 Haziran 1979: "Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Dev-Genç'i süresiz olarak kapattı" haberini okudum sabah gazetede, güldüm. Neyi kapattıklarını sanıyorlar ki, zaten Dev-Genç onların istediği şekilde hiç "açık" olmadı be şaşkınlar... Cem Hasan'ın keyfi yerinde, tıngır mıngır sürüyor minibüsü. Hekimhan'a doğru yol alıyoruz. Yolun düzleştiği bir yerde dikkatimi çekti, arkamızdan hızla bir beyaz Renault geliyor tozu dumana katarak. Beyaz Renault, sivil polis arabasıdır çoklukla. Cem Hasan da gördü, "ne yapacağız şefim?" dedi. Yoldaki çevirmelere karşı tedbir olarak şoför koltuğunun yanına, dirseklikmiş gibi bir zula yeri yaptırmıştık. Açılması için sadece Cem'in ve benim bildiğim bir düğmesi var. Zuladan on dörtlüyü çıkardım, beyaz Renault daha da hızlandı ve bizi sollayarak geçerken içinde bıyıklı adamlar gördüm, yüz metre ilerimizde adeta yolu kesercesine aniden durdu. On dörtlü elimde Renault'ya doğru koşmaya başladım, içinden inen uzun boylu pos bıyıklı bir adam da bizim minibüse doğru koşmaya başladı. Hemen gittim Renault'nun torpido gözünü açtım ne kadar teyp kaseti varsa aldım. Heyhat, uzun boylu pos bıyıklı adam da çoktan

minibüsün torpido gözünü boşaltmış, elinde kasetlerle geri dönüyordu. Neyse, kasetleri yere düşürmemeye çalışarak uzun uzun kucaklaştık abimle. Yeraltı Maden-İş örgütlenme sekreteri olan abim Gültekin de sendikacılarla Hekimhan'a maden ocaklarına gidiyormuş. Uzun süredir görüşmemiştik, hasret giderdik yani...

2 Haziran 1979: Hekimhan'dan Divriği'ye geçtik. Orada Yeraltı Maden-İş şubesine uğradık, Gültekin gitmiş ama, göremedim. Dönüşte Cem Hasan'ın tanıdıklarının olduğu Divriği yakınındaki [...] köyüne uğradık, Sünni bir köy. Bir aile bizi misafir etti. Cem Hasan'a bir izzet ikram... Benim de devrimci olduğumu anlayınca, kaç göç yapmaktan da vazgeçtiler. Bizi bir iç odaya aldılar. Girer girmez şaşırdım. Mabet gibi bir yer burası, loş ve... Aaa, baktım duvarda haç işareti ve İsa ikonları ve resimleri... Meğer Ermeni bir aileymiş. Anlattılar. 1915 soykırımından sonra bu halde, kendilerini gizleyerek yaşarlarmış. Sadece çok güvendikleri insanlar bilirmiş onların sahici hallerini. Ve öyle ki, korkularından Alevi gibi görünmekten bile çekinmişler, bu Sünni köye yerleşmişler ve aile reisi Cuma namazlarına gidermiş mutlaka...

12 Haziran 1979: Dün Ecevit hükümeti IMF'nin şartlarını kabul etti. Devalüasyon yapıldı, dolar 47.10 lira oldu. Peki ama Ecevit bir süre önce ne demişti? "IMF şartları ancak faşist bir ülkede uygulanabilir." Demek ki Türkiye Ecevit yönetiminde bir faşist ülke! Ve bugün her şeye tekrar zam yapıldı.

21 Haziran 1979: Kürt Mehmet'in eşi Elif Fırat kenarında Eğribük köyünde öğretmenlik yapıyor. Okullar tatil ama oradaki evi kapatmadılar. Ara sıra değişiklik olsun diye beni de alıp götürüyor o köye Kürt... Bu hafta Abdal Musa Sultan Şenlikleri varmış... Ben görmedim ama Kürt anlattı, sabahki törende Dede elini kaynar kazana sokmuş ve et çıkarmış. Vay be! Köye geldik ama Kürt'ün yakınlardaki Yazıhan'da epey tarlası var, beni köye bırakıp kendisi oraya gitti.

8 Temmuz 1979:

Akrepli yelkovanlı saatleri sevmek, dijital saatlerden nefret etmek nasıl bir duygudur sana göre Josef? Zamanın ve yani tarihin de dijital olması! Tarih dijital yazılabilir ve okunabilir mi? Zamanın ve tarihin dijitali yapmacık, insanın dijitali kaçık sayılmamalı mı? Yoksa dijitallik, insan soyunun mükemmel mutsuzluğu mu? Mutluluk yerine, öyleyse, ölümü filan düşünmek "saçmalamak"tır! Çünkü ölümü önüne koyabilmen için hiç de cesur olman gerekmez. Tersi doğrudur: Yaşamak cesarettir. Cesur insan yaşadığının be-

delini ödeyerek ve onun ayrımında olarak "yaşayan" insandır. "Ölü"nün korkağı cesuru olur mu hiç?! Ölüm sözcüğü ancak felsefi içeriğiyle önem taşır; sırf yaşamanın diyalektik karşıtı olduğundan. Yaşadığının ayrımına varmak, en kötü ânın bile tadına bakmak istiyorsan, işte o zaman ölmeyi düşün! Ölmezsin. Billahi ölmezsin! Nasıl ki sabahın ayazı testideki suya tat verir, gerçekliğin dokunuşu da beynindeki düşünceyi ürpertir, onu uyandırır. Peki, testide düşünce, beyinde su olursa ne olur?! Testi düşünür, beyin sulanır! Ve Fuzuli olsa, şimdi mutlaka şöyle bir şey der: Dest busi arzusuyla ölürsem dostlar, kuze eylen toprağım sunun onunla yâre su... (Mealen: Dostlarım yârimi öpemeden geberip gidersem, toprağa dönüştüğümde benden testi yapın ki yârim ondan su içsin! Testiden bardağa koyup içerse olmaz, mutlaka testiyi kafasına dikip içsin ki bu fırsattan yararlanıp onu bir kez öpebileyim!..) Sarsak sözlerin işte böyle şairane olmalı. Öyleyse sarsak sözlerle saçmalamak içtenliğin ta kendisidir. Saçmalamak, bazen, vallahi içtenliktir. İçinden geleni olduğu gibi yapmışsın, söylemişsin, ama saçmalamışsın. Ne olmuş yani? Ama yok. İlla saçmalamamış olmak için sürekli tetikte mi duracaksın? Yanlış anlaşılmaktan korkarak, karşındakini de yanlışını bulmakla tehdit ederek! Saçmalamak felaket ise, korkacaksın ve korkutacaksın. Denge kuracaksın. Kitaba uygun konuşacaksın ve her daim alıntılarla yazacaksın. İçinden geleni olduğu gibi söyleyemeyeceksin, başkaları da sana söyleyemeyecek. Örgütün varsa programını ezberleyecek, tüzük maddelerinden milim şaşmayacaksın! (ABKÇ)*

10 Temmuz 1979: Ankara'ya gitmiştim, Malatya'ya birkaç gün önce döndüm, Kürt Eğribük'teymiş, yeni görüşebildik. "Oğuz abi seni Ankara'ya çağırıyor, Faruk Yüksel'i yurtdışına sen kaçıracakmışsın" dedim. "Dev-Yol bir örgüt, Taner Akçam'ı nasıl götürdüyse Faruk'u da götürsünler" dedi, manalı manalı. "Ben bilmem Kürt, Oğuz abi seni çağırıyor, gideceğiz" dedim.

12 Temmuz 1979: Kürt'le birlikte Ankara'dayız. Minibüsle geldik. Önce Ordular Sokak'ta Bülent'in evine uğradık, dinlendik. Oğuz abi'ye haber gönderdik. Neyse, Oğuz abiyle buluştuk. Oğuz abi önce ne var ne yok diye sordu, ben de o güne dek yaptığımız çalışmaları filan aktardım. Bir kez de Kürt'e sordu, neler yaptınız diye. Kürt şöyle bir geriye yaslandı, yüzünde muzip bir gülümsemeyle başladı: "Valla Melih'le beraber Malatya'da olmasaydım ve başka bir bölgeden gelip bunları dinleseydim, kendi kendime, 'aferin bak ne güzel şeyler yapmış' derdim. Ama bu anlatılan türden bir örgüt poliste bile kabul edilebilir fakat devrime ne kadar hizmet eder ki" gibi bir şeyler söyledi. Hakikaten çok bozulmuş-

* A.g.e.

tum. Ama yüzündeki ifadeye bakınca "işte bizim Kürt!" diye düşündüm. Birkaç yıl önce bunlar, yani Mühendis Ali ve Kürt yine Ankara'ya gelmişlerdi, o sıralar sanırım diğer sol gruplarla bir eylem birliği görüşmesi toplantısı vardı ama ihtiyarlar o toplantıdan verimli bir karar çıkmayacağını düşünmekteydiler. Mühendis ile Kürt'e gidin o toplantıda bizim yer almayacağımızı siz anlatın dediler. Bir bildikleri vardı tabii ki. Sonradan öğrendim. İki kafadar Devrimci Yol adına gitmişler toplantıya, girer girmez "burada bir kürek var mı?" diye sormuşlar, diğerleri şaşırmış, "ne küreği" diye sormuşlar. Bizimkiler "ortalığa sıçmış batırmışsınız, önce kürekle şu boku temizleyelim, sonra eylem birliğini konuşuruz" cevabını verince, elbette toplantı moplantı hikâye olmuş. "Kürt" böyle şenlikli bir arkadaş, belli ki Malatya'dayken damarına basmışım, şimdi de aklı sıra Oğuz abinin yanında beni madara ediyor. Ama bunu yazdım bir kenara Kürt! Neyse Oğuz abi, Kürt'ün huyunu bildiğinden konuyu değiştirdi. "Kürt seni Faruk Yüksel'i Suriye'ye götürmen için çağırdım" dedi. O hâlâ "Dev-Yol koskoca bir örgüt, bana mı kaldı Faruk'u götürmek, siz bir yol bulun gönderin" deyip duruyor. Oğuz abi kızdı, "Çok uzatma Kürt" dedi, "Taner'i nasıl götürdüysen Faruk'u da al götür işte!" O anda Kürt'le göz göze geldik! Vay vay! Meğer bana Taner'in nasıl kaçtığını sorarken zarf atarmış... Oysa bilmiyor ki, Taner'in yurtdışına nasıl kaçtığını bilmemin zaten imkânı yok. Taner'le bana "görüş yasağı" konmuştu ve bana acıdıklarından sadece iki kere görüşmeme izin vermişlerdi, sana bunu mu anlatacaktım Kürt? Neyse, yaptığın bir iken iki oldu, bunların acısını çıkarırım, hele bir Malatya'ya dönelim...

14 Temmuz 1979: Kürt'le Malatya'ya dönerken de, yolda beni kızdırmaya devam etti. Sesimi çıkarmadım. Çünkü yazdım bir kenara [Ama sonraki haftalarda Kürt hakikaten kazasız belasız şekilde kendi ilişkileriyle Faruk'u Suriye'ye gönderdi, neyse bu sefer gelip anlattı Faruk'un gidişini...].

18 Temmuz 1979: Buraya bir tespitimi not etmem lazım. Taşra devrimciliğinde, büyük şehirdekiler karşısında bir nevi imrenme duygusunun arka planında, büyük şehir solculuğuna nispet yapan bir hınzırlık; bıyık altından kıs kıs gülme tepkisi de gözlemledim. Buralarda merkez'e saygı duyma kisvesi altında hep mahrem bir muhalif tepki var gibi... "Siyaset" söz konusu olduğunda buradakiler "merkez"e hep uhrevi bir misyon yüklüyorlar; ama şurası da var ki, bunun üstüne, bir de bu misyonla gizliden dalga geçiyorlar.

Yahu bu duyguyu bizzat yaşadığımı fark ettim! Kısa süre öncesine kadar içinde yaşadığım "merkez ilişkilerini", yani adıyla sanıyla cismiyle bildiğim insanlar tarafından oluşturulan beşeri ilişkileri, ben de hemen buradakiler gibi (birtakım eti kemiği olmayan, soyut, isimsiz insanları kastederek) ifade etmeyi öğrenivermişim: "Ankara'dakiler şöyle diyor, Ankara'dakiler şunu istiyor, vb." deyip duruyorum, sanki onların kim olduğunu bilmiyormuşçasına... Ve en keyifli hadise sanırım "Ankara dedikodusu" yapmak! Yani zülfüyâra pek dokunmadan, sinik bir şekilde, Ankara'dakilerin beceriksizlikleri üzerine laf dolandırıyoruz. Ama şunu da biliyorum, sonuçta ben de buradakilerin gözünde "merkezin adamıyım" ve bu yüzden ve mutlaka bu lafların ancak "örgütten atılmayı" gerektirmeyecek bölümlerine tanık olabiliyorum. Kendi payıma, Ankara'dayken işlerin kötü gitmesinin sebebini biliyordum: İşte efendim Anadolu'dakilerin inisiyatifsizliği (ya da tersine merkezi dinlemeyişi), disiplinsizliği filan... Oysa şimdi buralardayken, işlerin kötü gitmesinin "asıl" sebebini öğrenmiştim: Ankara'dakilerin merkez olmayı beceremeyişi, merkezi müdahaleyi yeterince yapamayışı ya da tersine fazla müdahale etmesi, örgüte inisiyatif vermeyişi! Üstelik, Ankara'dakilerin söyledikleri, yazdıkları anlaşılmıyordu ki; halkı da tanımıyorlardı, memleket sorunlarından uzakta masa başından ahkam kesmekteydiler, filan... Paradoksları da şurada: Her şeyden önce, üretimine aktif olarak katıl(a)madıkları politikalardan sorumlu kılınıyorlar. Kelimenin gerçek anlamıyla, davul buradaki "sorumluların" boynunda, tokmak ise merkezin elinde... Sınırlı teorik birikimlerinden dolayı, teorinin yeniden üretiminde pek bir rolleri de yok. Oysa yerel kadrolar teorik sorunların da çözüm mercii olarak buradaki "sorumluları" görüyorlar, bu tür başvurulara, haliyle genel normlar üzerinde mantık yürüterek karşılık verebiliyorlar. Bu karşılık da besbelli ki Ankara'dakilerden farklı bir (yerel) mantık yürütmesiyle ortaya çıkıyor. Ankara'nın, kılı kırk yararak ürettiği politikalara dair teorik izahat buralarda tuhaf formlara bürünüyor ve Ankara'daki arkadaşlar bu yüzden her sefer şaşkınlığa kapılabiliyor ve hatta bazen çaresiz kalabiliyorlar. Çünkü hissiyat şöyle: Sürdürülen siyasi faaliyetin kazancı her seferinde merkeze kesilir! Örgütün başarılı politikaları semeresini vermiş ve hareket kitleselleşmiştir. Politikalardaki başarısızlıkların faturasının doğrudan kesildiği adres ise bellidir: Bölgedeki sorumlu! Beceriksizliği nedeniyle,

volan kayışı olamamış, kitlelerin örgütle bağının kesilmesine yol açmıştır. İşte bu yüzden bölgedeki sorumlu, kendi kendisinin kobayı sayılabilir; yani hem üretimine katılmadığı merkezi politikaların kobayı ve hem de bu deneyi yapmakla mükellef... Neyse, bu yazdıklarımı "Ankara'dakiler" duymasa iyi olur!

Yani şimdi yukarıda yazdıklarıma baktım da, içim biraz cız etti, sanki haksızlık etmiş gibiyim. Bölgede o kadar çok isimsiz kahramanımız var ki... çoğunun ismini ve yaptıklarını elbette biliyorum ama illegalite işte, hepsi de yazılamıyor. Türkiye'nin başka yerlerindeki iç savaş günleri bizim bölgede sanki daha şiddetli... Arkadaşlarım ölümüne bir kavgada her gün destan yazıyor. Faşistleri cezalandırma konusunda kimse onlarla yarışamaz. Gün geliyor faşistler korkudan mahallelerinden hatta evlerinden dışarı çıkamıyor. Böyle işte...

19 Temmuz 1979: Elazığ'dayım. *Devrimci Yol*'un 13 Temmuz 1979 tarihli 29. sayısını Yaşathak'ta gördüm. Devalüasyondan sonra bizim dergiye de zam gelmiş, fiyatı 10 TL olmuş; bu kez basıldığı yeri yazmayı unutmamışlar: S.S.Tükel Gazetecilik ve Matbaacılık–İzmir. Ekim ayında ara seçimler var, bu yüzden başyazı: "Namluların Gölgesinde 'Demokrasicilik Oyunu' ". Şu cümleler dikkatimi çekti: "Ecevit parlamentonun tatile sokulması sayesinde sınırlı bir zaman kazanabildi. Bu sayede hükümetin ayakta kalmak için kazandığı zamanın son sınırının senato seçimlerine kadar uzanabileceği söylenebilir. Ancak tarafların, yani hükümet ve muhalefet güçlerinin senato seçimlerine kadar gelişmeleri kendi yönlerinde zorlamaları mümkün..." En önemlisi de gidişatın niteliği nedeniyle yapılan şu uyarı: "Önümüzdeki bütün bir mücadele dönemi, yurt çapmda 'direniş birlikleri' oluşturma görevlerimizin yerine getirilmesi için uygun bir zemin olarak değerlendirilmelidir." Yaşathak'a sordum, "direniş komiteleri değil de direniş birlikleri, mesaj açık değil mi?" "Hem de çok açık" dedi ve güldü... Orta sayfada da zaten "Faşizme Karşı Mücadelede Birlik Sorunu"nda direniş cephesi ihtiyacı ele alınıyor. Elazığ'da bugün hava acayip sıcak. Yaşathak ile kaçamak yaptık, Maden Gölü kenarında rakı içtik... Mazeretimiz de orada minibüs kullanmayı öğrenmek Cem Hasan'dan... Gölde yıkananlar vardı, plaja resmen sabun ve hamam tası getirmişler, öyle liflenip yıkanıyorlar! Ama şoförlükte epey ustalaştım. "Artık sen de sürebilirsin şefim!" dedi Cem Hasan, ustam olarak...

20 Temmuz 1979: Nikaragua'da Sandinistalar Somoza rejimine son verdiler. Bizimkilerin Devrim zaferini kutluyoruz ve Cem Hasan'la yine yollardayız. Ankara'dan gelirken sigara çakmağı soketinde çalışan bir elektrikli ısıtıcı getirmiştim. Yani mola bile vermeden seyir halinde çayımızı, kahvemizi yapıyoruz. Gel keyfim gel. Cem Hasan'dan rica etmiştim, beni kırmamış Barış Manço'nun "hava ayaz mı ayaz" şarkısını baştan aşağıya tek kasete doldurmuş, getirdi. Sürekli o kaseti dinliyoruz. Teypteki bu şarkının ritmiyle dere tepe dolanırken minibüs sürmek acayip bir şey! Ayrıca neşeli şarkılardan potpuri bir kasetimiz de var. Onu da başarılı köy toplantılarından (ve bu arada Cem Hasan'ın başarılı kilim satışından!) sonra dinliyoruz.

23 Temmuz 1979: Bugün canım çok sıkkın. Şavşat'ta jandarma mitinge katılan halka ateş açtı, 5 kişiyi öldürdü. Oysa Faşist Baskıları Protesto adıyla izin alınarak yapılmıştı miting. Halkın büyük tepki ve direnişi karşısında askeri birlikler hükümet konağına sığınmak zorunda kaldılar. Bu arada Malatya'da tuhaf işler oluyor. 20 günde 3-4 kez 10 kadar evin yandığı Çöşnük Mahallesi'nde yangınların çıkış nedeni bir türlü anlaşılamıyormuş. Mahalleliler korku ve panik içinde geceyi dışarıda geçiriyor. Yangının nedenini MTA ve Petrol Ofisi de araştırıyor ama bulamıyor. Yangınların cinler tarafından çıkarıldığını düşünmeye başlayan insanlar, kurban kesip, hoca getirerek muska yazdırmaktaymışlar!

24 Temmuz 1979: Şavşat katliamı Hozat'ta protesto edildi. Hozatlı devrimciler gizli bir yerden belediye hoparlörüne bağladıkları bir teyp aracılığıyla bütün ilçe halkının dinlediği bir konuşma yayınladılar. Yarım saat kadar süren ve güvenlik kuvvetlerinin bir türlü önleyemediği bu konuşmada sıkıyönetimin Tunceli'deki baskıları, Artvin emekçileri üzerinde uygulanan terör halka anlatıldı. Halk çarşıda toplanarak bu konuşmayı büyük bir ilgiyle izledi.

25 Temmuz 1979: Elazığ'dayım. Yaşathak'la ta Mayıs ayından beri konuşmaktaydık, Mazgirt taraflarına gidelim, bizim arkadaşımızı öldüren Topal Levent oralarda mı bir bakalım, diye. Birlikte TİKKO'lulara da gövde gösterisi yapmak amacıyla kırsal kesim üzerinden yürüyerek Karakoçan'dan Hozat'a gitmeye karar verdik. Yanımıza Nâzım'ı da alarak önce Karakoçan'a otobüsle gittik. Oradan köy yollarına düştük. Nâzım'ın tanıdığı mezralara (komlara) da uğruyorduk. İkimizde ondörtlü vardı ve Nâzım da Klaşinkov taşıyordu. Yolumuzun üzerindeki bir komda bizim Ho Şi Minh

Sefa'yla karşılaştık. Kırsal çalışma için daha önce bu bölgeye göndermiştik. Karnımız da acıkmıştı. Sefa'nın kaldığı evde bize yemek hazırladılar. Hayatımın en ilginç yemeğiydi diyebilirim. Bahçede domates yetiştirmişler ama çok yüksek olduğundan domatesin kızarması mümkün değil, yeşil kalmış. Yeşil domatesleri kızarttılar ve yufka ekmeğiyle önümüze koydular, afiyetle yedik. Sefa'yla vedalaşıp yola devam ettik. Mazgirt yakınlarında Şöbek köyü vardı. Burası bizim için önemliydi, çünkü Hüseyin Cevahir'in mezarı oradaydı. Mezarı ziyaret ettik, ancak hava kararmıştı, bir evde konakladık. Çok yorgun olduğumuzdan leş gibi yattık hemen. Sabah erken kalkıp Mazgirt'e ulaştık. Orada Hüseyin Cevahir'in akraba evinde dinlendik ve yemek yedik. Yaşathak beni Düzgün Amca'yla tanıştırdı. Hoşsohbetten sonra yeniden Hozat'a doğru yola koyulduk. Yakınlarda kom olmadığını anlayınca silah talimi yapalım dedik. Ben av tüfeğine yatkın olduğumdan Klaşinkov'la da isabet ettiririm sandım ama yanılmışım, Yaşathak da berbat bir nişancıymış, onu da anladım. Tabii Nâzım tek gözüyle attığını vurdu. Tekrar yürümeye başladığımızda benim takatim tükenmişti, hep geride kalıyordum. Kendi kendime söylenip durdum: "Bu halinle senden gerilla merilla olmaz!" Epey hamlamış olduğumdan kas kesiği dedikleri şey başıma geldi, zar zor yürüyerek, neyse ki Hozat yakınlarında bir köye vardık. Merih de bizi orada bekliyormuş, köyün delikanlılarıyla bir toplantı yaptık. Siyasi gelişmeleri konuştuk. Konuşsun diye Merih'e de bakıyorum. I-ıhh. Mindere bağdaş kurmuş, öyle oturuyor. Yaşathak sonra dedikodusunu yaptı bana, köylere gittiğinde öyle saatlerce otururmuş ve köylüler de "ne ağır adam arkadaş, susarken bile anlatıyor derdini" derlermiş. Yani büyük saygı duyarlarmış bizim yadırgadığımız haline. Sabah Hozat'a bir öğretmen arkadaşın evine geçtik. Meğer ev sahipleri önceden tembihliymişler, Yaşathak için mısır unundan özel olarak Artvin usulü mıhlama yaptılar. Tadı bir şeye benzemiyor ama dünyalar Yaşathak'm oldu tabii... Bu arada Merih, bölgedeki stratejik yerlerden sayılan Aliboğazı Vadisi'ndeki çalışmalarımızın epey geliştiğini, hatta eskiden beri TİKKO'culardan sorulan bu bölgede artık ağırlığın bizde olduğunu anlattı. Moralimiz düzeldi. Hozat'taki askeri birlikte askerler ve hatta bazı subaylar *Devrimci Yol* dergisi okurlarmış ve sabah talimlerini Dev-Genç marşı söyleyerek yaparlarmış. Moralimiz daha da yükseldi ve Hozat'tan otobüse atlayıp Elazığ'a doğru yola çıktık.

1 Ağustos 1979: İki gün önce Elazığ'dayken öğrendim: AP Urfa milletvekili Mehmet Celal Bucak ve yakınlarının iftara davet edildiği Hilvan ilçesinin Kırbaç köyündeki ev otomatik silahla 20 kişi tarafından taranmış, 4 kişi ölmüş. Yaşathak, "gör bak yakında kokusu çıkar, bu işin içinde de mutlaka Apocular vardır" dedi. Bugün de hücuma uğrayan Bucak ailesi Siverek'te bir köy bastı, 2 kişi öldü, 5 kişi yaralandı. Demirel de "Apocular doğuyu kasıp kavuruyor" diye bir açıklama yaptı.

15 Ağustos 1979: Yine Elazığ'dayım. Günler öncesinden kararlaştırmıştık, Elazığ il toplantısı yapacaktık. Dün Yaşathak evi ayarlamış, "toplantı için çok elverişli, evin arkadan bir çıkışı da var" dedi. Ev zenginlerin kaldığı bir semtte, sokağın köşesinde... Yaşathak'la giderken baktık, polisler sokağı tutmuşlar. Ne yapacağız? "Bir şey olmaz" dedi Yaşathak, "teker teker girersek dikkat çekmez." Öyle yaptık. Neyse, hakikaten bir şey olmadı, toplantımız yaptık ve dağıldık. Bugün geldi Yaşathak, gülerek anlattı: "Alpaslan Türkeş, MHP Bingöl il başkanınm cenazesinden dönüşte Elazığ MHP il başkanınm evinde kalmış ve kaldığı ev bizim toplandığımız evin 100 metre ilerisindeymiş!" Hakikaten, gazetede de okumuştum, 3 gün önce MHP Bingöl Belediye Başkanı Hikmet Tekin öldürülmüştü.

18 Ağustos 1979: Malatya'da 4 ayda 500'ü aşkın sıtma olayı görülmüş. Malatya tarihinde ender görülen sivrisinek akınıymış, öyle diyorlar ve fakat bir türlü baş edemiyorlar. Kim tutar bizi Malatya'da! Cem Hasan'la minibüse atladık, Foto Ali'nin Kangal yakınındaki köyüne direniş komitesi toplantısı yapmaya gittik. Kaldığımız ev Ali'nin akrabalarının evi, o yüzden izzet ikram mükemmel. Hem sohbet edip hem yemek yiyeceğiz. Sofraya bir yemek geldi, "keşkek" dediler, ama bizim Çorum'un keşkeğine hiç benzemiyor, bir tepsinin çeperine çember şekilde bulgur pilavı koymuşlar, ortasında com com erimiş tereyağı, yufkayla yiyorlar. Onları taklit edip ben de abandım ama ilk lokmada midem kalktı. Şehir çocuğuyum ne olacak. Az kalsın, kusup rezil olacaktım. Güç bela bir mazeretle sofradan kalktım, evden çıktım ve karanlıkta kustum. Allah'tan kimse görmedi. İçeri girdiğimde bozuntuya vermedim, "hadi ziyade olsun, işimize bakalım, toplantıya başlayalım" dedim, Kilimci Musa olarak! Unutmadan yazayım: "Kilim tüccarı Musa" adıyla gezerken, Alevi köylerinde bazen kod adı olarak Bekir diyorum, mahsus. Yani bilsinler ki, Sünniler de devrimci olabilir. Önce yadırgıyorlar, sonra seviniyorlar.

22 Ağustos 1979: Kürt Mehmet ile birlikte Ankara'ya geldik. Toplantı var diye ikimiz çağırmışlardı. Meğer mühim bir toplantıymış, gelince öğrendim. Türkiye'nin değişik yerlerinden arkadaşlarla Kızılcahamam'da dağın başında toplanacakmışız. Güvenlik gereği ayrı arabalarla toplantının olacağı yere götürdüler bizi... Bir baktım herkes orada. Klasik bir örgüt olsak adeta "genel komite" toplantısı diyeceğim. Oğuzhan Müftüoğlu, Nasuh Mitap, Ali Başpınar, Mehmet Ali Yılmaz, Ali Alfatlı başta olmak üzere, Ankara'dan Mahmut Memduh Uyan, İstanbul'dan Sedat Kesim, Çukurova'dan Behçet Dinlerer, Soner İlhan, Ege'den Hasan Üresin, Karadeniz'den Sedat Göçmen, Kürdistan taraflarından Kürt Mehmet ve ben... Ayrıca, Yasin Ketenoğlu, Bülent Forta, İbrahim Çınar, İbrahim Sevimli, İbrahim Arı, Necdet Erdoğan Bozkurt, Şerif Şener, Bünyamin İnan, Ayhan Yalım ve başka arkadaşlar da vardı. Bir kısmı da anladığım kadarıyla tepelerde güvenlik tertibatı almışlardı. Çünkü toplantı yerinde ara sıra "Ali Baş'ın adamlarına..." deyip ekmek içi köfte filan götürdüler... Dışarıdan bakıldığında neşeli bir topluluğun yaptığı piknikten farkı yok toplantının. İçmiyoruz ama sağda solda içki şişeleri koymuşlar, ortada kocaman bir ateş, tepsi tepsi köfte, şiş kebap yapılıyor. Öyle işte... Toplantı başlamadan hasret giderdik. Bir baktım, herkes birbiriyle güreş tutuyor. Ben Yasin'i gözüme kestirdim, en çelimsizi o aramızda, üstelik birkaç yıl önce kurşunlanmış ameliyat olmuştu, yani iyice güçten düşmüştür. Ama o da ne, benim çelimsiz dediğim meğer sırım gibiymiş, sırf kasmış, beni iki çevirdi yere serdi. Rezil oldum. Üstelik 1975 yılı sonunda kendime verdiğim başpehlivanlık unvanımı da kaybetmiş sayılırım ama kimseye söylemedim. Yine de yuh olsun bana. Artık bir daha güreş etmem. Neyse, gündeme geçildiğinde önce ihtiyarları dinledik. "Yasal parti kurulabilir ve seçimlere öyle katılabilir miyiz?" tartışmasını dahi yaptığımız her düzeydeki örgütlenme sorunlarımızı ele aldık. Ama örgütlenme sorunlarını birkaç ay sonra yeniden masaya yatırmamız lazımdı, onu anladık, çünkü pek somut bir şeyler çıkmamıştı ortaya. O toplantıda günlük gazete çıkarılması konuşuldu. Anladığım kadarıyla hazırlıklar da epey ilerlemiş ama finansmanı için bir kampanya yapılması şart. Bu görev de verildi hepimize... İşte, ne diyeyim, iyi ve verimli bir toplantı oldu... Malatya'ya döneceğiz.

24 Ağustos 1979: Malatya'da genel bölge toplantımız var. Ankara'daki kararları da aktaracağız. Sivas'tan Ertan, Erzincan'dan Erdinç, Elazığ'dan Yaşathak geldi, tabii Biter Hoca da var... Ama Kürt yok. Aslında biliyorum, ağabeyi bir meseleden dolayı cezaevinde olduğundan ailenin bütün yükü ona kaldı. Yazıhan'daki tarlalara biçerdöver girmiş o işlerle uğraşmak zorunda. Gerçi gelseydi yine aynı şeyleri söyleyecekti, ben ne zaman yapılacak işler konusunda arkadaşları sıkıştırsam, eleştirsem Kürt hemen somurtuyor "sen hep bizim açığımızı arıyorsun, özellikle benim açığımı arıyorsun!" diye kavga ediyor benimle. Eh bugün de "açığı" kendisi verdi, bu önemli toplantıya geç kaldı işte... Kürt nihayet geldiğinde, aklımda Ankara'daki muzırlığı da var, "toplantı disiplini" bakımından Kürt'e yüklendim. Özür filan diledi. "Yok" dedim, "sana sembolik de olsa bir ceza vermemiz lazım, örgüt disiplini gereği..." Sigaraya düşkünlüğünü biliyorum, bölge komitesine Kürt için iki haftalık "sigara içmeme" cezası verilmesini önerdim. Kürt tabii burnundan soluyor. "Verilecek ceza devrime hizmet etmeli, böyle ceza olmaz, ama eğer verdiğiniz bu cezaya uymazsam devrimciliğim de tartışma konusu olur!" diye bağırdı çağırdı. Ama önerim komitede oylandı ve kabul edildi. Bunun üzerine Kürt döndü bana "gör bak" dedi, "sigara tiryakiliğimi biliyorsun mahsus yaptın bunu, ama şu andan itibaren sigarayı bıraktım, cezanı da boşa çıkarmış oldum!"*

29 Ağustos 1979: Bir ayda 17 kişinin öldürüldüğü Siverek'ten göç başladı. 10 gün kadar önce Apocular eylemlerini tırmandırmışlar, geçen yıl Kasım ayında Kürdistan İşçi Partisi'ni (PKK) kurduklarını açıklamışlardı. Teksir halindeki broşürlerini de Elazığ'da gördüm: Bu arada minibüs de çalışmalarımızı epey kolaylaştırdı. Hazır Elazığ'a gelmişken, şu Apoculuk gelişmeleri nedeniyle, Yaşathak'la Diyarbakır'a gidelim dedik. O sırada Diyar-

* Kürt hakikaten dediğini yaptı, öyle fosur fosur sigara içen adam, bana inat tümüyle bıraktı sigarayı! Ama 1982 yılında bir kez daha karşılaştık. Ben Mamak Cezaevi'ndeyken, o yıllarda mutat olduğu üzere herkes gibi bir gün beni de aldılar tekrar Emniyet'e, DAL'a götürdüler. Kürt Mehmet ile bir "yüzleştirme" işi mi ne varmış. Ama gide gele alıştığımdan üstümde sigara saklamayı biliyorum, yani yanımda sigaram var. Baktım yan hücreye Kürt'ü koymuşlar ve yeni hücrelerin üst kısımlarında, tavana yakın yerlerde boşluk var. Polisler gidince Kürt'e bağırdım, hal hatır sorduk, sonra aklıma geldi "Kürt sigara içiyor musun?" diye sordum. "İçmiyorum lan, bıraktım ya!" dedi. Bir sigara yaktım ve tavan ile yan duvar arasındaki boşluktan Kürt'ün hücresine fırlattım. Bir süre bekledikten sonra tekrar sordum: "Kürt attığım sigarayı içtin mi?" Cevap verdi: "İçtim lan!"

bakır sorumlusu Orhan Keskin adında üniversiteli bir arkadaş.* Yaşathak önceden anlatmıştı, "Orhan Keskin hayatımda tanıdığım en disiplinli insan" diye... Başka arkadaşların da katılımıyla toplantımızı yaptık. Orhan, Kürt milli meselesiyle ilgili, teorik birikimi de olan epey genç bir arkadaş; bana bir dosya verdi, milli mesele hakkında konuşmuştuk, kendi çalışmaları varmış, dosyayı aldım ve böyle bir işe soyunduğu için de, belli etmedim ama, gururlandım. Toplantıdan sonra bir süredir burada olan Malatyalı Mühendis Ali'yle buluştuk. "Size Diyarbakır kebabı yedireyim" dedi. Bir apartman dairesine götürdü. Lokantaya benzer bir hali yok. İnsanlar kapıda sıra bekliyor. Neyse sıramız geldi biz de içeri girdik. Dairenin banyosunda bile ufak masa ve tabureler var. Mühendis Ali, "şimdi dikkat edin, sesinizi çıkarmayın ve sakın bir şey ısmarlamayın" dedi. Bir süre sonra asık suratlı bir adam geldi, bize şöyle bir baktı ve gitti. Ardından önümüze fırlatırcasına tabakları koydu. Meğer biraz deliceymiş, müşterinin tipine bakar, ne kadar yiyebileceğine karar verir ve öyle getirirmiş kebabı... Ama hayatımda böyle bir et yemedim, onu da buraya yazayım.

8 Eylül 1979: *Devrimci Yol*'un 3 Eylül 1979 tarihli 30. sayısı bugün geldi. Kapakta "Bütün devrimcileri, yurtseverleri ve ilericileri, bütün emekçi halk güçlerini sıkıyönetim güçleri tarafından yürütülen faşist baskı ve yasaklara karşı bir protesto gösterisi olarak, SEÇİMLERİ BOYKOT ETMEYE, hâkim sınıfların tüm faşist baskı ve saldırılarına karşı direnmeye, baskı güçlerinin saldırılarını püskürterek kendi iktidarlarını kurma doğrultusunda DİRENİŞ KOMİTELERİNDE örgütlenmeye çağırıyoruz" yazıyor. Başyazı da: "Namluların Gölgesindeki Seçim Aldatmacasına Hayır! Tek Yol-Tek Alternatif Halkın Kendi İktidarıdır". Orta sayfada yine beklediğimiz bir yazı var: "Faşizme Karşı Halkın Direniş Komiteleri". Yazıda, direniş komitelerinin sürekliliğine ilişkin sorunlar ele alınıyor ve halk iktidarının nüveleri olarak direniş komiteleri irdeleniyor.

10 Eylül 1979: Cem Hasan ile halı yüklü minibüsümüzle vardık Sivas'a. Alibaba Mahallesinde il komitesi toplantısı yaptık ve ardından, Soğuk Çermik, Tokuş, Mazan (Çatalkaya) ve Karabalçık köylerine gitmek üzere yola çıktık. Karabalçık, Nurettin'in babasının köyüymüş, ama köyü askerlik dönüşü (1934) yılında terk

* Orhan Diyarbakır Cezaevi direnişinde ölüm orucunda öldü. Devrimci Yol'un kahramanları arasındaki yerini aldı.

etmiş, Sivas'a yerleşmiş. O da köye yazları okul tatilinde gidermiş. Son Eylül 1978 olaylarından sonra o köyde ve çevre köylerde özellikle kendisinin ve bir kaç arkadaşın çabasıyla Devrimci Yol tanınır hale gelmiş. Bu yıl da kendi hazırladıkları "Pir Sultanlar Ölmez" adlı bir tiyatro oyunuyla 8-10 civarında köyü gezmişler ve oyunlarını sahnelemişler. Tiyatro faaliyeti yanı sıra *Devrimci Yol* Dergisi satmışlar, bildiri dağıtmışlar. Velhasıl köylerde büyük bir ilgi ve sevgiyle karşılanmışlar. Tiyatro oyununun konusunu sordum, "kısmen Pir Sultan'ı anlatırken esas olarak Sivas'taki saldırıları ve direnişimizi öne çıkardık" dedi. Bu tiyatro turu sayesinde kurdukları ilişkiler örgütlenme imkânları yaratmış.*

Nurettin'le birlikte uğradığımız köylerde Direniş Komiteleri için toplantılar yaptık. Cem Hasan elbette köy meydanlarında minibüsten anonsla halı kilim satıyormuş gibi yapıyordu, kamuflaj için! Sonra da akşam vakti Nurettin'in babasının köyüne, Karabalçık köyüne gittik. O köyde 20 civarında *Devrimci Yol* Dergisi satılıyormuş, düşünün artık. Köydeki gençlerle taş toprak yığma bir köy evinde, yatak olarak da kullanılan tahta kanepeler üzerinde oturup yemek yedik ve Direniş Komitelerini ve Devrimci Yolun amaçlarını konuştuk. Yemek ayran çorbası ve tavuklu bulgur pilavı idi. Yani insanların Devrimci Yol'a oldukça ilgili olduğu bir dönemdeyiz. Bizleri seviyorlar ve bizlere inanıyorlar. Sabah kalktığımda bir baktım "folklor ekibi" kıyafetleriyle kadınlar ve kızlar dolanıyor ortalıkta. Şaşırdığımı gören Nurettin "Bu onların doğal hali" dedi, "bizim köylüler erkekli kadınlı böyle giyinirler." Karabalçık bir Alevi-Türkmen köyü ve yıllarca şehirle ilişkilerini sadece "olması gerekenle" sınırlı tutmuşlar, kendi içlerine dönük bir topluluk yani... Dört mahalleden oluşan köyde yaklaşık 230 hane var. Geçim kaynakları tamamen hayvancılık ve sınırlı şekilde yapılan tarıma bağlı.

Karabalçık dönüşü Tokuş köyüne uğradık. Tokuş köyü de dört mahalleden oluşuyor ve o da Alevi-Türkmen köyü. Yukarı Köy'de, Pala Ali (Ataş) adında bir devrimci köylünün evinde kaldık. Bol bol silah üzerine muhabbetler yaptık. Çünkü Pala Ali başka sohbetleri pek sevmiyordu. Bileğine sağlam, köyde ve çevrede olan haksızlıklara karşı duran, dürüstlüğü ve samimiyeti ile bilinen

* Bu ilişkiler sayesinde Devrimci Yolcuların o bölgede 1983'lere kadar tutunabildiklerini ve korunmalarında çok önemli olanaklar sağladığını son görüşmemizde anlatmıştı Nurettin.

ve sosyalist bir köylü devrimcisi işte. Hatta köydeki haksızlıklara karşı durduğu için bir kişiyi yaralamadan cezaevinde yatmak zorunda kalmış, namlı birisi. Benim Turalı 14'lüye Pala Ali hayran kaldı tabii ki! Hanımı Fatma ablaya da biz hayran kaldık, devrime ve devrimcilere olan inancı ve yiğitliğiyle Pala Ali'den aşağı kalmayan değerli bir ablamız...

Tokuş köyünde Devrimci Yol'da örgütlü bir köy komitesi ve gençlik gurubumuz var. Onlarla oturup sohbet ettik. Bu toplantıya Pala Ali, Dede (Mahmut), Sarı Rıza ve Halil Ataş da katıldılar. Sivas İl Komitemizdeki Sarı Süleyman (Olgun) zaten bu köyde öğretmenlik yapıyor. Nurettin'le birlikte onun çalışmaları da köyün örgütlenmesinde önemli rol oynamış belli ki. Köy örgütlenmesi doğrudan Sivas İl Komitesine bağlı. Sivas'a önceki gelişimde faşist saldırılara karşı tedbir olarak el altında tuttuğumuz tamburalılar (otomatik tüfekler) bu köyde korunuyormuş.* Çünkü köy Sivas merkeze oldukça yakın ve herhangi bir saldırıda anında müdahale imkânı var. Sivas'tan ayrılırken Nurettin günlük gazete çıkarılmasına maddi destek için mahallelerde, memurlar, öğretmenler ve TCDD işçileri arasında yaptıkları dayanışma kampanyasından topladıkları parayı Ankara'ya gönderdiklerini de söyledi.

28 Eylül 1979: Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul öldürüldü. 10 gün önce de faşistler Adana'da öğretmen lojmanına baskın yapıp 6 öğretmeni öldürmüşlerdi. Malatya'da kadın çalışması sürecinde bizimkiler arasında bazı sıkıntılar ortaya çıktı. Ayşe, kadın erkek eşitliğinden söz edip "çocuklarınıza eşleriniz baksın siz toplantıları aksatmayın" filan demiş. "Kadın erkek eşit elbette ama erkek devrimciler de boş durmuyor işte," diye homurdanmıştı Kürt. Bir gün üstünü değiştirmek için eve uğradığında eşi Elif ona "çocuklara yarın sen bakacaksın, ben kadın toplantısına gideceğim" demiş. Kürt "nereden çıktı bu?" diye sorunca Elif de "kadın erkek eşitliği" cevabını vermiş. O da "bunları Ayşe mi anlattı?" diye tekrar sormuş. "Evet" cevabını almış tabii. Neyse Kürt, Elif'i bir biçimde ikna etmiş. Hadiseden haberdar olunca elbette Elif'in tarafını tuttuk. Ama Kürt bu olay nedeniyle çok bozuldu, bana "senin derdin kadın erkek eşitliği değil, derdin benimle uğ-

* 1979'da Sivas'ta tam olarak beceremediklerini 1993 yılında maalesef becerdiler. Ve AKP tarafından korundular, kollandılar. Çünkü 12 Eylül tarafından silahlandırılmışlardı ve direnişçiler ise silahsızlandırılmıştı, örgütleri dağıtılmıştı... Yani ortalığı boş buldular. Değneksiz köydeki köpeklerdiler.

raşmak" diyerek ciddi ciddi maraza çıkardı. Tam o günlerde Nasuh abi gelmişti Malatya'ya. Onunla da konuştuk. Kürt "Melih'in niyeti belli, bana karşı hiç dostça davranmıyor" diye Nasuh abiye beni şikâyet etti. Yani Kürt'le de olmuyor, Kürt'süz de olmuyor gibi bir durumla karşı karşıyayım. Elbette Nasuh abiyle ayrıca özel olarak konuştum. Ona Malatya'daki ve bölgedeki çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi verdim, ayrıca son dönemde faşizme karşı aktif mücadele eylemlerini aktardım ve bu işte çekingen davranan bazı arkadaşlar olduğunu söyledim. O da o tür arkadaşların daha pasif görevlere çekilmesini söyledi.

5 Ekim 1979: Kızılcahamam toplantısından sonra günlük gazete çıkarılması için yaptığımız kampanyada toplanan paralar Nurettin'de birikiyor. Foto Ali'nin eşi Melahat bileziklerini bozdurdu ve öyle para verdi. Hakikaten büyük fedakârlık... İşin acı tarafı, bilezikleri bozdurduktan birkaç gün sonra altın fiyatları tavan yaptı. Elazığ'da da militanlardan biner lira, taraftarlardan da beşyüzer lira toplama kararı almışlardı. Malatyalıların bir huyu var, sabah akşam bulgur yeseler bıkmıyorlar. Birkaç kez dalga geçmiştim. Döndüğümde Nuro, bu akşam yemeğe davetliyiz, sana ziyafet var, bulgurdan başka yemeklerimiz de var göreceksin, dedi. Kaldığımız apartmanın yanındaki binada ODTÜ'den Mustafa Arslan'ın ağabeyi oturuyor, o davet etmiş. Akşam gittik yemeğe, masaya kocaman bir tepsi içinde geldi ziyafet yemeği: Bulgur! Nuro'ya fısıltıyla sordum "ne bu?" diye, "ama bu mercimekli bulgur" dedi. Eve döndüğümüzde bir baktım *Devrimci Yol*'un 31. sayısı da gelmiş. Bu sefer tarih olarak gün yok sadece ay var, "Ekim 1979" yazıyor. Demek ki artık hangi gün çıktığı önemli değil. Bu sayı zaten 8 sayfadan ibaret... Elbette başka haberler de var ama seçimleri boykot özel sayısı olarak çıkmış gibi... Kapaktaki boykot afişleri aslında başyazı işlevi görüyordu: Ülkemizi IMF, paşalar ve patronlar yönetecekse seçimler niye? IMF'yi, zamları, sıkıyönetimi ve faşist baskıları protesto için seçimleri boykot! Namluların gölgesinde seçim aldatmacasına hayır! Tek yol tek seçenek halkın kendi iktidarıdır! Oy verme hesap sor, direniş komitelerinde birleş! Orta sayfada "Devrimciler Ne İçin Savaşıyor?" yazısıyla adeta Devrimci Yol programı açıklanmış... Bizim için önemli olan bu sayıda bölgemizden Çemişgezek ve Hozat haberinin de yer alması. Haberde şöyle deniyor: "Sıkıyönetimin ilan edilmesiyle birlikte, Çemişgezek ve Hozatlı devrimcilerin yoğunlaştırdıkları kırsal

çalışmalar ürününü vermeye başladı. Çemişgezek'te devrimciler Alevi-Sünni halk arasındaki çelişkilerin ortadan kaldırılmasında kısa dönemli olarak kendilerine, faşistlerin Sünni kesim içerisinde çalışma ve destek bulma olanaklarını yok etmeyi hedef almışlardı. Bu konuda yapılan çalışmalar sonucu bu kesimin bir kısmı tarafsızlaştırılabildi. Hozat'ta ise devrimcilerin çalışmalarından ve halkla ilişkilerinden tedirgin olan hâkim sınıflar, Hozat Jandarma alayının olanaklarını da seferber ederek ilçedeki terörlerini artırdılar. Halk, gerekçesiz ve sorgusuz sualsiz toplanıyor ve günlerce gözaltında tutuluyor. İlçenin giriş ve çıkışlarında ve içinde olağanüstü tedbirler almıyor."

14 Ekim 1979: Fatsa belediyesini seçime bağımsız olarak katılan Devrimci Yol adayı Fikri Sönmez kazandı. Hem de büyük bir farkla, çünkü bizim adayımız 3.096 oy alırken, CHP adayı 1133, AP adayı 859 oy alabildiler. Acayip sevindik. Siyasi pratiğimizde böylece yeni bir tecrübe dönemi başlıyor. Fatsa'da halk iktidarının bir modelini yaratmaya koyulacak bizimkiler... Ayrıca yapılan Cumhuriyet Senatosu üçte bir yenileme ve milletvekili ara seçimlerinde ilk izlenime göre Devrimci Yol'un boykotunun başarılı olduğu anlaşılıyor. AP 33, CHP 12, MSP 4, MHP 1 senatörlük kazandı. 5 milletvekilliğinin tamamını AP aldı. Demirel seçim öncesinde hep elini göstererek "beş beş" diye propaganda yapmıştı. Ecevit ise Artvin mitinginde Devrimci Yol'a sataşmış, boykot siyasetimiz karşısında hırsından küplere binerek, yaptığı konuşmalarda ve basına verdiği demeçlerde "Yıldızlarına yumruk sıktıran bir küçük militan grup"(!) aleyhinde atıp tutmuş, hatta daha da ileri giderek "bu grubun yöneticilerinin sağın ajan provokatörü olduğundan şüphe ettiği" gibi sözlerle kendisini gülünç duruma düşüren iddialarda bulunmuştu.

19 Ekim 1979: CHP'nin seçim hezimeti ardından, 609 gün işbaşında kalan Başbakan Bülent Ecevit 3 gün önce istifa etmek zorunda kaldı. Ama biz işimize bakıyoruz. Geçen kış Mazgirt'te TİKKO'cular tarafından hunharca öldürülen Hasan Çakmak yoldaşımızın, devrimcilerin ve halkın bağış ve yardımlarıyla yapılan mezarının başında, bugün Ovacık'ın Mercan ve çevre köylerinden gelen yüzlerce köylünün katıldığı bir anma töreni düzenlendi. Tören haberini Elazığ'da aldım. Elazığ başka yerlerle kıyaslandığında kitlesel olarak zayıf olduğumuz bir şehir, öte yandan başka yerlere kıyasla daha sıkı ve militan örgütlenmemiz var. İlk

dönemde Malatya'yı üs bölgesi olarak düşünmüştüm ama bir süre sonra ağırlıkla Elazığ'da kalmaya başladım. Çoğunlukla Çemişgezekli Cemşi'nin evinde kalıyorum. Eşi Sultan hamileydi ve bir kızı oldu, kızının adını da Yaşathak koydu: Diren.* Ayrıca, Adil Hacıbaloğlu adında matematik öğretmeni bir arkadaşımız daha var, bazen Yaşathak'la birlikte onun Akıl Hastanesi arkasındaki evinde kalıyoruz. Bu akşam sohbet ederken Yaşathak sordu: "Başarılı bir eylemden sonra ne yaparsın?" diye, ben de "Lenin'in *Ne Yapmalı*'sını okurum" dedim. Pek hoşuna gitti.

26 Ekim 1979: Sabah gazeteyi okuduğumda dehşete kapıldım, çocukluğumun geçtiği Amasya'nın Taşova ilçesine bağlı Ilıca köyünde bir kedi yüzünden halk birbirine girmiş, muhtarın başı kesilmiş, bir ev ateşe verilmiş. İç savaş ortamında belli ki toplum cinnet geçiriyor. Yani çok çetrefil günler bekliyor bizleri... Ne yapacağız? Malatya'dan Elazığ'a giderken Karahan köprüsünü geçiyoruz, çok stratejik bir yer. Hayal kurdum; kır gerillası başladığında bu köprüyü ele geçirdik mi işimiz kolay! Hatta bu hayalimin etkisiyle arkadaşlara söyledim, en kısa sürede bu köprü civarındaki köylerdeki çalışmaları yoğunlaştıralım, diye... Zaten bölgeye gelmeden önce ihtiyarlar da bu konuda bir ön çalışmanın iyi olacağını, çevreme ve ilişkilerime o gözle bakmamı da tembihlemişlerdi. Yanımda epey gerilla ve kontrgerillayla ilgili kitaplar getirmiştim Ankara'dan. Özellikle kontrgerilla kitaplarını okuyorum, küçük defterlere notlar alıyorum. İngilizce kitapların çoğunu Tayfun (Mater) abiden almıştım, "geri getir ama" diye şart koşup nazlanarak vermişti. Haritaya baktığımda, ayan beyan görünüyor: Diyarbakır çok önemli ama buradaki çalışmayı mutlaka Hakkâri'ye taşımalıyız. Tam uç bölge... İki ülkeyle, Irak ve İran'la ortak sınır var... Tıpkı Aris Velihyotis'in Yunanistan iç savaşında aynı anda iki başka ülkeye geçiş imkânından yararlandığı gibi bir imkânı biz neden kullanmayalım?

5 Kasım 1979: CHP kurultayında Deniz Baykal, Devrimci Yol boykotunun seçim sonuçları üzerindeki etkilerini şöyle anlatmış: "Eski seçimlerde yanımızda olan öğretmenleri, işçileri, sendikacıları, gençleri yanımızda bulamadık. Devrim sözünden korkar hale geldik. Miting alanında bize karşı çıkan gençlere biz de karşı

* Sonraki yıllarda Yaşathak anlattı: Cemşi cezaevlerindeki açlık grevleri sonucu siroz olmuş ve bu nedenle tahliye edilmiş, ailesiyle birlikte İsveç'e yerleşmiş ve orada ölmüş.

çıkarken bir anlamda Türkiye'nin başka kesimlerine güven vermeye çalıştık. Biz, bizimle yürüyen insanları karşımıza aldık." Biraz önce Malatya'ya gelen 1 Kasım 1979 tarihli *Devrimci Yol*'un 32. sayısı da boykot eylemine ağırlık vermiş. Kapakta şunlar yazıyor: Seçimlere katılım, 1977'ye oranla 1 milyon azaldı. AP iddiaların aksine ciddi bir oy artışı sağlayamadı. Sağ oylarda artış yok. CHP oylarındaki 1 milyona yakın azalma hükümetin sağ tutumuna karşı bilinçli ve güçlü bir protesto hareketidir. Bu sayıda elbette Fatsa Belediye Başkanlığı seçimini kazanmamıza da geniş yer verilmiş.

7 Kasım 1979: Malatya'da belediye başkanlığı ara seçimi 19 aydan bu yana erteleniyor. Mansup (atanmış) Belediye Başkanı Naci Şavata'nın görev süresi doluyor, bugün uzatılması bekleniyor. Tahminlere göre belediye başkanlığı seçimi 1980 Şubat ayında yapılacak. Bütün sağ partiler bombalı paketin patlamasıyla öldürülen Hamido'nun kardeşinin adaylığı konusunda anlaştılar. Hatta CHP de öyle düşünüyor. Biz elbette bağımsız bir aday çıkaracağız. Seçim işleriyle Kürt Mehmet ve Mühendis Ali ilgileniyor. Çeşitli temaslarda bulunuyorlar, bize de aktarıyorlar. Daha adayımız belli değil. Ama tavrımız şöyle: Biz örgütlü çalışmaya bütün gücümüzle asılırsak, adayın ismi pek önem taşımaz, çünkü devrimcilerin adayı olarak ortaya çıkacak...

8 Kasım 1979: Malatya'da günde 4 saatlik elektrik kısıtlaması bugün başladı. Mum ışığında otururken Kürt eve geldi "tamam aradığımız adayı buldum" dedi: "Maden işçisi arkadaşımız Remzi Aslan'ı aday gösterelim. Remzi, aramızda en sakin, sessiz ve salim bir arkadaşımız, onun için öneriyorum." Üstelik Sünni kökenli olduğu için Alevilik Sünnilik çekişmesi de olmayacaktı. Evet, dedik, Remzi Aslan adayımız. Seçim bildirilerini hazırlamaya başladım. Propaganda çalışmalarına ağırlık vereceğiz. Çok kapsamlı bir kitle çalışmasına girişeceğiz.

12 Kasım 1979: MSP ve MHP'nin desteğini alan Demirel hükümeti kurdu. Yeni Milliyetçi Cephe iş başında...

15 Kasım 1979: Televizyondan canlı yayında bir facia seyrediyoruz: İstanbul Haydarpaşa mendireği açıklarında boru yüklü Yunan gemisi Evrenia ile çarpışan petrol yüklü Rumen tankeri Independenta şiddetli patlamalarla alev alarak yanmaya başlamış, sürekli o yangın gösteriliyor. Facia geliyorum demiyor işte... Nitekim geçen gün geceleyin yağmurlu havada bir köye giderken

minibüsü ben sürüyordum... Cem Hasan bağırdı "aman şefim köprü gitmiş!" Anlamadım. "Ne diyorsun?" deyip devam ettim. Köprüyü geçince Cem Hasan "dur" dedi. Bir baktık, köprünün yarısı uzunlamasına selden göçmüş gitmiş... Tek şeritten, sırat köprüsünden geçmişim haberim yok!

20 Kasım 1979: Ankara'da "genel komite" havasındaki ikinci toplantıya katıldım. Yine Türkiye'nin dört tarafından gelmiş bizimkiler, ama bu sefer bir evde ve on kişilik bir toplantı şeklindeydi. Diğer arkadaşlarla da parça parça toplantılar yapılacakmış. İhtiyarlar katıldı toplantıya... Kızılcahamam'ın devamı bir tartışma gibiydi, örgüt biçimleri filan üzerinde durduk. Bu toplantılar ışığında Oğuz abi bir broşür yazacakmış. Akşam televizyon haberlerinde gördük: Faşistler SBF Dekan yardımcısı Prof. Ümit Yaşar Doğanay'ı da öldürmüşler.

25 Kasım 1979: Demirel azınlık hükümeti meclisten güvenoyu aldı. Elazığ il komitesi toplantısını "Pofo" Gazi ve eşi Hediye'nin yeni tuttukları evde yapıyorduk. Biz de ilk kez gidiyorduk bu eve. "Pofolar" henüz yeni taşındıklarından evdeki birçok şey gibi, silahlar da öylesine bir valizin içerisine doldurulup divanın altına sürülmüştü. Ev hemen giriş katındaydı ve sokaktan gelen bütün sesler duyuluyordu salondan. Tam salonun penceresi önünde duran bir arabanın açılıp kapanan kapılarını ve ardından kalabalık ve telaşlı adımlarla binanın içinde koşuşturmaları duyduk. Nâzım ve Merih hemen silahlara davranıp dairenin giriş kapısını görecek şekilde mutfağa mevzilendiler. Ben ve Yaşathak da silahlarımızı çekip beklemeye başladık. Hediye çok soğukkanlı bir kadındı. Mutfak penceresinden hemen adımını attığında küçük bir avlunun içinde bir kümesin çatısına geçilebiliyordu. Hemen bitişiğinde de bir ağaç vardı. Hediye bize oradan çıkabileceğimizi söyledi. Biz içeride, Nâzım ve Merih çatının üzerinde mevzide bir on beş-yirmi dakika bekledik. Kar da serpiştiriyordu hafiften. O sırada polisler kapıyı çaldılar, biz tetikte beklerken Hediye ile konuştular. Meğer üst kattaki radikal İslamcılarla ilgili bir şeyler sormuşlar, onlarla ilgili bir ihbar üzerine gelmişlermiş. Sonra çekip gittiler. Biz içerideydik gerçi ama Nâzım ve Merih kümes çatısının üstünde üşüdükleriyle kaldılar. Gülüştük.

1 Aralık 1979: Başbakanlık Müsteşarlığına Turgut Özal'ın atandığı haberini Tunceli'de okudum. Birkaç gündür Yaşathak ve Cem Hasan'la Erzincan'da Erdinç'in yanındaydık, oradan

Tunceli'ye geldik. Biter Hoca'nın evinde kaldık, eşi orada doktor, zaten onu da Ankara'dan tanıyorum... Neyse, yola çıktık ve aniden kar bastırdı. Baktık yolda iki gariban jandarma devriye yürüyüşü yapıyor, minibüse aldık, bir de kahve makinemizden sıcak kahve ikram ettik. İleride kimlik kontrol noktasında çevirme vardı, jandarmaları görünce, durdurmadılar. Böylece iyilik yapmanın başka faydasını da öğrendik. Artık minibüsle giderken yolda jandarma gördüğümüzde hemen alacağız, kimlik kontrolü noktalarından transit geçeriz. Harika bir yöntem... Tunceli'den Elazığ'a dönerken minibüste feribot iskelesinde beklerken, feribot yanaştı, adamın biri ayağını feribotun kapağına koydu, maksadı, arabalar binerken feribot kaymasın!

2 Aralık 1979: Elazığ'a geldiğimizde Merih anlattı, Ankara'dan yeni dönmüş. Bizimkiler Yeni MC'ye karşı güç birliği yapmışlar: Devrimci Yol ile birlikte *Birikim*, *Bağımsız Türkiye*, *Devrimci Sol*, *Kurtuluş Sosyalist Dergi* grupları Demirel Hükümetinin uygulayacağı baskı politikalarına karşı mücadele edeceklerini ilan etmiş. Ankara'daki son "genel komite" emsali toplantıda konuşulduğu üzere bir broşür hazırlanmış, onu da getirdi. Pembe bir kapak taşıyan broşür *Örgütsel Sorunlar ve Çalışma Tarzımızdaki Bazı Hatalı Eğilimler Üzerine* başlığını taşıyor; şöyle bir göz attım, hareketin karşı karşıya bulunduğu eksikliklere ve çözüm yollarına dikkat çekilmiş. Adeta bir tüzük diye düşündüm, hatalarımızı bildiğimizde düzeltmemiz daha kolay olur umarım.

7 Aralık 1979: *Devrimci Yol*'un 3 Aralık 1979 tarihli 33. sayısı bugün Malatya'ya geldi. "Yeni MC'ye karşı Direniş Kampanyası" başlatılıyor. Bu sayıda Direniş Komiteleri üzerine görüşler, tartışmalar var... Bir de Fatsa'da Çamura Son Kampanyası haberi... Televizyonda yine acı bir haber vardı: Faşistler İktisat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Orhan Cavit Tütengil'i de öldürmüşler.

15 Aralık 1979: Yaşathak haber gönderdi, Elazığ'da durum karışıkmış, polis bizim Şero'yu yakalamış. Ortalık yatışana kadar Elazığ'a gitmemeliymişim.

20 Aralık 1979: Elazığ'a gidecektik. Cem Hasan, lastik patlamış dedi. Şansa bak, tam da bugün lastiğe yüzde 150 zam geldi. Zaten mazot da yok. Mazot yokluğundan Malatya Ankara otobüs seferleri bile yapılamıyor. Yine de gitmek lazım Elazığ'a...

26 Aralık 1979: Bu sabah gazete bayiinden kendi gazetemizi satın almanın keyfini çıkardık. *Demokrat* gazetesi Dursun Akçam

yönetiminde yayın hayatına başladı. Gazete mutfağının uzağındayım, ama Ankara'dayken Arslan Başer Kafaoğlu, Emil Galip Sandalcı, Gülten Akın, Murat Belge gibi pek çok aydın, gazeteci, sanatçının gazetenin kurucuları arasında yer aldığını ve yazı kadrosunu oluşturduğunu öğrenmiştim. Bugünkü ilk sayısında okura şöyle sesleniyor: "Böyle bir ortamda tüm gerçek demokratlara büyük görevler düştüğüne inananlar, sınırlı olanaklarını birleştirerek 'halkın gazetesi demokrat' adlı bir günlük gazete çıkarmaya, basına egemen kılınmak istenen tek yanlılığın zincirini kırmak için mücadele etmeye karar vermişlerdir." Bildiğim kadarıyla bizim ekip adına gazetede siyasi sorumlu İbrahim Sevimli, Cumhur (Aytulun) da gazete için İstanbul'a geçmiş... [Oğuz abi de başyazı yazıyor, "üç noktalı" imzayla, bunu sonradan öğreniyorum elbette...].

27 Aralık 1979: Bugün Afganistan Sovyet askerleri tarafından işgal edilmiş, sosyalizm çamura saplandı yani, biz de Yaşathak'la birlikte Elazığ'a dönerken minibüs kara saplandı. Bizi Pülümür'e kadar askeri araç çekti!

31 Aralık 1979:

Timur Selçuk'un şarkılarındaki gibi "hey" diye bağırsan. Bağır işte: HEY (sonra, üstten aşağı bir çizik, altına bir nokta: ünlem). Bağırmak, sımsıcak bir yalandır şimdi. Nokta. Nokta? Ölüm bir nokta mıdır? Özne ile nesne, insan ile doğa arasında evrensel bir çelişki var. Evrenin temel çelişkisi "olmak ya da olmamak"; varlık ya da yokluk. Yokluk boşluktur, evreni çevrelediği varsayılan sonsuz sınırsız boşluk ki evren bir varlıktır. İmdi, evrende özne (bilinç-insan) ortaya çıktıktan sonra evrenin baş çelişkisi özne ile nesne arasındaki çelişki olmuş mudur? Olmayı-olmamayı "bilen", olmaktan olmamaya-olmamaktan olmaya dönüşüm için bilinçli olarak didişen tek nesne, bir özne olarak insan'dır. Özne öyleyse, nesnenin kendine yabancılaşması, giderek (bilinç sayesinde) kendini yadsımasından başka bir şey değil. Ölüm, öznel süreçte bir nokta, nesnel süreçte bir virgül. Hepsi bu. Ama... ipin ucunu sıkı tutacaksın. Sımsıkı. Noktanın virgüle aykırılığı denli (Kış gelince, kıyıda köşede, sinekler pineklemeye başladılar. Uyuşuk beklentilerinde belirsiz ölümlerini özlüyorlar şimdi. Hiçbir aykırılık yaratmadan). İlginçtir! Aykırılık, kuraldışılık her zaman ilgi çeker. Alışılmışın dışında bir soluk aldırır insana... Klasik müziğin -Beethoven vb- davul ve zurna ile çalınışındaki muzipliği bir düşünsene. Ya da Londra Filarmoni Orkestrası'nın "Düriye'min güğümleri kalaylı"yı çalmasını! Ama bunlar, alışık olmadığımız için, çarpıcı oldukları için hemen aykırı gelir sana-bana. Bir de nice aykırılıklar var ki, artık alışmışız, kanıksamışız; herifçioğulları düpedüz zurnayla peşrev çekiyor da kılımız kıpırdamıyor, öyle

mi? Şimdi sabah. Birazdan radyoda "bugünotuzbiraralıkpazartesidemirbankhayırlıgünlerdilerdemirbank" diyecek spiker, saat sekizde. Oturup bir yılın (yalnızca bir yılın mı?) bilançosunu çıkarman gerekir mi? Dedim ya, toplam hanesine sıralanmışsın, çizgin çekilmiş, ama hesap henüz bitmedi, bakalım ne çıkacak? Hesabı bitirmeden bilanço çıkarmak olanaksız. Haydi bakalım. Nasılsın, hazır mısın? Zamana sığamıyorsan, zaman sana yetmiyorsa, dar geliyorsa ve genişletemiyorsan ne yapacaksın? O zaman, genişliğine yaşamayacaksın cancağızım, derinliğine yaşayacaksın. Zamanı yoğunlaştıracaksın ve de yaşamını. Geç kaldığın günleri yaşamak için, "boşa gitmiş" saydığın (öyle demez misin?) yaşanmamış saydığın günleri telafi etmek için. Yani yaşamında genişleme yok daralma varsa, o zaman, gevşeklik yerine yoğunluk var demektir; boşluk-boşunalık yok demektir. Ki bu da bir şeydir! (ABKÇ)*

2 Ocak 1980: Meğer Ordu hükümete uyarı mektubu vermiş, gazeteler öyle yazıyor. Ve anlaşılıyor ki 1979 Aralık sonunda böyle bir muhtıra Cumhurbaşkanı aracılığıyla verilmiş.

5 Ocak 1980: Demirel'in, Ecevit'in önerdiği AP-CHP işbirliğini reddettiği gün Necdet Bozkurt'un ölüm haberi geldi... Yıkıldık. Necdet, canım kardeşim, Devrimci Yol'un yiğit militanı, Dev-Genç MYK üyesi ve Ankara Dev-Genç eski başkanıydı. Uzun süredir Çukurova bölgesinde olduğunu biliyordum ve en son geçen yaz Kızılcahamam'daki toplantımızda görmüştüm. Necdet 20 Aralık günü "Maraş Katliamını Protesto Mitingi" hazırlık çalışmaları sırasında İskenderun'da gözaltına alınmış, 26 Aralık'ta kaymakamlığa götürülerek işkence tezgâhına yatırılmış ve 31 Aralık'ta işkencede kalbinden vurularak katledilmiş. Polis cinayetini örtbas etmeye çalışmış ve ancak 2 gün sonra "kaçarken vurulduğu" gerekçesini uydurabilmiş. 3 ve 4 Ocak günleri başta İskenderun olmak üzere hemen her yerde Necdet için eylemler yapıldı, işkence yapan polislerin olduğu karakola silahlı baskın yapıldığı haberi geldi. Necdet keman çalardı. Şiir yazmaya vakti olmayan hakiki bir şair gibiydi...

6 Ocak 1980: *kaldı mı hüznün kasveti dilinde, virgülü boş ver üç nokta yeter... kaldı mı hüznün kasveti dilinde, neylersin bir gelir bir gider vadesi zehrin gözlerinde... bir sıcak bir yasak kavga zihninin köşesinde tutuşur ve bağırmak artık lüzumsuz gayrettir, bırak küllensin. canhıraş gürültüler mezarın sessizliğinde küllensin. sisin sesini dinle yeter, neylersin. insan neden ağlar çünkü sabahtır,*

* A.g.e.

çünkü sen gittin bu diyardan ve hüznün kasveti kaldı dilimde, bir de sigara pası... (Meğer)*

24 Ocak 1980: İzmir Tariş'te dün işçiler ile polis arasında çıkan çatışmalar bugün de sürdü. 20'si polis biri jandarma 35 kişi yaralandı. 450 öğrenci gözaltında. Devrimci Yolcular yine barikatlarda... Bakalım devamı nasıl gelecek...

25 Ocak 1980: Sanırım ileride Türkiye ekonomisinde dönüm noktası sayılacak kararlar dün başbakan Demirel'in müsteşarı Turgut Özal tarafından açıklandı. Uzun süredir Keynesçi politikalar yerine Friedmancı iktisat politikaları, monetarist (paracı) politikaları öne çıkarmak isteyen tartışmalar yapılıyordu. Yani, bir dönem sosyalist sistem karşısında da rekabet edebilmek için refah devleti, sosyal politikalar filan gibi kapitalist aldatmacalar da bir kenara konulmalı, vahşi mi vahşi bir kapitalizm devreye sokulmalıydı. Türkiye ekonomisi bugünlerde zaten herkesin tekrarladığı üzere "Cumhuriyet tarihinin en büyük ve en derin krizini" yaşıyor. Ve ekonomik krize yine IMF'nin direktifleri yönünde çözüm aranıyor. IMF bağımlı ülkelere "yeni" bir ekonomik model dayatıyor. Bu ülkelerin bir kısmı askeri diktaların da desteğiyle, moneterist politikaların laboratuarı haline geldi; özelleştirme, sosyal yardımların kesilmesi, sendikasızlaştırma... Yani para, para, daha fazla para ve kâr için ezilenlere her şeyin reva görüldüğü yerler. Türkiye için de beklenmedik bir durum değil. Dünya Bankası'nın Türkiye uzmanlarından Ballasa 1979 yılında düzenlenen MEBAN seminerinde Türkiye'ye yeni bir ekonomi politikası önerdi. Ballasa'ya göre Türkiye de "ihracata yönelik bir ekonomi modeline" yönelmeliydi. TÜSİAD bu önerileri derhal benimsedi. İşte 1979'daki bu tercihler dün açıklanan "kararların" çerçevesini oluşturuyor. "24 Ocak kararları" aslında IMF reçeteleriyle borç tuzağına nasıl düşüldüğünün de bir itirafı. Çünkü ekonomi gelinen noktada, yokluklar, karaborsa, enflasyon, döviz darboğazı içine saplanıp kaldı; diğer yandan işçilerin insanca bir yaşam arayışı için gündeme getirdikleri grevler de giderek yaygınlaşıyor. Biriken dış borçların faizleri bile ödenemiyor. Aslında ekonomik çarkların yeniden dönebilmesi için gerekli döviz girişi yıllardan beri IMF'nin "yeşil ışığına" bırakılmıştı. Yeşil ışığın yeniden yanması için bir tek koşul vardı; IMF'nin son önerilerine de bütünüyle uymak. Çünkü içine düşülen bu borç tuzağı her geçen yıl Türkiye'nin pazarlık olanaklarını daha fazla daraltıyor, ülkeyi

* A.g.e.

dış baskılara boyun eğmeye zorunlu kılıyor. Şu sıralar IMF'nin istediği tek şey var, o da ekonomik operasyonun çok kapsamlı tutulması ve Türkiye'nin 1979'da Ballasa'nın önerdiği çerçevede "ihracata yönelik bir ekonomi modeline" yönelmesi... Yerli sermaye çevrelerine göre de ekonomik kriz esas olarak yüksek ücretlerden ve sosyal harcamaların (sağlık, eğitim vb.) yükünden ve grevlerden kaynaklanıyor. Bu nedenle, "IMF direktiflerine uyulmalı, Friedmancı-Monetarist ekonomik önlemlerin alınmasıyla ücretler, maaşlar ve taban fiyatları kısıtlanmalı, grevler yasaklanmalı ve işçi hakları ortadan kaldırılmalı" deyip duruyorlar. Böylece devletin bütün olanakları sadece ve sadece kendilerine sunulmalıymış. Kriz ancak bu yolla aşılabilirmiş! Başbakan Süleyman Demirel "parlamenter" düzende -kendisi de istemesine rağmen - bu isteklerin bütünüyle yerine getirilmesinin çok zor olacağının elbette farkında. Demirel sadece "karar" alabilir, bu kararların nasıl "uygulanacağını" ise sanırım Latin Amerika'daki örnekler gösteriyor. Zaten kısa süre önce (Aralık 1979) generallerin verdiği Muhtıra Latin Amerika'daki örnekleri çağrıştıracak biçimde, bu ortama denk düşmüş gibi. Generaller, elbette yalnız değildiler. IMF, NATO ve TÜSİAD da istim üstünde... Nitekim 6 Ocak günü Vehbi Koç, "kuvvetli bir hükümet; anarşik olaylar ve ekonomi konusunda cesur kararlar; fiyatların, ücretlerin, kiraların ve temettülerin dondurulması" şeklindeki taleplerini sıraladı. Vehbi Koç'un sözünü ettiği "ekonomi konusundaki cesur kararlar" kısa sürede alınabilir, diğer istekleri (ücretlerin dondurulması!) için askeri bir darbe şart olacak mı? Belli ki paranın ilahları Turgut Özal'ı da işte bugünler için yarattı. Turgut Özal en "militan" işveren sendikası MESS'in eski başkanıydı ve Demirel tarafından bakanlar üstü bir statü verilerek Başbakanlık müsteşarı yapılmıştı. Özal'ın sıraladığı kararların anlamı özetle şöyle: Art arda zamlar yapılacak, ücretler-maaşlar-tarımsal ürün fiyatları düşük tutulacak ve yeni vergi yükleri getirilecek, böylece emekçilerin alım gücü azaltılacak; ve böylece hem tekeller kâr üstüne kâr bindirecekler, hem de iç pazarın sınırlanmasıyla ihracata yönelmeye zorlanacaklar. Ekonomik işleyiş bütünüyle özel kesimin denetimine bırakılacak. Kapılar yabancı sermayeye ardına kadar açılacak. Serbest kur uygulamasına geçilecek ve böylece ihracat bir kez daha teşvik edilmiş olacak... Bütün bunların başka bir anlamı, fiyatların serbest-ücretlerin sıkı tutulması... Zaten hemen bugün % 49 oranında devalüasyon ya-

pıldı ve dolar 70 TL'ye çıktı. Devalüasyonla birlikte zam yağmuru başladı [Kısa süre sonra zamlar sayesinde bir çırpıda 300 milyar lira halkın cebinden alınarak tekellerin kasalarına aktarıldı].

26 Ocak 1980: *Devrimci Yol*'un 34. sayısı bugün elimize ulaştı. Kapakta sadece "Ocak 1980" tarihi var ama künyede basım tarihi olarak 21 Ocak yazıyor. Kapak'ta Necdet Bozkurt'un resmi: "Necdet Yoldaş silahın yerde kalmayacak!" Aralık sonunda Maraş katliamı yaygın şekilde protesto edilmişti. Bu eylemlerle ilgili haberler verilmiş: "Direnişlere 500 bin öğrenci, 30 bini aşkın öğretmen, yüz binlerce işçi, köylü, esnaf, binlerce memur, teknik eleman katıldı. 24 Aralık günü birçok yerde esnaf kepenk indirdi, şoförler kontak kapadı; izinli, izinsiz gece gündüz yüzlerce miting, yürüyüş ve gösteriler yapıldı." Başyazı Aralık sonunda paşaların cumhurbaşkanına verdikleri uyarı mektubuyla ilgili: "Muhtıra-Baskı Yasaları-Amerikan Üsleri ve Devrimci Mücadele". 24 Ocak kararlarından önce kaleme alınmış olan bu yazıda "muhtıra'dan yola çıkıp "illa ki askeri darbe olacak demek saçmalık" şeklinde tespit dikkatimi çekti: "Daha ilk andan itibaren muhtıra ile, hiç değilse kısa vadede bir askeri idareye geçilmesinin amaçlanmadığı ortada idi. Bu, ilk anda yaratılan gürültü patırtı ile istenen etki ve sonuçları elde ettikten sonraki 'demokratikleşme operasyonları' (!) ile iyice açığa çıktı! Demirel, 'kendisine bağlı olan komutanları çağırarak' dertlerini dinledi (!) ... Kuşkusuz ki gelişmelerin, egemen sınıfların ve emperyalizmin çıkarları açısından inceden inceye hesaplanmış (ve sonu mutlaka bir askeri diktatörlükle sonuçlanacak!) bir plan dahilinde cereyan ettiğini düşünmek saçmalıktır. Zaten gelişmeler öylesine derin ve kökten altüst oluşlarla doludur ki hiçbir 'Tanrı'nın gücü, bu gelişmeleri bir plana uydurmaya yetmez." Arka kapak yazısında da *Devrimci Yol*, Sovyetlerin Afganistan'a müdahalesine karşı çıkıyor: "SSCB'nin Afganistan'a askeri müdahalesi, devrimcilik, sosyalizm, enternasyonal dayanışma açısından hiçbir şekilde izah edilemez; ve bu müdahale hiçbir şekilde 'Afgan devrimine yardım', 'enternasyonal dayanışma' vb gerekçelerle tasvip edilemez. Aksine, bu müdahale devrimciliğe, sosyalizme ve enternasyonal dayanışmaya indirilmiş ağır bir darbedir; revizyonizmin, halkların kurtuluş mücadelelerine, devrimlere ve sosyalizme bir ihanettir."

27 Ocak 1980: Aynaya baktım, tuhaf bir yüz gördüm, kendime benziyor muyum? Hiç kimse aynadaki suretine benzemez, fotoğ-

afına da benzemez, diye düşündüm. Necdet'imizin ölümünü ve ovyetler'in Afganistan işgalini birlikte okuyunca canım çok daha azla sıkıldı. Necdet Sovyetler'in istediği gibi sosyalizm istemiyorlu ki... Necdet elbette şuna inanırdı ve şöyle derdi: *Sosyalizm ir istektir, bir zorunluluk değil; sen istediğin ölçüde elde edilebilir. deolojin, bilinçli isteğindir. Bir yanda "program"ın (vaatlerin) diğer yanda eyleminin muhtevası durmasın; kimse yanına vaatlerine kanarak" gelmez; cezp edici yönün, eyleminin muhtevasında yatar. Yaptıkların inanılır olduğu ölçüde, vaatlerinin (programının) da isenilir olduğunu kanıtlayabilirsin. Stratejinin, taktiklerinin, programlarının gündelik hayatta inanılır ve istenilir karşılıklarıyla... Dilemek de istemektir; istemenin uysal bir biçimi... Ama istemek, alnızca bir dilek olamaz. Sözgelimi, sen de sevdiklerin için "sağlıklı nutlu bir yaşam" dileyebilirsin! Kimden? Belli değil! Sağlıklı mutu bir yaşamı gerçekleştirmek için elinden gelenler, yapabileceklerin elerdir? Yine belli değil! Dilemişsin işte... İyi niyetinin sevecenliğinin bir göstergesi; ötesi? Yok! İstemek, dilemekten daha kesindir. Kimden neler istediğin, isteklerini elde edebilmek için neleri yapman gerektiği belirgindir ya da öyle olmalıdır. İstemek, bir yaptırım ir yükümlülük altına girmektir. Yükümlülük, sorumluluk gerektirir. Öyleyse her istek bir sorumluluk taşımalı. Sorumluluk, bilinç erektirir. İsteklerin, bilinçli istekler olmalı. Bilinçli olarak istemen, ilinçli olarak çaba sarf etmendir. Bir şeyi yapmamak için on tane eden bulunabilir, yapmak için ise tek bir neden yeterli olurmuş: stemek! Neyi istediğini bilerek istemek, gerçekleşeceğini bildiğin bir eyi istemek, onu yarı yarıya elde etmendir; gerçekleşmeyecek bir eyi istemen olmayacak duaya âmin demendir...* (ABKÇ)

10 Şubat 1980: Malatya belediye başkanlığı seçimi bugün yaıldı. AP, MSP, MHP desteğiyle bağımsız aday İbrahim Fendoğlu arşısında CHP'den Hüseyin Deniz ile bizim aday Remzi Aslan... 54 bin seçmen ve 221 sandık var... Sonuçlar geceleyin geldi. 20 andık henüz açılmamıştı. Fendoğlu 29.773, Remzi Aslan 4.659 oy ıldı. CHP ise sadece 2.166 oy alabilmiş, muradına ermiş. Çünkü l altından onlar da Fendoğlu'nu desteklediler ve sırf "komünister kazanmasın" diye aday çıkardıkları söylediler. Aslında CHP nceleri aday bile çıkarmamış Fendoğlu'nu desteklemişti, ama biz ağımsız aday gösterince bize gelebilecek oyları engellemek için on anda aday gösterdiler.

15 Şubat 1980: İzmir'de asker Tarişe girdi. DİSK genel grev ilan etti. İstanbul'da kepenkleri kapalı dükkânları askerler açtı. Çok uzaklardayım ama çok eminim, bizimkiler, Devrimci Yolcular İzmir'de direniş destanları yaratıyorlardır ve "keşke biz de orada olsaydık" dedirtecek işler başarıyorlardır...

30 Şubat 1980:

minibüse bindin. altında inorganik bir madde var hareket halinde. sen, organik bir yaratık, hem onunla hareket ediyorsun hem de kendi içindeki kıpırtılarınla, senin organik hareketlerin inorganik maddenin hareketinin başlamasına hızlanmasına yavaşlamasına neden oluyor, önce kontağı açıp motoru çalıştırıyorsun, sol ayağın debriyaja basıyor, sağ elin vitesi bire takıyor ve sağ ayağın gaza basıyor, sol ayağının debriyajdan kalkış ivmesine uyumlu, ellerin direksiyonda, işte organik ve inorganik hareketin bileşkesi... bu arada motorun sesini ellerine gelen titreşimden duyuyorsun, gaz verdikçe karbüratörün kiri sana geri geliyor, denetimindeki inorganik madde hızlanarak hareket ediyor, sen onu denetliyordun ama artık o seni denetlemeye başlıyor, onun senden beklediği hareketleri yapıyorsun. şimdi artık lacivert bir sabahın mahmurluğundayım. farı söndürsem mi söndürmesem mi? pencere aralığından serin alacakaranlık ürpertisi, pencere aralığından gelen rüzgârın sesi. şu karşıdaki kamyon farı mı sarı yıldız mı? bakıp gidiyorsun, altındaki arabayla birlikte yolun üzerinde akıp gidiyorsun, ama artık ikiniz de yola mecbursunuz, yolun istediğini yapmaya, dikleşince vites küçült gaz ver, motoru boğmadan. viraj gelince direksiyonu çevir, yavaşlaman gerekiyor, freni pompala ve yola devam et. sen ve araba ikiniz birlikte, yoldasınız, yol arabanın hareket etmesi için yapılmış, araba da senin oturduğun yerde durduğun halde hareket etmen için. altta yol, üstünde araba hareket ediyor, araba yolda gidiyor, sen arabada... birlikte gidiyorsunuz. şimdi yol arabaya, araba sana hükmediyor ve sen arabayı sürüyorsun, evet araba yolda gidiyor, sen arabayı ve yolu kullanıyorsun, ama şimdi yolun ve arabanın senden beklediklerini yapmaya mecbursun ve bunları onlar düşünmüyor, sen düşünüyorsun, yol sesini çıkarmıyor, motor sadece homurduyor. sigara dumanı ve egzoz ve yoldaki toz. sonra kimin kimi denetlediğini unutuyorsun, artık yolda giden sensin. sen var ya sen, artık inorganiksin, motordaki silindir pistonunun inip kalkması gibi, bütünüyle reflekssin. iyi ama düşünüyorsun, hayır artık içgüdülerinle yol alıyorsun, bulutlara bak. kümülüs. yağmur ne zaman gelir, kayarsın, sola dön virajı, köprüden önce araç geçmek yasak. seni bir de yol kenarına konmuş trafik levhaları yönetiyor, kurallara uyman için. kuralsız bir bozkırdasın, yani ki tarifi zor. tarifi yoktur ama mutlaka tarihi vardır, tarihe bak, bul bir meydan savaşı, bozkırı zikredersin., önemli bir şahsiyet gelsin, burada bir kaza yapsın, bozkırı tarihe geçirsin. olmadı, üçüncü vitestesin, bağırıyorsun, öyleyse dördüncü vitese geçmelisin, farkına bile varmadan; o farkına varır, bağırmaktan vazgeçer, camı

açıp serinliyorsun, çağrışımlarınla esriyorsun. bir o yana bir bu yana. tek bir konuda takılmak imkânsız, çağrışımların vitesle değişiyor, atlıyorsun, şimdi bir tek sen varsın. böyle olmamalıydı, ayağın gaz pedalını dibe kadar gömdü, kasların gergin, gözlerin sabit, böyle olmamalıydı. yol sinekleri, bu ismi sen taktın onlara, cama yapışıyor, hatta bazısı cılk, kan. sileceği çalıştırmak faydasız. su temizleyemiyor cama yapışmış sineği, aksine cam daha kirleniyor temizlerken, benzincide durup süngerle silmeli. çağrışımların camında cılık cılık duran düşünce sineklerini ne etmeli. illa ki bi şey demek zorunda değilsin josef, sustuğunda daha çok söylüyorsun, demek istediğini. pencereden dışarı baktığında ilk gördüğün camdır, cam temizse bunu bilmezsin, ama buğuluysa ya da kirliyse, ya da şimdiki gibi kanlıysa camı fark edersin. içerin sıcak dışarın soğuksa, bil ki buğulusun, ilk sözün buğuludur, pusludur, bilirim, içerin kirlenmişse yine bilirim, baktığında kirli görürsün dışarıyı... karşıdan hiç araba gelmiyor, dikiz aynası da boş. önüm arkam sağım solum sobe. yol senin ve solda ekin tarlaları, kımıldıyor, yamalı bohça gibidir memleketimin tarlaları, yan yana duruverir. sınırlarını topraklarının rengi belirliyor. kimi önceden sürülmüş. kimi nadasta. aman! rampanın başında tanker var. yavaşla. geçti. iki gözüm var önümü görürüm, dikiz aynasına bakar ardımı görürüm, dikiz aynası üçüncü gözüm. küçüklüğümde hayat mecmuasında okumuştum: ayküsü yüksek bir çocuk üçüncü gözü olsa, bunun işaretparmağında bulunmasını istemişti. üst kısmı açık pencereden gelen rüzgâr saçlarımı uyuşturdu. boynum tutulmuş. kütlettim. ankara iki yüz seksen kilometre, avcıların nişan tahtasında yazdı. böyle olmasaydı nasıl olurdu, ne bileyim ben. bak şu işe, yine sabah olacaktı, yine uyanacaktım, hiç bi şey olmamış gibi, hiç uykusuz kalmamışım gibi. uykumu almış şekilde uyanacaktım, yüzümü yıkayıp çayımı içip yumurtamı yemeden gazeteleri okuyacaktım, yeni bir gün başlayacaktı. bu son cümleyi de yüz bin yazar milyon kez yazmış ve milyarca insan trilyonlarca kez sarf etmiş olacaktı, ben de onlardan biri olacaktım. küçücük, minicik. miniminnacık. katrilyon kez ufacıcık. mikrokozmosda bir beniâdem. ikide bir boynunu kütletiyorsun. güneş de tam karşıma düştü, gözlük yetmiyor, perdeliği indir, geceleyin farlar daha yaman, güneş hiç olmazsa gökyüzünde, farlar yolda mı ola... saçmaladın yine. araba geçmek yasak, tabelada yazı yok elbette, işarete bakıp yüksek sesle mealini söyleme alışkanlığı edindim, alışkanlık da değil, tik oldu bende, tik de değil, "huy"... "huylu" diye şartlı refleks kölelerine denir, hah burada radyo parazit yapmıyor. çevir düğmeyi, bu ezgi, işte bu ezgi, senin duyarlı oluşun öyle mi? hayret uzun süredir hâlâ karşıdan hiç araba gelmiyor, dikiz aynası yine boş: sağ pencere ve sol pencere aynaları da boş. önüm arkam sağım solum yine sobe. yollar boş aynalar boş. sırrı olan cama ayna denir, sırrı olan cam, kendine aksedeni gösterir. benim bir sırrım var. aynanın da. aynaya bakarım beni gösterir sırrımı göstermez, evimdeki aynanın çerçevesi kanaviçeli. evimdeki aynanın sırrı kanaviçesinde... kanaviçe çerçeveli aynaya bakarım, ayna sırrımı saklar (Meğer).*

* A.g.e.

13 Mart 1980: MC içinde çatırtılar başladı. Erbakan, "Kadayıfın altı kızarmadan bu hükümeti uzaklaştıracak olursanız, bu zihniyet milleti aldatmanın gene fırsatını bulacaktır. Onun için kadayıfın altının kızarmasını bekleyeceğiz" dedi. Zaten Şubat ayında da hükümeti kerhen (istemeyerek) desteklediğini söylemişti.

7 Nisan 1980: Süresi sona eren Cumhurbaşkanı Korutürk Çankaya'dan ayrıldı. 23 Mart günü TBMM cumhurbaşkanlığı seçimi aday bulunamadığı için yapılamamıştı. TBMM cumhurbaşkanlığı için turlara ancak 3 gün sonra başlayabildi.*

12 Nisan 1980: TRT yapımcılarından yazar Ümit Kaftancıoğlu "Müslüman Kardeşler Birliği" adlı bir örgüt tarafından öldürüldü.

19 Nisan 1980: Bu yıl Eurovizyon yarışması Hollanda-Den Haag, Congresgebouw'da yapıldı. Ajda Pekkan'ın "Aman Petrol" şarkısı ile temsil ettiği Türkiye sadece Avusturya, Fas ve İtalya'dan puan alabildi. Aylardır "amaaan petrol" deyip durmuştuk oysa. Bugün *Devrimci Yol* 35. sayı geldi. Kapakta sadece "Nisan 1980" yazıyor ve bu sayı belli ki korsan basılmış, ne matbaa adı ne künye var! Zaten küçük ebatta ve toplam 8 sayfa... Bize gelen dergilerde iç sayfalar da (2, 3, 4, 5) basılmamış, neyse Ankara'ya gittiğimde okurum. İlk sayfada "1 Mayıs Direnişi için ileri!" diye bir çağrı var. 6. sayfada Fatsa şenliği haberi ve değerlendirmesi yer alıyor: "Direniş Komiteleri konusunda broşürümüzde belirtildiği gibi, Devrimciler (komünistler), gelecek (yeni) toplumun öncüleridirler. Bugünkü her yönüyle çürümüş, bireysel çıkarlar temelinde yükselen toplumsal sisteme karşı, yepyeni bir toplumun, yepyeni bir insan ilişkileri sisteminin öncüleridir. Devrimin propagandası bir anlamda bu yeni toplumsal ilişkiler düzeninin kitlelere açıklanmasıdır da. Devrim mücadelesi, bugünkü düzenin sınırsız kötülüklerine karşı gelecek (hayali!) günlerin sınırsız güzelliklerine methiyelerden ibaret olamaz. Bugün devrim için savaşırken, bir yandan da kolektiflik temeli üzerine kurulu olan yeni yaşam tarzını, devrimci bir yaşam tarzını nasıl kendimizde somutlamak durumundaysak, halkla ilişkilerimizin ileri bir konumda olduğu (Devrimcilerin 'kontrolü' altındaki) bölgelerde de aynı şekilde bu yeni toplumsal ilişkilere ait unsurların yeşerip gelişmesi için çalışması gerekir. Ve 'Fatsa' bütün bunlara karşı gerçek bir

* Cumhurbaşkanlığı seçimi, 114 tur oylama yaptığı halde 12 Eylül darbe gününe kadar sonuçlanmadı ve bu da cuntacıların halka "demokratik yollarla ülkenin düzlüğe çıkamayacağı" inancını dayatmasına mazeret oldu.

'manifesto'dur. Egemen sınıfların her yönüyle çürümüş, yozlaşmış toplumsal ilişkilerine karşı yepyeni bir toplumsal düzen adına yapılmış gerçek bir 'meydan okuma'dır. Eşitlik-kardeşlik-özgürlük ve kolektiflik temeli üzerinde kurulu, insanların birbirleriyle sevgi, güven ve dayanışma içinde oldukları, acılarını, sevinçlerini, mutluluklarını ve coşkularını birbirleriyle paylaştıkları yepyeni bir toplumsal düzeni, gerçekleşmesi mümkün olmayan bir ütopya olarak göstermeye çalışanlara karşı (7-8 yaşındaki çocuklarımız, 70 yaşındaki dedelerimiz, ninelerimiz, işçi kızlarımız, gençlerimiz ve aydınlarımız – yani tümüyle o büyük coşkuyu yaşayanlar ve yaratanlar tarafından) yapılmış gerçek bir "meydan okuma"dır 'FATSA'..." 7. sayfada "İşkenceniz de sökmeyecek" başlıklı bir yazıda "MKE'de elektrikli işkence aletleri imal edip işkence teknolojisini geliştirmektedirler" deniliyor ve şu uyarıda bulunuluyor: "İşkenceciler! İsimleriniz tek tek tespit edilmektedir. Halkımız herkese karşı hoşgörülüdür, ama işkence yapanları kesinlikle cezalandıracaktır. Bunu unutmayın. Sıra hepinize gelecek ve hiçbiriniz cezasız bırakılmayacaksınız. Emin olun ki, kendi karınız, kendi çocuğunuz yaptıklarınız fark edince sizi ele vereceklerdir. Bütün bunları bilin ve işkence yapmaya öyle devam edin! Ancak: İŞKENCECİLER CEZASIZ KALMAYACAK!"

20 Nisan 1980: Elazığ'dayım. Ankara'ya dönüş hazırlıklarına başladım. Geçtiğimiz günlerde Ankara'ya gitmiştim ve Ali (Alfatlı) orada söylemişti. Artık "merkez" çalışmalarında yer alacaktım ve bir süre sonra ihtiyarlarla birlikte İstanbul'a geçecektim. Bu yüzden bölgedeki çalışmaları Naci Yalman'a devredeceğim. Elazığ'da Cemşi'nin evinde Yaşathak'ın katıldığı bir toplantı yaptık. Genel bilgileri aktardım, "gerisini artık Hayri'yle (Yaşathak) halledersiniz," dedim. Ama Mehmet Biter'le mesaim bitmeyecek. Elazığ'da bölge ilişkilerini Naci'ye devrettikten sonra, İstanbul'da da Mehmet Hoca'yla çalışacağım söylenmişti. Hoca'ya yeni görevimizin İstanbul'da "teorik büro" kurmak olduğunu aktardım. Ankara'ya çağrılma nedeni şöyle açıklanmıştı: Ankara'daki arkadaşlar bir askeri darbenin gelmekte olduğunu tespit etmişler. Bütün örgütlenme mekânlarını, ekiplerini değiştirmek için hazırlıklara başlıyoruz.

22 Nisan 1980: Ankara'dayım. "Bizimkiler" (Nasuh abinin deyişiyle ilk çember) olarak toplandık. Önümüzdeki işleri görüştük. Bana söyledikleri gibi önce Mehmet Biter'i alıp İstanbul'a

keşif için gideceğim. Büro filan sorunlarını çözeceğim. Yaz sonu gibi İstanbul'da iki ihtiyar ve ben üç kişilik siyasi büro olarak çalışacağız. Bu arada ben atlamışım, meğer *Hürriyet*'te "Bir Günün Hikâyesi" köşesinde Halkın Demokrat Partisi kurulacağı haberi varmış, partinin kurucuları arasında Dursun Akçam ve Teoman Öztürk'ün filan adı geçiyormuş. Oğuz abi, belli ki bu girişimi kendisi yaptırmış, "seçimlere girsek en az 20 bağımsız milletvekili çıkarırız, bu işi bir düşünelim" dedi. Yani ikili bir durum var. Hem askeri darbeye karşı hazırlık hem de darbe olmazsa seçimlere katılmak için hazırlık... Bu arada Malatya'dan döndüğümde önemli bir şey daha öğrendim: İhtiyarlar beni Ortadoğu'da şöyle bir dolaşsın, oradaki örgütlerle ilişkimiz gelişsin diye yurtdışına göndermeye karar vermişler. Haco'dan yardım istemişler. O da yurtdışındaki arkadaşlarıyla telefonla konuşmuş bu durumu. İhtiyarlar "telefonla irtibat" hadisesini öğrenince iptal etmişler gidişimi, telefonlar dinleniyordur, bu iş patlar ve başım belaya girer endişesiyle...

23 Nisan 1980: Tarsus'ta resmen katliam yaptılar. Üst geçit yapılması için gösteri yapan halkın üzerine jandarma ve polis tarafından ateş açıldı; 10 kişi katledildi. Ankara'da ortalıkta pek dolaşmıyorum. Memur teşkilatından bazı arkadaşların evlerinde kalıyorum. Birkaç gün de Emine ve Nihat'ın (Fırat) evindeydim. Oğuz abiyle sık sık görüşüyorum. Fosur fosur sigara içmemden iyice gıcık kapmaya başladı. Dedi ki "içmediğin her sigara için sana 1 lira vereceğim!" İhtiyar için gayet önemli bir teklif, paraya kıyacak yani. Birkaç gün cebime sakız doldurdum, sigarayı azaltmaya çalıştım, içmediğim sigara sayısını söyleyip aldım paramı, yalan yok, devrimci sözü. Ama sonra baktım olmuyor, aldığım paraları geri verdim. 1 lira için niye kendime eziyet edeyim ki! Oğuz abi daha önce dergide yayınlanan "devrimciler ne için savaşıyor" yazısını broşür haline getiriyor, genişletiyor. Ona yardımcı oluyorum. Adeta program gibi bir şey çıkıyor ortaya. Dün Devrimci Yol adına diğer sol gruplarla 1 Mayıs Eylem Birliği toplantısına katıldım. Ama pratik işlerin dışında tutuyorlar beni, asıl işim İstanbul için hazırlık...

29 Nisan 1980: 18 ilde 1 Mayıs için gösteri ve mitingler yapıldı. Küçükesat'ta terastan Ankara'nın çeşitli yerlerindeki korsanları seyrettik. Zaten nerelerde olacağını bildiğimizden hangi tarafa bakacağımızı da kestirebiliyoruz. Şehrin bazı yerlerinden

dumanlar çıkıyor, orada çatışma olduğunu anlıyoruz. Akşam saatlerinde son durumu da öğrendik, en etkili direniş Tuzluçayır ve İncirli semtlerinde oldu. Tuzluçayır Lisesi'nde düzenlenen gösteri sırasında sıkıyönetim kuvvetleri helikopterlerden ve panzerlerden halkın ve öğrencilerin üzerine uzaktan yaylım ateşi açtılar. Bizimkilerin çok sıkı şekilde güvenlik tedbirleri aldığı gösterilere polis ve jandarma yaklaşamadı [Yaralananlar arasında bulunan devrimci anamız Menekşe Erbay daha sonra hayatını kaybetti]. Tuzluçayır halkı sıkıyönetim vahşetine dişi tırnağı ve silahıyla direndi. Çatışma Abidinpaşa Semti'ne kadar yayıldı ve uzun süre sokak aralarında devam etti. Öğrenciler de gaz bombaları ve otomatik tüfeklerle saldırıya geçen polise ve jandarmaya karşı lise binasını işgal ederek uzun süre direndiler. İncirli Semti'nde de aynı şekilde lisede gösteri yapan halkın ve öğrencilerin üzerine ateş açması sonucu büyük bir çatışma çıktı. Halk bir polis arabasını tahrip ederek kullanılamaz hale getirdi. Yollara ağaçlar ve taşlarla barikatlar kuruldu ve çatışma üç saat kadar devam etti. Devrimciler halkla birlikte polise karşı direnerek Piyangotepe'ye çekildiler.

10 Mayıs 1980: Türkiye'yi belalı günlerin beklediği ve bizim de buna pek hazır olamadığımız aşikâr. Şu sıralar bir yandan koşturuyoruz, bir yandan tartışıyoruz ve düşünüyoruz neler olabileceğini...

Vedat Türkali'nin Bir Gün Tek Başına romanını okuyorum. Kahramanını şöyle konuşturuyor: "İnsanın beyni değirmen taşı gibidir, ya evlat, öğütmek için mutlaka arasına bir şeyler atmak gerek; atmazsan, taş boşa döndükçe kendini yer bitirir." İnsan kafayı böyle yermiş, "ya evlat"! Öyleyse durmadan düşünce üretmelisin. Taşın arasında öğütecek bir şey bulamazsan, nasıl? Düşünce gevezesi olarak mı? Düşünce üretmek, somutta bir şey olmayınca spekülasyonla yetinmektir. Spekülasyondaki ürün, naylon düşüncedir. Spekülasyon, metafiziğin bir boyutu... Metafizik, spekülatif bir ontoloji... Ontoloji (varlıkbilim), felsefede insanın varlık nedenini soruşturmaktır. Ontolojiyi felsefi anlamından arındırıp haldeki duruma indirgemek, haldeki varlık nedenini araştırmaktır. Sözcüğün geniş anlamındaki bir ontoloji'den sözcüğün dar anlamındaki bir ontolojiye geçiş, felsefeden psikoloji'ye inmektir. Ki bunun için sosyolojinin dolayımı (mediation'ı) gerekir (Sahi sıkça kullanılan bu deyişler neyi anlatır? Sözcüğün geniş anlamı, özü –genel özellikleri– dile getirir. Sözcüğün dar anlamı, biçimi – özel özellikleri... Birincisi görece soyut, ikincisi görece somuttur. Geniş anlamı gözeterek yapılan bir tanım gerekli koşulları, dar anlamı gözeterek yapılan bir tanım –dikkat!– bunlara ek olarak yeterli koşulları, yani gerekli "olan"

koşulları yeterli "kılan" koşulları irdelemektir. Konuyla doğrudan ilgisi yok ama, aklıma geldiği için şunları da söyleyeyim: Bazen bu kavramları başka anlamları ile kullanmıyor muyuz? Ünlü "yumurta-taş" kıyaslamasında olduğu gibi, hani "yumurtayı ısıtmazsan civciv çıkmaz; ama taşı ısıtsan da civciv olmaz" diye "diyalektik semineri" verirdik ya; gerekli koşullar derken içsel dinamikleri, yeterli koşullar derken dışsal dinamikleri vurguladığımız oluyor. Neden? Haydi bu da bir başka "öğütme" konusu olsun, belki başka zaman...). Ne diyordum? Varlık nedeni, sözcüğün geniş anlamıyla felsefi ontolojide, sözcüğün dar anlamıyla psikolojide yatar, diyordum. İnsanoğlunun varlık nedeni ile bir insanın (benim-senin-onun) varlık nedeninin araştırılması, evrenselde özgülün araştırılmasıdır. Ama sanırım özellikle psikoloji bu içeriğiyle anlaşılmamakta, dar-deneyci bir davranış "bilimi" olarak sunulmaktadır... (ABKÇ)*

2 Haziran 1980: *Devrimci Yol* 36. sayı nihayet çıkabildi. Kapakta "Haziran 1980" yazıyor. Künyede yine matbaa filan yok sadece şu bilgi var: "Sahibi ve sorumlu müdürü: Ayet Eray, Yönetim yeri: Balçova – İzmir." Dergi çalışmalarına şimdilik karışmıyorum. Bu sayıda ağırlık 1 Mayıs eylem haberlerinde... Başyazı "Faşizm halka karşı ilan edilen bir savaştır" başlığını taşıyor ve şu tespitler yer alıyor: "Faşistler bu şekilde son yıllarda devrimci hareketin gelişmesinin sonucunda kaybettikleri mevzileri sıkıyönetimin ve diğer resmi güçlerin desteği ile yeniden ele geçirmeye çalışmaktadırlar. ... Faşistlerden uzaklaştırılması mümkün olan herkesi tarafsızlaştırmalı; emperyalizmin uşağı bir avuç sömürücüyü ve onların köpeklerini bütün emekçi halk kesimlerinden tecrit edebilmek için çalışmalı; faşist saldırı ve tehdide maruz kalan herkesle birleşmeli, faşistlerin halka yönelen her türlü saldırı ve baskısına şiddetle karşı çıkmalı; döktükleri kan asla yerde kalmamalı, halka kalkan eller mutlaka kırılmalıdır." Ayrıca "teknik nedenlerle" fazla basılamayan 35. sayıdaki "Ortadoğu ve Türkiye'de durum ve ABD çıkarları" başlıklı yazı bu sayıda yeniden yayınlandı ve şu cümlelerin altını çizdim: "İran ve Afganistan'daki gelişmelerden sonra, tam ABD tarafından İran'a karşı yeni bir hareket geliştirilmeye başlandığı bir sırada İran'la Irak arasında (öteden beri süregelen) anlaşmazlıkların mevzii-smır çatışmalarına dönüştüğü görüldü. Ve bu yüzden Luxemburg'un 1 milyon dolarlık yardımı ve Cumhurbaşkanının bir türlü seçilemeyişi ile meşgul olan Türkiye'de ve dünyada gözler bir kere daha Ortadoğu'ya çevrildi. İran'da Kürt-

* A.g.e.

lerle merkezi hükümet kuvvetleri arasındaki çatışmalar sürüyor. ABD, Türkiye'den İran'a karşı ilan ettiği ambargoya katılmasını istedi... Gerek İran'la Irak arasındaki çatışmalar, gerekse İran içinde ve bölgede sınıfsal ve antiemperyalist bir temele oturmayan, dinsel ve 'ulusal', vb nedenlere dayalı çatışmalar, ABD emperyalizminin Ortadoğu'daki yürüttüğü politikalarıyla tam bir uygunluk göstermektedir." NATO güney kanadının en önemli üyelerinden Türkiye'nin siyasi ve ekonomik istikrarsızlığı ABD'nin hoşuna gitmiyor olmalı... 1979 İran İslam Devrimi ardından Sovyetler'in Afganistan'ı işgal etmesi belli ki ABD politikaları için Türkiye'nin bir askeri darbeyle istikrarlı hale getirilmesi mi gerekiyor?

3 Haziran 1980: Çok uzun bir süre sonra annem ve Beybam'la buluştum. Yazık, çok heyecanlandılar. Tunalı Hilmi Caddesi'nde Flamingo Pastanesi'nin dipteki masalarından birine oturduk. Hâlâ hayatta olduğumu gördükleri için biraz buruk sevinç içindeydiler. Ne yapacağımı sordular, daha doğrusu ima ederek sordular. Ankara dışına çıkmam gerektiğini, merak etmemelerini filan söyledim. Punduna getirip bir şey daha söyledim: "Bakın," dedim, "normal insanlar gibi belediye otobüsüyle, dolmuşla filan dolaşamıyorum, taksiye de para yetmiyor, benim kendime acilen bir araba almam lazım!" Annem hiç duraklamadan, "tamam oğlum" dedi, "Amasya'da Ali dedenden kalan evi hemen satayım, sana araba parası olarak vereyim." Eh, araba işini de teşkilata masraf çıkarmadan çözmüş oldum. Ahmet Bey'e baktım. Sessiz. Her para istediğimde "dinine yandığımın para mı basıyorum" diye söylenirdi eskiden, garibim 657 devlet memurları kanuna tabi Ahmet Bey, Beybam! Ellerinden öptüm, ikisini yaşlı gözleriyle pastanede bırakıp hızla çıktım. Kim bilir ne zaman göreceğim, daha doğrusu görebilecek miyim ya da onlar beni görebilecekler mi? Dönüp onlara sımsıkı sarılmak istedim, gözlerim buğulanmıştı, öyle görmeleri daha berbat olurdu, kendimi tuttum ve öylece yürüyüp gittim... Yoluma...

5 Haziran 1980: Mehmet Hoca'yla nihayet İstanbul'a gittik, önce ev tutmalıydık. Halıcıoğlu'nda oturan ve Mehmet Hoca'yla aynı adı ve soyadı taşıyan bir akrabasının evine yerleştik, tam Haliç köprüsünün altında ve ortalık mezbaha kokuyor. Beni Musa olarak tanıttı. Bu arada İstanbul teşkilatıyla da irtibat halindeyim, Sedat Kesim ve Kamer Tayhani'yle görüştüm, bir gece de Fındıkzade'de Arap Sedat'ın (Şeyhoğlu) evinde kaldım. Hoca'yla

birlikte kavurucu yaz sıcaklarında ev aramaya başladık. Bütün işlerimizi İstanbul teşkilatını işin içine katmadan, onlardan habersiz yürütmek durumundaydık. Cihangir bölgesinde ev arıyorduk. Uzun aramalardan sonra bir ev bulduk ve kiralamaya karar verdik. Evi, Mehmet Hoca'nın kokoreç işi yapan kardeşi Yılmaz adına kiralayacaktık. Tam kontrat imzalamaya giderken evin sahibinin eski bir bakan olduğunu öğrendik ve vazgeçtik. Ev aramaya devam ettik, uzun süre uygun bir ev bulamadık. Ankara'ya dönmem gerekiyordu. Hocayı orada bıraktım döndüm.

12 Haziran 1980: Ankara'ya geldiğimde İzmir İnciraltı katliamını duydum. Olay şöyle meydana gelmiş: Asteğmen Necip Pınar ve Çavuş Hasan Dimici yönetimindeki askerler jandarma panzerleriyle öğrencilerin kaldıkları blokların çevresini sarmış, yurtların kapı önüne kadar girmiş, sirenlerini sürekli açık tutmuş ve yurt bahçesinde şarkı söyleyip, halay çeken 1.000'in üzerinde öğrenciyi kuşatmışlar. Saat 21:00 gibi megafonla anons yaparak öğrencilere genel arama yapılacağını duyurmuşlar. Anonsun yapılmasından sonra araçlardan inen jandarma, çavuşun verdiği emirle bahçedeki öğrencileri 3 dakika süreyle taramış. Bir anda savaş alanına dönen öğrenci yurtlarında öğrenciler kurşun yağmuru altında kaçışmaya başlamışlar. Yaylım ateşi 25 dakika devam etmiş [Sonraki günlerde katliamda yaşamını yitirenlerin otopsilerinde tümünün sırtlarından vurulduğu, kurşunun Amerikan M-6 ve M-1 otomatik tüfeklerden çıkan mermiler olduğu belirlendi. O katliamda 5 gencimizi yitirirken, onlarcası da yaralandı...].

17 Haziran 1980: Ankara'da [....] grup mensupları tarafından SBF öğrencileri yaylım ateşine tutuldu ve Devrimci Yolcu Şevki Tevfik Kobal yoldaşımız kendisine solcu diyenler tarafından öldürüldü. Aslında bu tür olaylar bir süredir Antalya, Ankara ve İstanbul'da devam ediyordu. Devrimci Yol'un yıllardır faşizme karşı mücadelede bir araya getirmeyi başaramadığı üç grup, Devrimcilere karşı bir çırpıda birleşebilmişlerdi. Başını [...] grubunun çektiği Antalya'daki olaylarda, onların Hal'de çalışan devrimci işçilerden ücretlerinin yüzde 20'sini kendilerine verilmesini istemeleri ve devrimcilerin bunu kabul etmemeleri üzerine devrimcileri dövmeye kalkışmışlar ve olaylar böyle patlak vermişti. Dergilerinde ve Ankara'daki olaylar öncesinde dağıtılan bildirilerinde bu olayı şöyle yansıtmışlardı: "Antalya hal işçilerinden birinin pantolonu çalındı. Daha sonra işçiler çalınan pantolonu bir Devrimci

Yol'cuda gördüler. Durumu proletarya sosyalistlerine söylediler. Gidilip çalınan mal geri istendi ve bir emekçinin malının çalınmasının yanlışlığı anlatıldı. Karşılık bir ölü, bir ağır yaralı." (*Öncü*, sayı 3). Böyle bir şeyin tamamen yalan ve iftira olduğu açığa çıkınca da "evet proleter sosyalistleri Antalya'da hissi davranarak (!) bazı olumsuz davranışlarda bulunmuşlardır" demeye başladılar. Oysa bu tür olaylar öncesinde dağıttıkları bildirilerde "Devrimci Yol dağılmak üzere olduğu için bize saldırıyor, olaylar çıkabilir, kendilerinden de ölenler olabilir" gibi ifadelerle kavga çıkarmaya ne kadar kararlı olduklarını ortaya koymuşlardı. Ankara'daki olayların başlangıcında SBF'yi uzaktan tarayarak Tevfik Kobal yoldaşımızın ölümüne yol açmaları ardından sağa sola saldırdılar, bu arada Tandoğan Meydanı'nda bir durakta "Devrimci Yol'cular var" diyerek orada bekleyen sıradan insanları silahla tarayarak kadın ve çocukları yaraladılar. Aslında "[...] yöneticileri", eskiden beri sahip oldukları "mafia tipi" kafa yapıları sergiliyor. İşçilerin parasını pavyonlardaki şarkıcılara yediren kişilerle işbirliği yaparak, işçilere silahlı baskınlar düzenleyerek, sendika ele geçirmeye çalışmakla, mafia çeteleri gibi gazino, otobüs işletmeciliği ele geçirmeye uğraşmakla "proletarya sosyalisti" olunabileceği mümkün değil. Haziran ayı içinde Kumburgaz'da kendilerine haraç vermeyi kabul etmeyen Malatyalı ve antifaşist bir gazino sahibini öldürdüler. Yine Antalya'da kendilerine haraç vermeyi kabul etmeyen otobüs şirketlerinin otobüslerini yaktıkları da biliniyor. Bu gelişmeler üzerine bir *Devrimci Yol* Özel Sayısı çıkardık ve şu soruları sorduk: "Devrimci Yol'u düşman bellemişsiniz. Kendi siyasi varlığınızı, geleceğinizi, her şeyi, Devrimci Yol'un yenilmesinde bulacağınızı sanıyorsunuz. Devrimci Yol'un yenilmesinin, kazanan oligarşi olduktan sonra, kaybeden devrimci hareket olduktan sonra size ne faydası olacaktır?" Aynı Özel Sayı'da "Solun bölünmüşlüğü ve bölünmelerin, ayrılıkların giderek silahlı çatışmalara varması devrimci hareketin önündeki en önemli olumsuzluklardan biri olarak ortada durmaktadır" tespiti yapıldıktan sonra çatışmalara en kısa sürede son verilmesi çağrısı tekrarlanıyor.

23 Haziran 1980: Belli ki 24 Ocak kararları doğrultusundaki işlemler şimdilik pek işe yaramadı. Demirel "devletin hazinesi tükenmiştir" dedi ve böylece 24 Ocak'ın haldeki (parlamenter sistemdeki!) başarısızlığını itiraf etti. Artık bu işi Demirel'in götüremeyeceği (kendisi dahil) herkes tarafından anlaşılıyor gibi.

Bütçe daha işin başında açık vermiş ve dış ticaret açığı % 32'ye tırmanmış vaziyette. Bu arada Antalya ve Ankara'daki olaylar nedeniyle ihtiyarlar İstanbul'a taşınmayı erteleddiler. İstanbul'a bu sefer Ayşe'yle birlikte geldim ve ev aramalarına o da katıldı, Mehmet Hoca, o ve ben, üçlü olarak dolaşmaya başladık. Ev arama maceramız epey sürdü ve nihayetinde Cihangir Palaska Sokak'ta bir evi kiraladık. Ev sahibine Kokoreç imalathanem var, dedim, kendimi "Ramazan Odabaşı" diye tanıttım (sahte "hakiki" kimliğim öyle zaten). Ayşe, Mehmet Biter'in "kardeşi" ve kimlikteki adı da "Cemile"... Hikâyemiz inandırıcı olsun diye, Mehmet Hoca kardeşi Yılmaz'dan aldığı kokoreçleri kapıcıya verip duracaktı. Eve yerleştik ve göçebe hayattan kurtulduk. Bu evi, ihtiyarlardan başka kimse bilmeyecek, İstanbul'a geldiklerinde hem onlar için buluşma yeri hem çalışma mekânı olarak düşünmüştük.

7 Temmuz 1980: Ankara'dayım. Çorum'da büyük olaylar ve çatışmalar var. Bizimkiler Çorum halkıyla birlikte faşist çetelere karşı destan yaratarak direniyorlar. Ben de bir iki günlüğüne Ankara'dayım. Son gelişmelerle ilgili bilgiler gelmeye başladı. İlk kez, Mayıs sonlarında faşistler Çorum'da halka ve devrimcilere karşı yoğun bir saldırıya girişmişler, Çorum halkının elde silah barikatlarda direnişi karşısında faşistlerin Çorum'da da bir "Maraş katliamı" gerçekleştirme hevesleri kursaklarında kalmıştı. Aradan henüz bir ay geçmeden bir katliam girişimine daha kalkıştılar. Bu son olaylarda da onlarca emekçiyi hunharca katlettiler, işkence ettiler, evlerini, işyerlerini yaktılar, yağmaladılar. Ancak öncekinden daha güçlü şekilde yeni bir direniş destanı yaratan Çorum halkı faşistlerin bu son saldırılarını da püskürtmesini başardı.

Olayların nasıl ve neden patlak verdiğini biliyoruz. Uzun süredir faşist güçler özellikle halk içindeki Alevi-Sünni ayrılığını istismar ederek, Sünni halk kesimlerini kışkırtmaya çalışıyorlar. Çorum'da durum böyle ve devlet güçleriyle sivil faşistler iç içe... Mayıs ayındaki ilk olaylarda sivil faşistlere uyum göstermemesi yüzünden, Alay Komutanı, MHP'lilerin isteği üzerine hemen görevinden alınmış ve yerine faşist bir albay getirilmişti. Böylece son olaylarda resmi ve sivil faşist güçlerin tam bir eşgüdüm içinde hazırlanması sağlandı. İlk saldırılarında istedikleri sonucu elde edemeyen faşist güçler, bir aylık hazırlık evresinde çevre illerden ve köylerden adam toplayarak Çorum'a yeniden yığınak yaptılar. Ve yeni bir saldırı için fırsat kollamaya başladılar. Önce 28 Hazi-

ran günü akşam saatlerinde faşistler Milönü'de bir taksiden ateş açtılar ve bir kişiyi yaralayarak kaçtılar. Bunun üzerine Çorum halkı yeni saldırılara karşı barikatların arkasında alarma geçti. Ertesi gün de sabaha karşı saldırıya geçen faşistler 2 ölü verdikten sonra kaçmak zorunda kaldılar. Ve nihayet 1 Temmuz günü faşist güçler yeni saldırılarını topyekûn başlattılar. Kendi denetimleri altındaki bölgeden göçe zorladıkları bazı ilerici ailelerin evlerini yaktılar. Bu ailelerin güvenliğini sağlamak için orada bulunan devrimciler ile faşistler arasında çatışma çıktı. Bu çatışmada 3 faşist öldürüldü. Daha sonra faşistler "Komünistler Müslümanları kesiyor" çığlıklarıyla 1.500 kişilik bir topluluğu harekete geçirdiler ve polis panzerlerinin de desteğinde saldırdılar. Bu saldırıyı barikatlarda göğüsleyen halk faşistleri geri püskürttü. Emekçi halk güçlerinin kayıp vermediği bu çatışmada faşist saldırganların en az 5 ölü ve çok sayıda yaralı verdikleri tahmin ediliyor. 1 Temmuz'dan 3 Temmuz'a kadar geçen sürede emekçi halk güçleri ile resmi, sivil faşist güçler arasındaki çatışmalar gece ve gündüz devam etti. Bu arada köyden gelmekte olan 2 CHP'li İskilip yolunda faşistler tarafından işkence ile öldürüldü. 4 Temmuz Cuma günü faşistler önceden hazırladıkları bir provokasyonu sahneye koydular. Çeşitli camilerde Cuma namazı kılınmaktayken faşistler namazı keserek "Alâeddin Camiine bomba atıldı, ne duruyorsunuz" diye kitleyi kışkırtıp saldırılarını başlattılar. Saldırıya katılmak istemeyenleri silah zoruyla yanlarına almalarına rağmen, faşistlerin yalanlarına inanmayan pek çok insan onlara katılmadı. Hatta Ulu Cami imamı faşistlerin yalanlarına karşı çıkarak kitleye bu yalan ve tahriklere kapılmamasını öğütledi. Yalanlarına inandırabildikleri 5.000 kişilik bir toplulukla Alâeddin Camiinin bulunduğu Terlemezevler'e doğru saldırıya geçtiler. Alâeddin Camiine gelindiğinde de toplulukta bulunan pek çok insan henüz inşa halinde bulunan bu caminin sapasağlam olduğunu görünce faşistlerin yalan söylediğini anlayarak geri döndü. Bu sırada otomatik silahlarla caminin içine yerleşmiş bulunan faşistler ateş etmeye başladılar. Bunun üzerine mahalleyi korumak üzere cami yakınında toplanan ve 7.000 kişi kadar olduğu tahmin edilen ilerici halk kitlesi ile faşistler arasında silahlı çatışma çıktı. Camiden ateş açılmasına rağmen camiyi hedef almamak için dikkat sarf eden halk güçleri ile faşistler arasındaki çatışma uzun süre devam etti. Devrimciler halkın ön saflarında otomatik ve diğer çeşitli silah-

larla faşistlere karşı saldırıya geçtiler. Diğer antifaşist gruplar da kendi imkânlarıyla bu çatışmaya katıldılar. Devrimcilerin ve halkın bu şekilde etkin olarak karşı koyuşu sonucunda en az 7-8 faşist öldürüldü ve birçoğu da yaralandı. Emekçi halk güçleri bu çatışmada önemli bir kayıp vermedi ve faşistler iki kez saldırıya geçmek istedilerse de geri püskürtüldüler. Faşistler bunun üzerine bozguna uğrayarak kaçmaya başladılar. Geri kaçarken yolları üzerindeki ilericileri Alevi-Sünni ayırt etmeksizin vahşice katlettiler. Kadın, ihtiyar, çocuk, bütün halka saldırdılar. Bu katliam sırasında beşi Sünni olmak üzere 9 kişiyi işkenceyle öldürdüler. Faşistler tarafından bu şekilde katledilenler arasında gözleri oyulmuş küçük çocuklar yer alıyordu. Bu arada Nurettinpaşa Caddesi'nde önlerine çıkan her yeri yağma ettiler ve yüze yakın işyerini yakıp yıktılar. Bu olaylar üzerine hemen sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Halk sokağa çıkma yasağına uymadı. Askerler ve polisler, kariyerlerle, panzerlerle ilerici halkın bulunduğu mahallelere saldırıya geçtiler. Bu mahallelerde üçayaklı makinelilerle halkın üzerine yaylım ateşi açtılar ve halktan en az 5-6 kişiyi öldürdüler. Resmi sivil faşist güçlerle Çorum halkı arasındaki çatışma 4 Temmuz gecesi de olanca şiddeti ile devam etti. Faşistler ise bozguna uğrayıp geri döndükten sonra kendi denetimleri altındaki Çepli, Çöplü, Çiftlik Pınarı gibi mahallelerde bulunan 30-40 evlik Alevi kesimlerine saldırıya geçtiler. Devrimcilerin bulunduğu bölgeden uzak olan ve ayrıca polis tarafından kordon altına alınmış olan bu bölgedeki ilerici halka devrimcilerin yardım etmesi mümkün olamadı. Burada bulunan ilerici halk 4 Temmuz gecesi sabaha kadar faşistlere karşı kendi imkânlarıyla direndiler. Sabah saatlerinde de kırsal kesime, köylere çekilmeyi başardılar. Faşistler geride kalan evleri yakıp yıktılar, taş üzerinde taş bırakmadılar. Devrimciler faşistlerin bu saldırılarını karşılıksız bırakmamak için oldukça kalabalık bir kitle ile faşistlerin mevzilendiği Yeşilyurt'taki apartman bölgesine saldırıya geçtiler. Faşistlere ait olduğu bilinen 30'a yakın işyeri yerle bir edildi. Faşistlerin elebaşlarından olan Mehmet Şahinci adlı cani ve bir başka faşist öldürüldü. Bu olay da halkın moralinin yükselmesinde oldukça etkili oldu. 5 Temmuz günü de çatışmalar yer yer devam etti. Daha sonra gündüz saatlerinde sokağa çıkma yasağının kaldırılmasıyla belli bir "durgunluk" dönemi yaşanmaya başlandı. 5 Temmuz'dan sonra barikatlar daha da sağlamlaştırıldı: Mahallelerde 40 tane

komite kuruldu. Bu komitelerden 30 tanesinde devrimcilerin doğrudan etkinliği sağlandı. Bazı yerlerde ise SGB ve İGD'liler de komitelerde kısmen yer aldı. Ankara'ya gelen bilgilere göre, Çorum'da halk komitelerindeki örgütlenmelerin pekiştirilmesi yönündeki çalışmalar devam ediyor. Bu amaçla, sayıları 40'ı bulan küçük mahalle komiteleri 3 ana komitede merkezileştirilmiş. Bu ana komiteler aracılığıyla nöbet, mühimmat ve para sorunları merkezi olarak yönlendiriliyor, halkın diğer sorunlarına da çözüm bulunuyor. Kiralar 2 bin lira civarında dondurulmuş. Ayrıca ihtiyacı olanların para ve yiyecek sorunları da karşılanıyor. Örneğin, çatışmalardan sonra bir yardım kampanyası açılmış ve 4 Temmuz günü faşistlerin bölgesinde sabaha kadar direndikten sonra köylere çekilmek zorunda kalan 30-40 aileye ev sağlanmış, halktan yiyecek, giyecek ve ev eşyası toplanarak bu aileler yeni evlerine yerleştirilmişler. Başka ailelerle birlikte toplam 100 aileye bu şekilde yardım edilmiş. Ayrıca Nurettinpaşa Caddesi'nde faşistlerce yakılan 100 dükkân da elbirliği ile onarılmış. Burada bir esnaf komitesi kurularak dükkânların yeniden açılması sağlanmış. Yine Ankara'ya gelen haberlere göre köylerde asker ve polislerin baskısı sürüyor ve Alevi köylere baskınlar düzenleniyor, örneğin Karakaya köyüne (İ. Kaypakkaya'nın köyü) gelen polisler sağa sola ateş açmışlar ve 2 köylüyü katletmişler. Alaca'da da aralarında Kuşsaray, Tarhan, Palabıyık gibi köylerin de bulunduğu 15 kadar köye baskınlar düzenlenmiş. Daha önce de Alaca'yla ilgili bilgiler gelmişti: 1 Temmuz'da Çorum'daki olaylarla birlikte Alaca'da da faşistler çarşı içinde Alevilerin bölgesine saldırarak dükkânları yıktılar ve yağmaladılar. İlerici-devrimci halk kesimleri –yaklaşık 3.000 kişinin oturduğu– kendi mahallelerine çekildi. Aynı gece faşistler bu mahalleyi kuşatarak sabaha kadar yaylım ateşine tuttular. 5-10.000 civarında merminin kullanıldığının tahmin edildiği bu yaylım ateşine mahalleden de karşılık verildi. Daha sonra ilerici-devrimci halk güçleri çevre köylerle ilişkiye geçtiler ve silah yardımı aldılar. 2 ve 3 Temmuz geceleri de bu çatışmalar devam etti ve daha sonra olaylar yatıştı. Bu olaylarda halk kendi savunma tedbirlerini artırdı. Devrimcilerin önderliğinde halk komitesi seçimlerine gidildi ve üç kişilik bir üst komite kuruldu. Çorum'daki devrimciler de Alaca'daki olaylara müdahale ettiler. Şimdi Alaca'da da ilericilerin etkin olduğu mahalledeki halk ve çevre köylerdeki köylüler faşist saldırılara karşı kurdukları barikatlarda tetikte bekliyorlar.

Ankara'da arkadaşlarla Çorum olaylarının değerlendirmesini yaptık: Evet, faşistler Kahramanmaraş'taki gibi büyük ölçekte bir kitle katliamı yapmayı başaramamışlar, halkı tamamıyla esir alamamışlar, tam tersine umduklarından da güçlü bir halk direnişi ile karşılaşmışlardı. Ancak faşistlerin denetimleri altındaki bölgelerde hiç Alevi kalmamıştı. Böylece belli ölçülerde Çorum halkım bölmeyi de başarmışlardı. Devrimcilerin etkin oldukları bölgelerde bile bilinçli kesimler dışındaki Sünniler buraları terk etmeye başladılar. Devrimcilerin tüm çabalarına rağmen şehir içi göçü tamamen önlemek mümkün olamıyor, üstelik bazı Alevi şovenlerinin de aba altından sopa göstererek Sünnileri göç etmeye zorladıkları görülüyor. Devrimciler, bizimkiler bu durumun da önüne geçmek için çabalıyorlar. Bize gelen bilgilere göre, şimdi Çorum halkı kendini savunmak ve yeni faşist saldırılara karşı tedbirli olmak için devrimcilerle birlikte yoğun bir faaliyet içinde. Aynı şekilde faşist güçlerin de yeni yeni tertipler peşinde oldukları gözleniyor. Kuşkusuz bugün görünürdeki durgunluğun altında yeni çatışmalara gebe gelişmeler de yatabilir ve bu durumda Devrimci Yolculara daha büyük sorumluluklar yükleniyor [*Devrimci Yol* 37. Sayı]. Ama benim hemen İstanbul'a dönmem lazım, sorumlu olduğum işler orada beni bekliyor...

8 Temmuz 1980: Bugün sosyalistlerin dertlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yok, ama kazanacakları bir ütopyaları var! Çünkü: Henüz 27 yaşımdayım. Çünkü:

> *zaman ki tarih, tarih ki yıllar, yıllar ki aylar, aylar ki günler, günler ki saatler, saatler ki dakikalar, dakikalar ki saniyeler, saniyeler ki saliselerdir; ki hepsi takvimle ve saatle birlikte insan uydurması, yani insanın zamanı tarifidir, zaman sadece bir an, tarih de öyle. yaşadığın anda varsın ve var olduğun anda yaşarsın, geriye sayım başlayamaz, sadece var olduğun ana kilitlenebilirsin, zamana değil. yani? kuyruğunu kendine batırmıştı ki akrep durdurmak için zamanı, yetişti peşinden yelkovan: dur dedi, henüz bitmedi tarihin macerası. sustu mu hayalin kahkahası, ışığında tebessüm gözlerinin, anlık yakamozlarla cilveleşirdi saatler kuyruğunda tarihin... tahtaboşlu sokakları kentimin çınlarken ay doğuşuna -tik tak tik tak tik tak tik tak tik tak- sesini beklerdim sesini kendimin sufi kuytuluğunda. bir ben bilirdim sormayı tarihe ol sevdalı bilmeceyi, bir ben bulurdum bozmayı denklemin kusursuzluğunda. kurulmuş zemberek boşalır nafile dönerdi çark, yelkovan akrebin peşinde kovalardı zamanı. (Sıradan ve Sahici*)*

* A.g.e.

12 Temmuz 1980: Bugün gazetelerde "Fatsa'da operasyon tamamlandı. 200 kişi gözaltına alındı" şeklinde haberler vardı. Aynı gazeteler 9 Temmuz günü de "Fatsa'da 2 astsubay Dev-Yol militanları tarafından kaçırılınca, 'nokta operasyonu' başlatıldı" diyen haberlerle doluydu. Kısa süre önce Çorum olayları sırasında Başbakan Demirel ağzındaki baklayı çıkarmış "Çorum'u bırak Fatsa'ya bak" deyivermişti. Demirel "bırakırsak, böyle yüz Fatsa daha olur" deyip duruyordu. Çünkü onların gözünde bir tek "halk komiteleri" örneği bile halkın kendi kendisini yönetmesi anlayışının somut bir ifadesi olarak, burjuvazinin sahte, göstermelik demokrasi savunuculuğunun peçesini alaşağı eden bir nitelik taşıyordu. Fatsa'da devrimcilerin önderliğinde gerçekleşen şeylerin, bütün Türkiye'ye dalga dalga yayıldıkça, egemen güçleri tedirgin etmeye başlaması da kaçınılmaz bir şeydi. İşte günlerdir bu büyük "tehlike"nin farkına vardıklarını ispat derdindeydiler. "Nokta operasyonu" dedikleri günlerde, sömürücü sınıfların sözcüleri Fatsa'daki gelişmeleri olabildiğince çarpıtmaya çalışarak naklettiler ve büyük tehlikeyi gözler önüne sermeye ve Fatsa'ya karşı girişilecek büyük gerici saldırı için kamuoyu yaratmaya çalıştılar: "Fatsa'da 11 tane halk komitesi kurulmuştu. Her şey bu komitelerde tartışılıyor ve kararlaştırılıyordu; haksızlıklar ortadan kaldırılıyor, sorunlar kolektif bir çalışma anlayışı içinde çözülüyor ve her şeyden önemlisi halk devrimcilerin önderliğinden ve getirilen etkin ve doğru çözümlerden memnun görünüyor ve bunları benimsiyordu; devlet işlemez hale gelmişti, vb..." İşte bütün bu ve benzeri gelişmeler egemen sınıflar, onların siyasi temsilcileri açısından tahammül edilmez ve büyük bir "tehlike" olarak değerlendirildi ve Fatsa'ya karşı Demirel Hükümeti'nin büyük "Haçlı seferi" başlatıldı. Demirel'in Çorum'da faşizmin azgın saldırıları ve katliam çabaları sürerken "Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın" diyerek verdiği işaretin ardından bütün büyük basın projektörlerini Fatsa'ya çevirdi. İlk anda, projektörlerin altında, bir haftada çakıllandırılmış sokakları, halk komiteleriyle, "Terzi Fikri"siyle, AP, MSP, CHP ilçe başkanlarının olumlu demeçleriyle, çocuk korosuyla, özetle her şeyiyle, "içkinin, kumarın, karaborsanın yok edildiği", "huzur içinde yaşayan" pırıl pırıl bir Fatsa çıktı ortaya. Bu görüntü "aydınlığın, iyinin, güzelin" düşmanlarını bir an duraklattıysa da "kara maske"ler takarak saldırdılar Fatsa'ya ve kara maskelileri, işkenceci polisleri, panzerleri, tankları, koman-

do birlikleri ile "Devlet Fatsa'ya girdi". Oligarşinin "nokta" operasyonunun birinci perdesi de böylece noktalanmış oldu. Yapılmak istenilen şey "Fatsa örneğinin geçersizliğinin" (ve tabii devletin güçlülüğünün) kanıtlanması. Böylece yeni yeni "Fatsa"ların ortaya çıkmasının önüne geçmeye; ve Fatsa'da örneklenen bir devrimci anlayışın çürütülmesine çalışılıyor [*Devrimci Yol* 37. Sayı].

24 Temmuz 1980: Dün Maden İş Genel Başkanı Kemal Türkler öldürüldü* ve bugün DİSK işçileri direniş yaptı. Ve bir acı haber daha, *Demokrat* gazetesi muhabiri Recai Ünal faşistler tarafından kaçırıldı ve işkence edilerek katledildi. Son bir haftadır ortalık yine karıştı. Önce CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu hemen ardından da 12 Mart dönemi Başbakanlarından Erim öldürülmüştü. Bu arada sanayiciler de hükümeti uyarma kararı aldılar. Orta burjuvazi arasında iflaslar yaygınlaşıyor ve "her ihtimale karşı" yurtdışına servet kaçırma işleri hızlanıyor, "yurtsever" zenginlerimiz paralarını artık İsviçre bankalarında saklıyorlarmış! Latin Amerika ülkeleri gibi ülkelerde uygulanabilen 24 Ocak programının, ancak Latin Amerika'daki gibi faşist rejimleri, askeri yönetimi zorunlu kıldığı da yine hemen herkes tarafından söylenmeye başlandı.

25 Temmuz 1980: Tasarlanan teorik büroyu oluşturmaya bir türlü sıra gelmediği için ev tutma işi de bitince Mehmet Biter kendini boşlukta hissetmeye başladı. Bunu fark ettim ve ilk iş olarak *Halkın Kurtuluşu* dergisinde çıkan ve Çorum olaylarıyla ilgili Devrimci Yol'a sert eleştiriler getiren bir yazıyı ona verdim; "bu yazıyı eleştiren bir yazı yaz" dedim. O da bir şeyler yazdı. Üzerinde biraz çalışıp Nasuh'a ilettim, o da bazı ilaveler yaptı, bu yazı derginin 37. sayısında yayınlanacak. Bu arada yok Antalya olaylarıydı, yoksa Fatsa "nokta operasyonu"ydu gibi gerekçelerle ihtiyarların İstanbul'a yerleşmeleri sürekli erteleniyor...

2 Ağustos 1980: *Devrimci Yol* 37. sayı "Ağustos 1980" tarihiyle yayınlandı. Derginin fiyatı da 15 TL oldu! Başyazı "Faşizm ve iç savaşta ordunun artırılan rolü" üzerine: "Ordu üzerine polemiklerin yanı sıra cunta söylentilerinin de son günlerde çok yaygınlaşmış olduğu dikkati çekmektedir. ... Bugünkü koşullarda ABD'nin Türkiye'de sonu bilinen bir maceraya kalkışıp kalkışmayacağı belli olmamakla birlikte, darbeciliğin mantığında önemli ölçüde

* 12 Eylülden sonra MHP iddianamesinden öğrendik ki meğer Türkeş eliyle ot biçer gibi bir hareket yapmış ve Türkler'in öldürülmesi emrini bizzat kendisi vermiş.

maceracılığın bulunduğu gerçeğini de göz önünde bulundurarak hazırlıklı olmakta yarar vardır... Darbecileri bütün halkın en yaygın ve şiddetli silahlı direniş eylemleriyle karşılamaya ve bunların kaçınılmaz sonlarını bir an önce getirmeye hazırlıklı olunmalıdır. ... Devrimciler eylem çizgilerini ve örgütlenmelerini bu saldırıları göğüsleyip püskürtmeye yönelik bir anlayışla geliştirmelidirler." Özetle, faşist bir askeri darbeye karşı direneceğimizi ilan ediyoruz. Bu sayıda ayrıca Fatsa nokta operasyonu, Çorum olayları ve sol içi çatışma üzerine haber ve değerlendirmeler var...

3 Ağustos 1980: *Devrimci Yol* dergisinin yeni sayılarının hazırlığını artık İstanbul'da yapıyoruz. İllegalite koşullarında sistematik şekilde *Devrimci Yol*'u çıkarabilmek için gerekli altyapıyı kurmak gerekiyor. Demokrat gazetesindekiler bir yandan kendi çalışmalarını sürdürürken öbür taraftan benimle de ilişkili olacaklar. Şu sıralar yayın faaliyeti için lojistik hazırlıkların yapılması, büroların tutulması ya da *Devrimci Yol* dergisi için haberlerin derlenmesi toplanması gibi rutin işlerlerle uğraşıyorum. İhtiyarlar tam olarak buraya yerleşemediğinden yapacak fazla bir şey de yok henüz. Bağıra bağıra bir darbenin geldiğini görüyoruz ama maalesef elimiz kolumuz pek serbest değil. Günlerce hiçbir şey yapmadan, Ankara'dan dönsünler diye beklediğim oluyor. Ama elbette onlar Türkiye'nin her tarafındaki işlere koştururken benim alanım çok sınırlı. Gittim, Osmanbey'de büro tuttum. Dergiyi orada hazırlayacağım. Bir irtibat yeri kurmalıyım, bunun için İstanbul teşkilatının yardımı şart, o yardımın sağlanması için de ihtiyarların burada olması lazım... Bazen çok bunaldığım oluyor işte... Bu akşam kokoreç imalathanesi sahibi Ramazan Bey olarak Palaska Sokak'taki apartmanımıza geldim. Kapıda kapıcı Feyzullah Efendi bekliyordu, "selamünaleyküm" dedim ve elimdeki kokoreç paketini ona verdim, hediye olarak, bir üst sokaktan satın almıştım ve onu ikna etmek için ara sıra böyle yapıyordum, kokoreç imalathanesinden geldiğimi sansın diye... "Aleykümselâm Ramazan Bey" dedi, "yöneticinin selamı var, akşamüzeri müsaitseniz apartman toplantısı varmış." "Tamam" dedim, "gelirim." İş yok diyordum, al sana iş!

6 Eylül 1980: Artık sabahları horozları ben uyandırıyorum. Bütün gece uyku tutmuyor, okuyup duruyorum. Bugün, İsrail hükümeti, 23 Temmuz 1980'de Kudüs'ü İsrail'in ebedi başkenti olarak ilan edince MSP Konya'da bir "Kudüs'ü Kurtarma Mitingi"

düzenledi. Mitinge Erbakan ve yaklaşık 100 bin kişi katıldı. Büyük çoğunluğu sarık, cübbe ve şalvar, çarşaf giymekteydi. "Şeriat gelsin, Anayasamız *Kuran*" gibi sloganlar atıldı, hilafet bayrakları açıldı, İstiklal Marşı okunurken yere oturanlar oldu. Ortalık karıştı yani...*

7 Eylül 1980: İhtiyarlar eve geldiler. İmralı Cezaevi'ndeki Yılmaz Güney'in, Devrimci Yol ile görüşme talebi varmış. İhtiyarlar Mehmet Hoca'ya "sen git" dediler. Yılmaz Güney'den haber getiren İsmail Yıldırım adında birisiymiş.

8 Eylül 1980: Mehmet Hoca İsmail Yıldırım'la buluşmuş. Anlattı: İmralı'ya nasıl gideceklerini planlamışlar. Ada yarı açık cezaevi. Görüşme günü Perşembe veya Cuma... Karaköy sahilinden Bandırma'ya giden gemilere sabah binecek, gemi İmralı açıklarında duracak; İmralı'dan gelen bir tekne onları alıp adaya götürecek, akşam saat 5 sularında da aynı şekilde geri döneceklermiş. Eğer adada ziyaretçilere yönelik kontrol varsa, tekneyle gemi yolcularını almaya gelenlerden biri kırmızı fanila giyecekmiş. Bu durumda Mehmet Hoca gibi sakıncalı konumunda olanlar gemiden inmeyecek yoluna devam edecekmiş. Planları böyle...

11 Eylül 1980: Hoca Yılmaz Güney'le görüşmüş. Sağ salim eve gelebildi ve durumu Nasuh abiye ve bana aktardı. İsmail'le birlikte gemiye binmişler. Fatoş Güney de kucağında çocuğuyla gemideymiş. "Yılmaz'ın ziyaretçilerinden biri de Yönetmen Erden Kral'dı" dedi Hoca. Erden Kral, Yol filminin çekilen negatiflerini Yılmaz'a göstermek için adaya gidiyormuş. İki buçuk saatlik bir yolculuktan sonra, İmralı'ya yaklaşmışlar. Gemi adanın yaklaşık 2 km uzağında durmuş. Önceden konuştukları üzere malum tekne de karşıdan görünmüş. "Kırmızı fanilalı biri var mı diye dikkatle kontrol ettik, yoktu" diye hatırlattı Hoca. Sorunsuz bir şekilde Ada'ya varmışlar. İskelenin biraz ilerisinde ağaç gölgelerine yerleştirilen masa ve sandalyelerin bulunduğu yerde Yılmaz onları beklemekteymiş. İsmail, Mehmet Hoca'yı Yılmaz'la tanıştırmış. Hal hatır faslından sonra, görüşmelere Erden Kral ile başlamış Yılmaz, o da çektiği negatifleri Yılmaz'a vermiş. "Yılmaz, filmleri güneşe doğru tutarak inceledi" diye ortamı tasvir etti hoca. Konuşmalarından anladığı kadarıyla yapılan çekimlerden memnun

* 12 Eylül'den sonra Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Haydar Saltık 29 Ekim 1980 tarihindeki basın toplantısında "Konya mitingi 12 Eylül'e gelinmesinde bardağı taşıran son damla olmuştur" dedi.

değilmiş. Sonunda, açtığı film rulolarını hızla toplayıp Erden'e iade etmiş ve sitemkâr bir dille; "Diyarbakır'ın bir köşesine kamerayı kurup oradan geçen hamalları çekseniz dünyanın malzemesini elde edersiniz, bu iş bu kadar zor mu?" demiş. "Sen de böylece yönetmenlik öğrendin, hocam!" diye takıldım. Sonra sıra bizim hocaya gelmiş. Tabii Yılmaz ile ilk kez karşılaşıyor. Hocadan yaşça büyük olmasına rağmen ona "gel ağabeyciğim hem volta atalım hem de konuşalım" demiş. Hoca da diğerlerinin yanında konuşmak istemediğini fark etmiş. "Bana niye ağabeyciğim diye hitap ettiğini sonradan anladım" diye ilave etti. Meğer herkese böyle hitap ediyormuş! Yılmaz, yeni bir siyasi hareket kurduğunu söyleyerek söze başlamış. Kurduğu hareketin kısa adının "EKİM", açılımının ise "Emeğin Kurtuluşu İçin Mücadele" olduğunu söylemiş, temel politik tezlerinin neler olduğunu uzun uzun anlatmaya koyulmuş. Sosyal emperyalizm tezini benimsediğini, Türkiye'deki rejimi faşist diktatörlük olarak tanımladığını, faşizme karşı ortak bir direniş hattının örülmesinden yana olduğunu, Kürdistan'ın bir sömürge olduğunu, ama ortak mücadele ve örgütlenmeyi benimsediğini uzun süren volta boyunca hocaya anlatmış. Velhasıl o anlatmış hoca dinlemiş. Yorulmuşlar ve Fatoş Güney'in oturduğu masaya gitmişler. Yılmaz Fatoş'un yanında siyasi konuları bırakıp Adadaki yaşamından söz etmeye başlamış. Adada üretim yapıldığını, bazı mahkûmların hemen oradaki binalarda konserve fabrikasında çalıştığını filan anlatmış.* Adanın belli yerlerinde "köy" tabir edilen küçük ev benzeri kulübeler bulunduğunu, oralarda da sebze meyve üretimi yapıldığını söylemiş. Sonraki hafta tekrar buluşmak üzere Hoca adadan ayrılmış.

12 Eylül 1980: Sabaha karşı saat 5-6 sıralarında önce Taksim tarafından makineli tarakaları duydum, hemen televizyondaki telsiz frekansına geçtim, konuşmaları dinlemeye başladım, polis cenahında bir panik havası var [Sonraki günlerde bu tarakalarm askerler ile polisler arasındaki müsademeye ait olduğu şeklinde tevatürler işitmiştim, askerler polisleri silahsızlandırmak istemişler falan...]. Ardından ekranda Kenan Evren göründü. Beklenen darbe olmuştu. Hemen Mehmet Hoca'yı uyandırdım. Hoca bir süre sonra fırına koştu, bol miktarda ekmek alarak eve döndü. Sokağa çıkma yasağı başlamak üzereydi. Sabah olduğunda Tekirdağ Hayrabolu'da her sene olduğu gibi yine panayır başlamış mıydı

* Hocanın orada gördüğü o binalarda şimdi muhtemelen Abdullah Öcalan kalıyor.

bilmiyorum. Ama herkes darbe ile uyanmıştı... Benim uyanmama gerek yoktu... Bekliyorduk... Askeri bir darbe olacağını aylar öncesinden biliyorduk, evet bekliyorduk, ama yine de ve elbette hakikisiyle yüz yüze gelince açıkçası tuhaf olduk. Ne yapacağımız konusunda önceden konuşmuştuk, yani darbenin nasıl gelişeceği ihtimalleri konusunda. Bir hiyerarşi içinde darbe olursa ne olur ya da MHP'li kesimin başını çektiği bir darbe olursa nasıl olur diye. Birinci seçenekteki gibi bir darbe olduğu için, konuştuğumuz haliyle, demek ki, örgütü yavaş yavaş geriye çekme ve darbeye karşı direnişi örgütleyerek ricat haline girme gibi bir durum içindeydik. Kendi başıma yaptığım değerlendirmede böyle düşündüm.

13 Eylül 1980:

Sonbahar: Bir bitişin başlangıcıdır. Akşam: Bir bitişin başlangıcıdır. Sonbahar akşamı: İki kere hüzündür. Sonbahar akşamının ışığı her daim kınalıdır. Masamın üzerinde yarısı yanmış kara bir kibrit çöpü ve duvarın üzerinde kibirli bir parmak lekesi bana bakıyor. Masadaki yarısı yanmış kara kibrit çöpü ve duvardaki kibirli parmak lekesi de biliyor ki, akşamın ışığı kınalıdır ve süssüzdür ve sözsüzdür. Ellerimin titremesi sinirden... Kendimden sakladığım, kendime söylemediğim... Kendime söyleyebildiğim, hüzünlü bir felsefedir! Kalemin ucundaki çizgi ile bunu ve içimdeki bun'u yazabilirim (Hüzünlü bir felsefede!). Sözcüklerin ikiz anlamsızlığıyla alay edebilirim (Hüzünlü bir felsefede!). Akşamın ışığı kınalıdır. Süssüzdür ve sözsüzdür. Yalancıdır (Hüzünlü bir felsefede!). Akşamın ışığı yorgundur. Hem kınalı, hem yorgun... Kiremitli çatı kalmışsa eğer çevrende, bir bak: Kiremitler de her daim kibirlidir (Duvarın üzerindeki parmak lekesi gibi). Kiremitler kibirli, akşamın ışığı kınalıdır. Akşamın kınalı ışığını yansıttığı için kibirlenen kiremitleri seyrederken, paketteki son sigaraya kutudaki son kibriti denk düşürmek ise fevkalade bir iştir! Peki, son sigara-son kibrit denkliği rastlantı mıdır, hesap işi midir? Son sigarayı yakarken, son kibrit çöpünün tıslaması ise müthiş bir felakettir! Ama boş ver, akşamın ışığı kınalıdır... Yine de, sen sen ol, kutuda kibrit var mı, bak, ondan sonra sigaraya sarıl; ya da kibriti çakmadan önce, bak, sigaran kalmış mı? Canın tatlı yemek isteyince, ha deyince tatlı bulamazsan, otur kendin yap... Canın şiir okumak isteyince, ezberinde yoksa, ha deyince bir şiir de bulamazsan, otur kendin yaz... Tatlını ye... Şiirini okuduktan sonra yırtıp at... (İhtimal tatlının tadı damağında kalır, şiirin ise birazı belleğinde... Anımsayınca mahcup gülümsemek için...). Sonra bu duygularını birileriyle üleşmek iste, işte böyle punduna getirip söyleyiver. Ferahla... Ya da hüzünlen. Hüzünlenince de ferahlayabilirsin... (ABKÇ)*

* A.g.e.

15 Eylül 1980: Mehmet Hoca Haliç'teki akrabalarının yanına gidip geldi. Cuntadaki Orgeneral Haydar Saltık hakkında "Alevi'dir, bize zararı dokunmaz, MHP'lilerin canına okuyacak" gibi tevatürler varmış. Can sıkıcı. Bugün bankalar açıldı, grevdeki 51 bin işçiye dün zorla işbaşı yaptırıldı. Cunta tarafından DİSK ve bağlı sendikaların yöneticilerine ve işyeri sendika temsilci ve baş temsilcilerine teslim olmaları duyuruldu. Derhal birçok sendikacı Selimiye Kışlası'nın önünde sıraya girmiş, öyle ki izdiham yaşanmış, cezaevindeki görevli subaylar "artık bugün sıranız gelmez, yarın sabah erkenden yeniden gelin" diyorlarmış. Peki, biz ne diyelim? Evet, Josef senin durumuna ne kadar çok benziyor değil mi? Artık sana adınla ve soyadınla hitap edeceğim Josef K! Öyleyse şimdi iyi dinle:

Sen de Josef K, 30. yaş gününün sabahı uyanmış, tutuklandığını, ama normal yaşamına devam edebileceğini öğrenmiştin, öyle değil mi? Ne demişlerdi sana? "Kuşkusuz tutuklusunuz, ancak bu durum işinize devam etmenizi engellemez. Gündelik yaşantınızı sürdürmenize kimse karışmayacak." Neyle suçlandığın bildirilmediği için önce bunu bir şaka sansan da, kısa sürede durumun ciddiyetini kavramıştın. Ancak ne mahkemeye çıkarılıyordun ne de savcılarla görüşebiliyordun. Çalıştığın bankada, kaldığın pansiyonda, gittiğin yerlerde herkes, anlaşılmaz bir biçimde bu davadan haberdardı. Savunma gücün yoktu, bir hiçtin sen. Çaresizce cezanı beklemeye başladın. Sonunda Josef K, 31. yaş gününde odandan iki görevli tarafından alındın. Adamlara karşı koymayı aklından bile geçirmedin, her istediklerini yaptın. O adamlar tarafından bir taş ocağına götürüldün. Biri gırtlağına yapışmıştı. Öteki de bıçağı yüreğine saplayıp iki kez çevirdi. Gözlerinin feri sönerken Josef K, yanak yanağa vermiş iki adamın yüzüne doğru eğilip çözülüşünü gözlediklerini gördün. "Bir köpek gibi!" dedin, sanki utanç senden sonra da yaşamalıymışçasına.

Josef K*

Yani Josef K, içinde bulunduğun durumu hiçbir zaman sorgulamadın, bu yüzden senin için beklenen ve kaçınılmaz bir sonu kendin hazırladın be arkadaş! Suçlandığın zaman, huzura kavuşabilmek uğruna, sana biçilen cezaya hep bir meşruiyet arı-

* "Josef K", Franz Kafka'nın ünlü *Dava* romanının kahramanıdır... *Dava*, yazarın *Amerika* ve *Şato* gibi bitirilmeyen ve ölümünden sonra yayımlanan üç romanından biridir.

yordun, senin için biçilen cezaya bir suç bulmaya, kendini suçlamaya çalışıyordun! Sesini çıkarmadın. Gözlerini bile kaldırmadın. Bir nesne yerine konulduğunun farkındaydım, hatta bunu yeğliyordun.

Selimiye Kışlası kapısında sıraya giren o "sendikacılar" da tıpkı senin gibi "Kafkaesk bir atmosfer" yarattılar kendilerine, gerçek ile kâbusun birbirine karışıp ayırt edilemediği bir anlam ve mantık yüklediler olup bitene... Çünkü bildik sebep-sonuç illiyetinin çöktüğü, her an her şeyin herkesin başına gelebileceği, üstüne üstlük hiç kimsenin asla bu tür garabetleri sorgulamadığı karanlık günlerdir, faşizm günleri... Düşündüler ki, başlarına gelenler ne denli saçma olursa olsun, değiştiremiyorlarsa kabulleneceklerdir. Çünkü o sırada toplumun büyük çoğunluğu da aynı saçmalığı "normalleşme" olarak benimseyip faşist cuntayla şu ya da bu düzlemde uzlaşmayı tercih etmekteydi. Yazık. "Keşke" olmasaydı...

Oysa o "Rahip" sana ne demişti Josef K? "Doğru soruları sorarak o 'keşke'lerin yaşanmasını engelleyecek bir yaklaşımı yakalamalısın." Ama sen hiç sorgulamadın hep "keşke"lerinle yaşadın...

18 Eylül 1980: AP'den 7, CHP'den 25, MHP'den 11, MSP'den 5, MBG ve bağımsızlardan 2, toplam 50 parlamenterin gözaltına alındığı açıklandı. Bu arada, darbe oldu ama Mehmet Hoca'nın İmralı'daki Yılmaz Güney'le randevusu var, gitmesi lazım. Her şeyi göze alıp aynı mekanizma ve yolu takip ederek tekrar görüşmeye gitti ve geldi. Nasuh abiyle birlikte dinledik. Yılmaz Güney bu ziyarette kendisinin üretim yaptığı "köy"ü de hocaya göstermiş. "Tepeye yakın duran bir küçük binadan ibaretti. Ada yaşamıyla ilgili sohbet kendiliğinden 12 Eylül darbesine ve muhtemel sonuçlarına döndü" diye devam etti Hoca. Bilinen mahkûmiyeti dışında yazdığı yazılardan dolayı hakkında yüzyılı bulan davalar açıldığını ve dolayısıyla eski davayla ilgili mahkûmiyet bitse bile yenilerinin sırada olduğunu hatırlatmış. Hoca o âna kadar daha çok dinlemeyi tercih etmişken, görüşme talebi geldiğinden beri aklındaki soruyu sormuş. "Peki" demiş "daha uzunca yıllar cuntanın elinde bir rehin gibi beklemeyi düşünüyor musun?" Bu soruyu sorduğunda masada sadece Fatoş varmış. Mehmet Hoca cevap beklerken Yılmaz yine "Gel ağabeyciğim volta atalım" demiş. Tekrar voltaya başlamışlar. "Fırsatım olsa bir saniye bile burada kalmam" demiş. Hoca da kendisini Adadan yurtdışına kaçırabileceğimizi söylemiş. Yılmaz, konuyu yeniden cuntaya karşı

ortak mücadeleye getirmiş ve Ekim siyaseti olarak Devrimci Yol ile siyasi işbirliği istediğini ve esas talebinin bu olduğunu, kaçma konusunun bu siyasi işbirliğinin bir parçası olarak düşünülebileceğini ve buna hazır olduğunu anlatmış. Epey uzun süren bu görüşmeyi, sırada bekleyen diğer ziyaretçilere de zaman ayırmak için böyle sonlandırmışlar. Mehmet Hoca'nın anlattıklarını dikkatle dinleyen Nasuh abi, "Yılmaz Güney'i bir devrimci sanatçı olarak görürüz ve destekleriz" dedi; "kurduğu yeni siyasi hareketi ise henüz bilmediğimizi, tanımadığımızı, bir devrimci sanatçı olarak onu Adadan kaçırmak için elimizdeki bütün imkânları kullanmaya hazır olduğumuzu git kendisine söyle" diye hocanın beklediği cevabı da verdi.

21 Eylül 1980: Cuntanın ilk idam kararı: Serdar Soyergin'e Adana 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nce idam cezası verildi. Dün Eski Deniz Kuvvetleri Komutanı emekli Oramiral Bülend Ulusu Başbakan yapıldı. Bugün de Ulusu hükümeti açıklandı. Turgut Özal ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı! Yani 24 Ocak artı 12 Eylül denklemi kurulmuş oldu, zaten o kararların ancak faşist bir rejimde hayata geçirilebileceğini biliyorduk. Ve bizler de artık darbe düzeninde yaşamayı öğrendik. İlk birkaç gününün şokunu atlattıktan sonraki durumumuz, sanki Türkiye'nin her tarafında ilan edilmiş bir sıkıyönetim altındaymışız gibi. Ama buna karşı ne yapılacağı, bize yönelik operasyonların karşısında nasıl bir manevra alanı kazanacağımız gibi çok hayati konular orta yerde duruyordu elbette. Ankara'daki arkadaşlardan Mehmet Ali buraya gelmiş, Nasuh ve Oğuz'la görüşmüş ve tekrar Ankara'ya dönmüş. Ankara'dakilerin ne tedbirler alacağı konusunda ihtiyarlar gerekli şeyleri söylemiş olmalı. Bizim evde de bu konuları konuştuk. Türkiye'yi 11 bölgeye ayırıp bu bölgelerin nispeten otonom bir şekilde davranması ve bu sayede bize yönelik operasyonların mümkün olduğu kadar yapıldığı yerle sınırlı kalması gibi seçenekleri ilk acil çözümlerden birisi olarak düşünüyoruz.

22 Eylül 1980: Bugün Osmanbey'deki bürodan çıktım, takım elbiseliyim, elimde bond çanta, çantanın içinde *Devrimci Yol* dergisinin son sayı hazırlıkları... Caddeye adımımı atar atmaz bir vaveyla koptu. Yüze yakın insan ellerinde yumruklu yıldız amblemli kocaman Devrimci Yol pankartlarıyla "Kahrolsun faşist cunta!" diye slogan atmaya başladı. Bizimkilerin korsan mitinginin ortasında kalmıştım. Bu şekilde "yakalanmak" tam bir rezillik, kim-

seye anlatamam derdimi. Baktım yaşlı bir kadın bu taşkaladan kaçmaya çalışıyor, hemen onun koluna girdim, takım elbisemle birlikte ona yardım ederek hızla uzaklaştım bizimkilerin eylem mahallinden! Daha sonra Oğuz abiyle Fındıklı'da bizimkilerin Mühendislik bürosu olarak açtıkları bir mekânda İstanbul il komitesiyle bir araya geldik, Çetin (Uygur) abiyi de gördüm, meğer o da İstanbul'a gelmiş ve komitede görev almış. İstanbul işlerine karışmıyorum elbette, ama orada Sedat Kesim'den kendi çalışmalarım için birkaç arkadaş istedim.

23 Eylül 1980: Darbeden sonra da Cihangir'deki evde rutin hayatımıza devam ettik. Oğuz gece evde kalmıyor ama Nasuh ve Alime zaman zaman geceleri de bizde kalıyorlar. Bu arada cuntanın kapattığı Demokrat gazetesinden kalan ekiple ilişki kurdum, yayın çalışmalarını sürdürebilmek için. Bunların başında İbrahim Sevimli var. İbo ve Cumhur Aytulun, Yalçın Çilingir bir araya geldik; bu arkadaşlarla düzenli bir illegal yayını nasıl yapabileceğimiz, kimleri istihdam edebileceğimiz konusunda mesai yaptık. Mustafa Sönmez de bu ekiple çalışıyor, zaten Cihangir'de bizim evin hemen aşağısında oturuyor ama bunu bilmiyor elbette. Bir de İsak ve Şebnem var. İbo beni onların evine de götürüp tanıştırdı, sıkıştığımda kalabileceğim yerlerden. Artık cunta koşullarında bir yayın faaliyeti örgütleyeceğiz, gerekli fizibilite çalışmalarını yaptık. Yani, "Kendi matbaamızda, kendi bürolarımızda bu işi nasıl yapabileceğiz, kimlerden ekip oluşturacağız?" diye imkânları tartıştık. İbrahim Sevimli, *Demokrat* gazetesi vasıtasıyla varolan ilişkilerini derleyip toparlayacaktı. Bir yandan da, Cumhur Aytulun'la filan beraber, işin teorik kısmını da ihmal etmeyeceğiz. Teorik, ideolojik çalışmalar, çeviri çalışmaları yapacak ve cuntaya karşı mücadeleyi dünyada duyurabilecek, sesimizi duyurabilecek imkânlar yaratabilecek. Ama üzerimizdeki basınç da giderek artıyor, İstanbul-Ankara arasında kuryeler gidip geliyor.

24 Eylül 1980: Sedat Kesim vasıtasıyla ilişkiye geçtiğim memur teşkilatından Bayram'la buluştum. Boğazkesen'de irtibat yeri olarak bir kırtasiyeci dükkânı açacak, gerekli miktarda para verdim. Önümüzdeki günlerde halleder umarım. Emek Dağıtım'dan Tuncer Özdemir'le de görüştüm, benim koşturmacalarıma yardımcı olacak. Belli zamanlarda buluşmaya başladık.

25 Eylül 1980: Nasuh abiyle konuşmaları ışığında, Mehmet Hoca tabir caizse kelle koltukta tekrar Yılmaz Güney'le görüşme-

ye gitti ve neyse ki bu sefer de geri gelebildi. "Benim için durum sıkıntılıydı. Nasuh'un kurduğu cümleyi olduğu gibi Yılmaz'a nasıl söyleyecektim ki? 'Siyasetini değil, senin devrimci sanatçı kişiliğini ciddiye alıyoruz!' Yol boyunca hep bu cümleyi nasıl aktaracağımı düşündüm. Bu cümlenin Yılmaz'ı inciteceğini biliyordum. Sonunda, bu cümleyi böyle çıplak haliyle aktarmamaya, daha dolaylı bir dil kullanmaya karar verdim" diye bir girizgâh yaptı. Nitekim karar verdiği gibi söylemiş. Cuntaya karşı ortak mücadele ve siyasi işbirliklerinin solda mutlaka gerekli olduğunu, böyle bir perspektife zaten başından beri sahip bulunduğumuzu, direniş komiteleri önermesi üzerinden de giderek, siyasi işbirliği talebini, bu perspektif içine oturtarak yanıtlamış, sonra da konuyu firar meselesine getirmiş. "Siyaset olarak bütün imkânlarımızla bu eylemi gerçekleştirmeye hazır olduğumuzu söyledim" dedi. Yılmaz, memnun görünmüş. Yarı açık cezaevinde bulunanların yasal bir hakkından söz etmiş; yarı açık cezaevine hak kazananların belli zaman dilimleri içinde 10 gün izinli olarak dışarı çıkma hakkı bulunduğunu, kendisinin de önümüzdeki bir iki ay içinde böyle bir hakkı bulunduğunu, ancak araya 12 Eylül darbesi girdiği için savcının buna cesaret edip etmeyeceğini bilmediğini söylemiş. Ve öncelikle bu izinli çıkış meselesini denemek istediğini, bu mümkün olmazsa, Ada'dan kaçışı gündeme almak gerektiğini anlatmış. Sonunda bir çerçeve üzerinde karara varmışlar: Yılmaz, savcıya başvurarak izin hakkını talep edecek. Savcının 10 günlük izni vermesi halinde izindeyken biz de onu yurtdışına çıkaracağız. İznin verilmemesi halinde, Ada'dan kaçırma gündeme alınacak. Hangi planın uygulanacağı konusunda ise biz Devrimci Yol olarak Yılmaz'dan haber bekleyecektik.*

26 Eylül 1980: Darbeden sonra da Taner'le haberleşme işi tamamen bana kaldı. Almanya'dan bazı telefon numaraları var. Mehmet Hoca Galatasaray postanesine gidiyor ve onunla üstü kapalı şekilde görüşüyor. Ama artık kurye de kullanacağız. Taner Almanya'dan bir arkadaş göndermiş, adı Bayram. Cem May dağıtımdaki arkadaşlara birkaç bin mark bırakmış Bayram. Sonra buluştuk, güleç yüzlü bir arkadaş. Aslında adı değil soyadı

* Yılmaz Güney 9 Ekim 1981 tarihinde Isparta Yarı Açık Cezaevinden bir günlük izinli olarak hapisten çıktı, Antalya'nın Kaş ilçesinden Yunanistan'a bağlı Meis Adası'na, oradan da İsviçre'ye kaçtı. Daha sonra Fransa'ya geçti ve yaşamının geri kalanını orada geçirdi.

Bayram'mış, adı Hayrullah. Cem May'da Aziz Nesin'le de tanışmış, çok memnundu. Ama hemen dönmesi gerekiyordu. Artık telefondan çok onun kuryeliğiyle haberleşmeyi kararlaştırdık.

3 Ekim 1981: 12 Eylül rejiminin asıl sahipleri sahneye çıktılar. Vehbi Koç, Kenan Evren'e yazdığı mektubunda şöyle diyor: "Şimdi faşist ordu iktidara geldi, kapitalistlerle birleşerek Türk işçisini istismar ediyor propagandası yapılmaktadır. Böyle bir iftira karşısında işçi-işveren ilişkilerini düzenleyecek olan kanunlar, taraflar için adilane bir şekilde ve asgari hata ile çıkarılmalıdır. Bu düzenleme yapılırken, bazı sendikaların Türk devletini ve ekonomisini yıkmak için bugüne kadar yaptıkları aşırı hareketler göz önünde bulundurulmalıdır... İşçi sınıfını ayaklandırmak amacıyla, Komünist Parti'nin, solcu örgütlerin, Kürtlerin, Ermenilerin, birtakım politikacıların kötü niyetli teşebbüslerini devam ettirecekleri muhakkaktır. Bunlara karşı uyanık olunmalı ve teşebbüsleri muhakkak engellenmelidir... Basının kalemine tenkit fırsatı verilmemelidir." Bir süre önce TİSK Genel Başkanı Halit Narin de "20 yıl işçiler güldü biz ağladık, şimdi gülme sırası bizde" demişti. Alçak burjuvalar işçilerin anasını ağlatmaya yemin etmişler...

7 Ekim 1980: Bugün iki idam haberi var. Sağ görüşlü Mustafa Pehlivanlıoğlu ve devrimci Necdet Adalı idam edildiler.

10 Ekim 1980: Taksim Sıraselviler girişinde Sinan Çetin ile karşılaştım. Kucaklaştım. O sıralar Sezen Aksu'yla aralarında aşk dedikoduları vardı. Ben elbette Leyla için üzülmüştüm. Ona kızdım. Boş ver bunları, zaten herkes senin gibi konuşuyor dedi. Sonra, bak şimdi arandığını biliyorum, gel benim evimde kal, hiç kimse bulamaz seni orada, ben de zaten askere gideceğim. Ne olur şu badireyi atlatana kadar gel bende saklan" diye diretti. Bana üzerinde adresinin ve telefonunun yazdığı kartvizitini verdi. Neyse, vedalaştık ve ondan ayrıldıktan bir süre sonra, ne olur ne olmaz, yakalanırsam üstümde çıkmasın, çocuğun başı belaya girmesin diye yırttım attım kartvizitini...

11 Ekim 1980: Bugün sokağa çıkma yasağı var. 11. Genel Nüfus Sayımı yapılıyor. Daha doğrusu açık hava hapishanesinde kaç kişi olduğu sayılıyor! Mehmet Hoca akrabalarının evindeydi. Bizim kimlikler sağlam. Sayım memurları geldiler, Ramazan ile Cemile'yi kaydedip gittiler... Bu tür durumlarda bazen kendimi saklambaç oynayan çocuk gibi hissediyorum! İllegalitenin eğlenceli tarafları da var yani...

12 Ekim 1980: Hoca, Taner'le konuşmuş, Almanya'dan Bayram'ın tekrar geleceğini ve buluşma yerini söylemişti. Sıraselviler'deki Kennedy otelinde buluşmaya, dikkat çekmesin diye Ayşe ile birlikte gittim. Ama bir baktım ortalık tam bir karambol. Tufaya mı geldik, ne oldu diye tedirgin oldum. Neyse Bayram yanımıza geldi. Meğer o kalabalık Beşiktaşlı futbolcularmış. Koşturmacalar filan o yüzden. Bayram'la otel lobisinde görüştük, getirdiği markları da teslim alacaktım. Düzenli olarak ne kadar para getirebileceğini sordum. Onlar da bu işi kendi aralarında konuşmuşlar, hesabını kitabını yapmışlar "aylık 15 bin mark kadar olabileceğini" söyledi. "Şu anda ne kadar verebileceksin" diye sordum, toplamda hesaplarında 95 bin mark olduğunu, şimdilik yanında yarısından birazını getirebildiğini söyledi. "Telefon edip kalanını isteyeceğim" dedi. Meğer Mehmet Hoca'nın konuştuğu telefon numarası da Almanya'da çıkardıkları *Devrimci İşçi* ve *Türkei Information* dergilerinde sürekli yayınlanan bir numaraymış. Hayret bir şey yani! Neyse, Bayram'ın mazereti de vardı. "Türkiye'ye geldiğimi bilen insan sayısı çok az" dedi. Bizim güvenliğimiz ve kendi güvenliği için oradaki arkadaşlardan birkaçı dışında kimsenin haberi yokmuş. Yani işte... "Peki, geri kalan parayı nasıl getirteceksin?" diye sordum. Arayacağı arkadaşa namı Avrupa'ya yayılmış gazetelerinin de adresi olan dernekten başka yerden ulaşması mümkün değilmiş ve o da Türkiye'ye o aşamada gelemezmiş. "En iyisi" dedi, "eşim Nevin'i arayayım, o getirsin." Yapacak bir şey yok, "peki" dedim ve tekrar buluşmak üzere ayrıldık.

15 Ekim 1980: Kennedy otelindeki Bayram'a telefon ettim, otelin önünde buluşalım dedim. O hâlâ telefon dinlenir diye kendince telefonda buluşmamıza bir anlam vermek için "gel tavla atalım" filan diyor. Akşamüstü tavla oynamak! Neyse, hava da kararmıştı, otelin önüne vardığımda bir baktım ellerinde uzun namlulu silahlarla polisler var. Yandık! Bozuntuya vermedim, o sırada Bayram da yanında eşi Nevin olduğunu tahmin ettiğim bir arkadaşla otelden çıktı. Uzaktan göz ettim, anladı bir şeylerden kuşkulandığımı, yanıma yanaşmadan uzaktan takip etmeye başladı. Tam iş çıkışı saati, çok kalabalık ve herkes Sıraserviler'de neredeyse koşar adımlarla yürüyor. Bizim böyle hızlıca yürümemiz dikkat çekmemiştir, diye düşündüm. Taksim Meydanına otobüs duraklarına kadar geldik. Duraklar doluydu. Gelen otobüslerden birine son

anda atladık, bizden sonra binen olmadığından emindim. Yine de işi sağlama almak için, "önce ben ineyim, sonraki durakta siz inersiniz, ben yürüyerek o durağa gelirim" dedim, çaktırmadan. Dediğim gibi yaptık, Harbiye taraflarında otobüsten indim ve bir sonraki durağa yürüyerek vardığımda onlarla buluşabildim. Sonra uygun bir yer bulduk, oturduk. Nevin'le de tanışmış oldum, hâlâ heyecanlıydı. Bayram'a "o saatte tavla oynamak nereden aklına geldi?" diye takıldım. "Yani aslında çok dikkatli davranmaya çalışıyorum" dedi. Ev alım satımıyla ilgileniyormuş gibi otel santralından telefon bağlantıları yaptırıp görüşmeler yapmış, üzerlerindeki paraya ve İstanbul'da oluşlarına kendince emlak alışverişi gibi kılıf hazırlıyormuş. Yüklü miktardaki parayı izah edebilmek için noterden ev alım satımı için vekalet dahi çıkarmış. Bu arada Nevin'in gelişi de epey tantanalı olmuş. Bayram onu karşılamak için havaalanına gitmiş. Bir bakmış danışmadan ismi anons ediliyor, epey paniklemiş tabii... Meğer Nevin uçağa binerken *Tercüman* gazetesinden tanıdıkları olan Almanya görevlisiyle karşılaşmış ve o da Nevin'e Türkiye'ye gazeteye göndermek istediği bir postayı vermiş. Nevin de böylece getirdiği *Tercüman* gazetesi postası sayesinde iyi kamufle olacağını düşünmüş ve öyle de olmuş. Ama postayı almakla görevli bir işgüzarlık yapmış. Nevin'e yardımcı olma hevesiyle torpilini kullanmış ve Nevin'i karşılayacak olan Bayram'ın ismi havaalanı hoparlörlerinden bangır bangır anons edilmiş. "Az kaldı yüreğime iniyordu" dedi Bayram. Neyse onu ve yanında getirdiklerini alıp otele gelebilmişler. Nevin bana bir karton da Marlboro sigarası getirmiş, hediye niyetine. Bu arada daha önce ihtiyarların hatırlattığı bir sorunumuzu da aktardım. Bizimkiler özellikle Karadeniz bölgesinde dağa çıkmaya başlamıştı ve şiddetli bir şekilde uyku tulumu, bot, kazak gibi malzemeye ihtiyaç vardı. Bayram'dan bu sorunumuzu da çözmelerini istedim. Hoşbeşten sonra, kalktık caddeye çıktık. Yürürken Nevim ve Bayram "bu soğuk havada hâlâ üzerinde düzgün bir mont bile yok" dediler ve emrivakiiyle beni bir mağazaya soktular, kahverengi bir palto aldılar. Vitrinlere bakarken nedense, "kendimi şehrin buralarında sanki vitrindeymişim gibi hissediyorum" dedim. Duygulandılar. Sonra vedalaşıp ayrıldık, onlar ertesi gün Almanya'ya dönecekti, ben de markları ihtiyarlara teslim etmek üzere evin yolunu tuttum.

24 Ekim 1980: Devrimci Serdar Soyergin de idam edildi. Öfke ve kasvet sürekli yer değiştiriyor. Bir şey yapmalı ve o şeyin ne olduğunu çok iyi biliyoruz! Ve bugün tuhaf bir hadise oldu. Eve polis kılıklı bir sivil geldi, birilerinin ismini söyledi ve burada oturup oturmadığını sordu. Epey tedirgin olduk ve Mehmet Hoca'ya eve geldiğinde hemen terk etmesini söyleyen bir not bırakıp ayrıldık. Birkaç saat sonra olağanüstü hallerde kullanmayı kararlaştırdığımız buluşma yerine geldi o da... Eve gelmiş; evde kimse olmayınca kanepeye uzanmış yorgunluk çıkarıyormuş, o ara kapı çalmış, açmış kapıyı, nefes nefese soluyan Nasuh'la karşılaşmış. "Melih nerede" diye sormuş, "bilmiyorum" deyince, hiçbir şey demeden merdivenlerden hızla inmiş ve gitmiş. Hoca da acaba ne oldu şaşkınlığıyla salonun ortasında adımlarken yemek masasında benim bıraktığım notu görmüş, o da derhal evi terk ederek buluşma yerine gelmiş. Durumu değerlendirdik, tesadüf herhalde deyip eve geri döndük. Nasuh'un acelesi de tüy dikmişti şüphemize ama...

29 Ekim 1980: Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun 57. yıldönümünde, Federal Almanya'da siyasi iltica isteyenlerin yüzde 90'ının Türk (Kürt?) olduğu açıklandı. Bugün Bülent (Forta) ile buluştuk... Aslında benim onunla görüşmem illegalite gereği, yasak! Ama Bülent Ayşe'nin de arkadaşı ya, işte ben de ona eşlik edip sözümona yasağı deliyorum! Vicdanım rahat yani... Oyalanmadan Kilyos'a gittik, bir baktım motelin önünde 06 LR 205 duruyor, "yandık" dedim "Oğuz abi buradaymış!" Hemen geri vitese taktım, telaşla öyle bir yol almışım ki, baktım tabelada Edirne 60 kilometre yazıyor! Bir vakit sonra tekrar gittik... İki gün tatil yaptık, Bülent'le hasret giderdik.

31 Ekim 1980: Bülent'le vedalaşmadan önce Moda'da bir çay bahçesinde oturuyorduk, o sırada bir baktık oranın garsonu Aslan Törer! O kendisini bizden gizlemeye çalıştı, biz kendimizi ondan gizlemeye çalıştık, apar topar oradan kalktık. Bülent'in arabasına hemen gitmedik, bir iki sokağı dolaştıktan sonra gittik, yine de çay bahçesine yakındı. Ve daha sonra o arabayla Bülent bizi, Sıraselviler Caddesi'nin başında bıraktı, evin olduğu Cihangir kısmına gelmedi. Oradan biz yürüyerek eve geldik.

7 Kasım 1980: Toplu suçlarda gözaltında tutulma süresi 30 günden 90 güne çıkarıldı. Anlamı, 90 gün kesintisiz işkence! Gelen bilgilere göre işkenceciler fazla mesai yapıyor, işkence aletlerini kullanmak için sıraya giriyorlar! Bugün Taksim'de yedek parça

dükkânlarının olduğu arka sokakta Kamer'le randevum vardı. Takibe uğradığımı fark ettim. Meşin ceketli adamlar peşimdeydi. Eve dönmekten vazgeçtim, Şebnem ve İsak Atiyas'ın evine gittim, bir gece orada kaldım,

20 Kasım 1980: *Devrimci Yol*'un 12 Eylül'den sonraki ilk sayısı, 38. sayı yayınlandı. Bu sayıda kapsamlı bir faşist cunta değerlendirmesi var. Ama ağırlık direniş haberlerinde... Bize gelen haberler 12 Eylül'ün hemen ardından cuntaya direnişin çeşitli biçimlerde özellikle sokaklarda devam ettiğini gösteriyor. Gecekondularda, okullarda, üniversitelerde, sokaklarda bildiriler dağıtılıyor, duvar gazeteleri asılıyor. Bu tür direniş haberleri cunta icazetindeki matbuatta elbette yer alamaz, sadece *Devrimci Yol* gibi illegal devrimci yayın organlarında duyurulabiliyor. Aktardığımız haberler arasında şunlar var: Mesela, 26 Eylül günü Ankara Anıttepe Gençlik Caddesinde, 29 Eylül günü Küçükesat Başçavuş Sokak'ta meşaleli gösteriler yapıldı. Cuntaya karşı sloganlar atıldı ve çatışmalar çıktı (Bu olaydan iki gün sonra, "cunta kuvvetleri" aynı sokaktan geçmekte olan yüze yakın insanı yakalamış ve bir yüzbaşı elindeki makasla halkın saçını ve bıyığını kestikten sonra yat kalk talimi yaptırmış ve zorla Atatürk'ün gençliğe hitabesini okutmuştu!). Benzer gösteriler Anıttepe Ordular Sokak'ta, Esat Caddesi'nde ve başka yerlerde devam etti. Özellikle 6 Ekim günü cuntanın en fazla denetim kurduğu Kızılay Meydanı'nda ve çevre sokaklarda 500'den fazla kişinin katıldığı gösteriler düzenlendi. Aynı anda 25 tane bombalı pankart asıldı. Kızılay trafiği uzun süre kapalı kaldı. Bu sırada Kızılay'ın çeşitli yerlerinde halka binlerce bildiri dağıtıldı. Binlerce el ilanı fırlatıldı. Çevreye 100 kadar duvar gazetesi asıldı. Özellikle kalabalık yerlerde ağaçlara asılan ve generalleri temsil eden maketler büyük ilgi toplamıştı. Kasım ayında İstanbul'da Yenikapı ve Gedikpaşa'daki plakçı dükkânlarından kasetle cuntayı teşhir eden konuşmalar yapıldı. 13 Kasım günü Fatih'te Karadeniz Caddesi'nde yazılama yapılması üzerine cunta kuvvetleri akşam saatlerinde Paşameydanı'nı sararak gelişigüzel 2 bin kişiyi gözaltına aldı. 18 Kasım günü idamları protesto etmek üzere Kocamustafapaşa'da 3 tane bombalı general kuklası asıldı, çatışma çıktı. Direnişler sadece Ankara, İstanbul ve İzmir'le sınırlı değil. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde direnişler var. Cunta işbaşına gelir gelmez Karadeniz bölgesini özel operasyon alanı olarak seçmişti. Buradaki direniş de şehirlerde, kasabalarda,

köylerde ve dağlarda sürdürülüyor. Eylül ve Kasım ayları arasında meydana gelen çatışmalarda çok sayıda devrimci öldürüldü. [Bu direnişler özellikle dağlarda 1984 yılına dek devam etti.]*

21 Kasım 1980: Vaktimin çoğu artık iki ihtiyarla geçiyor. Nasuh ile Oğuz ilişkisine bakıyorum da bazen hakikaten şaşırıyorum. İkisi de zıt kişiliğe sahip ve bazen zıt şeyler söyledikleri de oluyor ve tam da bu şekilde birbirlerini tamamlıyorlar gibi geliyor bana. Nerede okuduğumu şimdi hatırlamıyorum ama Amerikan başkanlık sistemi de böyleymiş, başkan ile başkan yardımcısı birbirine zıt şahıslardan tercih edilirmiş ve buna da "the ticket" sistemi denirmiş. Bizim hareket için bu ikili bence tam bir şans. Çünkü en kritik anlarda gaz-fren sistemi çalışıyor. Bizimkiler çoğunlukla Nasuh abinin gaza bastığını, Oğuz abinin de (teorik formasyonundan sanırım) fren görevi gördüğünü sanıyor, ah bir bilseler bu ilişkinin tam tersi olduğunu, amma şaşırırlardı ha... Aman neyse, kimse bilmesin canım...

20 Kasım 1980: Bülent Forta Ankara'da yakalanmış ve Devrimci Yol'a yönelik büyük bir operasyon başlamış, çok sayıda arkadaşımız gözaltında...

22 Kasım 1980: Bugün de Mehmet Ali Yılmaz Ankara'da yakalanmış. Ankara'da toplu gözaltılar devam ediyor ve 204 arkadaşımız gözaltında. Bu tutuklamalara karşı kamuoyu duyarlılığı oluşturmak için Almanya'da Taner'le yapılan telefon görüşmelerinin bazılarını Mehmet Hoca'ya havale ediyorum. Hoca yine Galatasaray tarafında bir postaneye gidiyor, görüşeceği telefon numarasını içeriye verip sıra bekliyor. Görüşmeleri de sonra gelip bize aktarıyor. Son operasyonda yakalanan arkadaşların Mehmet Ali ve önemli bir kesiminin, ilk çemberin hemen etrafındaki arkadaşlar olması, pek çok ilişkiye vakıf olması ve her şeyden öte, o mücadeleyi asıl örgütleyecek arkadaşlardan oluşmuş olması, cuntaya karşı direnişi sadece örgütlenme açısından değil mücadele ve direniş açısından da epey yetersiz hale getirecek gibi... Ve artık

* 12 Eylül günlerinde İncirlik Üssü'nde görevli bir Amerikalı çavuşa düzenlenen suikastla; Ankara'da Amerikan Haberler Merkezi'nin bombalanmasıyla ve benzeri olaylarla ilgili gazete arşivlerinde pek çok haber bulunabilir. İşin acı tarafı "Hiç direniş olmadı" diyenler bile var; direniş olmadı öyle mi? Peki Ordu Gölköy'de, Aybastı'da, Ünye'de, Fatsa'da, Artvin'de, İstanbul sokaklarında, Uşak Eşme'de, Çukurova'da, Antalya'da, işkence tezgâhlarında faşist cuntaya direnen, teslim olmadıkları için kurşunlanan onlarca genç kız ve erkek... Bunlar da mı direniş sergilemedi? Daha nasıl direneceklerdi ki?

ihtiyarlarla bu verili durum üzerinden değerlendirmeler, konuşmalar yapıyoruz.

25 Kasım 1980: Operasyonun peş peşe bize doğru yöneldiğini, yani şahıs olarak da bizlere yöneldiğini ve doğrudan merkezî yapılanmayı da hedef aldığını görmemek mümkün değil. Mesela benim evi en kısa sürede değiştirmem lazım. Bir süredir Oğuz abinin göbekten vitesli 06 LR 205'ini kullanıyordum. O da güvenli değil artık. Bana teşkilattan sahte plakalı bir Renault Station verdiler. Yani annemden aldığım Ali Dedemden kalan ev parasını hâlâ harcamadım, örgüt işleri için koltuğun iç kısmına zulaladım, ihtiyarlar da biliyor, acil durumlarda kullanmak için saklıyorum. İhtiyarlar Renault'u "tarif edilmesi zor" bir renge boyatmamı istediler, götürdüm balrengine boyattım

30 Kasım 1980: Ankara'daki operasyonlar devam ediyor. Deşifre olmamış kuryelere şiddetle ihtiyaç var. İhtiyarlarla konuştuk, acaba Almanyalı Bayram olabilir mi, diye... Bayram yine buralarda çünkü. Ona "Seni buradaki ekibe alalım" diye teklifte bulundum. Haliyle "bunu Avrupa'daki arkadaşlarla paylaşmamız gerekir" dedi. Ankara'ya kısa süreliğine gidip gelemeyeceğini sordum. O da "Gerekiyorsa yaparım" dedi. Bayram'a Almanya'ya hemen dönmesini, şu anda Ankara'da arkadaşlarımızın işkence altında olduğunu, öldürülebileceklerini anlattım. İsimlerini teker teker saydım. Bu son durumu Almanya başta olmak üzere Avrupa'da ne kadar ses getirebiliyorsak ve ne kadar çabuk ve geniş kesimlere duyurabiliyorsak duyurmalarını istedim. Daha sonra ihtiyarlar Bayram'ın kuryeliğiyle ilgili, "boş ver Ankara'yı bilmez daha zorlaşır işler" diye vazgeçtiler. Bayram'la bu kez otelde değil Beşiktaş'ta bir apartmanın zemin katında buluşmuştuk. Çantamda ince kâğıtlara daktilo edilmiş ve bir kısmı da el yazılı dergi hazırlığı var. *Devrimci Yol* dergisinin son sayısının yazılarını yurtdışına çıkarmasını ve orada basılmasını isteyeceğim. Bunu sağ salim ulaştırabilmesi için kafa yorduk. Bayram gitti, bir kutu çok iyi ambalajı olan çikolata alıp döndü. Kutunun kapağı baya kabarıktı. Onu titizlikle jiletle açarak yazıları içine yerleştirdi. Bu işi de halletmiştik. Vedalaştık, ertesi sabah ilk uçakla Almanya'ya dönecekti [O dergi sayısı basıldı ve dağıtıldı].

1 Aralık 1980: Palaska Sokak'tan taşınmayı artık geciktirmemeliydim. Aslında Teşvikiye'de bir ev buldum. Mehmet Hoca'yla da oturup konuştum. Evi boşalttıktan sonra, biz artık aynı evde

kalmayacaktık, tuttuğum yeni evi artık o bilmeyecekti. Görüşmelerimizi de dışarıda yapacaktık. Evi boşaltma sürecinde Nasuh abi ilginç bir şey attı ortaya. "Oğuz" dedi, "bak ne yapalım! Melih'in evine bir sürü sahte belge koyalım, mesela Devrimci Yol olarak Toroslar'da gerilla başlatacağımıza dair, mesela ikimizin İzmir'e filan geçeceğine dair şeyler ve bu evin Melih'in evi olduğu bilinsin diye, ona ait fotoğraflar filan da koyalım, böylece hedef saptırırız ve vakitten kazanırız!" Güzel bir fikirdi ama bunlarla uğraşacak zamanımız yoktu. İhtiyarlar bana sıkıca tembih ettiler, taşınırken kamyonu mahalleden tutma diye... Mehmet Hoca'yla birlikte öğle vakti Palaska Sokak'taki evden çıktık. Ben bir kamyon o da bir taksi tutacak ve eşyalarımızı taşıyacaktık. Hoca ayrıldıktan sonra gittim Karaköy taraflarından bir kamyon bulup evi taşıma işini hallettim. Şimdi Teşvikiye'deki yeni evdeyiz. Adresi Nasuh ve Oğuz abi biliyor sadece...

5 Aralık 1980: Bayram yine gelmiş Almanya'dan, Tophane'de Mustafa Sönmez'in evinde kalıyormuş, periyodik randevumuzda İbo (İbrahim Sevimli) haber verdi. Sonra Sevimli onu alıp buluşma yerimize Kabataş iskelesine getirdi. Arkadaki tarihi küçük binada çay içip sohbet ettik. Bayram heyecanlı, birtakım aksiyon beklentisi içindeler belli ki, "şurada şu yapılamaz mı?" türünden sorular sorup duruyor. La havle. "Ben hadımım diyorum, sen oğul uşak kaç tane diye soruyorsun" diye terslendim. Anladı ve sustu. "Sizleri dışarı çıkarabiliriz" diye devam etti, "böyle bir şey düşünmüyoruz" dedim. Karadeniz'de dağa çıkan arkadaşlarımızın acil olarak uyku tulumuna ihtiyaç vardı, onu tekrar hatırlattım. Ayrıca korsan radyo yayını yapmayı düşündüğümüzü, gerekli malzemeleri hazırlamalarını söyledim. Bayram'dan hemen Almanya'ya dönmesini ve bu işleri çözmesini istedim.

7 Aralık 1980: Mehmet Hoca'yla daha önce sözleştiğimiz üzere akşam 5-6 gibi Mecidiyeköy'e yakın bir yerde buluştuk. Tekrar bir hafta sonra tekrar aynı saatte ve aynı yerde buluşmak üzere ayrıldık. Biz, Yılmaz Güney'den onu kaçırmak için haber beklerken aslında kendi derdimize düştük. Son günlerde peş peşe operasyon yiyoruz. Belki Yılmaz Güney'in gönderdiği haber bile bize ulaşamadı, kim bilir...

8 Aralık 1980: Almanya'daki Bayram'la telefonla görüştüm. İstediğimiz nitelikte uyku tulumlarını bulmuş ve satın almış. Alman ordusunun kullandığı gündüz parka haline dönüşebilen gece

uyku tulumu olarak kullanılan, soğuk kış koşullarına uygun uyku tulumlarıymış. "100 adet alıp bir yerde depoladım" dedi. Şimdi sorun bunların Türkiye'ye nasıl sokulacağıydı. Bayram, Alman yoldaşlardan yakından tanıdığı yürekli bir kadına bu talebi iletmiş. O da arkadaşlarıyla "tamam hallederiz" demiş. Olayın boyutunun ve tehlikelerinin farkındaymışlar elbette. Planları şöyle: Bir minibüsle karadan Türkiye'ye giriş yapacaklar. İstanbul'a gelip Keban Oteli'ne yerleşecekler. Bayram ise onlardan daha önce gelip minibüsün ikinci anahtarını bana verecek...

15 Aralık 1980: Bayram gelmiş, telefon ettim, "Keban Oteli karşısındaki Selvi Self Servis lokantasında büyük bir ayçiçeği tablosunun altındaki masaya gel" dedim. Hemen geldi, ikinci anahtarı aldım. "Almanlarla buluşmak gerekirse yine buraya gelirler," dedim. "Bu kadar uyku tulumu bir matbaa da ya da kâğıt deposunda fark edilecek kadar büyük bir hacim tutar mı diye?" diye sordum. "Evet" dedi Bayram, "100 adet, katlandıkları zaman bir sırt çantasına dönüşüyorlar ama yine de bir hacimleri var işte." İstanbul teşkilatından arkadaşlarla bu işi çözmem gerekiyordu. Bayram tekrar Almanya'ya döndü, Alman arkadaşlarla, konuştuğumuz üzere, sorun çıkması durumunda ne yapacakları, nasıl davranmaları gerektiği gibi teknik ayrıntıları görüşüp onları yola çıkaracaktı. Kısacası, minibüs ikinci anahtar ile park edildiği yerden alınıp götürülecek ve boşaltılacaktı sonra duruma göre ya bir yerde bırakılacak ya da alındığı yere tekrar konulacaktı. Onlar da minibüslerinin çalındığı başvurusu yaparak sorumluluktan kurtulacaklardı.

20Aralık 1980: Nasuh abi çoğunlukla bizim evde kalıyor. Evden çıkması riskli, İstanbul teşkilatından Kolsuz Vahap'a bir haber gönderecekmiş, balrengi Renault'a atladım, Kadıköy tarafına onun evine gidip geldim. Sahte plaka sağlammış, hiç dikkat çekmiyor...

23 Aralık 1980: Uyku tulumlarını getirecek Alman arkadaşlar, Günther ve Sabine Almanya'dan yola çıkmışlar. Kendilerini Katmandu'ya giden turistler olarak tanıtıyorlar. Bayram anlatmıştı, Günther doktorluk son sınıf öğrencisiymiş. Portakal rengi giysiler giyip ünlü meditasyon hocası ve düşünürü Backvan'ın kitabını şifrede kullanmak amaçlı yanına alacakmış. Boynuna da üzerinde Backvan'ın fotoğrafı olan bir kolyeyi, onun müridi havasını yaratmak için takıyormuş. Sabine daha sade kıyafetler giymiş

ama yine de hippi imajı yaratmaya çalışıyormuş. Yani bizim Bayram her bir şeyi ayrıntısıyla düşünmüş.

24 Aralık 1980: Bugün önce İbrahim Sevimli'yle buluştum. *Demokrat* gazetesi ekibi olarak deşifre olduklarını, İstanbul'daki operasyonun onlardan başlayabileceğini düşünüyoruz. Bu yüzden bir süre ilişkiyi kesmemiz gerektiğini anlattım ona. İnsanın canı acıyor tabii böyle bir durumda, bu gibi arkadaşlar sanki hedefmiş gibi... Sonra Tuncer Özdemir'le buluştum, ona da "başının çaresine bakacak" kadar biraz para verdim, helalleştim...*

26 Aralık1980: Alman arkadaşlar Edirne'den giriş yapmış ve nihayet Keban Oteli'ne yerleşmişler. Minibüsü otelin hemen yanından aşağıya doğru inen dar sokağa park etmeleri gerekiyordu. Öyle anlaşmıştık. Ama işler karışmış. Bayram'a telefon etmişler: "Biz tarif edilen yere park ettik. Akşam bir el silah sesi duyduk. Sonra minibüsün yerinde durduğunu gördük. Daha sonra minibüsten bir adet uyku tulumunun alındığını tespit ettik."

27 Aralık 1980: Self Servis lokantasına, kararlaştırdığımız üzere bir arkadaş gönderim. Kısa bir görüşme yapmış, zaten İngilizcesi de iyi değildi, ama yine anlaşabilmişler. Bizimki aracılığıyla, olup bitenden sonra minibüs ve tulumlarla derhal Türkiye'yi terk etmelerini istediğimizi bildirmiştim.**

31Aralık 1980: Yılbaşı gecesi son kez bir araya geldik, Mehmet Ali'nin eksildiği ilk çember olarak. "Mehmet Ali yerine Sedat Kesim" katılmıştı. "Taner de sekizinci lafı" geçti, duygusal bir havada... Toplantı Ayı Tayfun'un evindeydi. Ellerimizde şarap şişeleriyle gittik, sanki yılbaşı eğlencesiymiş gibi, dikkat çekmemek için... Tayfun'un karısı haliyle epey korktu ve tedirgindi, Tayfun'la kavga etti hatta... Bir yanda televizyonda Kibariye içli içli "Kimbülüüüür" diyordu. Durumuzu konuştuk ve bahar aylarına kadar kırsal kesimde bir direnişin olamayacağını, onun için hazırlık olamayacağını ama kadroların kırsal kesime çekilmesi için de işte

---

* "Yazık, en kolay onlar yakalanacak" diye tasalandığımız *Demokrat* ekibi hiç fire vermedi, onlardan hiç yakalanan olmadı. En kolay da biz yakalanmış olduk!

** Yıllar sonra Hayrullah Bayram anlattı: Kışın ortasında maceralar yaşayıp neyse ki Hamburg'a dönebilmişler. Malzemeyi veremedikleri için üzgünmüşler. Ama o günlerde ne olduğunu hâlâ çözememiştik. Silah sesinin ve eksilen bir adet uyku tulumunun birbiriyle ilişkisi var mıydı? Ama risk alamazdık ve Alman arkadaşları da riske atamazdık. Bayram "Tulumları teslim aldım. Kaderin cilvesi daha sonraları onları karadan, Yunanistan Volos üzerinden Suriye'ye götürmek de bir arkadaşla birlikte benim işim oldu" dedi. Yani bizim tulumlar boşa gitmemiş hiç olmazsa...

o günden itibaren bazı tedbirlerin alınması gerektiğini konuştuk. Nasuh abi "ormanlardaki ağaçların, fındıkların yapraklanması" diye tarif etti kırsal kesimdeki mücadelenin başlangıç tarihini. Takiplerden kurtulmamız için bundan böyle mümkün olduğu kadar az görüşmemiz, buluşmamız gerekiyordu. Cuntayla ilgili değerlendirme Devrimci Yolculara Mektup olarak örgüt sorumlularına, kadrolara da gönderilmişti. Ayrıntılı yeni bir değerlendirmeye gerek yoktu. Güneyle ilgili bazı tedbirler vardı, o arkadaşların ne yapacağını biliyorduk. Devlet, cunta bizim hakkımızda her türlü bilgiye sahipti, bunun da farkındaydık. En kısa sürede yapılması gereken, iki ihtiyarın hiç olmazsa güvenliğinin sağlanması, yani operasyonların dışında tutulmasıydı, işte bu tür tedbirleri konuştuk ama ikisinin de öyle radikal bir gizlenme, yurtdışına gitme önerisine açık olmadığı belli oluyordu. Yine de sonuçta herkes bir tarafa gidecek... Bu toplantı bir nevi vedalaşma havasına da büründü. Benim ne yapacağım henüz kesinleşmedi, ama belli ki İstanbul'da kalacağım. Önerilerimden birisi, "Örgütü işte bana, Akın ağabeye, Ali Alfatlı'ya, bırakın, siz iki ihtiyar da çekin gidin, bütün imkânları siz alın, hiç olmazsa hepimiz yakalanmayalım" şeklindeydi. O da kabul görmedi...

5 Ocak 1981: Yılbaşı toplantısından sonra periyodik olarak Nasuh, Oğuz, ben görüşüyoruz. Zorunlu olmadıkça sokağa çıkmıyorum. Adeta tetikte bekliyoruz. Sağa sola gönderilen kuryeler var, onların gelmesini, haber getirmesini bekliyoruz, biraz yarı felç halindeyiz. Öyle günlük koşturmalar, komitelerle toplantı filan artık geride kaldı.

6 Ocak 1981: Nasuh abi artık sürekli bizde kalıyor. Oğuz abi de Nasuh'la olan görüşmeleri burada yapıyor. Dün Taner'den gelen kurye Bayram'la buluştum. İki ihtiyar onun getirdiği bilgileri tartışıyorlar. Nasuh abi ile Ayşe sürekli tavla oynuyorlar. Ayşe tavlada koltuk takımlarını, buzdolabını filan ütüldü Nasuh abiye! Bu arada şöyle güvenlik tedbirleri aldık: Yatak odasına bir abajur koydum. Her zil çalışında gidiyorum, o abajuru kapatıyorum. Yani Oğuz abi gelmiş olsa bile önce o abajuru kapatmış oluyorum. Kapıyı açınca polis girse içeri abajur yanmış olmayacak. Böylece Oğuz abi ancak dışarıdan ışık gördüğü zaman geliyor. Eğer abajur kapalıysa ve mesela polis geldiyse gidip ben tekrar o abajuru yakma imkânım olmayacağı için, evde karakol var anlamına gelecek.

15 Ocak 1981: Oğuz abi de bu akşam bizimleydi. Televizyonda fotoğraflarımız yayınlandı. Oğuz abi o sırada "Eyvah" dedi, "büyü bozuldu!" Çünkü o güne kadar, isimleriyle cisimleriyle bilinmeyen bir kolektif önderliği vardı hareketimizin. Ve Devrimci Yol'u da kendi kadroları gözünde, halk kitleleri gözünde adeta biraz mitos hale getiren, onun bu kolektif ve adeta anonim önderliğiydi: yani şu ismin bu ismin, şucuların bucuların olamaması, sahiden de yumruklu yıldız peşinde giden bir devrimciler ekibi olmasıydı, işte "o büyü" bozulmuştu. Artık kişiler de konuşulmaya başlanacaktı Devrimci Yol yerine. Hakikaten, "şu şöyle dedi, bu böyle dedi" diye konuşulmaya başlanınca da en önemli avantajımız, Devrimci Yol'un en cazip yönü, böylece ortadan kalkmış olacaktı o televizyondaki resimlerden sonra... Bizi telaşlandıran bir başka husus, televizyon haberinde, yakalanan arkadaşların televizyona çıkarılması ve aynı haberde "11 bölgeden" bile söz edilmesiydi. "Tamam" dedik, "artık gizli saklı hiçbir tarafımız kalmadı"; çünkü bu sadece üç beş kişinin bildiği bir tespitti, örgütün henüz bilmediği, bizim kendi aramızda bulduğumuz çözümlerden birisiydi.

16 Ocak 1981: Ayşe alışverişten geldiğinde, soluk soluğa "Komiser Kemal'i gördüm sokağın başında, sakalı da var" dedi, Nasuh'la bana. Mutfağa geçtiğinde, "tamam, tamam" dedik, "psikolojisi bozuldu herhâlde, her gördüğünü Komiser Kemal sanıyor." Çünkü bugünlerde hep gazetelerde sakallı polis fotoğrafları var.*

20 Ocak 1981: Oğuz abi geldi bu akşam. Aslında bu en son buluşmamızdı. Ama Oğuz abi dedi ki "Bir beyaz kitap çıkmış, MİT'in bizim hakkımızda değerlendirmeleri varmış, Ankara'dan kurye onu da getirecek, hadi bir de ona bakalım." Bir hafta sonrasına randevulaştık.

21 Ocak 1981: Bayram Almanya'dan çok sık gelip gider olmuştu, dikkat çekebilirdi. Daha önce telefonda "sen artık başka birini gönder, hem sen çok şey biliyorsun bu tehlikeli olabilir" dedim. O da zorunluluktan son bir kez daha geldi. Taner'den bir pusula getirmişti. Ben de Taner' e ulaştırılmak üzere bir pusula yazdım: "Biz delikteki fareyiz siz ise bizim dışarıdaki kuyruğumuzsunuz. Ona göre..." Artık Bayram gelmeyecekti, kendisinden istediğim fotoğrafçılık laboratuarını Gazi adlı başka bir arkadaşla göndere-

* Yakalandıktan sonra öğrendik ki, Komiser Kemal (Yazıcoğlu) ve ekibi hakikaten bizim sokağın başına bir elektrikçi dükkânı açmışlar ve uzun süredir bizi gözlerlermiş!

cekti. Eve döndüğümde Taner'in limon suyuyla yazdığı pusulayı okunur hale getirdim.

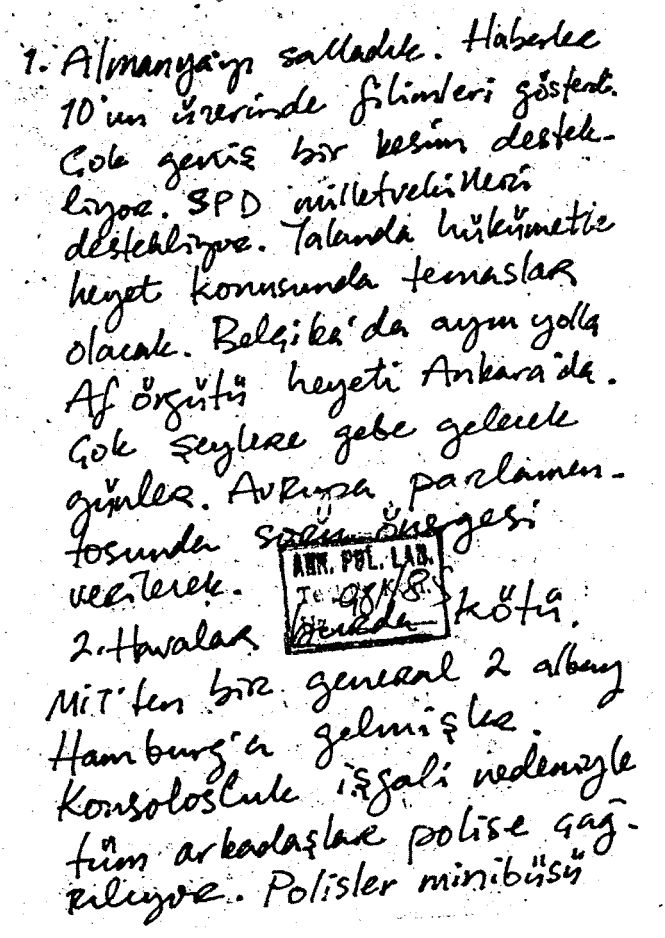
"1. Almanya'yı salladık. Haberler 10'un üzerinde filmleri gösterdi. Çok geniş bir kesim destekliyor. SPD milletvekilleri destekliyor. Yakında hükümetle heyet konusunda temaslar olacak. Belçika'da aynı yolla Af Örgütü heyeti Ankara'da. Çok şeylere gebe gelecek günler. Avrupa Parlamentosu'nda soru önergesi verilecek. 2. Havalar burada kötü. MİT'ten bir general 2 albay Hamburg'a gelmişler. Konsolosluk işgali nedeniyle tüm arkadaşlar polise çağrılıyor. Polisler minibüsü gidip sormuşlar vs. Her şeyi yeniden düzenlemek gerekiyor. 3. Radyo konusu: UKW (FM) den yayın yapılıyor. Seyyar 20 kilo ağırlıkta. Şehir içi olmaz. Ancak yüksek bina tepesinden. 800 metre yükseklikte etki sahası 100 kilometre. Taşınabilir. Hangi metre üzerinden yayın yapılacağını önceden bize bildirmeniz gerekli. Çünkü: a) Bazı parçalar satın alınıp montaj edilmeli belli bir metre üzerinden. b) Metresi sabit hazır olarak (montaj edilmiş olarak) satılanlar var. Parçaları alır biz montaj edersek 600 mark maliyeti. Hazır alırsak 1.500 lira civarında. c) Frekansı değişen (metresi yani) de var. 3.000 mark dolayında. Radyoculuktan anlayan biri şart. Yayının nasıl yapılacağı ona öğretilecek. Ama Fransa'ya gelmesi gerek. Yok eğer siz aleti alın bir iki tane biz burada onu hallederiz derseniz mesele yok. Yerinin tespiti için üç radar arabası lazım. Sonra beş dakikada tespit ediliyor. Bu arabalardan Fransa'da bile hemen hemen yok. Almanya'da ise çok var.

1. Gazeteleri okuduk. Moral bozukluğu yaratmadı. Aksine biz bir politik başarı saydık. Kötü bir şey belki ben çok sevindim arkadaşlar kurtuldu diye. Eylemin gücü Avrupa'ya sıçradı. T. Özal hesapta yokken Bonn'a uğradı. Dünya Kiliseler Birliği bizi destekledi. Destekler korkunç. SPD içten çöktü. H. Böll kuracağımız heyeti görmek istiyor. Heyet yollama işini bile koparacağız. Türkiye'yi Avrupa Topluluğundan attırırsak hiç şaşmayın. Sizden ricalarımız var: 21 Şubat'ta büyük bir basın toplantısı var orada fark ediyoruz bir eksikliği bilgi: Cunta sonrası işkence bilgisi. Yüz defa haber saldık gene sıfıra sıfır elde var sıfır. Şunları istiyoruz: a) Cezaevi veya işkencehane olarak kullanılan okul, resmi bina isimleri. İşkence haberleri. Dayım, ne olur Allahını seversen otur sen kendin yaz. Bunun önemi korkunç büyük. İçeriden dışarıdan herkes bize yazsın acele yazsın belge olur. Nerede ne olmuş nasıl işkence edilmişler... Yalvarıyoruz bunun için... 2. Kıbrıslılar da geliyor. Filistin işini konuşacağım. 3.

Parayı Şubat'ta yolluyorum. Radyo bilgileriyle. Adresi biz bildireceğiz siz alacaksınız. 4. Minibüs geldi. Yalnız İstanbul'da içine girilmiş ve adamın kimliği vs alınmış!!! Onları [uyku tulumları] sonra parça parça yollayacağım.

Radyonun şeması var elimizde. Bir adres olursa yollarım. Yazdıklarımı unuttum. Ama MİT'ten bir general iki albay Hamburg'da. Adresler gazete için yollayacağım."

Nasuh abiye de okuttum. "Yırtıyorum abi," dedim. "Dur," dedi, "Oğuz gelsin o da okusun." Ben de yarısı yırtılmış pusulayı gömleğimin üst cebine koydum. Şimdi yatacağım, uyku tutarsa...

1. Almanya'yı salladık. Haberler 10'un üzerinde filimleri gösterdi. Çok geniş bir kesim destekliyor. SPD milletvekilleri destekliyor. Talanda hükümetle heyet konusunda temaslar olacak. Belçika'da aynı yolda Af örgütü heyeti Ankara'da. Çok şeylere gebe gelecek günler. Avrupa parlamentosunda sözlü soru önergesi verilecek. ANK. POL. LAB. 2. Havalar kötü. MİT'ten bir general 2 albay Hamburg'a gelmişler. Konsolosluk işgali nedeniyle tüm arkadaşlara polise gazileniyor. Polisler minibüsü

Taner Akçam'ın Almanya'dan gönderdiği mektup

josef! infaz gecelerimdeyim. fikrimi aklımda tutamıyorum. meczup mahcup bir mehtap buluttan tesettüründe; klarnet ezgisiyle yanıp tutuşuyor mavi karanlık. duyuyor musun, uzaklaşan ağıtları duyuyor musun? çiçeğim çiçeğim, filiz vermeden kuruyor musun? hışırtıları dinle nemli nefeslerden mi geliyor? gazellere tutsak olmuş kelimelerden mi geliyor? ben her kelimede ürperiyorum tenime her değişinde. klarnet susuyor, çiçeğim kuruyor ve gazel uzuyoooor, uzuyor. ve uzuyor mavi karanlık uzuyor, uzanıyor ellerime. bir tutsam, bir tutsam, bir tutsam, tutamıyorum. mavi meczup namelerdeyim tutunamıyorum.

fikrim aklımdan firariydi, aklım fikrimden geriydi. meczubum, ya aklım? aklım fikrimin tesettüründe. lâl olmuş çığlıklarıma kanıp konuşuyor sükûtum. duyuyor musun uzaklaşan ikrarlarımı duyuyor musun? yüreğim yüreciğim, inkâr etmeden susuyor musun? uğultuları dinle kanlı iftiralardan mı geliyor? kâbuslara tutsak olmuş itiraflardan mı geliyor? ben her kâbusta kanıyorum, uykuma her değişinde. çığlık susuyor, ikrarım soluyor ve kâbus uzuyor. ve uzuyor sükûtum uzuyor, uzanıyor yüreğime. bir sussam, bir sussam, bir sussam, susamıyorum. lâl olmuş kanlı kâbuslardayım, uyanamıyorum.

şimdi artık akıllıyım, ya fikrim? fikrim aklımın tahakkümünde. sessizliği dinle sinsi iftiralardan mı geliyor? masallara tutsak olmuş itiraflardan mı geliyor? ben her masalda doğuyorum, ölüme her değişinde. azrail'im ölüyor, masalım doğuyor ve doğum uzuyoooor uzuyor. ve uzuyor doğumum uzuyor, uzanıyor ölümüme. bir doğsam, bir doğsam, bir doğsam, doğamıyorum. bir ölsem, bir ölsem, bir ölsem, ölemiyorum. faş olmuş sinsi masallardayım, yaşayamıyorum. (Sıradan ve Sahici)

Hayır Josef! Hayır. Hayır. Sen anlamazsın ama yine de beni iyi dinle! Sinsi masallarını anlattıkları faşizmlerini faş etmek, yer ile yeksan etmek için: Yaşıyorum. Yaşıyoruz. Son ânında utancını senden sonra da yaşamalıymışçasına hissettiğin "Bir köpek gibi!" boğazlanmaya teslim olmayacağız. O utanç hiç yaşanmayacak. Devrimcilik mucize yaratmaktır. Yaşamak güzel şey, devrimcilik güzel şey be Josef. Ne kadar çok arkadaşımızı öldürdüler ve hâlâ öldürüyorlar. Sen direnemedin Josef. Ama geride kalanlar, bizler, "ölümle nişanlıyız, devrimle nikâhlıyız" diyeceğiz ve direneceğiz...

22 Ocak 1980:.....

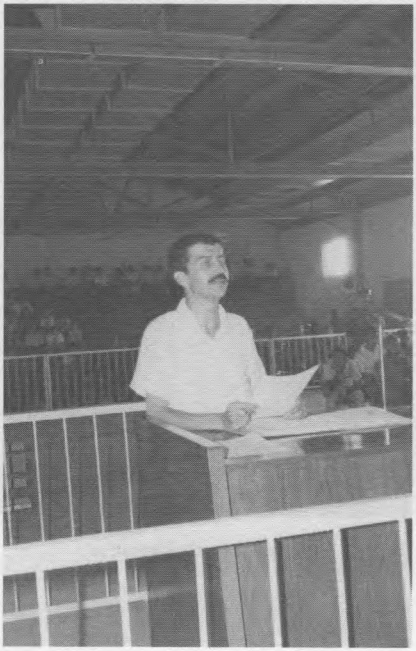
Melih Pekdemir annesiyle

Melih Pekdemir Mamak'ta

Melih Pekdemir Mamak'ta (Soldan sağa oturanlar: Akın Dirik, Oğuzhan Müftüoğlu, Nasuh Mitap, Melih Pekdemir; ayaktakılar Ali Alfatlı, Ali Başpınar, Mehmet Ali Yılmaz)

Melih Pekdemir mahkemede savunmasını yaparken

Melih Pekdemir Mamak'ta arkadaşlarıyla

Melih Pekdemir Mamak'ta arkadaşlarıyla

Melih Pekdemir Mamak'ta arkadaşlarıyla

Melih Pekdemir mahkemede arkadaşlarıyla

Beşinci ve "Son" Bölüm:

Mucize: Hâlâ Yaşıyormuşuz.

her şey üç sözcüğe sığıyor işte: doğdum yaşıyorum öleceğim, her şey üç sözcüğe sığıyor işte: öldüm yaşıyorum doğacağım. her şey üç zaman kipine sığıyor işte: geçmiş zaman şimdiki zaman gelecek zaman. şimdiki zaman hiçbir zaman geçmiş zamanı tekrarlayamaz; şimdiki zaman hemen şimdi gelecek zamana dönüşebilir. doğdum yaşıyorum öleceğim, doğdum ölüyorum yaşayacağım, yaşadım doğuyorum öleceğim, yaşadım ölüyorum doğacağım, öldüm doğuyorum yaşayacağım, öldüm yaşıyorum doğacağım. doğdum yaşadım öldüm, doğuyorum yaşıyorum ölüyorum, doğacağım yaşayacağım öleceğim. doğmadım yaşamadım ölmedim.

epikür: "ölümün bizi hiç ilgilendirmediği düşüncesine alışın, çünkü iyi de kötü de duygunun içindedir, oysa ölüm duygunun yitirilişidir." "bizim olduğumuz yerde ölüm yoktur, ölümün olduğu yerde ise biz yokuz."

işte hayat işte ölüm. ayakta hayat bitkin mi bitkin. ölüm yerde sere serpe rahat mı rahat:

ölen kardeşlerimiz rahat uyusun diye...

22 Aralık 1982: "Bizleri burada örgüt kurmakla suçluyorsunuz; aslında bizim suçumuz örgüt kurmak değil, örgüt kuramamaktır. Tarih bizi suçlayacaksa faşizme karşı örgütlendiğimiz için değil örgütlenemediğimiz için suçlayacaktır." (Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde görülen 1982/50 Esas No'lu Devrimci Yol Davasındaki sorgudan.)

26 Nisan 1989: "Sonsözü söylememiz istenmiştir. Dünya tarihinde ilk sözü Spartaküs ve köleler söylemiştir ve Anadolu top-

raklarında kendi tarihimizde ilk sözü Şeyh Bedrettin ve yoksul köylüler söylediler. Bu sözler her çağda yankılanarak, vurgulanarak, yetkinleşerek Paris Komünarlarından Petersburg proletaryasına ve günümüze Filistin'in küçük generallerine dek ulaştı geldi. Çağımızda söz sırası artık proletaryanın ve ezilen halklarındır. Ve uluslararası proletarya söz hakkını bütün dünyanın ezilen halklarına sömürü ve zulme karşı Devrim çağrısı yaparak kullanıyor. Türkiye'de Devrimci Yolcu olmak demek Spartaküs'ün, Bedrettin'in, Marks'ın, Lenin'in sözlerine sahip çıkmak, proletaryanın çağrısına uymak demektir. Devrimci Yolcular iç savaş günlerinde Çeltek'te ve işyerlerinde, Fatsa'da ve Anadolu'nun dört bir yöresinde, Tuzluçayır'da ve tüm gecekondu semtlerinde, ODTÜ'de ve tüm üniversitelerde işçilerle, köylülerle, öğrencilerle, Kürtlerle ve emekçi halklarımızla faşizme karşı söylenmesi gerekenleri söylediler, ama söyleyecekleri bitmemiştir. Devrimci Yol bu direnişin sözcüsü, Devrimci Yol bu direnişin öncüsü oldu. Devrimci Yol bayrak oldu. Biz şimdi burada Devrimci Yol'da yürümekle suçlanırken, şimdi dışarıda yüz binlerce işçi devrimci yolda yürümeye devam ediyor. Buradaki bir avuç insanı yargılamak, suçlamak, cezalandırmak kolay, ama dışarıdaki yüz binleri, milyonları yargılamak, suçlamak, cezalandırmak, hiç kolay değildir.1980 sonbaharında bütün gazeteler Devrimci Yol'da yürüyenleri çirkinleştiriyor, karalıyorlardı.1989 ilkbaharında yine aynı gazeteler Devrimci Yol'da yürüyenleri güzelleştiriyor, aklıyorlar. Sonuç bir Devrimci Yol güzellemesidir. Bu çirkinliklerin karşısında gerçek seçeneğin bir Devrimci Yol güzellemesi olarak ortaya çıkmasıdır. Mahkemenizin kararı ne olursa olsun tarih hükmünü şimdiden bu Devrimci Yol güzellemesi ile vermiştir. Ve şimdi bizden sonsözü söylememiz isteniyor, ilk sözü binlerce yıl önce Spartaküs ve kölelerin isyanı söylemiştir, sonsözü ise sosyalizm ve işçi sınıfı söyleyecektir." (Ankara 1 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde görülen 1982/50 Esas No'lu Devrimci Yol Davasında sonsözlerin söylendiği duruşmadan.)

11 Eylül 2014: Bizim hikâyelerimizde başlangıç olmaz, hep bir öncekinin devamıdır, Spartaküslerden bu yana bize ait her yeni hikâye bir öncekinin devamı... Başlangıcı olmayan hikâyelerin sonu da olmaz ki, öyleyse bu anlatılan hikâye de bitmiş sayılmamalı... Ne diyeyim, bir yanıyla öfkelerimizin kurşun seslerinde boğulduğu, öbür yanıyla hüzünlerimizi kucakta uyuyan bir be-

beği incitmeme gayretiyle taşıdığımız böyle bir hikâye ise ancak sessiz bir ıslıkla düğümlenebilir...

Ama elinizdeki bu kitapta, Oğuzhan Müftüoğlu-Adnan Bostancıoğlu'nun *Bitmeyen Yolculuk* ve Sedat Göçmen-İlbay Kahraman'ın *Fırtınalı Denizin Yolcuları* kitaplarından söz edilmezse olmaz, eksik bir şeyler kalır. Oğuzhan Müftüoğlu'nun kitabı yayınlandığında, 14 Şubat 2011 tarihinde *BirGün*'deki köşemde özetle şunları yazdım: *Evet bizler yirmili yaşlarda gençlerdik ve karşımızda feleğin çemberinden geçmiş, yaşını başını almış, ohoo, tam otuz yaşında tecrübeli bir "ihtiyar" vardı. Ve bu "ihtiyar"ın bizlerin eline verdiği bu yolculuk biletinde sadece mevcut olan değil, mevcut olmayanın da yeniden üretimi hakkındaki kararlılık ve bu konudaki devrimci özgüven yazmaktaydı. Devrimci, taklitçi değildir, yaratıcıdır. Devrimcilik, belli bir noktadan sonra, yaptığımız alıntıları aslında kimsenin söylememiş olduğunu, bunları aslında kendimizin söylemekte olduğunu fark etmektir. Fikri sabitlik (dogmatizm) yerine fikri takip ile geçmişi, bugünü ve geleceği birlikte yaşayabilmektir/ yaşatabilmektir. İşte bu yüzden, Oğuzhan Müftüoğlu ile yapılan bu nehir söyleşi sadece ortak tarihimiz değil, geleceğimizin de tarihidir. İstediğimiz zaman vermeyecekleri, ama bizim mutlaka kopara kopara alacağımız bir geleceğin tarihi... İnanmıyorsanız, bir de şunu dinleyin: Yıl 1972. Oğuzhan Müftüoğlu işkenceden çıkmış, cezaevine götürecekler. Şöyle anlatıyor: "Polisler yakalandığım zaman teslim aldıkları eşyalarımı geri verirken, 'Bak bakalım başka bir şeyin var mıydı?' dediler. Eşyalarıma baktım, o anda nereden aklıma geldi bilmiyorum, ciddi bir şekilde 'Bir de 14'lü tabancam vardı!' dedim. Adamlar şaşkın şaşkın yüzüme baktılar; ama bir şey yapmadılar..." Eh işte, bizler de yıllardan sonra, yollardan sonra, bu yolculukta bizden aldıkları her şeyi ama her şeyi geri istiyoruz! Vermeyeceklerini biliyoruz. Ama alacağımızı da biliyoruz. Şaka da yapmıyoruz yani. Ciddiyiz.*

Sonra Sedat Göçmen-İlbay Kahraman'ın *Fırtınalı Denizin Yolcuları* kitabı hakkında ise "Devrime Yolculuk" başlığıyla 24 Kasım 2013 günü *BirGün* Pazar ekinde yine özetle şunları söyledim:

"Gezi'den sonrası nasıl getirilecek?" Bu soruya kestirmeden bir cevap yok... Cevabı verebilmek için muhtemelen gazlı tomalı sokaklara defalarca çıkmayı, fırtınalı denizlere defalarca açılmayı göze almak lazım. Öyle iki sloganla üç toplantıyla devam etmiyor ki isyanlar. Ali İsmailler, Ethemler boşuna can vermiş olmuyor. İsyan tarihleri zah-

metle yazılabiliyor. Geçmişinde ve geleceğinde bugünü de anlatabilen bir tarih sayesinde... Ali İsmailler, Ethemler can vermesin, yaşasın diye, bu coğrafyada otuz beş yıl önce de Ali İsmailler, Ethemler can vermişti. Artık onlar sınıf mücadelesinde bayrak olan Mahir Çayanların "devrim" emanetini sıkılmış yumruklarında saklayan yıldızdırlar ve nihayet o emaneti Gezi'de patlak veren isyana aktardılar. Cep telefonları yoktu, internete bağlanamıyorlar, tweet atamıyorlardı, ama Gezi parkı sloganlarındaki hissiyatı aynen dağa taşa yazıyorlardı. Çünkü isyan ediyorlardı, devrim olsun istiyorlardı. Çok yaralanıyorlardı ve çok ölüyorlardı. Çünkü çok ama çok direniyorlardı.

Devrimcilere zulüm ve baskı karşısında "Ne Yapmalı?" diye sorulduğunda, cevapları tek kelimedir: Örgütlenmeli! Örgütlenmek genel bir ihtiyaçtır, evrensel bir çözümdür. Ama her ayrı dönem ve ayrı mekânda çok somuttur. Çünkü ancak eylemin somut muhtevası örgütlenebilir. Sedat Göçmen, böyle somut bir örgüt ihtiyacının en sahici tanımını yapıyor: "Devrimcileri yalnız yakaladıkları anda dövüyorlardı ve devrimciler birlikte hareket etmeye başladılar." (170) Örgütlenmede ilk adım birlikte hareket etmektir. Hareket: eylemdir. Burada eylem: direnmektir. Hareketi örgütlemek, devrimci hareket ve "Devrimci Hareket" olabilmek için önce Yol'a çıkmak, ilk adımları atabilmek ise bu işin alfabesi...

Hareket halinde örgütlenebilmek, bürokratik olmayan örgütlenmeler peşinde koşabilmektir. Malum, 12 Eylül iddianamelerinde, "örgüt suçu" olarak "bölge komitesi, il komitesi, ilçe komitesi" gibi şablonlara dayanılmıştır. Oysa İlbay'ın "gayri resmi il komitesi diyebiliriz" diye ısrar ettiği bir durumda dahi Sedat, olanca doğallığıyla şöyle anlatıyor: "Arkadaşlarımızla bir araya gelip il genelindeki sorunları ve çözüm önerilerini tartışıyorduk. İl komitesi diyeceğim ama öyle bir yapılanmamız yoktu." (274) Her alanda ve her sorun etrafında örgütlenebilmek önemli. Sadece faşizmle mücadeleyi değil mesela, Gümüşhane / Kelkit'te devrimciler, yoksul öğrencilere katkı olsun diye patates ekimini de örgütlediler. Öyleyse? "Devrimci Yolculuk biraz da Kelkit'te yoksul öğrenciler için patates ekebilmektir." (335) Ve hiç şaşırtmadan aynı örgütlenmeyi Giresun'da "halkın çocuklarının okuma talebi üzerinden" de şekillendirebilmektir.(295) Çünkü amaç hakikaten "başka" türlü örgütlenebilmekti. Çünkü devrimci hareketin örgütlenme kriterleri de düzen partilerinden tümüyle başkaydı. İl, ilçe gibi resmi-idari bölgeler değil halkın sosyal-iktisadi dağılımı dikkate alınmaktaydı. Her kesimle ama öncelikle

en dinamik halk kesimleriyle birlikte ve onlar sayesinde örgütlenebilmeyi gözettiler; çünkü örgütlü halk hareketleri başlangıçta aydınların, bilinçli kadroların zahmetiyle yaratılabilir.

Özellikle "köy çalışması", Sedat'ın gururla anlattığı ve yeri geldiğinde hep altını çizdiği bir ortam: Köylere gittiklerinde, köylülerle konuşmak için bir gerekçe ve ortak bir dil lazımdı. "Fındık, bizim ortak dilimizdir" diyor Sedat. (291) Fındık bölgesinde fındık, çay bölgesinde çay "diliyle", fındık ya da çay özel sayısı, bildirisi gibi araçları kullanabildiler. 1980 yılına gelindiğinde köylerde bile mitingler yapılmaktaydı. Artık devrimcilerin bilgisi dışında da, kendini Devrimci Yolcu olarak ifade eden köy komiteleri örgütlenmekteydi. "Açıkçası, biz örgüt olarak bu hızlı gelişmeye ayak uydurmaya yetişemiyorduk" diyor Sedat. (308)

Çözüm yeri: Halk Komiteleri. "Bizim genelde çözüm getirdiğimiz olgular, sistem içerisinde çözülebilecek sorunlara ilişkindir. Bu çözüm şekli, bize, geleceğe ilişkin bir avantaj sağlıyordu" diyor Sedat. Peki nasıl bir avantaj? "Bu insanlar düzen içinde böyle davranıyorsa, bunların iktidarı da bizim iktidarımız olur" şeklindeki bir beklentiyi yaratmaya çalışıyorlardı. Sorunları çözdükçe yeni sorunlarla karşılaşıyor, çözdükçe büyüyor, büyüdükçe yeni sorunlarla yüz yüze geliyorlardı. "Çözümü devrimcilerin de içinde bulunduğu Halk Komiteleri üretecek" demişlerdi. Devrimci Yol'un "Direniş Komiteleri oluşturmalıyız" şeklindeki merkezi politikası, bu bölgede Halk Komiteleri şeklinde tezahür etmişti. Hemen hemen bütün köylerde Halk Komiteleri oluşturulmuştu. "Çünkü" diye ekliyor Sedat: "Genel anlayışımız, yarını bugünden kuralım anlayışıdır." (270)

Ve elbette Fatsa: 1979 yazında devrimciler bu ilçede belediye seçimini kazanmışlar ve yerel yönetimi halkla birlikte ele almışlardı. Fatsa'nın bu özelliği hakkında çok yazıldı. Ama en derli toplu "Fatsa bilgisi" tabii ki bu kitapta yer alıyor. Ve Sedat, Fatsa'daki başarının sırrını şöyle dile getiriyor: "Bizim arkadaşlarımız Ankara'da oturup 'Şöyle bir Fatsa istiyoruz, buna göre bir çalışma yapın' demezlerdi. Ancak, bizim genel bir örgütlenme anlayışımız vardı ve Fatsa'daki örgütlenmemizin rehberi de bu anlayıştı. Biz halk içinde halkla beraber örgütlenmemizi Direniş Komiteleri aracılığıyla yapıyorduk ve Fatsa'daki Halk Komiteleri bizim bu anlayışımızın ürünüdür. Direniş Komiteleri, halkın demokrasiyi, kendi kendini yönetmeyi öğrendiği, iktidarın bir bütün olarak değil parça parça alındığı durumlarda halk iktidarının nüveleri olarak işlev görür." (196)

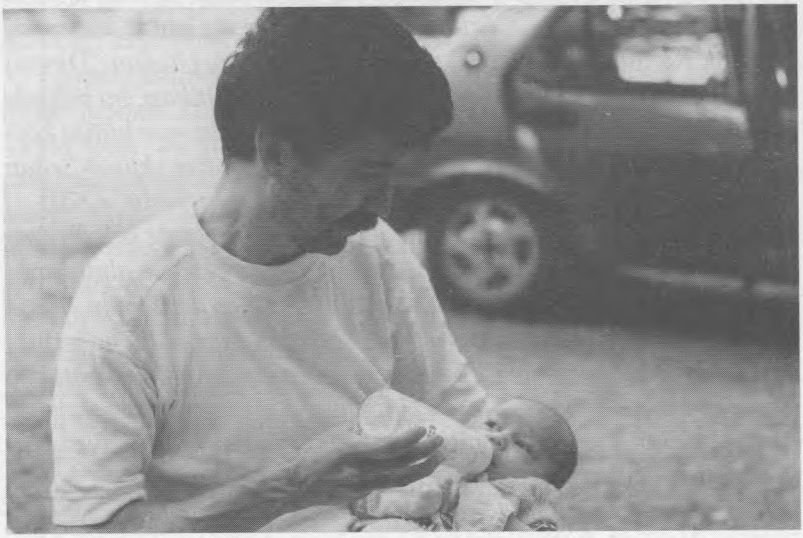
Nâzım Hikmet'in dediği gibi "Bu bahiste geri gelmesi mümkün olmayan hatırlanmamalı" belki, ama yeniden üretilebilmesi mümkün olanlar da asla unutulmamalı... Gezi direnişi Fatsa ütopyasını unutmadı, ona yeniden hayat verdi. Fatsa ütopyasını geçmişe ait bir nostalji olmaktan çıkaran bir isyan iradesiydi çünkü. Gezi Parkı'ndaki Fatsa'nın devamı olan kısa süreli Komün deneyiminin "tadı" muhalif çevrelerin hâlâ damağında değil mi? Fatsa'yı yaratanlar, yıllar sonra Gezi isyanlarına can verebilmek uğruna can verirken yumruklarını sıktılar, gecenin laciverdinde birer yıldız, Karadeniz'in dalgalarında birer yakamoz oldular. Bakın işte orada yine ışıl ışıldırlar. Havai fişekler değildi onlar, evet hâlâ her yerdeler. Ne demişti Tuncel Kurtiz?

"Biz dünyayı değiştirmek istedik, olmadı, başaramadık, dünyayı değiştiremedik, fakat dünya da bizi değiştiremedi."

Evet, değiştiremedi ki, her fırsatta "Gezi eylemlerinde direnen gençlere 30 küsur yıl öncesinden bir selam" gönderebiliyoruz.

O halde? Dünyayı değiştirme isteğimiz baki...

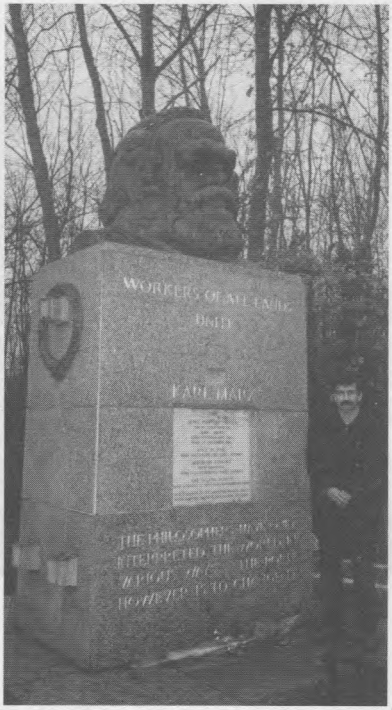
***

Melih Pekdemir, Bulut bebeğe süt verirken

Melih-Nuray nikâh töreni

Melih Pekdemir Marx'ın mezarında

Küba'da R. Yörükoğlu ve Belçikalı Komünistlerle

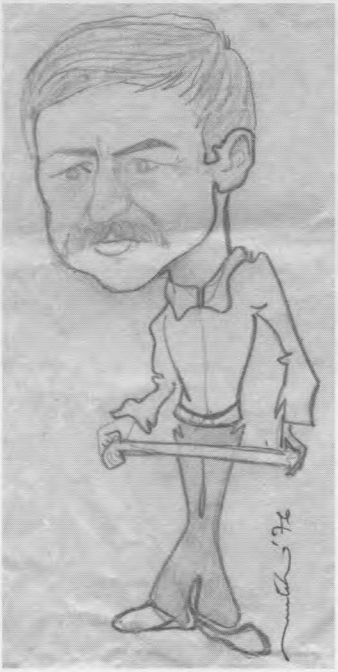

Ertuğrul Kürkçü ile birlikte bir panelde...

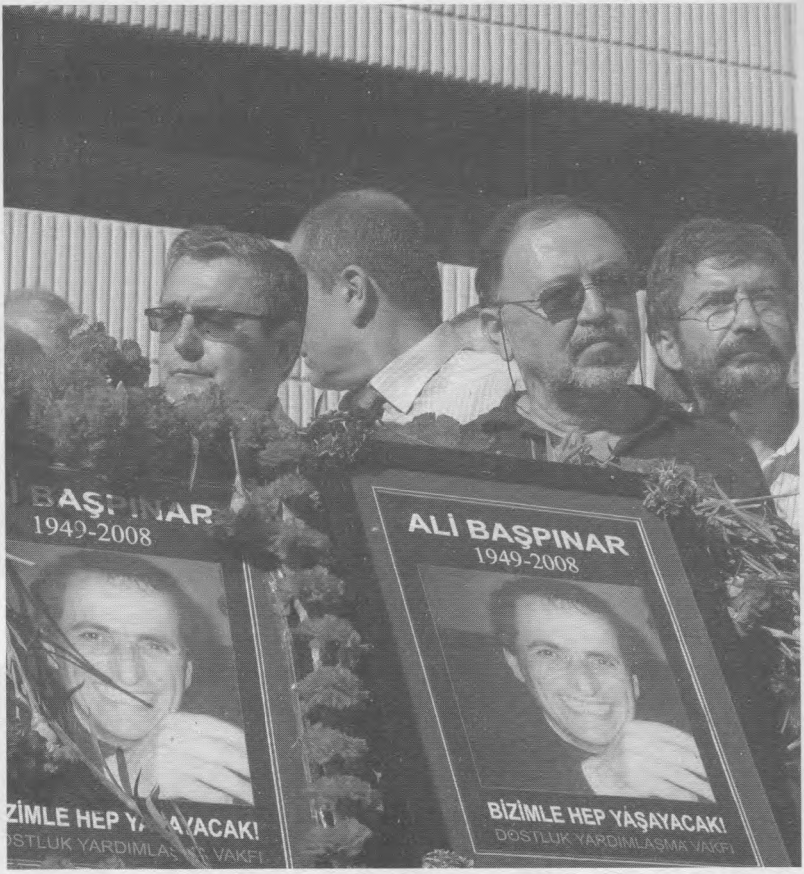

Kendi fırçasından Melih Pekdemir

Melih Pekdemir'in fırçasından Oğuzhan Müftüoğlu
(Kendisini yakışıklı göstermek için O. Müftüoğlu tarafından rötüşlanmıştır)

Ali Başpınar'ın cenazesinde Nasuh Mitap ve Oğuzhan Müftüoğlu'yla birlikte

Melih Pekdemir, 1 Mayıs 1977

AKŞEHİR
NASREDDİN HOCA ŞENLİĞİ
5-10 TEMMUZ 1973
GENÇ KARİKATÜRCÜLER YARIŞMASI

Genç Karikatürcü
Melih Pekdemir

Karikatürcüler Derneği ile Nasreddin Hoca ve Turizm Derneğinin birlikte düzenlediği «GENÇ KARİKATÜRCÜLER YARIŞMASI»na katıldığı için ve boş ciddiliği alaya aldığı ama alayı ciddî tuttuğu için bu Nasreddin Hoca diplomasına hak kazanmıştır.

YAVUZ ŞARLAK
AKŞEHİR
NASREDDİN HOCA VE
TURİZM DERNEĞİ BAŞKANI

TURHAN SELÇUK
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
BAŞKANI

Melih Pekdemir'in 1973'te Nasreddin Hoca Genç Karikatürcüler Yarışmasında aldığı diploma

GÜNA

Kar yağışları ve soğukla

Bitlis'te çı
kalan 27

Cesetler toplu halde gömülüyor

Guatemala'da açlık yüzünden halk,fare yemeye başladı!

Depremde ölü sayısı 25 bine yükseldi

Yardım bekliyorlar

Afyon Milletvekili Mete Tan hasta yatağında önerge hazırlıyor

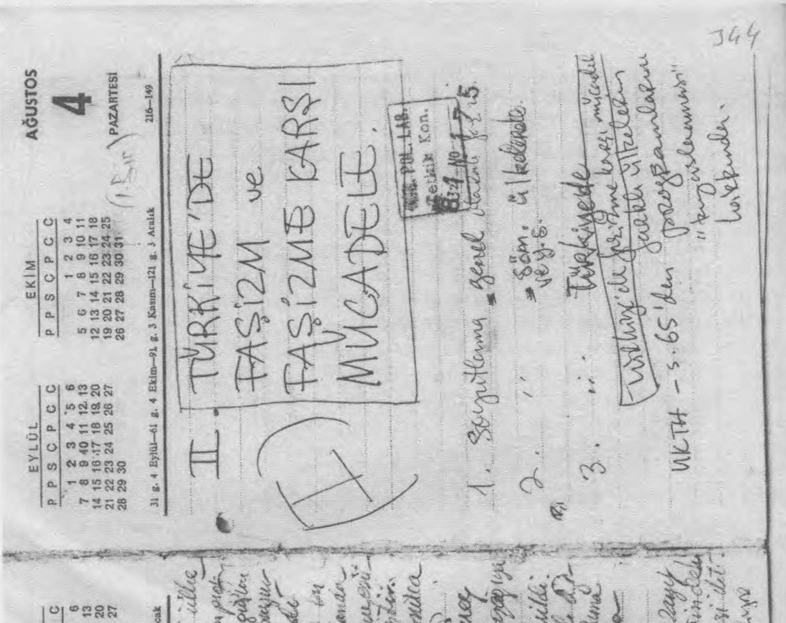
25 kişi gözaltına alındı

İstanbul Belediyesi için ayrılan 100 milyon lira Bütçe Komisyonu'nda kabul edilmedi

Ankara'da ölen gencin cenazesinde polislerle gençler çatıştı,üç kişi ağır yaralandı

Eski Milli Birlik Komitesi üyelerinden Akkoyunlu öldü

13 Şubat 1976 tarihinde Günaydın Gazetesinde
Melih Pekdemir'in yaralanmasına ilişkin haber

Dergi yazıları için çalışma notları:
Sol sayfada Oğuzhan Müftüoğlu, sağ sayfada Melih Pekdemir el yazısı…

Pazar Ek BİRGün 3

Özgürlük kokuyorsun

MELİH PEKDEMİR

Büyükmüşsün, fark etmedik, zaten büyümüşsün. O tarifsiz, alelacele büyüklüğünü...

Devrime sayalım.

Sabalı bekleyemezdin. Getirmeliydin. Sabırsızlık taşıyla, sabah kuşuyla, piyanonun tuşuyla, seslenişini...

Devrime sayalım.

Zaman dursa da devam demeni, seyrederken zaman seni, tarihleşmeni, barikatta öfkeni, meydan neş'eni...

Devrime sayalım.

Polisin *vur-kaç* molasında soluklanmanı, eldiveni, gaz maskeni, kızıl gözlerini, ilaçlı suyla ıslanmış güzelliğini...

Devrime sayalım.

Acemi pansumanları, gözyaşlarını, zalimi kahkahayla esir almanı...

Devrime sayalım.

Bizler tam eksiliyorken yetişmenizi, derhal kocaman bizleşmenizi...

Devrime sayalım.

Geriye sayımı olur mu devrimin hiç? İleriye, geleceğe sayalım! Umudunun, hıncının infilakını...

Devrime sayalım.

Evlat, devrimci ve gelecek kokuyorsun! Yasemin tüten her kelimeni, öfke yüklü o asi bilinci...

Devrime sayalım.

Yüz kırk karakterlik başkaldırını, zekânı, haytalığını ve en büyük masumiyetin: Direnişini...

Devrime sayalım.

Devrime, Devrime, Devrime sayalım.

BirGün yazarı Melih Pekdemir

Melih Pekdemir, 28 Ocak 1976 tarihinde Kızılay'daki korsan mitingde,
Mehmet Ali Yılmaz ve Behçet Dinlerer ile birlikte...

Ek

Devrimci Yol

Bu yazı "referanslı" bir yazı olmayacak. Dipnotlarında Arendt, Laclau, Adorno, Habermas gibi yazarlar yer almayacak ve bunlardan alıntı yapılmayacak. Bu tür referanslı tahlilleri, ancak Devrimci Yol'un "dışarısında" olan biri yapabilir. Ama bu yazı bir "referans" yazısı olabilir: Bir siyasi hareketin, kendisi hakkında yaptığı tanımlama kuşkusuz "resmi görüş" sayılmalı; lakin bu satırların yazarı tarafından, o hareketin "içerisinden" gelmesine rağmen, hareketin niteliğini "resmi görüş"ün ötesinde anlamlandıran "gayri resmi" tasvir ve tahlil için çaba sarf edilecek.

Devrimci Yol denilince akla neler geliyor?

1980 öncesinin kitlesel bir "devrimci halk hareketi", THKP-C, "Tek Yol Devrim, Katil Oligarşi, Üreten Biziz Yöneten de Biz Olacağız" sloganları, 150 bin satan bir dergi, 25 yıl sonra bile hâlâ bazı duvarlardan silinemeyen yumruklu yıldız amblemi, Dev – Genç, ODTÜ-ÖTK, gecekondu mahallerinde Direniş Komiteleri, Aşkale ve Çeltek maden ocaklarında işçi konseyleri, Fatsa, günlük *Demokrat* gazetesi, çatışmalar, eylemler ve direnişler; ve cinayetlerde ve işkencelerde katledilen binlerce gencecik insan...

Bunlar birer tarihsel olgu; toplumun ve bireylerin hafızasına ağırlıkları ölçüsünde iz bırakmış yaşanmışlıklar. Ancak bu olgular, zaman içinde elbette çok farklı algılamalara ve yorumlara kaynaklık ettiler. Ve bu farklı algı biçimlerine ait kavramsal dokularda Devrimci Yol yeniden ve tamamen zıt görünümlerde tanımlanabildi.

Bu anlaşılabilir bir şeydi. Ancak Devrimci Yol'u anlamak, anlamlandırmak için önce onun terminolojisine, kavramsal dünyasına nüfuz edebilmek gerekmektedir. Gerçekten de Devrimci Yol, her şeyden önce, "tarihsel bir dönemi sona eren" sosyalizmin kavramsal çerçevesinde kendini ifade etmiş olan bir siyasi hareketti ve ayrıca kendisine özgü kavramsal dizgesi de vardı. Sözgelimi; strateji-vizyon, taktik-reel politik, demokratik kitle örgütü-sivil toplum örgütü, "halkımız"-sivil toplum, sınıfsal temel-sosyolojik temel, emperyalizm-küreselleşme, emekçi sınıflar-ezilenler, gecekondu-varoş, gerilla-düşük yoğunluklu çatışma, faşizm-derin devlet, propaganda-reklam, hareket-parti olmayan parti, revizyonist-sol liberal vb. şeklindeki sözcük dönüşümlerinde; 20. yüzyıl-21. yüzyıl kavramları arasındaki farklılaşma, anlam kaymalarıyla birlikte yaşandı. Yukarıda sıralanan her sözcüğün anlamını, siyasetle ilgili ilgisiz herkes anlayabilir; fakat bunlardan biri "kavram" haline getirildiğinde tanımı da haliyle hangi sorunsala ait olduğuna göre başkalaşır. Kavramlaştırılan sözcükler, farklı paradigmalara göre dile getirildikçe, bunların algılanması / uygulanması da farklı olacaktır. Dolayısıyla, burada hikâye edilmeye çalışılan Devrimci Yol, ancak 20. yüzyılın ve özel olarak bu hareketin kavramları bilinerek anlatıldığında, objektif ve tarihsel bir aktarımdan söz edilebilir.

Devrimci Yol, bugün bu hareketten gelenlerin "özgürlükçü" olarak ifade etmeyi tercih ettiklerinden farklı bir sol paradigma üzerinde kurulmuştu: Sosyalizm, ancak Marksizm – Leninizm formatında yaratılabilirdi. İşte bu paradigma, bugünün diliyle okunmaya kalkınca, abartmak gibi olacak ama, mesela İngilizce yazılmış bir metni Türkçe fonetik kuralına göre okuyup ucube sesler çıkarmaktan başka bir sonuç doğurmayabilir. Bu paradigma, ancak "kendi diliyle" okunabilir ve 25 yıl sonra kendi dilinden başka bir dil ile yazılınca, kastettiğinden farklı bir muhtevaya bürünebilir; tahrif edilmiş dahi sayılabilir. Ancak böyle bir çaba da kaçınılmazdır (Dolayısıyla bu yazının son bölümü, 20. yüzyılın dilini 21. yüzyılın diline tercüme etme çabası olarak okunmalıdır). "Dogmatizmden, ekonomizmden kopuş, revizyonizm, oportünizm, vb" pek çok ifade tarzıyla yapılacak bir Devrimci Yol değerlendirmesi, 21. yüzyıl zihniyetinde kendi karşılıklarını bulmakta zorluk çekse bile; önce bunu kendi ideolojik, teorik, politik atmosferinde algılamaya çaba sarf etmek zorunludur.

Devrimci Yol hakkında 12 Eylül döneminde kaleme alınmış iki resmi tarih bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, çeşitli Devrimci Yol davalarında devletin savcıları tarafından yazılan İddianamelerdir; Devrimci Yol, ezcümle "anarşist, terörist" bir örgüttür. İkincisi ise bu iddianamelere karşı yazılan, özellikle Devrimci Yol ana davasında sunulan Ortak Savunma'dır. Daha sonraları, Devrimci Yol'un "resmi" bir sürekliliği söz konusu olamadığından, bazı Devrimci Yolcuların yazdığı "geçmiş değerlendirmeleri"nde hareketin, yarı resmi ya da gayri resmi tarihi ortaya konmaya çalışılmıştır.*

***

Devrimci Yol çevresi, kendisinden bir kuşak önceki THKP-C'nin ideolojik ve politik bakımdan devamı olma iddiasını taşımıştı; ama bu iddia kesinlikle örgütsel düzlemde tekrarlanmamıştı. THKP-C ise dönemin Filistin ve Latin Amerika gerilla örgütlerini kendisine yakın gören bir haletiruhiyede ortaya çıkmıştı. Silahlı mücadeleyi temel alan bu parti, işçi sınıfının "ideolojik öncülüğünü" benimsemiş, "öncü savaşı, suni denge, politikleşmiş askeri savaş stratejisi, silahlı propaganda vb." kendine özgü kavramlarla faaliyet göstermişti. Devrimci Yol işte bu doğrultu üzerinde kendini var ederken, kendi doğrultusunu da öz deneyimiyle çizmek ve bu şekilde THKP-C'den oldukça farklı bir tarzı üretmek noktasına gelmişti.

Bu yazıda Devrimci Yol çevresinin zihniyet dünyası söz konusudur; ama hemen bilinmelidir ki Devrimci Yolcular, kimi özgün teorik görüşlerine rağmen, asıl olarak eylem halindeki görüşleriyle kendilerini yeniden üretebilmişler, bu ifade tarzı ile önce kendilerini ve sonra çevrelerini ve sonra ülkeyi ve gezegeni değiştirme

* *Devrimci Yol Savunması, 12 Eylül Öncesi ve Sonrası*, derleyen: O. Tayfun Mater, Simge Yayınevi, 1989; *Devrimci Yol Savunması, 12 Eylül ve Türkiye Gerçeği*, derleyen: Oğuzhan Müftüoğlu, Birleşim Yayınları, 4. Baskı, 2000; *Devrimci Yol Yazıları*, derleyen Oğuzhan Müftüoğlu, Devrim Yayınevi, 1991; *Devrimci Yol Belgeler*, CD, Umut Bilgi Danışım ve Yay. San. Ltd. Şti., İstanbul; www.devrimciyol.org; "Devrimci Yol Üzerine Notlar", Oğuzhan Müftüoğlu, *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*, Cilt 7; *Geçmişi Aşabilmek*, Oğuzhan Müftüoğlu, Birleşim Yay.; *Bir Yerel Yönetim Deneyi*, derleyen: Pertev Aksakal, Simge Yay., 1989; "Kendimiz -Devrimci Yol- Üzerine Düşünmek", Taner Akçam, *Sosyalist Birlik* dergisi, sayı 6, Eylül 1899; "Devrimci Yol 20. Yılında", *Yeniden* Dergisi, sayı 24, Mart 1997; *Anne Bak Kral Çıplak*, Melih Pekdemir, Su Yay., 7. baskı, 1999, *Yolcuların Düşü*, hazırlayan: Mahmut M. Uyan, Arayış Yay., 2004; *Devrimci Yol, Kavgamız, Bitmez Sevdamız*, Yaşathak Arslan, Arayış Yay., 2005; *Randevuyu Dağa Verdik*, İnönü Alpat, Aral Yay., 1995.

amacıyla, sisteme bir meydan okuma iddiası taşımışlardır. Teori mi pratik mi ikileminden ziyade, (son bölümde ele alınacak olan) Devrimci Yol'a özgü bir "praxis" (bilinçli eylem ile ifade edilen bir "siyaset yapma tarzı"), bu varoluş halindeki en belirgin ayırt edici özellik olmuştur. Kendisini, dönemindeki diğer sol siyasi çevrelerden farklı kılan bu özellik, kitleselleşmesinin en önemli dinamiklerinden birini üretmiştir.

Devrimci Yol çevresi, kamuoyuna adını 1975 sonbaharında yayınlanan bir gençlik dergisiyle, *Devrimci Gençlik* dergisiyle duyurmuştu. Bu yüzden, gençlik hareketi olarak görülmesi kaçınılmazdı. Ancak o dönemde, sol siyasetle aktif olarak ilgilenenlerin ezici çoğunluğu zaten genç insanlardı. Sol hareketin "emekçilerden kopuk aydın hareketi" özelliği de fiilen "aydın" niteliğindeki üniversiteli genç öğrencilerden kaynaklanıyordu. Ancak ortaya konulan hedefler ve ortam, gençlik sorunlarını aşan bir muhtevaya sahip olduğundan, gençlik hareketinin kısa sürede bir halk hareketi potansiyeline bürünmesi de zor olmadı. Dev-Genç pratiği ODTÜ-ÖTK deneyiyle, öğrenci hareketinde bir dönüm noktası yarattı. Başlangıçta Dev-Genç bünyesinde filizlenen örgütlü davranışlar, kısa sürede mühendislerin, öğretmenlerin, memurların, işçilerin saflarına da sirayet etti. Devrimci Gençlik listeleri, TMMOB, TÖB-DER'den sonra işçi ve memur sendikalarında da yönetimi kazanmaya başladılar. Dev-Gençliler, 1976 yılından itibaren üniversitelerdeki mücadelede "sabit bir hedef tahtası" olmaktan kurtulma kaygısıyla da, gecekondu mahallelerine yöneldiğinde, örgütlenmede yeni bir aşamaya geçilmiş oldu. Bu şekilde, Halkevleri vb. dernekler bünyesinde sürdürülen çalışmalar, artık "gecekondu çalışması" niteliğini kazanmıştı. Anadolu'nun dört bir yanında ise Dev-Yolcular, kendilerine sunulan siyasi çalışma tarzının gereğini yerine getirdikçe, merkezi örgütlenmenin başlamasından çok önce kendi örgütlenmelerini değişik biçimlerde yaratmaya girişmiş haldeydiler. 1978 yılında Devrimci Yol tarafından sürdürülen bir "Kampanya" örgütlü faaliyetin merkezileşmesi ve tüm yurtta bölgesel örgütlenmeler ölçeğinde yaygınlaşması sonucunu doğurmuştu. 1980'lere gelindiğinde Devrimci Yol bu şekilde bir halk hareketi olma potansiyeline çok yakın bir noktadaydı. Fatsa yerel yönetiminde bütün dikkatleri üzerine çeken bir icraatın ardındaydı. *Demokrat* adında günlük bir gazete yayınına başlanmıştı. "Silahlı mücadele veren bir örgüt" olarak

tanınmasına rağmen, 12 Eylül'den birkaç ay önce, *Hürriyet* gazetesinin "Bir Günün Hikâyesi" adlı kulis köşesinde, kamuoyunda adı bilinen bir grup aydının "Halkın Demokrat Partisi" adıyla siyasi parti kurma girişimlerinden söz ediliyor ve bunun ardında Devrimci Yol çevresinin bulunduğu belirtiliyordu.*

Devrimci Yol çevresinin halkın değişik kesimleriyle kurduğu bu yaygın ilişkiler; diğer sol çevreler tarafından "popülizm" olarak değerlendirildi; merkezi örgütlenmesini tamamlamadan yurdun dört bir yanında yaygın bir örgütlülüğe sahip olması ise "kendiliğindencilik" olarak eleştirildi. Peki örgüt müydü, hareket miydi? Neydi Devrimci Yol?

12 Eylül döneminde, Devrimci Yol Ana Davası sanıklarının ortak savunmasında bu soruya şöyle cevap verilmişti: "Devrimci Yol'un geniş taraftar kitlesine sahip olmasına karşın, Devrimci Yol çevresindeki ilişki ve çalışmaların M-L bir parti niteliği taşımadığını vurgulama gereğini duymamız, bir anlamda, ülkemiz solunun bir gerçeği kabul edilmekle birlikte, aşılması zorunlu bir olumsuzluk olarak kabul ettiğimiz bu kendiliğinden nitelikli siyasi grup yapılarının idealize edilerek devrimci bir parti yerine geçirilmemesi gereğinin bir ifadesi olarak da görülmelidir."**

A) Temel Tezleri ve İdeolojik Mücadelenin Önemi

Temel tezlerinin, kapsadığı konular itibariyle her şeyden önce dönemin sol gündemine uygun şekilde geliştiği söylenebilir. Bu tezlerdeki hareket noktası, genel olarak dünyadaki M-L adına yapılan değerlendirmeler ve bunlara yapılan itirazlar ile THKP-C'nin yani Mahir Çayan'ın görüşleri olmuştu. Bunlar Devrimci Yol bünyesinde, sol hareketin o günkü tercihleri (SBKP- ÇKP tartışmalarının Türkiye versiyonları) karşısında bir tavır alış ve hareketin kendi pratiğinden kaynaklanan sorunlara aranan otantik çözümler şeklinde ifade edilmişti.

Tezler, anakronik ve sistematik olmayan bir tartışma platformunda, yani sorunlar kendisini dayattığı ölçüde ortaya konulmuştu. Ayrıca bu görüşler, doğrudan burjuva görüşler yani

* Bu yazıda Dev-Yolcular'ın 12 Eylül 1980 sonrasındaki tartışmalarına ve faaliyetlerine değinilmeyecektir.

** *Devrimci Yol Savunması, 12 Eylül ve Türkiye Gerçeği*; derleyen: Oğuzhan Müftüoğlu, s. 518 dn., Birleşim Yayınları, 4. Baskı, 2000

"ülkücü"-milliyetçi-muhafazakâr sağ kanat ile polemikten ziyade "sol içi" polemikler düzleminde geliştirilmiş, *Devrimci Yol* dergisinin yayınından önce bir tartışma platformu olarak sunulan "*Bildirge*" aracılığıyla ilan edilmişti.

***

Devrimci Gençlik dergisi 20 Kasım 1975 tarihinde yayınlanan ilk sayısındaki başyazısına Mahir Çayan'dan bir cümle ile başlamıştı:"Ülkemizin solunda tam bir teorik keşmekeş hüküm sürmektedir."*

Bu alıntıyla, 12 Mart sonrasını yaşayan Türkiye solundaki tablonun, 12 Mart öncesinden pek farklı olmadığı vurgulanmaktaydı. İşçi sınıfının devrimci partisi yoktu, güçlü bir işçi sınıfı hareketinin bulunmayışı nedeniyle teorik seviye düşüktü ve sol hareket genel anlamda aydın hareketi sınırlarını aşamamış ve emekçi halk yığınlarına mal olamamıştı. Bu sorunlar ise "revizyonizm"in belirleyici olduğu solun 50 yıllık geçmişinin bir eseriydi ve ancak "sistemli ve örgütlü bir ideolojik mücadele" ile çözülebilirdi.

Aynı yazıda, kitle hareketlerinin yükseleceği bir döneme girildiği tespiti de yapılıyordu. Dünyada ve ülkede krizin derinleşmesiyle birlikte sınıflar mücadelesi giderek keskinleşmekteydi. Bu doğrultudaki gelişme, emekçi halkın "ekonomik-demokratik mücadelesinin" ve onun bir parçası olan gençlik hareketlerinin yükselmesini de beraberinde getirecekti. "Burjuva ideolojisinin ve revizyonizmin etkisinden kurtulamamış olsa bile", giderek güçlenmekte olan bir işçi sınıfı hareketi oluşmaktaydı.

Soru şöyleydi: "Bu şartlar altında görevimiz ne olmalıdır?" Orta yerde "diyalektik bir bütün" olarak ele alınması gereken "ikili bir görev" duruyordu. Devrimciler bir yandan temel siyasi görev olan ("ideolojik ve siyasi birliğin sübjektif şartlarını oluşturmak" anlamında) partiyi yaratma doğrultusunda sistemli ve örgütlü bir çaba sürdürmeli; diğer yandan yükselen kitle eylemleri içinde "emekçilerin demokratik mücadelesindeki birliği" sağlamak için gayret etmeli ve ideolojik mücadeleye önem vermeliydiler.

1977 yılında yayınlanmaya başlayan *Devrimci Yol* dergisi ile birlikte, ideolojik mücadelenin hangi konularda yoğunlaştığına

* *Devrimci Gençlik* sayı 1, 20 Kasım 1975, "Gençliğin devrimci eyleminin birliği için" NOT: Dipnottaki bütün dergi yazıları şu kitapta bulunabilir: *Devrimci Yol Yazıları*, derleyen: Oğuzhan Müftüoğlu, Devrim yayınevi, 1991, İstanbul.

da açıklık getirilmişti: Marksist devlet ve devrim teorisi, sosyalizmden geriye dönüş ve geçiş dönemi teorisi, barışçıl geçiş, proletarya diktatörlüğü ve proletarya enternasyonalizmi vb. konular; bunların yanı sıra THKP-C Hareketinin 1971 döneminde büyük ölçüde M.Çayan tarafından hazırlanan yazılarda formüle edilen tezleri ve teorik görüşleri.*

Devrimci Yol, başlangıçta THKP-C'nin tezlerini kendisine çıkış noktası almıştı ve kendisini bir nevi onun devamı olarak görmekteydi. Bu bakımdan THKP-C, Devrimci Yol'un "geçmişi"/ tarihi anlamına geliyordu ve kendi kökenine, tarihine bakmak için "geçmiş değerlendirmesi" yapıyordu: "THKP-C hareketinin yenilgisi bile bir bakıma onun teorik görüşlerin kanıtlanması olmuştur," diyordu. Çünkü yenilginin sebebi, başta parti anlayışı olmak üzere, bu teorik görüşlerini pratikte hayata geçirememiş olmasından kaynaklanıyordu.

Bu anlamda, Devrimci Yol geçmişin teorik birikimine sahip çıkıyor ve THKP-C'nin pratikte yerine getiremediği bu görüşleri, kendisinin hayata geçirmesi gerektiğine inanıyordu. Eleştirel düzlemde, THKP-C pratiğini (halk kitleleri ile parti arasındaki ilişkiyi sağlayan ara örgütlenmeler anlamında) "bağlantı kayışları" (volan kayışları) açısından irdelediğinde, onun bu konuda "uygulamada" bütünsel bir olumluluk göstermediğine işaret etmekteydi. Devrimci Yol da, THKP-C gibi, "partiyi gereksiz sayan fokoculuğa" karşı olduğunu ilan ediyordu.**

Bu arada, geçmiş değerlendirmeleri çerçevesinde Kemalizm konusu da önemli bir yer tutmaktaydı. Devrimci Yol'a göre, 1970'lerde yani THKP-C döneminde Kemalizm konusundaki tartışmanın özü, "Kemalist darbeciler" karşısındaki tavır sorunuydu. Sol hareket içinde yaygın ve etkin bir akım olarak ortaya çıkan "cuntacılık" eğilimlerine itiraz ederek etkin bir şekilde mücadele edilmesi, darbeciliğe karşı çıkılması, THKP-C'nin 1971'lerdeki temel bir özelliği olmuştu.***

Mevcut durumda ise Kemalizm sorunu ve tartışması önemini tamamıyla kaybetmiş; 1974'ler sonrasında bu konudaki tartışma-

---

* *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

** *Devrimci Yol*, sayı 17, 1 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar-1"

*** *Devrimci Yol*, sayı 18, 22 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar-2"

nın yerini daha ziyade CHP'ye karşı tavır sorunu almıştı. Kürt Meselesi'nde de, *Bildirge*'de "bugün ülkemizde ulusal sorun çözülmemiştir. Özellikle Kürt sorunu ülkemiz devriminin temel sorunlarından bir tanesidir. Kürt sorunu bugünkü aşamada örgütlenme anlayışı bakımından da önemli bir yer tutmaktadır," denilmekteydi. THKP-C'nin geçmişteki yaklaşımı da "genelinde doğru" bir nitelik taşımakla birlikte, "ülkemiz koşullarına uygun bir ulusal sorun programı" ortaya koymadığı için Devrimci Yol tarafından doğru olarak kabul edilmiyordu. *Devrimci Yol* dergisinin daha sonraki sayılarında, bazı Kürt çevreleri tarafından ileri sürülen "Kürdistan'ın sömürge olduğu" tezi hakkında eleştiriler yayınlandı ve bu tezden hareketle Kürt ve Türk emekçilerinin ayrı örgütlenemeyeceği üzerinde duruldu.

***

Devrimci Yol'un tezleri nelerden etkilenmişti?

Birincisi, elbette "M-L düşünce"; üstelik bundan etkilenmek bir yana, kendisini bundan "sapmamak" zorunda hissetmekteydi; ama "dogmatizm"e de karşıydı. Marx, Engels, Lenin tarafından ortaya konulan görüşlere "tartışmasız" önem verilmekteydi; ama bu görüşleri tartışarak ve yorumlayarak benimsemeyi tercih etmekteydi; bunlara "ustalar" kitaplarına da "klasikler" demek revaçtaydı. Aynı düzlemde olmasa da Stalin'in görüşlerine de önem verilmekte; Troçki ise bir "sapma" olarak değerlendirilmekteydi. Ama Gramsci, görüşleri dikkatle izlenen bir düşünür olarak algılanmaktaydı. Yakın dönem devrimcilerinden, başta Mao olmak üzere, Giap ve bu arada Che de görüşleri dikkate alınanlar arasındaydı. Batılı Marksistlerden, mesela Althusser okunan yazarlar kategorisinde yer alıyordu (bunda Mahir Çayan'ın da birkaç kez Althusser'e atıfta bulunmasının payı vardı). Küba Komünist Partisinin yayın organı *Granma* yakından izleniyordu. Batı Marksizm'indeki gelişmelerden, özellikle *Monthly Review* dergisi aracılığıyla haberdar olunuyordu.

Türkiye sol hareketindeki birikimden yararlanma Mahir Çayan ile sınırlıydı. Bu bağlamda THKP-C'nin etkilendiği kaynaklar da araştırılıyordu. Dünyayı tahlil ederken başvurulan temel kitap elbette Lenin'in *Emperyalizm* kitabıydı. Tezler, buna ilaveten, Mahir Çayan tarafından geliştirilen "3. bunalım dönemi teorisi"nden

kaynaklanmaktaydı. Çünkü "emperyalizmin 3. bunalım dönemi" dendi mi, bu kez Lenin'in *Emperyalizm* kitabında yazdıkları bazı ayrıntılardan farklı düşünülebilirdi. Devrimci Yol çevresi Sweezy, Baran ve Magdoff'un yazdıkları ışığında dünyadaki güncel gelişmeleri çözümlemeye çalışırdı; I. Wallerstein'a da ayrı bir önem verilirdi. Türkiye çözümlemesi için, "olmazsa olmaz" kaynak, Doğan Avcıoğlu'nun *Türkiye'nin Düzeni* adlı kitabıydı. Ama Türkiye tarihini ve sosyoekonomik yapısını kavrayabilmek için başta Prof. Mustafa Akdağ'ın kitapları olmak üzere bu konuda yazılmış bütün kitaplar dikkatle incelenirdi.

Son bölümde tekrar değinilecek, ama burada şunun bilinmesinde yarar vardır: Devrimci Yol değerlendirmelerinde asıl olan, kendi süzgecinden geçirdiği yorumlardı. Kendi yorumlarına, tabiri caizse, moda olduğu üzere "uygun alıntılar arar" ve mutlaka bulurdu da! Ama hiçbir zaman, bir alıntıyı alıp da Türkiye'de buna uygun bir yorum nasıl yapılır diye kafa yormamıştı. Ve sıkı bir polemikçiydi. Bütün tezlerini, "lafını esirgemediği" polemikler bağlamında ortaya koymuştur, denebilir. Çünkü ideolojik mücadeleye çok önem veriyordu.

Devrimci Yol'un tezlerinin sıralanmasında ilk olarak şu soru yer almaktaydı:

I- "Nasıl Bir Dünyada Yaşıyoruz?"

Bu soru *Bildirge*'de sorulmuştu.

Dünyadaki gidişat nedeniyle moral değerler oldukça yüksekti. Bu durum haliyle dünyaya dair politik çözümlemelere de yansıyordu. Zafer elle tutulacak kadar yakındı ve bunun birçok örnekleri dünyanın dört yanında pıtrak gibi ortaya çıkmaktaydı. Emperyalizm "nihai çöküşüne" yönelmişti. Ve bu "hızlı" bir şekilde yaşanmaktaydı. Çağ, "sosyalizmin arifesi" olarak görülüyordu. Dünya devrimci hareketi her geçen gün gelişiyordu.

"Ho Ho Ho Şi Minh, Daha fazla Vietnam, Ernesto'ya bin selam!" sloganı ajitasyondan öte hayatta sahici karşılığı olan bir çağrı gibiydi. Amerikan siyasetleri, kısa süre önce Vietnam'da yenilmişti. Hindi Çin'deki diğer devrimler Laos ve Kamboçya'da gündemdeydi. Afrika kıtası kaynıyordu. Mozambik, dillerden düşmeyen bir ülkeydi. Dönemin devrimcileri Angola'daki gerilla örgütlerinin hangisi daha devrimci diye saflaşıyor ve dünyanın dört bir yanındaki mücadeleleri ilgiyle izliyorlardı. Küba devri-

minin anıları çok tazeydi. Che geçmişte kalmış bir idol değil, anıları ve yazdıkları ve yaptıkları çok taze bir kahraman idi. Ve Latin Amerika'da kardeş gerilla örgütleri oligarşilere karşı elde silah savaşıp durmaktaydı.

Devrimci Yol dergisi de diğer sol çevreler gibi, dünyayı tahlil ederken "diyalektik yöntem"e başvuruyordu. Böylece, ilk elden, sürecin gidişatını tarif edebilmek için "temel çelişme"nin ve bundan kaynaklanan "baş çelişme"nin belirlenmesi gerekirdi. Bu konuda şöyle diyordu:

"Emek sermaye çelişmesi çağımızın temel çelişmesidir. Bunun bir ifadesi olarak dünya çapında proletarya ile burjuvazi ve de sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çelişme nihai tayin edici bir muhteva taşımaktadır (temel çelişme). Bunun yanında emperyalist-kapitalist sistemle sömürge, yarı sömürge ülkeler arasındaki çelişme temel çelişmenin çözümünü tayin edici önemde etkileyen bir çelişme (baş çelişme)dir."*

"Emperyalizmin 3. bunalım dönemi", "yeni sömürgecilik", "gizli işgal", "emperyalizmin içsel bir olgu olması", "oligarşi"... Devrimci Yol'a THKP-C'den miras kalan, kilit öneme sahip kavramlardı. Emperyalizm artık "yeni sömürgecilik" uygulamaktaydı; bir başka deyişle, "genel bunalımının üçüncü evresini" yaşamaktaydı. *Devrimci Yol* bu dönemi şöyle tahlil ediyordu:

"Bu dönem gerek emperyalist ülkelerin kendi aralarındaki ilişkilerde, gerekse emperyalist ülkelerle, sömürge ve yarı sömürge ülkeler arasındaki ilişkilerde biçimsel bazı değişikliklerin gözlendiği bir dönemdir. Bir yanda emperyalizmin geri ülkeleri sömürme biçimindeki değişimler sonucu emperyalizmin işgali gizli bir niteliğe bürünmüş, bunun sonucu emperyalist tahakküm bu ülkeler açısından içsel bir olgu halini almıştır."

Emperyalizmin 3. bunalım döneminin bir diğer özelliği ise emperyalistler arası çelişkiler derinleşse bile; halk kurtuluş savaşları ve nükleer silahların ulaştığı etki gücü nedeniyle artık dünya savaşı çıkma ihtimalinin bulunmamasıydı. Öte yandan emperyalist sistem karşısındaki yükselen halk kurtuluş savaşlarıyla tanımlanan dünya devrimini, "nihai zaferine uluslararası proletarya hareketinin birleşik gücü" ulaştıracaktı. Ama bu doğrultuda bir engel vardı: "Milliyetçi-Revizyonist sapmalar." Bunlar ise iki "karşıt uç" şeklinde görülmekteydi.

* *Bildirge (Devrimci Yol Bildirgesi).*

SBKP ve ÇKP görüşleri...

SBKP görüşleri, sosyalizme "barışçıl yoldan geçiş" olanaklarını güçlendiren ve bir nükleer savaşı önleme görevini komünist partilerin temel görevi haline getiren dünya çapında değişmeler olduğu şeklindeki tahlillere dayandırılmaktaydı. *Devrimci Yol*'un saptadığı temel çelişmeden farklı olarak, SBKP görüşlerinde sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çelişme (ana çelişme olarak) tek başına belirleyici kabul edilmekte, bu çelişme de giderek Sovyetler Birliği ile ABD arasındaki çelişmeye indirgenmekteydi. Bu suretle ulusal kurtuluş mücadelelerinin ve halk kurtuluş savaşlarının rolü tali bir duruma düşürülürken, her şey ABD ile Sovyetler arasındaki rekabete bağlanmaktaydı. "Kapitalist olmayan yol", "halktan yana" burjuva hükümetleri, "ileri demokrasi" ve de "toplumsal ilerleme" politikalarının hareket noktası burasıydı.

ÇKP'nin dünya değerlendirmesi de, *Devrimci Yol*'a göre, Marksizm-Leninizm'in aynı şekilde "kökten inkârına" dayanıyordu. ÇKP'nin resmi görüşü olan "Üç Dünya Teorisi" tahlilinde, dünya 3 kategori altında toplanıyordu. Birincisi "iki süper devlet" diye ifade edilen Sovyetler ile ABD tarafından oluşturuluyordu. İkinci kategoriyi diğer "ileri kapitalist" ülkeler oluşturuyordu. Üçüncüyü de faşist ve antidemokratik hükümetlerin işbaşında bulunduğu Şili'den İran'a, Mısır'dan Çin'e kadar tüm "üçüncü dünya". Bu tahlile göre iki süper devlet ile 2. ve 3. dünya arasındaki çelişme baş çelişmeydi. İki süper devlet içinde de baş tehlike Sovyetler Birliği'ydi. *Devrimci Yol*, "üç dünya" tahlilinin her şeyden önce proletarya-burjuvazi çelişmesini ve bunun dünya çapındaki ifadesi olan sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çelişmeyi ihtiva etmeyen, sınıfsal temele dayanmayan bir tahlil olduğunu söylüyordu. Çünkü ÇKP yaklaşımında, bütün bir tarihi döneme (emperyalist döneme) damgasını basan çelişme ihmal edilmekte, emperyalist-kapitalist sistemin alternatifini oluşturması gereken sosyalizm güçleri üçüncü dünya içinde bir alt başlık olarak ele alınmakta, tali plana itilmekteydi. *Devrimci Yol* şöyle yazıyordu: "'Üç dünya' tahlili dünya proletarya hareketine tali bir yer veren kategorik yaklaşımla milliyetçi bir tahlil olmaktan öteye gidememektedir."* Üstelik ÇKP'nin bu tahlili üzerine gelişen politikaları ise her şeyi "baş tehlike sosyal emperyalizm"e karşı olma

* *Bildirge.*

noktasından ele almakta; en gerici antisovyetik hareketlerin ve (NATO vb. gibi) emperyalist politikaların desteklenmesine kadar varmaktaydı.

Sonuç olarak, *Devrimci Yol*, SBKP ve ÇKP çatışmasında taraf olmadığını ilan ediyordu.

Proleter enternasyonalizmi adına bu sapmalardan birinin yanında yer almak savunulamazdı. Buna mukabil sorun, "iki şabloncu çizgiye karşı olma" şeklinde de ele alınamazdı: "Ho Şi Minh tavrı" gibi isimlerle de ileri sürülen "ilkesiz yaklaşım" da reddedilmeliydi. Bu görüş açısı, sorunu milli sınırlar içinde görmekte ve sosyalist hareketin parçalanması ve onun yarattığı son derece önemli sorunlar karşısındaki eleştirel tutumdan kaçınmaktaydı.*

II- "Nasıl Bir Ülkede Yaşıyoruz?"

Devrimci Yol, Türkiye'deki durumu, teorik ve politik olarak, "Halk ile oligarşi arasındaki çelişki baş çelişkidir" şeklindeki "diyalektik" bir tahlil ile özetliyordu. Bu tespit şu bakımdan önemliydi:

"Devrimciler, sınıflar savaşının her alanında devrimi ilerletmek, devrimi yükseltmek için mücadele ederler. Devrimi ilerletecek olan inisiyatifli müdahale, ancak her alanda tayin edici çelişmeyi kavrayarak, tayin edici çelişmenin çözümü için çalışmakla gerçekleşebilir... Bugün baş çelişmenin politik alandaki görünümü (faşizmin halka saldırılarından dolayı) faşizm ile halk arasında bir savaş biçimindedir. Bu anlamda antifaşist mücadele tayin edici önemde bir mücadele olarak kavranmak zorundadır."

Bildirge'de "Ülkemizde Durum" başlığı altında yapılan değerlendirmelere göre, "Türkiye yarı sömürge, yeni sömürge bir ülkeydi" ve "emperyalizmle ekonomik-politik, kültürel ve askeri bakımlardan tam (bütün alanlarda) bir bağımlılık ilişkisi" içindeydi.**

Emperyalizmin "üçüncü bunalım dönemi"ne has gelişmelerin sonucu, yine emperyalizme bağımlı (yukardan aşağı), bir kapitalist ekonomi gelişmiş ve bu yapıya uygun bir biçimde pazar için üretim egemen hale gelmişti. Bu ekonomik yapı her şeyden önce iç dinamikle oluşmadığı için, dışa bağımlı ve çarpık (yabancı te-

* *Devrimci Yol*, Sayı: 6, 15 Temmuz 1977," Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır (1)"

** *Bildirge*; *Devrimci Yol*, Sayı 14, 3 Şubat 1978, "12 Mart'tan Bugüne..."

kellere göre şekillenmiş) bir niteliğe sahipti. Ve de daha baştan tekelci bir karakterde ortaya çıkıp gelişmişti.

Hafif ve orta sanayi dallarında meydana gelen montaja dayalı sanayileşme sonucu, işçi sınıfı varlığını daha fazla hissettirir olmuştu; şehirlerin ve işçi sınıfının rolünde göreli olarak bir artış meydana gelmişti. Tarımda pazar ekonomisi yaygınlaşmaktaydı. Kapitalizmin nispi gelişiminin bir sonucu olarak feodalizm belirli ölçüde tasfiye edilmiş (gerilemiş) ve toprak sorunu da bir ölçüde çözüme uğramıştı. Kaynaklar ağırlıkla mevcut sanayiin ihtiyaçlarına aktarılmak zorundaydı. Bununla birlikte prekapitalist, feodal unsurların (toprak ağaları ve tefeci bezirgânların) hâkim sınıflar ittifakı içinde yer almaları, siyasi iktidarda (giderek azalan oranda da olsa) pay sahibi olmaları olgusu göz önünde bulundurulmalıydı.*

"Hâkim sınıflar ittifakı" kendi iç çelişkileri nedeniyle zayıftı, ancak diğer yarı feodal, yarı sömürge ülkelerle kıyaslandığında, siyasi bakımdan nispeten güçlü bir "merkezi otorite" söz konusuydu. Emperyalist işgalin gizlenmesi sonucu eski sömürge ülkelerde toplumdaki işgalci düşmana karşı olan tepki pasifize edilmişti. "Olgunlaşmamış bir milli kriz" yaşanan Türkiye'de, "ulusal kurtuluş savaşı" aşaması yerine, "devrimci iç savaş" aşaması gündemdeydi.

Hâkim sınıflar ittifakı ise "oligarşi" olarak adlandırılıyordu. Türkiye'de kapitalizmin gelişme özelliği hâkim sınıflar iktidarına ve bu iktidarın yürütülüş biçimlerine yansımaktaydı ve uzun bir dönemden beri yerli tekelci burjuvazi, toprak ağaları ve tefeci bezirgânlardan oluşan ve "oligarşi" denilen bir gerici ittifak, egemenliğini "oligarşik diktatörlük" şeklinde sürdürmekteydi.** "İşbirlikçi-yerli tekelci burjuvazi", giderek gelişmiş ve emperyalizmin gözde müttefiki haline gelmişti. Bu nedenle oligarşi içinde de belirleyici bir role sahip olmaktaydı. Tekelci burjuvazinin, emperyalizmin ülkedeki "uzantısı" olması ise aynı zamanda emperyalizmin "içsel bir olgu" haline gelmesi, emperyalizmin de ülkedeki hâkim sınıflar ittifakı içinde temsil edilmesi demekti; ve Mahir Çayan gibi Devrimci Yol da işte bunu "gizli işgal" olarak görüyordu.

1975 sonrasında, toprak ağaları ve tefeci bezirgânlar aleyhine ve tekelci burjuvazi lehine olan gelişmeler oligarşi içindeki

* *Bildirge*; *Devrimci Yol*, Sayı 14, 3 Şubat 1978, "12 Mart'tan Bugüne..."
** *Bildirge*; *Devrimci Yol*, Sayı 14, 3 Şubat 1978, "12 Mart'tan Bugüne..."

çelişmeleri arttırmakta ve bu durum da ülkede genel bir siyasi istikrarsızlığa neden olmaktaydı.* Türkiye'de güçlü bir işçi sınıfı mücadelesinin bulunmayışı, güçlü demokratik geleneklerin söz konusu olmaması yüzünden, egemen sınıflar, burjuva anlamdaki demokratik hakların tanınmadığı, klasik burjuva demokrasisi ile uzaktan yakından ilgisi olmayan bir biçimde egemenliklerini sürdürebilmekteydiler. Ve bu baskı, terör rejimi (sistemi) klasik faşizmden "farklı" özellikler gösterse de "sömürge tipi faşizm"den başka bir şey değildi.

Devrimci Yol tahlillerine göre, Türkiye'de burjuva demokrasisinden söz edilemezdi. Ama ülkede, tarihte emperyalist ülkelerde görüldüğü gibi "aşağıdan yukarıya" kitle hareketleriyle iktidarı ele geçiren bir faşizm de yoktu. Devrimci Yol, mevcut siyasi rejime Mahir Çayan gibi "sömürge tipi faşizm" adını verirken; emperyalizm ve tekelci burjuvazinin devlet eliyle, yani yukarıdan aşağıya faşizmi örgütlemekte olduğunu savunuyordu. Buna "kurumsal faşizm" ya da "devletin faşistleştirilmesi" dendiği de oluyordu. Bu şekilde (CIA ve kontrgerilla faaliyetlerinin bir uzantısı olarak) faşizm uygulayan devlet birimleri ve görevlileri "resmi faşist" olarak niteleniyordu. Bir de devlet kuvvetlerine "yardımcı olma" misyonunu yüklenmiş "ülkücü hareket" vardı ve buna da "sivil faşist hareket" denilmekteydi ve Ülkü Ocakları, MHP gibi kuruluşlar tarafından temsil edilmekteydiler. 12 Mart gibi askeri yönetim dönemleri "açık faşizm", parlamentonun ön planda gibi göründüğü ortam da "gizli faşizm" dönemleri olarak değerlendiriliyordu. Ancak *Devrimci Yol* yazılarında, "sivil faşist" hareketin, "görece özerkliği"ne yapılan vurgu da dikkat çekiciydi. Yani aşağıdan yukarıya toplumun da faşistleştirilmesi ve bu şekilde devletin ele geçirilmesi (ya da devletteki faşizmi tahkim etme) siyasetleri göz ardı edilmiyordu.

Devrimci Yol dergisinde yer verilen şu paragraf, "sömürge tipi faşizm" tahlilinin bir özeti olarak okunabilir: "Bir ülkedeki ekonomik ve toplumsal yapının özellikleri o ülkenin siyasal yapılanışını ve siyasal gelişmeleri büyük ölçüde etkiler. Eğer egemen sınıfların durumu geniş halk yığınlarına ekonomik tavizler tanımaya olanak verecek kadar 'sağlam' ve 'güçlü' ise, burjuvazi mümkün olduğu kadar tavizci bir yönetim sürdürmeyi; egemenliğini tavizci ve 'demokratik' yönetim metotlarına dayanarak sürdürmeyi tercih

* *Bildirge.*

eder. Tersine, eğer burjuvazi (egemen sınıflar) zayıf ve güçsüzse geniş halk yığınlarına ciddi tavizler verecek durumda değillerse egemenliklerini faşist yönetim metotlarına dayanarak sürdürmeyi tercih edecekler, demokrasiyi 'lüks' olarak görerek faşizme yöneleceklerdir."*

12 Mart'taki "açık faşizm" döneminin ardından, 1973 yılındaki seçimlerden sonra da, "oligarşinin sorunlarına" bir çözüm bulunamamıştı. "Oligarşinin yapısal olan sorunları" daha da derinleşmiş, birbiri ardı sıra devalüasyonlar yapılmaya başlanmıştı. Kısacası, 12 Mart dönemi sonrasında birçok değişikliklere ve CHP hükümetlerine rağmen özünde fazla bir şey değişmemişti. 12 Mart'ın sıkıyönetim terörünün yerine bu dönemde "sivil faşist terör"ün yaygınlaştırılıp yoğunlaşması, bu kez ülkeyi gene -fakat bu kez sivil- bir iç savaş görüntüsüne sürüklemişti. Sivil faşist terörün yoğunlaşmasını sağlayan Ülkü Ocakları ve MHP, 12 Mart sıkıyönetim döneminde yönetimi elinde tutan "resmi faşist örgüt"ün (*Devrimci Yol* buna "Kontrgerilla" diyordu) sivil-legal örgütlenmesi, yan kuruluşu gibiydi. Bütün MC hükümetleri döneminde resmi gizli güçler tarafından Ülkü Ocakları örgütlendirilmiş, Aliağa, Seydişehir, İs-Demir, Tariş gibi büyük devlet işletmeleri ve eğitim kurumları, özellikle "sivil savunma uzmanlarının destekleriyle" bunlara işgal ettirilmişti. MC hükümetleri döneminde "faşist terör", bir hükümet politikası olarak sürdürülmüş, faşist terör demagoji ile beslenerek yığınlar içinde faşizmin ideolojik yayılması, kitle temeli güçlendirilmeye çalışılmıştı.

Faşizmin saldırıları ise geniş halk yığınları içinde güçlü bir can güvenliği talebinin, faşizme karşı savunma eğiliminin doğmasına neden olmuştu. Halk yığınlarının ve devrimcilerin faşizme karşı aktif bir direnmeyi yaratmaları faşizmin oyunlarının bozulmasına, faşist terör ve demagojilerin bir ölçüde de olsa etkisizleşmesine yol açmıştı. Faşist güçlerle halk güçleri arasındaki mücadelenin bir "iç savaş" doğrultusunda derinleşmesi, bir yandan da egemen sınıflar içinde bu gelişmeler karşısındaki huzursuzluklara da neden oluyordu.**

Peki ülkede durum böyleyken, bu düzen nasıl değiştirilecekti?

---

* *Devrimci Yol*, Sayı 14, 3 Şubat 1978, "12 Mart'tan Bugüne..."

** *Devrimci Yol*, Sayı 14, 3 Şubat 1978, "12 Mart'tan Bugüne..."

III- Nasıl Bir Devrim? Nasıl Bir Mücadele Anlayışı?

12 Mart öncesinde, sol harekette tartışma ağırlıkla devrimin programı hakkında sürdürülmüştü. Bu da "Türkiye'de burjuva demokratik devrimi tamamlandı mı?" sorusuna verilen cevaba göre belirleniyordu. Burjuva demokratik devrim tamamlanmış diyenler, yani asgari programın aşıldığını söyleyenler, azami programı gündeme getirerek sosyalist devrim aşamasında olunduğunu savunuyorlardı. Aksini düşünenler ise demokratik devrim aşamasında olunduğunu... Ancak bu ikinciler, emperyalizm faktöründen dolayı, bu demokratik devrimin "milli" demokratik devrim olacağını söylüyor ve hatta bunu bazen Kemalist ideolojiye gönderme yaparak "ikinci milli kurtuluş savaşı" şeklinde dile getiriyorlardı.

Devrimci Yol'a göre, geçmiş dönemde TİP bünyesindeki "sosyalist devrim-demokratik devrim" tartışması aslında "çarpık" bir biçimde yapılmıştı. Milli Demokratik Devrim (MDD) çizgisi, sorunu program açısından ele alarak atılacak devrimci adımın antiemperyalist ve demokratik bir niteliğe sahip olduğunu vurgulamıştı. Ama, Mihri Belli önderliğindeki MDD hareketi, devrimde iktidar ve önderlik sorununu boşlukta bırakan bir anlayış sergilemişti. TİP ise kendi programı (TİP programı) MDD programından daha geri bir niteliğe sahip olmasına -ya da aşağı yukarı aynı içeriğe sahip olmasına- rağmen, aynı şeye "sosyalist devrim" diyor, o da sorunu sadece iktidar ve önderlik sorunu açısından ele alıyordu.

Devrimci Yol dergisinde bu tartışmalara dair yapılan değerlendirmelerde, genelde MDD hareketi olarak ifade edilen hareketin, 1970'lere gelinceye değin önüne bir partileşme programı bile koymamış olduğu eleştirilmekteydi. MDD yanlıları 67-68'leri hep TİP içinde, bağımsız bir muhalefet hareketi olarak geçirmişlerdi. Ona karşı herhangi bir ciddi örgütsel alternatif söz konusu bile edilmemişti.*

Ancak bu program tartışmaları 12 Mart döneminden sonra önemini büyük ölçüde yitirmişti; bunun yerine "silahlı mücadele-barışçıl mücadele; kırlardan mı şehirlere-şehirlerden mi kırlara?" şeklindeki "strateji tartışmaları" öne çıkmıştı.

* *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 2*, Ağustos 1978, "Geçmiş Değerlendirmeleri ile İlgili Üç Sorun"

Program söz konusu olduğunda *Devrimci Yol* da, kesintisiz devrim sürecinde, demokratik devrim aşamasında bulunulduğunu savunuyordu. Türkiye 1900'lerden bu yana demokratik devrim süreci içindeydi. Bu süreç "burjuvazinin önderliğinde evrimci (reformcu) bir rota izleyerek" gelişmekteydi. Ancak, emperyalist çağda burjuvazinin önderliğinde demokratik devrimin gerçekleştirilmesi olanaksızdı. Bu sebeple haldeki durumda demokratik devrim görevleri tamamlanmış değildi. Feodalizmin tasfiyesi anlamında toprak sorunu, özellikle Doğu Anadolu'da (belirli ölçüde çözülmüş olmasına rağmen) tam olarak çözülmemişti. Kürt sorunu, ya da o günlerdeki kavramsal ifadesiyle "Ulusal Sorun" çözülmemişti. Ulusal sorunun çözümü ise demokratik devrimin en önemli görevlerinden birisini meydana getirmekteydi. Altyapıda feodalizmin tasfiyesinin tamamlanamamış olması yanında (ve "şüphesiz ona paralel olarak") özellikle üstyapıda feodal kalıntılar önemli bir varlık gösteriyordu.

Türkiye'de demokratik devrim süreci tamamlanmış değildi. Ancak kapitalizmin yukardan aşağı gelişmesi demokratik devrim programını "daraltan" önemli bazı değişimlere yol açmıştı. Demokratik devrimin, esas olarak bir toprak devrimi olmaktan çıkmış olması, bunun antifeodal programlı bir devrim olması özelliğini ortadan kaldırmıştı*. "Baş çelişme"nin çözümüne dayalı devrimci adım, yani demokratik halk devrimi, antiemperyalist, antioligarşik bir muhtevadaydı. Ve bu süreçte antifaşist mücadele tayin edici önemde bir mücadele olarak kavranmak zorundaydı.**

Devrimci Yol, "devrim anlayışını" somut görevler bağlamında ve bunlara dair teorik sorunları öne çıkararak ortaya koymaya çalışıyordu. Sıralamanın ya da soyutlamanın en üst düzeyinde, kuşkusuz Leninist Devrim teorisinin kavranılışı yer alıyordu. Aslında bu tartışma, Devrimci Yol çevresi bakımından, büyük ölçüde açıklığa kavuşmuş bir konuydu. Çünkü önceki dönemde Mahir Çayan tarafından kapsamlı şekilde ele alınmıştı... Asıl sorun, bu teorinin bir alt başlığı varsayılan halk savaşı teorisinin (yani emperyalizme bağımlı sömürge ve yarı sömürge, yarı feodal ülkeler için geçerli olan, Mao, Giap vb tarafından formüle edilen bir anlayışın), Türkiye gibi bir yeni sömürge ülkede kazanacağı özgül karakter hususunda yapılan tartışmalardan kaynaklanıyordu.

---

* *Bildirge.*

** *Bildirge.*

Devrimci Yol, THKP-C gibi "şiddete dayanan" devrimi, yani silahlı mücadelenin temel alınmasını savunuyor; "barışçıl geçiş" teorisini "revizyonizm" olarak eleştiriyordu. "Barışçıl geçiş teorisi" her şeyden önce Marksist devlet teorisinin ve Marksist devrim teorisinin açık bir inkârıydı.*

Devrimci Yol'a göre silahlı bir mücadele anlayışını temel almayan, (savaşçı bir partinin yanı sıra) güçlü bir askeri örgütlenmeye dayanmayan bir siyasi hareketin hiç başarı şansı yoktu. Türkiye'de sınıf mücadelesi her geçen gün artan şekilde yaygınlaşan silahlı biçimlere dönüşmekteydi. Faşist güçler, emekçi halka karşı "yok etme savaşı" ilan etmişti. Her gün, yeniden yaşanan gerçekler, "niçin, bütün halkı, önce barışçı mücadele metotlarını temel alarak silahlı mücadeleye hazırlamadan, silahlı mücadeleye girişiliyor?" sorusunu geçersiz hale getirmekteydi. Zira savaşı, devrimciler değil burjuvazi ilan etmişti. Ve savaş yaşamanın bir şartı haline gelmekteydi. Zira emperyalizmin ülkedeki gizli işgali, kontrgerillasıyla, sivil-resmi bütün güçleriyle, "bizzat karşıdevrimin zora başvurması" demek oluyordu.**

Devrim teorisi ele alınırken, önce emperyalist kapitalist ülkeler ve yarı sömürge, sömürge ülkeler arasındaki ayrıma dikkat çekilir; sonra da emperyalizmin ikinci bunalım dönemindeki yarı sömürge ülkeler ile emperyalizmin üçüncü bunalım dönemindeki yeni sömürge ülkeler devrimleri arasındaki ayrıma vurgu yapılırdı. Ama bütün bu ayrımlar da "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi" üst başlığında tartışılırdı. Bu teorinin anahtar kavramları şunlardı: Objektif koşullar, sübjektif koşullar, evrim aşaması, devrim aşaması, milli kriz, devrimci durum.

Devrimci Yol dergisine göre "Leninist devrim teorisinin özü", (burjuva) devlet mekanizmasının aşağıdan yukarıya parçalanarak ele geçirilmesi, sosyalizmin proletarya diktatörlüğü altında yukarıdan aşağıya doğru, alt ve üstyapıda (eşgüdümlü) inşası ve devletin ve sınıfların ortadan kaldırılmasıydı.*** Marx, Engels ve Lenin proletaryanın devrimci mücadelesini, toplumların içinde bulundukları "objektif koşullara", sınıf mücadelesinin somut nes-

* *Devrimci Gençlik*, Sayı 9-10, 25 Haziran 1976, "Revizyonizme karşı mücadele ve "sosyal emperyalizm" teorileri konusunda tartışma"

** *Devrimci Yol*, Sayı: 22, 20 Eylül 1978, "Direniş Komiteleri Konusundaki Tartışma, İki Farklı Devrim ve Mücadele Anlayışı Arasındaki Bir Tartışmadır"

*** *Devrimci Yol*, Sayı:15, 21 Şubat 1978, "Partileşme Sürecine İlişkin Bazı Eleştiriler ve Parti Sorunu"

nel durumlarına uyarlı olarak iki farklı aşamada mütalaa etmişlerdi: Evrim ve devrim aşamaları. Ama bu kavramları kavramak için de önce, objektif koşullar, sübjektif koşullar konusunda bir mutabakat gerekirdi.

Bir ülkede devrimin objektif koşulları söz konusu olduğunda, egemen sınıfların alaşağı edilmesi ve siyasal iktidarın ele geçirilmesine elverişli bir durum kastedilirdi. Bu ise bir "milli kriz"in mevcudiyeti demekti. Emperyalist-kapitalist ülkelerde devrimin objektif koşulları içsel dinamiğin işleyişi ile ortaya çıkmaktaydı; sömürge ve yarı sömürge ülkelerde objektif koşullar için aranan ölçütler ise farklıydı. Öte yandan tek başına objektif koşulların varlığı yeterli değildi; sübjektif koşulların da var olması gerekirdi. Sübjektif koşullar deyince de, her şeyden önce proletarya partisi söz konusuydu. Partinin yığınlarla olan bağları, yığınların bilinç ve örgütlülük durumları da önemliydi.

"Evrim aşaması", bir ülkede sınıf mücadelesinin nesnel konumu açısından nispi anlamda "barışçı" koşulların hâkim olduğu dönemlere tekabül ederdi. Kapitalist toplumlarda sınıf mücadelesinin bu şekilde "barışçı" bir gelişim seyri izlediği dönemlerde, proletarya partisinin iktidar mücadelesi de buna uyumlu bir seyir izlemek durumundaydı. Evrim dönemlerinde, toplumun altüst oluşlar içine gireceği döneme kadar ayaklanmanın hazırlanması esastı.*

Evrim aşamasıyla hazırlanılan "devrim aşaması" ise, siyasi iktidarın alınabilmesi koşullarının var olduğu dönemdi. Ancak, devrimin objektif ve sübjektif koşullarının var olması halindedir ki, iktidarı almak için harekete geçmek, ayaklanmak söz konusu olabilirdi. Eğer ülkede devrimci bir durum varsa (ülkenin milli krizi yaşanıyorsa) ve proletaryanın (ve müttefiklerinin) bilinç ve örgütlenme durumları yeterliyse, bu koşullar altında iktidarın alınabilmesi olanaklıydı ve devrim için ayaklanma gündeme gelirdi. Devrim aşamasının belirleyici özelliği olan "milli kriz" ise, ekonomik-sosyal-siyasal, kültürel, askeri, vb. toplumsal hayatın bütününü kapsayan bir altüst oluş halini içeriyordu. Öte yandan, milli krizin, devrimci bir durumun bulunmasına rağmen bir proletarya partisi yoksa veya proletaryanın bilinç ve örgütlenme seviyesi yeterli değilse, bir ayaklanmanın yine ba-

* *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

şarı şansı yoktu. Bu durumda, ana görev proletaryanın partisini yaratmaktı.*

Özet olarak Devrimci Yol'a göre, evrim ve devrim aşamalarının ayrı olduğu "Sovyetik ayaklanma" modeli, proletaryanın ve şehirlerin belirleyici bir rol oynadığı, uzun dönemli "barış içinde evrim denen dönemlerden" sonra, kısa dönemli bir genel ayaklanmaya dayanan bir devrim stratejisiydi.

Oysa "halk savaşı" stratejisinde evrim ve devrim aşamaları Mahir Çayan'ın da söylediği üzere "iç içe geçmiş" haldeydi. Çünkü sömürge ve yarı sömürge ülkelerde objektif koşullar farklıydı ve bunlar emperyalist işgal tarafından oluşturulmaktaydı. Lenin'in tanımladığı şekilde bir milli kriz nasıl genel ayaklanmanın objektif koşullarını yaratıyorsa, emperyalizmin işgali de halk savaşının (ve de silahlı mücadelenin) objektif koşullarını ortaya çıkarıyordu. Emperyalist işgal toplumun içsel dinamiğini saptırmakta, toplumda ekonomik, sosyal, siyasal alanlarda (altyapısından üstyapısına kadar) bir çalkantı içine girilmesine neden olmakta, böylece "olgunlaşmamış milli kriz" ortamında yığınların devrim saflarına çekilebilmesinin objektif koşulları yaratılmaktaydı.

Halk savaşı, kısa değil uzun bir süreçti ve bu, kendisinden çok güçlü bir düşman tarafından gündeme getirilen silahlı saldırılar karşısında, önce direnebilmenin (var olabilmenin) sonra güçlenebilmenin ve savaşı kazanabilecek bir duruma gelebilmenin tek yoluydu. Devrimin gerçekleşme koşullarının olgunlaşabilmesi, devrimin silahlı güçlerinin karşıdevrim güçlerini alt edebilecek bir seviyeye gelebilmesi için Mao'nun ifadesiyle hemen hemen başlangıçtan itibaren silahlı mücadeleler örgütlemek gerekmekteydi. Aksi halde -silahlı mücadele olmaksızın- devrimci hareketin hiçbir varlığı olmaz ve devrimci mücadelenin hiçbir temel görevi yerine getirilemezdi.**

Halk savaşları, evrim ve devrim aşamaları yerine genel olarak "stratejik savunma" ve "stratejik saldırı" dönemlerine ayrılıyordu. Bu iki dönem arasında da Mao'nun "stratejik denge" dediği bir geçiş aşaması yer alıyordu. Halk savaşının başlangıç aşamasında da, silahlı eylemlerin başlatılması için, koşulların elverişli olup ol-

* *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

** *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

maması ve savaş öncesinde bir "savaşa hazırlık dönemi" de söz konusuydu. Ancak burada sorun evrim aşamasından tamamıyla farklıydı ve sorunun klasik evrim ve devrim aşamaları formülasyonları çerçevesinde ele alınması asla söz konusu olamazdı.*

Öte yandan, yarı sömürge ve sömürge ülkelerde geçerli olan halk savaşı teorisi, emperyalizmin üçüncü bunalım döneminde, Türkiye gibi "yeni sömürge" ülkelerde farklı özellikler de kazanmıştı. Türkiye, nasıl sovyetik ayaklanmanın yapıldığı Çarlık Rusya'sından farklıysa, halk savaşının verildiği Çin'den de farklı bir ülkeydi.

Devrimci Yol bu konudaki tartışmaları yürütürken, diğer gruplar tarafından konu başka bir yönden ele alınmış ve "evrim ve devrim aşamalarının iç içe geçmesi" tespitinin diyalektiğe aykırı olduğu ileri sürülüp durulmuştu. Bunlara karşı *Devrimci Yol* şöyle diyordu: Evrim dönemi herhangi bir hazırlık veya nicelik birikimi olarak görülmemeliydi. Sorun, herhangi bir şeye "hazırlanma" veya nicelik biriktirme olarak ele alınacak olsa, zaten her şeyin bir hazırlığı vardı. Halk savaşının da, gerilla savaşının da bir evrimi (diyalektiği) vardı. Onun da bir savaş öncesi (savaşa hazırlık) dönemi, savaş içinde bir güç biriktirme (stratejik savunma) dönemi ve de iktidarı ele geçirmeye yönelik bir devrim (stratejik saldırı) dönemi vardı. Üstelik bu anlamdaki bir "savaşa hazırlık dönemini", evrim aşaması; halk savaşının fiilen sürdüğü dönemi "devrim aşaması" olarak değerlendirmek elbette söz konusu olabilirdi. Çünkü bu dönemlerin "hangi kelimelerle ifade edileceği" hiç önemli değildi.**

Kısacası, *Devrimci Yol*, sovyetik ayaklanmadaki evrim aşaması görevlerinin, halk savaşında stratejik savunma döneminde gerçekleştiğini vurguluyordu (Aslında bu vurgu, Mahir Çayan'da bu açıklıkta mevcut değildi). Türkiye'ye özgü bir halk savaşı stratejisinin alt başlıkları ise Mahir Çayan tarafından formüle edilen "öncü savaşı, suni denge ve silahlı propaganda" gibi kavramlardı.

"Öncü savaşı", Çin gibi ülkelerde de başlangıç aşamasındaki gerilla savaşında, yani olgunlaşmamış milli kriz koşullarında uygulanıldığı varsayılan bir mücadele biçimiydi. Ama Türkiye özgülünde

---

* Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

** Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

suni denge ve silahlı propaganda ile birlikte buna özel bir önem atfedilmekteydi.* Türkiye özgülünde devrimin objektif koşulları, olgunlaşmamış milli kriz tespitine bağlı olarak yapılmaktaydı. Olgunlaşmamış milli krizin mevcudiyeti ise, ülkede (iktidarı ele geçirmek üzere değil) stratejik savunma aşaması çerçevesindeki taktik saldırılara tekabül eden silahlı mücadelelere (gerilla mücadelelerine) başvurmak için elverişli koşullar doğurmaktaydı.

Olgunlaşmamış milli kriz tartışması, *Devrimci Yol*'un özellikle kendi solundaki ve "fokocu" dediği gruplarla bir ayrım çizgisi çekmesinde önem taşıyordu. Fokocu görüşler diye, mücadelenin başlangıcında partiyi gerekli görmeyen veya parti yerine bir eylem grubunu (foko) geçiren görüşler kastedilmekteydi. *Devrimci Yol*'a göre, olgunlaşmamış milli kriz, hiçbir zaman ülkedeki somut objektif ve sübjektif koşullar göz önünde bulundurulmadan, (fokocuların, "acelecilerin" algıladığı şekliyle) "sürekli silahlı ayaklanma ortamı" olarak değerlendirilmemeliydi. Böyle bir yaklaşım, ülkedeki milli krizin olgunlaşmış bir devrim durumu olarak değerlendirilmesi gibi bir hatadan kaynaklanabilirdi.**

Sübjektif koşullar bakımından, halk savaşının başarıya ulaşabilmesi için en temel zorunluluklardan bir tanesi proletaryanın partisi tarafından yönetilmesiyse, ikincisi de, kitlelerle olan bağ sorunuydu. Halk savaşının başarıya ulaşabilmesi için kitlelerin ve özellikle köylülerin desteği zorunluydu. Bu nedenle de savaşın başlangıcında mücadelede kitlelerin desteğini elde etmeye yönelik eylemler esas alınmalıydı.

İşte "öncü savaşı" böyle bir destek ihtiyacının ürünüydü ve halk savaşının ilk evresinde uygulanacak bir "mücadele biçimi" idi. Bir devrim stratejisi değil, bir taktik evre olarak ele alınmalıydı. Yani savaşın başlangıç dönemlerinde partinin örgütlediği silahlı mücadeleler doğrudan halk kitlelerinin yer aldığı silahlı halk hareketleri şeklinde olmayacaktı, halk kitlelerinin devrim saflarına çekilmesi hedeflenecekti.***

Aslında *Devrimci Yol*, öncü savaşının ne olduğundan çok ne olmadığını tartışmaya daha fazla mecbur kalmıştı: "Öncü savaşı anlayışı başlangıçta kitle örgütlenmelerinin ve kitle mücadelele-

* Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

** *Bildirge.*

*** *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

rinin olamayacağını söylemez; kitlelerin kendiliğinden nitelikli eylemlerinin ve hele hele faşist saldırılar karşısında kendilerini (hatta silahla!) savunmayacaklarını; bu şekildeki kitlesel direniş eylemlerinin örgütlenemeyeceğini söylemez."*

Öte yandan *Devrimci Yol*, kendisine yöneltilen "bunlar öncü savaşı vererek devrim yapacaklarını sanıyorlar" şeklindeki suçlamalara da çok öfkelenmekteydi. Aynı şekilde, Mahir Çayan'ın görüşlerini "öncü savaşı vererek devrim yapmaya" indirgeyen "sol" görüşleri de şiddetle eleştirmekteydi.

Genel olarak bütün halk savaşlarının ilk evresinde yer alan ama temel bir öneme sahip olmayan öncü savaşı, Türkiye'de, nispeten uzunca bir dönem devrimci mücadelenin yürütülüşünün karakteristik özelliği olarak, özgül bir önem taşıyacaktı. Mahir Çayan bu durumu, "oligarşi ile halk arasında varolan suni dengenin kırılması" olarak formüle etmişti (Bu cümle Che'nin bir yazısında da geçiyordu ama bu ifade Mahir Çayan'ın kaleminde bir "formülasyon" etkisi kazanmıştı).

Devrimci Yol'a göre, Türkiye gibi yeni sömürge ülkelerde, merkezi otoritenin güçlenmesi, eski feodal parçalanmanın ve ağır feodal sömürünün bulunmaması gibi nedenlerle, Çin ve Vietnam'daki gibi geniş silahlı köylü ayaklanmaları olmuyordu. Ve mücadelenin hemen başlangıcında savaşın kitlesel bir nitelik kazanması söz konusu değildi. İşte suni denge kavramının anlattığı şey, Türkiye'de geniş köylü (ve halk) kitlelerinin, mevcut düzene karşı kolayca silahlı hareketlere geçirilemeyeceği olgusuydu. Bunun için halk savaşının ilk aşaması, eskisi gibi kitlesel bir savaş niteliğinde değil (kitleleri harekete geçirerek suni dengeyi bozacak) öncü savaşı niteliğinde olacaktı.**

Ayrıca, Mahir Çayan'ın yaşadığı koşullardan farklı olarak *Devrimci Yol* bir "iç savaş" tespitinde de bulunmaktaydı. Peki suni denge kavramı ile iç savaş kavramı çelişmekte miydi? Faşist güçler ile halk güçleri arasındaki "çatışmalar" söz konusuysa, suni dengeden söz edilebilir miydi? Birincisi, ülkede gelişmekte olan iç savaş, haldeki durumda geniş kapsamlı bir savaşın var olduğu anlamına gelmiyordu. İç savaş kavramı en gelişkin biçimiyle, ulusun

* *Devrimci Yol*, Sayı: 22, 20 Eylül 1978, "Direniş Komiteleri Konusundaki Tartışma, İki Farklı Devrim ve Mücadele Anlayışı Arasındaki Bir Tartışmadır"

** *Devrimci Yol*, sayı 17, 1 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar- 1"

bir kısmının bir tarafa bir kısmının da diğer tarafa ordular şeklinde dizilip birbiriyle vuruştuğu bir durum olarak anlaşıldığında, elbette ki böyle bir şey söz konusu değildi. Ama günde ortalama 3-5 (7-8 ayda 500'den fazla) kişinin öldüğü bir ülkede bir iç savaştan söz etmemek için, *Devrimci Yol*'a göre, "insanın yaşanan gerçeklere sıkı sıkıya gözlerini kapatması" gerekiyordu.

İkincisi, *Devrimci Yol*, gelişmekte olan iç savaşın suni dengeyi ortadan kaldırmadığını da söylüyordu. Suni denge kavramı, kitlelerin tepkilerinin ve memnuniyetsizliklerinin, (öncü-savaşçı bir partinin, silahlı propagandayı temel alarak yürüteceği bir mücadele ile geniş yığınlara güven verecek bir önderliği söz konusu olmadan, kendiliğinden bir şekilde) silahlı bir isyana dönüşmesinin (eskiden olduğu gibi) söz konusu olmadığını açıklamaktaydı. Öte yandan, "kitlelerin tepkilerinin silahlı bir isyana dönüşmemesi" ifadesinden ve bu anlamda söylenen sözlerden kalkılarak, 1975 sonrasında kitlelerin mevcut düzene karşı ve hele faşist saldırılara karşı her türlü tepkisinin yok sayılması anlamındaki bir sonuca da varılmamalıydı. Mahir Çayan tarafından "tarihsel bir olguyu" açıklamak için kullanılan bir kavramı, gerçek geçerlik alanının dışına taşırarak günlük ve sıradan olguların karşısına dikmek, Marksist düşünce açısından, kabul edilemezdi. *Devrimci Yol*, bu kavramdan "ne anlaşılmaması gerektiği"nin altını ısrarla şöyle çizmekteydi: "Suni denge kavramı ne kitlelerin genel olarak mevcut düzene tepkisizliği (düpedüz bir durgunluk ve pasiflik), ne de refah içinde bulunulduğu için mevcut düzenden bir memnuniyetin varlığı olarak anlaşılamaz."*

Çatışmalar, toplumda çok önemli devrimci dinamikler geliştirmekteydi. Ne var ki öncü savaşçı bir partinin önderliği olmaksızın bu çatışmalar mevzii olarak kalmaya mahkûmdu. Mevcut düzene karşı geniş bir silahlı halk hareketine dönüşemiyordu. Bu olgu karşısında "devrimci görev", bu çatışmalar içinde yer almak, halka doğru bir şekilde önderlik etmeye çalışmak, halkın kendisinde varolan direnme ve dayanışma eğilimini güçlendirip örgütlemek ve bütün bunları ve diğer bütün siyasi faaliyeti, bu mücadelenin başarıya ulaşmasının temel gereksinimi olan "partiyi oluşturma" hedefine bağımlı kılmaktı. Öncü savaşı ve suni denge kavramlarının iç savaş kavramlarıyla çelişmemesinin bir

* *Devrimci Yol*, sayı 17, 1 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar- 1"

diğer nedeni de şöyle ifade edilmişti: "Çünkü stratejik savunma aşamasının içinde telakki edilmesi gereken öncü savaşı, iç savaşın özgül bir biçimidir."*

Ayrıca, "spontan köylü hareketleriyle" karakterize edilen klasik halk savaşlarından farklı olarak Türkiye'nin sınıfsal yapısında bir başka önemli faktör daha hesaba katılmalıydı. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesinin sonucu olarak işçi sınıfının devrimdeki rolü ve bununla birlikte şehirlerin rolü göreli olarak artmıştı. Şehir-kır ilişkileri farklıydı. Bununla birlikte köylülüğün ve kırsal yörelerin belirleyiciliği, göreli olarak azalmakla birlikte, hâlâ geçerliydi.**

"Kurtarılmış bölgeler" anlayışı halk savaşının sonraki dönemlerindeki bir gelişme olarak görüldüğünden, *Devrimci Yol* yazılarında bu konu üzerinde fazla durulmamıştı. Bu konuda şöyle deniyordu: "Kuşkusuz bugünkü durumda, gerçek anlamda kurtarılmış bölgelerin ve halkın kendi iktidar organlarının oluşmasına uzağız. Bugün için önemli olan yığınlar içinde halkın kendi iktidarı kavramının yerleştirilmesi için çalışmaktır. Bunun oluşması için öncelikle güçlü bir politik önderliğin ve onun örgütleyeceği askeri gücün, sorunun can alıcı noktası olduğuna ise hiç şüphe yoktur."***

Mevcut durumda, yani başlangıç aşamasında, Devrimci Yol tarafından kurtarılmış bölgeler yerine, "halk iktidar organlarının nüveleri" olarak görülen "direniş komiteleri"nin oluşturulması görevi öne çıkarılıyor ve şu uyarıda bulunuluyordu: "Bugün en yüksek biçimleri dahil her türlü propaganda için en etkili propaganda unsurları faşizme karşı mücadele içinde vardır. Bu şekilde, silahlı propagandanın temelini oluşturacağı bir öncü savaşı da, yine aynı şekilde bu mücadelenin dışından bir yerden gelmeyecektir. Bir başka ifadeyle, öncü savaşı, bugünkü mücadele içinde, devrimcilere düşen görevlerin daha eksiksiz yerine getirilebileceği bir mücadele ve örgütlenme aşamasına devrimci hareketimizi yükseltme sorunundan başka bir şey değildir."****

---

* *Devrimci Yol*, Sayı: 21, 21 Ağustos 1978, "Suni Denge-Öncü Savaşı ve İç Savaş Üzerine"

** *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

*** *Devrimci Yol*, Sayı: 22, 20 Eylül 1978, "Direniş Komiteleri Konusundaki Tartışma, İki Farklı Devrim ve Mücadele Anlayışı Arasındaki Bir Tartışmadır"

**** *Devrimci Yol*, Sayı: 22, 20 Eylül 1978, "Direniş Komiteleri Konusundaki Tartışma, İki Farklı Devrim ve Mücadele Anlayışı Arasındaki Bir Tartışmadır"

IV- Nasıl Bir Parti / Örgüt?

Devrimci Gençlik dergisinden itibaren, en önemli devrimci görev, örgütlenmek ve bunu da bir parti formunda gerçekleştirmek olarak tespit edilmişti. Objektif koşullar var olsa bile, sübjektif koşullarım yaratmadan devrimin gerçekleşmeyeceğini savunan Devrimci Gençlik çevresi, "devrim yapmak için parti şarttır," diyordu. Hedeflenen elbette "Leninist bir parti" idi. Bu modele uygun olması yanı sıra Türkiye koşullarına, Türkiye devrimine özgü bir partileşme arayışı da söz konusuydu.*

Böyle bir parti, iktidara yürürken, halk iktidar organlarının nüvelerini de yaratacak; ancak devrim yapılınca kendisi iktidar olmayacak, iktidar bu halk iktidar organlarına ait olacaktı. Buna göre Devrimci Yol'un partisi, kendisini tek başına iktidar organı olarak örgütlemeyecek, halk iktidar organlarının nüvelerini oluşturarak örgütlenecekti. Devrimci Yol'u, Leninist örgütlenme sürecinde özgün kılan özellik buydu ve yine bu özellik Leninist teoriye Devrimci Yol tarafından yapılan bir "katkı" anlamına gelmekteydi.

Haldeki durumda devrimcilerin "temel siyasi görevi" devrimci bir örgütün yaratılmasıydı. Bunu yapmadan (bu uğurda mücadele vermeden) hiçbir görev yerine getirilmiş sayılamazdı. Dolayısıyla, bütün alanlarda, işçi sınıfı, köylülük, öğretmenler, teknik elemanlar ve gençlik içindeki çalışmalar bu temel siyasi görevin yerine getirilmesine hizmet etmeliydi. *Devrimci Gençlik* dergisi bu görevi, "en geniş kitle çalışması içinde en dar kadro çalışması yapmak" şeklinde de tanımlıyordu. Böyle bir siyasi birliğin temeli ise ideolojik birliğin oluşturulmasıydı ve ideolojik mücadele bu doğrultuda sürdürülmeliydi.**

Devrimci Gençlik dergisinin 16. sayısından sonra *Devrimci Yol Bildirgesi* adıyla bir broşür yayınlandı. Böylece "Devrimci Hareket"in teorik politik sorunlarını ve partileşme sürecini tartışmak üzere yeni bir platform sunulmaktaydı. *Bildirge*, partileşme sürecini tartışmaya, "Biz bugün bir parti kurmuyoruz," uyarısıyla başlıyordu. Devrimcilerin anladığı anlamda bir parti, birtakım insanların bir araya gelip "biz parti kuruyoruz" demeleriyle elde

---

* *Devrimci Gençlik*, Sayı 16, 24 Ocak 1977, "İdeolojik mücadelenin önemi ve temel siyasi görevlerimiz"

** *Devrimci Gençlik*, Sayı 16, 24 Ocak 1977, "İdeolojik mücadelenin önemi ve temel siyasi görevlerimiz"

edilecek bir şey değildi. Partileşme süreci, "sınıflar çatışmasının her alanında işçi sınıfının bağımsız siyasetini hayata geçirmeye çalışan bilinçli kadroların örgütlü ve neyi, ne için yaptığını bilen bir tarzda çalışmalarının ürünü olarak" tamamlanabilirdi. Partileşme sürecini, partinin yaratılması (inşa edilmesi) için bilinçli bir mücadele süreci olarak kavramak gerekiyordu.

Partinin yaratılmasını bir "hiyerarşi oluşturmak" şeklinde anlamak da yanlış bir kavrayıştı. Partileşme sürecinin belirli bir aşamasında tabii ki hiyerarşi oluşturmak diye "özel bir görev" ile karşılaşılacaktı. "Örgüt yapısı anlamındaki ilişkiler dizisini saptamak" olan bu hiyerarşik şekillenmeyi "tespit etme işini çözmek" zor bir iş değildi. Böyle bir noktaya gelindiğinde Marksist-Leninistlerin gözetecekleri tek şey "davaya en iyi bir şekilde yararlı olmak" idi.

Partileşme sürecinin merkezinde ise "kadro çalışması" yatmalıydı ve bu da "örgütlü bir çalışma" olarak anlaşılmalıydı. Peki partileşme sürecinin bittiğine nasıl karar verilecekti? Politikanın hayata geçirilmesi için verilen mücadelede artık öyle bir an gelirdi ki, bundan sonra "örgütsel bir bütün" olarak istediği hedeflere yönelebilen bir "organizma" ortaya çıkardı. İşte bu organizmaya da "parti" ismi verilirdi. Bu durum, kadro çalışmasının "nitelik sıçraması" yapması şeklinde anlaşılmalıydı. Partileşme sürecinin sonuna, yani kadro çalışmasının nitelik değiştirdiği noktaya (parti yaratıldığı zamana) gelinceye kadarki "örgütsel ilişkiler" (kadro çalışmasının organizasyonu biçimleri) sürekli değişim gösterecekti.*

Devrimci Yol dergisinin parti sorununa ilişkin getirdiği yaklaşımları, ayrıntılı şekilde "Partileşme Sürecine İlişkin Bazı Eleştiriler Ve Parti Sorunu" (sayı 15, 21 Şubat 1978) başlıklı yazıda yer aldı. Örgütlenme biçimi bakımından "bolşevik" partisi tarafından gerçekleştirilmiş genel nitelikler, Türkiye açısından da geçerliydi. Örneğin, Türkiye'de de proletarya partisi yukarıdan aşağı örgütlenmek, yani ilk aşamada dar bir devrimciler örgütü olmak, sonra ikinci adımda işçi (ve emekçi) sınıfının öncü unsurları ile bütünleşmek, Marksist-Leninist bir ideolojik temel üzerine kurulmak, mücadeleyi her koşul altında sürdürebilecek şekilde örgütlenmek ve her alandaki mücadelelerin uyumlu bir organizasyonunu gerçekleştirmek, demokratik merkeziyetçilik-gizlilik ilkelerini temel alarak çalışmak durumundaydı. Bu nitelikler, hem genel olarak

* *Bildirge.*

devrimini yapmamış ülkeler açısından hem de Türkiye için geçerliydi. Sorun "bu noktadan sonra" ortaya çıkan ve "bu niteliklerin hayata geçirilişine" ilişkin bir sorundu ve Devrimci Yol kendi parti anlayışını "bu noktadan sonra" ortaya koyma iddiasındaydı.*

Daha önce *Bildirge*'de, örgüt biçimi açısından THKP-C ele alınırken de, parti ile kitlelerin örgütlenmesini sağlayacak "bağlantı kayışları" denilen örgütlenmelerin eksikliği üzerinde durulmuştu. THKP-C "fokocu" anlayışları eleştirmiş olmasına rağmen, kendi örgütlenmesinde bu konuda "zaaf" göstermişti. Öncünün eylemi ile kitleler arasındaki bağın reddedilmesi, bağlantı kayışları kopmuş bir motorun kendi kendine çalışması gibi bir duruma yol açardı. Parti bu bakımdan öncünün kitlelerle üye alışverişini sağlayacak ve giderek genişleyen ve yaygınlaşan bir şekilde yığınların mücadelesini örgütleyecek bir yapılanışa sahip olmalıydı.** THKP-C'de ifade edilen geçmişin ve onun "devrimci yenilgi"sinin en özlü dersleri de şu noktada ortaya çıkmıştı: "Farklı alanlardaki mücadelelerin, farklı mücadele biçimlerinin birlikte yürütülmesinin, mücadelenin devamlılığının ve devrimi başarıya ulaştırabilecek bir siyasi çizgi üzerinde mücadelenin geliştirilebilmesinin bir gereği ve ifadesi olarak örgütlenmiş bir Marksist-Leninist parti."***

Devrimci Yol dergisinin sonraki sayılarında "geçmişin tekrar edilmemesi" için bu konuda ciddi bir muhasebe içine girildiği de görülüyordu: "Bir parti içinde, değişik çalışma alanlarında, o çalışma alanlarının özelliklerinden ileri gelen nüanslar ve farklı görüşler daima bulunur. Bu hem doğaldır hem de bir örgüte canlılık ve çok yanlılık kazandıran olumlu bir olgudur. Parti bu fikir çeşitliliklerini dengeli ve uyumlu bir bütünlüğe ulaştıracak mekanizmalara sahip bir organizasyon olmalıdır."****

Ayrıca, "Silahlı bir mücadele anlayışı temel alınmaksızın, (savaşçı bir partinin yanı sıra) güçlü bir askeri örgütlenmeye dayanmaksızın, ülkemizdeki siyasi hareketin hiçbir başarı şansı yoktur," deniliyordu.***** Partileşme sürecindeki mücadele anlayışının da

* *Devrimci Yol*, Sayı:15, 21 Şubat 1978, "Partileşme Sürecine İlişkin Bazı Eleştiriler ve Parti Sorunu"
** *Bildirge*.
*** *Bildirge*.
**** *Devrimci Yol*, sayı 18, 22 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar-2"
***** *Devrimci Yol Eki: Teorik Notlar 1*, Temmuz 1978, "Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi Açısından Evrim ve Devrim Aşamaları Kavramları"

"savaşçı bir parti"nin yaratılmasına uygun olarak biçimlenmesi gerekmekteydi.*

Devrimci Yol dergilerinde partileşme sürecine dair bu tür teorik değerlendirmeler yapılırken, tam da bu sıralarda yine Devrimci Yolcular tarafından faşizme karşı mücadelede Türkiye koşulları bakımından "yeni ve farklı" sayılabilecek örgüt formları da oluşturulmaya başlanmıştı. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde, gecekondu mahallelerinde, kasabalarda, köylerde, işyerlerinde halkın faşizme karşı direnme eğilimleri, "direniş komiteleri" denilen örgüt formlarında kalıcı hale getirilmeye çalışılıyordu. Ancak bunlar faşizme karşı basitçe direnişin ötesinde, sosyalist teori ve pratik bakımından da zengin deneyler biriktirilmesine hizmet ediyordu.

Peki direniş komiteleri nasıl ortaya çıkmıştı? Halk yığınları içinde gelişen antifaşist dayanışma eğilimlerinin, tüm halk güçlerinin birleşik devrimci savaşının örgütlendirilmesi gerekiyordu. Direniş komiteleri de işte bu doğrultudaki bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştı. Direniş komiteleri, en geniş anlamda "devrimci halk iktidarının birer nüveleri" olarak ele alınmalı ve bu doğrultuda derinleştirilip geliştirilmeli ve bu komiteleri yaratma görevi partinin inşasına "kopmaz bir şekilde" bağlı kılınmalıydı; bu ise "cepheleşme" anlayışıyla birlikte gündeme getirilmeliydi. Parti ve cephenin yaratılması uğruna mücadele, ikincinin birinciye tabi olduğu, "diyalektik bir bütünlük" içinde kavranabilirdi. Cephenin yaratılması uğruna mücadele, partinin yaratılması uğrunda mücadeleyi güçlendirecekti.**

Böylece, direniş komiteleri pratiğinden yola çıkarak "parti-cephe" ilişkileri konusunda ciddi bir tartışma başlamış bulunuyordu. "Cephe" kavramını ele alırken direniş komitelerine de en geniş anlamıyla, "halk iktidarının birer nüveleri-çekirdekleri olma" misyonu yüklemek, parti-cephe ilişkilerini de etkileyen bir tespit ve tercih olarak ifade ediliyordu. Çünkü soruna bu şekildeki bir yaklaşım, beraberinde direniş komitelerinin, halk cephesinin veya cephesel örgütlenmenin birer "örgütsel-alt birimi" olarak; halk komiteleri olarak ele alınmasını gerekli kılıyordu.***

---

* *Devrimci Yol*, Sayı 20, 31 Temmuz 1978, "Devrimci Hareketin Bugünkü Görevleri ve Mücadele Biçimleri Sorunu"

** *Devrimci Yol*, sayı 13, "Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele Sorunu Üzerine (2)"

*** *Devrimci Yol*, Sayı:16, 20 Mart 1978, "Parti-Cephe İlişkileri Direniş Komiteleri ve Partileşme Süreci"

Proletarya partisi de, onun önderliği de gökten zembille inmeyecekti. Öncülük hakkı, daha doğru bir ifadeyle öncülük rolü, ancak pratikte doğru bir siyasi çizgiyi izlemekle, tutarlı ve devrimci bir mücadele anlayışını hayata geçirmekle ve halk güçlerine bu çizgiyi pratik mücadele süreci içinde benimsetmekle, kısacası "savaşılarak" elde edilebilirdi.

Çatışmaların bir iç savaş doğrultusunda derinleşmesi, halk yığınları içinde güçlü bir antifaşist dayanışma ve direnme eğiliminin doğup gelişmesine neden olmuştu. Şehirler, kasabalar, köyler, ülkenin tamamı bu gelişmelerin etkisini sokaklarında yansıtacak bir görünüm içindeydi. *Devrimci Yol*, bu gelişmeleri "devrimci bir doğrultuya kanalize etmek" için verilen mücadele sürecinde, "Direniş Komiteleri"nin de, "hayatın kendisinin" ortaya attığı bir "öneri" ve cephesel bir örgütlenme biçimi olduğunu söylüyordu. Dolayısıyla mevcut koşullarda, ortaya konulan şey, şimdilik, bir "anlayış ve yönelim" olarak kabul edilmeliydi. Halk iktidarının ülke düzeyinde "çiçeklenmeye başlaması", direniş komitelerinin, halk komiteleri olarak gelişkin ve olgunlaşmış biçimlere bürünmesi, mücadelenin halk savaşının daha üst aşamalarına geçilmesiyle gündeme gelebilecekti.

Kısacası, öncü savaşını, bütün emekçi halkın silahlı savaşına dönüştürülebilecek niteliklere; öncünün eylemini, yığınların eylemine doğru geliştirilebilecek "bağlantı kayışları"na sahip bir savaşçı partinin yaratılabilmesi, partileşme süreci boyunca direniş komitelerinde de ifade edilen bir çalışma ve örgütlenme anlayışına uygun bir mücadele pratiği içinde olmakla mümkün hale gelebilirdi. Bu ise, "en geniş kitle çalışması içindeki kadro çalışmalarının temel alınması" anlayışının direniş komitesi özgülündeki bir somutlanmasından başka bir şey değildi.*

V- Nasıl Bir Sosyalizm?

"Sosyal emperyalizm ve geçiş sorunları konusundaki tartışmalar, özünde Marksizm ve sosyalizm konusundaki temel anlayışları da yansıtıyordu. Devrimci Yol, bir yandan antimarksist 'sosyal emperyalizm' teorilerine karşı çıkarken diğer yandan da karşı uçta yer alan revizyonizme ve ekonomist-dogmatik anlayışlara karşı çıktı. 'Revizyonist Diktatörlük' olarak tanımladığı Sovyetler'deki

* *Devrimci Yol*, Sayı:16, 20 Mart 1978, "Parti-Cephe İlişkileri Direniş Komiteleri ve Partileşme Süreci"

(kitlelerin yönetimden uzaklaştırıldığı, Komünist Parti yöneticilerinin yönetim tekeline dayalı) sosyalizm anlayışlarını reddeden ve kitlelerin doğrudan yönetim aygıtlarına ağırlık veren bir yaklaşımı benimsedi (Direniş Komiteleri bir yönüyle böyle bir demokrasi anlayışının somut propagandası işlevini de görüyordu)".*

Devrimci Yol, propaganda amacıyla yayınladığı "Devrimciler Ne İçin Savaşıyor?" broşüründe, sosyalizmin "gerçekleşmesi uzak bir hayal olmadığını" ilan ediyordu. Tarihin karşı durulmaz yasaları nasıl eski köleci-feodal toplumları yıkarak kapitalizmi gerçekleştirmişse, mevcut kapitalist sömürü düzeni de yerini kaçınılmaz olarak sosyalizme bırakacaktı. Ancak sosyalizm koşullarında nasıl bir toplum tasavvur edildiği konusunda pek bir şey söylenmiyordu. Bu broşürde, devrimden sonraki ve sosyalizmden önceki "demokratik halk iktidarı" altında neler olacağı sıralanmaktaydı. "Üretenler yöneten olsun", "Söz yetki karar iktidar halka" şeklinde özetlenebilecek bir yaklaşım ve Direniş Komiteleri pratiğindeki "doğrudan demokrasi" anlayışı öne çıkarılmaktaydı. Bu nedenle, soyut projeler üretmek yerine, sosyalizme dair temel anlayışları derhal hayata geçirmeye çalışma çabası, pratik içinde teorik bir arayış ürünü olarak görülebilirdi. Teorik yazılarda ise, daha ziyade nasıl bir sosyalizm istenmediği üzerinde durulmaktaydı.

Aslında yaşanılan dönemde, sosyalist bir tasavvurun teorik geri planı konusunda pek bir tereddüdün olmadığı söylenebilir. Çünkü dünyada "revizyonist" de dense bir sosyalist sistem vardı. Sorun sosyalizmin nasıl tasavvur edileceğinden ziyade, teorideki sosyalizmin pratikteki yanlış uygulanması, sosyalizmden geriye dönüş tehlikesi ve bunun yarattığı sıkıntılardan kaynaklanıyordu. Yoksa, sosyalizm, teorik olarak Marx'ın ve Engels'in yazdıklarında, başta *Alman İdeolojisi*, *Gotha Programı'nın Eleştirisi*, *Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm* kitapları olmak üzere el altında bulunan çeşitli kitaplardan hemen öğrenilecek kadar yakında durmaktaydı. Üstelik Bolşevik Devriminin ilk yıllarında ve en azından Lenin'in ölümüne dek geçen sürede yaşanan sosyalist toplum deneyimleri hiç sorgulanmıyordu.

Sosyalizmin, siyasal anlamıyla tartışmasız "proletarya diktatörlüğü" olarak algılanması çok yaygındı ve bunun tersini düşünen pek yoktu (Bu kavrama ortodoksça bağlanmasına ilaveten,

* Oğuzhan Müftüoğlu, "Devrimci Yol Üzerine Notlar"; *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*, Cilt 7, s. 2250-2254.

direniş komiteleri, ÖTK ve işçi konseyleri deneylerindeki sosyalist demokrasi pratiğine ve bundan yola çıkıp teorisine ulaşmaya çalışması ise Devrimci Yol çevresinin yaşanılan döneme dair bir paradoksu sayılabilirdi). Hatta revizyonizm bile sosyalist toplumda "Stalin sonrası" ortaya çıkan bir tehdit ve tehlike olarak görülmekteydi. Bu nedenle kitaplarda yazılı olanlardan ve Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında somut olarak yaşanmış sosyalist toplum deneylerinden hareketle, kafalardaki sorunların çözümü zor olmuyordu. *Devrimci Yol* dergisi de sosyalizm teorisi dendiğinde, sosyalist toplumdan geriye dönüş sorunları üzerine odaklanmıştı.

Marksist teoriye uygun olarak, sosyalizmi, "kapitalizmden komünizme bir geçiş dönemi toplumu" olarak gören *Devrimci Yol*, bu döneme dair sorunları da "Marksist-Leninist geçiş dönemi teorisi" başlığıyla ele alıyordu.

Devrimci Yol'a göre *Gotha Programının Eleştirisi*nde "Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında birinden ötekine devrim yoluyla geçiş dönemi yer alır. Buna bir siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki burada devlet proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey değildir" derken, Marx, geçiş dönemini tanımlamış ve onun "siyasal bir geçiş dönemi" olma özelliğini vurgulamıştı.*

Devrimci Yol, Sovyetlerde yaşanılan sosyalist toplum tecrübesine dayanarak şu tespitlerde bulunuyordu: Sosyalist geçiş döneminde (yani Sovyetler Birliği'nde) üretim araçlarının bireysel mülkiyeti ortadan kaldırılmıştı. Buna karşılık insanlar arasındaki farklılıklar, köy ile şehir, kafa emeği ile kol emeği vb. arasındaki farklılıklar sürmekteydi. Burjuva hukuku tamamen değil sadece kısmen, sadece ekonomik devrim yapılmış olduğu ölçüde ortadan kaldırılmıştı. Burjuva hukuku bireylerin üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetini tanıyordu. Sosyalizm ise bunu ortak mülkiyet haline getirmişti. İşte bu ölçüde, ama sadece bu ölçüde "burjuva hukuku" yürürlükten kaldırılmış oluyordu. Ama bunun dışında ürünlerin üleşimi ve çalışmanın toplum üyeleri arasındaki dağılımının düzenleyicisi olmak bakımından (burjuva hukuku) yürürlükte kalıyordu.

Marx, geçiş dönemi (sosyalizm) sorununu, belli başlı ileri kapitalist ülkelerin bütününde gerçekleşecek, zamandaş bir dünya

* *Devrimci Yol*, Sayı:7, 1 Ağustos 1977, "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır (2)"

devrimi anlayışı perspektifiyle incelemişti. Böylesi bir ele alışta kapitalizmin ileri bir düzeyinde üretici güçlerin gelişkinliği ve büyük çaplı endüstri yoluyla üretimin sosyalizasyonu veri olarak kabul edilmekteydi. Ancak sonraki gelişmeler, emperyalist dönemde devrimlerin merkezinin doğuya doğru kayması, emperyalist zincirin en zayıf halkasından parçalanması yönünde, tek tek ülkelerde devrimlerin olanaklı hale gelmesi yönünde olmuştu. Giderek geri ülkelerde, sömürge ve yarı sömürge ülkelerdeki devrimlerin gündeme gelmesi geçiş dönemi teorisinin derinleştirilmesini zorunlu hale getirmişti.*

Kapitalizmin gelişmesinin nispeten zayıf olduğu Rusya'da üretim araçlarının kolektifleştirilmesi, büyük çaplı sanayiin kuruluşu (yani komünizmin birinci aşaması; sosyalizm aşamasına geçiş) oldukça uzun bir dönemi kapsamıştı. Yarı feodal, yarı sömürge ülkelerdeki demokratik halk devrimleri çerçevesinde sorun kuşkusuz ki çok daha karmaşık bir hal almaktaydı. Bu ülkelerde geçiş aşaması çok daha uzun ve farklı olacaktı. Büyük çaplı sanayiin ve makineleşmenin sağlanması oldukça uzun bir zaman sürecekti. Oysa sosyalizm için büyük çaplı sanayi zorunluydu. Marx, *Alman İdeolojisi*nde "Özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ancak büyük sanayi ile mümkündür" diyordu. Bu ülkelerde sosyalizmin kurulmasından önce uzunca bir geçiş sürecinden geçilmesi bu nedenle zorunlu hale gelmekteydi.

Sosyalizmden kapitalizme geri dönüşü, kapitalizmin restorasyonunu olanaklı kılan şey ise, siyasal geçiş döneminde politikanın belirleyici olmaya devam etmesiydi.** *Devrimci Yol*, "geçiş sürecinde siyasi üstyapının ve özel olarak partinin rolü"nü özetle şöyle değerlendiriyordu: Marksizm'in tarihsel gelişmeyi kavrayışı ne insan idaresinin rolünü reddeden kaba bir gerekirciliğe (determinizm) dayanır, ne de sadece insan iradesinin sonucu olarak gören iradeciliğe (volontarizm) dayanır. "Marksist devrim teorisi hem determinist hem de volontaristtir. Bu ikili yan diyalektik bir bütün oluşturmaktadır." İradi, sübjektif faktörler karşısında maddi temelin nihai belirleyiciliği, materyalizmin idealizm karşısındaki ilk esaslı mevziidir. Toplumsal sistemlerin gelişmesi, insan

* *Devrimci Yol*, Sayı: 7, 1 Ağustos 1977, "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır (2)"

** *Devrimci Yol*, Sayı: 7, 1 Ağustos 1977, "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır (2)"

iradesinden bağımsız, ileriye doğru bir doğrultu izler. Birincisi, bu çözümleme tarihsel gelişimin genel doğrultusu için geçerlidir. Tarihi gelişmenin her ânına mekanik şekilde uygulanamaz. İkincisi, politik etkenler ekonomik etkenler karşısında fonksiyonsuz bir unsur değildir, aksine aktif bir unsurdur. Üçüncüsü, ilk iki önermeye bağlı olarak, politik etkenlerin ekonomik yapı üzerindeki rolü toplumların gelişmelerinin değişik aşamalarında farklı bir etkiye sahip olur.

Geçiş sürecinde, ekonomik altyapı ile siyasi üstyapı arasındaki ilişki nasıl kavranmalıydı? *Devrimci Yol*'un bu konuya cevapları da şöyleydi: Bir toplumun sosyalizme doğru ileriye mi gideceği yoksa kapitalizme doğru geriye mi gideceği sorunu, bütün bir geçiş süreci boyunca, politik üst yapının fonksiyonlarıyla ilgilidir. Politik etken bu dönem için belirleyicidir. Ancak bu etki de geçiş sürecinin başmdan sonuna kadar aynı kalmaz (Burada kastedilen, politikanın etkisinin azalması –devletin sönmesi– için ekonomik altyapının gelişmesi, ekonominin zenginleşmesi, sınıf farklılıklarını kaldırmanın maddi imkânlarının oluşması, böylece politikanın ayrı bir alan olmaktan çıkması yöneten-yönetilen, yöneten-üreten ayrımının ortadan kalkmaya yönelmesidir). Geçiş sürecinin başından sonuna kadar aynı öneme sahip olmayan politik etken şu evrelerde farklılaşacaktır: 1) Başlangıçta toplumun sosyalizme doğru gelişmesini ekonomik faktörlere rağmen politik üstyapı tayin eder. 2) Sosyalist ekonominin inşası ilerledikçe, ekonomi ile birlikte fakat yine politik etkenler tayin eder. 3) Geçiş sürecinin sonuna kadar azalan bir eğilim seyretse de politik üstyapının belirleyiciliği devam edecektir. 4) Sosyalizmin inşasmın ileri dönemlerinde politika karşısında ekonomik etkenler giderek artan bir etki gösterirler. 5) Sürecin tamamlanmasından sonra ise politika ile ekonomi arasındaki bu ilişkiler kombinezonu tersine dönecektir (Ve asıl olarak ekonomi ile siyaset arasındaki ayrım ortadan kalkarak, yeni bir ilişki, yeni bir kombinezon ortaya çıkacaktır).*

Geçiş dönemi teorisindeki volontarist ve ekonomist sapmalar da bu yaklaşım ışığında eleştirilmekteydi. Lenin'in "Sosyalizm sınıfların kaldırılmasıdır" sözünü hatırlatan *Devrimci Yol*'a göre, sınıfsız toplumun yaratılması, proletaryanın ideolojik, politik ve ekonomik alanlardaki eyleminin bir ürünü olacaktı.

* *Devrimci Yol*, sayı 14, Şubat 1978, "'Sosyal Emperyalizm' Tartışmalarına İlişkin Bazı 'Eleştiriler' Üzerine"

SBKP örneğinde olduğu üzere, sosyalizme ilişkin sapmaların önemli bir kısmı, sınıfsız toplumu üretici güçlerin gelişiminin arkasından gelecek bir olay olarak gören, ya da en azından, üretici güçlerin düzeyinin yükseltilmesinin ideolojik-siyasi-kültürel vb. gelişmelerin itici gücü ve devindiricisi sayan bir "ekonomizm"e tekabül etmekteydi. Bir diğer önemli kesim ise çoğu kez "volontarizm" olarak bunun tam tersi bir eğilimi taşımaktaydı; "Sosyal Emperyalizm" teorilerinde ve ÇKP uygulamalarında bunu açık olarak gözlemlemek mümkündü.

Devrimci Yol "sosyal emperyalizm" teorisine; işçi sınıfı hareketi içindeki mücadeleleri basitçe bir şekilde burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadeleye indirgediği için itiraz ediyordu. ÇKP, revizyonizmin egemenliğinin, burjuvazinin iktidara gelmesi ve otomatik olarak kapitalizmin gelmesi demek olduğunu ileri sürerek, geçiş sürecinde üstyapının belirleyiciliğini tek başına ele alıyor ve diğer faktörleri hesaba katmıyor ve iradeciliğe (volontarizme) düşüyordu.

Öte yandan, *Devrimci Yol*'a göre, Sovyetler Birliği geçiş süreci içindeki bir toplumdu.

ÇKP tarafından Sovyetlerde kapitalizmin varlığını ispata dair kullanılan pazar, meta üretimi, sınıfların varlığı vb. kategorilerin tümü geçiş toplumlarına has özelliklerdi. Sömürünün, sınıf farklılıklarının, pazar ve piyasa kategorilerinin kalkması için ise sınıfsız toplumun kurulması gerekliydi. Sınıfsız toplumun kurulması, köy ile şehir arasındaki (işçi ile köylü arasındaki) farkın ortadan kaldırılmasına bağlıydı. Bu nedenle Sovyetler Birliği'nde söz konusu kategorilerin varlığı, pazar ile plan arasındaki çelişkinin varlığı, kapitalizmin varlığına kanıt olarak ileri sürülemezdi.*

Daha önce, *Devrimci Gençlik* dergisinde de, yirmi yıldır Sovyetler Birliği'nde revizyonist bir iktidarın hüküm sürmekte olmasının haldeki durumda yarattığı sonuçlar şöyle özetlenmişti:

"Revizyonizm içte sosyalizmi uygulamamaktadır. Aksini düşünmek de zaten imkânsızdır. Sovyetler Birliği'nde, revizyonist uygulamalarla sosyalizm yolundan sapılmıştır. İç uygulamalar açısından revizyonist politikaları maddi teşviklerin artırılması, pazar ve piyasa öğelerinin güçlendirilmesi, toplumdaki farklılıkların azaltılarak sınıfsız topluma doğru gelişme yerine imtiyaz ve

* *Devrimci Yol*, Sayı 8, 1 Eylül 1977, "Sosyalist Sistemin Parçalanması ve Sovyet-Çin Kutuplaşmasında Tavır (3)"

farklılıkların artırılması suretiyle tabakalaşmaların yaratılması olarak sayabiliriz. Yine revizyonizm dış politikada proleter enternasyonalizmini uygulamaz. Bunun da aksini düşünmek ve beklemek mümkün değildir, Bugün Sovyetler Birliği'ndeki revizyonist iktidarın emperyalist-kapitalist ülkelerle olan ilişkileri ve diğer geri bıraktırılmış ülkelerle olan ilişkileri incelendiği zaman bu durumu görmek zor değildir. Bütün bu ilişkilerinde önemli ölçüde milliyetçi eğilimler taşımaktadır. Bu yüzden Sovyetler Birliği'nin bir bütün olarak güttüğü dünya politikası tutarsız, çelişik ve savunulabilir bir politika olmaktan çok uzaktır."*

Aynı yazıda, Sovyetler Birliği yönetimi için kullanılan "Revizyonist diktatörlük" kavramı, daha sonra ciddi tartışmalara yol açacak, hatta bazı çevreler tarafından Devrimci Gençlik-Devrimci Yol çevresinin aslında utangaç şekilde Sovyetlere "sosyal emperyalist" dediği şeklinde yorumlanacaktı: "Bugün Sovyetler Birliği'nde revizyonist iktidar sosyalizmin yolunu saptırmıştır. Revizyonist diktatörlük sosyalizmi uygulamamak suretiyle kapitalizmin canlanmasına yol açmaktadır."** "Revizyonist diktatörlük" nitelemesi yapılmasından sonra, "sosyal emperyalizm" suçlamasının yanlış olduğu vurgulanmaktaydı: "Ancak bütün bunlara rağmen, bugün Sovyetler Birliği'nde kapitalizme geri dönüşün tamamlandığı ve Sovyetler'in de tıpkı ABD gibi, hatta ondan daha fazla dünya halklarının baş düşmanı olduğu şeklinde sonuçlara varmak mümkün değildir. Biz bugün Sovyetler Birliği'nde geriye doğru bir sürecin, sosyalizmden kapitalizme geçiş sürecinin yaşanmakta olduğunu söylüyoruz. ... Elbette ki, revizyonist iktidarın proletarya diktatörlüğü olduğu söylenemez. Revizyonist diktatörlük burjuva diktatörlüğüne geçiş için bir basamak oluşturmaktadır. Bu sürecin kapitalizme geçişle sonuçlanması teorik düzeyde mümkündür." ***

Kısacası, *Devrimci Yol*'a göre Sovyetler Birliği'nde revizyonizmin partiye egemen olmasına rağmen henüz kapitalizme geri dönülememişti. Bunun çeşitli nedenleri vardı. Ki başlıcaları içte (S. Birliğinde) alt ve üst yapı düzeyinde (maddi ve kültürel-ideolojik

* *Devrimci Gençlik*, Sayı 8, 17 Mayıs 1976, "Revizyonizme karşı mücadele ve 'sosyal emperyalizm' teorileri"

** *Devrimci Gençlik*, Sayı 8, 17 Mayıs 1976, "Revizyonizme karşı mücadele ve 'sosyal emperyalizm' teorileri"

*** *Devrimci Gençlik*, Sayı 8, 17 Mayıs 1976, "Revizyonizme karşı mücadele ve 'sosyal emperyalizm' teorileri"

vb.) ve dışta varolan (dünya sosyalist hareketleri gibi) etmenlerin yarattığı "direnme güçleri"ydi.

Devrimci Yol'un sosyalizme dair görüşleri, işte bu tür eleştirilerin mefhumu muhalifinde ifade edilmekteydi. *Devrimci Yol*, eleştirdiği tercihlerin ve politikaların "yapılmadığı" koşullarda ortaya çıkacak bir sosyalizm anlayışına sahipti

Son olarak, *Devrimci Yol*, "Kültür Devrimi" konusunda da nispeten özgün bir yaklaşıma sahipti. Devrim, iktidarın ele geçirilmesiyle sona ermeyecekti. Sosyalist üretim ilişkilerinin inşasıyla birlikte, üstyapıda bir kültür devrimi olarak sürmek zorundaydı. Üstyapıda, ideolojik, ahlaki, kültürel vb. alanlardaki eski toplumun kalıntıları ile yeni toplumun unsurları arasındaki mücadele sürdürülerek ve ancak bu mücadelenin de kazanılmasıyla sosyalizm mücadelesi nihai zafere ulaşabilir, onun maddi koşullarıyla birlikte komünizme geçilebilirdi. Bu doğrultuda, iktidarı ele geçiren partinin amacı ideolojik ve kültürel düzeydeki mücadelesinin bir sonucu olarak toplumun içinde yayılmak ve bütün toplumu kucaklamak olmalıydı. Bu şekilde üst yapıda proletaryanın varlığı yayıldıkça partinin rolü daralacaktı ve bu durum partinin kendini yok ediş süreci olarak anlaşılmalıydı. Partinin toplumla bütünleşmesi esas olarak tamamlanmış, yani parti fonksiyonlarını büyük ölçüde tamamlamış olduğunda ise komünizme geçiş mümkün hale gelecekti. *Devrimci Yol*'a göre, Marksist devrim teorisi, Marksist devlet ve parti teorisi, devletin ve partinin bu şekilde bir sönüşünü öngörüyordu.*

C) Bugünün Diliyle Devrimci Yol

12 Eylül öncesinde Türkiye, Fatsa ve Maraş olarak ikiye ayrılmıştı: Bir yanda tüm Türkiye'yi Fatsa yapmak isteyenler; diğer yanda tüm Türkiye'yi Maraş yapmak isteyenler vardı. Tüm Türkiye'yi Fatsa yapmak isteyenler bunda başarılı olamadılar; ama tüm Türkiye'nin bir Maraş haline getirilmesini önlediler. Oğuzhan Müftüoğlu'nun söylediği üzere, Fatsa ise Kızıldere'nin bir devamı ve bir özeleştirisiydi.**

---

* *Devrimci Yol*, sayı 14, Şubat 1978, "'Sosyal Emperyalizm' Tartışmalarına İlişkin Bazı 'Eleştiriler' Üzerine"

** Oğuzhan Müftüoğlu, "Devrimci Yol Üzerine Notlar"; *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*, Cilt 7, s. 2250-2254.

12 Eylülcüler sadece Devrimci Yol'u değil Fatsa'daki toplum projesini de imha ettiler.

Çünkü 12 Eylülcüler tarafından bakıldığında, Devrimci Yol, "darbe yapmasalardı kendileri yerine konuştukları kürsüye çıkacak olanlar" olarak gösterilen bir "mazeret", "gizli bir terör örgütü" idi.* Oysa bu satırların yazarı, 12 Eylülcülerin mahkemesinde onlara şöyle seslenmişti:

"Bizleri burada örgüt kurmakla suçluyorsunuz; aslında bizim suçumuz örgüt kurmak değil, örgüt kuramamaktır. Tarih bizi suçlayacaksa faşizme karşı örgütlendiğimiz için değil örgütlenemediğimiz için suçlayacaktır."

Bugünden bakıp "geçmişi değerlendirmek"; tamam da... mesela geçmişten bakıldığında, Devrimci Yolcular nasıl bir geleceği (yani "bugünü") tahayyül ediyorlardı? Kuşkusuz bugünkü gibi bir "gelecek" yoktu tahayyüllerinde... Yenilgiyse, işte budur. Yenilgi değilse; bu tahayyülün, daha olgunlaşmış bir şekliyle, bir sonraki durağa havale edilmesidir; yani onların yer aldığı mücadelede "yenilgi" yoktur, sadece "hedefin uzaklaşması" söz konusudur.

"Devrimci" bir insan, bu yüzden "stratejik" yenilgiyi kabul etmez. Kabul ettiğinde zaten, intihar eder; illa ki fiziki intihar değil: Gider bir başka birey olur; mesela hemen zengin bir burjuva olur, başarılı bir kapitalist olur, zira bunu başarmak onun için devrimcilikten daha az zahmetli bir tercihtir.

Devrimci Yol hakkında, ("içeriden" ve içten) bir yazı yazarken "sosyalizmin tarihsel bir dönemi"nin sona erdiği daima hatırdadır; tamam da... acaba 12 Eylül'ün dolayısıyla yetmiş sekiz kuşağının hesabı kapatılabilmiş midir? Zira pek az kimse, bugün geriye bakıp "yaptığımız her şey anlamsızdı" diyebiliyor. Bu noktada belki de liberalizm ve sosyalizm arasındaki fark bir kez daha ortaya çıkıyor: Liberalizm bireye bakar ve bireyin kendi başına kurtulu-

* 1980 yılı Temmuz ayında Çorum'da, ülkücüler eliyle çıkartılan Alevi – Sünni çatışmalarında onlarca insan öldürülmekteyken, Başbakan Süleyman Demirel, gazetecilere "Çorum'u bırak Fatsa'ya bak!" demişti. Fatsa'da yapılan "nokta operasyonu"nun ardından da "Bırakırsak, böyle yüz Fatsa olur" sözleriyle maksadını açıklamıştı. 12 Eylül darbesinden sonra, 25 Ekim 1982 tarihinde, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, "1982 Anayasası'nı Devlet Adına Tanıtma Programı" ile ilgili yurt gezisine Ordu'da başlamış ve burada yaptığı konuşmada şöyle demişti: "Fatsa kurtarılmış bir kasaba idi. Oralarda Devletin kanunları işlemiyordu. Eğer, 12 Eylül Harekâtını biraz daha geciktirseydik, burada, yani Ordu'da ayrı bir hükümetin, bir devletin ilan edildiğini görmek hiç de sürpriz olmayacaktı. Gidiş o istikametteydi ve bu şekilde gidişi, yurdun başka yerlerinde gıpta ile takip edenler ve bunu alkışlayanlar da vardı."

şunu öğütler. Sosyalizm topluma bakar ve toplumun kurtuluşunu vazeder. Oysa 21. yüzyıla ait bir "özgürlükçü sosyalizm", bireye de bakabilmeli. Bireyin kurtuluşunun tek başına olamayacağının, toplumsal ölçekte olabileceğinin altını çizmeli; ama topluma bakarken bireyi de "birey olarak" insani boyutunda görebilmeli.

Bu yazıdaki Devrimci Yol çözümlemesi bu topluluğun zihinsel dünyasının tarihsel, ideolojik, politik, örgütsel düzlemlerindeki yansımalarına göre yapıldı. Ama en önemlisi hâlâ eksik kaldı: İnsan faktörü. Devrimci Yol aynı zamanda bir "alt kültür" teşekkül etmişti. Sanırım bunu Türkçe'de en iyi "bir nevi aşiret kültürü" benzetmesiyle ifade edebiliriz. Üstelik bu özellik dönemin diğer sol grupları bakımından da geçerliydi. O dönemde yaşayanlar, hiç tanımasalar bile karşılaştıkları bir başka solcunun oturuşundan, kalkışından ve siyasi konular dışında konuşurken dahi kullandığı kelimelerden, yaptığı esprilerden, dinlediği müzikten hangi "siyasi örgüte" ait olduğunu kolayca kestirebilirdi.

"Devrimci tipolojisi", ait olduğu topluluğun özelliğine göre alt başlıklara ayrılmaktaydı. 12 Eylülden sonra bu topluluklar dağıtılınca, yani buradaki bireylerin hayalleri, umutları, tepkileri de imha edilince, çoğu birey aslına (devrimci olmadan önceki kimliğine, ya da çevresinin ona reva gördüğü yeni bir kimliğe) rücu etti; ama bu durumda da mesela yine bir "Dev-Yolcu gibi" müteahhitlik yaptı! Çünkü önceki hayatındaki "siyasi çalışma tarzı", onun hayata karşı kişisel tepkisinin belirleyeni olmuştu ve artık mesleki çalışma tarzının da farklı olması pek kolay değildi.

Peki 1980 öncesinde insanlar neden ve nasıl devrimci ya da konumuz itibarıyla Devrimci Yolcu olmuştu? Bireylerin farklı cevapları vardır; psikolojik çözümleme kapsamındadır. Toplulukların ortak cevapları vardır, sosyolojik çözümleme kapsamındadır. Yukarıdaki soruya kısaca 1975'li yılların "ahval ve şeraiti" diye cevap verilebilir. Bu dönemde bilinçli bir tercihle solcu olmak ya da iç savaş ortamının kargaşasında, taraflardan birinin yanında yer almak kaygısıyla (ve tesadüfen) "solcu oluvermek" ve bunu sonradan "bilinçli" bir tercih kılmaktan söz edilebilir. Şurası bir gerçek ki, binlerce genç insan, Adalet Ağaoğlu'nun sözleriyle, "bir gün, hiç almamış gibi yapamayacakları bir telgraf almışlar", çevrelerinde olup bitene kayıtsız kalamadıklarından, bilinçlerini vicdanlarına kilitleyerek bu siyasi faaliyete girişmişlerdi (Fransızca'da "*la conscience*" hem bilinç hem vicdan anlamına gelir. Marksizm'de

"Fransızca konuşmak" metaforu, "devrim yapmak" anlamındadır).

Yine bu dönemde yaşayıp solcu olmayı tercih edenlerin içinde yaşadıkları ve teneffüs etmeye mecbur kaldıkları verili bir "ideolojik atmosfer" bulunuyordu: Marksizm ve Leninizm!

Henüz taze Vietnam zaferinden dolayı herkes "Ho Ho Ho Şi Minh" diye bağırmaktan ve "Ernesto'ya bin selam" göndermekten hakikaten keyif alıyordu. Bir yanda Ernestolar, Denizler, Mahirler vardı, diğer yanda "emperyalistler ve faşistler"; tercih hiç de zor değildi.

***

Devrimci Yol'un görüşlerini bugünün diliyle değerlendirmek, bunların mealen tercümesiyle mümkün olabilir. Bu ise kısaca Devrimci Yol'un "hayatı ve eserleri"nden söz etmektir.

1975'lerin başında sahneye çıkan Devrimci Yol'un tarihi / geçmişi THKP-C'nin siyaset sahnesinde var olabildiği süre ile ölçülüyordu ve bu da sadece üç beş yıla tekabül ediyordu.

Aslında Devrimci Yol'un fiili örgütlü hayatı da dört beş yıl. Dev-Yolcular sahip oldukları tarihle avunmak yerine, konjonktürü kavramaya ve bu şekilde isyanı örgütlemeye önem vererek işe koyuldular. Ve bu sayede kısa sürede kitlesel bir boyut kazanabildiler.

Geçmişten aldıkları en büyük derslerden biri, THKP-C'nin yenilgisinin sebepleri arasında, 12 Mart dönemindeki en sıkı takip koşullarında örgütte fikir ayrılığı çıkması ve bu şekilde örgütsel zafiyet yaşanmış olmasıydı... Bunun Devrimci Yol üzerindeki psikopolitik etkisi adeta "biz bölünmeyelim" saplantısına dönüştü (Bu arada 1977 başında yaşanan Dev-Sol ayrılığı, aslında "istenen" bir ayrılık olduğundan, örgütlenmede bir zafiyet ve saflarda moral bozukluğuna yol açmamıştı). Dolayısıyla "hepimiz aynı düşünüyoruz" yargısı kolaylıkla pekişebildi; ve bu durum aslında kimi zaman iç tartışmaların kısırlığının, törenselliğinin ve çoğu kez tartışmacıların yetersizliğinin bahanesi kılınabildi: "Fazla söze ne gerek, dergide yazar biz de katılırız!" Dolayısıyla "bölünme fobisi" ve birbirine sıkı sıkıya yapışma şeklinde tezahür eden bu durum; kimi zaman örgütlenmesindeki "istihdam politikasına" da yansıtıldı. Ancak bu "fobi", politik birliğin sürdürülmesinde yararlı bir "katalizör" işlevi de görmekteydi. Başka örgütlenmelerde sık sık yaşanan ayrılıklar, bölünmeler Devrimci Yol saflarında sadece bir

kere meydana geldi. Mücadele sürecinde aslında hiç de önemli sayılmayacak bazı "farklı" tercihler, siyasi pratiğin, eylemdeki birliğin yapıştırıcılığıyla hafifletilmekteydi. * Bu haletiruhiye içinde kendini var eden topluluktaki bireylerin (kadroların) aidiyet duygusu emsallerinden de epey farklı olmuştu.

Bugün "kadro" denilince kast edilen ile o günlerdeki kadro anlayışı elbette farklıydı.

Her şeyden önce "profesyonel devrimcilik" denilen bir hayat tarzı söz konusuydu; yani devrimcilik yapmaya soyunan birey, bu faaliyetini her şeyin ama her şeyin üzerinde tutmayı "gönüllü olarak" kabul etmiş demekti. Yine bugünden bakınca o günkü örgütlenmeler ve mensupları hakkında ileri geri, doğru yanlış pek çok şey söylemek mümkün: Totaliter örgütlenmeler, bireyin kişiliksizleşmesi, aidiyet duygusunun yarattığı handikaplar vesaire...

Ama burada bir şeyi unutmamak gerekiyor: Özellikle bir iç savaş ortamında ve "öncü savaşı" vermeyi zaten açıklamış bir örgütlenmeye, bir savaş örgütüne katılmayı kabul etmiş her birey "bireysel özgürlüğünden" ve bu anlamda bireyselliğinden taviz vermeyi de kabul etmiş oluyordu. Bireysel iradesini "kolektif irade"ye sunmuştu. İdeal olan, elbette kendi bireysel iradesinin de bu ortak iradenin eşit ve özgür bileşenlerinden birisi olmasıydı; ancak "böyle" bir ortamda, bireyin aklına estiği gibi "özgür" davranması elbette tartışma dışı kalmaktaydı.

Etik bakımdan ele alındığında, sosyalist olmayı tercih etmiş olan bir kişi, (herhangi bir) "birey" ("*an individual*") olmaktan vazgeçip "en birey" ("*the individual*") olmaya dönüşme arzusunu ifade etmektedir; bireyciliğe karşı toplumculuğu seçmiş olmasından dolayı, sosyalist, bir "en birey"dir. Bu arzunun mantıksal, duygusal ve beşeri sonuçları ise, "devrim"e ve buna yönelen "devrimci hareket"e olan bağlılıktır. Böyle bir bağlılık, "sıradan bir birey" olma özelliğinden "kopuş" ve bu kez "bilinç ve vicdan" şeklinde tezahür eden farklı türden bir özgürleşmeyi kişiselleştirmektir. İnsanın kendisini özgür hissetmesi, her şeyden önce kendisiyle "barışık" yaşaması olsa gerektir.

* Türkeş öldüğünde taziye defterine "Başbuğum! Ne öğrendiysem senden öğrendim" diye yazıp "Oğlun Kemal" imzasını atan dönemin meşhur emniyet amiri Kemal Yazıcıoğlu, işkence altındaki Devrimci Yol "yöneticilerine" şöyle çıkışmıştı: "Ulan siz ne kariyerist insanlarmışsınız! 1975'te Siyasal'ın bahçesinde kimi kovaladıysam, hepsi şimdi karşıma Merkez Komite olarak çıktı! Siz hiç mi bölünmezsiniz, yerinizi başkasına bırakmazsınız!"

Gönüllü bireylerin bilinç ve vicdan birlikteliğiyle oluşturduğu organik topluluk, tek tek bireyler üzerinde bir basınç yarattığı ölçüde, elbette bazı bireylerin "robot" haline gelmesi mümkündür. Artık burada söz konusu olan bireyin kişisel direnç kapasitesidir. Dolayısıyla totaliter bir sistem karşısında, yenik düşmemek "uğruna" kendisini de totaliter kılmaya mecbur hisseden ve üstelik bu totaliter yapısını ideolojik ve politik olarak meşrulaştırabilen bir örgüt pratiğinde, "en birey" insanlar yanı sıra, "robot" insanların da ortaya çıkmadığını ve çıkmayacağını elbette kimse söyleyemez. Bundan nasıl kaçınılması gerektiğine dair çözüm yolları, "özgürlükçü sosyalizm" adına, günümüzde de kuşkusuz kafa yorulan en önemli konulardan biri olmaya devam ediyor.

Aynı konuda bir başka etken, aydın hareketi ile halk hareketinin kesiştiği kavşakta belirleyici oldu. 1978'lere dek, TMMOB bodrumunda gazete katlayarak örgütsel faaliyetlerin masrafını çıkaran idealist ve devrimci gençler topluluğu, siyasi faaliyetini "kitleselleştirmek" kaygısıyla bir mücadele sürdürürken, kendi aralarında âşık olmuşlar, evlenmişlerdi, kendi seküler ve modern ve küçük burjuva ahlaki değerleriyle (kimi zaman bunu proleter kültür sanarak) yaşamaktaydılar. İç savaş derinleştikçe, hareket kitleselleştikçe, "gecekondulardan gelenler" kendi kültürlerini de getirdiler ve bu noktada üniversiteli öğrenci kültürü ile gecekondulu halk kültürü bazen karşı karşıya gelmeye ve bazen iç içe geçmeye başladı.* Açıkçası, çatışması ve iç içeliğiyle yeniden kurgulanan bir kül-

* Mesela bu bağlamda, bir "şehir efsanesi" haline gelmiş "DAZ (Devrimci Ahlak Zabıtası) olayı" vardır. Ama her şeyden önce Devrimci Ahlak Zabıtası diye bir "örgüt" yoktur; "Ahlak Bildirisi" ise hakikaten vardır. Devrimcilerin faşistleri püskürttüğü ODTÜ, şehrin dışında bulunmasının da etkisiyle, öğrenci hareketinde yaşanan çatışmalardan uzak, herkesin rahatça derslerine girdiği, öğrencilerin gençliklerinin tadını çıkarabildiği bir mekân haline gelmişti. Baharın da gelmesiyle, kimi öğrenciler, çayırların çimenlerin üzerinde, ağaçların gölgesinde serbest davranmanın keyfini çıkarabiliyordu. Ama bu ortamda devrimcileri yine de "tedirgin" eden bir husus vardı; ODTÜ'de sadece öğrenciler değil işçiler ve jandarmalar da bulunuyordu; yani öğrenciler yanı sıra bir de "halk" vardı. Devrimciler için yapılan karalamalardan birisi de şu meşhur "şapka asma" ve benzerleri olduğundan; genç sevgililerin, işçilerin ve jandarmaların yadırgayacağı ve çevresine de "İşte ODTÜ'de devrimciler arasındaki kız-erkek ilişkisi böyledir" diye anlatabileceği görüntüler sergileniyordu. Kuşkusuz bu genç insanların devrimcilikle, solculukla da ilişkisi yoktu ama ODTÜ'de yapılan her şey devrimcilere mal edildiğinden, ODTÜ-ÖTK bir "Ahlak Bildirisi" yayınlamak zorunda kalmıştı. Bildiride, "gerekçelerini" de açıklayarak, öğrenci arkadaşlarının "bu tür" davranışlarına dikkat etmesi gerektiği belirtilmişti. Bildiri büyük bir etki yaratmış ve hatta bazı sınıflarda dersler kesilerek öğrenciler tarafından tartışılmıştı. Ama maalesef, ODTÜ-ÖTK'nın (yani devrimci bir örgütün) bilgisi dışında, bazı devrim-

türel ortamda, kaçınılmaz şekilde bilinç düzeyinde gerileme de yaşandı. Ama bu noktaya gelinmeseydi bile, Devrimci Yol'un "bilinçli kadrolaşma" ile "özgürleşme arzusu" arasındaki denkliği, içinde yer aldığı ideolojik format gereği tam olarak başarması mümkün olabilir miydi? Toplumun özgürleşmesi için, bireyin kendi özgürlüğünü örgütü uğruna feda etmesi, zorunlu sayılıyordu. Çünkü "iç demokrasi", mevcut iç savaş koşullarında imkân dahilinde değildi. Söz konusu olan bir "gizli örgüt" idi. Üstelik, "savaşçı" bir örgüt idi. Böyle bir örgütte, merkeziyetçilik, bir zaaf değil bir erdem olarak telakki edilirdi. Günümüzdeki "özgürlükçü sosyalizm" zihniyet dünyasına bu türden rasyonalizasyonu sığdırmaya çalışmak akıldışı bile gelebilir; ama o günkü "aklın yolu" işte böyleydi. Yaşanılan dönemde ideoloji, her şeyden önce "uğruna ölünebilecek inanılır bir dava" olarak benimsenmekteydi.

Aslında Devrimci Yol saflarında ideolojik mücadeleye verilen önem, bireye değil "en bireye" yani kadroya olan ihtiyaçtan kaynaklanıyordu; bilinçli eylemi, praxis'i bilinçli insan- kadro yapabilir anlayışından. Devrimci Yol, "ortodoks" olmak ile "dogmatik olmamayı" birlikte gerçekleştirmeye çalışan bir çevreydi. Marksizm-Leninizm de bu gözle okunur ve "yorumlanır" idi. Yorumun yeterli olmadığı yerde, teorinin yeniden üretilmesi, yani Leninizm'de bulunmayan "yeni" görüşlerin ileri sürülmesi hiç yadırganmazdı.

Yaşanılan dönemde ayrıca, "emekçi sınıflara dışarıdan bilinç verileceği" şeklinde bir kural (!) geçerliydi. Gerçi bu, "devrimcilerin emekçiler arasına gidip onları bilinçlendirmesi lazım" şeklinde vülgerleştirilmiş olsa bile, teorik olarak bununla kastedilen açıktı: "İşçi sınıfının ekonomik hakları, sendikal hakları için verdiği mücadele kendiliğinden şekilde iktidar mücadelesine dönüştürülemez. Bunun için ekonomik alan dışından yani siyaset alanından bir müdahale şarttır ve bu da ancak siyasi parti aracılığıyla gerçekleşebilir." Lenin de işçilerin bilinçlenmesinin ancak kendi öz deneyimleriyle olabileceğini vurgu yapmıştı. Devrimci Yolcuların en çok önem verdikleri hususlardan biri de işte bu "öz deneyim" ilkesi olmuştur.

---

cilerin, bildirinin gereklerini yerine getirmeyenleri "cezalandırdıkları" da öğrenilmişti. Ama bu tür ilkel ceza anlayışı dışında, mesela ağaç altlarını kullanmak zorunda kalan sevgililere, "ev anahtarları verme" muziplikleri de gündeme gelmişti. Aradan yıllar geçince kuşkusuz akılda sadece "ceza" kalıyor.

Bu bağlamdaki, "halkın somut sorunlarına sahip çıkma" ilkesi ise Dev-Yolcular'ın bir başka alametifarikasıydı. Sorunların çözümünün, bizzat halkın kendi elleriyle gerçekleşmesi anlayışı benimsenmişti. Mesela gecekondu mahallerine faşist saldırılar olduğunda, diğer siyasi gruplar halka kendi silahlarını verme ve onların yerine nöbet tutup çatışmalara girme yarışındayken, Devrimci Yolcular "halkın silahşoru" olmayı reddetmişler; halkın kendisini silahlandırması ve nöbetlerini de kendilerinin tutması gerektiğinin, bu doğrultuda komiteleşmelerinin zorunlu olduğunun propagandasını ve siyasi çalışmasını yapmışlardı. Direniş komiteleri, işçi konseyleri gibi girişimlerde, doğrudan demokrasi imkânları araştırılmış, kitlelerin kendi öz deneyimleriyle kendi sorunlarına çözüm bulmaları tarzı teşvik edilmişti. Fatsa yerel yönetimi bu anlayışın bir ilçedeki bütün hayata uygulanabildiği bir model haline getirilmişti. Bütün bunlar kuşkusuz Leninist bir çerçevede değerlendirilmişti; ama Leninizm'e (haklı ya da haksız) atfedilen Jakobenlik, tepeden inmecilik eğilimlerine karşı bir seçenek oluşturma tecrübesi ve bu tecrübenin biriktirilmesi de "hayata" geçirilmişti.

Öte yandan, Devrimci Yol'un belirleyici karakteri olan siyaset yapma tarzı, bir başka açıdan hakikaten bir "gerilla tarzı" idi. Ve bir askeri teknik olarak değil bundan çok ama çok daha fazla bir "siyaset yapış biçimi", siyasi mücadelenin özgün bir algılanışı olarak uygulanmaktaydı. Siyasi faaliyet "tam bir gerilla gibi", hakikaten hayatın her alanında ve hakikaten her mücadele biçimini kullanarak ve faşizme karşı herkesle birlikte olmaya çalışarak sürdürülüyordu.* Ayrıca faşizm karşısında sabit bir hedef olmaktan çıkmanın çaresi de, yine faşizme beklemediği yerde ona darbeler indiren militan bir "aktif savunma" çizgisinde bulunmuştu. Kısacası Devrimci Yolcular, kendilerinden güçlü olan faşizm karşısında parça parça, kopara kopara mevzi kazanmayı ve bunları biriktirerek çoğalmayı keşfetmişlerdi; bu sayede kitle inisiyatifini dikkate alan "farklı bir devrimci hareket" konumundaydılar. İşte

* Ferhat Kentel, 2004 Kasım ayında gazetem.net web sitesinde yayınlanan bir yazısında şöyle demişti: "Özellikle Fransa'daki entelektüel bir kuşağın (Henri Lefebvre, Michel Foucault, Michel de Certeau, Pierre Bourdieu, bir ölçüde Alain Touraine) öncülüğünü yaptığı 'iktidar' ('her yerde') ve siyaset ('her yerde') üzerine üretilen düşünceler yeni kentli sosyal hareketlere teorik kaynaklık etti." Yeminle söylemek gerekir ki, Devrimci Yolcuların o dönemde bu tartışmalardan hakikaten haberleri yoktu!

bu siyaset yapma tarzı, Devrimci Yol'un bir nevi kurumayan damarını oluşturmaktadır.

Devrimci Yol "farkı", ikinci olarak tahayyülünde, yani sosyalizmi devrim sonrasına bırakmayan tercihinde ve eğiliminde belirmekteydi (Bu arada Devrimci Yol halk iktidar organlarının nüvelerini yaratma çabasındayken, ondan kopmuş olan Dev-Sol'un, "halk diktatörlüğünün de nüveleri olur" yarışmasına girmesi ve bu şekilde cezalandırma ve infaz görevlerini üstlenmesi, sol hareketin bir başka veçhesine işaret ediyordu). Dev-Gençliler, ODTÜ'deki gençlik mücadelesinde başarıyı yakalayıp ODTÜ-DER adındaki dernekleri "iktidarı kazandığında", iktidarı ODTÜ-Öğrenci Temsilcileri Konseyi'ne (ÖTK) devretmişti. Dev-Yolcular'ın sendikası, maden ocaklarında direnişi kazandığında, söz ve yetkiyi ve kararı "işçi konseylerine" devretmişti. Mahalleleri faşist işgallerden kurtaran Devrimci Yolcular, burada "örgüt hâkimiyeti" kurmak yerine, direniş komitelerini iktidar organlarının nüveleri olarak örgütlemişti. Fatsa ise zaten biliniyor.

Devrimci Yol'un kitleselleşmesindeki en önemli dinamik olan bu siyaset yapma tarzı sayesinde, sözgelimi direniş komiteleri kurma amacından (saplantısından) ziyade, "direniş komitesi kurma çalışması yapmak," asıl belirleyen olarak ortaya çıkabiliyordu. Çünkü kurgusu itibarıyla geleneksel sol ve komünist örgütlerden epey farklı olan bu çevre, hiç olmazsa başlangıç aşamasında "bürokrasi şeytanı" ile arasına mesafe koyabilmişti. Dev-Genç'in bir genel merkez binasının bile bulunmaması, bunun yerine Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bahçesinin kullanılması, bu örgütlenmenin fizik olarak da kitlelerin "bağrında" gelişmesini sağlamıştı. Dolayısıyla doğal arkadaş ortamında, hiyerarşik yapılanmadan ziyade fikir alışverişi ve birlikte bir şeyler kotarma psikolojisinin etkin olması, faaliyetleri kolaylaştırmıştı. Devrimci Yol örgütlenmesinin en gelişkin düzeyine ulaştığı, yani bir nevi "çelik çekirdek" örgütlenmeye yaklaşıldığı noktada dahi, ilişkiler zinciri dış halkalara doğru genişledikçe, kimin kadro, kimin kitle olduğunun belirsizleştiği mevcut tablo hâlâ bozulmamıştı. Devrimci Yol, bu anlamda hiçbir zaman "üye" kaydeden bir örgüt olmamıştı.

Burada bir diğer önemli husus, Devrimci Yol çevresinde "işçi sınıfı" saplantısının bulunmayışıydı. Gerçi, bu çevrenin bir gençlik hareketi olarak ortaya çıkışı, onun işçi sınıfından kopuk olduğu şeklinde de yorumlanmıştı. Ancak Devrimci Yol, zaten teo-

rik geri planında işçi sınıfının fiili değil "ideolojik öncülüğü"nü benimsemiş olduğundan, işçi sınıfı kesimleriyle fiziki bağ kurma bakımından "gayretkeşlik" göstermemiş, siyasi çevre olarak ilişkisini kendi doğal seyri içinde önce mahallelerde sonra işyerlerinde geliştirmeyi tercih etmişti. Ama bu haliyle bile üç beş yıl zarfında işçi sınıfı içinde en yaygın sol siyaset olma özelliğini kazanabilmiş; dönemin pek çok işçi direnişinde Devrimci Yolcular en önde yer almış, militan sendikacılık anlayışını temsil eder hale gelmişlerdi. Öyle ki 12 Eylül öncesinde yapılamayan son DİSK genel kurulu öncesinde, genel merkez yönetimi seçimlerinde Dev-Yolcular'ın listesinin ciddi bir seçenek olduğu ortaya çıkmıştı.

Örgütlenme sürecinde THKP-C'nin "ihyası" kesinlikle amaçlanmadığından, kolaylıkla dönemin gereklerine uygun bir "partileşme süreci" içine girilebilmiş ve bildik M-L formlarından farklılıklar da taşıyan bir örgütsel yapı şekillenmeye başlamıştı. Özellikle 1978 yılında örgütlenen "Direniş Kampanyası" sayesinde önemli merhaleler kaydedilmişti.

Bu kampanya döneminde ağırlık verilen direniş komiteleri pratiğiyle örgütlenmedeki "volan kayışı" sorununun çözülmesi için ciddi bir çaba harcanmıştı.

Burada Devrimci Yol'un partileşme süreci belki en iyi Marx'ın işçi sınıfı için kullandığı "kendinde sınıf" halinden "kendisi için sınıf" haline geçmesi metaforunda anlatılabilir.

Devrimci Yol anlayışında, "hareket" kimliğine bir nevi "kendinde örgüt", "parti" kimliğine de "kendisi için örgüt" niteliği atfedilmekteydi. Birinciden ikinciye dönüşüm, yaşayan ilişkileri yansıtan bir "politik örgüt" (devrimciler örgütü) vasıtasıyla yaratılacak "nitelik sıçraması" ile sağlanacaktı. Devrimci Yol örgütlenmesi, partileşme sürecinde hâlâ "hareket"in örgütlenmesi ve hareketin (eylemin) örgütlenmesi niteliğini taşıyordu. Örgüt, hareketin içinde eriyerek, bu hareketi kendisine dönüştürme istidadına sahip olmalıydı; bu ise bilinen hiçbir modeli taklit etmeden, tamamen yaratıcılık ürünü bir yapılanmanın ortaya konulması iddiasıydı.

Ancak 1978 sonrasında derinleşen iç savaş ortamında "hareket"in dengesiz ve hızla büyümesiyle, eldeki kadrolaşmayı aşan bir kitleselleşmeye ulaşılmıştı. Öyle ki, üç ay önce bir "okul sorumlusu" olan, kısa sürede bir "bölgenin" sorumlusu haline gelebiliyordu. Dolayısıyla, iç savaşın en haşin olduğu günlerde Dev-

rimci Yol pratiğinde tıkanmalar başlamış ve üstelik bu "tespit" de edilmişti. Devrimci Yol saflarında, kapağından ötürü "pembe broşür" diye bilinen "Örgütsel Sorunlar ve Çalışma Tarzımızdaki Bazı Hatalı Eğilimler Üzerine" başlıklı yazıda, hareketin karşı karşıya bulunduğu eksikliklere ve çözüm yollarına dikkat çekilmiş ve "hataların açığa çıkarılması" ise tuhaf bir ferahlamaya yol açmıştı. "Nasıl olsa düzeltilir" denilen hataların bilinmesi, bunların üzerini örtmenin de bir vesilesi sayılmıştı.

Oysa "Devrimci Yol önderliği", gelinen noktada bir soluk almak, varolan ilişkileri derleyip toparlamak gerektiğinin pekâlâ farkındaydı. Hatta örgütlenmeye bir sıçrama yaptırmak için, hani sıçrama yapmak üzere birkaç adım geri gidilmesinde olduğu üzere, faaliyetlerde bazı gerilemeleri bile göze almak lazımdı. Elbette, soluksuz sürüp giden bir iç savaş ortamında soluklanmak için durmak da pratik olarak hiç mümkün değildi. Tersine sosyal pratik daha fazla yaygınlaşmayı zorunlu kılıyordu; daha bir yerdeki örgütlenme tamamlanmamışken, başka yerlerden acilen örgütlenme talepleri yükseliyordu. Kadrosuz şekilde kitleselleşerek yaygınlaşmak ise paradoksal olarak eldeki "sıkı" örgütlenmenin de gevşemesine ve dağılmasına yol açıyordu. Oysa "önderlik fonksiyonu" yüklenmiş olanların "misyonu", partileşme sürecindeki mevcut örgütlenmeyi "bir parti gibi" yönetmek değil "bir partiyi inşa etmek" için çalışmaktı. Çözümün kendisi bir sorun olmuştu!

Teorik ve politik olarak "açık faşizm" olduğundan kuşku duyulmayan 12 Eylül devreye girdiğinde, bu "yeni" durum, gündelik faaliyetlerde, ilk elde "sıkıyönetimin tüm Türkiye'de yaygınlaştırılması" olarak algılandı. İç savaş ve "gizli faşizm" dönemine göre yapılanan ve mevzilenen bir örgütlenme, iç savaşın bıçakla kesildiği bir açık faşizm ortamında etkisizleşmiş, etrafı boşalmıştı. Ama Dev-Yolcular, sokaklarda direnişe devam ettiler. Cuntayı üzerlerine çektiler. Devrimci Yol'un "büyüklük ve güçlülük avantajı" da böylece en büyük dezavantajına dönüştü. Cuntanın ilk saldırısı bu büyük lokmaya yönelik oldu ve Devrimci Yol'un ana örgütlenmesi kısa sayılacak sürede dağıtıldı. Devrimci Yol, dipten gelen bir toplumsal dalga üzerinde var olmuştu. Ve Devrimci Yolcular asıl olarak bu dalgayı örgütlemek için koşuşturmaktaydılar. Devrimci Yol'un örgütleyicileri de zaten ortaya çıkan devasa yapılanmayı kendilerinin yarattığı vehmine hiç kapılmadılar.

Devrimci Yol çevresinin "doğal önder" olarak gördüğü kişilerden oluşan merkezi örgütlenmesi, sosyologların "doğal iktidar" dediği bu yapılanmaya en uygun şekliyle, yani kuralları (tüzüğü, kongresi vb.) olmayan insan ilişkilerinin "doğal otoritesi" üzerinde kurulmuştu. Çünkü Devrimci Yol, örgüt olmadan önce ya da aynı anlama gelmek üzere örgüt olmaktan öte, bir "hareket" idi. Sosyolojik bir yasa olarak, hareketin öne çıkardığı "doğal önderler" cunta tarafından tasfiye edilince, bu kez "hareket" de tasfiye olma yoluna girdi. Hareket etkisizleşince, "örgüt"lenmeler yok oldu.

Belli ki, partileşme süreci, "ideal olan" bir hedefe ulaşma çabasıydı. Devrimci Yol, kendine özgü bir "örgüt" olmasına rağmen, bir türlü bu "ideal biçim" olan "parti"yi kuramıyordu. Çünkü kendisi de, neyi kuracağını nasıl kuracağını henüz "soyut" olarak tasarlayabilmiş ve bunun malzemesini de "somut" olarak biriktirebilmiş değildi. Demek ki, Devrimci Yol'da bir anakronizm söz konusuydu. Bir yandan uluslararası hareketin tarihinden bir şeyler öğrenme, onun mirasını değerlendirme çabası; diğer yandan da el yordamıyla "kitapsız" düşünceleri ve pratikleri üretme kaygısı. Yani "özgürlükçü sosyalizm" diye yapılan tartışmalardan çok önce, 1975'lerde diğer sol gruplardan "farklılıklara" da sahip olmak, önemliydi; kesinlikle kendisi için bir iktidar tasarlamamak; işçi konseyleri, öğrenci konseyleri, direniş komiteleriyle iç içe bir şekilde iktidara yürümek...

***

Son birkaç bilgi daha vermek bakımından, diğer sol güçlerle ortak faaliyetlerden de söz etmek gerekir. Bu ilişkiler ağırlıklı olarak "eylem birliği platformları" şeklinde, demokratik kitle örgütleri ve sendikalar vb. arasında sağlanırdı. Çoğu kez de 1 Mayıs gibi geleneksel eylemler vesilesiyle bir araya gelinmeye çalışılırdı. Kimi zaman "siyasi örgütler" arasında bazı önemli olaylar vesilesiyle bir araya gelişler ve ortak faaliyetler ya da görüş alışverişleri çabaları gündeme gelmiş olsa da, tahmin edileceği üzere bunlardan kalıcı sonuçlar elde edilmemişti.

Bu arada CHP tabanıyla sıcak ilişkiler söz konusuydu. Özellikle taşrada, faşistlere karşı mücadelede, devrimci gençler CHP'li "büyükleri" ile yakın temas halindeydiler. CHP ile organik bir ilişki söz konusu olmasa da, bu tür CHP üyeleri "demokrat" ni-

telemesiyle anılır ve doğal müttefik olarak görülürdü. Oysa CHP yönetimi, Devrimci Yolculara çoğu kez düşmanca bir tavır sergilemekten geri durmamıştı.*

Peki ya "şiddet" karşısındaki tavır? Teorik olarak halk savaşını savunan ve pratik olarak militan eylemler içinde yer alan bir siyasi hareketin mücadele biçimleri arasında şiddet elbette öne çıkmaktaydı; ve böyle bir hareketin şiddet konusunda masum olması, bu kavramın gerektirdiği fiillerden uzak durması elbette beklenemez. *Devrimci Yol*'un son sayılarında Silahlı Direniş Birliklerinden (SDB) ve Devrimci Savaş Birliklerinden (DSB) söz eden haberler yer alıyordu. SDB'ler mahalli örgütlenmeler, DSB'ler ise merkezi örgütlenmeler olarak biliniyordu; son dönemde bir nevi gerilla mücadelesi örgütlenmeye başlanmıştı.

Öte yandan, şiddet bir kez kullanılmaya başlandığında, bu tercihten kaynaklanan hataların olmaması mümkün değildi. Ama Devrimci Yol'un bu tür hatalara karşı da çok hassas olduğu biliniyordu. Devrimci Yol'a göre; Marksizm, ülke çapındaki merkezi ve belirli bir siyasi programa tabi olmayan birbirinden kopuk kişi ve grupların şiddetinin temel alınmasını reddederdi. Burada söz konusu olan şey eylemin tek kişi veya çok kişi tarafından yürütülüp yürütülmemesi değildi. Bir eylem az sayıda insan tarafından da yapılabilirdi; onun doğru ya da yanlış olduğunu tayin edecek olan –ve Marksizm açısından bireysel terörizm olup olmadığının ayrım noktası– onun ülke çapındaki emekçi yığınlarının kurtuluş mücadelesinin bir parçası olup olmamasıydı. Bu bağlantıyı oluşturacak olan şey ise, onun bir partinin politik mücadelesine bağlı olup olmamasıydı.**

---

* 1979 yılı Ekim ayında Türkiye'de sıkıyönetim koşullarında bir seçim gündemdeydi; *Devrimci Yol* dergisi, "silahların gölgesinde seçim aldatmacasına hayır!" sloganıyla bu seçimlerin boykot edilmesi çağrısında bulunmuştu. Seçim propagandası için CHP'nin Artvin mitinginde konuşan Bülent Ecevit, yaptığı boykot çağrısı nedeniyle "yıldızlarına yumruk sıktıran bir küçük militan grup" aleyhinde atıp tutmuş; hatta "bu grubun yöneticilerinin sağın ajan provokatörü olduğundan şüphe ettiğini" dahi ileri sürmüştü. Deniz Baykal, 4-5 Kasım 1979'da yapılan CHP kurultayında boykotun seçim sonuçları üzerindeki etkilerini şöyle anlatmıştı: "Eski seçimlerde yanımızda olan öğretmenleri, işçileri, sendikacıları, gençleri yanımızda bulamadık. Devrim sözünden korkar hale geldik. Miting alanında bize karşı çıkan gençlere biz de karşı çıkarken bir anlamda Türkiye'nin başka kesimlerine güven vermeye çalıştık. Biz, bizimle yürüyen insanları karşımıza aldık." (Cüneyt Arcayürek, *Müdahalenin Ayak Sesleri, Cüneyt Arcayürek Açıklıyor*, cilt 8, s. 313)

** *Devrimci Yol*, sayı 17, 1 Mayıs 1978, "Kızıldere'nin Yıldönümünde Geçmiş Değerlendirmelerine İlişkin Bazı Noktalar-1"

Solcular da şiddeti çok çabuk kullanmaya yatkın insanlardı; "vur deyince öldürebilen", "şedit" bir kültürün parçasıydılar. Ama bu konudaki dayanakları, iç savaş atmosferinde yaşanıyor oluşu, "aktif savunma" gereği "devrimci şiddet"in zorunlu olması, çünkü önce "mösyö burjuvazinin ateş etmiş olması" gibi gündelik hayatta rastlanan olgular oluşturmaktaydı; gündelik hayat ise, zaten savaşın ta kendisiydi.

Ancak Devrimci Yol saflarında hâkim olan politik kültür atmosferi, mesela diğer örgütlerde görülebilen şekilde, "örgüt içi infaz" sapkınlıklarına kesinlikle cevaz vermezdi. Devrimci Yol'un silahlı eylemlerinde, "kahvehane taraması" vb fiiller de bulunamazdı. Mesela tam bir kaos ortamının yaşandığı, sağda solda patlayan bombaların kontrgerilla mı yoksa birbiriyle rekabet halindeki kimi "sol" örgütler tarafından mı konulduğunun belirsiz olduğu 1977 yılında *Devrimci Yol* dergisinde şu uyarı yer almıştı: "Hiçbir devrimci üretim araçlarına; fabrikalara vs. sabotajlar düzenlemez. Sağda solda, sokak ortalarında bombalar patlatmaz. Halka zarar verecek şeyler yapmaz. Bunları yapanlar halkı bir dehşet ortamı içinde bırakmak, faşist terör ve demagojilerine uygun bir ortam hazırlamak isteyenlerdir."*

Oğuzhan Müftüoğlu da yıllar sonra aynı konuda şunları yazmıştı: "Seksen öncesinin yoğun silahlı çatışma ortamı içinde Devrimci Yol'un ortamı gerginleştiren değil 'frenleyici' bir siyasi çizgi izlediği söylenebilir. Bazıları bunun nedenlerini 12 Mart döneminde ve sonrasında '70 eylemlerine yönelik yürütülen kitleden kopukluk, maceracılık, anarşistlik suçlamalarının baskılanmalarına bağlamıştır: Bu, gerçeği ifade etmekten uzak bir değerlendirmedir. Bunalımın derinleşmeye devam ettiği bir kriz ortamında, devrimci güçler iktidarı ele geçirme konumunda değillerse, iktidar değişikliğini zorlayan şiddetteki bir askeri eylem çizgisi, kaçınılmaz olarak yaratılan iktidar boşluğunun diğer burjuva iktidar

* *Devrimci Yol*, sayı 8, 1 Eylül 1977. Bu konuda bir başka ilginç örnek de şu şekilde verilebilir: *İmparator* kitabının yazarlarından Antonio Negri, 1990 yılı başlarında "Kızıl Tugaylar" örgütünün eylemlerinden dolayı İtalya'da hala bir cezaevinde yatıyordu. O günlerde *Hürriyet* gazetesinde yayınlanan röportajında, "Kızıl Tugaylar olarak kendilerine Türkiye'deki Dev-Yol örgütünü örnek aldıklarını" açıklamıştı. Oysa *Devrimci Yol* dergisinin 22 Mayıs 1978 tarihli 18. sayısındaki "Aldo Moro Olayı, RAF Ve Kızıl Tugaylar Üzerine" başlıklı yazıda, Kızıl Tugaylar'ın eylemleri sert bir şekilde eleştiriliyor ve bu örgütün "sol" sapma içinde bulunduğu ileri sürülüyordu.

seçenekleri tarafından doldurulmasını getirecekti. Bu yüzden, bunalımı hükümet değişikliklerini zorlama yönünde derinleştirme doğrultusundaki bir şiddetli askeri eylem çizgisinin burjuva kliklerinin iktidar hesaplarına takılmasına yol açması mümkün görünüyordu."*

Son söz: Bu yazının kaleme alındığı koşullarda, sol hareket-te güçlü, kitlesel bir örgütlenme bulunsaydı; kuşkusuz Devrimci Yol'un Türkiye Solu tarihinde daha mütevazı bir yeri olacaktı.

* Oğuzhan Müftüoğlu; *Geçmişi Aşmak*, s. 196-197

Dizin

A
Acilciler 88, 96, 147
açık faşizm 116, 124, 125, 304, 305, 337
Açın, Faruk 148
Adalı, Necdet 254
ADMM 160
Adorno 291
ADYÖD 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 174
Ağca, Mehmet Ali 185
Akad, Tanju 131
Akbel, Can 65
Akçam, Taner 8, 67, 68, 84, 90, 106, 110, 117, 121, 124, 129, 188, 204, 221, 232, 293
Akdağ, Mustafa 299
AKD (Ankara Kadınlar Derneği) 123
Akın, Gülten 38, 142, 222
Akman, İlker 101, 187
Aksoy, Muammer 20
Akşit, Bahattin 69
Alabora, Mustafa 54
Alçın, Zeki 137
Alfatlı, Ali 76, 83, 85, 89, 90, 93, 102, 128, 151, 166, 167, 211, 231, 264
Ali İsmailler 275, 276
Alime 98, 252
Ali, Muhammed 53
Alkılıç, Şadi 25
Allende, Salvador 53, 195
Altan, Çetin 29
Althusser 298
Altındağ Lisesi 108
Altıner, Ahmet Turan 90
Alyanak, Ilgaz 161
Ankara Emniyeti'nde DAL 9
Ankara Merkez Kapalı Cezaevi 129
Ankara Ulucanlar Cezaevi 8, 120
Ankara Yükseköğrenim Derneği (AYÖD) 7, 103
AP 21, 23, 25, 33, 36, 37, 43, 55, 91, 94, 118, 125, 130, 132, 134, 136, 137, 141, 145, 154, 155, 156, 168, 210, 217, 219, 223, 227, 243, 250
Aral, İnci 182
Aral, Oğuz 72, 182, 293
Aras, İlhami 68, 83, 84
Arendt 291
Arf, Cahit 156
Arı, İbrahim 49, 76, 84, 211
Arif, Ahmet 29
Arslan, Mustafa 216
Arslan, Yaşathak 68, 143, 190, 293
Arsoy, Göksel 21
Artun, Ali 137
Asena, Ahmet 74, 140
Aslan, Remzi 219, 227
Aslan, Yusuf 49
Asyalı, Rüştü 150
Atak, Ahmet 11, 35, 38, 40, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 51, 53, 59, 60, 62, 64, 65, 93, 104
Atalay, Abdurrahman 42, 76
Atalay, Şerafettin 42, 76
Atanur, Karslı 76, 101
Ataş, Ali (Pala) 214, 215
Atıcı, Saffet 69
Atiyas, İsak 258
Atiyas, Şebnem 258
Avcıoğlu, Doğan 299
Aybar, Mehmet Ali 29, 30, 31, 35, 36, 40, 137, 138
Aydemir, Talat 19
Aydın, Balet 8, 24, 67, 71, 73, 81, 104
Aydıncak, Haşim 72, 92
Aydınlık Sosyalist Dergi 71
Aydın, Şahin 8, 24, 67, 71, 73, 81, 104
Ayı Tayfun 263
Ayken, Uğur 79
AYÖD 7, 75, 76, 81, 83, 87, 88, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 114, 122, 123, 140, 155

Ayşe 66, 68, 74, 77, 80, 81, 82, 87, 104, 129, 135, 166, 167, 168, 186, 195, 215, 238, 255, 257, 264, 265
Aytaç, Ahmet 142
Aytulun, Cumhur 7, 103, 131, 134, 136, 145, 159, 222, 252
Azırcı, Fevzi 155

B
Baez, Joan 52
Bağcan, Selda 35
Balıkesir Yurdu 94
Balköse, Ömer 84
Bal, Zadik 69, 168
Baran 299
Bardakçı, Ulaş 27, 47, 48, 128, 162
Barın, Burhan 108
Barut, Ferit 88
Barzani 180
Başbakan Erim 15
Başol, Salim 18
Başpınar, Ali 75, 84, 89, 90, 132, 151, 211
Batur, Muhsin 39
Bayar, Celal 19
Baydar, Mehmet 51, 62
Baykurt, Fakir 33
Bayram Bey (Savcı) 26
Bayramcı, Ergin 70
Bayram, Hayrullah 254, 255, 256, 260, 261, 262, 263, 264, 265
Bayram, Nevin 255, 256
Behçet 90, 92, 97, 100, 101, 102, 126, 127, 189, 211
Bekdemir, Gültekin (abim) 11, 46, 47, 51, 52, 53, 68, 81, 92, 93, 113, 120, 122, 125, 135, 166, 203
Bekir Dedem 14, 18
Belge, Murat 134, 222
Belli, Mihri 30, 35, 36, 44, 83, 86, 195, 200, 225, 227, 237, 252, 306, 338
Berkök, Uğurhan 79
Beşikçi, İsmail 12, 50, 52, 53
Beyba 13, 27, 47
Beybam 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 32, 35, 37, 38, 39, 41, 44, 50, 51, 55, 56, 66, 68, 86, 106, 166, 235
Bıçakçı, Cenan 92
Binboğa, Ali Rıza 76
Biter, Mehmet 185, 186, 187, 188, 190, 212, 221, 231, 238, 244
Biter, Yılmaz 236, 238, 244, 247, 250
Boran, Behice 30, 38, 40, 50, 198
Boran, Orhan 56
Bozkurt, Necdet Erdoğan 124, 211, 223, 226
Bucak, Mehmet Celal 210
Bulut, Şükrü 99
Burkay, Kemal 174, 178
Büyük Birlik Partisi 72

C-Ç
Candan 104
Cankoçak, Uğur 90, 137, 142
Canpolat, Ali 140
Cebeci 34, 49, 68, 76, 107, 160
Cemşi 200
Cengiz 74, 113
Cevahir, Hüseyin 44, 120, 134, 209
CGP 141, 156
Che 298, 300, 313
CHP 14, 24, 25, 33, 39, 43, 50, 53, 55, 58, 63, 77, 91, 92, 94, 95, 107, 117, 118, 125, 126, 130, 134, 136, 137, 140, 141, 142, 144, 145, 154, 155, 156, 158, 168, 172, 173, 180, 181, 192, 217, 218, 219, 223, 227, 239, 243, 244, 250, 298, 305, 338, 339
CIA 31, 304
Cici Kızlar 71
CKMP 29, 31
Coşar, Yakup 123, 177, 183
Cömert, Bedrettin 172
Çakmak, Hasan 178, 191, 199, 217
Çankara, Murat 34
Çankara, Numan 34
Çapan, Gürbüz 93, 100, 102, 111, 121
Çayan, Mahir 27, 42, 43, 44, 47, 49, 83, 84, 85, 94, 134, 295, 296, 297, 298, 303, 304, 307, 310, 311, 313, 314
Çemişgezekli Cemşi 218

Çenet, İbrahim 94
Çetin, Sinan 36, 46, 49, 53, 56, 60, 64, 65, 90, 91, 132, 133, 254
Çınar, İbrahim 211
Çıplak, Hasan Basri 114, 293
Çilingir, Yalçın 252

D
DAL 9, 35, 212
Dede (Mahmut) 203, 215
Demiralp, Ali 147, 186
Demir, Bahadır 33, 44, 51, 95, 160, 305
Demircioğlu, Vedat 29
Demirel, Süleyman 23, 37, 39, 43, 53, 55, 99, 114, 129, 130, 133, 137, 138, 140, 144, 145, 146, 154, 157, 158, 162, 175, 195, 210, 217, 219, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 237, 243, 328
Demirel, Yahya 105
Demir, İlkay 33, 44, 51, 95, 160, 305
Demirkol, Ragıp 191
Demirkoparan, Mehmet 151, 183
Demir, Necmi 33, 44, 51, 95, 160, 305
Deniz, Hüseyin 15, 42, 46, 49, 73, 93, 200, 218, 227, 251, 339
Dev-Genç 24, 35, 40, 41, 43, 68, 74, 76, 89, 92, 93, 98, 109, 115, 118, 120, 122, 123, 143, 151, 155, 156, 159, 164, 166, 167, 174, 176, 187, 202, 209, 223, 294, 335
Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu 115, 116, 117
Devrimci Öğretmen 114, 115, 131, 132, 176
Devrimci Yol 13, 128, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 146, 151, 152, 154, 156, 157, 158, 159, 161, 162, 165, 167, 168, 169, 172, 173, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 191, 195, 196, 198, 199, 201, 205, 207, 209, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 221, 223, 226, 230, 232, 234, 236, 237, 242, 244, 245, 246, 251, 253, 258, 259, 260, 261, 265, 273, 274, 277, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341
Dev-Sol 330, 335
DGM 9, 107, 117, 118, 119, 120
Dikmen 98, 104, 106, 123, 126, 151, 159, 174, 176
Dimici, Hasan (Çavuş) 236
Dimli, Serdar 70
Dinlerer, Behçet 92, 102, 126, 189, 211
Direniş Komiteleri 144, 165, 175, 213, 214, 221, 230, 277, 291, 308, 313, 315, 319, 320, 321
Dirik, Akın 74, 84, 86, 90, 93, 106, 123, 150, 151, 160, 176, 264
DİSK 38, 105, 117, 118, 126, 134, 135, 136, 164, 165, 198, 228, 244, 249, 336
DKDF (Devrimci Kadın Dernekleri Federasyonu) 181
Doğan, Nâzım 190, 191, 208, 209, 220
Dönmez, Şahin 153
DP 17, 18, 19, 55, 91, 130, 141, 156
Durdu, Vahap 182, 186
Düzgün Amca 209

E
Ece, Mehmet Emin 116
Ece, Bülent 29, 30, 31, 35, 46, 50
Ecevit, Bülent 25, 33, 35, 39, 43, 50, 53, 55, 58, 59, 62, 64, 66, 68, 70, 82, 130, 132, 138, 140, 141, 142, 145, 154, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 165, 170, 172, 180, 181, 183, 195, 201, 203, 207, 217, 223, 339
Ege Üzüm Üreticileri Sendikası 115
Eken, Kemalettin 49
Eker, Güngör 148
Ekinci, Tarık Ziya 48
Elazığ Devrimci Kültür Derneği 191
Elibal, Nurettin 191
Elmas, Özer 101
Elrom, Ephraim 44

Emine 79
Engels 30, 110, 298, 308, 321
Eray, Ayet 198, 234
Erbakan, Necmettin 37, 63, 137, 169, 230, 246
Erbaş, Muzaffer 129
Erbay, Menekşe 233
Erbek, Semih 7, 102, 103
Erbil, Doğan 139
Erçıkan, Atıf 43
Erenler, Nuray 99
Eren, Nurettin 185, 186
Ergenekon, Begümşen 70
Ergil, Doğu 54
Ergün, Halil 54
Erhan, Selahattin (Selo) 30, 46, 50
Erim, Nihat 15, 43, 44, 48, 157, 244
Eriş, Yüksel 66, 88
Erkan, Sibel 44
Erol, Aydın 8, 104
Ertuğrul 6, 40, 74, 89, 126, 141, 142
Erzurum Atatürk Üniversitesi 141
Esenbel, Melih 13
Eskiili, Veli 6, 34, 36, 76, 86, 114, 189
Ethemler 275, 276
Evren, Kenan 163, 247, 254, 328

F
Fatsa 13, 141, 217, 219, 221, 230, 243, 244, 245, 259, 274, 277, 278, 291, 294, 327, 328, 334, 335
Fawcett, Farah 62
Fazilet 195
Fendoğlu, Hamit 167, 187
Fendoğlu, İbrahim 227
Fevzi Çakmak Kültür ve Dayanışma Derneği 191
Feyyaz 79
Fırat, Nihat 200, 203, 232
Fırtına, Doğan 84
FKF 35, 36, 51, 93
Forta, Bülent 156, 162, 172, 173, 176, 211, 257, 259
Foto Ali 210, 216
Fuzuli 204

G
Gelenbe, Tevfik 56
Gezmiş, Deniz 15, 42, 46, 49, 93, 200
Giap 298, 307
Göçmen, Sedat 84, 89, 90, 104, 123, 124, 151, 166, 211, 275, 276
Gökçe, Enver 77
Gökçeli, Tilda 20
Gökvelioğlu, Ayhan 191
Göle, Nilüfer 69
Gramsci 298
Güçlü, Necdet 38
Gülay 7, 103, 151
Gülçelik, Kemal 105
Gülseren (ablam) 11, 167
Güneş, Yusuf Ziya 101, 156, 187
Güney, Fatoş 68, 121, 183, 189, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 261
Güney, Yılmaz 68, 121, 183, 189, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 261
Güngör, Kenan 69, 148
Gürler, Faruk 52
Gürsel, Cemal 19
Güven, Ömer 74, 80, 89
Güven, Paşa 94, 130
Güven, Sadi 129

H
Habermas 291
Hacettepe 7, 8, 40, 67, 70, 76, 99, 102, 103, 104, 107, 116, 155, 159, 167, 172
Hacıbaloğlu, Adil 218
Halkevi 23, 75, 85, 86, 123, 141, 145
Halkın Kurtuluşu (HK) 120
Hasan, Cem 19, 101, 114, 126, 133, 161, 176, 182, 187, 199, 200, 202, 203, 207, 208, 210, 211, 213, 214, 217, 220, 221, 236
Hasköy 123, 157, 159
Has, Mete 43
Haşim 72, 74, 82, 92, 93
Hatice (Kıvırcık) 90
Hediye 220
Ho Chi Minh 133
Humeyni 185, 196

I-İ
IMF 152, 157, 161, 181, 201, 203, 216, 224, 225
Irmak, Sadi 70
Isın, Yunus 84
İba, Şaban 84
iç savaş 96, 97, 124, 135, 176, 207, 274, 303, 305, 313, 314, 320, 329, 331, 333, 336, 337, 340
İGD (İlerici Gençler Derneği) 98, 241
İlhan, Atilla 56
İlhan, Soner 6, 34, 41, 46, 49, 53, 58, 59, 121, 123, 126, 129, 151, 173, 177, 183, 184, 211
İnan, Hüseyin 49, 211
İnönü 24, 39, 43, 49, 55, 125, 192, 293
İpekçi, Abdi 114, 161, 185
İsmet (anne) 13, 47, 50, 54, 55, 66, 77
İstanbul Barosu 164
İstanbulluoğlu, Akın 21, 22
İstanbul Üniversitesi 164, 168
İstanbul Vefa Lisesi 154
İsvan, Mehmet 138
İYÖKD 73, 89, 94, 97

J
Jackson, Kate 62
Josef K 249, 250

K
Kaçaroğlu, Mustafa 83, 84
Kaçmaz, Ahmet 198
Kaddafi 173
Karabacak, Cemalettin 151, 183
Karaca, Kemal 130
Karaca, Mehmet 118
Karaca, Mustafa (Kara Mısto) 186
Karaçam, Nail 41
Karafakioğlu, Bedri 175
Karahan, Abuzer 186, 218
Karakaya, Ertuğrul 126, 141, 142, 241
Kara, Kemal 138, 141, 163, 186
Karal, Halil İbrahim 50
Karaosmanoğlu, Atilla 48
Karasu, Ünal 106, 114
Karataş, Selahattin 76, 88, 90, 94, 122, 130, 176
Kavruk, Mehmet 22, 29
Kaya, Birsen 14, 22, 23, 26, 29, 30
Kaypakkaya 73, 241
KDP-GK (Kürdistan Demokrat Partisi-Geçici Komite) 178
Keçikıran 123, 147, 151, 157, 159, 173, 177, 183
Kemal, Yaşar 20, 188
Kennedy 23, 33, 255
Kenter, Müşfik 56
Kenter, Yıldız 56
Kesim, Sedat 90, 135, 151, 211, 235, 252, 263
Kesire 75, 174
Ketenoğlu, Yasin 112, 211
Kıray, Mübeccel 50
Kırmızı, Hüsamettin 148, 246
Kıvılcımlı, Hikmet 40, 62
Kızılay Meydanı 101, 160, 258
Kızılırmak Caddesi 165
Kievsky 120
Kissinger 69, 70
Kobal, Şevki Tevfik 236, 237
Koç, Ruhi 43
Koç, Vehbi 141, 145, 225, 254
Koç, Yıldırım 131, 134, 136, 139, 142
Kolsuz Vahap 262
Komiser Kemal 81, 104, 265
Kommer, Robert 31, 98
Kontrgerilla 146, 160, 162, 163, 166, 218, 304, 340
Koray, Erkin 125, 128
Korkmaz, Mehmet 188
Korkusuz, Mehmet 84
Korutürk, Fahri 52, 54, 55, 70, 141, 156, 230
Kotan, Mümtaz 35, 48, 51
Kotan, Orhan 12, 35, 51, 66
Köksaloğlu, Abdurrahman 244
Kör Bekir 18
Köseoğlu, Kaya 14, 22
Kral, Erden 246, 293
KSD 112, 119, 120, 122
Kumova, Mehmet 30, 34
Kuray, Sarp 37, 43
Kurşuncu, Feyyaz 75, 84

Kurtiz, Tuncel 278
Kurtuluş 32, 34, 41, 42, 87, 102, 112, 123, 127, 128, 160, 221
Küçüktiryaki, Rafet 187
Küntay, İsmet 54
Küpeli, Yusuf 36, 84
Kürdistan İşçi Partisi'ni (PKK) 212
Kürkçü, Ertuğrul 40, 89
KYB 178, 179, 180

L
Laclau 291
Lenin 35, 47, 50, 51, 59, 73, 79, 85, 110, 119, 120, 218, 274, 298, 299, 308, 310, 321, 324, 333
Leyla 49, 60, 91, 254
Lise-Der 142, 155, 167
London, Jack 29

M
Maden İş 244
Magdoff 299
Mahmut 151, 165, 177, 183, 211, 215, 293
Makarios 16, 64
Malatyalı Mühendis Ali 213
Maltepe (Yükseliş) bölgesi 107
Mamak 9, 13, 76, 151, 157, 159, 166, 173, 177, 183, 212, 269, 270, 271, 272
Mao 44, 47, 110, 112, 116, 298, 307, 310
Marx 30, 59, 73, 110, 171, 298, 308, 321, 322, 323, 336
Mater, Tayfun 74, 136, 218, 293
MC 77, 78, 91, 107, 117, 124, 142, 144, 145, 146, 153, 154, 156, 157, 158, 160, 161, 170, 180, 221, 230, 305
MDD 38, 40, 306
Mehetoğlu, Battal 37
Melahat 216
Memecan, Salih 73
Menderes, Adnan 19
MESS 225
MHP 31, 34, 91, 130, 132, 134, 136, 141, 154, 155, 160, 210, 217, 219, 227, 238, 244, 248, 249, 250, 304, 305
Militan Gençlik 75, 95
Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 31
Mine
Miss Douglas 23
MİT 138, 160, 178, 179, 199, 265, 266, 267
Mitap, Nasuh 63, 66, 89, 119, 169, 211
MLSPB 147
MSP 55, 58, 91, 130, 137, 141, 145, 154, 155, 169, 217, 219, 227, 243, 245, 250
Musa 20, 102, 188, 200, 203, 210, 235
Müezzinoğlu, Ziya 181
Müftüoğlu, Oğuzhan 72, 85, 89, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 99, 102, 104, 105, 108, 109, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 136, 137, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 150, 152, 156, 157, 158, 161, 164, 165, 166, 167, 168, 170, 172, 173, 349

N
Narin, Halit 254
NATO 225, 235, 302
Necdet 6, 38, 79, 124, 211, 223, 226, 227, 254
Nişancıoğlu, Murat 81
Norton, Ken 53
Nuran abla 186
Nurettin 185, 186, 191, 192, 193, 213, 214, 215, 216
Nur, Muhterem 26, 49
Nuro 185, 186, 216
Nurten 195

O-Ö
Obuz, Erdinç 186, 190
Ocaklı, Ülkü 28
ODTÜ 7, 12, 20, 25, 31, 32, 40, 42, 44, 46, 47, 50, 54, 59, 60, 63, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 99, 101, 103, 106, 107, 113, 118, 122, 123, 125, 126, 127, 131, 140, 141, 151, 153, 155, 156, 159, 160, 161, 167, 169, 177, 195, 199, 216, 274, 291, 294, 332, 335

ODTÜ Öğrencileri Kültür ve Dayanışma Derneği (ODTÜ-DER) 72
ODTÜ Öğrenci Temsilcileri Konseyi 95
ODTÜ yurtları 199
Oğuz, Bilal 131
Okan, Ali Fuat 110
Olgun, Süleyman (Sarı) 191, 215
Oran, Eşari 108
Orhan 12, 35, 51, 56, 66, 141, 213, 221
Orhangazi, Nizamettin 174
Öcalan, Abdullah 63, 67, 75, 123, 174, 247
Öğün, Musa 20
Öktülmüş, Fatih 67, 69
Önal, Ertan 63, 77, 84, 190, 191, 212
Önder, Alev 34, 49
Önen, Yavuz 137
Özal, Korkut 155
Özal, Turgut 220, 224, 225, 251, 266
Özaydınlı, İrfan 158, 169
Özcan, Şerafettin 190, 194
Özdemir, Gülay 151
Özdemir, Necmettin 39
Özdemir, Nuri 123, 177, 183
Özdemir, Tuncer 131, 252, 263
Öz, Doğan 26, 165, 166, 168
Özdoğan, Alpaslan 44
Özer, Tülay 71
Özer, Zerrin 71, 101, 129
Özgür, Taylan 35, 53, 123
Özkan 69, 75
Öztürk, Fadıl 190
Öztürk, Tahsin 186
Öztürk, Teoman 125, 137, 156, 232

P
Papakçı, Zihni 34, 36, 39
Partizan (TİKKO) 199
Pehlivan, Ahmet 74
Pekdemir, Ahmet 13, 16, 33, 38, 47, 51, 66, 70, 77, 166, 235
Pekdemir (Telli), Nuray 190
Pektaş, Ali İhsan 186, 188
Pelitözü, Halil 97
Perinçek, Doğu 40, 76
Pınar, Necip (Asteğmen) 236
Pir, Kemal 67, 214
PKK 174, 212
"Pofo" Gazi 220
Polatkan, Hasan 19
Pol-Der 164
Politzer, George 35, 61
Pullu, Bekir 9

R
RAF 169, 340
Resul, Levent 79
Roth, Jurgen 101

S-Ş
Sakallı, Müfit 63, 75, 84
Saltık, Haydar 246, 249
Sampson, Nikos 64
Sanalan, Yalçın 156
Sancar, Semih 145, 163
Sandalcı, Emil Galip 222
Sandinistalar 208
Sarıer, İlker 7, 75, 103
Sarı, Mustafa 126, 155, 191, 215
Sarp, Atilla 37, 40, 43
Sayın, Mahir 68, 83, 84
SBF 20, 35, 40, 42, 76, 84, 108, 220, 236, 237
Selçuk, İlhan 29, 69, 123, 129, 130, 133, 162, 173, 222
Selman, Rıza 129
Sevimli, İbrahim 71, 176, 211, 222, 252, 261, 263
Seydali 60, 64, 65
SGB 241
Sıhhiye 34, 71, 122, 124, 160
Smith, Jackline 62
Solmaz, Hüsnü 79
Somer, Şadi 132
Somer, Tarık 78
Sosyalist Parti 137
Soyergin, Serdar 251, 257
Soysaldı, Veli (Deli Veli) 34, 36
Soysal, İlhami 26
Sönmez, Fikri 23, 217, 252, 261
Spartaküs 273, 274

SSCB 170, 179, 202, 226
Stalin 98, 109, 110, 298, 322
Sunay, Cevdet 37
Suni Denge 293, 311, 312, 313, 314
Sweezy 299
Şahinci, Mehmet 240
Şahin, Fikret 43, 48
Şahin, Özgür 51, 123
Şahin, Ramazan 30, 51
Şahin, Şerafettin 69
Şahingöz, Adnan 155
Şakiroğlu, Selami 90, 123
Şavata, Naci 219
Şehir Dernekleri (Şeh-Der) 71, 83, 84
Şemsek, Muharrem 70, 168
Şener, Şerif 211
Şerit, Zeki 129
Şeyh Bedrettin 274

T
Tağmaç, Memduh 39
Talu, Naim 55
Tandoğan 94, 102, 107, 123, 157, 158, 159, 164, 181, 237
Tanilli, Server 167, 168
Tanrıyar, Emin 67
TAR-DER 85
TARİŞ 107, 161
Tayhani, Kamer 73, 94, 122, 235
Taymaz, Merih 190, 196, 198, 209, 220, 221
TDAS 96
Tekin, Hikmet 210
Tekin, Mehmet (Kürt) 147, 176, 185
Tekin, Niyazi 187
Temizalp, Hasan Basri 101, 187
THKO 42, 63, 80, 92, 129
THKP-C 27, 42, 63, 112, 174, 187, 291, 293, 295, 297, 298, 300, 308, 318, 330, 336
TİB 131, 140
TİKKO 129, 199, 208, 209, 217
Timisi, Mustafa 72
TİP 15, 25, 26, 29, 30, 31, 35, 36, 38, 40, 42, 48, 91, 92, 95, 107, 109, 175, 198, 306
TİSK 254
TKP 98, 118, 142, 162, 187
TMGT 63
TMMOB 87, 88, 90, 125, 140, 143, 164, 167, 294, 332
Toker, Tevfik 166, 167
Topal Levent 199, 208
TÖB-DER 62, 114, 115, 124, 132, 154, 164, 173, 176, 294
Troçki 298
TSİP 62, 66, 67, 69, 107, 198
Tugaylar, Kızıl 169, 340
Tuzluçayır 7, 103, 123, 151, 157, 159, 173, 177, 183, 198, 233, 274
TÜMAS 164
Tüm-Der 122
Tümer, İbrahim 142
Tümsavaş, Salih 34
Türkali, Vedat 233
Türken, Mustafa 79
Türkeş, Alparslan 15, 31, 34, 82, 175, 184, 210, 244, 331
Türkler, Kemal 135, 244
Türk Tabipler Birliği 164
Türün, Faik 162, 184
TÜSİAD 200, 201, 224, 225
TÜTED 164

U-Ü
UKO 123
Uluer, Bülent 94, 114, 122, 130
Ulusal Kurtuluş Ordusu (UKO) 123
Ulusu, Bülend 251
Upton Sinclair 29
Uyan, Mahmut Memduh 177, 183, 211, 293
Uygur, Çetin 112, 113, 137, 252
Uygur, Nihal Erdem 106
Ülkü, Atilla 107
Ülkü Ocakları 28, 70, 122, 132, 138, 160, 168, 304, 305
Ülkü, Selçuk 69
Ünal, Recai 74, 106, 114, 244
Üresin, Hasan 176, 211
Üstün, Tayfun 151, 177, 183

V
Velihyotis, Aris 218

X
X grubu 95, 96

Y
Yağcı, Öner 71
Yalım, Ayhan 211
Yaman, Kerim 71, 73
Yanıkyan, Mıgırdıç 51
Yankı, Semiha 71, 76
Yasa, İbrahim 85
Yaşar, Hatice (Haco/Xecé) 20, 32, 33, 38, 39, 52, 188, 220
Yavuz, Orhan 137, 141
Yazıcı, Hakkı 74, 84, 89, 131, 133, 134, 137, 176, 184
Yazıcıoğlu, Kemal (Komiser) 81, 122, 265, 331
Yeraltı Maden-İş 93, 113, 129, 147, 165, 186, 203
Yıldırım, Ata 107
Yıldırım, Atanur 76
Yıldırım Beyazıt Öğrenci Yurdu 108
Yıldırım, İsmail 246
Yıldırım, Mahmut 165
Yıldırım, Veli 76
Yıldızhan, Niyazi 49
Yılgören, Serdar 23
Yılgören, Sönmez 23
Yılmaz, Cezmi 97
Yılmaz, Mehmet Ali 69, 70, 72, 76, 77, 84, 90, 101, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 123, 129, 137, 151, 166, 167, 183, 211, 251, 259, 263
Yılmaz, Sümer 135
Yurdakul, Cevat 215
Yurdakuler, Hakan 108
Yüceer, İlhan 34
Yüksel, Erdal 76
Yüksel, Faruk 83, 88, 89, 109, 131, 204, 205

Z
Zeynep 161
Ziraat Fakültesi 85, 140
Zorlu, Fatin Rüştü 19

Yenildi Denilenlerin Zafer Senfonisi

Bu kitap, düşman "yenildin" dese bile bir gün mutlaka yeneceklerine inanmaktan vazgeçmeyenlerin hikâyesidir. Çünkü devrimcilikte yenilgi yoktur, sadece hedefin biraz uzaklaşması vardır, o kadar. Devrimci var oldukça ulaşılacak hedef de hep var olacaktır.

Bizim hikâyemiz mp3 dinleyen kuşaklara aktarılan, kaybolmasın diye yeniden kaydedilen eski bir kırkbeşlik plaktaki yenilmezlik senfonisidir.

Tıpkı Nâzım Hikmet'in "Yaşamak güzel şey be kardeşim!" demesi gibi, devrimcilik güzel şeydir be kardeşim! Çünkü devrimcilik, bilinçli bir vicdanla yaşamış olmaktır ve böylesine yaşamak güzel meslektir ve ne güzel bir şeydir...

AYRINTI • YAKIN TARİH
ISBN: 978-975-539-944-7

24 TL